

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ. C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1962

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LINGĂ. C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

13

Mai — septembrie 1906

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1962

MILLEN

I. 25750
Biblioteca Cabinetului de Marxism-Leninism Iași
T. II 13790

201 - 114202

P R E F A Ț A

Volumul al treisprezecelea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise în perioada mai-septembrie 1906.

Majoritatea lucrărilor cuprinse în volum sînt consacrate problemelor legate de lupta internă de partid după Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., de activitatea și de dizolvarea Dumei I de stat, analizei tacticii bolșevice față de Dumă și criticii liniei tactice a menșevicilor.

Unificarea P.M.S.D.R. realizată la Congresul al IV-lea al partidului a fost o unificare formală. Menșevicii și bolșevicii au continuat să se situeze pe platforme politice diferite și constituiau, de fapt, două organizații cu centre conducătoare deosebite. Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R., în frunte cu Lenin, se opunea Comitetului Central menșevic ales la congres. Călăuzindu-se după principiul lui Lenin că prin politica de unificare nu trebuie înțeleasă identificarea bolșevicilor cu menșevicii, confundarea pozițiilor lor ideologice și politice, bolșevicii au continuat să ducă și după congres o luptă consecventă, principală împotriva oportunismului în mișcarea muncitorească.

Volumul începe cu o vastă lucrare a lui V. I. Lenin, „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)“, scrisă imediat după congres. În această lucrare, care a avut un rol important în dezvoltarea conștiinței politice a muncitorilor, Lenin face o analiză profundă a lucrărilor și hotărîrilor Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R., demască oportunismul menșevicilor și fundamen-

tează poziția bolșevicilor în problemele fundamentale ale revoluției : aprecierea momentului revoluționar și a sarcinilor de clasă ale proletariatului, problema agrară, atitudinea față de Duma de stat, insurecția armată. Lenin face bilanțul lucrărilor congresului și caracterizează sarcinile bolșevicilor. El subliniază necesitatea „de a aplica cu adevărat principiile centralismului democratic în organizarea partidului, de a obține printr-o muncă perseverentă ca organizațiile din verigile de jos să devină în fapt, și nu numai în vorbe, celula organizatorică principală a partidului, ca toate organele superioare să fie într-adevăr electivă, să prezinte dări de seamă asupra activității lor și componența lor să poată fi schimbată. Trebuie să făurim printr-o muncă perseverentă – arăta Lenin – o organizație care să cuprindă pe toți muncitorii social-democrați conștienți și care să ducă o viață politică de sine stătătoare“ (vezi volumul de față, pag. 59).

Lenin scrie că bolșevicii trebuie să ducă o luptă ideologică fățișă, hotărîtă și necruțătoare împotriva tendințelor oportuniste ale aripii drepte a social-democrației ; el arată necesitatea discutării libere a problemelor vieții interne de partid. Trebuie să obținem, spunea el, ca hotărârile congresului să fie discutate pe scară cât mai largă, trebuie să cerem tuturor membrilor de partid să adopte o atitudine conștientă și critică față de aceste hotărîri. „Această discuție – scria Lenin – trebuie desfășurată în presă, la adunări, în cercuri și grupe, dacă ne-am hotărît într-adevăr serios să aplicăm centralismul democratic în partidul nostru, dacă ne-am hotărît să antrenăm masele muncitorești la soluționarea conștientă a problemelor de partid“ (pag. 63).

După congres, în organizațiile locale de partid prezentau rapoarte asupra lucrărilor congresului, de regulă, doi raportori : unul din partea bolșevicilor și unul din partea menșevicilor. Principalul raportor din partea bolșevicilor a fost Lenin. El a prezentat rapoarte asupra lucrărilor congresului în fața activiștilor de partid din capitală, la adunările muncitorilor social-democrați din organizația de partid de la Uzinele Franco-Ruse, din raioanele Moscova și Narva din Petersburg etc. Expunerile sale au ajutat pe membrii de rând ai partidului să înțeleagă

sensul și importanța hotărârilor congresului și să adopte o atitudine justă față de aceste hotărâri.

În primăvara și vara anului 1906 s-a semnalat o oarecare înviorare a mișcării revoluționare. Dacă în primul trimestru al anului 1906 numărul greviștilor a fost de 269 000, în al doilea trimestru numărul lor a ajuns la 479 000. Numai în cursul lunii iunie numărul participanților la grevele economice a ajuns la 90 000, cifra maximă pentru anul 1906.

Mișcarea țărănească s-a intensificat și ea. Frământările țărănești au cuprins 215 județe – jumătate din totalul județelor din Rusia Europeană. Mișcarea din armată și din flotă ia o amploare mult mai mare decât în octombrie–decembrie 1905. În iunie 1906 au avut loc tulburări în unitățile militare din Sevastopol, Reazan, Batumi, Vladicavcaz, Tambov, iar în iulie au izbucnit insurecții ale soldaților și marinarilor la Sveaborg, Kronstadt și Reval. În articolul „Un nou avânt”, publicat la începutul lunii mai 1906, Lenin scria : „Trăim începutul unui nou avânt social. Și mișcarea șomerilor, și Întii Mai, și frământările din ce în ce mai puternice în rîndurile țărănimii, în rîndurile trupelor, și mitingurile, și presa, și asociațiile, toate dovedesc în modul cel mai incontestabil un nou avânt” (pag. 70). În acest articol, Lenin a pus în fața partidului sarcina de a urmări, prin întreaga sa muncă de propagandă, de agitație și de organizare, pregătirea proletariatului și a țărănimii pentru o luptă nouă, hotărîtoare. Lenin face în repetate rînduri analiza situației politice și a sarcinilor proletariatului și ale partidului său în acea etapă a revoluției (vezi articolele „Situația politică actuală”, „Armata și poporul”, „Înainte de furtună” etc.). Lenin arată că drumul revoluției ruse este un drum greu și spinos. „Orice avânt, orice succes parțial este urmat de înfrîngeri, de vărsări de sînge, de acte samavolnice ale absolutismului împotriva luptătorilor pentru libertate. Dar după fiecare «înfrîngere» mișcarea devine tot mai largă, lupta tot mai adîncă, masa oamenilor din clasele și grupurile atrase în luptă și care participă la ea devine tot mai numeroasă” (pag. 329).

Paralel cu un avînt revoluționar parțial, dar cu o bază largă, în această perioadă are loc un reflux general, dar lent al revoluției. Ambele aceste tendințe existente în etapa res-

pectivă a revoluției au influențat caracterul luptei, particularitățile, formele și metodele ei.

După înfrângerea insurecției armate din decembrie 1905, care a reprezentat un moment de cotitură în revoluție, guvernul țarist a trecut de la apărare la atac. În întreaga țară erau trimise expediții de pedepsire, starea excepțională era introdusă într-o gubernie după alta, se instituiseră curțile marțiale, iar pogromurile sutelor negre se înteteau. Țarismul însă încerca să pună capăt revoluției nu numai prin represii, ci și prin convocarea unei Dume noi, „legislative“. Absolutismul spera că prin convocarea Dumei va abate masele de la lupta revoluționară, că va reuși astfel să scindeze forțele revoluționare, să rupă țărâtimea de proletariat.

Problema atitudinii față de Duma de stat a devenit în primăvara și vara anului 1906 problema centrală în jurul căreia s-a dezlănțuit o luptă acerbă între diversele partide și grupări politice. Ea era dezbătută la numeroase mitinguri, întruniri, în presă, delimitând deosebit de clar forțele aflate în luptă și scoțând la iveală în mod concret adevărata atitudine a diferitelor partide față de revoluție.

Divergențele dintre menșevici și bolșevici în ceea ce privește atitudinea față de Duma I de stat izvorau din faptul că ei defineau în mod diferit caracterul și sarcinile revoluției. Lenin scria despre aripa menșevică a social-democrației din Rusia : „Ea înclină întotdeauna spre ideea fundamental greșită și care vulgarizează marxismul că revoluția burgheză ar putea fi «făcută» în mod de sine stătător numai de burghezie sau că ea trebuie să fie condusă numai de burghezie. Rolul proletariatului ca luptător de avangardă pentru victoria deplină și hotărâtă a revoluției burgheze nu-i este clar aripii drepte a social-democrației“ (pag. 61).

Sustinând tactica marxistă revoluționară, bolșevicii orientau masele spre lărgirea continuă a luptei revoluționare și chemau la boicotarea Dumei. Neavînd încredere în victoria deplină a revoluției burghezo-democratice, menșevicii aplicau tactica neprincipială a semiboicotului (tactica participării la primele stadii ale alegerilor), care scinda mîndurile muncitorilor și contribuia la răspîndirea iluziilor constituționaliste.

Deși muncitorii cei mai conștienți și o parte din intelectualitatea democratică nu au participat la alegeri, Duma I de stat

nu a putut fi zădărnicită, întrucît boicotul s-a desfășurat în condițiile de reflux al revoluției. Una dintre cauzele nereușitei boicotului au fost și acțiunile dezorganizatoare ale menșevicilor, precum și existența unor puternice iluzii constituționaliste printre țărani.

După cum arăta mai tîrziu Lenin, boicotarea alegerilor pentru Duma I de stat a fost o greșeală neînsemnată, care a putut fi ușor îndreptată în timpul alegerilor pentru Duma a II-a de stat. Cu toată nereușita boicotului, tactica bolșevică a fost incomparabil mai prețioasă decît tactica contradictorie, inconsecventă, de semiboicot a menșevicilor. Boicotul aplicat de bolșevici a jucat un rol important în dezvoltarea conștiinței de clasă a proletariatului, a subminat în mare măsură prestigiul Dumei și a slăbit încrederea poporului în Dumă.

Duma I de stat (așa-numita Dumă a lui Witte) s-a întrunit la 27 aprilie (10 mai) 1906. Majoritatea mandatelor de deputați în Dumă le-au obținut cadeții. Lenin a pus în fața partidului sarcina de a folosi Duma, dar nu pentru activitate legislativă în cadrul Dumei, ci în scopul agitației și propagandei revoluționare, în scopul demascării acestei falsificări grosolane a reprezentanței poporului. „Trebuia să facem – scria el – și am făcut totul pentru a împiedica convocarea unei reprezentanțe falsificate. E adevărat. Dar dacă, în pofida tuturor eforturilor noastre, ea a fost totuși convocată, nu putem renunța la sarcina de a o folosi. Numai niște politicieni burghezi care nu pun preț pe lupta revoluționară și pe lupta pentru succesul deplin al revoluției pot vedea ceva neologic aici“ (pag. 275).

În lucrările cuprinse în volumul de față, Lenin tratează pentru prima oară pe larg problemele legate de folosirea parlamentarismului de către clasa muncitoare și partidul ei.

Bolșevicii considerau că proletariatul poate și trebuie să folosească forma de luptă parlamentară. „Social-democrații – scria Lenin în „Raportul asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R.“ – sînt pentru folosirea luptei parlamentare, pentru participarea la ea, dar ei demască fără cruțare «cretinismul parlamentar», adică credința că lupta parlamentară este în orice condiții forma *exclusivă* sau, în orice caz *principală* de luptă politică“ (pag. 36).

În acea perioadă, în Rusia nu exista un regim parlamentar statornicit, nu exista o constituție. Duma de stat, convocată într-o atmosferă de represiuni, când întreaga putere de stat rămânea în mâinile guvernului țarist, nu era decât o frunză de viță pentru absolutism. Lenin considera că, în aceste condiții, lucrul cel mai primejdios și mai dăunător sînt iluziile constituționaliste. „Iluzii constituționaliste – scria el – înseamnă credința amăgitoare în constituție. Iluziile constituționaliste apar pe primul plan atunci cînd se creează impresia că există o constituție, dar de fapt ea nu există...” (pag. 35). El considera că sarcina fundamentală a partidului proletariatului este să lupte împotriva acestor iluzii, să explice muncitorilor și țărănilor că principala formă de luptă continuă să fie lupta revoluționară directă a maselor populare largi.

Într-o serie de articole cuprinse în volum, Lenin smulge masca de pe fețele cadeților, care cereau reforme mărunte pentru „a liniști” poporul, demască fățărnicia și lașitatea acestor contrarevoluționari care se ascundeau îndărătul unor declarații false de democratism. „Proletariatul luptă, burghezia se furișează la putere – scria Lenin. – Proletariatul distruge absolutismul prin luptă, burghezia se cramponează de pomenile oferite de absolutism, care slăbește pe zi ce trece. Proletariatul înalță steagul de luptă în fața întregului popor, burghezia înalță steagul concesiilor mărunte, al tîrguielii și al tranzacțiilor” (pag. 216).

În articolele „Duma și poporul”, „Cadeții nu lasă Duma să se adreseze poporului”, „Nici măcar să se tocmească nu vor!”, „Ajutorarea înfometaiților și tactica Dumei”, „Duma cadetă a finanțat guvernul de pogromiști”, „Un atac îndrăzneț și o apărare timidă” etc., Lenin demonstrează că interesele Dumei cadete sînt în contradicție cu interesele maselor populare, că Duma exprimă interesele burgheziei, care se împletesc strîns cu interesele guvernului țarist. El evidențiază caracterul antipopular al proiectelor de legi depuse în Dumă de către cadeți, arată că problema pămîntului și a libertății nu poate fi rezolvată în Dumă, ci numai prin lupta revoluționară a oamenilor muncii. O deosebită importanță în demascarea politicii cadeților, care pregăteau o tranzacție cu absolutismul pe spinarea poporului, a avut cuvîntarea ținută

de Lenin la mitingul din 9 (22) mai 1906 de la Casa Poporului (palatul contesei Panina). În această cuvîntare, prima cuvîntare rostită în fața maselor populare din Rusia, Lenin a făcut o analiză vie și concretă a situației țării, a formulat clar atitudinea bolșevicilor față de Dumă, față de partidele și grupările din cadrul ei. Participanții la miting au adoptat în unanimitate rezoluția propusă de Lenin. Rezoluția demasca împăciuitorismul cadeților, chema grupul muncitoresc și cel țărănesc la acțiuni de sine stătătoare, declara cu hotărîre că este necesară o luptă revoluționară în afara Dumei. „Adunarea își exprimă convingerea – se spunea în rezoluție – că proletariatul va fi, ca și pînă acum, în fruntea tuturor elementelor revoluționare ale poporului” (pag. 94). Cuvîntarea rostită de Lenin la mitingul popular de la Casa Poporului (palatul contesei Panina) a avut o influență revoluționarizatoare asupra maselor populare.

În articolele „Sfaturi proaste”, „Cum privește tov. Plehanov tactica social-democrației?”, „Cine este pentru înțelegeri cu cadeții?”, „Ciracii cadeților”, cuprinse în volum, Lenin a arătat rolul rușinos al menșevicilor ca slugi ai cadeților, care vînd „prioritatea revoluționară pe bîldul de linte al reformismului cadet”. Ignorînd esența de clasă a Dumei, menșevicii o considerau drept un „centru de unire” a forțelor revoluționare, drept cel mai bun mijloc de rezolvare a problemelor revoluției. În tactica lor față de Dumă, ei porneau de la ideea că revoluția s-a terminat și a început o epocă de dezvoltare constituțională pașnică. Lenin arăta că tactica menșevică ducea la subordonarea intereselor partidului proletar față de interesele burgheziei, la întunecarea conștiinței muncitorilor și țăranilor.

Lenin s-a ridicat cu hotărîre împotriva lozincii cadete a „unui guvern responsabil desemnat de Dumă”, lozincă sprijinită de menșevici. În articolele „Tactica proletariatului și sarcinile momentului”, „Muncitorii să hotărască”, „Lupta pentru putere și «lupta» pentru pomeni”, „Ce faci, fă mai curînd!”, „Tratative în vederea formării unui nou guvern”, „Încă o dată despre un guvern desemnat de Dumă” etc., el demască ideea unui guvern cadet, arătînd că această lozincă a fost unul dintre mijloacele de pervertire a poporului prin

iluzii constituționaliste și a reprezentat o încercare a cadeților de a încheia o tranzacție cu absolutismul.

Lenin scria că un guvern desemnat de Dumă sau un guvern cadet e o reformă falsă, fățarnică, zubatovistă. Toată vorbăria cadeților despre o putere executivă responsabilă în fața reprezentanței poporului era o minciună sfruntată. Numirea unui guvern cadet ar fi reprezentat un nou paravan liberal pentru absolutism, o travestire a guvernului țarist în veșminte pseudoconstituționale. Sprijinirea acestei lozinci de către proletariat ar fi însemnat o renunțare la luptă, predarea cauzei libertății pe mâna burgheziei liberale.

Volumul cuprinde rezoluțiile „Cu privire la atitudinea față de Duma de stat” și „Cu privire la problema unui guvern desemnat de Dumă”, adoptate de Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R., care au constituit platforma tactică a bolșevicilor în lupta împotriva menșevicilor în problema atitudinii față de Duma de stat. În aceste rezoluții, Lenin a acordat o atenție deosebită organizării unor acțiuni comune ale muncitorilor și țăranilor, pregătirii loviturii decisive împotriva absolutismului. În opoziție cu lozincă unui guvern desemnat de Dumă, Lenin a susținut ideea creării unui comitet executiv al elementelor revoluționare din Dumă, în scopul coordonării acțiunilor de luptă împotriva guvernului țarist. Rezoluțiile Comitetului din Petersburg au fost discutate pe larg la adunările de partid din Petersburg și au fost aprobate de marea majoritate a membrilor de partid : pentru linia tactică a bolșevicilor au votat 1760 de oameni, față de 952 cîți au votat pentru platforma Comitetului Central menșevic. Rezoluțiile lui Lenin au fost adoptate de Conferința interraională a organizației din Petersburg a P.M.S.D.R., convocată în iunie 1906 de Comitetul din Petersburg în scopul elaborării tacticii proletariatului față de Dumă.

Articolele „Grupul muncitoresc din Duma de stat”, „Victoria electorală a social-democrației la Tiflis”, „Cu privire la apelul deputaților-muncitori”, „Unitate !”, „În legătură cu declarația fracțiunii noastre din Dumă”, „Mustrările burgheziei și chemările proletariatului”, „Partidele din Dumă și poporul” etc. au fost scrise în legătură cu activitatea primilor parlamentari-muncitori din Rusia. La Congresul al IV-lea al

P.M.S.D.R., meșevicii au depus propunerea de a se crea o fracțiune social-democrată în Dumă. Lenin s-a pronunțat împotriva acestei propuneri, arătând că partidul nu poate admite să fie reprezentat de niște oameni luați la întâmplare, căci proletariatul conștient nu și-a ales deputați, ci a boicostat alegerile. Când s-a hotărât, totuși, crearea unei fracțiuni social-democrate în Dumă, congresul, la insistența bolșevicilor, a adoptat o instrucțiune specială a C.C. al partidului, care pune activitatea fracțiunii social-democrate sub controlul efectiv al organizațiilor de partid.

Deputații social-democrați din Duma I împărțeau concepțiile meșevice. Ei n-au fost aleși în Dumă în calitate de candidați ai partidului, ci prin acorduri directe sau indirecte, tacite sau declarate cu cadeții.

Lenin s-a străduit să îndrumeze activitatea deputaților-muncitori pe calea cea justă, sfătuindu-i zi de zi, evidențiindu-le succesele și criticându-le lipsurile și greșelile. Astfel, el considera că declarația fracțiunii social-democrate prezentată în Dumă la 16 (29) iunie 1906 a fost o mare greșală. În declarație se arăta că Duma este centrul mișcării întregului popor, o etapă în lupta pentru o adunare constituantă. Atunci când a elaborat declarația, fracțiunea social-democrată a respins proiectul de declarație al lui Lenin (proiect reprodus, cu unele prescurtări, în articolul „În legătură cu declarația fracțiunii noastre din Dumă“), luând drept bază proiectul aprobat de C.C. meșevic. În proiectul lui Lenin se făcea o apreciere marxistă a situației din țară, erau formulate sarcinile imediate ale partidului și ale proletariatului, era indicată calea revoluționară de rezolvare a principalelor probleme ale vieții economice și politice din Rusia. Supunând judecății maseselor divergențele apărute în jurul declarației, Lenin a arătat că fracțiunea social-democrată, adoptând textul unei declarații nerevoluționare, a făcut un mare pas spre dreapta chiar în comparație cu hotărârile Congresului al IV-lea al partidului. „Înțelegem, desigur, cât se poate de bine în ce situație dificilă se află parlamentarii novici – scria Lenin. – Ne dăm bine seama că trebuie să fim îngăduitori față de greșelile acestora dintre ei care încep să treacă de la cadeți la social-democrați. Dar dacă le este dat să înfăptuiască această trecere

pînă la capăt, ea nu este posibilă decît prin critica directă și fățișă a acestor greșeli" (pag. 87-88).

Lenin chema pe deputații social-democrați să facă intervenții hotărîte și independente, să vină cu lozinci consecvent democratice și care să exprime lupta de clasă proletară pentru socialism. Cînd în Dumă a fost discutată problema ajutorării înfometaiților și cadeții au acceptat ca ea să fie încredințată spre rezolvare guvernului țarist, propunînd să se acorde guvernului un fond de 15 000 000 de ruble, iar fracțiunea social-democrată nu a formulat un protest împotriva acestui lucru, Lenin a criticat această greșală a deputaiților-muncitori în articolul „Ajutorarea înfometaiților și tactica Dumei”, punîndu-le în față sarcina de a demasca dublul joc al cadeților, de a denunța secretele bugetului țarist, potrivit căruia se aruncau sute de milioane de ruble în luptă împotriva mișcării revoluționare, în aventuri militare etc. El le-a cerut să propună o rezoluție proprie în problema aprovizionării, făcînd în felul acesta ca partidul proletariatului să-și cîștige simpatia tuturor maselor de oameni ai muncii. Fracțiunea social-democrată a adoptat ulterior o poziție justă în această problemă. Într-o rezoluție depusă în Dumă deputații muncitori au demascat guvernul drept adevăratul vinovat de foametea care bîntuia în țară. Ei au cerut ca nevoile înfometaiților să fie satisfăcute prin reducerea salariilor funcționarilor superiori, a veniturilor de pe pămînturile coroanei, de pe pămînturile domeniiale, bisericesti și mănăstirești și au propus să nu se dea nici un ban guvernului de pogromiști, iar pentru ajutorarea înfometaiților să se creeze un comitet special al Dumei ai cărui membri să organizeze la fața locului comitete locale de aprovizionare din rîndurile înfometaiților. Deputații social-democrați au reușit astfel să atragă de partea lor și pe trudovici. Apreciînd acest fapt, Lenin scria în articolul „Duma cadetă a finanțat guvernul de pogromiști“ : „Din nou apare clar gruparea forțelor politice. Octombriștii și cadeții sînt pentru o tranzacție cu vechiul regim. Social-democrații și trudovicii sînt categoric împotriva ei“ (pag. 251).

Datorită influenței pe care bolșevicii și Lenin o exercitau permanent asupra fracțiunii social-democrate din Dumă, deputații-muncitori, cu toată inconsecvența lor, au adoptat o

poziție justă într-o serie de probleme. Această primă experiență pentru bolșevici în ceea ce privește munca cu fracțiunea muncitorească din Dumă s-a desfășurat în condiții specifice, extrem de dificile : fracțiunea avea o componentă menșevică, iar bolșevicii, care nu aveau reprezentanți în Dumă, trebuiau să influențeze pe deputații social-democrați din afară, criticându-le greșelile și salutând succesele lor în presa de partid și la adunările muncitorești. În această perioadă se pun bazele și se elaborează principiile fundamentale ale tacticii bolșevicilor în Dumă, tactică aplicată de ei cu mult succes în Duma a II-a, a III-a și a IV-a. Această tactică a fost și continuă să fie pentru partidele comuniste din alte țări un îndreptar în activitatea lor parlamentară, în lupta lor pentru unirea forțelor democrat-revoluționare împotriva forțelor reacțiunii. Ea constituie o bogată experiență de îmbinare a formelor de luptă legale și ilegale, parlamentare și neparlamentare, de conducere a luptei clasei muncitoare și a tuturor forțelor democratice.

O serie de articole cuprinse în volum („Grupul țărănesc sau «trudovic» și P.M.S.D.R.“, „Problema pământului în Dumă“, „Nici pământ, nici libertate“, „Problema pământului și lupta pentru libertate“ etc.) sînt consacrate uneia dintre problemele fundamentale ale revoluției : problema agrară. În perioada de activitate a Dumei I de stat, în lupta pentru cîștigarea țărănimii se ciocneau, ca și pînă atunci, două forțe : burghezia liberală și proletariatul. În fața bolșevicilor stătea sarcina de a smulge țărănimea de sub influența cadeților, de a o atrage de partea lor, de a dirija mișcarea țărănească și mișcarea muncitorească pe un făgaș unic. Lenin a arătat că ceea ce interesează cel mai mult pe țaran este problema pământului, că rezolvarea acestei probleme este în funcție de partea cui se va situa țărănimea : de partea burgheziei sau a proletariatului. Lenin a explicat că problema agrară poate fi și trebuie să fie rezolvată nu prin intermediul Dumei, ci exclusiv pe cale revoluționară. Condițiile de bază care ar fi asigurat lichidarea proprietății moșierești și a tuturor rămășițelor iobăgiei erau răsturnarea țarismului și naționalizarea pământului. Revendicarea naționalizării pământului era o parte

integrantă a teoriei leniniste a transformării revoluției burgeo-democratice în revoluție socialistă.

Guvernul țarist a încercat să împiedice discutarea problemei agrare în Dumă. Duma însă n-a putut ocoli această problemă, care ocupa locul central în viața politică și economică a țării. Toate partidele și grupurile din Dumă și-au precizat cât se poate de clar poziția în problema agrară. Proiectul agrar cadet („proiectul celor 42”) prevedea menținerea proprietății funciare muncitorești, admitând înstrăinarea în schimbul unor plăți de răscumpărare numai pentru pământurile moșierești care erau lucrate cu inventarul țăranilor sau erau date în arendă. În articolele „Problema pământului în Dumă”, „Problema pământului și lupta pentru libertate” etc., Lenin a demascată esența reacționară a „proiectului celor 42”, arătând că el constituia o încercare de a repeta reforma din 1861, de a încheia o tranzacție cu moșierii pe spinarea țăranimii.

Deputații țăranilor s-au pronunțat categoric împotriva programului cadet. În opoziție cu „proiectul celor 42”, ei au depus în Dumă un proiect propriu, „proiectul celor 104”, în care revendicau exproprierea pământurilor moșierești, ale statului, domeniiale, ale coroanei, mănăstirești și bisericesti și crearea unui „fond funciar al întregului popor” care să fie împărțit țăranilor „după norma de muncă”. Lenin a criticat „egalitarismul” proiectului „celor 104”, caracterizându-l drept un socialism mic-burghes utopic și explicând că problema pământului nu poate fi soluționată în cadrul orînduirii existente, întrucît, chiar dacă împărțirea pământului va fi „dreaptă”, menținerea bazelor capitalismului va genera din nou exploatare și inegalitate. Totodată Lenin a arătat că acest proiect este un semn al luptei hotărîte împotriva rămășițelor iobăgismului din Rusia. El a criticat aspru pe menșevici, care considerau programul cadet agrar mai progresist decît programul trudovicilor. Principala greșeală a menșevicilor, scria Lenin, constă în faptul că ei nu știu să separe democrația revoluționară de întreaga democrație burgheză, că, de teama de a nu se apropia de socialiștii-revoluționari, ei se apropie peste măsură de cadeți.

Revendicările trudovicilor, intervențiile lor din Dumă au avut un larg ecou în întreaga țară. Imensa majoritate a țărani-

lor s-a pronunțat pentru naționalizarea pământului. Lenin scria că țărani cer, de fapt, nu o reformă agrară, ci o revoluție agrară.

Înspăimântat de intensificarea mișcării revoluționare, guvernul a publicat la 20 iunie (3 iulie) 1906 un comunicat în care proclama inviolabilitatea proprietății moșierești și inadmisibilitatea exproprierei pământurilor. „O adevărată declarație de război împotriva revoluției – scria Lenin despre acest comunicat. – Un adevărat manifest al absolutismului reacționar către popor : nu voi îngădui ! vă voi distruge !” (pag. 291). În articolele „Un atac îndrăzneț și o apărare timidă” și „Partidele din Dumă și poporul”, Lenin a criticat fracțiunea social-democrată pentru că în acel moment n-a considerat necesar să se adreseze ea singură poporului și să ia inițiativa luptei împotriva guvernului. Un proiect social-democrat de apel către popor, arăta el, ar fi avut un efect cât se poate de favorabil în ceea ce privește unirea forțelor revoluționare și dezvoltarea luptei lor, ar fi atras de partea social-democraților cele mai bune elemente ale țărănimii revoluționare.

Deși a fost neputincioasă și a adoptat hotărâri inconsecvente, Duma I de stat nu a justificat speranțele guvernului. La 8 (21) iulie 1906, ea a fost dizolvată. Burghezia liberală n-a reușit să limiteze mișcarea revoluționară la cadrul îngust și mizer al politicii cadete și să îndrepte revoluția pe făgașul parlamentarismului. Activitatea infructuoasă a Dumei și dizolvarea ei au jucat un rol important în izbăvirea poporului de iluziile constituționaliste. Masele largi de oameni ai muncii deveneau tot mai conștiente de faptul că vechiul regim nu se poate împăca cu o reprezentanță populară investită cu puteri depline. Speranțele lor că această luptă se poate termina pașnic s-au năruit ; devenea tot mai clar că singura cale justă spre libertate este calea răsturnării absolutismului prin violență.

În broșura „Dizolvarea Dumei și sarcinile proletariatului”, scrisă în iulie 1906 și inclusă în volumul de față, Lenin a făcut o apreciere politică a dizolvării Dumei de stat și a chemat la pregătirea susținută a maselor în vederea unei lupte organizate și hotărâte. În această lucrare, Lenin arată necesitatea de a se pregăti o acțiune generală, reținând pe muncitori de la greve demonstrative și acțiuni parțiale, de a se pregăti o grevă poli-

tică generală care să se transforme în insurecție armată. În broșura „Dizolvarea Dumei și sarcinile proletariatului“, precum și în articolul „Criza politică și falimentul tacticii oportuniste“, Lenin a criticat aspru linia tactică a menșevicilor după dizolvarea Dumei. În loc să cheme masele la pregătirea și la organizarea insurecției armate, menșevicii chemau la manifestări parțiale de protest împotriva dizolvării Dumei. Dovădind cât de greșite sînt aceste concepții, Lenin explica că situația obiectivă pune la ordinea zilei nu lupta pentru o reprezentanță populară, ci pentru crearea unor condiții în care să nu fie posibilă dizolvarea sau împrăștierea reprezentanței populare.

În noaptea de 17 (30) spre 18 (31) iulie 1906 a izbucnit insurecția armată în fortăreața Sveaborg, care a fost urmată de insurecția de la Kronstadt și de pe cuirasatul „Pameat Azova“ la Reval. Cu o zi înainte de izbucnirea spontană a insurecției de la Sveaborg, a avut loc o ședință a Comisiei executivă a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., la care a fost adoptată hotărîrea de a se trimite o delegație la Sveaborg, hotărîre scrisă de Lenin (vezi pag. 326). Această delegație trebuia să clarifice situația la fața locului și să obțină amînarea acțiunii. În cazul cînd insurecția n-ar mai fi putut fi oprită, delegația trebuia să participe în modul cel mai activ la ea : să-i ajute pe insurgenți să se organizeze, să înfrîngă forțele reacțiunii, să lanseze lozinci juste, cu adevărat revoluționare, capabile să antreneze la luptă întregul popor. Mișcările insurecționale de la Sveaborg, Kronstadt și Reval, izbucnite prematur, au fost repede înăbușite. Deși au fost înfrînte, ele au demonstrat energia și hotărîrea de luptă ale soldaților și marinarilor cu stare de spirit revoluționară.

Bolșevicii au chemat clasa muncitoare, țărănimea revoluționară și partea înaintată a trupelor să țină seama de experiența ciocnirilor armate și să se pregătească cu dîrzenie și hotărîre în vederea luptei împotriva absolutismului. Nu întîmplător, în lucrările sale din această perioadă, Lenin se referă la insurecția armată din decembrie de la Moscova și cheamă la studierea aprofundată a experienței istorice de luptă acumulate de proletariatul din Moscova în decembrie 1905. Volumul cuprinde articolele lui Lenin „Învățămintele insurecției

din Moscova" și „Jos mâinile !", consacrate organizării și tacticii insurecției armate.

Lucrarea „Învățămintele insurecției din Moscova" constituie o etapă importantă în dezvoltarea teoriei marxiste a insurecției armate. Analizând sub toate aspectele evenimentele concrete legate de lupta armată din decembrie 1905 și scoțind la iveală izvorul forței și slăbiciunii insurecției de la Moscova, Lenin face în această lucrare importante generalizări teoretice și trage concluzii practice cu privire la organizarea și la conducerea insurecției de către partidul proletar, precum și cu privire la formele, metodele, procedeele luptei armate a clasei muncitoare în revoluție.

Pornind de la cunoscuta teză a lui Marx și Engels că insurecția trebuie privită ca o artă, în această lucrare Lenin tratează pentru prima oară multilateral această problemă în legătură cu noua situație istorică, cu noile condiții de luptă a proletariatului. Tezele cu privire la conducerea insurecției elaborate în acest articol au fost dezvoltate și concretizate în lucrările ulterioare ale lui Lenin, și în special în lucrările din perioada pregătirii Marii Revoluții Socialiste din Octombrie : „Bolșevicii trebuie să ia puterea", „Marxismul și insurecția", „Sfaturile unuia care nu este de față".

În articolul „Învățămintele insurecției din Moscova", Lenin a demascat atitudinea capitulară a menșevicilor, care foloseau înfrângerea insurecției din decembrie pentru a demonstra justetea liniei lor oportuniste, de renunțare la conducerea insurecției. La declarația lui Plehanov că „nu trebuia să se pună mâna pe arme", declarație reluată de toți oportuniștii, Lenin a răspuns : „Dimpotrivă, ar fi trebuit să se pună mâna pe arme într-un mod mai hotărât, mai energic, mai ofensiv, ar fi trebuit să se explice maselor că acțiunile lor nu se pot limita la grevă pașnică și să li se arate necesitatea unei lupte armate neînfricate și necruțătoare" (pag. 367).

În această lucrare, Lenin acordă o mare atenție problemei transformării grevei generale în insurecție armată, formă superioară a luptei de clasă a proletariatului. Trecerea luptei proletare de masă din decembrie 1905 de la grevă la insurecție a fost considerată de Lenin drept cea mai mare cucerire istorică a revoluției ruse.

Lenin socotea lupta hotărîtă, perseverentă și operativă pentru atragerea armatei de partea revoluției o condiție obligatorie pentru victoria insurecției. Criticînd pe menșevici, care propagau ideea așteptării pasive a momentului cînd armata va deveni revoluționară, Lenin a demonstrat, pe baza exemplului insurecției armate de la Moscova, că trecerea armatei de partea insurgenților nu poate fi un act izolat, ci pentru aceasta se cere o luptă întrepidă și ofensivă.

În lucrarea „Învățămintele insurecției din Moscova“, Lenin analizează în mod amănunțit problemele de tactică și de organizare a forțelor insurecției. Menționînd indicația lui F. Engels că tactica militară depinde de nivelul la care se află tehnica, Lenin vorbește despre noua tactică de baricade făurită în decembrie 1905 : tactica războiului de partizani. Această tactică a determinat apariția unor forme coreșpunzătoare de organizare militară a insurgenților : detașamente mobile și foarte mici, formate din zece, trei și chiar doi oameni. Subliniind întreaga importanță a studierii noii tactici de luptă armată, Lenin a cerut totodată lichidarea fără cruțare a oricărei deformări „lumpenproletare“ a acestei tactici a războiului de partizani. Despre acest lucru Lenin vorbește și în articolele „Pe marginea evenimentelor zilei“ și „Despre acțiunea de partizani a P.P.S.“, scrise în acea perioadă, în care demască cu hotărîre atît dênaturarea tacticii acțiunilor de partizani de către partidele mic-burgheze (P.P.S., eserii), cît și încercările menșevicilor de a discredita tactica acțiunilor de partizani în general.

Lenin a stabilit legătura dintre insurecția armată din 1905 și evenimentele revoluționare din 1906. El a arătat că această insurecție „și-a avut continuarea într-o serie întregă de răscoale în armată și greve răslețe și parțiale din vara anului 1906. Lozincă boicotării Dumei lui Witte a fost o lozincă de luptă pentru unirea și generalizarea acestor răscoale“ (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 7).

După ce absolutismul a reușit să respingă valul revoluționar din primăvara și vara anului 1906, să înăbușe insurecția din Sveaborg și cea din Kronstadt, bolșevicilor le-a revenit sarcina de a-și schimba tactica în raport cu noua situație, și în special de a reveni asupra boicotării Dumei. În august 1906,

în articolul „Despre boicot”, Lenin a scris : „A sosit momentul cînd social-democrații revoluționari trebuie să înceteze a mai fi boicotați. Nu vom refuza să intrăm în Duma a doua atunci cînd (sau «în cazul cînd») aceasta va fi convocată. Nu vom refuza să folosim această arenă de luptă, fără a exagera cîtusi de puțin rolul ei modest, ci, dimpotrivă, subordonînd-o întru totul, pe baza experienței furnizate de istorie, unui alt gen de luptă : greva, insurecția etc.” (volumul de față, pag. 341).

Tactica bolșevicilor față de Dumă, elaborată de Lenin, a avut o mare importanță în menținerea partidului ca organizație proletară de masă, în educarea politică a clasei muncitoare. Principala sarcină a tacticii bolșevice față de Dumă a fost lupta pentru eliberarea țăranilor de sub influența burgheziei liberale, pentru crearea în cadrul Dumei a unui bloc revoluționar al reprezentanților proletariatului și țărănimii. Această tactică a avut un rol de seamă în întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănime în lupta revoluționară din 1905-1907.

*
* *
*

În volumul al treisprezecelea au fost incluse pentru prima oară cinci note, scrise de V. I. Lenin pentru rubrica „Răsfoind ziare și reviste” a ziarului „Eho”, în care se făcea revista presei. Aceste note cu caracter polemic viu, consacrate problemelor arzătoare ale vieții politice, sînt caracteristice pentru genul lucrărilor publicistice ale lui Lenin.

*Institutul de marxism-leninism
de pe lângă C.C. al P.C.U.S.*

RAPORT
ASUPRA CONGRESULUI DE UNIFICARE
AL P.M.S.D.R.

(SCRISOARE CĂTRE MUNCITORII DIN PETERSBURG) ¹

*Scris în prima jumătate
a lunii mai 1906*

*Publicat în broșură,
în iunie 1906, la Moscova*

Se tipărește după textul broșurii

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
RESEARCH REPORT NO. 1000

RESEARCH REPORT NO. 1000

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

Н. ЛЕНИНЪ.

ДОКЛАДЪ

ОБЪ ОБЪЕДИНИТЕЛЬНОМЪ СЪЪЗДЪ

—— РОССІЙСКОЙ ——

— СОЦІАЛЪ-ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ —

—— РАБОЧЕЙ ПАРТИИ ——

——
(Письмо къ петербургскимъ рабочимъ).

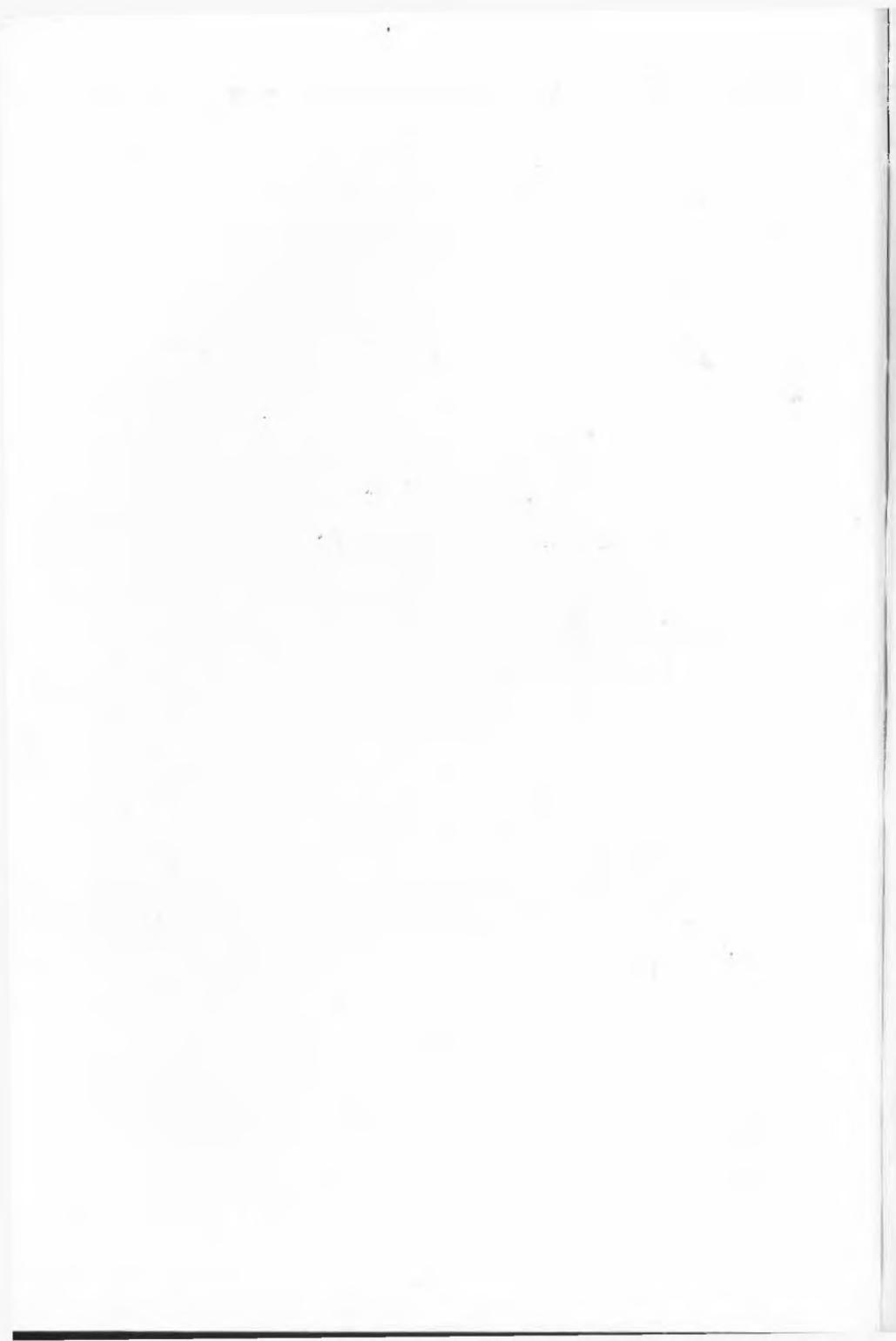
——
Цѣна 25 коп.

МОСКВА.

1906.

Соперта broşurii lui V. I. Lenin „Raport asupra Congresului de Unificare al Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia”. — 1906

Micşorât

Tovarăși ! Voi m-ați ales delegat la Congresul de unificare al P.M.S.D.R. ² Neavînd în momentul de față posibilitatea să vin personal la Petersburg, îmi îngădui să prezint în scris raportul meu asupra congresului și să expun în același timp unele idei în legătură cu congresul.

Înainte de a trece la subiect, trebuie să fac o importantă rezervă. Este absolut imposibil să memorezi cu exactitate toate cele petrecute la un congres la care au participat 120 sau chiar un număr mai mare de persoane și care a ținut circa 30 de ședințe. Deoarece am fost ocupat în biroul congresului, fiind unul dintre președinți, și am făcut parte în același timp din mai multe comisii, n-am putut lua note în timpul congresului. Fără note e cu neputință să te bizui exclusiv pe memorie. Unele episoade și unele cuvîntări rostite la congres mi-au scăpat, nefiind prezent în sala de ședințe din cauza activității în cîte o comisie sau din motive incidente și personale. Experiența congreselor anterioare (Congresele al II-lea și al III-lea) ³, la care au participat mai puțini delegați, mi-a dovedit că, oricît ți-ai încorda atenția, ți-e imposibil să reconstitui din memorie tabloul exact al unui congres. Deși participasem la Congresele al II-lea și al III-lea, atunci cînd au apărut procesele-verbale ale acestor congrese le-am citit ca pe niște cărți noi, deoarece conțineau într-adevăr destule elemente noi ; ele m-au făcut să-mi revizuiesc o serie întreagă de impresii personale inexacte sau incomplete de la congres. De aceea vă rog stăruitor să aveți în vedere că această scrisoare nu este decît un concept de raport, care necesită în orice caz o corectare pe baza proceselor-verbale ale congresului.

I

COMPONENȚA CONGRESULUI

Voi începe cu componența generală a congresului. Delegații cu vot deliberativ au fost aleși, după cum se știe, câte un delegat la 300 de membri de partid. Numărul total al acestor delegați a fost de circa 110 – la începutul congresului, se pare, ceva mai mic (deoarece nu sosiseră încă toți) ; la sfârșit erau, dacă nu mă înșel, 113. Au participat cu drept de vot consultativ 5 redactori ai Organului Central (3 din partea „minorității“ și 2 din partea „majorității“, deoarece eu primisem din partea voastră mandat cu drept de vot deliberativ) și, dacă nu mă înșel, 5 membri ai Comitetului Central unificat. Au mai participat cu drept de vot consultativ delegații organizațiilor cărora nu li s-a acordat drept de vot deliberativ, unele persoane invitate special la congres (doi membri ai „comisiei agrare“⁴, apoi Plehanov și Akselrod, precum și tov. Akimov și alții). Tot cu drept de vot consultativ au participat și delegați din partea unor mari organizații care numără peste 900 de muncitori (organizația din Petersburg, organizația din Moscova, organizația regională din sud etc.). Și, în sfârșit, reprezentanți ai partidelor social-democrate naționale : trei din partea social-democrației poloneze⁵, tot câte trei din partea social-democrației letone⁶ și a celei evreiești (Bundul)⁷, unul din partea Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean (aceasta este denumirea pe care a adoptat-o, pe cât se pare, la ultima sa conferință partidul revoluționar ucrainean⁸). În total vreo 30 de persoane sau ceva mai multe cu vot consultativ. Prin urmare au fost cu totul nu 120, ci peste 140 de persoane.

După „orientarea“ în ceea ce privește platforma tactică sau, dacă vreți, după poziția pe fracțiuni, delegații cu drept de vot deliberativ se prezentau aproximativ astfel : 62 de menșevici și 46 de bolșevici. Cel puțin acestea sînt cifrele care mi s-au întipărit cel mai bine în minte din numeroasele votări „pe fracțiuni“ care au avut loc la congres. Firește că o parte din delegați nu aveau o linie bine conturată sau oscilau în unele probleme ; în limbaj parlamentar, ei sînt denumiți „centru“ sau „mlaștină“. La congres acest „centru“ a fost cât se poate de

slab, deși unii dintre tovarășii pe care, pe baza votărilor, eu îi încadrasem în categoria menșevicilor au pretins să fie considerați „împăciunitoriști”, sau „centru”. Dintre votările mai importante de la congres am reținut doar una singură (votarea în problema unirii Bundului cu partidul), când acești „menșevici-împăciunitoriști” au votat într-adevăr nu ca o fracțiune. Despre această votare, în cursul căreia menșevicii, care s-au situat pe o poziție net fracționistă, au fost înfrinți, după cât îmi amintesc, cu o majoritate de 59 de voturi, voi vorbi în mod amănunțit mai jos.

Așadar, 62 și 46. Congresul a fost un congres menșevic. Menșevicii au avut o preponderență stabilă și asigurată, ceea ce le-a permis chiar să se înțeleagă din timp și să decidă astfel dinainte hotărârile congresului. Aceste înțelegeri particulare la adunările pe fracțiuni sînt în fond cu totul firești atunci cînd există o majoritate certă și compactă, iar cînd unii delegați, mai ales din rîndurile așa-numitului centru, s-au plîns de acest lucru, eu am declarat, în convorbirile mele cu diverși delegați, că asta-i o „plîngere a centrului de propria sa slăbiciune”. La congres s-a încercat să se pună problema adunărilor pe fracțiuni, dar ea a fost scoasă de pe ordinea de zi, deoarece s-a dovedit că de fapt fracțiunile se încheaseră oricum, astfel încît era cu puțință ca la adunările pe fracțiuni să fie admise și alte persoane, ca aceste adunări să capete un caracter „deschis”⁹. Către sfîrșitul congresului, de pildă, problema componenței C.C., după cum se va vedea mai jos, a fost hotărîită în fond nu prin alegerile la congres, ci printr-o simplă „înțelegere” între fracțiuni. Nu voi face o apreciere a acestui fenomen, pe care, după părerea mea, e inutil să-l deplîngem, deoarece era cu totul inevitabil atît timp cît vechile împărțiri pe fracțiuni nu fuseseră încă lichidate.

În ceea ce privește deosebirile din interiorul fracțiunilor, voi releva că ele s-au manifestat vizibil doar în problema agrară (o parte dintre menșevici a fost împotriva municipalizării, iar bolșevicii s-au împărțit în „rojkoiviști”, adepți ai împărțirii, și în adepți ai confiscării combinate cu naționalizarea în condițiile instaurării republicii) și în problema unificării cu Bundul. Apoi mai era izbitor încă un fapt, și anume acela că printre menșevici lipsea cu desăvîrșire orientarea care se manifestase net în ziarul „Nacealo”¹⁰ și pe care în partid

lumea o asocia în mod obișnuit de numele tovarășilor Parvus și Troțki. Se poate, e drept, ca printre menșevici să fi fost „parvusiști“ și „troțkiști“, – eu, de pildă, am primit asigurări că erau 8, dar, întrucît problema guvernului revoluționar provizoriu a fost scoasă de pe ordinea de zi, ei n-au reușit să se manifeste ca atare. E mai probabil însă că, în urma cotelurii generale făcute de menșevici la congres spre Plehanov, cu al cărui „Dnevnik“¹¹ nu fuseseră de acord înainte de congres, să fi făcut și „parvusiștii“ un anume pas spre dreapta. Îmi amintesc doar de un singur episod, cînd, poate, „parvusiștii“ din rîndurile menșevicilor i-au determinat pe toți menșevicii să-și schimbe întrucîtva poziția. Mă refer în speță la incidentul în legătură cu problema insurecției armate. Plehanov, șeful comisiei, a modificat vechea rezoluție menșevică, scriind în loc de „a smulge puterea“ (în pasajul în care se vorbea de sarcinile mișcării) „a-și smulge drepturile cu forța“ (sau „a-și cucerii drepturile“ – nu-mi amintesc exact). Oportunismul acestei modificări era atît de bătător la ochi, încît ea a fost întîmpinată la congres cu cele mai vehemente proteste. Noi am atacat modificarea cu o îndoită forță. Rîndurile menșevicilor au început să se clatine. Nu știu precis dacă au avut loc adunări pe fracțiuni și ce s-a petrecut la aceste adunări ; nu știu dacă este adevărată informația pe care am primit-o și potrivit căreia 10 menșevici care înclinau spre „parvusism“ ar fi declarat în mod categoric că nu sînt de acord cu această modificare. Fapt este că Plehanov, după discuțiile care au avut loc la congres, și-a retras singur această modificare, nelăsînd să fie pusă la vot, a retras-o sub pretextul că nu merită să se discute atît pentru o „chestiune de stil“ (pretext abil, poate, din punct de vedere diplomatic, dar care a provocat zîmbete).

În sfîrșit, pentru a epuiza problema componenței congresului, voi mai vorbi despre comisia de validare (comisia de verificare a componenței congresului). Au fost două asemenea comisii, deoarece prima dintre ele, aleasă de congres, a demisionat în bloc¹². Este un fapt care iese din comun, un fapt nemaiîntîlnit la congresele anterioare. În orice caz, el constituie o dovadă că în munca de verificare a componenței congresului a existat ceva cît se poate de anormal. Îmi amintesc că președintele primei comisii era un împăciuitoare, care la

început inspirase încredere și fracțiunii noastre. De vreme ce el n-a reușit să formeze un tot unit din comisia sa, de vreme ce a trebuit să demisioneze cu întreaga primă comisie, înseamnă că împăciuatoristul n-a fost în stare să facă pace. Amănuntele luptei duse la congres în jurul rapoartelor comisiei de validare au scăpat în cea mai mare măsură atenției mele. Lupta a fost în dese rînduri cît se poate de aprigă, mandatele bolșevicilor erau invalidate; patimile s-au dezlănțuit din ce în ce mai puternic, ajungîndu-se la o adevărată explozie cu prilejul demisiei primei comisii, dar tocmai în acel moment nu mă aflam în sala de ședințe. În legătură cu stabilirea componenței congresului am mai reținut un fapt, pare-se destul de important. E vorba de protestul muncitorilor din Tiflis (vreo 200 la număr) împotriva mandatelor delegației din Tiflis, care era aproape în întregime menșevică și care, prin efectivul ei numeric, ieșea din comun, fiind compusă, dacă nu mă înșel, din 11 persoane. Acest protest a fost citit la congres, deci el trebuia să figureze în procesele-verbale¹³.

Lucrările comisiilor de validare trebuie să fie expuse și ele în procesele-verbale, în cazul cînd aceste comisii și-au îndeplinit munca cît de cît atent și au întocmit o dare de seamă în toată regula asupra verificării mandatelor și asupra tuturor alegerilor pentru congres. Nu știu dacă acest lucru se va face, dacă această dare de seamă va apărea în procesele-verbale. Dacă nu, atunci va fi în afară de orice îndoială că comisia nu s-a achitat cu atenția și scrupulozitatea cuvenită de sarcina sa. Dacă da, s-ar putea să fiu silit să rectific multe din afirmațiile de mai sus, deoarece într-o asemenea problemă, care nu este principială, ci pur concretă, practică, e foarte ușor să greșești atunci cînd rezumi impresii generale și apoi e deosebit de important să studiezi cu atenție documentele.

Pentru a epuiza toate problemele de ordin formal și a trece mai repede la probleme principiale, mai interesante, mă voi referi, așadar, și la procesele-verbale. Mă tem că și în această privință congresul nostru se va dovedi mai prost și decît Congresul al II-lea și decît Congresul al III-lea. La ambele aceste congrese toate procesele-verbale au fost aprobate de congres. La Congresul de unificare s-a manifestat pentru prima oară o asemenea delăsare din partea secretarilor, o asemenea grabă de a încheia lucrările congresului (deși o serie întreagă de pro-

bleme extrem de importante fuseseră scoase de pe ordinea de zi), încît *nu* toate procesele-verbale *au fost* aprobate de congres. Comisia de întocmire a proceselor-verbale (2 menşevici şi 2 bolşevici) a căpătat din partea acestui congres împuterniciri nemaipomenit de largi şi de imprecise : să aprobe procesele-verbale neterminate. În caz că se ivesc divergenţe, ea trebuie să apeleze la delegaţii la congres aflaţi la Petersburg. Toate acestea sînt cit se poate de regretabile. Mă tem că nu vom avea procese-verbale atît de bune ca cele ale Congreselor al II-lea şi al III-lea. Ce-i drept, am avut doi stenografi, astfel încît unele cuvîntări le vom primi în formă aproape completă, iar nu în rezumat, ca înainte, dar nici vorbă nu poate fi de o stenogramă completă a dezbaterilor la congres, deoarece o asemenea muncă a fost cu totul peste puterile celor doi stenografi, cum au şi declarat ei de altfel în repetate rînduri la congres. În calitate de preşedinte, eu am insistat în mod deosebit ca secretarii să dea cu orice preţ rezumate bune, fie chiar şi foarte scurte : stenogramele diverselor cuvîntări — spuneam eu — constituie o bogată completare a proceselor-verbale, este însă necesar să existe o bază, pentru ca nu numai unele cuvîntări, ci toate dezbaterile, fără nici o excepţie, să fie rediate măcar sub formă de rezumate ¹⁴.

II

ALEGEREA BIROULUI. ORDINEA DE ZI A CONGRESULUI

Trec acum la relatarea lucrărilor congresului în ordinea şedinţelor. Votarea pentru alegerea biroului a fost prima votare, care, de fapt, a determinat (oricît de ciudat li s-ar părea celor care sînt departe de aceste chestiuni) toate votările mai importante ale congresului. Aproape 60 de delegaţi (58, dacă mă înşală memoria) au votat pentru Plehanov şi Dan, lăsînd în multe cazuri necompletat pe listă locul celui de-al treilea candidat. 40 şi ceva sau circa 40 de voturi au fost pentru mine. Apoi a intrat în acţiune „centrul”, adăugînd cîte 10 sau cîte 15 voturi cînd pentru un candidat, cînd pentru altul. Au fost aleşi : Plehanov, mi se pare, cu 69 de voturi (sau cu 71 ?). Dan cu 67 şi subsemnatul cu 60.

În chestiunea ordinii de zi a congresului, discuțiile au luat în două rânduri un aspect interesant, aruncînd o lumină puternică asupra componenței și caracterului congresului. Aici mă refer, în primul rînd, la discuțiile în jurul problemei dacă unirea cu partidele social-democrate naționale trebuie să figureze sau nu pe primul plan. Partidele naționale voiau, firește, acest lucru. Și noi eram pentru. Menșevicii au făcut să cadă această propunere, venind cu următoarea motivare: întii P.M.S.D.R. să se autodetermine și apoi să fuzioneze cu alte partide; să stabilim întii „noi” înșine *cum* ne prezentăm „noi”, iar apoi vom fuziona cu „ele”. Împotriva acestui argument (psihologicește cu totul explicabil și just din punctul de vedere al fracțiunii menșevice) noi am obiectat astfel: nu e oare ciudat să refuzăm partidelor naționale dreptul de a se autodetermina împreună cu noi? Dacă „ele” fuzionează cu „noi”, atunci „noi” și ele vom stabili, și trebuie să stabilim, laolaltă *cum* ne prezentăm „noi”. Trebuie să mai remarc că C.C. unificat încheiasă încă înainte de congres un acord referitor la fuziunea completă cu social-democrația poloneză. Cu toate acestea, propunerea ca această problemă să fie introdusă ca prim punct pe ordinea de zi a fost respinsă. Tov. Warszawski, membru al delegației poloneze, a vorbit cu atîta sinceritate împotriva acestei propuneri, încît, la un moment dat, s-a adresat menșevicilor exclamînd: voi vreți mai întii să-i distrugeți sau să-i mîncăți de vii pe bolșevici, iar apoi să vă uniți cu noi! Ceea ce a stîrnit zîmbetele tuturor celor prezenți la congres. A fost, desigur, o glumă, dar, deși personal înclin cel mai puțin să mă leg de „cuvinte teribile” de felul lui „să-i mîncăți de vii”, această glumă a exprimat într-o formă plastică o foarte justă apreciere a unei originale situații politice.

A doua discuție interesantă a fost dacă trebuie să se includă sau nu pe ordinea de zi a congresului problema momentului actual al revoluției noastre și a sarcinilor de clasă ale proletariatului. Noi, bolșevicii, am fost, desigur, pentru — conform declarației noastre * publicate în nr. 2 al ziarului „Partiinîie Izvestiia”¹⁵. Din punct de vedere principal nici vorbă nu putea fi să se ocolească problema fundamentală: dacă revoluția se îndreaptă într-adevăr spre un avînt și care

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 27. — Nota red.

forme ale mișcării revoluționare au devenit acum, în virtutea condițiilor obiective ale momentului, formele principale, ce sarcini decurg de aici pentru proletariat. Obiectînd împotriva includerii în genere a acestei probleme pe ordinea de zi, menșevicii s-au pus într-o situație de neînviat. Argumentele lor că aceasta este o problemă teoretică sau că partidul nu-și poate lega mîinile prin rezoluții în astfel de probleme etc. erau uluitoare de artificiale și de căutate. Toată lumea a izbucnit în rîs atunci cînd unul dintre vorbitori, răspunzînd, dacă nu mă înșel, la cuvîntarea lui Dan, care perorase împotriva includerii acestei probleme pe ordinea de zi, a scos nr. 2 al ziarului „Partiinîie Izvestiia” și a citit liniștit aceste „cuvînte fatale” din platforma tactică menșevică : „noi” – tocmai noi, menșevicii, – „noi recunoaștem și *propunem congresului să recunoască*”. Cum vine asta, tovarăși ? a întreat vorbitorul. Ieri „noi propuneam congresului să recunoască”, iar astăzi „noi propunem congresului” să nu discute această problemă ? Problema a fost inclusă pe ordinea de zi a congresului, dar ulterior menșevicii au reușit totuși, după cum vom vedea mai jos, să-și împună punctul de vedere.

III

PROBLEMA AGRARĂ

Problema agrară sau, mai bine zis, problema programului agrar a fost trecută prima pe ordinea de zi a congresului. Aici s-au purtat discuții ample. S-au ridicat o seamă de probleme principiale extrem de interesante. Au fost cinci raportori : eu am susținut proiectul comisiei agrare (publicat în broșura : „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc”) * și am combătut municipalizarea susținută de Maslov. Tov. John a susținut-o pe aceasta din urmă. Al treilea raportor, Plehanov, l-a susținut pe Maslov și a căutat să convingă congresul că naționalizarea preconizată de Lenin este o revendicare scoasă din arsenalul eserilor și al narodovoliștilor. Al patrulea raportor, Șmidt, a susținut programul agrar al comisiei cu unele amendamente în spiritul „variantei A” (vezi această variantă

* Op. cit., pag. 261—262.

în sus-menționata broșură *). Al cincilea raportor, Borisov, a susținut împărțirea pământului. Programul său avea o structură originală, iar ca fond se apropia cel mai mult de programul nostru, cu deosebirea că în locul naționalizării condiționate de instituirea republicii susținea împărțirea pământurilor în proprietatea țăranilor.

Firește, mi-e cu neputință ca în această dare de seamă să fac o expunere amănunțită a tuturor discuțiilor, care au fost deosebit de ample. Mă voi strădui să înfățișez numai principalul, adică esența „municipalizării” și argumentele împotriva naționalizării condiționate de instituirea republicii etc. Trebuie să remarc în legătură cu aceasta că în centrul tuturor discuțiilor a stat formularea dată de Plehanov problemei și aceasta datorită tonului polemic tăios folosit de el, care este întotdeauna avantajos și de dorit pentru delimitarea precisă a tendințelor fundamentale ale cutărui sau cutărui curent de gândire.

În ce constă esența „municipalizării”? În trecerea pământurilor moșierești (sau mai exact : a tuturor pământurilor aflate în mâinile marilor proprietari privați) în mâinile zemstvelor sau în general ale organelor de autoadministrare locală. Pământurile locale ale țăranilor și pământurile micilor proprietari trebuie să rămână în proprietatea acestora. Marile moșii „se înstrăinează” și trec în proprietatea organelor de autoadministrare locală constituite pe baze democratice. Mai simplu, acest lucru poate fi formulat astfel : pământurile țărănești să fie proprietatea țărăneasă, iar pământurile moșierești să fie luate de către țărani în arendă de la zemstve, dar de la niște zemstve democratice.

Fiind primul raportor, m-am pronunțat categoric împotriva acestui proiect. El nu este un proiect revoluționar. Țăranii nu-l vor accepta. El este dăunător, dacă nu există o orinduire de stat democratică pe deplin consecventă, mergând pînă la republică, pînă la alegerea funcționarilor de către popor, pînă la desființarea armatei permanente etc. Acestea au fost cele trei argumente principale ale mele.

Consider că acest proiect nu e revoluționar, în primul rînd, pentru că, în loc de confiscare (înstrăinare fără răscumpărare), aici se vorbește de înstrăinare în general ; în al doilea rînd,

* Op. cit., pag. 261.

ceea ce este principal, pentru că el nu apelează la *metoda revoluționară* de înfăptuire a revoluției agrare. Frazele despre democratism nu spun încă absolut nimic într-o vreme când cadeții¹⁶, ipocriți conciliatori ai absolutismului cu poporul, se întitulează democrați. Orice metode de înfăptuire a revoluției agrare se vor reduce la o *reformă liberală-birocratică*, la o reformă cadetă, iar nu la o revoluție țărănească, dacă nu vom formula lozinca ocupării *imediate* a pământurilor de către țărani înșiși, chiar acum, pe loc, adică tocmai de către comitetele țărănești revoluționare, pentru ca țărani înșiși să dispună de aceste pământuri ocupate * pînă la convocarea unei adunări constituante a întregului popor. Fără această lozincă vom avea un program de reformă agrară cadetă sau semicadetă, și nu un program de revoluție țărănească.

Mai departe. Țărani nu vor accepta municipalizarea. Municipalizarea înseamnă : pământurile lotuale ia-ți-le fără plată, iar pentru cele moșierești plătește arendă zemstvei. Țărani revoluționari nu vor accepta așa ceva. Ei vor spune sau : vom împărți toate pământurile între noi, sau : vom face ca toate pământurile să devină proprietate a întregului popor. Lozinca municipalizării nu va deveni niciodată lozinca țărânimii revoluționare. Dacă revoluția va învinge, ea nu se va putea opri în nici un caz la municipalizare. Dacă revoluția nu va învinge, atunci „municipalizarea“ va însemna doar o nouă tragere pe sfoară a țăranilor ca și reforma din 1861¹⁷.

Al treilea argument principal al meu : municipalizarea este dăunătoare dacă este condiționată de „democratism“ în general, iar nu în mod special de republică și de alegerea funcționarilor de către popor. Municipalizarea înseamnă predarea pământurilor către organele puterii locale, către organele de autoadministrare. Dacă puterea centrală nu va fi *pe deplin* democratică (republică etc.), atunci autoritățile locale vor putea rămîne „autonome“ numai în chestiunile mărunte, vor putea rămîne independente numai în ceea ce privește spoitul

* În proiectul meu se spune „confiscate“. Tov. Borisov a arătat, pe bună dreptate, că este o formulare greșită. Trebuie spus : „ocupate“. Confiscarea este recunoașterea juridică a ocupării, sancționarea ei prin lege. Noi trebuie să formulăm lozinca confiscării. Pentru înfăptuirea ei trebuie să chemăm pe țărani la ocuparea pământurilor. Această ocupare de către țărani trebuie să fie recunoscută, legiferată de către adunarea constituantă a întregului popor, care, ca organ suprem al puterii absolute a poporului, va promulga o lege pe baza căreia va transforma ocuparea în *confiscare*.

lavoarelor, vor putea rămîne tot atît de „democratice“ pe cît de „democratice“ au fost, să zicem, zemstvele noastre pe vremea lui Alexandru al III-lea. În problemele importante însă, și mai ales într-o problemă fundamentală ca proprietatea moșierească, în comparație cu puterea centrală nedemocratică, democratismul autorităților locale este o jucărie. Dacă nu există republică și alegerea funcționarilor de către popor, municipalizarea înseamnă predarea pămînturilor moșierești unor autorități locale electivе chiar în condițiile cînd puterea centrală ar rămîne în mîinile lui Trepov și Dubasov. Această reformă ar fi o jucărie, și o jucărie dăunătoare, deoarece alde Trepov și Dubasov ar acorda autorităților locale electivе dreptul de a construi conducte de apă, tramvaie electrice etc., dar niciodată *n-ar putea lăsa pe mîna lor pămînturile luate de la moșieri. Trepovii și Dubasovii vor trece atunci aceste pămînturi din „resortul“ zemstvelor în „resortul“ ministerului de interne, iar țăraniile vor fi de trei ori trași pe sfoară. Trebuie să chemăm la răsturnarea Trepovilor și Dubasovilor, la alegerea tuturor funcționarilor de către popor, iar nu să schițăm, în loc de asta și înainte de asta, modele miniaturale de reforme locale liberale.*

Care au fost, așadar, argumentele aduse de Plehanov în apărarea municipalizării? În ambele sale cuvîntări el a insistat cel mai mult asupra problemei unei *garanții împotriva unei eventuale restaurații*. Acest original argument consta în următoarele. Naționalizarea pămîntului a constituit baza economică a Rusiei moscovite din epoca dinaintea lui Petru I. Revoluția noastră de astăzi, ca și oricare altă revoluție, nu conține garanții împotriva unei eventuale restaurații. De aceea, pentru a se evita o restaurație (adică restabilirea vechilor rînduiri prerevoluționare), trebuie să ne ferim în mod deosebit tocmai de naționalizare.

Acest argument al lui Plehanov li s-a părut extrem de convingător menșevicilor, care l-au aplaudat frenetic pe Plehanov mai ales pentru „cuvintele tari“ la adresa naționalizării (eserism etc.). Dar, dacă reflectezi puțin, e ușor să te convingi că el este pură sofistică.

Într-adevăr, aruncați mai întii o privire asupra acestei „naționalizări din Rusia moscovită dinainte de Petru I“. Să trecem peste faptul că concepțiile istorice ale lui Plehanov

constau într-o exagerare a vederilor liberale-narodnice asupra Rusiei moscovite, căci nu se poate vorbi în mod serios de o naționalizare a pământului în Rusia dinaintea lui Petru I – e suficient în această privință să ne referim la Kliucevski, Efimenko și la alții. Dar să lăsăm aceste investigații istorice. Să admitem pentru moment că, în secolul al XVII-lea, în Rusia moscovită dinainte de Petru I a existat într-adevăr o naționalizare a pământului. Ce rezultă de aici? După logica lui Plehanov rezultă că a înfăptui naționalizarea înseamnă a înlesni restaurarea Rusiei moscovite. Dar o asemenea logică nu este logică, ci un sofism, sau un joc de cuvinte, lipsit de o analiză a bazei economice a fenomenelor sau a conținutului economic al noțiunilor. În măsura în care în Rusia moscovită a existat (sau : dacă în Rusia moscovită a existat) o naționalizare a pământului, baza ei economică a fost *modul de producție asiatic*. Or, începînd din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în Rusia s-a statornicit, iar în secolul al XX-lea a căpătat o preponderență absolută, *modul de producție capitalist*. Ce mai rămîne deci în picioare din argumentul lui Plehanov? El a confundat naționalizarea bazată pe modul de producție asiatic cu naționalizarea bazată pe modul de producție capitalist. Din cauza unei identități de cuvinte, el a scăpat din vedere deosebirea fundamentală dintre relațiile economice, adică dintre relațiile de producție. Clădindu-și argumentația pe o restaurare a Rusiei moscovite (adică, chipurile, pe restaurarea modului de producție asiatic), Plehanov a vorbit în realitate despre o restaurare politică de felul restaurației Bourbonilor (pe care a invocat-o el), adică despre restaurarea unei forme de guvernămînt antirepublicane pe baza relațiilor de producție capitaliste.

I s-a arătat lui Plehanov la congres că a făcut o confuzie? I s-a arătat. Un tovarăș, cunoscut la congres sub numele de Demian, a spus în cuvîntarea sa că din „restaurația“ cu care Plehanov s-a gîndit să ne sperie n-a ieșit absolut nimic. Din premisele argumentației lui rezultă că este vorba despre o restaurație a Rusiei moscovite, adică de restaurarea modului de producție asiatic, ceea ce constituie cea mai crasă absurditate în epoca capitalismului. Iar din concluziile și din exemplele lui rezultă că este vorba despre restaurarea imperiului de către Napoleon sau despre restaurația Bourbonilor după ma-

rea revoluție burgheză franceză. Or, această restaurație n-a avut nimic comun cu modurile de producție precapitaliste. Asta în primul rând. Iar, în al doilea rând, o asemenea restaurație a avut loc nu după naționalizarea pământului, ci după vânzarea pământurilor moșierești, adică în urma unei măsuri pur burgheze, arhiburgheze și care statornicește incontestabil relații de producție burgheze, capitaliste. Prin urmare, *nici o restaurație*, în versiunea lui Plehanov, nu are cituși de puțin de-a face cu problema naționalizării: nici restaurația modului de producție asiatic (restaurația Rusiei moscovite), nici restaurația din secolul al XIX-lea din Franța.

Ce răspuns a dat tov. Plehanov la aceste argumente absolut incontestabile ale tov. Demian? El a răspuns cu multă dibăcie. Lenin este un socialist-revoluționar —, a exclamat el —, iar tovarășul Demian mă ospătează de zor cu un soi de fiertură a lui Demian*.

Menșevicii se topeau de plăcere. Ei se prăpădeau de ris la spiritul strălucit al lui Plehanov. Ropote de aplauze cutremurau sala de ședințe. Problema dacă Plehanov a reușit sau nu să iasă la capăt cu restaurația lui a fost scoasă definitiv de pe ordinea de zi a congresului menșevic.

Departa de mine, se înțelege, gândul să tăgăduiesc că răspunsul lui Plehanov a fost o perlă atestând nu numai o remarcabilă finețe de spirit, dar, dacă vreți, și profunzimea de gândire marxistă. Îmi permit totuși să cred că tov. Plehanov s-a incurcat fără putință de ieșire între restaurarea Rusiei moscovite și restaurația din secolul al XIX-lea din Franța. Îmi permit să cred că „fiertura lui Demian“ va deveni „o expresie istorică“ care va viza nu pe tov. Demian (cum cred menșevicii, îmbătați de strălucirea spiritului lui Plehanov), ci pe tov. Plehanov. Cel puțin, la Congresul de unificare, unii delegați au calificat cuvântările lui Plehanov drept „ghiveci à la Moscova“ și „spirite de cîrnătar“, deoarece, vorbind despre problema cuceririi puterii în actuala revoluție rusă, tov. Plehanov s-a apucat să amuze pe menșevicii săi cu o anecdotă despre un comunard dintr-un oarecare orașel de provincie din Franța care după o încercare neizbutită de „cucerire a puterii“ s-a ospătat cu cîrnați.

* Aluzie la fabula cu același nume a lui Krilov. — Nota trad.

Precum am arătat mai sus, la congres am fost primul raportor în problema agrară. La cuvîntul de încheiere nu am fost ultimul, ci tot primul dintre toți cei cinci raportori. Astfel încît am vorbit *după* tov. Demian și *înaintea* tov. Plehanov. De aceea n-am putut prevedea apărarea genială a lui Plehanov împotriva argumentelor lui Demian. N-am făcut decît să repet pe scurt aceste argumente și am mutat centrul de greutate de pe demonstrarea totalei inconsistențe a raționamentului despre restaurație ca argument în favoarea municipalizării pe analiza de fond a problemei restaurației. Despre ce fel de garanții împotriva unei eventuale restaurații este vorba? – l-am întrebat pe tov. Plehanov. Despre o garanție absolută în sensul înlăturării bazei economice care generează restaurația? Sau despre o garanție relativă și temporară, adică despre crearea unor condiții politice care să nu excludă însăși posibilitatea unei restaurații, ci s-o facă doar mai puțin probabilă, să îngreuije doar restaurația? Dacă este vorba despre prima, atunci voi răspunde: o garanție absolută împotriva restaurației în Rusia (după victoria revoluției) poate fi *numai și numai* o revoluție socialistă în Occident. Altă garanție nu există și nici nu poate exista. Din acest punct de vedere chestiunea se reduce deci la a ști cum anume și prin ce anume poate revoluția burghezodemocratică din Rusia să înlesnească sau să grăbească revoluția socialistă în Occident. La această întrebare nu e posibil decît un singur răspuns: dacă jalinicul 17 octombrie¹⁸ a stîrnit un puternic avînt al mișcării muncitorești în Europa, victoria *deplină* a revoluției burgheze din Rusia va determina în Europa aproape inevitabil (sau, cel puțin, după toate probabilitățile) o serie de zguduirii politice de felul acesta care vor constitui un foarte puternic imbold spre o revoluție socialistă.

Să examinăm acum „cea de-a doua” garanție, adică garanția relativă, împotriva restaurației. Care este temelia economică a restaurației pe baza modului de producție capitalist, adică nu a umoristiceii „restaurări a Rusiei moscovite”, ci a unei restaurații de tipul celei care a avut loc în Franța la începutul secolului al XIX-lea? Situația micului producător de mărfuri în orice societate capitalistă. Micul producător de mărfuri oscilează între muncă și capital. El luptă alături de clasa muncitoare împotriva iobăgiei și absolutismului polițienesc. În același timp însă el tinde spre consolidarea poziției sale de

proprietar în societatea burgheză și, de aceea, atunci când condițiile de dezvoltare a *acestei* societăți sînt cît de cît favorabile (de pildă, prosperitate industrială, lărgirea pieței interne ca urmare a revoluției agrare etc.), se întoarce *inevitabil* împotriva proletarului care luptă pentru socialism. Așadar, am spus eu, o restaurație pe baza micii producții de mărfuri, a micii proprietăți țărănești în societatea capitalistă este nu numai posibilă, ci chiar *inevitabilă*, în Rusia, țară prin excelență mic-burgheză. Situația revoluției ruse sub aspectul restaurației, poate fi exprimată, am spus în continuare, prin următoarea teză : revoluția rusă are suficiente forțe proprii pentru a învinge. Dar ea nu are suficiente forțe pentru a păstra roadele victoriei. Ea poate învinge, deoarece proletariatul împreună cu țărănimea revoluționară pot constitui o forță de nebiruit. Ea nu poate păstra victoria, deoarece, într-o țară care cunoaște o uriașă dezvoltare a micii gospodării, micii producători de mărfuri (inclusiv țărani) se vor întoarce în mod inevitabil împotriva proletariatului atunci când acesta va trece *de la* libertate *la* socialism. Pentru a păstra victoria, pentru a nu permite restaurația, revoluția rusă are nevoie de o *rezervă* nerusă, are nevoie de ajutor din afară. Există oare în lume o asemenea rezervă ? Există : proletariatul socialist din Occident.

Cine vorbește despre restaurație uitînd acest lucru dovedește o mare îngustime de concepții în ceea ce privește revoluția rusă. Acela uită că Franța de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, în epoca revoluției burghezo-democratice, era înconjurată de țări semif feudale, mult mai înapoiate, care constituiau o rezervă a restaurației, pe cîtă vreme Rusia de la începutul secolului al XX-lea, în epoca revoluției sale burghezo-democratice, este înconjurată de țări mult mai înaintate, în care există o forță socială capabilă să devină o rezervă a revoluției.

În concluzie : ridicînd problema unei garanții împotriva unei eventuale restaurații, Plehanov a atins o serie de teme foarte interesante, fără să fi lămurit absolut nimic din fondul problemei, nefăcînd altceva decît să se abată (să abată pe auditorii menșevici) de la problema municipalizării. Într-adevăr, dacă reazemul restaurației capitaliste (vom denumi astfel, pentru a fi concisi, restaurația nu pe baza modului de producție asiatic, ci pe baza modului de producție capitalist) îl constituie clasa

micilor producători de mărfuri, luată ca atare, atunci ce caută aici municipalizarea? Municipalizarea este una dintre formele de *posesiune a pământului*, dar nu este oare clar că forma de posesiune a pământului nu schimbă trăsăturile fundamentale și esențiale de clasă? Micul burghez este în mod inevitabil reazemul restaurației împotriva proletarului și în condițiile naționalizării, și în condițiile municipalizării, și în condițiile împărțirii pământului. Dacă se poate concepe să se tragă în această privință un hotar net între formele de posesiune a pământului, acest lucru se poate face numai în favoarea împărțirii, care creează o legătură mai strânsă între micul gospodar și pământ, legătură mai strânsă și de aceea mai greu de desfăcut *. Să susții însă municipalizarea printr-un argument referitor la restaurație este de-a dreptul ridicol.

În cursul discuțiilor care au avut loc la congres, tovarășii John și Plehanov, care și-au rostit cuvântul de încheiere după mine, au mai făcut o încercare de a trece pe neobservate de la acest argument nereușit cu privire la restaurație la un altul, întrucâtva asemănător, în aparență, dar complet diferit ca conținut. Ei s-au pornit să susțină municipalizarea nu din punctul de vedere al unei garanții împotriva restaurării monarhiei după crearea republicii, adică nu ca o măsură de asigurare a republicii, nu ca o instituție permanentă, ci ca o bază în *procesul luptei* împotriva monarhiei, pentru republică, ca o măsură care înlesnește cuceririle ulterioare, ca o instituție vremelnică și tranzitorie. Plehanov a ajuns chiar să denumească marile organe de autoadministrare locală care municipalizează pământul „republici” locale, care vor servi tocmai ca reazem în războiul cu monarhia.

În legătură cu acest argument trebuie să remarcăm următoarele :

În primul rând, programul inițial al lui Maslov, precum și programul lui John - Plehanov - Kostrov adoptat la congres nu conțin nici măcar un cuvânt din care să rezulte că municipalizarea este considerată o măsură vremelnică, tranzitorie, luată în cursul revoluției, adică un instrument de luptă pentru cuceriri ulterioare. Prin urmare, această interpretare este o

* Spunem „numai”, deoarece mai rămâne deschisă problema dacă legătura strânsă dintre micul gospodar și „parcela” sa nu este cel mai bun reazem al bonapartismului. Nu e locul aici să intrăm în amănuntele acestei probleme concrete.

„născocire liberă“, pe care textul programului nu o confirmă, ci o infirmă. De pildă, atunci cînd în programul meu preconizez comitetele țărănești revoluționare ca instrument al revoluției, ca bază a luptei pentru cuceriri ulterioare, declar acest lucru direct chiar în program : partidul sfătuiește comitetele țărănești să ia în stăpînire pămînturile și să dispună de ele *pină la convocarea adunării constituante*. În programul lui Maslov - John - Plehanov - Kostrov nu numai că nu se spune acest lucru *, ci, dimpotrivă, se expune în mod evident un plan de organizare permanentă a folosirii pămîntului.

În al doilea rînd, argumentul principal, fundamental împotriva argumentului analizat este că, sub aparența unei garanții împotriva restaurației sau reacțiunii, din programul lui Plehanov rezultă o *tranzacție cu reacțiunea*. Gîndiți-vă numai : noi scriem un program și încă un program agrar (țărănesc) pentru masele largi, pe care vrem să le conducem. Și ce rezultă ? Unii membri, ba chiar unii conducători ai partidului, vor spune că zemstvele, care municipalizează pămîntul, vor fi niște republici care vor lupta împotriva monarhiei de la centru. În program însă, revoluția agrară este legată direct și precis de democratismul administrației locale, dar nu este legată *prin nici un cuvînt* de democratismul *deplin* al administrației centrale și al organizării statului ! Vă întreb : după ce să se călăuzească în munca noastră de agitație și propagandă de fiecare zi masa activiștilor de partid : după cuvintele lui Plehanov despre „republici“ locale care luptă împotriva monarhiei centrale, sau după însuși textul noului program al partidului nostru, în care revendicarea pămîntului pentru țărani este precis legată numai de democratismul administrației locale și nu este de loc legată de democratismul puterii centrale și al organizării statului ? Cuvintele lui Plehanov, confuze prin însuși conținutul lor, vor juca

* Tocmai pentru că în programul lui Plehanov nu se spune acest lucru, noi am fost întru totul îndreptățiți să facem la congres o comparație între noua interpretare a municipalizării și „autoadministrarea revoluționară“ a menșevicilor. Și nimeni altul decît Plehanov a fost nevoit să recunoască, după ce bolșevicii au elucidat pe larg problema, că lozinka „autoadministrării revoluționare“ n-a avut darul să lămurească pe nimeni, ba pe mulți i-a derutat chiar (vezi „Dnevnik“ nr. 5). Încă în „Vpered“¹⁹ și în „Proletarii“²⁰ bolșevicii au arătat că lozinka „autoadministrării revoluționare“ e insuficientă, incompletă, nu exprimă condițiile victoriei depline a revoluției. Pentru această victorie este nevoie nu de autoadministrare revoluționară, ci de putere revoluționară și nu numai de autorități revoluționare locale, dar și de o putere centrală revoluționară. (Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 162—170 ; 193—205 ; 353—371. — Nota red.).

inevitabil același rol de lozincă „*derutantă*“ ca și „*faimoasa*“ („*faimoasa*“ după părerea lui Plehanov) „autoadministrare revoluționară“. *In fond*, programul nostru de partid rămîne un program de *tranzacție cu reacțiunea*. El nu este un program social-democrat, ci un program cadet, dacă luăm în considerare semnificația *lui politică reală* în împrejurările Rusiei contemporane, iar nu motivele invocate în diferitele cuvîntări ale vorbitorilor noștri. Motivele lor sînt dintre cele mai bune, intențiile cele mai social-democrate, programul însă a ieșit în fapt un program cadet, pătruns de un spirit de „tranzacție“, iar nu de spiritul „*revoluției țărănești*“ (Plehanov a spus, între altele, că, dacă înainte exista la noi o teamă de revoluția țărăneasă, acum această teamă nu trebuie să mai existe).

Am analizat mai sus semnificația *științifică* a argumentului „garanții împotriva unei eventuale restaurații“. Mă voi ocupa acum de semnificația *lui politică* în epoca constituționalismului dubasovist și a Dumei de stat cadete²¹. Semnificația științifică a acestui argument este egală cu zero sau cu minus unu. Considerat sub aspectul politic, acest argument este un instrument din arsenalul cadeților și dă apă la moară cadeților. Priviți în jurul vostru : care *curent politic* aproape că a monopolizat oficiul de a arăta primejdia unei restaurații ? Curentul cadet. Ce răspuns au dat de un milion de ori cadeții tovarășilor noștri de partid care subliniau contradicția dintre „democratismul“ cadeților și programul lor monarhist etc. ? Acela că a te atinge de monarhie înseamnă a crea primejdia unei restaurații. Nu vă atingeți de monarhie –, strigau cadeții cu mii de glasuri adresîndu-se social-democraților –, nu vă atingeți de monarhie pentru că nu aveți garanții împotriva unei eventuale restaurații. Decît să atragem asupra noastră pericolul unei restaurații, pericolul unei reacțiuni, mai bine să încheiem o tranzacție cu reacțiunea, – iată întreaga esență a înțelepciunii politice a cadeților, întregul lor program, întreaga lor tactică, care rezultă inevitabil din poziția de clasă a micului burghez, din pericolul pe care-l constituie pentru burghezie o revoluție democratică dusă pînă la capăt.

Spre a confirma cele spuse de mine, mă voi limita la două exemple. „*Narodnaia Svoboda*“²², organul lui Miliukov și al lui Ghessen, scria în decembrie 1905 că Moscova a dovedit că e posibilă o insurecție armată, dar că o asemenea insurecție ar

fi totuși nefastă nu în sensul că n-ar avea sorți de izbândă, ci în sensul că în orice caz cuceririle ei vor fi anulate de reacțiune (citată din broșura mea : „Duma de stat și social-democrația“²³). Un alt exemplu. Încă în 1905, în „Proletarii“, am citat extrase dintr-un articol publicat de Vinogradov * în „Russkie Vedomosti“²⁴. Vinogradov își exprima dorința ca revoluția rusă să nu fie o revoluție de tipul celei din 1789-1793, ci una de tipul celei din 1848-1849, cu alte cuvinte ca la noi să nu aibă loc insurecții *victorioase*, ca revoluția noastră să nu fie dusă pînă la capăt, ci să fie ciuntită cît mai degrabă prin trădarea burgheziei liberale, printr-o tranzacție a ei cu monarhia. Vinogradov încerca să ne intimideze cu sperietoarea restaurației întruchipate de jandarmul prusac, fără să sufle, firește, un cuvînt despre o „garanție a revoluției“ cum este proletariatul german.

Invocarea lipsei de garanții împotriva unei eventuale restaurații este o idee pur cadetă, este o *armă politică a burgheziei împotriva proletariatului*. Interesele burgheziei o silesc să lupte pentru ca proletariatul împreună cu țărănimea revoluționară să nu ducă revoluția burghezo-democratică pînă la capăt. În această luptă filozofii și oamenii politici ai burgheziei se cramponază în mod inevitabil de argumente istorice, de exemple din trecut. În trecut s-a întîmplat întotdeauna ca muncitorii să fie înșelați, ca îndată după victoria revoluției să urmeze restaurația, — prin urmare, nici la noi nu poate fi altfel, spune burghezia căutînd, după cum e și firesc, să slăbească încrederea proletariatului rus în propriile lui forțe și în forțele socialismului european. Ascuțirea contradicțiilor politice și a luptei politice duce la reacțiune — povățuiește burghezul pe muncitor —, prin urmare e necesar ca aceste contradicții să fie *tocite* : decît să riști ca după victorie să se instaureze reacțiunea, mai bine să nu lupți pentru victorie, ci să închei o tranzacție cu reacțiunea.

Este oare întîmplător faptul că Plehanov a început să se cramponeze de arma ideologică a burgheziei împotriva proletariatului ? Nu, el era inevitabil după ce Plehanov a apreciat în mod greșit insurecția din decembrie („nu trebuia să se pună mîna pe armă“) și a început, fără a spune lucrurilor pe nume, să

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 223-228. — Nota red.

propovăduiască în „Dnevnik“ sprijinirea cadeților de către partidul muncitoresc. La congres această problemă a fost atinsă în cursul discuțiilor la un alt punct de pe ordinea de zi, atunci când s-a discutat de ce laudă burghezia pe Plehanov. Despre această discuție voi vorbi la locul cuvenit, aici însă trebuie să menționez că la congres n-am dezvoltat argumentele expuse mai sus, ci le-am schițat doar în linii mari. „Garanția“ noastră „împotriva unei eventuale restaurații“ – am declarat eu – este ducerea revoluției pînă la capăt, iar nu o tranzacție cu reacțiunea *. Doar atît se spune în programul meu agrar, care este în întregime un program al revoluției țărănești și al desăvîrșirii pînă la capăt a revoluției burghezo-democratice. De pildă, „comitetele țărănești revoluționare“ reprezintă singura cale pe care o poate urma mișcarea țărănească (eu nu opun cîtuși de puțin puterii revoluționare comitetele țărănești, așa cum îi opuneau menșevicii autoadministrarea revoluționară, ci consider aceste comitete ca fiind unul din organele acestei puteri, care se cer completate cu alte organe, centrale, cu un guvern revoluționar provizoriu și cu o adunare constituantă a întregului popor). Acest mod de formulare a programului agrar este *singurul* care exclude rezolvarea burghezo-democratică a problemei agrare, rezolvarea ei de către alde Petrunkevici, Rodicev, Kaufman și Kutler.

Plehanov nu putea să nu remarce această trăsătură fundamentală a programului propus de mine. El a remarcat-o și a recunoscut-o la congres. Dar a recunoscut-o, după cum îi e firea, tot sub formă de fiertură a lui Demian sau de zeamă chioară a lui Plehanov. Da, în programul propus de Lenin există ideea cuceririi puterii. De altfel, Lenin însuși recunoaște acest lucru. Dar tocmai asta-i prost. Asta înseamnă narodovolism. Lenin vrea să restaureze narodovolismul. La luptă, tovarăși, împotriva restaurării narodovolismului. Lenin vorbește chiar de nu știu ce „creație populară“. Ce altceva e asta dacă nu narodovolism? etc. etc.

Noi, bolșevicii, atît eu cît și Voinov, am mulțumit din suflet lui Plehanov pentru asemenea raționamente. Astfel de argumente sînt pentru noi binevenite, ele nu ne pot fi decît de folos. Gîndiți-vă, tovarăși, la un raționament ca acesta :

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 353. — Nota red.

„Lenin este narodovolist, pentru că în programul lui există ideea cuceririi puterii“. Despre ce program este vorba? Despre programul agrar. În acest program, cine se presupune că va cuceri puterea? Țărănimea revoluționară. Confundă cumva Lenin proletariatul cu această țărănime? Nu numai că nu-l confundă, dar îl delimitează în mod special în partea a treia a programului său, care a fost copiată în întregime de congresul menșevic în rezoluția sa cu privire la tactică.

Frumos, nu-i așa? Plehanov însuși a spus că noi, marxiștii, n-avem de ce *ne teme de revoluția țărănească*. Și în același timp i s-a năzărit că *cucerirea puterii de către țărănimea revoluționară înseamnă narodovolism!!* Dar cum e cu puțință o revoluție țărănească victorioasă fără cucerirea puterii de către țărănimea revoluționară? Plehanov a ajuns pur și simplu să debiteze absurdități. Alunecând pe această pantă, el se rostogolește înainte fără oprire. Mai întâi a negat posibilitatea cuceririi puterii de către proletariat în actuala revoluție. Acum a început să nege posibilitatea cuceririi puterii de către țărănimea revoluționară în actuala revoluție. Dar dacă *nici* proletariatul, *nici* țărănimea revoluționară nu pot cuceri puterea, înseamnă că puterea *trebuie să rămână în mâinile țarului și ale lui Dubasov*. Sau trebuie cumva s-o cucerască cașteții? Dar înșiși cașteții nu vor să cucerască puterea; ei vor să mențină monarhia, armata permanentă, camera superioară și celelalte minunății.

N-am avut oare dreptate spunând la congres că *teama lui Plehanov de cucerirea puterii este teama de revoluția țărănească?* * N-a avut oare dreptate Voinov spunând că narodovoliștii²⁵ l-au speriat așa de tare în tinerețe pe Plehanov, încît îl obsedează chiar atunci cînd el însuși recunoaște inevitabilitatea revoluției țărănești și cînd nimeni din rîndurile social-democrației nu-și face iluzii în privința socialismului țărănesc? N-a avut oare dreptate Voinov atunci cînd a făcut spirite la congres în legătură cu rezoluția menșevică cu privire la insurecția armată (primul punct din această rezoluție începe prin a recunoaște sarcina „de a smulge puterea din mâinile guvernului absolutist“), spunînd că „cucerirea puterii“ e narodovolism, pe cînd „smulgerea puterii“ este marxism ade-

* Vezi op. cit., pag. 355.

vărat și profund? În cele din urmă, în numele luptei împotriva narodovolismului din rîndurile social-democrației, menșevicii au înzestrat partidul nostru cu un program al „*smulgerii puterii*”... de către cadeți.

Firește că țipetele pe tema narodovolismului nu m-au mirat cîtuși de puțin. Îmi amintesc prea bine că oportuniștii din rîndurile social-democrației au agitat întotdeauna (încă din anii 1898-1900) această gogoriță împotriva social-democraților revoluționari. Și tov. Akimov, care la Congresul nostru de unificare a ținut o strălucită pledoarie în favoarea lui Akselrod și a cadeților, a amintit cît se poate de oportun acest lucru. Asupra acestei probleme sper să revin în presă.

Cîteva cuvinte despre „creația populară”. În ce sens am vorbit de ea la congres? * În același sens în care vorbesc de ea în broșura mea: „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc” (broșură împărțită delegaților la congres) **. Eu opun perioada octombrie-decembrie 1905 actualei perioade, care este o perioadă cadetă, și afirm că în perioada revoluționară creația poporului (a țăranilor revoluționari plus a proletarilor) este mai bogată și mai productivă decît în perioada cadetă. Lui Plehanov i se pare că asta-i narodovolism. Științific vorbind, cred că această părere este o eschivare de la problema extrem de importantă a aprecierii perioadei octombrie-decembrie 1905 (lui Plehanov nici nu i-a dat prin gînd să facă în „Dnevnik” al său o analiză a *formelor mișcării* din această epocă, mărginindu-se la morală!). Din punct de vedere politic, ea nu este decît o nouă dovadă care ilustrează cît de aproape este Plehanov în ceea ce privește tactica de d-l Blank și de cadeți în general.

Spre a încheia cu problema agrară, mă voi referi la un ultim argument serios. Lenin este un visător - a spus Plehanov -, el își dă frîu liber imaginației vorbind de alegerea funcționarilor de către popor etc. Nu-i greu să întocmești un program pentru un asemenea deznodămînt favorabil. Dar, ia pune-te și-l întocmește pentru un deznodămînt nefavorabil. Fă în așa fel încît programul tău să fie asemenea unui cal potcovit la toate patru picioarele.

* Vezi op. cit., pag. 356.

** Op. cit., pag. 307-335.

Acest argument constituie, fără îndoială, un considerent de care orice marxist este dator să țină seama cu cea mai mare strictețe. Într-adevăr, un program care n-ar ține seama *decît* de un deznodămînt favorabil n-ar fi bun de nimic. Dar tocmai sub acest aspect — i-am răspuns eu lui Plehanov la congres — programul meu este în mod evident superior programului lui Maslov. Pentru a ne da seama de acest lucru e suficient să amintim de existența *arenzii*. Prin ce se caracterizează modul de producție capitalist (și semicapitalist) în agricultură? El se caracterizează pretutindeni prin dezvoltarea arenzii. E oare valabil acest lucru și pentru Rusia? E valabil într-o extrem de mare măsură. Și n-a avut dreptate tov. John, care mi-a replicat că programul meu ar conține o ineptie: arenda se menține după confiscarea pămînturilor moșierești. În acest punct tov. John greșește de trei ori: întâi, *toată* prima parte a programului meu se referă la primii pași ai revoluției țărănești (luarea în stăpînire a pămînturilor *pînă la* convocarea unei adunări constituante a întregului popor); prin urmare, arenda „nu se menține“ la mine „după“ confiscare, ci e luată ca fapt, pentru că este un fapt. Al doilea, confiscarea înseamnă trecerea proprietății asupra pămîntului în alte mîini, iar trecerea proprietății ca atare nu afectează cîtusi de puțin arenda; al treilea, arenda există, după cum știe toată lumea, și pe pămînturile țărănești, și pe cele lotuale.

Să vedem, așadar, cum stau lucrurile la noi cu „potcovitul la toate patru picioarele“, adică în ceea ce privește luarea în considerație nu numai a eventualității celei mai favorabile, ci și a eventualității celei mai nefavorabile. Cu un gest suveran Maslov desființează complet arenda. El preconizează de-a dreptul și dintr-o singură trăsătură de condei o revoluție care să desființeze arenda. A preconiza așa ceva este, după cum am arătat, de-a dreptul absurd din punctul de vedere al „realității nefavorabile“ și al necesității de a ține seama de ea. Dimpotrivă, *toată* partea întâi a programului meu este clădită *în întregime* pe baza „realității nefavorabile“ împotriva căreia se ridică țărani revoluționari. De aceea la mine arenda nu dispăre în împărăția umbrelor (desființarea arenzii în societatea capitalistă este o transformare tot atît de „fantezistă“,

dacă nu și mai „fantezistă“ din punctul de vedere al „bunului-simț“ plehanovist decît desființarea armatei permanente etc.). Prin urmare, eu țin seama în mod mult mai serios decît Maslov de „realitatea *nefavorabilă*“, iar realitatea *favorabilă* o propovăduiesc țăranilor nu sub forma unei tranzacții cadete (republici locale împotriva monarhiei centrale), ci sub forma victoriei depline a revoluției și a cuceririi unei republici cu adevărat democratice.

La congres am subliniat anume acest element al propagandei politice care figurează în mod special în programul agrar și va trebui probabil să revin în scris nu o dată asupra acestei probleme. La congres ni s-a obiectat nouă, bolșevicilor, că avem un program politic și că acolo e locul să se vorbească despre republică. Această obiecție constituie o dovadă că nu s-a reflectat cîtuși de puțin asupra problemei. Noi avem într-adevăr un program principal general (prima parte a programului partidului) și programe speciale: un program politic, un program muncitoresc și un program țăranesc. În partea programului care se ocupă de muncitori (ziua de muncă de 8 ore etc.), *nimeni* nu propune să se menționeze în mod deosebit și special condițiile politice ale cutărei sau cutărei prefaceri. De ce? Pentru că ziua de muncă de 8 ore și alte reforme de acest fel vor deveni *inevitabil* în *orice* condiții politice un instrument al progresului. Dar în programul țăranesc trebuie oare să fie menționate în mod deosebit și special condițiile politice? Trebuie, pentru că cea mai bună redistribuire a pămîntului *poate* să devină un instrument al regresului în condițiile dominației Trepovilor și Dubasovilor. Luați, de pildă, programul lui Maslov: în acest program se vorbește despre trecerea pămînturilor în mîinile unui stat *democratic* și ale unor organe de autoadministrare locală *democratice*, adică, deși există un program politic al partidului, în el sînt menționate în mod expres și special condițiile politice ale actualelor prefaceri agrare. Rezultă că în privința necesității de a lega revendicările agrare de condiții politice speciale nu există nici un dubiu. Toată chestiunea este dacă e permis, atît din punct de vedere științific cît și din punctul de vedere al democratismului proletar consecvent, ca o revoluție agrară radicală să nu fie legată de alegerea funcționa-

rilor de către popor, de republică, ci de „democratism“ în general, adică, cu alte cuvinte, și de democratismul cadet, care astăzi este, independent de voința noastră, forma principală și cea mai răspândită, cea mai influentă a pseudodemocratismului în presă și în „societate“. Cred că e un lucru nepermis. Eu declar anticipat că greșeala din programul nostru agrar va trebui îndreptată imediat și va fi îndreptată de practică, adică situația politică *va constringe* pe propagandiștii și agitatorii noștri să sublinieze insistent în lupta împotriva cadetilor nu democratismul cadet, ci alegerea funcționarilor de către popor și republică.

În ceea ce privește programul de împărțire a pământului, mi-am exprimat la congres poziția față de el prin cuvintele : municipalizarea este greșită și dăunătoare, împărțirea este greșită ca program, dar nu dăunătoare. De aceea, bineînțeles, eu înclin mai curînd spre împărțire și sînt gata să votez pentru Borisov împotriva lui Maslov. Împărțirea nu poate fi dăunătoare, deoarece țărani vor fi de acord ou ea, asta în primul rînd ; ea nu trebuie condiționată de reorganizarea consecventă a statului, asta în al doilea rînd. De ce e greșită ? Pentru că privește în mod unilateral mișcarea țărănească, numai sub aspectul trecutului și al prezentului, fără să dea atenție aspectului viitorului. „Împărțiștii“ îmi spun, obiectînd împotriva naționalizării : țăranul nu vrea ceea ce spune atunci cînd îl auziți vorbind despre naționalizare. Dați atenție nu vorbelor, ci esenței chestiunii. Țăranul vrea proprietate privată, dreptul de a vinde pământul, iar cuvintele despre „pământul lui Dumnezeu“ etc. nu sînt decît veșmîntul ideologic al dorinței lui de a lua pământul de la moșier.

Eu am răspuns „împărțiștilor“ : toate astea sînt adevărate ; dar divergența dintre noi și voi începe abia acolo unde voi socotiți problema epuizată. Voi repetați greșeala vechiului materialism, despre care Marx spunea : vechii materialişti n-au făcut decît să interpreteze lumea, noi trebuie s-o schimbăm ²⁶. La fel și adepții împărțirii înțeleg *în mod just* cuvintele țăranilor despre naționalizare, *le interpretează în mod just*, dar – și aici e miezul problemei – nu știu să facă din această interpretare justă o *pirgbie pentru schimbarea lumii*, un instrument al progresului continuu. Nu este vorba să îm-

punem țăranilor naționalizarea în locul împărțirii (variantea A din programul meu exclude cu desăvârșire aceste idei absurde, presupunând că ele ar putea trece cuiva prin minte). E vorba de faptul că socialistul, demascând în mod necruțător iluziile mic-burgheze ale țăranului cu privire la „pământul lui Dumnezeu“, trebuie să știe să arate țăranului calea înainte. I-am spus lui Plehanov la congres și o voi repeta de o mie de ori : practicienii vor vulgariza și actualul program, așa cum au vulgarizat pământurile rășluite, vor face dintr-o greșeală mică una mare. Masei țărănești, care afirmă sus și tare că pământul este al nimănui, este al lui Dumnezeu, al statului, ei vor încerca să-i dovedească avantajele împărțirii, vulgarizând marxismul. Asta nu e ceea ce trebuie să spunem noi țăranilor. Noi trebuie să le spunem : toate vorbele despre pământul lui Dumnezeu, al nimănui sau al statului cuprind un mare adevăr, care trebuie însă să fie bine înțeles. Dacă pământul e al statului, iar la cîrma statului se află Trepov, înseamnă că pământul va fi al lui Trepov. Vreți asta ? Vreți ca pământul să încapă pe mîna Rodicevilor și a Petrunkeviciilor, dacă ei vor reuși, precum doresc, să pună mîna pe putere, prin urmare și pe stat ? Iar țăranii ne vor răspunde, bineînțeles : nu, nu vrem. Nu vom da pământurile smulse de la moșieri nici Trepovilor și nici Rodicevilor. Dacă e așa, atunci sînt necesare alegerea tuturor funcționarilor de către popor, desființarea armatei permanente, republica, *numai* în acest caz trecerea pământului „în mîinile statului“, trecerea pământului „în mîinile poporului“ nu va fi o măsură dăunătoare, ci una folositoare. Și din punct de vedere strict științific, din punctul de vedere al condițiilor de dezvoltare a capitalismului în general, noi trebuie să susținem neapărat, dacă nu vrem să intrăm în contradicție cu volumul al III-lea al „Capitalului“, că naționalizarea pământului este posibilă în societatea burgheză, că ea contribuie la dezvoltarea economică, înlesnește concurența și aflusul de capital în agricultură, face să scadă prețurile la cereale etc. Noi *nu putem* deci în nici un caz, în epoca actualii revoluții țărănești, cînd capitalismul a atins un grad de dezvoltare relativ înalt, să adoptăm față de naționalizare o atitudine de negare totală și categorică. Asta ar însemna îngustime, unilateralitate, nepricepere, miopie. Tre-

trebuie numai să explicăm țaranului premisele politice necesare ale naționalizării ca măsură folositoare, iar apoi să arătăm caracterul ei burghez (ceea ce face partea a 3-a a programului meu, care a intrat acum în rezoluția Congresului de unificare).

Încheind relatarea discuțiilor care au avut loc la congres în problema agrară, trebuie să mai menționez amendamentele care au fost prezentate la proiectul de program al lui Maslov. Când s-a pus la vot problema adoptării drept bază a unuia dintre proiectele de program, la început pentru Maslov au votat în total 52 de persoane, *adică mai puțin de jumătate*. Pentru împărțire au votat aproape 40 (personal m-am alăturat „împărțiștilor” pentru a nu diviza voturile împotriva municipalizării). Proiectul lui Maslov a întrunit 60 și ceva de voturi abia după cel de-al doilea tur de scrutin, atunci când toți cei care oscilau au votat pentru, spre a nu lăsa partidul fără nici un program agrar.

Dintre amendamente, menșevicii au respins unul privitor la o definire mai precisă a noțiunii de stat democratic. Noi propunem să se spună : „o republică democratică, care să asigure deplină suveranitate a poporului”. Acest amendament pornea de la ideea schițată mai sus că municipalizarea fără democratismul *deplin* al puterii centrale de stat este de-a dreptul dăunătoare și poate degenera într-o reformă agrară cadetă. Amendamentul a stîrnit o adevărată furtună. Tocmai în momentul acela nu eram în sala de ședință. Îmi amintesc că, întorcîndu-mă în sală și trecînd prin încăperea învecinată, m-a uimit vacarmul neobișnuit de pe „culoare” și exclamațiile hazlii : „Tovarășul John a proclamat republica !” „El n-a găsit nici un fel de garanții împotriva unei eventuale restaurații”. „Tovarășul Plehanov a restaurat monarhia”.

Lucrurile s-au petrecut, după cite mi s-a povestit, în felul următor. Menșevicii, care sînt foarte susceptibili – așa-i menșevicul din fire –, s-au simțit ofensați din pricina amendamentului, considerîndu-l drept o demascare a oportunismului lor : vedeți, menșevicii sînt împotriva republicii. Au început să răsune cuvînte și strigăte de indignare. Cum se întîmplă de obicei, bolșevicii nu s-au lăsat nici ei mai prejos. Au cerut vot nominal, ceea ce a făcut ca pasiunile să se dezlănțuie. Tovarășul John s-a pierdut ; dorind să evite o ceartă și neavînd, bine-

înțeles, absolut nimic „împotriva republicii“, el s-a ridicat și a declarat că își retrage formularea și se realizează amendamentul. Bolșevicii au aplaudat „proclamarea republicii“. Dar tovarășul Plehanov sau altcineva dintre menșevici a intervenit în discuție, cerînd o nouă punere la vot, și astfel a fost „restaurată monarhia“, după cum mi s-a relatat, cam cu vreo 38 de voturi contra 34 (după cît se vede, mulți au lipsit din sala de ședințe ori s-au abținut de la vot).

Dintre amendamentele adoptate trebuie să se menționeze înlocuirea cuvîntului „înstrăinare“ prin cuvîntul „confiscare“. Apoi „municipaliștii“ au fost nevoiți totuși să facă o concesie „împărțiștilor“, și tovarășul Kostrov a prezentat un amendament care admitea condiționat și împărțirea. În locul programului inițial al lui Maslov s-a obținut, după cum s-a remarcat în mod ironic la congres, un program „castrat“. El conține în esență un amestec de naționalizare (anumite pămînturi devin proprietate a *întregului popor*), de municipalizare (o parte a pămînturilor rămîn la dispoziția marilor organe de autoadministrare locală) și, în sfîrșit, de împărțire. Totodată însă nici în program, nici în rezoluția cu privire la tactică nu se stabilește cu toată precizia cînd anume trebuie să se susțină municipalizarea și cînd împărțirea. A ieșit, în ultimă analiză, un program care nu aduce cu un cal potcovit la toate patru picioarele, ci cu unul care șchioapătă de toate patru picioarele*.

IV

APRECIEREA MOMENTULUI REVOLUȚIONAR ACTUAL ȘI A SARCINILOR DE CLASĂ ALE PROLETARIATULUI

Problema enunțată în titlu a fost a doua problemă pusă în discuția congresului. Raportori au fost Martînov și cu mine. În raportul său, tov. Martînov n-a susținut propriu-zis proiectul de rezoluție menșevic apărut în nr. 2 al publicației „Partiinii Izvestiia“. El a preferat să prezinte o „schiță gene-

* Cea mai aspră critică a programului „castrat“ a lui Maslov a făcut-o la congres un tovarăș menșevic (Strumilin), adept al împărțirii parțiale. El a dat citire unei declarații scrise în care arăta admirabil de just și de necrutător — cred că ar fi mai nimerit să se spună biciula — contradicția internă a programului obținut. Din păcate, n-am făcut extrase din cuvîntarea citită de el.

rală“ a concepțiilor sale și o critică generală a ceea ce menșevicii numesc concepții bolșevice.

El a vorbit despre Dumă ca fiind un centru politic, despre caracterul dăunător al ideii cuceririi puterii, despre însemnătatea construcției constituționale în epoca revoluționară. Martînov a criticat insurecția din decembrie, ne-a îndemnat să ne recunoaștem fățiș înfrîngerea, acuzînd rezoluția noastră că pune „în mod tehnic“ problema grevei și a insurecției. Apoi a afirmat că, „în ciuda antirevoluționarismului lor, cadeții ridică schelele dezvoltării ulterioare a revoluției“ (de ce n-ați arătat asta în rezoluțiile voastre ? – am întrebat noi), și a declarat : „ne aflăm în ajunul unei explozii revoluționare“ * (de ce nu figurează asta în rezoluția voastră ? – am întrebat noi iarăși). Printre altele, el a spus : „în mod obiectiv cadeții au de jucat un rol mai de seamă decît socialiștii-revoluționari“. O comparație între cucerirea puterii și ideile lui Tkacev, evidențierea pe primul plan a Dumei ca început al „construcției constituționale“, ca piatră unghiulară a edificiului „instituțiilor reprezentative“ – iată care a fost ideea principală a raportului tovarășului Martînov. Ca toți menșevicii, el adaptează în mod pasiv tactica noastră la cea mai mică cotitură în mersul evenimentelor, o subordonează intereselor de moment, necesităților (sau necesităților aparente) de moment, minimalizînd fără să vrea sarcinile principale și fundamentale ale proletariatului ca luptător de avangardă în revoluția burghezo-democratică.

Eu mi-am alcătuit raportul confruntînd în amănunțime cele două rezoluții propuse congresului. În ambele rezoluții, am spus eu, se constată că revoluția se îndreaptă spre un nou avînt, că sarcina noastră este să luptăm spre a o duce pînă la capăt și, în sfîrșit, că această sarcină o poate îndeplini numai proletariatul împreună cu țărănimea revoluționară. S-ar părea că aceste trei teze trebuie să determine o deplină unitate a liniei tactice. Să vedem însă care dintre cele două rezoluții promovează mai consecvent acest punct de vedere fundamental, care din ele face o expunere de motive mai justă și subliniază mai bine concluziile ce se desprind de aici ?

* Pun între ghilimele cuvintele pe care le-am găsit însemnate în notele mele.

Și am arătat că expunerea de motive a rezoluției menșevice nu e bună de nimic, că nu e decît simplă frazeologie, iar nu expunere de motive („lupta n-a lăsat guvernului altă alternativă“. Iată o mostră de frazeologie goală ! Tocmai acest lucru trebuie demonstrat, dar nu într-o asemenea formă. Menșevicii însă încep cu o teză nedemonstrată și care nu poate fi demonstrată). Am arătat că cine recunoaște *într-adevăr* că avîntul revoluției este inevitabil, trebuie să tragă concluzia corespunzătoare cu privire la forma *principală* a mișcării. Aceasta este problema științifică și politică fundamentală pe care trebuie s-o rezolvăm și de la care menșevicii se eschivează : cînd e Duma -, zic ei -, urmăm Duma, cînd sînt greve și insurecție -, urmăm grevele și insurecția, dar nu vor și nu pot să prevadă inevitabilitatea cutărei sau cutărei forme a mișcării. Ei nu se decid să spună proletariatului și întregului popor care formă a mișcării este forma *principală*. Așa stînd lucrurile, vorbele despre avîntul revoluției și despre ducerea ei pînă la capăt (menșevicii s-au exprimat cît se poate de nereușit : pînă la capătul *logic*) sînt fraze goale. Aceasta înseamnă în mod cert : a nu ridica proletariatul la rolul de conducător de avangardă al revoluției, care o apreciază pe aceasta mai profund și mai larg, care își elaborează tactica pornind de la interesele generale și fundamentale ale democrației, ci a-l coborî la rolul de participant pasiv și de modest „salahor“ al revoluției burghezo-democratice.

Menșevicii, am spus eu, iau numai prima jumătate a cunosutei teze a lui Hegel : „tot ceea ce este real este rațional și tot ceea ce este rațional este real“. Duma este reală. Prin urmare, Duma este „rațională“, zic ei, și se mulțumesc cu atît. Lupta din afara Dumei este „rațională“, răspundem noi. Ea izvorăște ca o inevitabilitate obiectivă din întreaga situație actuală. Prin urmare, ea este „reală“, deși în momentul de față este sugrumată. Nu trebuie să ne lăsăm duși orbește de cerințele momentului ; asta ar fi oportunism. Trebuie să studiem cauzele mai profunde ale evenimentelor și consecințele mai îndepărtate ale tacticii noastre.

Menșevicii recunosc în rezoluția lor că revoluția se îndreaptă spre un avînt, că proletariatul împreună cu țărănimia trebuie să ducă revoluția pînă la capăt. Dar cine gîndește

astfel în mod serios trebuie să știe să tragă și concluziile necesare. Dacă spuneți : împreună cu țărănimia, înseamnă că voi considerați că burghezia liberală-monarhistă (cadeții etc.) nu inspiră încredere. De ce nu declarați acest lucru așa cum îl declarăm noi în rezoluția noastră ? De ce nu poameniți măcar un singur cuvânt despre necesitatea de a lupta împotriva iluziilor constituționaliste, adică împotriva încrederii în promisiunile și în legile vechiului guvern absolutist ? Pentru cadeți a devenit un lucru obișnuit să dea uitării această luptă : ei înșiși răspîdesc doar iluzii constituționaliste. Dar un social-democrat care uită într-un moment revoluționar de sarcina luptei împotriva iluziilor constituționaliste, *în politică* se pune pe același plan cu cadeții. Ce valoare mai au toate vorbele despre „avîntul revoluției“, despre „ducerea ei pînă la capăt“, despre „o nouă explozie revoluționară“, dacă social-democratul nu demască în practică iluziile constituționaliste din rîndurile poporului ?

Problema iluziilor constituționaliste este problema care permite să deosebești astăzi cel mai ușor și mai sigur pe oportunist de partizanul dezvoltării continue a revoluției. Oportunistul se eschivează de la demascarea acestor iluzii. Partizanul revoluției demască fără cruțare caracterul lor amăgitor. Dar iată că social-democrații menșevici trec sub tăcere această problemă !

Neîndrăznind să afirme deschis, pe față, că formele de luptă din octombrie-decembrie sînt improprii și de nedorit, menșevicii o spun în forma cea mai proastă, mai indirectă, mai mascată și mai evazivă. E un lucru cît se poate de nedemn de un social-democrat.

Acestea au fost tezele principale din raportul meu.

Din discuțiile pe marginea acestor rapoarte trebuie relevate următoarele incidente semnificative. Un tovarăș, care la congres purta numele de Boris Nikolaevici, m-a făcut să exclam în cuvîntul meu de încheiere : vîntătorului iscusit și jivinele îi pică plocon *. Cu greu s-ar putea aduna la un loc întreaga „esență“ a menșevismului mai bine decît a făcut-o el. „Partea nostimă“, a spus el, e că bolșevicii consideră drept

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 364. — Nota red.

„formă *principală* a mișcării“ nu forma legală, nu forma constituțională, ci mișcările revoluționare ale maselor largi populare. E pur și simplu „ridicol“, deoarece asemenea mișcări nu există, pe cînd Duma există. A vorbi despre rolul proletariatului ca „hegemon“ sau „conducător“, despre posibilitatea ca el să devină „coadă“ etc. înseamnă a face „metafizică“ și „frazologie“.

Scoate-ți ochelarii de cadet! — am răspuns eu acestui menșevic consecvent. — Vei vedea atunci și mișcarea țărănească din Rusia, și frământările din rîndurile trupelor, și mișcarea șomerilor, vei vedea formele de luptă care „sînt latente“ acum și pe care nu cutează să le nege nici măcar burghezi moderăți. Aceștia vorbesc pe față despre caracterul dăunător sau inutil al unor asemenea forme de luptă, pe cîtă vreme menșevicii social-democrați le *iau în deridere*. Iată deosebirea dintre burghezie și menșevicii social-democrați. La fel s-a întîmplat și cu Bernstein, menșevic german, social-democrat german din aripa dreaptă. Burghezia găsea și declara pe față drept dăunătoare formele revoluționare de luptă din Germania de la sfîrșitul secolului al XIX-lea. Bernstein le *lua în deridere*.

Problema Bernstein, care a fost atinsă la congres, a făcut să se pună în mod firesc întrebarea: de ce laudă burghezia pe Plehanov? Faptul că toată mulțimea de ziare și publicații burgheze liberale, inclusiv ziarul „Slovo“²⁷ al octombriștilor, s-au străduit care mai de care să-l copleșească de laude pe Plehanov n-a putut trece neobservat la congres.

Plehanov a ridicat mînușa. Pe Bernstein burghezia nu l-a lăudat pentru ceea ce mă laudă pe mine, a spus el. Bernstein a fost lăudat pentru că a dat pe mîna burgheziei arma noastră teoretică: marxismul. Eu însă sînt lăudat pentru tactică. Situația nu este aceeași.

De răspuns i-am răspuns lui Plehanov reprezentantul partidului social-democrat polonez și cu mine. Amîndoi am arătat că Plehanov *nu are dreptate*. Nu numai pentru teorie l-a lăudat burghezia pe Bernstein, ba, la drept vorbind, ea nu l-a lăudat cîtuși de puțin pentru teorie. Burghezia scuipă pe toate teoriile. Burghezia a lăudat aripa dreaptă a social-democraților germani pentru că ei indicau o altă *tactică*.

Pentru tactică au fost ei lăudați. Pentru tactica reformistă, spre deosebire de tactica revoluționară. Pentru faptul că ei considerau lupta legală, parlamentară, reformistă drept formă principală sau aproape exclusivă de luptă. Pentru tendința de a transforma social-democrația într-un partid al reformelor social-democrate. Iată pentru ce a fost lăudat Bernstein. El a fost lăudat de burghezi pentru că *toccea* contradicțiile dintre muncă și capital în epoca din ajunul revoluției socialiste. Pe Plehanov burghezia îl laudă pentru că *toceste* contradicțiile dintre poporul revoluționar și absolutism în epoca revoluției burghezo-democratice. Plehanov este lăudat pentru că consideră drept principala formă de luptă lupta „parlamentară”, pentru că condamnă lupta din octombrie-decembrie și mai ales insurecția armată. El este lăudat pentru că în problemele actuale de tactică a devenit conducătorul aripii de dreapta a social-democrației.

Am uitat să adaug cum s-au comportat menșevicii când s-a discutat problema iluziilor constituționaliste. Ei nu s-au situat pe o poziție cât de cât consecventă : unii dintre ei au susținut că lupta împotriva iluziilor constituționaliste este o sarcină permanentă a social-democrației, și nicidecum o sarcină specială a momentului. Alții (Plehanov) au declarat că lupta împotriva iluziilor constituționaliste înseamnă anarhism. Aceste două păreri extreme și opuse ale menșevicilor în problema iluziilor constituționaliste au dovedit în mod deosebit de pregnant totala inconsistență a poziției lor. Atunci când regimul constituțional e consolidat, când lupta constituțională a devenit pentru un timp principala formă de luptă între clase și de luptă politică în general, demascarea iluziilor constituționaliste nu este o sarcină specială a social-democrației, o sarcină a momentului. De ce ? Pentru că în asemenea momente în statele constituționale lucrurile se petrec *întocmai așa* cum se hotărăște în parlamente. Iluzii constituționaliste înseamnă credința amăgitoare în constituție. Iluziile constituționaliste apar pe primul plan atunci când se creează impresia că există o constituție, dar de fapt ea nu există, cu alte cuvinte : atunci când în stat lucrurile *nu* se petrec *asa* cum se hotărăște în parlamente. Atunci când viața politică reală *diferă* de

modul în care se reflectă ea în lupta parlamentară, *numai atunci* lupta împotriva iluziilor constituționaliste devine o sarcină curentă a clasei revoluționare de avangardă, a proletariatului. Burghezii liberali, temându-se de lupta extraparlamentară, răspîndesc iluzii constituționaliste și atunci cînd parlamentele sînt neputincioase. Anarhiștii neagă total participarea la parlamente, oricare ar fi împrejurările. Social-democrații sînt pentru folosirea luptei parlamentare, pentru participarea la ea, dar ei demască fără cruțare „cretinismul parlamentar“, adică credința că lupta parlamentară este *în orice condiții* forma *exclusivă* sau, în orice caz *principală* de luptă politică.

Se deosebește oare în Rusia realitatea politică de hotărîrile adoptate și de cuvîntările rostite în Dumă? Se petrec oare la noi lucrurile în stat așa cum se hotărăște în Dumă? Reflectă oare partidele reprezentate în „Dumă“ în mod cît de cît exact forțele politice *reale* ale momentului actual al revoluției? E suficient să ne punem aceste întrebări pentru a înțelege dezorientarea totală a menșevicilor în problema iluziilor constituționaliste.

La congres această dezorientare s-a manifestat în mod cît se poate de pregnant în faptul că menșevicii, care aveau majoritatea, nici măcar n-au pus la vot rezoluția lor cu privire la aprecierea momentului actual. Ei și-au retras rezoluția. Bolșevicii au făcut mult haz la congres de acest lucru. Învingătorii își retrag rezoluția victorioasă – așa se vorbea despre fapta menșevicilor, neobișnuită și fără precedent în istoria congreselor. S-a cerut chiar și s-a obținut un vot nominal în această problemă, deși menșevicii și-au exprimat cît se poate de ridicol supărarea, prezentînd biroului declarații scrise în sensul că „Lenin stringe material de agitație împotriva hotărîrilor congresului“. De parcă dreptul de a stringe material n-ar fi un drept și o datorie a oricărei opoziții! Și de parcă învingătorii noștri n-au subliniat prin încluderea lor situația cu totul neplăcută în care s-au pus renunțînd la propria lor rezoluție! Învinșii insistă ca învingătorii să adopte propria lor rezoluție victorioasă. O victorie morală mai evidentă nici că ne-am fi putut dori.

Menșevicii au spus, firește, că ei nu vor să ne impună un lucru cu care nu sîntem de acord, că nu vor să ne constrîngă etc. Aceste subterfugii au fost tratate cu zîmbete și cu cereri repetate de a se proceda la vot nominal. Precum se știe, în problemele în care erau convinși de dreptatea lor, menșevicii nu s-au sfiit să ne „impună” părerea lor, nu s-au sfiit să recurgă la „constrîngere” (de altfel, ce rost are aici acest cuvînt teribil?) etc. Rezoluția cu privire la aprecierea momentului nu chema partidul la nici un fel de acțiune. Totuși fără ea partidul nu putea să înțeleagă temeierile și motivele principale ale întregii tactici a congresului.

Retragerea rezoluției a fost în această privință o manifestare supremă de oportunism practic. Sarcina noastră este să fim în Dumă atunci cînd există Duma; noi nu vrem să știm de nici un fel de raționamente de ordin general, de nici un fel de apreciere generală, de nici un fel de tactică fundamentată. Iată ce au spus menșevicii proletariatului retrăgîndu-și rezoluția.

Menșevicii s-au convins, fără îndoială, că rezoluția lor este greșită, că ea nu e bună de nimic. Nu e cu puțință ca atunci cînd oamenii sînt convinși de justetea părerilor lor să refuze să le exprime pe față și cu hotărîre. Dar totul e că menșevicii n-au fost în stare nici măcar să vină cu un amendament la rezoluția lor. Prin urmare, ei nu s-au putut pune de acord între ei asupra nici unei probleme esențiale în legătură cu aprecierea momentului și cu aprecierea sarcinilor de clasă ale proletariatului în general. Ei au reușit să cadă de acord numai asupra unei soluții negative: să retragă rezoluția cu totul. Menșevicii au sesizat vag că, adoptînd propria lor rezoluție *principială*, ei vor submina rezoluțiile lor *practice*. Dar asta n-a schimbat situația. Rezoluția menșevicilor și rezoluția bolșevicilor cu privire la aprecierea momentului pot și trebuie să fie discutate și confruntate de către *întregul* partid, de către *toate* organizațiile de partid. Problema a rămas deschisă, și ea trebuie soluționată. Iar confruntarea celor două rezoluții menționate cu experiența vieții politice, cu învățămintele fie chiar și ale Dumei cadete va constitui o strălucită confirmare a justetei concepțiilor bolșevice asupra unuia din momentele revoluției ruse și asupra sarcinilor de clasă ale proletariatului.

V

ATITUDINEA FAȚĂ DE DUMA DE STAT

Raportorul în problema Dumei de stat din partea fracțiunii care avea majoritatea la congres a fost tov. Akselrod. În lunga sa cuvîntare n-a făcut nici el o apreciere comparativă a celor două rezoluții (întrucît nu se ajunsese la un acord între menșevici și bolșevici comisia propusese două rezoluții) sau o expunere a tuturor concepțiilor minorității în problema respectivă, ci o „schiță generală” a însemnătății parlamentarismului. Raportorul s-a avîntat, a tratat o temă istorică vastă și a arătat ce este parlamentarismul, care este însemnătatea lui, ce rol joacă el în dezvoltarea organizației proletariatului, în munca de agitație, de clarificare a conștiinței lui etc. Referindu-se mereu la concepțiile „anarhice-complotiste”, raportorul a ajuns să plutească cu totul în lumea abstracțiilor, în sfera himerică a generalităților și a frumoaselor considerații istorice, bune pentru toate timpurile, pentru toate națiunile, pentru toate momentele istorice, dar improprii, datorită caracterului lor abstract, pentru sesizarea particularităților concrete ale problemei concrete care stătea în fața noastră. Mi-a rămas în minte următoarea mărturie cît se poate de pregnantă a acestui mod general, extrem de abstract și de inconsistent în care a pus problema Akselrod. În cuvîntarea sa, el a atins de două ori (am reținut acest lucru) problema tranzacțiilor sau a înțelegerilor dintre social-democrați și cadeți. Prima dată el a atins această problemă doar în treacăt, exprimîndu-se disprețuitor, în cîteva cuvinte, împotriva oricăror înțelegeri. A doua oară s-a oprit mai amănunțit asupra ei și a afirmat că, în general vorbind, sînt admisibile și înțelegerile. Se cere doar ca ele să nu fie rezultatul unor șușoteli dintre nu știu ce comitete, ci să fie o înțelegere fățișă, în văzul și pe înțelesul tuturor maselor muncitoare, înțelegere care să constituie un pas politic sau o acțiune politică importantă. O astfel de înțelegere ar face să crească însemnătatea proletariatului ca forță politică, i-ar arăta mai clar și mai precis mecanismul politic și situația diferită, interesele diferite ale diferitelor clase. Ea ar face ca proletariatul să intre în anumite relații politice, l-ar învăța să deosebească pe cei ce-

sînt dușmani de cei ce nu-i sînt prieteni etc. etc. Din astfel de raționamente a fost alcătuit amplul „raport” al tov. Akselrod, — ele nu pot fi reproduse, ci doar schițate în legătură cu un exemplu sau altul.

În raportul meu de răspuns am declarat mai întîi că Akselrod a zugrăvit un tablou foarte frumos, superb dacă vreți. L-a zugrăvit cu pasiune și cu măiestrie în culori vii și linii fine. Păcat numai că nu este un tablou după natură. Tabloul e frumos, nimic de zis, numai că are un subiect imaginar. Un excelent studiu pe tema însemnătății parlamentarismului în general, o admirabilă conferință de popularizare despre rolul instituțiilor reprezentative. Păcat numai că despre condițiile istorice concrete ale acestui, fie-mi cu iertare, „parlament” rusesc nu s-a spus nimic și nu s-a clarificat nimic în această privință. Akselrod s-a dat de gol în mod magistral, am spus eu, prin raționamentul său cu privire la înțelegerile cu cadeții. El a recunoscut că însemnătatea acestor înțelegeri, inevitabile uneori în condițiile unui parlamentarism real, depinde de priceperea de a vorbi fără înconjur masei de posibilitatea de a sfîrși cu vechea „șușoteală” și de a o înlocui prin agitația în mase, prin independența maselor, prin acțiuni în fața maselor.

Minunate lucruri, nimic de zis. Dar sînt ele posibile în condițiile regimului „parlamentar” din Rusia? Sau, mai precis, oare sub această formă au loc în Rusia, în condițiile obiective ale realității noastre concrete (iar nu luate dintr-un tablou), acțiuni cu adevărat de masă? Nu s-a întîmplat oare, tovarășe Akselrod, ca acțiunile social-democrației în fața maselor, acțiuni atît de rîvnite de dv., să se limiteze la foi volante ilegale, în timp ce cadeții aveau ziare care apăreau în milioane de exemplare? N-ar fi fost mai bine ca în locul unei expuneri lipsite de valoare a minunățiilor parlamentarismului (pe care nimeni nu le neagă) să fi zugrăvit cum stau lucrurile în realitate cu ziarele, întrunirile, cluburile și asociațiile social-democrate? Este doar evident că nu unui european ca dv. o să mă apuc să-i demonstrez că raționamentele dv. generale asupra parlamentarismului presupun în mod tacit și ziare, și întruniri, și cluburi, și asociații, că toate acestea constituie o parte integrantă a sistemului parlamentar.

De ce s-a limitat Akselrod în raportul său la generalități și la teze abstracte? Pentru că el a vrut să lase în umbră realitatea politică a Rusiei din perioada februarie-aprilie 1906. Această realitate arată contradicțiile extrem de *ascuțite* dintre *absolutism*, pe de o parte, și *proletariatul și țărănimea*, care sînt asuprite, dar care se revoltă, pe de altă parte. Pentru a captiva pe ascultători cu tabloul parlamentarismului în general se cerea ca aceste contradicții să fie înfățișate ca fiind mai puțin ascuțite, ca ele să fie *tocite*, să se zugrăvească planul „ideal” al unui acord ideal, fățiș cu cadeții și, ceea ce este mai important, trebuia să se facă *abstracție* de aceste contradicții ascuțite, trebuia ca ele să fie date uitării, să fie trecute sub tăcere.

Pentru a ține seama de divergențele reale și a nu pluti cu capul în nori în raportul meu am pus față în față cele două rezoluții și le-am analizat în mod amănunțit*. Au rezultat patru deosebiri fundamentale între rezoluția menșevicilor și rezoluția bolșevicilor cu privire la Dumă.

În primul rînd, menșevicii nu fac nici o apreciere a alegerilor. În momentul întrunirii congresului, alegerile erau terminate pe 9/10 din teritoriul Rusiei. Aceste alegeri au furnizat, fără îndoială, un imens material politic, care înfățișează un tablou real, iar nu un produs al fanteziei noastre. Noi am ținut seama în mod direct și precis de acest material și am spus: el dovedește că în marea majoritate a localităților din Rusia participarea la alegeri a echivalat cu sprijinirea cadeților, că aceasta n-a fost de fapt o politică social-democrată. Menșevicii n-au suflat o *vorbă* despre acest lucru. Ei se tem de acest mod de a pune problema pe o bază concretă. Ei se tem să privească realitatea în față și să tragă concluziile care decurg în mod obligatoriu din această poziție între cadeți și ultrareacționari. Ei nu fac o apreciere a alegerilor *reale*, a rezultatelor acestor alegeri *în ansamblu*, deoarece o asemenea apreciere *pledează împotriva lor*.

În al doilea rînd, în toată rezoluția lor, menșevicii consideră sau privesc Duma numai ca pe o instituție juridică, și nu ca pe un organ de exprimare a voinței (sau a lipsei de

* V. I. Lenin, Opere complete, vol 12, Editura politică, 1962, ediția doua, pag. 369—374. — Nota red.

voință) a anumitor elemente ale burgheziei, nu ca pe un organ care servește interesele anumitor partide burgheze. În rezoluția lor, menșevicii vorbesc despre Dumă în general, despre Dumă ca „instituție“, despre Dumă ca reprezentanță populară „pură“. Acest mod de a raționa nu este marxist, ci pur cadet, nu este materialist, ci idealist în sensul cel mai rău al cuvîntului, nu reprezintă un punct de vedere proletar de clasă, ci unul confuz mic-burghez.

Luați, de pildă, spuneam eu la congres, următoarea expresie extrem de caracteristică din rezoluția menșevică ... „4) că aceste conflicte (cu reacțiunea), silind Duma de stat să caute sprijin în masele largi“... (citez din proiectul prezentat la congres de menșevici). Este adevărat oare că Duma poate să caute și va căuta sprijin în masele largi ? *Care* Dumă ? Duma octombriștilor ? De bună seamă că nu. Duma deputaților țărănilor și ai muncitorilor ? Ea n-are de ce *căuta* sprijin, deoarece îl are, l-a avut și îl va avea și pe viitor. Duma cadeților ? Da, în ceea ce o privește pe ea și numai pe ea, acest lucru este adevărat. Duma cadetă are într-adevăr nevoie să *caute sprijin* în masele largi. Dar, dacă veți încerca să dați un conținut concret de clasă formulării abstracte, idealiste și generale a menșevicilor, veți remarca de îndată caracterul incomplet și, prin urmare, greșit al formulării lor. Cadeții *caută* să se sprijine pe popor. Asta-i adevărat. Acest lucru e spus textual despre ei în rezoluția noastră (bolșevică) cu privire la atitudinea față de partidele burgheze. Dar rezoluția noastră adaugă : cadeții *oscilează* între tendința de a se sprijini pe popor și *teama de independența lui revoluționară*. Nici un socialist nu se va apuca să nege justetea cuvintelor subliniate. De ce menșevicii n-au spus adevărul decât pe *jumătate* în rezoluția cu privire la Dumă cînd încă de pe atunci se știa că Duma este o Dumă cadetă ? De ce au relevat ei numai *fațeta luminoasă* a cadeților fără să arate și reversul medaliei ?

Duma noastră nu este o întruchipare a „ideii pure“ de reprezentanță populară. Asta o pot crede numai burghezii vulgari din rîndul profesorilor cadeți. Duma noastră este ceea ce fac dintr-însa reprezentanții anumitor *clase* și ai anumitor partide care se află în ea. Duma noastră este o Dumă cadetă. Dacă noi vom spune despre ea că tînde să se sprijine pe popor

și nu vom adăuga că se teme de inițiativa revoluționară a poporului, atunci vom afirma un neadevăr vădit, vom induce în eroare proletariatul și întregul popor, vom vădi o docilitate de neiertat în fața unei stări de spirit de moment, ne vom lăsa amețiți de victoriile partidului oscilărilor între libertate și monarhie și ne vom dovedi nepriceperea de a aprecia adevărata esență a acestui partid. Cadeții vă vor lăuda, desigur, pentru această trecere sub tăcere, dar vă vor lăuda oare și muncitorii conștiinți ?

Încă un exemplu. „Guvernul țarist tinde să slăbească avântul revoluționar” – scriu menșevicii în rezoluția lor. E adevărat. Dar numai guvernul țarist tinde să facă acest lucru ? N-au dovedit oare cadeții pentru a mia oară că și ei tind și să se sprijine pe popor, și să-i slăbească avântul revoluționar ? Le stă oare bine social-democraților să-i prezinte pe cadeți în culori trandafirii ?

Concluzia pe care am tras-o a fost următoarea. În rezoluția noastră se spune că Duma va servi *indirect* la dezvoltarea revoluției. Această formulare este *singura* justă, deoarece cadeții oscilează între revoluție și reacțiune. În ea se spune clar și răspicat *cu privire la Dumă* că este necesar să demascăm nestatornicia cadeților. A trece sub tăcere acest lucru într-o rezoluție cu privire la Dumă înseamnă a cădea în idealizarea burgheză a „reprezentanței populare pure”.

Experiența reală a și început să infirme iluziile menșevicilor. În „Nevskaia Gazeta”²⁸ veți găsi indicații (din păcate, nu susținute în mod sistematic) din care rezultă că în Dumă cadeții s-au comportat în mod nerevoluționar, că proletariatul nu va tolera „o tranzacție a domnilor Miliukovi cu vechiul regim”. Această declarație a menșevicilor confirmă întru totul justetea criticii făcute de mine la congres rezoluției lor. Situându-se pe această poziție, ei sînt depășiți de valul revoluționar, care, deși nu este încă prea puternic, a și început să dezvăluie adevărata natură a cadeților, să arate cât de just pun bolșevicii problema.

În al treilea rînd, am spus eu, rezoluția menșevicilor nu face o demarcație clară a democrației burgheze din punctul de vedere al tacticii proletariatului. Proletariatul trebuie să meargă pînă la un punct alături de democrația burgheză sau,

„mergînd pe căi diferite, trebuie să lovească împreună“. Cu care parte a democrației burgheze trebuie el „să lovească împreună“ în prezent, în epoca Dumei? Doar voi înșiși, tovarăși menșevici, vă dați seama că Duma pune la ordinea zilei această problemă, dar vă eschivați de la ea. Or, noi am spus clar și răspicat : cu democrația țărănească sau cu democrația revoluționară, neutralizînd prin înțelegerea noastră cu ea oscilările și nestatornicia cadeților.

Menșevicii (îndeosebi Plehanov, care, repet, a fost adevăratul conducător ideologic al menșevicilor la congres) au încercat, drept răspuns la această critică, „să-și aprofundeze“ poziția. Da, vreți să-i demascați pe cadeți, au exclamat ei. Dar noi demascăm *toate* partidele burgheze : vezi partea de la sfîrșit a rezoluției noastre : „să se dezvăluie în fața masei inconsecvența *tuturor* partidelor burgheze“ etc. Și Plehanov a adăugat mîndru : numai radicalii burghezi pun accentul în mod exclusiv pe cadeți, pe cînd noi, socialiștii, demascăm toate partidele burgheze.

Sofismul care se ascunde sub această aparentă „aprofundare“ a problemei a fost atît de des utilizat la congres și este utilizat și astăzi, încît e necesar să-l examinăm în cîteva cuvinte.

Despre ce este vorba în rezoluție? Despre o demascare de tip socialist a tuturor partidelor burgheze, sau despre stabilirea următorului fapt : care pătură a democrației burgheze poate ajuta *astăzi* proletariatul să ducă înainte revoluția burgheză?

E clar că nu despre primul, ci despre cel de-al doilea fapt.

Iar dacă acest lucru este clar, n-are nici un sens să substituim primul fapt celui de-al doilea. Rezoluția bolșevică cu privire la atitudinea față de partidele burgheze vorbește limpede despre demascarea în chip socialist a oricărei democrații burgheze, inclusiv democrația revoluționară și democrația țărănească, dar în problema tacticii actuale a proletariatului nu e vorba de o critică socialistă, ci de un sprijin politic reciproc.

Cu cît revoluția burgheză înaintează, cu atît mai la stînga își caută proletariatul aliați în rîndurile democrației burgheze, cu atît mai virtos coboară el de la vîrfurile acesteia spre pă-

turile de jos. A fost o vreme cînd cei care ne puteau sprijini erau mareșalii nobilimii și domnul Struve, care a lansat (în 1901) lozinca șipovistă : „drepturi și zemstve investite cu putere“²⁹. Revoluția a progresat mult. Vîrfurile democrației burgheze au început să se îndepărteze de revoluție. Păturile de jos au prins să se trezească. Proletariatul a început să-și caute aliați (pentru revoluția *burgheză*) în păturile de jos ale democrației burgheze. Iar acum singura definiție justă a tacticii proletariatului în această privință este : cu țărănimea (și ea este democrație burgheză, nu uitați asta, tovarăși menșevici !) și cu democrația revoluționară, paralizînd nestatornicia cadeților.

Revenim încă o dată. Care linie și-a găsit confirmarea în primii pași ai Dumei cadete ? Controversele noastre au fost depășite de viață. Viața a silit și „Nevskaia Gazeta“ să se ocupe în special de grupul țărănesc („Trudovic“) ³⁰, să-l prefere cadeților, să se apropie de el și să demaște pe cadeți. Viața a confirmat lozinca noastră : aliatul proletariatului pînă la victoria revoluției burgheze este democrația țărănească și democrația revoluționară.

În al patrulea rînd, am criticat ultimul punct din rezoluția menșevică care tratează despre fracțiunea parlamentară social-democrată din Dumă. Am arătat că întreaga masă a proletariatului conștient n-a participat la alegeri. E indicat oare ca în asemenea condiții să impui acestei mase muncitorești reprezentanți oficiali ai partidului ? Poate oare partidul să garanteze că vor fi aleși într-adevăr candidații partidului ? Faptul că primii candidați social-democrați pentru Dumă sînt așteptați din partea curiilor *țărănești* și a curiilor *orașenești* mic-burgheze nu creează oare o primejdie și o situație anormală ? Primii candidați în Dumă din partea partidului muncitoresc social-democrat nu sînt aleși de organizațiile muncitorești și nu sînt controlați de ele... Amendamentul tov. Nazar, care a cerut ca candidații social-democrați în Dumă să fie propuși de organizațiile muncitorești locale, a fost respins de menșevici. Noi am cerut vot nominal și am inclus în procesul-verbal o opinie separată a noastră *.

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 377—378. — Nota red.

Noi am votat pentru amendamentul caucazienilor (să se participe la alegeri acolo unde ele n-au avut încă loc fără a se încheia blocuri cu celelalte partide), deoarece interzicerea blocurilor, a înțelegerilor cu celelalte partide era, fără îndoială, de o mare însemnătate politică pentru partid.

Trebuie să mai arăt că congresul a respins amendamentul tov. Ermanski (menșevic care se considera împăciuitoare), care voia ca participarea la alegeri să nu fie permisă decât atunci când există posibilitatea de a desfășura o largă agitație în mase și de a le organiza pe scară largă.

Reprezentanții partidelor social-democrate naționale, polonezii, bundiștii și, după cât îmi amintesc, și letonii, au luat cuvîntul în această problemă și s-au pronunțat categoric pentru boicot, subliniind condițiile locale și concrete și protestînd împotriva soluționării unei asemenea probleme pe baza unor considerații abstracte.

Congresul a adoptat de asemenea o instrucțiune a C.C. în problema fracțiunii parlamentare social-democrate. Această instrucțiune, care, din păcate, n-a fost inclusă în hotărîrile congresului publicate de C.C., însărcinează Comitetul Central să informeze *toate* organizațiile de partid - 1) pe cine anume, 2) cînd anume și 3) în ce condiții anume a desemnat el ca reprezentant al partidului în fracțiunea parlamentară, precum și să prezinte dări de seamă periodice asupra activității acestor reprezentanți ai partidului. Rezoluția încredințează organizațiilor muncitorești locale ai căror membri sînt deputați social-democrați în Dumă controlul asupra „împuțerniciților” lor în Dumă³¹. Menționez în paranteză că această importantă rezoluție, care arăta că social-democrații nu privesc parlamentarismul ca niște politicieni burghezi, a fost primită cu o unanimă indignare sau a fost luată în deridere atît în „Dumă”³², ziarul d-lui Struve, cît și în „Novoe Vremea”³³.

În sfîrșit, spre a încheia relatarea discuțiilor în problema Dumei de stat, voi menționa încă două episoade. Primul - cuvîntarea tovarășului Akimov, care a fost invitat la congres cu drept de vot consultativ. Spre informarea tovarășilor care nu cunosc istoria partidului nostru trebuie să spun că tov. Akimov este, încă de la sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut, cel mai consecvent sau unul dintre cei mai consecvenți

oportuniști din partid. Acest lucru a fost nevoită să-l recunoască pînă și noua „Iskră”³⁴. Akimov a fost „economist”³⁵ în 1899, și în anii următori, menținându-se ferm pe această poziție pînă astăzi. D-l Struve l-a lăudat de multe ori în „Osvo-bojdenie”³⁶ pentru „realismul” lui și pentru marxismul lui științific. Între tov. Akimov și bernsteinienii de la „Bez Zaglaviiia”³⁷ (d-l Prokopovici ș.a.) nu cred să existe nici o deosebire esențială. Se înțelege că, dată fiind lupta dintre aripa dreaptă și aripa stîngă a social-democrației, prezența unui asemenea tovarăș la congres a fost de preț.

Tov. Akimov a fost primul care a luat cuvîntul în problema Dumei de stat imediat după raportori. El a declarat că nu este de acord în multe privințe cu menșevicii, dar este întru totul de acord cu tov. Akselrod. El este nu numai pentru participarea la Dumă, ci și pentru sprijinirea cadeților. Tov. Akimov a fost singurul menșevic consecvent în sensul că s-a ridicat fățiș în apărarea cadeților (iar nu într-o formă camuflată, cum ar fi, de pildă, afirmația că cadeții prezintă o importanță mai mare decît socialiștii-revoluționari³⁸). El s-a ridicat fățiș împotriva aprecierii făcute de mine asupra cadeților în broșura „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc”. Cadeții, după spusele lui, „sînt într-adevăr un partid al libertății poporului, dar unul mai moderat”. Cadeții sînt niște „democrați orfani”, zice social-democratul nostru orfan. „Menșevicii trebuie să se țină în frîu cu tot dinadinsul ca să nu devină sprijinitori ai cadeților”.

După cum poate vedea cititorul, cuvîntarea tov. Akimov a arătat o dată mai mult cît se poate de limpede pe ce pantă se rostogolesc tovarășii noștri menșevici.

Al doilea episod a arătat același lucru sub un alt aspect. Este vorba de următorul fapt. În proiectul inițial al rezoluției menșevice cu privire la Duma de stat prezentat de comisie, punctul al 5-lea (cu privire la armată) conținea această frază : „...Văzînd pentru prima oară pe pămîntul rusesc o putere nouă *chemată la viață de însuși țarul, consfințită prin lege*, o putere care emană din adîncurile națiunii” etc. Criticînd rezoluția menșevicilor pentru, ca să ne exprimăm delicat, atitudinea ei imprudentă și optimistă față de Duma de stat, ne-am referit, între altele, și la cuvintele subliniate zi-

cînd în glumă : ce ar fi să adăugăm : „putere dăruită de domnul ?“ Tov. Plehanov, care era membru în comisie, s-a supărat grozav pe mine pentru această glumă. — Cum se poate ! — a exclamat el în cuvîntarea sa. — Să-mi fie dat să aud asemenea „bănuieli de oportunism“ (propria lui expresie, notată de mine). Sînt și eu militar și știu care este atitudinea militarilor față de putere, ce importanță are în ochii lor recunoașterea puterii de către țar etc. etc. Supărarea tov. Plehanov a dat în vileag punctul lui slab și a arătat și mai clar că el „a sărit peste cal“. Am răspuns în cuvîntul meu de încheiere că nu e vorba de nici un fel de „bănuieli“ și că e ridicol să arunci asemenea cuvinte lamentabile. Nimeni nu-l acuză pe Plehanov că ar avea încredere în țar. Dar rezoluția nu este scrisă pentru Plehanov, ci pentru popor. Și nu se cade să răspîndești în popor asemenea argumente echivoce, care nu sînt convenabile decît pentru domnii Witte & Co. Aceste argumente se vor întoarce împotriva noastră, deoarece, dacă subliniem că Duma de stat este o „putere“ (?? acest cuvînt arată el singur optimismul excesiv al menșevicilor noștri), și încă o putere chemată la viață de țar, rezultă de aici că această putere este legală și trebuie să acționeze în mod legal, supunîndu-se față de cel care a „chemat-o la viață“.

Menșevicii și-au dat ei înșiși seama că Plehanov a sărit peste cal. În urma unei propuneri venite din rîndurile lor, cuvintele subliniate au fost șterse din rezoluție.

VI

INSURECȚIA ARMATĂ

În centrul atenției congresului au stat două probleme principale : problema agrară și problema Dumei de stat, împreună cu discuțiile asupra aprecierii momentului actual. Nu-mi aduc aminte cîte zile ne-au luat aceste probleme, fapt este însă că mulți dintre cei prezenți au început să dea semne de oboseală, iar în afară de oboseală, a început să se manifeste și tendința de a scoate unele probleme de pe ordinea de zi. A fost adoptată propunerea de a se accelera lucrările congresului, iar raportorilor în problema insurecției armate li s-a redus timpul la 15 minute (în timp ce raportorilor în

problemele dezbătute pînă atunci li se prelungise nu o dată timpul peste jumătatea de oră fixată). De aici înainte problemele au început să fie discutate în mare grabă.

Raportorul în problema insurecției armate din partea „minorității”, care precumpănea la congres, tov. Cerevanin, cum era și de așteptat și cum au prezis în repetate rînduri bolșevicii, „a alunecat pe pozițiile lui Plehanov”, adică s-a situat în fond pe punctul de vedere al revistei „Dnevnik”, cu care mulți menșevici se declaraseră în dezacord înainte de congres. Am consemnat în notele mele fraze de-ale lui, ca : „insurecția din decembrie n-a fost decît un produs al disperării” sau : „înfriingerea insurecției din decembrie era certă încă din primele zile”. Afirmația lui Plehanov : „nu trebuia să se pună mîna pe arme” a străbătut ca un fir roșu expunerea lui, împregnată, după cum e obiceiul, de atacuri la adresa „complotiștilor” și a „exagerării tehnicii”.

Raportorul nostru, tov. Vinter, a încercat zadarnic în scurta lui cuvîntare să determine congresul să aprecieze textul exact al ambelor rezoluții. La un moment dat a fost chiar silit să-și întrerupă expunerea. Asta s-a întîmplat pe la mijlocul cuvîntării sale, cînd a dat citire primului punct din rezoluția menșevică : „lupta pune sarcina directă de a smulge puterea din mîinile guvernului absolutist”. S-a văzut că raportorul nostru, membru în comisia pentru elaborarea rezoluției cu privire la insurecția armată, *nu știa* că această comisie propusese în *ultimul moment* congresului o nouă redactare într-un proiect de rezoluție hectografiat. Anume : partea menșevică a comisiei în frunte cu Plehanov propunea să se spună : „a smulge drepturile cu forța” în loc de „a smulge puterea”.

Această modificare în textul unei rezoluții prezentate la congres făcută fără știrea raportorului, care era membru al comisiei, constituia o încălcare atît de flagrantă a tuturor uzanțelor și regulamentelor de lucru ale unui congres, încît raportorul nostru, indignat, a renunțat să mai continue expunerea. Numai după lungi „explicații” din partea menșevicilor, el a consimțit să spună cîteva cuvinte de încheiere.

Modificarea era într-adevăr uluitoare. În rezoluția cu privire la insurecție se vorbește nu de lupta pentru putere, ci de lupta pentru drepturi ! Gîndiți-vă numai ce confuzie fără

seamăn ar fi provocat în conștiința maselor această formulare oportunistă și cât de absurdă ar fi discordanța frapantă dintre măreția mijloacelor (insurecția) și modestia scopului (a smulge drepturi, adică a smulge drepturi de la vechiul regim, a obține concesiuni de la acesta, și nu a-l răsturna).

Cum era și firesc bolșevicii au atacat acest amendament în modul cel mai energetic. Rîndurile menșevicilor au început să se clatine. Ei s-au convins, după cât se pare, că Plehanov a sărit și de data aceasta peste cal și că le-ar merge foarte rău în practică cu o apreciere atât de moderată și tipică a sarcinii insurecției. Plehanov a fost silit să dea înapoi. El și-a retras amendamentul, spunînd că nu acordă importanță unei deosebiri, care este de fapt doar „de ordin stilistic”. Asta a fost, desigur, ca să îndulcească hapul. Toată lumea a priceput că nu de stil era vorba.

Amendamentul lui Plehanov a evidențiat în mod clar tendința fundamentală a menșevicilor în problema insurecției : aceea de a veni cu tot soiul de pretexte, de a se dezice de insurecția din decembrie, de a sfătui să se renunțe la o a doua insurecție, de a reduce sarcinile acesteia la zero sau de a defini aceste sarcini în așa fel încît îndeplinirea lor nici să nu pună problema insurecției. Dar menșevicii nu s-au încumetat să declare toate acestea fățiș și hotărît, deschis și limpede. Poziția lor era cât se poate de falsă : ei erau nevoiți să-și exprime într-o formă camuflată și prin aluzii vagi gândurile lor intime. Reprezentanții proletariatului pot și trebuie să critice fără ocol greșelile acestuia, dar este cu totul nedemn pentru social-democrație s-o facă într-o formă camuflată, echivocă, neclară. Iar rezoluția menșevicilor reflecta, fără vrerea lor, această poziție echivocă : rezerve în ceea ce privește insurecția alături de recunoașterea formală a faptului că este acceptată de „popor”.

Tot ce s-a spus despre tehnică și despre complotism a constituit o încercare prea evidentă de a distrage atenția, o disimulare prea grosolană a divergențelor în ceea ce privește aprecierea *politică* a insurecției. Pentru a se eschiva de la această apreciere, pentru a nu recunoaște fățiș că insurecția din decembrie a însemnat un pas înainte și o ridicare a mișcării pe o treaptă superioară, pentru aceasta era nevoie să se

abată discuția de la politică la tehnică, de la aprecierea concretă a evenimentelor din decembrie 1905 la fraze generale despre complotism. Și ce pată rușinoasă va fi pentru social-democrație faptul că o mișcare atît de *populară* ca lupta din decembrie de la Moscova a putut fi calificată drept complotism !

Voi vreți să polemizați, le-am spus noi tovarășilor menșevici, vreți „să înțepați“ pe bolșevici, rezoluția voastră cu privire la insurecție este plină de atacuri la adresa celor care gîndesc altfel decît voi. Polemizați cît poștiți. E dreptul vostru și e de datoria voastră. Dar nu reduceți importanța problemă a aprecierii unor zile istorice la o polemică mărunță și meschină. Nu înjosiți partidul arătînd că, în problema luptei din decembrie a muncitorilor, țăranilor și a micii burgezii orășenești, el nu are nimic altceva de spus în afară de înțepături la adresa unei alte fracțiuni. Încercați să vă ridicăți deasupra unor asemenea polemici mărunte, întocmiți, dacă vreți, o rezoluție polemică specială îndreptată împotriva bolșevicilor, dar dați proletariatului și întregului popor un răspuns deschis și clar, nu fățarnic, în problema insurecției.

Voi faceți zarvă în jurul exagerării tehnicii și în jurul complotismului. Dar examinați ambele proiecte de rezoluții. Veți vedea că rezoluția noastră este cea care nu conține un material tehnic, ci un material *istoric și politic*. Veți vedea că la noi expunerea de motive nu se întemeiază pe pure generalități, de nedovedit („sarcina luptei este de a smulge puterea“), ci pe *istoricul mișcării*, pe experiența politică a ultimului pătrar al anului 1905. Voi aruncați vina voastră asupra altora tocmai pentru că rezoluția voastră este din cale-afară de săracă în material istoric-politic. În ea se vorbește despre insurecție fără să se amintească un cuvînt despre raportul dintre grevă și insurecție, despre faptul că lupta desfășurată după octombrie a făcut necesară și inevitabilă insurecția, fără să se spună un singur cuvînt clar și răspicat despre decembrie. În rezoluția noastră însă insurecția nu apare ca o chemare complotistă, ca o chestiune de tehnică, ci ca un *rezultat politic* al unei realități istorice întru totul concrete, creată de greva din decembrie, de promisiunea de a acorda libertăți, de încercarea de a le suprima și de a lupta pentru apărarea lor.

Frazele despre tehnică și despre complotism nu sînt decît o încercare de a camufla faptul că *ați dat înapoi* în problema insurecției.

De aceea rezoluția menșevicilor cu privire la problema insurecției a și fost numită la congres : „rezoluție *impotriva* insurecției armate“. Și e puțin probabil ca cel care citește cît de cît atent textele ambelor rezoluții propuse congresului să conteste justetea acestei afirmații *.

Argumentele noastre nu și-au produs decît în parte efectul asupra menșevicilor. Cine compară *proiectul* lor de rezoluție cu rezoluția definitivă adoptată de ei poate vedea că ei au înlăturat o serie întregă de atacuri și de idei cu adevărat mărunte. Dar spiritul general a rămas, desigur, același. Este un fapt istoric că congresul menșevic de după prima insurecție armată din Rusia a dat dovadă de dezorientare, s-a eschivat de la un răspuns răspicat, n-a îndrăznit să spună pe față proletariatuului dacă această insurecție a fost o greșeală sau un pas înainte, dacă este necesară o a doua insurecție și cum se leagă ea istoricește de prima.

Atitudinea evazivă a menșevicilor, care intenționau să scoată de pe ordinea de zi problema insurecției, care voiau acest lucru, dar nu se încumetau să-l recunoască, a făcut ca problema să rămînă, de fapt, deschisă. Aprecierea insurecției din decembrie trebuie *încă* să fie elaborată *de partid*, și toate organizațiile trebuie să acorde cea mai mare atenție acestui lucru.

Problema practică a insurecției este și ea deschisă. În numele congresului s-a recunoscut că sarcina *imediată* (remarcăți acest lucru !) a mișcării este „*de a smulge puterea*“. Asta este însă o formulare, dacă vreți, ultrabolșevică, căci ea reduce problema la frazeologie, lucru de care am fost acuzați noi. Dar, din moment ce congresul a afirmat acest lucru, noi trebuie să ne călăuzim după el, să criticăm, *pe această bază*, în modul cel mai hotărît organele locale și centrale și organizațiile de partid care ar uita de această sarcină *ime-*

* Pentru a înlesni cititorului adoptarea unei atitudini conștient critice față de discuțiile purtate la congres, inserez în anexă textul proiectului inițial de rezoluție al majorității și pe cel al minorității, precum și textele rezoluțiilor adoptate de congres. Numai studierea și compararea atentă a acestor texte poate ajuta pe fiecare să se orienteze singur în problemele tacticii social-democrate.

diată. Noi putem și trebuie, pe baza hotărârii congresului, să punem această sarcină *imediată pe primul plan* în anumite momente politice. Nimeni nu are dreptul să ne împiedice să ducem o astfel de acțiune, care se va încadra întru totul în directivele congresului, din moment ce am suprimat cuvintele „a smulge drepturile” și am făcut să se recunoască că „*sarcina imediată este de a smulge puterea*”.

Sfătuim organizațiile de partid să nu uite acest lucru mai ales într-un moment când faimoasa noastră Dumă primește palme de la guvernul absolutist.

În dezbaterile cu privire la insurecția armată, tov. Voinov a remarcat foarte bine în ce impas au ajuns menșevicii. „A smulge drepturi” este o formulare oportunistă la culme. A spune „a smulge puterea” înseamnă a lăsa să-ți scape din mână orice armă împotriva bolșevicilor. De acum încolo știm, a spus în glumă Voinov, ce-i marxismul ortodox și ce-i erezia complotistă. „A smulge puterea” este ortodoxism, pe când „a cucerii puterea” este complotism...

Același vorbitor a zugrăvit cu acest prilej un tip comun de menșevic. Menșevicii sînt impresionisti, a spus el, sînt oameni care acționează după dispoziția de moment. Cum s-a ridicat valul, cum a venit octombrie-noiembrie 1905, „Nacealo” a pornit cu avînt la acțiune, arătîndu-se chiar mai bolșevic decît bolșevicii. El a sărit de la dictatura democratică la dictatura socialistă. Acum, cînd fluxul a trecut, iar moralul a început să scadă, cînd s-au ridicat cadeții, menșevicii se grăbesc să se adapteze la acest moral scăzut, fac sluj în fața cadeților, renunță cu dispreț la formele de luptă din octombrie-decembrie.

O confirmare extrem de interesantă a celor spuse a fost declarația scrisă depusă la congres de menșevicul Larin. El a prezentat această declarație biroului, prin urmare ea trebuie să figureze în întregime în procesele-verbale. Larin arăta acolo că menșevicii au greșit procedînd în mod bolșevic în octombrie-decembrie. Am auzit la congres proteste verbale, individuale din partea unor menșevici împotriva acestei „prețioase mărturii”, dar n-aș putea garanta că asemenea proteste au fost exprimate în cuvîntări sau în declarații.

Instructivă a fost și cuvîntarea lui Plehanov. El a vorbit (dacă nu mă înșel) despre cucerirea puterii. Cu acest prilej l-a luat gura pe dinainte într-un mod cît se poate de original. Sînt împotriva cuceririi puterii printr-un complot, a exclamat el, dar sînt întru totul pentru o cucerire a puterii cum a fost, bunăoară, Convenția³⁹ în marea revoluție franceză.

Aici noi l-am prins pe Plehanov de cuvînt. Perfect, tovarășe Plehanov, i-am răspuns eu. Scrieți în rezoluție ceea ce ați afirmat acum ! Condamnați cît de aspru poftiți complotismul, – și noi, bolșevicii, vom vota în întregime și în unanimitate pentru o rezoluție în care se va recunoaște și se va recomanda proletariatului cucerirea puterii după tipul Convenției. Condamnați complotismul, dar recunoașteți în rezoluție o dictatură de tipul Convenției, și noi ne vom declara întru totul de acord cu dv. Mai mult decît atît. Vă garantăm că din clipa în care veți semna o asemenea rezoluție *cadeții vor înceta să vă mai laude !*

Tov. Voinov a subliniat și el contradicția flagrantă în care a căzut tov. Plehanov, cînd din nebăgare de seamă, „a scăpat o vorbă“ în legătură cu Convenția. Convenția a fost o dictatură a celor de jos, adică a păturilor celor mai de jos ale sărăcimii de la orașe și sate. În revoluția burgheză ea a fost tocmai o instituție cu puteri depline, în cadrul căreia dominația totală și absolută n-a avut-o marea burghezie sau burghezia mijlocie, ci poporul simplu, sărăcimea, adică tocmai ceea ce noi numim „proletariat și țărănime“. A recunoaște Convenția și a fi împotriva cuceririi puterii înseamnă a jongla cu cuvintele. A recunoaște Convenția și a te face luntre și punte împotriva „dictaturii revoluționar-democratice a proletariatului și a țărănimii“ înseamnă a-ți da singur la cap. Or, bolșevicii au vorbit întotdeauna despre cucerirea puterii tocmai de către masa poporului, tocmai de către proletariat și țărănime, și nicidecum de vreo „minoritate conștientă“. Frazele despre complotism și blanquism reprezintă o simplă declamație inocentă, din care s-a ales praful la simpla invocare a Convenției.

VII

SFÎRȘITUL CONGRESULUI

Problema insurecției armate a fost ultima problemă la congres discutată în mod mai temeinic și principial. Celelalte probleme au fost discutate în cea mai mare grabă sau au fost rezolvate fără a fi dezbătute.

Rezoluția cu privire la acțiunile de partizani a fost adoptată ca anexă la rezoluția cu privire la insurecția armată. Eu nu mă aflu în acel moment în sala de ședințe, dar din cele relatate de tovarăși nu rezultă că ar fi avut loc dezbateri cît de cît interesante în legătură cu această problemă. De altfel, ea nu este, firește, o problemă principială.

Rezoluțiile cu privire la sindicate și la atitudinea față de mișcarea țărănească au fost adoptate în unanimitate. În comisiile pentru întocmirea rezoluțiilor, bolșevicii și menșevicii au ajuns la un acord în aceste probleme. Trebuie să relev în rezoluția cu privire la mișcarea țărănească aprecierea întru totul justă făcută partidului cadet, precum și recunoașterea faptului că insurecția este „unicul mijloc” de cucerire a libertății. În munca noastră curentă de agitație trebuie să avem cît mai des în vedere amîndouă aceste teze.

Unificarea cu partidele social-democrate naționale a luat ceva mai mult timp. Fuziunea cu polonezii a fost adoptată în unanimitate. Fuziunea cu letonii, după cîte îmi amintesc, la fel sau, în orice caz, fără prea mari discuții. În problema fuziunii cu Bundul s-a dat însă o mare bătălie. Fuziunea a fost adoptată, după cîte îmi amintesc, cu 54 de voturi sau cam atît. Au votat *pentru* bolșevicii (aproape cu toții), centrul și menșevicii cu tendințe mai puțin fracționiste. S-au realizat unitatea comitetelor locale de conducere ale P.M.S.D.R. și alegerea delegaților la congres pe o bază comună. A fost adoptată o rezoluție prin care se recunoaște necesitatea luptei pentru principiile de organizare centraliste (noi propusesem o rezoluție altfel redactată, dar identică ca sens, în care se sublinia însemnătatea practică a concesiilor făcute de noi Bundului, precum și necesitatea de a duce lupta pentru unirea cît mai strînsă și pe baze noi a forțelor proletariatului).

Unii menșevici s-au aprins foarte tare în legătură cu unificarea cu Bundul, acuzându-ne că ne abatem de la principiile Congresului al II-lea. Informația apărută în ziarul „Partiinie Izvestiia“ nr. 2 constituie cel mai bun răspuns la aceste acuzații. Bolșevicii au publicat acolo *cu mult înainte de congres* un proiect de rezoluție prin care se propunea să se facă *tuturor* partidelor social-democrate naționale o serie de noi concesii, mergînd pînă la „reprezentanța proporțională în organele locale, regionale și centrale ale partidului“ *. La rezoluțiile noastre, menșevicii au răspuns prin contrarezoluții publicate tot în nr. 2 al ziarului „Partiinie Izvestiia“, în care nu suflau *nici un cuvînt* în sensul că nu sînt de acord cu planul nostru de a face noi concesii Bundului și celorlalte partide social-democrate naționale.

Cred că acest fapt constituie cel mai bun răspuns la problema controversată dacă bolșevicii au votat din spirit fracționist pentru Bund sau dacă menșevicii au votat din spirit fracționist împotriva Bundului.

Statutul partidului a fost adoptat foarte repede. Am făcut parte din comisia pentru elaborarea proiectului de statut. Menșevicii voiau să ridice la $\frac{2}{3}$ numărul de membri de partid necesar pentru convocarea unui congres extraordinar. Am declarat atunci în mod categoric, împreună cu colegii mei bolșevici, că cea mai mică încercare de a reduce minimul de autonomie și de drepturi ale opoziției consfințit prin statut de Congresul al III-lea, fracționist, va însemna o sciziune inevitabilă. Totul depinde de voi, tovarăși menșevici : dacă vreți să fiți loiali, să respectați toate drepturile minorității, toate drepturile opoziției **, — atunci ne vom supune, vom introduce pe tovarășii noștri de idei în C.C. și vom condamna sciziunea. Dacă nu sînteți dispuși, sciziunea este inevitabilă.

Menșevicii au consimțit să reducă procentul de $\frac{2}{3}$ la $\frac{1}{2}$. Statutul a fost adoptat în unanimitate : și § 1, și principiul cen-

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 227—228. — Nota red.

** Amintesc că în broșura mea „Duma de stat și social-democrația“ (publicată împreună cu articolul lui Dan) am arătat înainte de congres necesitatea de a se asigura curentului rămas în minoritate *libertate de a critica hotărîrile congresului și libertatea de agitație pentru un nou congres* (pag. 8). (Vezi Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 167. — Nota red.)

tralismului democratic. Au fost divergențe numai în legătură cu două puncte.

Întii, noi am propus să se introducă o notă la § 1, în sensul că membrii de partid care își schimbă domiciliul au dreptul să facă parte din organizația de partid a localității în care se stabilesc.

Această notă avea menirea să facă cu neputință certurile și zizaniile mărunte, excluderea din organizație a celor care gândesc altfel, refuzul menșevicilor de a admite pe bolșevici, și invers. Partidul crește. Rândurile sale se largesc. Trebuie să se pună capăt luptei pentru posturi. Toate organele de partid sînt electiv. Intrarea în organizațiile din verigile de jos ale partidului trebuie să fie absolut liberă pentru toți membrii de partid. Numai atunci lupta ideologică nu va fi întinată de zîzaniile organizatorice.

Cu toate insistențele noastre, menșevicii au respins această notă. În schimb, pentru a-și dovedi intențiile lor loiale, ei au consimțit să adopte următoarea rezoluție : „Congresul respinge această notă numai pentru că o consideră de prisos și *de la sine înțeleasă*“ (citez din memorie, deoarece textul respectivei rezoluții nu figurează în notele mele). Este foarte important să se aibă în vedere această rezoluție în toate eventualele controverse și fricțiuni organizatorice.

Al doilea punct al divergențelor este legat de raporturile dintre Comitetul Central și Organul Central. Menșevicii au obținut ca O.C. să fie ales la congres și ca în problemele politice O.C. să facă parte din C.C. (un punct neclar, care va provoca, probabil, neînțelegeri). Referindu-se la trista experiență a ciocnirilor publicistice din partidul rus și cel german *, bolșevicii s-au pronunțat pentru numirea redacției O.C. de către C.C. și pentru dreptul acestuia de a înlocui redacția. Hotărîrea menșevicilor, după părerea mea, dovedește indiscutabil că în aripa dreaptă a partidului nostru există o anomalie și în ceea ce privește raportul dintre publiciști, pe de o parte, și conducătorii politici practici, pe de altă parte.

Ca o ciudățenie trebuie să mai menționez faptul că menșevicii au adoptat la congres o hotărîre prin care se aprobă re-

* Recentă „istorie” cu cei 6 redactori ai ziarului „Vorwärts” 40, care, fiind destituiți de către conducerea centrală a Partidului social-democrat german 41, au provocat un scandal.

zoluția Congresului socialist internațional de la Amsterdam cu privire la atitudinea față de partidele burgheze ⁴². Această hotărâre va intra în istoria congreselor noastre social-democrate chiar ca o ciudățenie. Într-adevăr, oare nu *toate* hotărârile congreselor socialiste internaționale sînt obligatorii pentru partidele social-democrate din *toate* țările? Ce rost are atunci să subliniezi în mod deosebit și să aprobi una dintre aceste hotărâri? Unde și cînd s-a mai pomenit ca partidele social-democrate naționale, în loc să rezolve problema atitudinii față de cutare sau cutare partid burghez din țara lor, să se refere la atitudinea comună tuturor țărilor față de toate partidele burgheze în general? Înainte de congres atît bolșevicii cît și menșevicii au întocmit proiecte de rezoluții cu privire la atitudinea față de partidele burgheze *din Rusia* în vara anului 1906 după Hristos. Dacă la congres n-a mai rămas timp pentru analiza acestei probleme, ea trebuia să fie pur și simplu aminată. A alege însă o asemenea cale „de mijloc”: nu examinăm problema partidelor din Rusia, ci aprobăm rezolvarea pe scară internațională a unei probleme generale nu însemna decît a-ți arăta dezorientarea în fața întregii lumi. Dacă nu ne duce capul să adoptăm o hotărâre în ceea ce privește partidele din Rusia, să repetăm măcar o hotărâre internațională! A fost o formă cît se poate de nefericită de a lăsa problema în suspensie, care va provoca doar ironii.

Or, problema este extrem de importantă. Cititorul va găsi în anexă respectivele proiecte de rezoluții ale majorității și minorității. Propunem celor pe care-i interesează problema (și pe care practician, agitator sau propagandist poate să nu-l intereseze?) să confrunte la anumite răstimpuri aceste proiecte cu „învățămintele revoluției”, adică cu faptele politice din viața partidului pe care le oferă acum din plin viața rusească. Cine va voi să facă această confruntare va vedea că revoluția confirmă într-o măsură din ce în ce mai mare aprecierea făcută de noi asupra celor două curente principale ale democrației burgheze: curentul liberal-monarhist (în special cadeții) și cel democrat-revoluționar.

Rezoluția menșevică însă poartă amprentele vădite ale neputinței și dezorientării care au dus la congres la o soluție ciudată: să se probeze o hotărâre internațională. Rezoluția men-

șevică se compune numai din fraze generale, care nu încearcă să rezolve (sau să schițeze o rezolvare) a problemelor concrete ale realității politice din Rusia. Trebuie criticate toate partidele, spune această rezoluție confuză, trebuie ca ele să fie demascate, trebuie să se recunoască că nu există partide democratice pe deplin consecvente. Dar *cum anume* trebuie „criticate și demascate“ *diferitele* partide burgheze din Rusia sau diferitele tipuri ale acestor partide, acest lucru rezoluția nu-l mai știe. Ea spune că trebuie „criticat“, dar ea *nu știe* să critice, deoarece critica marxistă a partidelor burgheze constă tocmai din analiza *concretă* a cutărei sau cutărei baze *de clasă* a diverselor partide burgheze. Rezoluția declară neputincioasă : nu există partide democratice pe deplin consecvente, dar ea nu știe să stabilească *deosebiri* în ceea ce privește gradul de consecvență a partidelor burgheze-democratice *ruse*, care s-au manifestat pînă astăzi și continuă să se manifeste în cursul revoluției noastre. Frazele goale, generalitățile din rezoluția menșevică au șters pînă și limitele dintre cele trei tipuri fundamentale ale partidelor noastre burgheze : tipul octombriștilor, tipul cadeților, tipul democraților revoluționari. Și acești social-democrați ai noștri din aripa dreaptă, ridicol de neputincioși în aprecierea bazelor de clasă și a tendințelor diferitelor partide din Rusia burgheză, mai acuză pe social-democrații de stînga de „adevărat socialism“, adică de ignorarea rolului istoric concret al democrației burgheze ! Încă o dată : aceasta înseamnă într-adevăr a arunca propria ta vină pe seama altora.

M-am îndepărtat întrucitva de la obiectul expunerii mele. Dar am avertizat încă la începutul broșurii mele că intenționez ca pe marginea raportului cu privire la congres să fac unele remarci în legătură cu congresul. Și cred că, dacă membrii de partid vor să aprecieze în mod lucid congresul, trebuie să se gîndească nu numai la ceea ce a făcut congresul, ci și la ceea ce n-a făcut, deși trebuia să facă. Iar fiecare social-democrat care gîndește devine pe zi ce trece mai conștient de necesitatea unei analize marxiste a diferitelor partide burghezo-democratice din Rusia.

Alegerile n-au durat la congres decît cîteva minute. De fapt totul fusese pus la punct înainte de ședințele comune ale congresului. Cei cinci redactori ai Organului Central au fost de-

semnați de menșevici numai dintre menșevici ; în Comitetul Central noi am consimțit să delegăm trei membri din partea noastră, numărul menșevicilor fiind de șapte. În ce situație se vor afla acești membri, care trebuie să aibă rolul unor controloři și apărători ai drepturilor opoziției, ne-o va arăta viitorul.

VIII

BILANȚUL CONGRESULUI

Aruncînd o privire generală asupra lucrărilor congresului și asupra situației care s-a creat în partidul nostru în urma lucrărilor congresului, desprindem următoarele concluzii principale.

Un important rezultat practic al congresului este fuziunea în curs de înlăptuire cu partidele social-democrate naționale (care în parte a și fost înlăptuită). Această fuziune întărește Partidul social-democrat din Rusia. Ea va contribui la stîrpirea ultimelor rămășițe ale spiritului de cerc și va aduce un suflu proaspăt în munca partidului. Ea va spori într-o măsură considerabilă forța proletariatului aparținînd tuturor popoarelor din Rusia.

Un important rezultat practic este fuziunea fracțiunilor minorității și majorității, care a pus capăt sciziunii. Proletariatul social-democrat, ca și partidul său, trebuie să fie unite. Divergențele organizatorice au fost lichidate aproape în întregime. Mai rămîne o sarcină importantă, serioasă și de mare răspundere : să aplicăm cu adevărat principiile centralismului democratic în organizarea partidului, — să obținem printr-o muncă perseverentă ca organizațiile din verigile de jos să devină în fapt, și nu numai în vorbe, celula organizatorică principală a partidului, ca toate organele superioare să fie într-adevăr electiv, să prezinte dări de seamă asupra activității lor și componența lor să poată fi schimbată. Trebuie să făurim printr-o muncă perseverentă o organizație care să cuprindă pe toți muncitorii social-democrați conștienți și care să ducă o viață politică de sine stătătoare. Autonomia oricărei organizații de partid, care pînă acum a fost recunoscută mai mult pe hîrtie, trebuie să fie promovată și transpusă în viață. Lupta pentru posturi, teama de „fracțiunea“ adversă trebuie să fie și vor fi înlătu-

rate. Să avem în fapt organizații de partid unice, în cadrul cărora să se desfășoare o luptă pur ideologică între diferitele curente ale gândirii social-democrate. Acest lucru nu e încă ușor de realizat și nu-l vom realiza dintr-o dată. Dar calea a fost trasată, principiile au fost proclamate, și noi trebuie să luptăm pentru realizarea deplină și consecventă a acestui ideal organizatoric.

Noi considerăm drept un important rezultat ideologic al congresului delimitarea mai clară și mai precisă între aripa dreaptă și aripa stângă a social-democrației. În toate partidele social-democrate din Europa există o aripă dreaptă și o aripă stângă; și la noi ele s-au conturat de mai multă vreme. Delimitarea lor mai precisă, definirea mai clară a cauzelor care dau naștere la dispute este necesară în interesul dezvoltării sănătoase a partidului, în interesul educării politice a proletariatului, al lichidării oricăror abateri extreme de la calea justă în viziunile partidului social-democrat.

Congresul de unificare a furnizat o sumedenie de material documentar concret, necesar pentru a se stabili precis și încontestabil punctele în care sîntem de acord și cele în care sîntem în divergență, precum și amploarea acestor divergențe. Trebuie să *studiem* acest material documentar, trebuie să cunoaștem *faptele* care arată precis conținutul și amploarea divergențelor, trebuie să ne dezbărăm de vechile deprinderi de cerc – de a ne da la țipete, de a face uz de cuvinte teribile, de a veni cu acuzații false în locul unei analize concrete a cutărilor sau cutărilor divergențe ivite în cutare sau cutare problemă. Și noi considerăm necesar să dăm în anexa la această broșură un material *documentar* cît mai complet referitor la Congresul de unificare pentru ca membrii de partid să poată *studia* în mod cu adevărat independent divergențele, iar nu să creadă pe cuvînt și să repete niște expresii șablon. Acest material documentar este, desigur, arid. Nu oricine este înzestrat cu destulă răbdare și atenție ca să citească proiectele de rezoluții, să le compare cu rezoluțiile adoptate, să reflecteze asupra sensului diferitelor formulări ale fiecărui punct, ale fiecărei fraze. Dar fără o asemenea muncă serioasă nu

este posibilă o atitudine conștientă față de hotărârile congresului.

Considerînd în ansamblu cele relatate de mine pînă aici cu privire la discuțiile de la congres, ca și diferitele tendințe ale proiectelor de rezoluții meexaminat (sau amînate) de congres, ajung la concluzia că congresul a contribuit în mare măsură la o delimitare mai precisă între aripa dreaptă și aripa stîngă a social-democrației.

Aripa noastră dreaptă nu crede în victoria deplină a actualei revoluții, adică a revoluției burghezo-democratice din Rusia, nu formulează în fața poporului în mod hotărît și precis lozincă acestei victorii de care se teme. Ea înclină întotdeauna spre ideea fundamental greșită și care vulgarizează marxismul că revoluția burgheză ar putea fi „făcută” în mod de șine stătător numai de burghezie sau că ea trebuie să fie condusă numai de burghezie. Rolul proletariatului ca luptător de avangardă pentru victoria deplină și hotărîtă a revoluției burgheze nu-i este clar aripii drepte a social-democrației.

Ea formulează, de pildă, — cel puțin în cuvîntările onora dintre vorbitorii ei la congres — lozincă *revoluției țărănești*, fără să aplice consecvent această lozincă. Ea nu formulează în program o cale revoluționară clară, pentru munca de propagandă și agitație în rîndurile poporului (*ocuparea pămîntului de către comitetele țărănești revoluționare pînă la convocarea Adunării constituante a întregului popor*). Ea se teme să se exprime în programul revoluției țărănești ideea cuceririi puterii de către țărănimea revoluționară. În ciuda promisiunii sale, nu duce pînă la capătul „logic” revoluția burghezo-democratică în agricultură, deoarece în capitalism acest capăt „logic” (*și economic*) nu este altul decît naționalizarea pămîntului, ca mijloc de desființare a rentei absolute. Ea ticluiește o linie de mijloc, nemaipomenit de artificială, cu o naționalizare a pămîntului efectuată pe circumscripții locale, cu zemstve democratice în condițiile unei puteri centrale nedemocratice. Ea sperie proletariatul cu spectrul restaurației, fără să-și dea seama că folosește o armă politică a burgheziei împotriva proletariatului, că dă apă la moară burgheziei monarhiste.

Și în ceea ce privește întreaga lor linie tactică, social-democrații noștri din aripa dreaptă supraapreciază însemnătatea și rolul burgheziei liberale monarhiste nestatornice, șovăielnice (cadeții etc.) și subapreciază însemnătatea democrației burgheze revoluționare („Uniunea țărănească”⁴³, „Grupul trudovic” din Dumă, socialiștii-revoluționari, numeroasele organizații semipolitice, semiprofesionale etc.). Această supraapreciere a cadeților și subapreciere a „păturilor de jos” democrat-revoluționare sînt cit se poate de strîns legate de concepția greșită menționată mai sus a revoluției burgheze. Social-democrații noștri din aripa dreaptă sînt orbiți de falsa strălucire a succesului cadeților, de răsunătoarele lor victorii „parlamentare”, de discursurile lor „constituționale” de mare efect. Lăsîndu-se seduși de o politică de moment, ei dau uitării interesele mai profunde și mai esențiale ale democrației, ca și forțele care fac mai puțină „zarvă” la suprafața „constituționalismului” îngăduit de Trepovi și Dubasovi, dar desfășoară o muncă mai profundă, deși mai puțin vizibilă, în păturile de jos democrat-revoluționare, pregătind conflicte de natură nu tocmai parlamentară.

De aici și atitudinea sceptică (ca să ne exprimăm delicat) a social-democrațiilor noștri din aripa dreaptă față de insurrecție, de aici tendința de a desconsidera experiența din octombrie și decembrie, precum și formele de luptă elaborate atunci. De aici nehotărîrea și pasivitatea lor în lupta împotriva înșurizării constituționaliste, luptă care se afirmă pe primul plan în toate momentele cu adevărat revoluționare. De aici neînțelegerea de către ei a rolului istoric al boicotării Dumei, tendința de a ignora condițiile concrete ale mișcării într-un anumit moment*, invocînd cuvîntul usturător „anarhism”; de

* Am primit recent noua broșură a lui Karl Kautsky „Duma de stat”. Modul în care pune el problema boicotului se deosebește ca de la cer la pămînt de modul în care o pun menșevicii. Pseudosocial-democrații noștri, de felul lui Negorev de la „Nevskaia Gazeta”, spun fără ocolișuri: boicotul este anarhism! Kautsky însă analizează condițiile concrete și scrie: „În aceste condiții nu e de loc de mirare că majoritatea tovarășilor noștri ruși au văzut în Duma astfel convocată doar o falsificare revoltătoare a reprezentanței populare, hotărîndu-se s-o boicoteze...”. „Nu e de loc de mirare că majoritatea tovarășilor noștri ruși, în loc să participe la campania electorală, iar apoi să intre în Dumă, au considerat mai indicat să lupte pentru a zădărnici această Dumă și a obține convocarea unei adunări constituante”.

Cit de mult am dori noi ca, paralel cu această apreciere istorică concretă

aici, graba excesivă de a intra într-o instituție pseudoconstituțională, supraaprecierea rolului pozitiv al acestei instituții.

Împotriva acestor tendințe ale aripii drepte a social-democrațiilor noștri trebuie să ducem lupta ideologică cea mai hotărâtă, mai fățișă și mai necruțătoare. Trebuie să insistăm ca hotărârile congresului să fie discutate pe o scară cât mai largă, trebuie să cerem din partea tuturor membrilor de partid o atitudine pe deplin conștientă și critică față de aceste hotărâri. Trebuie să facem ca toate organizațiile muncitorești să-și exprime în deplină cunoștință de cauză aprobarea sau dezaprobarea față de unele hotărâri sau altele. Această discuție trebuie desfășurată în presă, la adunări, în cercuri și grupe, dacă ne-am hotărât într-adevăr serios să aplicăm centralismul democratic în partidul nostru, dacă ne-am hotărât să antrenăm masele muncitorești la soluționarea conștientă a problemelor de partid.

Dar într-un partid unit această luptă ideologică nu trebuie să scindeze organizațiile, nu trebuie să încalce unitatea de acțiune a proletariatului. Acest principiu este încă nou în practica partidului nostru și va trebui să depunem multe eforturi pentru ca el să fie aplicat în mod just.

Libertate de discuție, unitate de acțiune – iată ce trebuie să obținem. Și hotărârile Congresului de unificare oferă suficient câmp liber tuturor social-democrațiilor în această direcție. Acțiunilor practice în spiritul „municipalizării” nu le va veni rîndul prea curînd, în schimb, în ceea ce privește sprijinirea acțiunilor revoluționare ale țărănimii, critica utopiilor mic-burgheze, toți social-democrații sînt de acord între ei. Trebuie deci să discutăm municipalizarea și s-o condamnăm, fără a ne teme că vom încălca unitatea de acțiune a proletariatului.

a lui Kautsky, să apară cit mai curînd frazele generale ale lui Akselrod cu privire la utilitatea parlamentarismului și la anarhismul cel atît de dăunător.

Fîindcă veni vorba, iată ce spune Kautsky în aceeași broșură a sa despre victoria revoluției: „Țărănimea și proletariatul vor împinge tot mai energic și fără menajamente pe membrii Dumei spre stînga...” („o demascare neconcludentă a cadeților”, iată expresia disprețuitoare folosită de „*Nevskaia Gazeta*”)... „vor să-și și paralizeze tot mai mult pe adversarii lor pînă cînd îi vor înfrînge cu totul”. Așadar, țărănimea și proletariatul „ii” vor înfrînge, adică vor înfrînge atît guvernul cît și burghezia liberală. Bietul Kautsky! El nu înțelege că revoluția burgheză n-o poate face decît burghezia și cade în erezia „blanquistă”: victoria („dictatura”) proletariatului și a țărănimii.

În ceea ce privește Duma, lucrurile se prezintă oarecum altfel. În timpul alegerilor este *obligatorie* deplina unitate de acțiune. Congresul a hotărât să participăm *cu toții* la alegeri, acolo unde ele urmează să aibă loc. În cursul alegerilor – nici un fel de critică a participării la alegeri. *Acțiunea* proletariatului trebuie să fie unită. Noi vom considera *cu toții* și întotdeauna fracțiunea social-democrată din Dumă, atunci când această fracțiune va exista, drept o fracțiune a *noastră* de partid.

Dar dincolo de cadrul acestei unități de acțiune trebuie să aibă loc cea mai largă și mai liberă discuție și condamnare a măsurilor, hotărârilor și tendințelor pe care le considerăm dăunătoare. Numai prin asemenea discuții, rezoluții și proteste se poate forma o opinie publică reală în cadrul partidului nostru. Numai cu această condiție el va fi un partid adevărat, care va ști *întotdeauna* să-și spună părerea și care va găsi calea justă pentru transformarea unei *părerii* formate într-o *hotărâre* a unui congres.

Să luăm cea de-a treia rezoluție care a provocat divergențe, rezoluția cu privire la insurecție. Aici unitatea de acțiune în momentul când se dă lupta este imperios necesară. În cursul acestei lupte aprige nu este admisibilă *nici un fel* de critică în rândurile armatei proletariatului, armată care își încordează toate forțele. Dar atât timp cât nu există încă o chemare la acțiune, trebuie să discutăm și să apreciem în modul cel mai larg și cel mai liber rezoluția, motivarea ei și diferitele ei teze.

Există, așadar, largi posibilități. Rezoluțiile congresului ne oferă un vast teren de activitate. Oricât s-ar lăsa cineva antrenat de cvasiconstituționalism, – oricât ar exagera cineva rolul „pozitiv” al Dumei, – oricâte apeluri la moderație și precauție ar lansa extrema dreaptă a social-democrației, – noi dispunem de o armă foarte puternică împotriva lor. Această armă este primul punct al rezoluției cu privire la insurecție adoptată de congres.

Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia a stabilit că sarcina *imediată* a mișcării este *smulgerea puterii* din mâinile guvernului absolutist. Oricine va uita de această sarcină imediată, oricine o va împinge

pe planul al doilea *va încălca* voința congresului, iar noi vom duce împotriva acestora lupta cea mai necruțătoare.

Repet încă o dată : avem un vast teren de activitate. De la fracțiunea parlamentară până la sarcina imediată de a smulge *puterea*. Lupta ideologică în acest cadru larg poate și trebuie să se desfășoare fără sciziune, menținându-se unitatea de acțiune a proletariatului.

La o asemenea luptă ideologică chemăm pe toți social-democrații care nu vor să permită ca partidul nostru să devieze prea mult spre dreapta.

Anexă

MATERIALE PENTRU APRECIEREA LUCRĂRILOR CONGRESULUI DE UNIFICARE AL P.M.S.D.R.

Pentru ca cititorii să se poată orienta, până la apariția proceselor-verbale ale congresului, în documentele referitoare la problemele care au constituit un obiect de discuție la congres, dăm aici proiectele de rezoluții prezentate la congres de menșevici și de bolșevici, precum și textele rezoluțiilor adoptate de congres. După cum s-a mai arătat în textul broșurii, numai studierea acestui material va permite tuturor să-și facă o idee clară și precisă asupra sensului real al luptei ideologice care s-a desfășurat la congres. Dăm aici și cele mai importante dintre rezoluțiile apărute în nr. 2 al ziarului „Partiinie Izvestiia” care n-au fost examinate de congres și n-au fost prezentate congresului, dar pe care toți delegații la congres le-au avut în vedere în cursul discuțiilor, referindu-se uneori la ele. Fără cunoașterea lor nu este cu putință elucidarea deplină a divergențelor.

LUPTA PENTRU LIBERTATE ȘI LUPTA PENTRU PUTERE

„Novoe Vreimea“ demască. Acest ziar, aflat în slujba unui guvern care rămîne în realitate absolutist, a adus niște acuzații teribile ziarului nostru⁴⁴, prevenind pe cadeți împotriva pericolului pe care îl prezintă pentru burghezie lupta de clasă a proletariatului. În raționamentele ziarului „Novoe Vreimea“ sînt presărate, printre obișnuitele denunțuri către autorități, puncte care prezintă un viu interes pentru întregul popor.

„Cum de nu le e rușine cadeților – spune ziarul – să înfățișeze pe social-revoluționari (era vorba de „Volna“) drept niște «luptători de avangardă pentru libertatea politică»? Nici pomeneală de așa ceva. Nu pentru libertate luptă ei, ci pentru putere, iar în locul vechiului absolutism vin cu un absolutism al lor : puterea absolută a proletariatului“.

„Novoe Vreimea“ servește cu credință și devotament guvernul absolutist. Sluga intervine în interesul stăpînului, sperînd burghezia cu spectrul revoluției socialiste. Aceasta este prima ei sarcină. A doua sarcină este aceea de a prezenta revoluția care se desfășoară astăzi drept o revoluție socialistă, de a confunda „puterea absolută a poporului“ cu „puterea absolută a proletariatului“.

Tertipurile și falsificările slugilor absolutismului, care depun mult zel spre a îndeplini ambele aceste sarcini, nu sînt întîmplătoare. Din totdeauna și peste tot locul, slugile vechiului regim absolutist au tîns și tind spre o asemenea „falsificare“, tînd nu numai în articole de ziar, ci și în întreaga lor politică.

De aceea analiza înșelăciunii la care se dedă „Novoe Vremea” capătă o deosebită importanță. Să ne oprim întâi la această „senzațională” descoperire : „ei” *nu* luptă pentru libertate, *ci* pentru putere. Să vedem ce înseamnă asta. Libertatea poporului este asigurată numai atunci când poporul organizează într-adevăr fără nici un fel de opreliști asociații, întruniri, scoate ziare, își face singur legile, alege și schimbă el însuși pe toți funcționarii statului care sînt însărcinați cu aplicarea legilor și administrarea pe baza legilor. Prin urmare, libertatea poporului este asigurată pe deplin și în mod real numai atunci când întreaga putere în stat aparține întru totul și în mod real poporului. Acest lucru este absolut evident, și slugile cîrmuirii de felul lui „Novoe Vremea” sînt mîinate numai de intenția premeditată de a provoca confuzie în conștiința poporului. Acest adevăr evident îl stabilește programul partidului muncitoresc. În acest program, în fruntea revendicărilor *politice* care pot fi realizate în condițiile societății burgheze, adică în condițiile menținerii proprietății private asupra mijloacelor de producție și a producției pentru piață, se situează *suveranitatea poporului*. Cel care luptă pentru libertatea poporului fără să lupte pentru suveranitatea poporului în stat este inconsecvent sau nesincer.

Așa stau lucrurile cu lupta pentru libertate și lupta pentru putere dacă este să apelăm numai la logica raționamentelor noastre. În întreaga istorie a luptei pentru libertate, poporul, luptînd pentru libertate, a căpătat de fiecare dată, la început, *promisiuni* din partea vechii puteri că aceasta va asigura libertatea. Vechea putere de stat, care nu depinde de popor și se situează deasupra poporului, de teama revoluției *promite poporului* că-i va asigura libertatea. Promisiunile rămîn neîndeplinite, dar ele nici nu pot fi îndeplinite în întregime atîta timp cît se menține o putere care nu poate fi revocată de popor. De aceea, în istoria tuturor revoluțiilor, pe o anumită treaptă a dezvoltării lor, apare un moment cînd logica evidentă a raționamentelor menționate de noi mai sus pătrunde în conștiința maselor largi populare sub influența învățămintelor vieții.

Un astfel de moment apare și în Rusia. Lupta din octombrie 1905 a avut semnificația istorică a unei lupte pentru îndepli-

nirea promisiunii făcute de vechea putere de a asigura libertatea. Pînă acum poporul n-a reușit să obțină decît promisiuni și nimic mai mult. Dar numeroasele încercări nereușite de luptă pentru acest mai mult n-au fost zadarnice. Ele au pregătit poporul pentru o luptă de mai mare amploare. Contradicția dintre promisiunile de libertate și lipsa de libertate, dintre atotputernicia vechii puteri, care „hotărăște totul“, și lipsa de putere a „reprezentanților poporului“ din Dumă, cărora nu le rămîne nimic altceva de făcut decît să vorbească, această contradicție pătrunde tocmai acum, tocmai pe baza experienței Dumei, tot mai puternic, tot mai adînc, tot mai acut în masele populare. Lupta pentru puterea deplină a poporului în vederea asigurării în fapt a libertății depline a poporului se apropie cu o repeziciune uimitoare, se apropie nu numai în virtutea logicii subiective a raționamentelor noastre, ci în virtutea logicii obiective a evenimentelor politice. Iată de ce cîteva zile de ședințe ale Dumei au fost suficiente pentru ca să pornească o adiere proaspătă. Duma este o minunată armă de demascare, și ea demască cît se poate de bine ideile iluzorii despre puterea unei *astfel* de Dume, despre importanța promisiunilor, despre folosul constituțiilor acordate sau al tranzacțiilor dintre vechiul regim și libertatea nouă. Și iată de ce încep atît de curînd să se arate semnele noului pas real înainte făcut de mișcarea de eliberare. Victoriile obținute de cadeți în alegeri au amețit pe toată lumea. Comportarea cadeților în Dumă începe să le întunece aureola. Conciliatorii vechiului regim cu libertatea nouă își pierd și își vor pierde inevitabil strălucirea în ochii poporului pe măsură ce se apropie lupta pentru puterea deplină a poporului în vederea asigurării libertății reale a poporului.

Scris la 4 (17) mai 1906

Publicat la 5 mai 1906
în ziarul „Volna“ nr. 9
Semnat : N. L. — n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

UN NOU AVÎNT ⁴⁵

Începutul ședințelor Dumei este începutul pogromurilor ultrareacționare. Începutul căii „parlamentare pașnice“, care-i entuziasmează și-i umple de înduioșare pe cadeți și pe toți filistinii din viața politică, este începutul celor mai brutale, mai fățișe și mai directe manifestări de război civil. Începutul unui mod de rezolvare a problemelor de stat „bazat pe ideea de drept“, rezolvare cu ajutorul listelor electorale și al numărătorii voturilor, este începutul izbucnirilor celei mai primitive violențe, care rezolvă problemele de stat prin exterminarea celor ce gîndesc altfel, prin nimicirea (literalmente prin foc și sabie) a adversarilor politici *.

Această coincidență este ea întîmplătoare ? Desigur că nu. Iar explicația că poliția organizează pogromuri în scopuri provocatoare, pentru a compromite Duma, nu este suficientă. Firește că în ceea ce privește participarea directă a poliției nu încap absolut nici o îndoială. Se înțelege că poliția organizează, instigă și provoacă. Toate acestea sînt adevărate. În războiul pe viață și pe moarte pe care-l duce burocrăția, în acest război slugile și partizanii ei nu se dau în lături de la absolut nici un fel de mijloace. Dar de ce au trecut ei tocmai acum pe scară largă la asemenea metode de luptă ? Asupra acestei chestiuni trebuie să reflectăm bine, pentru a nu considera perioade întregi ale dezvoltării revoluționare drept rezultatul trezirii la beligeranți a instinctelor celor mai josnice,

* Incendierea Casei poporului din Vologda de către o gloată instigată de poliție, masacrarea demonstranților de la Simbirsk, iată cele mai de seamă cazuri de pogromuri din ultimele zile.

a unei sete nepotolite de sînge și a unei ferocități fără seamăn.

Trăim începutul unui nou avînt social. Și mișcarea șomerilor, și Întii Mai, și frămîntările din ce în ce mai puternice în rîndurile țărănimii, în rîndurile trupelor, și mitingurile, și presa, și asociațiile, toate dovedesc în modul cel mai incontestabil un nou avînt. Avîntul largii mișcări populare a depășit numai în cîteva zile avîntul care a determinat victoria în alegeri a cadeților și a „celor de stînga“ în general. Cadeții au și rămas în urmă. Duma cadetă se ofilește, se vestejește înainte de a fi reușit să dea în floare. O expresie cît se poate de caracteristică a acestei ofiliri a sterpelor noastre flori mic-burgeze, a acestei dezorientări a cadeților a constituit și articolul d-lui D. Protopopov (cadet, membru al Dumei de stat), apărut în „Duma“ de ieri. D-l Protopopov se vaită și plînge : „Țara așteaptă de la Duma de stat rezolvarea radicală și imediată a unei serii de probleme deosebit de complexe și, ceea ce este principal, înfăptuirea practică tot atît de imediată a reformelor așteptate“. Milostiviți-vă, concețâțeni, se roagă cadetul. Căci noi nu deținem nici „bagheta magică“, nici „putere deplină“ (cadetul uită să adauge că puterea deplină pentru popor nu figurează nici în programul, adică în idealul politic al cadeților). Căci Duma de stat nu este o Convenție. Și cadetului îi scapă o mărturisire nemai-pomenită, aproape înduioșătoare, de filistin înspăimîntat : „Numai o astfel de Dumă-Convenție ar putea să satisfacă revendicările unei părți însemnate a societății noastre“. Ce-i adevărat e adevărat. „O parte însemnată“, poate chiar masa țăranilor și a muncitorilor, cere o Convenție și primește... o Dumă cadetă. Sărmanii cadeți ! Se așteptau ei oare ca avîntul să-i depășească atît de repede și de iremediabil ?

Și iată că acest măreț avînt constituie baza materială a fenomenului de neobișnuită ascuțire a luptei, de vestejire a „parlamentarismului pașnic“ și de trecere a lui pe planul al doilea, de înlocuire a jocului de-a constituția cu rezolvarea directă a problemelor de stat prin forță. Avîntul din octombrie se repetă, de data aceasta însă pe o bază mult mai largă, mult mai amplă, masa țărănimii și a clasei muncitoare fiind mai conștientă și avînd (datorită perioadei octombrie-

decembrie prin care au trecut) o experiență politică incomparabil mai mare. În octombrie, părțile aflate în luptă ajunseseră în echilibru de forțe. Vechiul absolutism *nu mai era* în stare să cîrmuiască țara. Poporul *nu era încă* în stare să obțină puterea deplină, care să asigure o libertate deplină. Manifestul din 17 octombrie a fost expresia juridică a acestui echilibru de forțe. Dar acest echilibru de forțe care a împins vechea putere la o concesie, silind-o să recunoască pe hîrtie libertatea, a însemnat numai o întrerupere de scurtă durată, și nicidecum încetarea luptei. În octombrie și noiembrie s-a spus despre guvernul nostru că „a intrat în grevă“, că s-a pus să urmărească revoluția stînd nemișcat „la pîndă“ și așteptînd momentul potrivit, iar apoi s-a aruncat într-o luptă înverșunată care s-a soldat cu victoria lui. Filistinii politici, mîrginiți ca întotdeauna, cu sfiala și „idealismul“ fariseic putred care le sînt proprii, au început să se indigneze, să se văicărească, să se revolte împotriva „imoralității“ acestei „greve“, a acestei pîndiri a revoluției de către guvern. Indignarea nu-și are rostul aici. „La război, ca la război“. În orice război, adversarii ale căror forțe ajung într-un echilibru se opresc cîțva timp, pentru a acumula forțe, a se odihni, a asimila experiența dobîndită, a se pregăti și apoi se aruncă din nou în luptă. Așa s-a întîmplat cu armatele lui Kuropatkin și Ojama. Așa s-a întîmplat și se va întîmpla în orice mare război civil. „La război, ca la război“.

Dar războiul civil se deosebește de un război obișnuit prin caracterul incomparabil mai complex, mai imprecis și mai neconturat al forțelor aflate în luptă, determinat de trecerile dintr-un lagăr într-altul (ba octombriștii⁴⁶ vor trece de partea guvernului, ba o parte din armată va trece de partea popoului), de imposibilitatea de a trage o linie de demarcație între „combatanți“ și „necombatanți“, adică între cei ce sînt încadrați și cei ce nu sînt încadrați în rîndurile beligeranților. Atunci cînd guvernul „intră în grevă“, cînd poliția stă nemișcată „la pîndă“, războiul totuși nu încetează, tocmai pentru că este un război civil, pentru că și în rîndurile populației există apărători interesați ai vechiului regim și apărători ai libertății. Iată de ce și actualul avînt, care a creat un echilibru de forțe, duce iarăși cu o necesitate implacabilă, pe de

o parte, la o slăbire a guvernului, la o „grevă“ a lui, la un fel de nouă „pîndire a revoluției“, iar pe de altă parte la reeditarea formelor de luptă din octombrie, noiembrie și decembrie. Oricine vrea să aibă o atitudine conștientă față de marile evenimente care se desfășoară sub ochii noștri, oricine vrea să învețe de la revoluție trebuie să-și dea seama pe deplin de inevitabilitatea acestor forme de luptă, trebuie să reflecteze asupra sarcinilor pe care ni le pun ele în față.

Îmbătați de victoriile lor electorale, cadeții au înnegrit munți de hîrtie scriind despre trecerea Rusiei pe calea parlamentarismului. Social-democrații din aripa dreaptă a partidului nostru s-au lăsat antrenati de entuziasmul general. La Congresul de unificare al partidului, deși au ieșit învingători, ei și-au retras singuri, cu toate protestele social-democraților de stînga, rezoluția cu privire la avîntul revoluției, la principalele forme ale mișcării în momentul de față, la sarcinile proletariatului. Ei se aseamănă în această privință cu d-l Mi-liukov, care, punînd la ultimul congres al cadeților⁴⁷ problema dacă poporul nu este mai revoluționar decît Duma, dacă lupta revoluționară în sensul îngust al cuvîntului nu este inevitabilă, a retras imediat cu teamă această problemă din discuție. Pentru un cadet era firesc să ocolească această problemă. O asemenea ocolire este însă nedemnă din partea unor social-democrați. Iar viața se răzbună pe ei pentru asta. Viața a început să scoată la suprafață cu o forță spontană forme de luptă care împing Duma pe locul al doilea și fac să se apropie un nou octombrie, un nou decembrie, cu totul independent de faptul că noi o dorim sau nu.

Un social-democrat din aripa dreaptă și-a bătut joc la congres de rezoluția social-democraților de stînga, în care se declara direct și fățiș că „forma *principală* a mișcării“ nu este joaca de-a constituția, ci forma din octombrie-decembrie, adică acțiunea maselor largi care înlătură de-a dreptul atit vechile legi cit și vechile organe ale puterii și folosesc o nouă putere – ce ia naștere chiar în luptă – ca instrument de cucerire a libertății. Noi nu vedem astăzi aceste forme de luptă, a exclamat vorbitorul din rîndurile social-democraților de dreapta. Aceasta nu este o realitate, ci o născocire a stîngii noastre, acești fantăști, acești răzvrătiți, acești anarhiști. –

Scoateți-vă ochelarii de cadet ! — am răspuns noi tovarășului la congres — și veți vedea atunci nu numai ceea ce se petrece la suprafață. Veți vedea că nu lupta din Dumă este forma *principală*, veți înțelege că condițiile obiective fac inevitabile formele *din afara Dumei* ale mișcării, fac ca ele să devină formele principale, esențiale, fundamentale, hotărâtoare.

De la aceste discuții din timpul congresului n-au trecut decît vreo două săptămîni și revoluția a început să smulgă ochelarii de cadet nu numai social-democraților de dreapta, ci și maselor largi ale populației. Duma se ofilește, iluziile constituționaliste se năruie. Formele de luptă din octombrie-decembrie, pe care pînă mai ieri nu voiau să le vadă miopia și oamenii care se lasă prea ușor influențați de starea de spirit a momentului, devin actuale. Și social-democrația nu-și va face datoria față de proletariat dacă nu va ști să aprecieze inevitabilitatea creșterii și dezvoltării acestor forme de luptă, dacă nu va pune în fața maselor, în toată amploarea lor, sarcinile pe care viața le ridică și le va pune în curînd în fața noastră. Social-democrația nu va fi demnă de clasa pe care o reprezintă dacă va încerca să se sustragă de la studierea și aprecierea acestor forme prin calificative disprețuitoare : răzvrătire sau narodovolism, care sînt împărțite atît de des de aripa dreaptă a partidului nostru. Valul spontan crește ; trebuie să ne încordăm de îndată toate forțele pentru a introduce în acest avînt mai multă conștiință, mai multă organizare decît am reușit să facem în octombrie și în decembrie.

Nu trebuie să forțăm desfășurarea evenimentelor. Nu este acum în interesul nostru să grăbim explozia. Aici nu încapă nici o îndoială. Această învățătură trebuie s-o tragem din experiența de la sfîrșitul anului 1905. Dar asta nu este decît o mică parte a sarcinii, este o determinare pur negativă a tacticii noastre. Cine se limitează la această latură a chestiunii, cine ridică această sarcină negativă la rangul de element pozitiv alunecă în mod irezistibil spre rolul de conciliatori burghezi ai libertății poporului cu absolutismul.

În fața partidului clasei muncitoare se ridică o sarcină fundamentală extrem de importantă și de urgentă. Trebuie să ne îndreptăm toate gîndurile, toate eforturile, întreaga noas-

tră muncă de propagandă, de agitație, organizatorică și practică directă spre pregătirea mai temeinică a proletariatului și a țărănimii în vederea noii lupte decisive. Alegerea formelor acestei lupte nu depinde de voința noastră, căci dezvoltarea istorică a revoluției ruse le determină cu o necesitate implacabilă. Noi știm din experiență ce înseamnă „pînda” guvernului, ce înseamnă agitația crescîndă a maselor în legătură cu criza politică generală care se maturizează rapid. Știm cu ce repezițiune amețitoare a crescut lupta din octombrie și cum s-a transformat ea în mod inevitabil în lupta din decembrie. Fiecare să se afle deci la postul său. Nimeni nu poate prevedea clipa deznodămîntului, nimeni nu știe în ce ordine se vor desfășura în cele din urmă formele mișcării din decembrie și din octombrie și cum se vor îmbina ele. Dar ele se află în plină desfășurare. Organele lor încep să apară. De coeziunea, conștiința, consecvența și hotărîrea clasei înaintate depinde în mare măsură, dacă nu în întregime, deznodămîntul mării revoluții.

„Volna” nr. 10 din 6 mai 1906
Semnat : N. L.—n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

BILANȚUL CONGRESULUI

„Sînt semne – scrie ziarul „Revi“⁴⁸ de astăzi – că succesul strălucit al opoziției redeșteaptă vechile iluzii ce păreau înmormîntate și amenință să întoarcă mișcarea revoluționară pe calea blanquismului, de pe care s-a străduit din toate puterile s-o abată «minoritatea» cuminte a social-democrației ruse după eșecul «insurecției armate» din decembrie“.

E o mărturisire prețioasă, asupra căreia muncitorii ruși trebuie să reflecteze. De ce insultă burghezia pe unii social-democrați, bătîndu-i pe umăr și spunîndu-le că-s cumiți? Pentru că ei s-au străduit din toate puterile să abată mișcarea de pe calea blanquismului, de pe calea lui „decembrie“? Dar este adevărat că lupta din decembrie a fost blanquism? Nu este adevărat. Blanquismul este o teorie care neagă lupta de clasă. Blanquismul așteaptă salvarea omenirii din robia salariată nu prin lupta de clasă a proletariatului, ci printr-un complot urzit de o infimă minoritate de intelectuali. A existat oare în decembrie un astfel de complot sau ceva de genul acesta? N-a fost nimic de genul unui complot. A fost o mișcare de clasă a unor mase uriașe ale proletariatului, care s-au folosit de un instrument de luptă pur proletar, greva, și care și-au alăturat mase de semiproletari (feroviar, funcționari de la poștă etc.), țărani (Sudul, Caucazul, Ținutul baltic) și mic-burghezi de la orașe (Moscova) nemaivăzute încă pe arena politică a Rusiei. Burghezia apelează la sperietoarea „blanquismului“ spre a minimaliza, a ponegri și a defăima lupta poporului pentru putere. Burgheziei îi convine ca proletarii

și țărani să lupte numai pentru concesiile care să fie acordate de vechiul regim.

Social-democrații din aripa dreaptă folosesc „blanquismul” ca pe un cuvânt de efect în polemică. Burghezia transformă acest cuvânt într-o armă împotriva proletariatului: „Fiți cuminiți muncitori! Luptați pentru lărgirea drepturilor Dumei cadete, scoateți castanele din foc pentru burghezie și nu cutezați să vă gândiți la o nebunie, la un anarhism, la un blanquism, ca lupta pentru puterea deplină a poporului!”

Este adevărat ce spun burgheziile liberali că social-democrații de dreapta s-ar fi străduit din toate puterile să abată mișcarea de pe calea lui octombrie și decembrie și de la metodele de luptă folosite atunci? Din păcate, este adevărat. Nu toți social-democrații din aripa dreaptă au înțeles astfel tactica lor, dar semnificația ei reală aceasta a fost. A insista asupra participării la alegerile în Dumă însemna, în fond, a sprijini pe cadeți, care au înmormântat revoluția și care au numit lupta revoluționară „o veche iluzie”. Toate cele trei rezoluții de deosebită importanță principială ale Congresului de unificare, adoptate de aripa dreaptă a social-democrației în pofida luptei înverșunate depuse de social-democrații de stînga – programul agrar, rezoluția cu privire la Duma de stat și rezoluția cu privire la insurecția armată –, poartă vădit pecetea tendinței „părții cuminiți a social-democrației” de a abate mișcarea revoluționară de pe calea lui octombrie-decembrie. Luați faimoasa „municipalizare”. Ce-i drept, sub presiunea noastră, proiectul inițial de municipalizare al lui Maslov a căpătat, evident, o nuanță mai de stînga. În loc de „expropriere” s-a pus „confiscare”, a fost admisă împărțirea pămînturilor, a fost introdusă sprijinirea „acțiunilor revoluționare ale țărănimii, inclusiv confiscarea” etc. Totuși, chiar castrată, municipalizarea a rămas. Municipalizarea înseamnă trecerea pămînturilor moșierești în mîna unor zemstve democratice. Țăranii revoluționari nu vor accepta una ca asta. Pe bună dreptate ei nu au și nu vor avea încredere în zemstve, fie ele și democratice, atîta timp cît acest democratism local coexistă cu o putere centrală nedemocratică. Pe bună dreptate ei vor respinge trecerea pămînturilor fie în mîna organelor locale ale puterii, fie în mîna celor centrale atîta timp

cît toate, absolut toate organele puterii nu vor fi alese de popor, nu vor fi obligate să dea socoteală de activitatea lor și nu vor fi revocabile. Iar această condiție, cu toată lupta depusă de social-democrații de stînga, a fost respinsă de congres. În locul trecerii pămîntului în mîna poporului în condițiile în care el alege toate organele puterii de stat, congresul a adoptat trecerea pămînturilor în mîna unor organe electiv locale ! Și care au fost argumentele congresului ? Nu e nevoie, vedeți dv., ca ideea cuceririi puterii să fie menționată în program ; e nevoie de garanții împotriva unei eventuale restaurații. Însă teama ca țărănimea revoluționară să nu cucerască puterea este o teamă pur cadetă de revoluția țărănească.

Iar garanția împotriva unei restaurații în sensul propriu al cuvîntului nu poate fi decît una singură : o revoluție socialistă în Occident. În afară de această condiție, nimic în lume nu ne poate asigura împotriva restaurării unei puteri centrale nedemocratice atîta timp cît există capitalismul și micul producător de mărfuri, întotdeauna șovăielnic, întotdeauna nestatornic. În locul visărilor deșarte despre garanții relative împotriva unei eventuale restaurații, trebuie, prin urmare, să ne gîndim cum să ducem revoluția noastră pînă la capăt. La congres însă aripa dreaptă a social-democraților a găsit că o garanție împotriva restaurației este să adopti un program care seamănă a tranzacție cu restaurația : ne vom asigura împotriva unei restaurări a puterii centrale nedemocratice dacă vom trece sub tăcere în programul agrar necesitatea democratismului deplin al *acestei* puteri...

Să luăm rezoluția cu privire la Duma de stat. Congresul a adoptat-o atunci cînd victoriile electorale ale cadetilor deveniseră un fapt. Și, cu toate protestele noastre, în ea se vorbește despre o Dumă a reprezentanților poporului în general, iar nu despre Duma cadetă reală. Aripa dreaptă a social-democraților n-a vrut să arate caracterul făptarnic al *acestei* Dume, n-a avertizat pe muncitori împotriva rolului contrarevoluționar pe care vrea să-l joace Duma *cadetă*, n-a fost de acord să arate clar și răspicat că muncitorii socialiști trebuie să meargă împreună cu democrația țărănească și cu democrația revoluționară împotriva cadetilor. Ea și-a exprimat do-

rința de a avea o fracțiune parlamentară social-democrată fără să chibzuiască bine dacă avem un parlament, dacă avem parlamentari social-democrați.

Să luăm cea de-a treia dintre rezoluțiile menționate mai sus. Deși începe printr-o frază ultrarevoluționară, totuși ea este străbătută de la un capăt la altul de o atitudine sceptică, dacă nu chiar negativistă, față de lupta din octombrie-decembrie. Ea nu conține nici un cuvânt despre faptul că trebuie să se țină seama de experiența *istorică* dobândită de proletariatul rus și de poporul rus la sfârșitul anului 1905. Ea nu recunoaște că au apărut în trecut și reapar astăzi cu necesitate istorică forme de luptă bine determinate. Am schițat în linii foarte sumare și generale lipsurile principale ale rezoluției în jurul cărora s-a dat lupta la congres. Vom mai reveni cu alte prilejuri la problemele atinse aici. Partidul proletariatului trebuie să le dezbată și să le revizuiască în mod amănunțit, baziindu-se pe datele noi pe care le aduce Duma cadetă și pe noul avânt care se desfășoară rapid sub ochii noștri. Partidul proletariatului trebuie să aibă o atitudine riguros critică față de rezoluțiile reprezentanților săi. Și faptul că întreaga presă burgheză laudă în cor pe băieții cumiți ai social-democrației ruse arată clar proletariatului că partidul suferă de o anumită boală.

Trebuie să ne vindecăm și ne vom vindeca de această boală.

Scris la 6 (19) mai 1906

Publicat la 7 mai 1906
în ziarul „Volna” nr. 11
Semnat : N. L.—n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DUMA ȘI POPORUL

Problema atitudinii Dumei față de popor este la ordinea zilei. Toată lumea o discută, și o discută cu multă aprindere mai ales cadeții, care domină în Dumă. Iată o foarte interesantă expunere publicată de ziarul cadet de stînga „Nașa Jizn”⁴⁹, care exprimă adeseori punctul de vedere al celor mai buni dintre cadeți.

„Se pune în mod firesc întrebarea care este hotarul unității dintre Dumă și popor? Care sînt limitele dincolo de care Duma sau va deveni o uncaltă a pasiunilor poporului, sau, dimpotrivă, se va rupe de populație și de partide? Raporturile dintre populație și Dumă vor fi primejdioase în cazul cînd ele nu vor fi dirijate. De îndată ce va avea loc un mare eveniment, explozia de nemulțumire spontană se va reflecta imediat asupra Dumei, căreia îi va fi greu să se mențină ca organ al voinței poporului, organ independent și care acționează organizat. Istoria revoluției franceze, de pildă, a cunoscut numeroase cazuri cînd reprezentanții poporului au fost o jucărie în mîna mulțimii. Dar se întîmplă și invers: să survină o totală indiferență. Putem oare afirma cu certitudine că, în cazul dizolvării Dumei, ea va fi într-adevăr sprijinită de popor, că pînă și cei care cer Dumei să ia imediat hotărîri cît se poate de radicale au-și vor căta de drum, zîmbind sceptic și spunînd: vedeți, noi am prevăzut de la bun început că Duma este neputincioasă? Dar ce vor face ei și cînd anume?”

Și autorul cheamă la organizarea a tot felul de cluburi și întruniri în vederea stabilirii unei legături vii între Dumă și populație. „Critica binevoitoare a Dumei și sprijinirea ei activă, iată sarcina nobilă a momentului de față”.

Cît de bine se reflectă, în aceste cuvinte binevoitoare ale unui cadet care gîndește nobil, neputința partidului său și a

Dumei în care domină acest partid ! Cluburi, întruniri, legătură vie cu poporul... De ce să vorbim cu atîta importanță despre lucruri de la sine înțelese ? Oare utilitatea cluburilor și a întrunirilor mai trebuie dovedită ? Prima adiere a vîntului de libertate, adusă de avîntul pe care-l trăim, a avut drept urmare organizarea de mitinguri, înființarea de cluburi și dezvoltarea presei. Și asta va dura atîta timp cît nu vor apărea piedici din afară. Dar toate acestea se referă numai la o problemă, ca să spunem așa, de ordin tehnic : cluburi, întruniri, ziare, tipărituri, petiții (care sînt înaintate în special de către social-democrații noștri din aripa dreaptă), toate acestea ajută Duma să cunoască părerea poporului și ajută poporul să cunoască Duma. Ele sînt, firește, de o mie de ori necesare, deoarece au, incontestabil, un caracter de organizare și de informare. Toate acestea creează o „legătură“, dar gîndiți-vă numai despre ce fel de legătură este vorba ? Despre o legătură pur tehnică. Organizațiile muncitorești social-democrate trebuie să urmărească cu atenție Duma cadetă. Este un fapt incontestabil. Dar chiar în cazul celei mai bune informări și al celei mai bune organizări, „legătura“ dintre ele nu va însemna o comunitate de interese, o coincidență a sarcinilor, o identitate de comportare politică. Or, aici este esența chestiunii. Urmărind problema *mijloacelor* de legătură, nobilul nostru radical a scăpat din vedere *conținutul* elementelor pe care le leagă, a scăpat din vedere deosebirea dintre interesele de clasă, divergența în ceea ce privește sarcinile politice.

De ce a scăpat el din vedere toate acestea ? Deoarece, fiind cadet, nu este în stare să observe sau se teme să recunoască faptul că Duma cadetă se situează *în urma* masei largi a poporului. Duma nu duce după sine masa țărănimii conștiente în lupta pentru pămînt și pentru libertate ; Duma rămîne în urma țărănimii, *restringînd* cadrul luptei ei. Cît de mult rămîne Duma în urma proletariatului este de prisos să mai vorbim. Duma cadetă nu este conducătorul masei țărănești și al clasei muncitoare, ci un mediator „nobil“ care visează la o alianță cu dreapta și la simpatii din partea stîngii. Duma cadetă este rezultatul a ceea ce au făcut cadeții din Dumă. Iar partidul „libertății poporului“ este un partid bur-

ghez, care oscilează între mica burghezie democratică și marea burghezie contrarevoluționară, între tendința de a se sprijini pe popor și teama de inițiativa lui revoluționară. Cu cât lupta dintre popor și vechiul regim devine mai aprigă, cu atât mai insuportabilă devine situația de mediator, cu atât mai neputincioși sînt cei care oscilează. Așa se explică tonul melancolic de care este pătruns citatul dat de noi, ca și toate cuvîntările cadeților. Așa se explică de ce se jeluiesc ei atât de amarnic de propria lor neputință. Așa se explică veșnicile lor încercări de a arunca asupra poporului vina pentru propria lor slăbiciune, nehotărîre și nestatornicie.

Gîndiți-vă bine ce înseamnă această teamă a „nobilului” radical burghez ca Duma să nu ajungă o unealtă a pasiunilor poporului, o jucărie în mîna mulțimii ! Acești oameni jalnici sînt că ei nu pot fi expresia pasiunii poporului, conducătorul poporului, și atunci aruncă vina pentru neputința, pentru înapoierea lor asupra poporului, numindu-l disprețuitor gloată, renunțînd cu trufie la rolul de „unealtă”. Or, toată această libertate care mai există în Rusia a fost cucerită numai de „gloată”, numai de poporul care a ieșit în stradă plin de abnegație, care a adus nenumărate jertfe în luptă, care a sprijinit prin fapte măreța lozincă : libertate sau moarte. Toate aceste acțiuni ale poporului au fost acțiuni ale gloatei. Întreaga eră nouă din Rusia a fost cucerită și se menține numai prin pasiunea poporului.

Iar voi, partidul vorbelor despre „libertatea poporului”, vă temeți de pasiunea poporului, vă temeți de gloată ! Și mai îndrăzniți să acuzați „gloata” de indiferență ! Voi, oameni sceptici din fire, sceptici în întregul vostru program, sceptici în întreaga voastră tactică inconsecventă, numiți „scepticism” al poporului neîncrederea lui în frazele voastre ! Orizontul vostru politic nu depășește cadrul problemei : poporul va sprijini sau nu Duma ?

Să luăm celălalt aspect al problemei. Cadeții din Dumă sprijină oare poporul ? Sau merg în urma poporului ? Vor sprijini acești sceptici poporul atunci cînd el „va face” ceea ce *a făcut* pentru libertate ? Sau îi vor pune bețe-n roate, îi vor tempera energia, îl vor acuza de anarhism și de blanquism, de stihia nebuniei și de nebunia stihiei ?

Masa țărănească și clasa muncitoare vor continua însă să meargă pe un drum propriu, înlăturînd cu dispreț din cale jalnicele temeri și îndoieli ale intelectualității burgheze putrede. Ele nu vor sprijini Duma, ci își vor sprijini propriile revendicări, pe care Duma cadetă le-a exprimat într-un mod atât de incomplet și de insuficient.

Cadeții se cred buricul pămîntului. Ei visează la un parlamentarism pașnic. Ei iau visurile drept realitate. Ei, vedeți dv., luptă și trebuie să fie sprijiniți. Nu cumva lucrurile stau invers, domnilor? Nu sînteți voi cei care pomeniți mereu cuvintele „dizolvarea Dumei“, cuvinte care nu trec nimănui prin cap în țările cu un adevărat parlamentarism? Cine vrea să chibzuiască serios asupra semnificației acestor cuvinte, asupra împrejurărilor în care sînt rostite ele va înțelege că ceea ce ne așteaptă este sau jalea și prăpădul înfrumusețat cu fraze mincinoase, sau o nouă acțiune a gloatei, o nouă manifestare a măreței pasiuni a poporului.

De la cadeți nu putem aștepta nici un ajutor în această acțiune. Sperăm că minoritatea din Dumă, „Grupul trudovic“ și „grupul muncitoresc“, nu vor pune problema în mod cadet. Ele nu vor cere sprijin poporului, nu vor declara că sînt o forță în acest parlament-jucărie, ci își vor îndrepta toate eforturile, întreaga lor activitate în direcția sprijinirii într-o măsură cît de mică a acestei mari acțiuni viitoare.

„Volna“ nr. 12 din 9 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE 50

În articolul „Elogii liberale“, publicat în nr. 6 al ziarului „Nevskaia Gazeta“, tov. L.M. ține să ne convingă că burghezia laudă pe social-democrații de dreapta pentru că sînt social-democrați adevărați și ocărăște pe social-democrații de stînga pentru că sînt anarhiști. Burghezia, spune el, se teme în mod deosebit de anarhism, care folosește o metodă brutală de luptă, face uz de bombe etc.

Această concepție este o adevărată batjocorire a adevărului.

Oare tov. L.M. nu știe că burghezia i-a lăudat pe bernsteinienii din Germania și pe millerandiștii⁵¹ din Franța tocmai pentru oportunismul lor, pentru că toceau contradicțiile în luptă aprigă? Oare L.M. „s-a cumițit“ pînă într-atît, încît e gata să considere pe bernsteinieni și pe millerandiști drept social-democrați adevărați?

Să se gîndească tov. L.M. la atitudinea pe care a avut-o pînă în ultimul timp burghezia liberală rusă față de teroarea narodovoliștilor și de cea a socialiștilor-revoluționari și la atitudinea pe care o adoptă ea astăzi față de formele de luptă din decembrie. Căci burghezia liberală i-a lăudat pe socialiștii-revoluționari mai mult decît pe social-democrați atunci cînd teroarea fusese îndreptată împotriva absolutismului pe care îl ura. Nu-i așa, tov. L.M.? Și crezi că burghezia liberală i-ar mai lauda pe social-democrații de dreapta dacă ei și-ar părăsi *actuala* lor poziție și s-ar situa pe punctul de ve-

dere al parlamentarismului pur? Iar atunci ce vei face, tov. L.M., vei spune oare că burghezia liberală pur și simplu nu înțelege că în *momentul de față* parlamentarismul pur al social-democraților este mult mai dăunător pentru ea și mult mai folositor pentru proletariat decît actuala poziție a social-democraților de dreapta?

„Volna” nr. 12 din 9 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PE MARGINEA REZOLUȚIEI BOLȘEVICILOR CĂ PRIVIRE LA DUMA DE STAT ⁵²

Publicăm acest proiect de rezoluție pentru ca oamenii nepărtinitori să hotărască dacă el ne oferă un cât de mic prilej de a ne juca cu cuvintele „anarhism“, „blanquism“ etc. Și, apoi, justetea cărei rezoluții a fost confirmată de viață : a celei adoptate de congres sau a acesteia ? Nu este oare clar acum că Duma nu poate fi folosită decât în mod indirect ? Nu este oare clar care dintre aceste două rezoluții vine mai direct în ajutorul democrației cu adevărat revoluționare și ține mai bine seama de „cadetism“, așa cum de fapt s-a manifestat el în Dumă ?

„Volna“ nr. 12 din 9 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

GRUPUL MUNCITORESC DIN DUMA DE STAT

În Duma de stat există un grup muncitoresc format din 15 persoane. Cum au ajuns în Dumă acești deputați? Candidaturile lor n-au fost depuse de organizațiile muncitorești. Ei n-au fost împuterniciți de partid să reprezinte interesele acestuia în Dumă. Nici o organizație locală a P.M.S.D.R. nu a adoptat (deși ar fi putut s-o facă) hotărârea de a-și trimite membri în Dumă.

Deputații muncitorilor n-au fost aleși în Dumă în calitate de candidați ai partidului. Aproape toți sau chiar toți au intrat în Dumă prin acorduri directe sau indirecte, tacite sau declarate cu cadeții. Mulți au intrat în Dumă în așa fel, încât nu se poate stabili dacă au fost aleși în calitate de cadeți sau de social-democrați. Acesta este un fapt, și un fapt de deosebită importanță politică. A-l trece sub tăcere, așa cum fac mulți social-democrați, este inadmisibil și inutil. Inadmisibil deoarece asta ar însemna să te joci de-a baba-oarba cu alegătorii în general și cu partidul muncitoresc în special. Inutil deoarece acest fapt se va face simțit în mod inevitabil în desfășurarea evenimentelor.

Atunci când Congresul de unificare al P.M.S.D.R. a considerat că e de dorit să se constituie o fracțiune parlamentară a social-democrației, el a comis o greșeală neținând seama de acest fapt. Din rezoluția social-democraților de stînga, publicată de noi ieri *, rezultă că congresului i s-a atras atenția

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 367—368. — Nota red.

asupra acestui fapt. Spre a păstra adevărul, trebuie să spunem însă că, la insistența aripii de stînga, congresul a adoptat o instrucțiune foarte importantă a Comitetului Central al partidului. Nepublicarea acestei rezoluții constituie o însemnată lacună în publicația Comitetului Central după care am reprodus rezoluțiile congresului. Rezoluția cu privire la fracțiunea parlamentară însărcinează Comitetul Central să informeze *toate* organizațiile de partid 1) pe cine anume, 2) cînd anume și 3) în ce condiții anume a admis Comitetul Central drept reprezentant al partidului în Duma de stat. Apoi ea însărcinează C.C. să prezinte partidului dări de seamă periodice asupra activității fracțiunii parlamentare și, în sfîrșit, obligă organizațiile muncitorești ai căror membri sînt deputați social-democrați în Duma de stat să exercite un control special asupra acestor deputați.

După ce am relevat această rezoluție extrem de importantă, să trecem la examinarea problemei grupului muncitoresc din Dumă. Fiind ales în Dumă, Mihailenco, conducătorul acestui grup, s-a declarat social-democrat. Prin el, grupul muncitoresc a exprimat tendința clară de a se separa de cadeți și de a deveni un grup cu adevărat social-democrat.

Această năzuință merită toată simpatia. La congres noi am fost împotriva constituirii unei fracțiuni parlamentare oficiale. Motivele noastre sînt expuse precis și detaliat în rezoluția noastră publicată ieri. Dar este de la sine înțeles că părerea noastră negativă în privința oportunității constituirii unei fracțiuni parlamentare oficiale nu ne împiedică cîtuși de puțin să sprijinim *orice* tendință a *oricărui* reprezentant al muncitorilor de a trece de la cadeți la social-democrați.

Dar de la năzuință la faptă mai este o anumită distanță. Nu e suficient să te declari social-democrat. Trebuie să duci o politică muncitorească cu adevărat social-democrată. Înțelegem, desigur, cît se poate de bine în ce situație dificilă se află parlamentarii novici. Ne dăm bine seama că trebuie să fim îngăduitori față de greșelile acelora dintre ei care încep să treacă de la cadeți la social-democrați. Dar dacă le este dat să înfăptuiască această trecere pînă la capăt, ea nu este

posibilă decît prin critica directă și fățișă a acestor greșeli. Am săvîrși un păcat de neiertat, atît față de partidul social-democrat cit și față de întregul proletariat, dacă ne-am face că nu vedem aceste greșeli.

Trebuie să relevăm acum o greșeală a grupului muncitoresc din Dumă. La cîteva zile după votarea răspunsului la mesajul tronului, membrii grupului muncitoresc au declarat în ziare că ei „s-au abținut de la vot și n-au vrut să transforme această abținere de la vot într-o demonstrație numai pentru a nu se amesteca cu grupul contelui Heiden”⁵³. Cadeții reprezintă un partid al oscilărilor între revoluție și reacțiune. Împotriva acestui partid trebuie să demonstreze și vor demonstra întotdeauna Heidenii de pe poziții de dreapta, iar social-democrații de pe poziții de stînga. Grupul muncitoresc a comis o greșeală prin faptul că nu a organizat o demonstrație. El trebuia să declare răspicat și în auzul tuturor, peste capul cadeților, adresîndu-se întregului popor : „Ați luat un ton fals, domnilor cadeți. Adresa voastră este străbătută de un spirit de tranzacție. Lăsați la o parte diplomația. Spuneți cu glas tare că țărani cer toate pămînturile, că ei trebuie să primească toate pămînturile fără răscumpărare. Spuneți că poporul cere libertate deplină, că el își va lua întreaga putere pentru a asigura libertatea în fapt, iar nu numai pe hîrtie. Nu vă încredeți în «constituții» înșirate pe hîrtie, încredeți-vă numai în forța poporului luptător ! Noi votăm împotriva adresei voastre”.

Dacă grupul muncitoresc ar fi spus toate acestea, ar fi săvîrșit un act de politică muncitorească cu adevărat social-democrată. El ar fi exprimat nu numai interesele muncitorilor, ci și interesele întregului popor revoluționar, care luptă pentru libertate. Și ar fi putut spune atunci în legătură cu refuzarea audienței : „Ei, domnilor cadeți, ați primit o lecție frumoasă. V-ați luat pedeapsa cuvenită pentru tonul fals al adresei voastre. Iar dacă veți continua pe același ton, va veni ziua, și această zi nu e departe, cînd poporul «vă va rosti amara și dreapta condamnare în aspru vers de foc, cum fiul zvirle-n față disprețul și ocara părintelui ce-o viață s-a ruinat la joc»”⁵⁴.

Repetăm încă o dată pentru a evita orice interpretare rău intenționată a cuvintelor noastre : noi criticăm comportarea grupului muncitoresc nu pentru a arunca reproșuri membrilor lui, ci pentru a contribui la dezvoltarea politică a proletariatului rus și a țărănimii ruse.

Și din același punct de vedere trebuie să arătăm greșeala serioasă comisă de ziarul „Nevskaia Gazeta“. „Noi nu putem considera incidentul cu adresa – scrie el – drept un motiv pentru încetarea activității Dumei“... „Nu vedem rațiunea pentru care să fie pusă chiar acum chestiunea pe tapet“ (nr. 6). Aici tonul este fals. Nu este cazul ca social-democrații să facă pe oamenii care ar putea răspunde pentru Dumă. Dacă social-democrații ar constitui majoritatea în Dumă, Duma n-ar mai fi Dumă sau social-democrații n-ar mai fi social-democrați. Să răspundă cadeții în întregime pentru Dumă. Să învețe poporul să se lecuiască de iluziile constituționaliste pe pielea lor, iar nu pe pielea noastră.

Doar voi singuri spuneți, tovarăși : „Proletariatul nu va permite să se acorde domnilor Miliukovi libertatea de a încheia tranzacții cu vechiul regim“. Frumoase cuvinte. Dar în ce constă esența tranzacțiilor cadete ? Nu într-o trădare personală, firește. O asemenea idee rudimentară este fundamental străină marxismului. Esența tranzacțiilor constă numai și numai în faptul că cadeții nu părăsesc și nu vor să părăsească poziția care preconizează menținerea puterii în mâinile vechiului regim, respectarea poruncilor date de acesta din urmă. Cadeții, rămânând cadeți, au perfectă dreptate atunci când spun : a părăsi această poziție înseamnă a pune chestiunea răspicat, înseamnă a oferi un motiv pentru încetarea activității Dumei.

Nu se cuvine ca social-democrații să raționeze în așa fel, încît poporul să vadă în raționamentele lor o justificare a cadeților. Nu trebuie să justificăm afirmațiile lor ipocrite că totul s-ar reduce la „amabilitatea“ Dumei și la „lipsa de amabilitate“ a lui Trepov (Struve în „Dumă“). Noi trebuie să demascăm această ipocrizie și să arătăm legătura dintre „prima lecție“ primită de cadeți și falsitatea inițială a întregii

lor poziții, a întregii lor adrese. Nu trebuie să apreciem situația revoluționară din țară prin prisma problemelor interne ale Dumei. Dimpotrivă, prin prisma situației revoluționare din țară trebuie să apreciem problemele interne și incidentele din Dumă.

Scris la 9 (22) mai 1906

*Publicat la 10 mai 1906
în ziarul „Volna” nr. 13*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

CU PRIVIRE LA PROBLEMA ORGANIZATORICĂ 55

La congres, în comisia de elaborare a statutului partidului, bolșevicii au declarat pe față că orice încercări de a restrânge autonomia organizațiilor locale și drepturile opoziției în comparație cu normele Congresului al III-lea, fracționist, vor însemna o sciziune inevitabilă. De aceea au insistat bolșevicii, de pildă, ca dreptul de a convoca un nou congres să nu fie restrâns etc. Bolșevicii au propus să fie introdusă în statut regula ca membrii de partid care își schimbă domiciliul să aibă dreptul de a intra în altă organizație locală. Congresul a respins această regulă, *adoptînd însă o rezoluție potrivit căreia o respinge numai pentru că este de prisos și de la sine înțeleasă.*

Prin urmare, menșevicii au promis să fie loiali și să nu profite de micile prilejuri de „a zvirli afară” pe membrii de partid. Partidul să urmărească cu vigilență îndeplinirea acestei promisiuni, controlul partidului fiind singura cheazășie a înlăturării posibilității unei sciziuni.

„Volna” nr. 13 din 10 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CUVÎNTARE ROSTITĂ LA MITINGUL POPULAR
CARE A AVUT LOC LA 9 (22) MAI 1906
ÎN PALATUL CONTESEI PANINA ⁵⁶

1

SCURTA RELATARE APĂRUTĂ ÎN
„NEVSKAIA GAZETA“

Tov. Karpov crede că în realitate Duma nu va fi dizolvată, întrucît cadeții vor face tot ce vor putea în această direcție. Asta s-a și văzut din activitatea desfășurată de ei în Dumă. Cadeții caută să îmbine vechiul regim cu libertatea poporului. Apoi vorbitorul a trecut la tactica P.M.S.D.R. După părerea lui, rezoluția cu privire la atitudinea față de Dumă pe care a adoptat-o congresul nu este „nici pe departe completă și nici pe departe justă. Va trebui să îndeplinim hotărârile Partidului muncitoresc social-democrat unic, dar noi vom completa aceste hotărâri în activitatea noastră“.

Vorbitorul consideră că boicotul n-a fost o greșeală. Proletariatul le-a spus că el trebuie să năruie această Dumă. Acest lucru n-a reușit, dar ce-i cu asta? Desigur că poporul nu va trage decît foloase de pe urma Dumei. Mult folos vor aduce deputații țărănilor și muncitorilor care acționează în mod consecvent. Dar presiunea asupra Dumei este zadarnică. Atunci cînd guvernul este împotriva poporului, trebuie să ne fie bine întipărit în minte că numai părțile aflate în luptă pot soluționa conflictul.

Țărănilor le vom spune : învățați, tovarăși țărani, pentru ca, atunci cînd va sosi momentul, să fiți și voi gata să sprijiniți mișcarea revoluționară. (Aplauze puternice.)

2

SCURTĂ RELATARE APĂRUTĂ ÎN ZIARUL „VOLNA”

Acestuia, precum și cetățeanului Meakotin, i-a dat replica tov. Karpov. El a explicat cetățeanului Meakotin că tranzacția este încheierea cu succes a unor tratative, iar tratativele sînt pregătiri în vederea unei tranzacții, și că de aceea, în ceea ce privește partidul cadeților, cetățeanul Meakotin nu are cîtuși de puțin dreptate. Recunoscînd întru totul obligativitatea hotărîrilor Congresului de unificare pentru întregul partid, oratorul a arătat că unele dintre hotărîrile lui sînt greșite și că aceste hotărîri greșite au făcut ca tov. Barteniev⁵⁷ să ia un ton fals în ceea ce privește partidul cadeților. Demascarea partidului cadet, a spus el, nu reprezintă o insultă aruncată la adresa lui, ci mijlocul cel mai necesar și mai adecvat pentru a atrage masele largi populare, aflate de partea burgheziei liberale, care este șovăielnică, timidă și caută să ajungă la o înțelegere cu vechiul regim, spre burghezia democrat-revoluționară, care e gata să dea lupta decisivă pentru cucerirea puterii. A discredita un partid cum este partidul cadeților înseamnă a da un impuls puternic dezvoltării politice a maselor populare. Momentul propriu-zis al declanșării conflictului nu depinde, firește, de voința noastră, ci de comportarea guvernului, de gradul de conștiință politică și de starea de spirit a maselor populare. Sarcina noastră este de a depune toate eforturile pentru ca proletariatul organizat să joace și în noul avînt, și în lupta decisivă care va avea loc în mod inevitabil rolul de conducător al armatei revoluționare victorioase.

REZOLUȚIA ADOPTATĂ LA MITINGUL POPULAR
CARE A AVUT LOC LA 9 (22) MAI 1906
ÎN PALATUL CONTESEI PANINA

Adunarea atrage atenția tuturor cetățenilor asupra faptului că guvernul absolutist, organizând pogromuri și mărinind neincetat arbitrarul autorităților polițienești și militare, își bate joc în mod vădit de reprezentanța populară și se pregătește să răspundă prin violență la cererea generală de a se acorda libertate, la cererea țăranilor de a li se da pământ.

Adunarea declară că partidul „libertății poporului” (cadet) exprimă incomplet și cu timiditate revendicările poporului și nu-și îndeplinește promisiunea de a cere convocarea unei adunări constituante a întregului popor. Avertizăm poporul împotriva acestui partid, care șovăie între libertatea poporului și vechiul regim absolutist care asuprește poporul.

Adunarea cheamă grupul țărănesc („trudovic”) și grupul muncitoresc din Duma de stat să acționeze cu hotărâre, absolut independent de cadeți, prezentând fiecare revendicările lui de sine stătătoare, și să exprime complet revendicările poporului.

Adunarea atrage atenția tuturor celor cărora le e scumpă cauza libertății asupra faptului că comportarea guvernului absolutist și nesatisfacerea nici uneia dintre nevoile țăranilor și ale întregului popor fac inevitabilă lupta decisivă în afara Dumei, lupta pentru puterea deplină a poporului, singura în stare să asigure libertatea și împlinirea năzuințelor lui.

Adunarea își exprimă convingerea că proletariatul va fi, ca și până acum, în fruntea tuturor elementelor revoluționare ale poporului.

GRUPUL ȚĂRĂNESC SAU „TRUDOVIC“ ȘI P.M.S.D.R.

Ieri am examinat atitudinea social-democrației față de grupul muncitoresc din Dumă*. Să examinăm acum problema Grupului trudovic.

Sub acest nume sînt cunoscuți deputații țărănilor în Dumă, în număr de 130—140, care au început să se separe de cadeți și să se constituie într-un partid de sine stătător. Această separare, care este departe de a lua sfîrșit, s-a conturat totuși pe deplin. Goremikin a exprimat foarte bine acest lucru printr-o vorbă cu tîlc: la a treia parte din membrii Dumei (adică tocmai atît cît reprezintă aproximativ Grupul trudovic și grupul muncitoresc) li s-a făcut de spînzurătoare⁵⁸.

Această vorbă cu tîlc arată clar care este deosebirea dintre democrația burgheză revoluționară și cea nerevoluționară (cadeții). În ce constă revoluționarismul grupului țărănesc? Nu atît în revendicările lui politice, care sînt încă departe de a fi formulate pînă la capăt, cît în revendicările lui agrare. Țăranii cer pămînt, și încă tot pămîntul. Țăranii cer să li se dea pămînt în condiții în care să li se îmbunătățească efectiv situația, adică fără răscumpărare sau în schimbul unei răscumpărări foarte mici. Cu alte cuvinte: țăranii cer, în fond, nu o reformă agrară, ci o revoluție agrară. Ei cer o revoluție care nu va clinti puterea banului, nu va atinge temeliele societății burgheze, dar va submina cu toată puterea bazele economice ale vechii orînduiri feudale, ale întregii Rusii iobăgiste-moșierești și birocrate. Iată de ce proletariatul socialist va ajuta țărănimea din tot sufletul și cu toată energia

* Vezi volumul de față, pag. 86—90. — Nota red.

să-și înfăptuiască în întregime revendicările. Victoria deplină a revoluției burghezo-democratice nu este posibilă fără o victorie deplină a țărănimii asupra tuturor asupritorilor ei, lăsați moștenire de vechea orînduire. Iar această victorie este necesară întregului popor, este necesară proletariatului în interesul măreței sale lupte pentru socialism.

Sprijinind țărănimea revoluționară, proletariatul nu trebuie însă să uite nici o clipă că este o clasă de sine stătătoare, că are sarcinile sale specifice de clasă. Mișcarea țărănimii este mișcarea unei alte clase : ea nu este o luptă proletară, ci lupta unor mici proprietari ; nu este o luptă împotriva temeliilor capitalismului, ci pentru curățirea lor de toate rămășițele iobăgiei. Masele țărănești sînt prinse cu trup și suflet în marea lor luptă și cred în mod inevitabil că a lua întregul pămînt înseamnă a rezolva problema agrară. Ele visează la o împărțire egalitară a pămîntului, la trecerea lui în miinile tuturor celor ce muncesc, uitînd de puterea capitalului, de puterea banului, de economia bazată pe producția de mărfuri, care, chiar și în condițiile celei mai „echitabile“ împărțiri, va genera din nou, fără doar și poate, inegalitatea și exploatarea. Antrenate în lupta împotriva iobăgiei, ele nu văd lupta care va urma, mai mare și mai grea, împotriva întregii societăți capitaliste, pentru înfăptuirea deplină a socialismului. Clasa muncitoare va duce întotdeauna această luptă, organizîndu-se în acest scop într-un partid politic de sine stătător. Iar lecțiile crude servite de capitalism vor lumina, fără îndoială, din ce în ce mai repede pe micii proprietari, făcîndu-i să se convingă de justetea concepțiilor social-democrației și să se alătore partidului proletar social-democrat.

Proletariatul are astăzi deseori prilejul să audă din partea burgheziei afirmația că el trebuie să meargă alături de democrația burgheză. Fără ea proletariatul nu este în stare să înfăptuiască revoluția. Asta este adevărat. Dar întrebarea este alături de care democrație poate și trebuie să meargă acum proletariatul : de cea cadetă sau de cea țărănească, de democrația revoluționară ? Răspunsul nu poate fi decît unul singur : nu alături de democrația cadetă, ci alături de demo-

crația revoluționară ; nu alături de liberali, ci alături de masa țărănească.

Ținând bine minte acest răspuns, nu trebuie să scăpăm din vedere că cu cât țărani se luminează mai repede, cu cât se manifestă mai deschis în viața politică, cu atât mai evident gravitează toate elementele revoluționare ale democrației burgheze spre țărănime, ca și spre mica burghezie orășenească. Micile deosebiri își pierd orice importanță. Pe primul plan se pune problema fundamentală : care din diferitele partide, grupuri și organizații vor merge pînă la capăt alături de țărănimea revoluționară. Contopirea *politică* a eserilor (socialiștii-revoluționari) cu unii socialiști independenți, cu radicalii cei mai de stînga și cu o serie de organizații țărănești într-o *democrație revoluționară* unică se conturează din ce în ce mai clar.

De aceea social-democrații din aripa dreaptă au comis o mare greșală exclamînd la congres (Martînov și Plehanov) : „cadeții sînt mai importanți ca partid decît socialiștii-revoluționari”. Luați ca atare, socialiștii-revoluționari nu reprezintă nimic. Dar, ca exponenți ai năzuințelor spontane ale țărănimii, ei sînt o parte a democrației revoluționare largi și puternice, fără de care proletariatul nici nu se poate gîndi la victoria deplină a revoluției noastre. Apropierea dintre grupul țărănesc sau „trudovic” din Dumă și socialiștii-revoluționari nu este întîmplătoare. În timp ce o parte din țărani va fi în stare să înțeleagă punctul de vedere consecvent al proletariatului social-democrat, o altă parte va vedea, fără îndoială, soluționarea problemei agrare în folosirea „egalitară” a pămîntului.

Grupul trudovic va juca, cu siguranță, un rol important atît în Dumă, cît și – ceea ce este și mai important – în afara Dumei. Muncitorii conștienți trebuie să se străduiască din răsputeri să intensifice agitația în rîndurile țărănilor, să facă ca Grupul trudovic să se separe de cadeți, ca acest grup să formuleze revendicări politice complete și precise. Grupul trudovic trebuie să se organizeze mai strîns și mai independent, să-și lărgească legăturile din afara Dumei, să-și dea bine seama că nu în Dumă se va rezolva marea problemă a pămîntului. Problema aceasta se va rezolva prin lupta poporului împotriva vechiului regim și nu prin votare în Dumă.

Nimic nu este astăzi mai important pentru succesul revoluției decât această unire, luminare și pregătire politică a democrației burgheze revoluționare. Demascînd fără cruțare nestatornicia cadeților, proletariatul socialist va sprijini pe toate căile această măreață cauză. Totodată el nu se va lăsa furat de nici un fel de iluzii mic-burgheze. El va rămîne pe terenul luptei strict proletare și de clasă pentru socialism.

Trăiască victoria deplină a țărănilor asupra tuturor asupritorilor lor! — va spune proletariatul. Ea constituie cea mai sigură cheazășie a succeselor luptei noastre proletare pentru socialism.

Scris la 10 (23) mai 1906

*Publicat la 11 mai 1906
în ziarul „Volna” nr. 14*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

PROBLEMA PĂMÎNTULUI ÎN DUMĂ

Primul lucru pe care l-au făcut cadeții în Dumă a fost întocmirea unei adrese de răspuns la mesajul tronului. Ceea ce au formulat ei era o rugămintă plină de sfială și nu o revendicare. Al doilea „lucru“ pe care l-au făcut a fost că, atunci cînd delegația pe care au trimis-o să înmîneze adresa n-a fost primită, au trecut, fără să mai sufle o vorbă, la problemele curente. Aici ei s-au purtat și mai umil. Acum este vorba de al treilea lucru : examinarea problemei pămîntului, care a fost pusă pe ordinea de zi a Dumei.

Toți muncitorii trebuie să urmărească cu deosebită atenție această problemă. Problema pămîntului frămîntă cel mai mult masa țărănească. Or, țărani au devenit acum principalii și aproape singurii aliați ai muncitorilor în revoluție. Iar după atitudinea adoptată în problema pămîntului se va vedea cît se poate de clar dacă partidul cadeților, care se intitulează partidul libertății poporului, slujește într-adevăr cu credință libertatea poporului.

Ce vrea poporul, adică în primul rînd țărănimea ? Țărănimea vrea pămînt. Asta o știe toată lumea. Țărani cer ca tot pămîntul din cuprinsul statului să fie al lor. Țărani vor să scuture jugul moșierilor și al funcționarilor. Să se ia moșierilor pămîntul; pentru ca aceștia să nu-l mai silească pe țaran să facă muncă în dijmă, adică, în fond, să facă, ca și înainte, clacă ; — să se ia funcționarilor puterea, pentru ca aceștia să nu-și mai bată joc de poporul de jos, iată ce vor țărani. Și muncitorii trebuie să-i ajute pe țărani, atît sprijini-

nindu-i în lupta pentru pământ cât și punind clar, răspicat și absolut precis problema pământului.

Problema pământului poate fi foarte ușor încilcită și întunecată. E ușor să declari că țărani trebuie să fie, desigur, împrietăriți și în același timp să pui asemenea condiții de împrietărire, încît țărani să nu aibă nici un folos de pe urma ei. Dacă împrietărirea o vor efectua tot cinovnicii, dacă rolul de „mijlocitori“ de tot felul îl vor îndeplini tot moșierii liberali, dacă „quantumul modest“ al răscumpărării va fi stabilit de vechiul regim absolutist, atunci țărani nu se vor alege cu nici un folos, ci vor fi iarăși trași pe sfoară ca în 1861, li se va pune iarăși lațul de gît. De aceea muncitorii conștienți sînt datori să explice neobosit țăranilor că în problema pământului ei trebuie să fie cît se poate de precauți și de neîncrezători. În actuala stare de lucruri, problema răscumpărării pământului și problema cîrmuirii care va înfăptui „împrietărirea“ capătă o importanță uriașă. După atitudinea în problema răscumpărării se poate stabili dintru început și fără greș cine este de partea țăranilor și cine de partea moșierilor, precum și cine încearcă să dezerteze dintr-o parte într-alta. Țăranul rus știe – și ce bine încă ! – ce este răscumpărarea. Această problemă delimitează de minune interesele țăranilor de cele ale moșierilor. De aceea Congresul de unificare al P.M.S.D.R. a procedat foarte just cînd a înlocuit cuvîntul „înstrăinare“ din proiectul inițial al programului agrar prin cuvîntul „confiscare“ (adică înstrăinare fără răscumpărare).

În ceea ce privește cîrmuirea care urmează să efectueze împrietărirea, în această problemă există o opoziție tot atît de pronunțată între interesele țăranilor și cele ale birocrației ca și opoziția dintre interesele țăranilor și cele ale moșierilor în problema răscumpărării. De aceea muncitorii socialiști trebuie să explice stăruitor țăranilor cît de important este ca problema pământului să nu fie lăsată în seama vechiului regim. Să știe țărani că nici o reformă agrară nu le poate fi de folos dacă efectuarea ei va fi lăsată în seama vechiului regim. Și, din fericire, la Congresul de unificare al P.M.S.D.R. s-a ajuns, în esență, la un acord unanim în această problemă, deoarece rezoluția congresului a admis fără rezerve sprijinirea acțiunilor revoluționare ale țăranimii. Ce-i

drept, după părerea noastră, congresul a comis o greșeală, prin faptul că n-a arătat direct că reforma agrară nu poate fi încredințată decît unei puteri de stat *pe deplin* democratice, numai unor funcționari aleși de popor, care să dea socoteală poporului și să poată fi revocați de el. Dar despre această chestiune intenționăm să vorbim mai amănunțit cu alt prilej.

În Dumă vor fi prezentate două programe agrare principale. Cadeții, care domină în Dumă, vor să rezolve problema relațiilor dintre moșieri și țărani după cum spune zicala : nici lupul flămînd, nici capra cu doi iezi. Ei sînt de acord cu exproprierea celei mai mari părți a pămîntului moșieresc, dar, în primul rînd, preconizează răsкупărarea, iar în al doilea rînd sînt pentru rezolvarea problemei mijloacelor și căilor de înfăptuire a reformei agrare în spiritul funcționării liberale și nu în spiritul țărănimii revoluționare. În programul lor agrar, cadeții oscilează, ca de fiecare dată, fără încetare între moșieri și țărani, între vechiul regim și libertatea poporului.

Grupul trudovic sau grupul țărănesc nu și-a precizat încă pe deplin programul agrar. Întregul pămînt trebuie să aparțină poporului muncitor ; problema răsкупăării este trecută deocamdată sub tăcere, la fel ca problema vechiului regim. Asupra acestui program, atunci cînd va fi precizat, vom reveni în repetate rînduri.

Se înțelege că cîrmuirea birocratică nici nu vrea să audă de reforma agrară a cadeților. Cîrmuirea birocratică, în fruntea căreia se află cei mai bogați moșieri-birocrați, care posedă de foarte multe ori zeci de mii de desetine de pămînt fiecare, „mai degrabă va trece la mahomedanism“ (cum s-a exprimat un publicist spiritual) decît să admită exproprierea pămînturilor moșierești. Prin urmare, „rezolvarea“ problemei agrare de către Dumă nu va fi o rezolvare reală, ci doar o proclamare, doar o prezentare de revendicări. Cadeții vor veni iarăși cu rugăminți sfioase în loc să formuleze revendicări mîndre și cutezătoare, cinstite și fățișe, demne de niște reprezentanți ai poporului. Urăm Grupului trudovic să acționeze măcar de data aceasta în spirit propriu și cu totul independent de cadeți.

Muncitorilor socialiști le revine acum o sarcină deosebit de importantă. Trebuie extinse prin toate mijloacele, depu-

nind în acest scop toate eforturile, organizarea în general și legătura cu țărănimea în special. Trebuie să explicăm țărănilor cât se poate mai pe larg, mai limpede, mai amănunțit și mai temeinic marea însemnătate a problemei răscumpărării, arătându-le totodată că efectuarea reformei agrare nu poate fi lăsată în nici un caz în seama vechii cirmuiri. Trebuie să depunem toate eforturile pentru a face ca, în timpul care ne-a mai rămas pînă la apropiatul deznodămînt inevitabil al actualei crize politice să se dezvolte și să se întărească alianța dintre proletariatul socialist și țărănimea revoluționară. Această alianță, și numai ea, constituie chezașia rezolvării cu succes a problemei dobîndirii „întregului pămînt” pentru țărani, a libertății și a puterii depline pentru popor.

Volna nr. 15 din 12 mai 1906

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

REZOLUȚIE ȘI REVOLUȚIE

Ieri editorialul ziarului „Nașa Jizn“, azi editorialele ziarelor „Reci“, „Duma“, „Nașa Jizn“, „Strana“⁵⁹ și „Slovo“, toată presa burgheză fără excepție a dezlănțuit un adevărat atac împotriva social-democrației de stînga. Ce s-a întîmplat? Unde a dispărut trufia cadeților „învingători“ care le permitea pînă nu demult să trateze cu dispreț pe „boicotiști“? S-au dus zilele de aur ale hegemoniei cadete, cînd acești domni învățau proletariatul cum să dobîndească înțelepciune politică, compătîmindu-l pentru greșelile lui. Ce s-a întîmplat?

Renaște revoluționarismul, răspunde d-l Struve în editorialul ziarului „Duma“ din 11 mai. Și are dreptate. Speranțele puse în Dumă se risipesc ceas de ceas. Ideea cum poate fi obținută libertatea poporului devine din ce în ce mai limpede pe măsură ce se conturează adevărata fizionomie a partidului care, perorînd în numele poporului, a știut să speculeze în timpul alegerilor și o anumită oboseală a acestuia, precum și politica lui Witte-Durnovo, care a închis arena electorală pentru adevărații exponenți ai adevăratelor interese ale poporului. Inevitabilitatea unor noi forme de luptă se impune în mod deosebit ca urmare a activității organizației contrarevoluționare, care s-a manifestat în mod vădit. Da, burghezia a crezut în zilele alegerilor că revoluția s-a sfîrșit, că i-a venit vremea să se înfrupte din roadele luptei muncitorilor și țărănilor. Dar s-a înșelat. Ea a considerat acalmia vremelnică drept o epuizare definitivă a forțelor, drept încetarea revoluției. Abia a apucat să se instaleze bine în fotoliile Dumci, abia a început să discute omenеște cu vechiul regim în vederea

încheierii unei tranzacții amiabile pe spinarea muncitorilor și țăranilor, și s-a văzut deodată că muncitorii și țăranii sint gata să intervină în acest joc și să dea peste cap tranzacția.

Intrunirea populară din palatul contesei Panina a indignat la culme pe domnii cadeți, cuvântările rostite aici de social-democrați au răscolit această mocirlă rău mirositoare. Gândiți-vă ce faceți, strigă domnii cadeți, prin critica pe care o aduceți partidului nostru ajutați guvernul. E vechi argumentul. Ori de câte ori social-democrații se pun în mișcare pentru a explica proletariatului și întregului popor adevăratul sens al evenimentelor care au loc, pentru a împrăstia ceața cu care politicienii burghezi învăluie pe muncitori, pentru a pune în gardă pe muncitori împotriva burghezilor care vînd libertatea poporului, pentru a arăta muncitorilor adevăratul lor loc în revoluție, domnii liberali fac gură spunînd că asta slăbește revoluția. Ori de câte ori social-democrații declară că locul muncitorilor nu este sub steagurile burgheze, că ei au propriul lor steag, steagul social-democrației, liberalii încep să urle că asta înseamnă a face un serviciu guvernului. Minciună. Forța revoluției stă în dezvoltarea conștiinței de clasă a proletariatului, în dezvoltarea conștiinței politice a țăranimii. Cînd un social-democrat critică politica cadetă, el dezvoltă această conștiință, întărește revoluția. Cînd un cadet năucește poporul cu predicile sale, el întunecă această conștiință, slăbește revoluția. A spune cadetilor : nu avem încredere în voi deoarece nu proclamați destul de complet și de hotărît revendicările poporului și preferați să vă tocmiți cu guvernul, iar nu să luptați împotriva lui, nu înseamnă că uși de guvern din pricina cadetilor.

Aceasta înseamnă să arăți poporului calea adevăratei lupte și a adevăratei victorii. Cînd masele proletare și țăranesti își vor da limpede seama care este această cale, cadeții nu vor mai avea cu cine să se tocmească, deoarece vechiul regim va fi sortit pieirii.

Voi mînați proletariatul la acțiuni fățișe, strigă cadeții. Mai încet, domnilor ! Nu voi aveți dreptul să vorbiți despre acțiuni, nu voi, care v-ați clădit cariera politică pe singele muncitorilor și al țăranilor, sînteți în măsură să rostiți cuvinte fățarnice despre „jertfe inutile“.

La același miting s-a spus că nu e nevoie „să se dea bice” proletariatului, cuvinte întru totul juste și care exprimau pe deplin convingerea generală a social-democrației. În „Volna”, fiecare a putut citi că nu e cazul să fie forțate evenimentele *. Însă una este a forța evenimentele și alta sint condițiile în care trebuie să se desfășoare actul următor al marii drame. Noi chemăm proletariatul și țărănimea să se pregătească pentru această clipă, care nu depinde numai de noi, ci, printre altele, și de măsura în care domnii cadeți vor trăda cauza libertății. Să lămurim condițiile de luptă, să arătăm formele posibile ale luptei, să indicăm proletariatului locul său în viitoarea luptă, să muncim în vederea organizării forțelor sale, a limpezirii conștiinței sale — iată sarcina noastră. Or, în momentul de față, aceasta înseamnă, între altele, și a-i demasca neîncetat pe cadeți, a arăta pericolul pe care-l reprezintă partidul cadet. Asta facem noi, și o vom face și pe viitor. Și dacă cadeții se agită și își ies din fire din cauza aceasta înseamnă că ne ducem munca cum trebuie. Cadeții rostesc cu acest prilej cuvinte jalnice despre slăbirea revoluției, fiindcă presimt de pe acum limpede că adevărata revoluție, revoluția muncitorilor și țăranilor, este gata să înceie în valurile ei Duma cadetă. Ei se tem că revoluția va depăși limita indicată de burghezie și care-i convine ei. Clasa muncitoare și țărănimea trebuie să țină bine minte că interesele lor depășesc aceste limite, că sarcina lor este de a duce revoluția pînă la capăt.

Or, tocmai acest lucru se spune în rezoluția întrunirii populare care a făcut pe cadetul Protopopov să ofteze după agenții secretei de poliție. Fiți mai precauți în cele ce scrieți, domnilor cadeți.

„Volna” nr. 16 din 13 mai 1906
Semnat : — B

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi volumul de față, pag. 73. — Nota red

NICI PĂMÎNT, NICI LIBERTATE

Președintele Consiliului de Miniștri a adus la cunoștința Dumei de stat o „declarație” de răspuns la adresa Dumei.

Această declarație era așteptată cu nerăbdare, deoarece trebuia să conțină programul guvernului.

Și, într-adevăr, „programul” guvernului e cât se poate de clar. Reproducem în întregime cele două puncte esențiale ale declarației :

„În ceea ce privește rezolvarea problemei agrare țărănești pe calea indicată de Duma de stat, adică prin confiscarea pământurilor domeniiale, ale coroanei, mănăstirești, bisericești și prin exproprierea pământurilor moșierești, inclusiv a pământurilor țăranilor proprietari pe care aceștia le-au cumpărat, Consiliul de Miniștri consideră de datoria sa să declare că rezolvarea acestei probleme pe baza principiilor enunțate de Duma de stat este cu totul inacceptabilă. Puterea de stat nu poate să recunoască pentru unii dreptul de proprietate asupra pământului, privind în același timp pe alții de acest drept. Totodată, puterea de stat nu poate contesta în general dreptul de proprietate privată asupra pământului fără a contesta implicit dreptul de proprietate asupra oricărui alt bun. Principiul proprietății inalienabile și inviolabile constituie în întreaga lume și pe toate treptele de dezvoltare ale vieții civice piatra unghiulară a bunăstării poporului și a dezvoltării sociale, temelia ființei de stat, fără de care este de neconceput însăși existența statului. Măsura propusă nu este determinată nici de fondul problemei. Cu mijloacele vaste și departe de a fi epuizate de care dispune statul și prin aplicarea pe scară largă a tuturor mijloacelor legale, problema agrară poate fi, fără îndoială, rezolvată cu succes fără a lovi în însăși temelia orînduirii noastre de stat și a submina forțele vitale ale patriei noastre.

Celelalte proiecte cu caracter legislativ cuprinse în adresa Dumei de stat se rezumă la stabilirea răspunderii în fața reprezentanței

populare a miniştrilor care se bucură de încrederea majorităţii Dumei, la desfiinţarea Consiliului de stat şi a limitelor, fixate prin legi speciale, pe care Duma de stat nu le putea depăşi în activitatea ei legislativă. Consiliul de Miniştri nu se consideră în drept să ia în discuţie aceste proiecte; ele presupun modificarea radicală a legilor fundamentale ale statului, care, în virtutea acestui fapt, nu pot fi revizuite din iniţiativa Dumei de stat“.

Aşadar, în legătură cu *pămîntul*: „este cu totul inacceptabil“. Cît priveşte *libertatea*, adică drepturile reale ale reprezentanţei populare: „nu pot fi revizuite din iniţiativa Dumei de stat“.

În ceea ce priveşte pămîntul, ţăranii trebuie să aştepte ca totul să le vină numai din bunăvoinţa moşierilor, numai cu asentimentul lor. Exproprierea este cu totul inacceptabilă. O îmbunătăţire cît de cît substanţială a vieţii ţăranilor este cu totul inacceptabilă.

În ceea ce priveşte libertatea, poporul trebuie să aştepte ca ea să-i vină numai de la birocraţie. Reprezentanţii poporului nu pot hotărî nimic fără consimţămîntul acesteia. Consiliul de miniştri nu se consideră în drept nici măcar să examineze doleanţele Dumei în ceea ce priveşte lărgirea drepturilor reprezentanţei populare. Reprezentanţii poporului să nu cuteze a se gîndi la drepturi. Treaba lor este să se milogască. Treaba birocrăţilor este să examineze doleanţele lor, aşa cum sînt examinate „doleanţele“ Dumei în declaraţia expusă de noi.

Nici pămînt, nici libertate.

Nu putem continua aici să examinăm fondul declaraţiei.

Să vedem ce vor învăţa din această declaraţie deputaţii din Dumă. Cadeţii, desigur, nu vor învăţa nimic. Grupul trudovic şi grupul muncitoresc trebuie să arate acum dacă au reuşit să devină cît de cît independente faţă de cadeţi, dacă au înţeles necesitatea de a renunţa la rugăminţi, dacă ştiu să vorbească sincer şi clar atunci cînd se adresează poporului.

Scris la 13 (26) mai 1906

Publicat la 14 mai 1906
în ziarul „Volna“ nr. 17

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

VICTORIA ELECTORALĂ A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI LA TIFLIS

După cum se comunică prin telegraf, la Tiflis social-democrații au reușit o victorie deplină în alegeri. Din cei 81 de delegați, 72 sînt social-democrați și numai 9 cadeți⁶⁰. La Kutais au fost aleși 4 deputați, toți social-democrați⁶¹. Candidat în Dumă din partea Tiflisului este propus Noe Jordania, unul dintre cei mai influenți social-democrați din partea locului.

Salutăm izbînda tovarășilor noștri caucazieni. În urma hotărîrii adoptate de Congresul de unificare al partidului nostru, participarea la alegeri a devenit obligatorie, cu condiția ca partidul muncitoresc să nu încheie blocuri, adică nici un fel de acorduri cu alte partide⁶². Dacă tovarășii caucazieni și-au promovat în mod cu totul independent candidații, după cum se poate crede din exemplul Tiflisului, înseamnă că ei au evitat greșelile tovarășilor din Armavir⁶³. În acest caz, hotărîrile congresului au fost respectate în întregime, în acest caz în Dumă vor intra social-democrați întru totul partinici, pe o cale cu desăvîrșire partinică și vom avea curînd prilejul să aflăm de numirea de către C.C. a unor reprezentanți oficiali ai partidului nostru în Dumă.

Cititorii noștri știu că noi ne-am pronunțat pentru boicotarea Dumei. Noi am votat la congres împotriva constituirii unei fracțiuni parlamentare social-democrate din considerente care au fost expuse cu exactitate în rezoluția publicată în nr. 12 al ziarului „Volna”^{*}. Acestea nu erau considerente de

^{*} Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 367—368. — Nota red.

ordin principial, ci considerente dictate de prudență și de condițiile practice ale momentului. Se înțelege însă de la sine că acum, dacă în Dumă au pătruns social-democrați cu adevărat partinici pe o cale cu adevărat partinică, noi toți, ca membri ai unui partid unit, îi vom ajuta, pe cât ne va sta în puteri, să-și îndeplinească greaua lor misiune.

Să nu ne facem iluzii atribuind o importanță cu totul deosebită victoriei de la Tiflis. Succesele parlamentare ale social-democrației vor produce, fără îndoială, și ne-ar putea produce o bucurie deplină numai în condițiile unui parlamentarism efectiv constituit și măcar cât de cât „serios”. În Rusia, un asemenea parlamentarism nu există. În Rusia, condițiile momentului impun social-democrației sarcini atât de mari, cum nu stau în fața nici unui partid social-democrat din Europa apuseană. Deși sîntem incomparabil mai departe de revoluția socialistă decît tovarășii din Apus, noi ne aflăm însă în fața revoluției țărănești burghezo-democratice, în care proletariatul va juca rolul de conducător. Aceste particularități ale situației actuale fac inevitabilă imposibilitatea rezolvării în Dumă a crizei politice care se maturizează rapid.

Participarea social-democrațiilor la alegeri în perioada prin care trece astăzi Rusia nu înseamnă, de altfel, cîtuși de puțin o întărire reală a masei în procesul campaniei electorale. Fără ziare libere, fără întruniri publice, fără o agitație largă, alegerile social-democrate vor însemna adesea nu o strîngere a rîndurilor partidului proletar și pe deplin social-democrat, ci doar un protest vehement din partea populației. În aceste condiții, păturile largi ale micii burghezii votează uneori pentru orice candidat antigubernamental. A aprecia întreaga tactică a boicotului în toată Rusia numai pe baza alegerilor din Tiflis ar fi prematur și nechibzuit.

La drept vorbind, nimeni nu știe încă ce rol va juca, în ultimă instanță, Duma cadetă. Fapt este că stăpîni în Dumă sînt cadeții. Că ei se comportă în Dumă ca niște proști democrați, inconsecvenți și plini de sfială, ca adepți șovăielnici și nesiguri ai libertății poporului, asta o știu toți social-democrații. Stăpînind Duma, cadeții sînt acum mai puternici decît oricînd, răspîndesc în popor iluzii constituționaliste, întunecînd astfel conștiința politică a muncitorilor și a țăranilor.

Să vedem ce ne va arăta experiența pentru a judeca în ce măsură va fi cu putință să ne ridicăm și în cadrul Dumei împotriva acestor tendințe reacționare ale cadeților. Tovarășilor noștri caucazieni membri ai Dumei le urăm să facă să răsunе puternic pentru prima oară de la această nouă tribună cuvîntul lor, fără a scăpa nici o iotă din amarul adevăr, să demaște necruțător încrederea în vorbe, promisiuni și petice de hirtie, umplînd lacunele presei noastre, care este tot atît de ciuntită și de persecutată ca și înainte pentru că spune deschis adevărul, chemînd proletariatul și țărănimea revoluționară să pună absolut clar și răspicat problemele, să rezolve în afara Dumei apropiata bătălie finală pentru libertate.

„Volna” nr. 17 din 14 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

GUVERNUL, DUMA ȘI POPORUL

Duma este în dezacord cu guvernul. Ea și-a exprimat neîncrederea în guvern și a cerut demisia acestuia. Guvernul n-a dat atenție declarației Dumei și a început să-și bată și mai fățiș joc de ea, punând-o să se ocupe de problema înființării unei spălătorii pentru ușierii de la instituțiile publice din Iuriev.

În ce constă esența acestui dezacord, al acestui conflict dintre Dumă și guvern? Masa largă a țăranilor, publicul filistin în general, în sfârșit o serie de politicieni burghezi (cadeții) își închipuie sau încearcă să se autoconvingă și să convingă și pe alții explicînd conflictul prin faptul că guvernul nu-și înțelege sarcinile și situația. Neînțelegerea se va risipi, oamenii se vor obișnui cu noul, adică cu regimul constituțional, cu necesitatea de a rezolva problemele de stat prin votul cetățenilor și nu printr-o dispoziție emisă de vechiul regim, și atunci totul va intra în normal. Potrivit acestei concepții, asistăm la un „conflict constituțional“, adică la o ciocnire între diferite instituții ale unui stat constituțional, în care este recunoscută în fapt, alături de vechiul regim, puterea reprezentanților poporului. Când se vor deprinde, se vor îndrăgi — iată cum gîndește filistinul și cum judecă politicianul burghez. Filistinul gîndește astfel din naivitate și din pricina lipsei sale de experiență politică. Politicianul burghez gîndește astfel deoarece aceste gînduri corespund intereselor clasei sale.

De pildă, ziarul „Reci“, principalul organ al cadeților scrie: „La noi, miniștrii au și mai puțină experiență în teoria și practica constituționalismului decît majoritatea deputați-

lor“. Rezultă că totul s-ar explica prin lipsa de experiență a miniștrilor, care nu au învățat cum să conducă statul de la profesorii Kovalevski și Miliukov. Asta-i tot ! Ei, dar dacă n-au învățat din cărți, vor învăța din cuvântările rostite în Dumă. După ce se vor obișnui să conviețuiască, se vor îndrăgi. Și ziarul cadet „Reci“ se referă la burghezia germană. Această burghezie era de asemenea, ca să ne exprimăm delicat, în dezacord cu guvernul în 1848. Și ea a căutat să obțină sau a vrut să obțină putere deplină și libertate deplină pentru popor. După ce guvernul german a înăbușit lupta poporului, burgheziei i s-a permis să aibă reprezentanți în parlament. Reprezentanții vorbeau, iar vechiul regim își vedea de treabă. Reprezentanții vorbeau explicând miniștrilor „nepriceperea“ lor și învățându-i „constituționalismul“ ; i-au tot învățat așa timp de cincisprezece ani, de la sfârșitul deceniului al 5-lea pînă la începutul deceniului al 7-lea. În deceniul al 6-lea, Bismarck s-a certat fățiș cu „reprezentanții populari“ din rîndul burgheziei, însă aceasta a fost o ultimă ceartă de familie. Burghezia, entuziasmată de victoriile armatei germane, s-a declarat pe deplin satisfăcută cu dreptul de vot universal în condițiile menținerii întregii puteri în mîinile unui guvern nobiliar-birocratic.

Tocmai acest din urmă exemplu de ceartă serioasă între Bismarck și reprezentanții „populari“ este cu deosebire pe plac ziarului cadet „Reci“. Burghezia germană (la cincisprezece ani după înăbușirea definitivă a revoluției) a cedat în fața lui Bismarck. Or, la noi, burghezia rusă își închipuie că va obține din capul locului concesiile de la Goremiĭkin. Și cadetii jubilează cu anticipație : la noi Goremiĭkin va trebui să cedeze mai mult decît a cedat atunci Bismarck.

Noi sîntem întru totul de părerea că Goremiĭkin nu e nici pe departe un Bismarck. Credem însă că pentru clasa muncitoare este deosebit de important acum să înțeleagă *însăși esența* tranzacțiilor dintre burghezie și diverșii Bismarci, limitele în care se vor face concesiile fiind o problemă de viitor. Bismarckii s-au împăcat cu burghezia numai atunci cînd revoluția era definitiv înăbușită, cînd burghezia trădase definitiv cauza „libertății poporului“, cînd ea începuse să conviețuiască în bună înțelegere cu vechea putere nobiliară-birocratică, care

apără pe moșier împotriva țăranului și în special pe capitalist împotriva muncitorului.

Iată care este baza reală a împăcării lui Bismarck cu cedeții germani, adică cu progresiștii prusieni. Iată în ce constă substratul vital al „constituționalismului” în care Kovalevskii și Miliukovii din Germania au inițiat pe alde Bismarck timp de cincisprezece ani după înăbușirea revoluției. Poate că profesorii noștri nici nu știu asta : profesorii știu ce stă scris în cărți, dar nu cunosc viața, muncitorii însă trebuie să cunoască acest fapt.

La noi, în Rusia, se dă acum o luptă grea nu pentru a stabili concesiile asupra cărora ar putea cădea de acord Goremîkini și burghezia liberală. Lupta se duce între masa poporului, care nu poate trăi sub vechile rînduieli, și vechiul regim iobăgîst-birocratic, care nu poate trăi sub rînduieli cu adevărat constituționale. Lupta se duce nu pentru a se stabili cum trebuie aplicate în mod just lecțiile de constituționalism, ci pentru a se vedea dacă constituționalismul este în genere posibil.

Acesta nu este un conflict parlamentar, și însăși Duma nu este încă cîtuși de puțin un parlament, nu este un organ al „ordinii” burgheze în condițiile unei constituții instituite. Ea este doar un indiciu și un exponent extrem de slab al mișcării populare care crește în afara ei și fără voia ei.

Ciocnirea dintre ea și guvern ilustrează doar *indirect* ciocnirea dintre toate năzuințele fundamentale maturizate ale masei țărănești și ale clasei muncitoare, pe de o parte, și vechiul regim în toată plenitudinea și inviolabilitatea lui, pe de altă parte. Aceste năzuințe maturizate sînt adeseori exprimate prin două cuvinte : pămînt și libertate. Ele nu sînt satisfăcute. Forțele care stau în spatele acestor revendicări sînt încă departe, departe de a se fi desfășurat în întregime. Condițiile pentru manifestarea deplină a acestor forțe abia se maturizează.

Nu asupra lecțiilor de constituționalism predate de alde Kovalevski unor Goremîkini trebuie să concentrăm acum atenția poporului. Nu despre certurile mărunte dintre Bismarci și vîrfurile burgheziei trebuie să ne amintim acum cît mai des. Clasa muncitoare și țărănimă nu vor permite ca-

deților să transforme Duma într-un organ al unor certuri și tranzacții de felul acesta. Trebuie demascat fiecare pas al cadeților care vădește oscilarea lor în această direcție. Grupul trudovic și grupul muncitoresc din Dumă trebuie să știe că, numai delimitându-se de cadeți, numai ridicându-se deasupra lecțiilor elementare de constituționalism, numai proclamând cu glas tare toate revendicările poporului, toate nevoile lui, numai spunând tot adevărul amar, pot fi de folos luptei pentru adevărată libertate.

Scris la 17 (30) mai 1906

Publicat la 18 mai 1906
in ziarul „Volna” nr. 20

Se tipărește după textul
avăruit in ziar

CADEȚII NU LASĂ DUMA SĂ SE ADRESEZE POPORULUI

Dintr-o știre pe care am primit-o chiar acum rezultă că în ședința de astăzi a Dumei s-au petrecut următoarele. În cursul dezbaterilor asupra proiectului de lege privind desființarea pedepsei cu moartea, Aladin, membru al Grupului trudovic, a pus problema mai hotărât decât s-a făcut pînă acum. „Trebuie să luptăm împotriva puterii executive“, a spus el (cităm din suplimentul special la ediția de seară a ziarului „Birjevie Vedomosti“⁶⁴). „Avem de gînd să bombardăm pe miniștri cu interpelări, dar nu este oare clar că ei le vor ignora? Trebuie să alegem una dintre aceste două căi: sau să continuăm jocul de-a interpelările, sau să luăm cauza poporului în propriile noastre mîini“. Aladin a propus ca discutarea problemei să nu fie amînată cu o lună, ci problema să fie rezolvată pe loc fără a mai înainta proiectul de lege unei comisii. El și-a încheiat cuvîntarea cu cuvintele: „Și vai nouă dacă nu vom aduce la cunoștința poporului tot adevărul, dacă nu-i vom spune răspicat că vinovați sînt cei care au în mînă tunurile și mitralierele“.

Preotul Poiarkov s-a pronunțat în același spirit. „Guvernul își bate joc de Duma de stat – a spus el. – Noi nu trebuie să ne milogim, ci trebuie să cerem desființarea pedepsei cu moartea chiar astăzi sau mîine, altfel propun să plecăm la casele noastre, întrucît socot că nu e cinstit să lucrăm și să primim bani atît timp cît nu se desființează pedeapsa cu moartea“.

Astfel, din cadrul Grupului trudovic s-a făcut o propunere al cărei sens este clar : să ne adresăm poporului, să cerem, și nu să ne milogim, să nu ținem seama de regulamentele birocratice, să nu trăgănam rezolvarea problemelor și să nu le dăm la comisii.

Cadeții n-au lăsat Duma să se adreseze poporului. Cadetul Nabokov, care a vorbit după Poiarkov, a cerut „să se urmeze calea legală“. El a insistat ca proiectul de lege să fie înaintat unei comisii.

Președintele Dumei (cadetul Dolgorukov) a declarat la încheierea dezbaterilor : „Avem patru propuneri : două dintre ele *nu le pot pune la vot*, întrucît *nu sînt în concordanță cu uzanțele parlamentare*. Aceste două propuneri sînt următoarele : să ne adresăm poporului și să ne adresăm țarului“.

Dintre cele două propuneri - 1) proiectul să fie înaintat unei comisii și 2) să fie discutat pe loc - a fost adoptată *în unanimitate* prima, întrucît cea de-a doua a fost retrasă.

După cum se vede, Grupul trudovic a cedat încă o dată în fața insistențelor și amenințărilor cadeților și nu s-a menținut pe poziția hotărîtă pe care o adoptase la un moment dat.

Poporul, care are o atitudine conștientă față de lupta pentru libertate, trebuie să protesteze împotriva comportării cadeților în Dumă și să ceară Grupului trudovic să declare categoric și irevocabil că se va adresa poporului și *să realizeze* acest lucru *în fapt*.

Scris la 18 (31) mai 1906

Publicat la 19 mai 1906
în ziarul „Voinea“ nr. 21
Semnat : N. L--n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

NICI MĂCAR SĂ SE TOCMEASCĂ NU VOR !

Struve este jignit în cele mai bune sentimente ale sale. Guvernul s-a dovedit mai prost decât presupunea și a negocia cu el s-a dovedit a fi cu totul dezavantajos sub raport comercial. D-l Struve și-a imaginat politica foarte simplă : Duma, adică majoritatea cadetă din Dumă își va spune prețul în forma corectă uzitată în sferile comerciale cele mai civilizate, guvernul va ceda nițel ; Duma va lăsa și ea ceva și așa se va înscăuna în Rusia libertatea poporului. Și cite, cite strădanii n-au depus în acest scop domniile cadetă ! Și deodată o asemenea lipsă de înțelegere din partea guvernului, o lipsă totală de istețime negustorească !

D-l Struve e indignat :

El (guvernul) ar mai fi putut ca, trecînd peste unele din cererile și proiectele Dumei, să adopte și să-și însușească altele. El ar fi putut să accepte să facă concesii radicale în domeniul politic și să caute să mai lase ceva în domeniul economic. Sau ar fi putut proceda invers. Dar numai niște oameni cărora le lipsește complet înțelegerea intereselor de stat au putut respinge tot ceea ce este esențial în toate domeniile *litigioase* și să refuze reforma agrară bazată pe exproprierea pămînturilor moșierești, sfidînd astfel nevoile unui popor conștient de drepturile sale.

Așadar, revendicările Dumei, formulate în adresa ei, alcătuiesc un domeniu *litigios* : ele nu reprezintă necesarul, care trebuie să fie cucerit prin orice mijloace și care trebuie să fie de îndată lărgit, ci doar o arenă pentru negoț.

Amnistia, dreptul de vot universal, libertățile și exproprierea pămînturilor, toate sînt discutabile, la toate poți să te

tocmești și... să mai lași din preț ca și guvernul să mai dea ceva în schimb.

Asta trebuie s-o ținem minte. Indignat la culme, d-l Struve a dat în vileag acea tactică a cadeților despre care social-democrații au vorbit mereu poporului.

Revendicările poporului, chiar în forma ciuntită și denaturată de către cadeți în care au fost expuse în adresă, nu constituie pentru partidul cadet minimumul necesar, ci doar prețul cel mai ridicat, din care e dispus de la bun început să mai lase ceva. Spre regretul d-lui Struve, afacerea nu s-a încheiat... din pricină că guvernului îi lipsește „înțelegerea intereselor de stat”. După mărturia d-lui Struve, aceasta se află la cel mai scăzut nivel. De ce? Pentru că domnii Trepovi, Goremîkini și Stișinskii nu vor să stea la tocmeală cu cadeții în privința drepturilor poporului, ci pur și simplu le resping.

Așadar, o profundă „înțelegere a intereselor de stat” – e limpede – constă în a scoate fățiș la mezat libertatea poporului.

Luați bine aminte, muncitori și țărani! În ajunul cuvântării lui Goremîkin în Dumă, domnii cadeți erau de părere că o profundă „înțelegere a intereselor de stat” constă într-un tirg cu Trepov în vederea ciuntirii revendicărilor poporului exprimate în adresă.

Spre marea lor mîhnire, tranzacția n-a putut fi încheiată. Ciocnirea dintre interesele reale ale proletariatului și țărănimii și interesele tot atît de reale ale vechiului regim în lupta lui pentru existență nu poate încăpea în cadrul unor tranzacții diplomatice. Și imposibilitatea ca revoluția rusă să pornească pe făgașul cadet nu este legată de „nivelul” „înțelegerii intereselor de stat” al d-lui Struve sau al d-lui Trepov. Însuși caracterul intereselor care se ciocnesc împinge revoluția rusă pe calea luptei fățișe între forțele revoluționare și cele contrarevoluționare.

Iată de ce domnii care fac negoț cu libertatea poporului, mișiți în revoluție, diplomați în timp de război, sînt condamnați la permanente decepții.

CU PRIVIRE LA APELUL DEPUTAȚILOR- MUNCITORI ⁶⁵

Salutăm cu căldură apelul grupului muncitoresc de deputați din Dumă, cel mai apropiat de noi prin convingerile sale ; este pentru prima oară când un grup de deputați se adresează direct poporului și nu guvernului. Exemplul deputaților-muncitori ar trebui să-l unmeze, după părerea noastră, și Grupul trudovic sau grupul țărănesc din Dumă.

Apelul deputaților muncitori cuprinde multe lucruri juste, dar el are, după părerea noastră, și unele lipsuri.

Tovarășii muncitori vor „să ceară ca Duma să pregătească convocarea adunării constituante“. Or, ei nu pot conta în această privință pe întreaga Dumă și nici măcar pe majoritatea ei. Liberalii, care domină în Dumă, au promis de nenumărate ori poporului convocarea adunării constituante, și nu numai că nu și-au ținut promisiunea, dar nici măcar nu au formulat răspicat și cu glas tare această revendicare în Dumă. Numai pe Grupul trudovic – pe reprezentanții țăranilor – pot conta, într-o măsură mai mare sau mai mică, în această privință deputații-muncitori. De aceea clasa muncitoare nu-și poate pune ca sarcină sprijinirea *întregii* Dume, prea sînt nesiguri liberalii ruși ; mai bine să se străduiască muncitorii să sprijine pe *deputații țăranilor* și să-i îndemne să acționeze în mod cu totul independent și să se comporte ca niște adevărați reprezentanți ai țărănimii revoluționare.

Proletariatul și-a dovedit capacitatea de luptă. El își adună acum forțele pentru a începe, de data aceasta numai împreună cu țărani, o luptă nouă și hotărîtoare. Au deci dreptate deputații-muncitori atunci când cer proletariatului să nu

se lase provocat de nimeni și să nu provoace în mod inutil ciocniri izolate cu dușmanii. Singele proletarilor este prea scump pentru a-l vărsa în mod inutil și fără o speranță fermă în victorie.

Numai masa țărănească, atunci cînd își va da seama de neputința și de deficiențele actualei Dume, va putea constitui pentru muncitori un sprijin puternic care să le asigure victoria. Deși hotărîrile și rezoluțiile întrunirilor muncitorești sînt cît se poate de utile în opera de organizare a clasei muncitoare pentru luptă, ele nu pot constitui un sprijin de nădejde împotriva unui dușman care e gata pregătit să răspundă prin cea mai bestială violență la revendicările poporului. Dimpotrivă, clasa muncitoare trebuie să explice și maselor țărănești că ele se înșală, punîndu-și, în naivitatea lor, speranța în petiții, rezoluții, demersuri și intervenții.

Așa cum evoluează astăzi lucrurile în Rusia, nu poate fi vorba de a se rezolva prin cuvinte și voturi marea problemă a soartei poporului, problema *pămîntului și a libertății*.

Scris la 18 (31) mai 1906

Publicat la 19 mai 1906
în ziarul „Volna” nr. 21

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PROBLEMA PĂMÎNTULUI ȘI LUPTA PENTRU LIBERTATE

În Dumă se dezbate problema pămîntului. În această problemă se propun două soluții principale : soluția cadeților și soluția „trudovicilor“, adică a deputaților țăranilor.

Referitor la aceste soluții, Congresul de unificare al P.M.S.D.R. declară foarte just în rezoluția cu privire la atitudinea față de mișcarea țărănească : „partidele burgheze tind să folosească și să-și subordoneze mișcarea țărănească : unele (socialiștii-revoluționari) în scopul unui socialism utopic mic-burghez, iar altele (cadeții) spre a menține, într-o anumită măsură, marea proprietate funciară moșierească și, totodată, pentru ca, satisfăcînd prin concesiile parțiale instinctele de proprietate ale țărănimii, să slăbească mișcarea revoluționară“.

Să vedem care este însemnătatea acestei rezoluții a congresului social-democrat. Partidul cadeților este un partid semimoșieresc. În rîndurile lui se află numeroși moșieri liberali. El se străduiește să apere interesele moșierilor, acceptînd să facă țăranilor doar unele *concesi* inevitabile. Cadeții caută să apere, pe cît posibil, marea proprietate ; ei nu sînt de acord cu exproprierea totală a pămînturilor moșierești în folosul țărănimii. Susținînd principiul răsкупărării pămîntului de către țărani, adică al *cumpărării* de către țărani a pămînturilor moșierești prin mijlocirea statului, cadeții tind la transformarea vîrfurilor țărănimii într-un „partid al ordinii“. Într-adevăr, sub orice formă s-ar face răsкупărarea, oricît de echitabile ar fi prețurile care s-ar stabili, despăgubirea, care va putea fi totuși mai ușor plătită de către țără-

nimea înstărită, va fi o grea povară pentru țărănimea săracă. Oricâte regulamente ou privire la răscumpărarea prin obște etc. s-ar înșira pe hîrtie, în fapt pămîntul va rămîne inevitabil în mîinile celor care-l vor putea răscumpăra. Iată de ce răscumpărarea pămîntului nu face decît să întărească pe țărani bogăți pe seama celor săraci, să dezbină țărănimea și, prin această dezbinare a țărănimii, să slăbească lupta ei pentru libertatea deplină și pentru tot pămîntul. Răscumpărarea se reduce la faptul că țărani mai înstăriți *sint ademeniți* să părăsească cauza libertății și să treacă de partea *vechiului regim*. Răscumpărarea pămîntului înseamnă răscumpărarea de la lupta pentru libertate; ea este un mijloc de a sustrage de la luptă pe o parte din luptătorii pentru libertate, care, căpătînd pămînt pe bani, vor trece în tabăra dușmanilor libertății. Țăranul înstărit care își va răscumpăra pămîntul va deveni un mic moșier, iar trecerea lui de partea vechiului regim, moșieresc-birocratic, se va face lesne și va fi trainică.

De aceea congresul social-democrat a arătat cît se poate de just că partidul cadet (acest partid semimoșieresc) susține măsuri *care slăbesc* mișcarea revoluționară, adică lupta pentru libertate.

Acum să vedem cum soluționează problema pămîntului „trudovicii” sau deputații țăranilor în Dumă. Ei nu și-au clarificat încă pe deplin concepțiile. Ei se află la jumătatea drumului între cadeți și „cenușii” (partidul socialiștilor populiști), între răscumpărarea unei părți a pămînturilor (cadeții) și confiscarea tuturor pămînturilor (socialiștii-revoluționari), ei se îndepărtează însă tot mai mult de cadeți și se apropie tot mai mult de „cenușii”.

Este oare adevărat ce spune congresul social-democrat pri-vitor la „cenușii”, și anume că sînt un partid burghez, ale că-rui scopuri sînt scopurile unui socialism utopic mic-burghez?

Să luăm ultimul proiect de reformă agrară⁶⁶ propus de „cenușii” și publicat ieri în ziarul lor, „Narodnii Vestnik” (nr. 9)⁶⁷. Este vorba de o lege care prevede desființarea pro-prietății private asupra pămîntului sub orice formă și „folo-sirea egalitară generală a pămîntului”. De ce vor „cenușiii” să introducă folosirea egalitară a pămîntului? Pentru că vor să desființeze deosebirea dintre bogați și săraci. Acesta este

un deziderat socialist, pe care-l împărtășesc toți socialiștii. Există însă diverse feluri de socialism, există pe lume pînă și un socialism clerical, există socialism mic-burghez, există și socialism proletar.

Socialismul mic-burghez este visul micului proprietar de a vedea desființată deosebirea dintre bogați și săraci. Socialismul mic-burghez își închipuie că poate preface toți oamenii în mici proprietari „egalitari“, nici săraci, nici bogați. El întocmește proiecte de legi care prevăd folosirea egalitară generală a pămîntului. În realitate însă, mizeria și sărăcia nu pot fi desființate în felul în care vrea s-o facă micul proprietar. Nu poate exista o folosire egalitară a pămîntului atîta timp cît există pe lume puterea banului, puterea capitalului. Nici o lege din lume nu va putea desființa inegalitatea și exploatarea atîta timp cît va exista gospodăria care produce pentru piață, atîta timp cît se va menține puterea banului și puterea capitalului. Numai organizarea unei mari economii obștești, planificate, în condițiile trecerii proprietății asupra tuturor pămînturilor, fabricilor, uneltelor în mîinile clasei muncitoare, poate pune capăt oricărei exploatare. De aceea socialismul proletar (marxismul) dezvăluie cît de neîntemeiate și de iluzorii sînt toate speranțele socialismului mic-burghez în posibilitatea „egalizării“ micii proprietăți și chiar în posibilitatea menținerii micii proprietăți în capitalism în general.

Proletariatul conștient sprijină din toate puterile lupta țăranilor pentru întregul pămînt și pentru libertate deplină, dar previne pe țăranii împotriva oricăror iluzii deșarte. Cu ajutorul proletariatului, țăranii pot să scuture de pe grumazul lor întreaga putere a moșierilor, pot să lichideze complet proprietatea funciară moșierească și statul moșieresc-birocratic. Țăranii pot chiar să desființeze proprietatea privată asupra pămîntului în general. Toate aceste măsuri vor aduce foleose imense atît țăranimii cît și clasei muncitoare și întregului popor. Interesele clasei muncitoare cer ca ea să dea un sprijin cît mai solidar luptei țăranilor. Dar nici răsturnarea cea mai completă a puterii moșierilor și funcționarilor nu va clinti cu nimic puterea capitalului. Numai într-o societate în care nu va exista puterea moșierilor și a birocrațiilor se va hotări

soarta mării lupte finale dintre proletariat și burghezie, a luptei pentru orînduirea socialistă.

Iată de ce social-democrații luptă cu hotărîre împotriva programului trădător al cadeților și previn pe țărani să nu-și facă iluzii deșarte în privința „egalizării”. Ca să reușească în actuala lor luptă pentru pămînt și pentru libertate, țărani trebuie să acționeze în mod cu totul de sine stătător și independent de cadeți. Ei nu trebuie să-și piardă vremea cu examinarea a tot soiul de proiecte de orînduire agrară. Atîta timp cît puterea rămîne în mîinile vechii cîrmuiri absolutiste moșierești-birocratice, toate aceste proiecte cu privire la „normele de muncă”, la „folosirea egalitară a pămîntului” etc. nu sînt decît o îndeletnicire fără rost și o pierdere de vreme. Acest morman de paragrafe și de reguli prevăzute în proiecte, pe care vechea cîrmuire ori le va arunca de-a dreptul la coș, ori le va transforma într-un nou mijloc de înșelare a țaranului, nu face decît să slăbească lupta țaranilor pentru pămînt. „Proiectele de orînduire agrară” nu fac ca țărani să înțeleagă mai lesne cum pot căpăta pămînt, ci mai degrabă îngreuiază înțelegerea justă a chestiunii. Aceste proiecte încîlcesc problema vechii puteri, a cîrmuirii birocratice, prin tot felul de parascovenii cancelariste fără nici o valoare. Ele împuiază capetele oamenilor cu visuri despre o cîrmuire cumsecade, în timp ce, în realitate, vechea cîrmuire barbară se menține în toată silnicia ei fără margini. Lăsați-vă, domnilor, de jocul de-a „proiectele de orînduire agrară” pe hîrtie – țărani vor rezolva foarte ușor problema pămîntului atunci cînd nu vor mai exista piedicile puse în calea lor de vechea cîrmuire – și îndreptați-vă mai bine întreaga atenție asupra luptei țaranilor pentru înlăturarea totală a acestor piedici.

Scris la 19 mai (1 iunie) 1906

*Publicat la 20 mai 1906
în ziarul „Volna” nr. 22*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

CIRACII LUI GOREMÎKIN, OCTOMBRIȘTII ȘI CADEȚII

Ieri soriām despre o nouă victorie lipsită de glorie obținută de cadeți asupra trudovicilor în Duma de stat *. Cadeții au silit pe trudovici să-și retragă propunerea de a se face apel la popor și de a se discuta proiectul de lege privind desființarea pedepsei cu moartea, trecându-se peste formalitățile care transformă Duma într-o anexă jalnică și neputincioasă a burocrăției.

Astăzi, ciracii lui Goremîkin ⁶⁸ de la „Novoe Vreamea” și octombriștii de la „Slovo” confirmă pe deplin această apreciere a victoriei cadeților asupra trudovicilor. „Grupul trudovic — scrie „Novoe Vreamea” — a făcut o propunere... care contravine articolului cu privire la înstituirea Dumei. Și anume el a cerut ca Duma de stat să înceapă discutarea proiectului de lege în fond, iar apoi să se treacă la vot fără a se respecta termenul de o lună și, prin urmare, fără a da ministrului de justiție posibilitatea de a-și exprima opinia. Cea mai mică larghețe spre care rușii înclină uneori în dauna legalității ar fi putut împinge Duma la săvârșirea unor acțiuni de-a dreptul în afara legii, cu toate consecințele ce decurg dintr-o cale aleasă «cu de la sine putere», cale lunecoasă și riscantă”.

Oratorii cadeți, continuă „Novoe Vreamea”, „au obiectat cu îndârjire împotriva măsurii ilegale propuse de trudovici” și „au reperțat o victorie strălucită”. În legătură cu faptul că trudovicii și-au retras propunerea, „Novoe Vreamea” face următoarea remarcă: „Totul s-a sfârșit cu bine, spre satisfacția unanimă, iar dreptul a triumfat pe deplin”. Că ciracii

* Vezi volumul de față, pag. 115—116. — Nota red.

lui Goremîkin jubilează cu prilejul triumfului *acestui* drept este firesc ; nimeni nu se aşteaptă la altceva din partea lor. De la cadeţi însă, din păcate, prea multă lume se aşteaptă la altceva. „Oricărui deputat – conchide „Novoe Vremea” – care s-ar apuca să imite exemplul d-lui Aladin, i s-ar reproşa, pe drept cuvînt, o uşurinţă de neiertat”.

În ziarul octombrişt „Slovo”, d-l Ippolit Gofstetter ia la rost pe cadeţi, dojenindu-i părinteşte : „O adevărată revoluţie a început să plutească în aer”. Cadeţii nu o vor şi trebuie să fie prudenţi. „Atîta timp cît legea existentă face posibil, într-o măsură oarecare, noi ouceriri politice şi sociale legitime şi absolut fireşti, datorită sfîntă a membrilor conştienţi şi înaintaţi ai Dumei de stat este să facă opoziţie fermă pe baza legii şi nu să provoace conflicte cu orice preţ”.

Poziţia ciracilor lui Goremîkin şi a octombriştilor este clară. E timpul să apreciem mai limpede şi mai lucid poziţia cadeţilor, foarte asemănătoare cu a lor.

Scris la 19 mai (1 iunie) 1906

Publicat la 20 mai 1906
în ziarul „Volna” nr. 22
Semnat : N. L-n

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

LIBERTATEA DE CRITICĂ ȘI UNITATEA DE ACȚIUNE ⁶⁹

Redacția noastră a primit următoarea foaie volantă apărută sub semnătura C.C. al P.M.S.D.R. :

Avînd în vedere faptul că unele organizații de partid au ridicat problema *limitelor în care este permisă libertatea de critică a hotărîrilor adoptate de congresele partidului*, Comitetul Central, luînd în considerație că interesele proletariatului din Rusia au necesitat întotdeauna o cît mai mare unitate în tactica P.M.S.D.R. și că acum *această unitate a acțiunilor politice* ale diferitelor părți ale partidului nostru este mai necesară ca oricînd, — consideră :

1) că în presa de partid și la adunările de partid trebuie să se acorde tuturor *deplina libertate* de a-și exprima părerea și de a-și susține opiniile separate ;

2) că la adunările politice largi membrii de partid nu trebuie să facă o *agitație* care să fie în contradicție cu hotărîrile congresului ;

3) că la *aceste* adunări nici un membru de partid *nu trebuie să îndemne la acțiuni care sînt în contradicție cu hotărîrile congresului* sau să propună rezoluții care nu sînt în concordanță cu aceste hotărîri". (Toate sublinierile ne aparțin.)

Examinînd această rezoluție în fond, vedem că ea conține o serie întregă de ciudățenii. În rezoluție se spune că „la adunările de partid“ se acordă „deplina libertate“ de exprimare a părerilor și de critică (§ 1), iar la „adunările largi“ (§ 2) „nici un membru de partid nu trebuie să îndemne la acțiuni care sînt în contradicție cu hotărîrile congresului“. Gîndiți-vă numai ce rezultă de aici : la adunările de partid membrii de partid *au dreptul* să îndemne la acțiuni care sînt în contradicție cu hotărîrile congresului ; la adunările largi *nu* „se acordă“ libertatea deplină de „a-și exprima părerea“ !!

Autorii rezoluției au înțeles în mod absolut greșit corelația dintre *libertatea de critică* în interiorul partidului și *unitatea de acțiune* a partidului. Critica, în limita *principiilor* programului partidului, trebuie să fie absolut liberă (să ne amintim, de pildă, cuvântarea rostită pe această temă de Plehanov la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.), și nu numai la adunările de partid, ci și la adunările largi. Nu e cu putință să interzici această critică sau această „agitație” (deoarece critica nu poate fi despărțită de agitație). Acțiunile politice ale partidului trebuie să fie unite. „Îndemnurile” care încalcă unitatea unor anumite acțiuni nu pot fi îngăduite nici la adunările largi, nici la adunările de partid, nici în presa de partid.

Este evident că C.C. a definit libertatea de critică inexact și într-un sens prea îngust, iar unitatea de acțiune inexact și într-un sens prea larg.

Să luăm un exemplu. Congresul a hotărât să se participe la alegerile în Dumă. Alegerile sînt o acțiune bine definită. În perioada alegerilor (de pildă la Baku în momentul de față) nu sînt îngăduite *nicăieri nici un fel* de îndemnuri din partea membrilor de partid *de a nu participa la alegeri*. În această perioadă nu este îngăduită nici „criticarea” hotărîrii cu privire la alegeri, deoarece în practică ea ar torpila succesul agitației electorale. Dimpotrivă, *criticarea* de către membrii de partid a hotărîrii de a participa la alegeri în *momentul* în care alegerile n-au fost încă fixate este îngăduită *pretutindeni*. Bineînțeles, aplicarea în practică a acestui principiu poate stîrni și ea uneori discuții și nedumeriri, însă *toate* discuțiile și toate nedumeririle pot fi soluționate cu cinste pentru partid *numai și numai* pe baza acestui principiu. Or, rezoluția C.C. creează o situație imposibilă.

Rezoluția C.C. este greșită în fond și *contravine statutului partidului*. Principiul centralismului democratic și al autonomiei organizațiilor locale înseamnă tocmai *libertatea de critică* deplină și peste tot locul, în măsura în care ea nu încalcă unitatea unei *acțiuni stabilite*, și inadmisibilitatea *oricărei* critici care subminează și îngreuiază *unitatea* acțiunii hotărîte de partid.

Considerăm drept o mare greșeală a C.C. editarea unei rezoluții în această problemă importantă fără ca ea să fi fost

discutată în prealabil de presa de partid și de organizațiile de partid ; o atare discuție ar fi ajutat C.C. să evite greșelile arătate de noi.

Chemăm toate organizațiile de partid să discute acum rezoluția C.C. și să-și exprime în mod precis atitudinea față de ea.

„Volna” nr. 22 din 20 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SFATURI PROASTE 70

Tovarășul Plehanov a publicat în „Curier“⁷¹ o scrisoare către muncitori în care îi povățuiește cum să se poarte. El raționează astfel : guvernul nu împiedică nici cea mai aspră critică la adresa Dumei. El face asta pentru a slăbi sprijinul acordat Dumei de popor. Guvernul vrea să provoace pe muncitori la luptă într-un moment în care ei nu sînt încă pregătiți. Muncitorii trebuie să dejoace planurile guvernului. Ei nu trebuie să se lase intimidați de faptul că în Dumă predomină partidele burgheze. Burghezia, care predomină în Dumă, cere libertate pentru toți și pămînt pentru țărănime. De aceea întregul popor trebuie să sprijine Duma.

În acest raționament sînt unele lucruri juste și altele greșite. Să analizăm pe îndelete și în mod amănunțit ideile și sfaturile tov. Plehanov.

Prima idee a tov. Plehanov. Guvernul nu împiedică nici cea mai aspră critică la adresa Dumei pentru a slăbi sprijinul acordat Dumei de popor.

Să fie oare adevărat ? Să vedem unde s-a făcut auzită în ultimul timp cea mai aspră critică la adresa Dumei ? În paginile unor ziare ca „Nevskaia Gazeta“, „Delo Naroda“⁷², „Volna“, precum și la întrunirile populare. Burghezia liberală, cadeții, care dețin majoritatea în Dumă, au devenit furioși la culme din cauza acestei critici și în special din cauza întrunirilor populare de la Petersburg. Cadeții au mers pînă acolo, încît s-au arătat mirați că agenții secreți de poliție nu-și îndreaptă atenția asupra mitingurilor socialiste.

Cum a procedat guvernul? A suspendat ziarele „Delo Naroda” și „Nevskaia Gazeta” și a intentat trei procese ziarului „Volna”. A interzis mitingurile și a pus sub urmărire judiciară pe cei care au participat la mitingul ținut la 9 mai în palatul contesei Panina.

De aici vedem limpede că tov. Plehanov *nu are dreptate*. El comite o greșeală grosolană.

Să analizăm acum a doua idee a tov. Plehanov. Guvernul vrea să provoace pe muncitori la luptă într-un moment în care ei nu sînt încă pregătiți. E o mechiezuință să te lași provocat, e o nechiezuință să ceri să se pună imediat mîna pe arme.

Ideea e justă. Tov. Plehanov o expune însă atît de incomplet, încît provoacă nedumeriri cît se poate de dăunătoare, și anume el uită să adauge, în primul rînd, că întreaga comportare a guvernului și întreaga lui atitudine față de Dumă fac inevitabilă o nouă luptă în afara Dumei. În al doilea rînd, el nu arată că muncitorii vor trebui să pornească la această luptă împreună cu țărănimea, fără a ține seama de burghezia liberală șovăielnică și trădătoare.

Expunînd incomplet o idee justă, Plehanov dă, fără voia sa, apă la moară burgheziei liberale, care a reușit să obțină interzicerea mitingurilor socialiste. Burghezia se străduiește să demonstreze că *orice* referiri ale socialiștilor la incapacitatea cadetilor, la lupta în afara Dumei sînt o chemare dăunătoare adresată muncitorilor de a porni *imediat* la luptă. Burghezia răspîndește cu bună știință minciuni pe seama socialiștilor, iar Plehanov, greșind în aprecierea situației politice, ajută la propagarea acestor minciuni.

Luați, de pildă, ziarul „Volna”, care a ocărit și a defăimat cel mai mult burghezia. A chemat „Volna” să se pornească imediat la luptă? Nu. Burghezia a răspîndit minciuni pe seama ziarului „Volna”. „Volna” declara chiar *în urmă cu două săptămîni* (în nr. 10): „Nu trebuie să forțăm (adică să accelerăm în mod artificial, să împingem, să zorim) desfășurarea evenimentelor. Nu este acum în interesul nostru să grăbim explozia. Aici nu încapă nici o îndoială” *. E limpede, nu? Atunci de ce a mințit burghezia și i-a calomniat pe so-

* Vezi volumul de față, pag. 73. — Nota red.

cialiști ? Pentru că ei au spus adevărul despre inevitabilitatea luptei în afara Dumei și au arătat că lupta va fi dusă de proletariat și țărănime în *poftida* trădării burgheziei liberale.

Luați rezoluția adoptată la palatul contesei Panina (rezoluție publicată în „Volna” nr. 14 și într-o serie de alte ziare *). Cheamă această rezoluție la luptă *imediat* ? Nu ! De ce, atunci, așadar, această rezoluție a făcut să spumege de furie burghezia liberală și pe toți cadeții ? Pentru că ea spune adevărul, demascând în primul rând guvernul („își bate joc de reprezentanța populară”, „se pregătește să răspundă prin violență”), apoi pe liberali („exprimă *incomplet și cu timiditate* revendicările poporului”, „șovăie între libertate și vechiul regim”) ; — pentru că această rezoluție cheamă pe trudovici, pe deputații țăranilor să *acționeze cu hotărîre, absolut independent de cadeți* ; — în sfîrșit, pentru că rezoluția vorbește pe față despre *inevitabilitatea* unei lupte hotărîte în afara Dumei. Burghezia a denaturat sensul acestei rezoluții spre a-i înfățișa pe socialiști ca pe niște oameni care cheamă în mod nechibzuit la luptă imediată și spre a *abate atenția* de la învinuirile care sînt formulate pe drept cuvînt împotriva burgheziei. Burghezia a procedat astfel fiindcă își înțelege just interesele. Tov. Plehanov greșește oîntînd în strună burgheziei, deoarece el nu apreciază just atitudinea reală a proletariatului față de guvern și față de burghezie.

Luați a treia idee a tov. Plehanov. „Burghezia cere în Dumă libertate pentru toți și pămînt pentru țărănime”. Să fie oare adevărat ? Nu, acest lucru este adevărat numai pe jumătate sau chiar numai pe sfert. Burghezia nu cere, ci se milogeste de vechiul regim. Burghezia a interzis să se vorbească de „revendicări” în Dumă. Burghezia (cadeții) cere, de pildă, o *astfel* de „libertate a presei, încît socialiștii să poată fi băgați la casa de corecție sau trimiși la ocnă pentru cuvîntările lor **”. Burghezia *nu* cere pămînt pentru țărani, ci *vînzarea unei părți a pămîntului* către țărani (întrucît răs-cumpărarea este o formă de vînzare-cumpărare). Procedează oare just tov. Plehanov trecînd sub tăcere această *insuficiență*, această *timiditate* a proiectelor burgheze, această șovăială a

* Vezi volumul de față, pag. 94. — *Nota red.*

** Vezi „Volna” nr. 22, articolul „Un nou proiect de lege draconic”.

cadeților ? Nu, el procedează cu totul greșit. Ce semnificație are această greșeală a tov. Plehanov ? Ea este cît se poate de dăunătoare pentru proletariat și periclitează succesul luptei pentru libertate. Toți socialiștii sînt de acord că această luptă se va da în afara Dumei și că ea poate izbucni, chiar fără voia noastră, într-un viitor nu prea îndepărtat. În această luptă, proletariatul poate și trebuie să meargă împreună cu țărănimia și să nu dea crezare burgheziei liberale șovăielnice, inconsecvente, trădătoare. Nimic nu este mai primejdios în luptă decît a te încrede în oamenii care își schimbă ușor convingerile. Trecînd sub tăcere timiditatea, șovăielile și trădările burgheziei liberale în ajunul unei noi cotituri spre o nouă luptă, aducem prejudicii proletariatului și cauzei libertății.

Și acum ultima idee sau ultimul sfat al tov. Plehanov. „Întregul popor trebuie să sprijine Duma“. Muncitorii să nu fie îngrijorați de faptul că în Dumă domină partidele burgheze.

E adevărat că muncitorii nu trebuie „să fie îngrijorați“ de acest fapt. De altfel, ei nici nu-și fac griji din asta. Ei sînt gata să sprijine burghezia în lupta împotriva guvernului. Problema este însă *ce* burghezie trebuie să sprijine, *cum* și în *ce* luptă anume ? Cadeții s-au deprins să treacă sub tăcere aceste probleme care le dezvăluie nestatornicia. Dar social-democratul Plehanov nu se cuvine să le treacă sub tăcere.

A sprijini „Duma“ în general înseamnă a sprijini Duma *cadetă*, întrucît în ea domină cadeții. Un marxist nu trebuie să privească Duma ca pe o reprezentanță „populară“ în general. El este dator să analizeze ce clase vorbesc în numele Dumei.

E posibil, în genere, să sprijini o Dumă *cadetă* ? Nu e posibil, deoarece proletariatul trebuie să demaște și să înfieceze fiecare pas șovăielnic și nesigur al Dumei. Tovarășii de la „Curierul“ declară în aceeași pagină în care este publicat articolul tov. Plehanov : „Partea de stînga a Dumei (adică Grupul trudovic și grupul muncitoresc) suportă cu resemnare tutela înjositoare și *reacționară* a domnilor Muromțev și Dolgorukov“ (președinții Dumei, ambii cadeți). Iată un lucru adevărat. Iată cum trebuie să vorbească un socialist. Poate „poporul“ sau proletariatul să sprijine în unanimitate „Duma“.

care este un instrument de tutelă *reacționară* a liberalilor asupra trudovicilor ? Nu poate și aici să se sprijine.

În Dumă există două partide burgheze principale : cadeții și trudovicii. Primul reprezintă burghezia conciliatoristă, trădătoare, care pune la cale cu bună știință o tranzacție cu absolutismul și care în mod vădit este incapabilă de o luptă hotărâtă. Al doilea reprezintă mica burghezie muncitoare, asuprită fără seamăn, care visează la o împărțire egalitară a pământului, capabilă de lupta cea mai hotărâtă și plină de abnegație și care este împinsă la această luptă de întregul mers al evenimentelor și de toată comportarea guvernului. *Pe care burghezie trebuie să sprijine „imediat” proletariatul ? Pe cea de-a doua, punând în gardă „poporul” împotriva nestatorniciei primei. Proletariatul trebuie să sprijine și să sprijine pe trudovici împotriva cadeților, demascând „tutela reacționară” a cadeților asupra trudovicilor, chemând pe trudovici să scuture această tutelă.*

Iar acum ultima problemă : cum să sprijini și în ce luptă anume ? Să sprijini un anumit grup în cadrul Dumei înseamnă a vota pentru el. Grupul muncitoresc, după cum se știe, a refuzat să voteze pentru răspunsul cadet (și în genere al întregii Dume) la adresă. Deputații muncitorilor au refuzat „să sprijine” *în unanimitate* „Duma”. Nu cumva muncitorii au făcut aici o „greșeală” ? Dacă tov. Plehanov crede că da, s-o spună deschis ; asemenea lucruri trebuie să fie spuse fără înconjur.

Sprijinul serios, sprijinul real va fi dat în afara Dumei. El nu depinde de noi, ci de întreaga evoluție a evenimentelor, de însăși esența luptei actuale, deoarece nu este vorba de o luptă între Dumă și guvern, ci de o luptă între popor și vechiul regim. Este straniu și greșit să numești doar „sprijin” o atare „sprijinire a Dumei”. Ea va fi o luptă hotărâtă în afara Dumei ; proletariatul trebuie să o înceapă numai împreună cu țărănimea ; proletariatul și țărănimea vor învinge în această luptă în ciuda întregii nestatornicii, a șovăielilor, trădărilor și a cochetării cu reacțiunea la care se dedă burghezia liberală, cadetă, „dumistă”.

Iată deci cât de proaste sfaturi dă tov. Plehanov clasei muncitoare. Congresul nostru social-democrat de unificare a făcut o oarecare greșeală împingînd întrucîtva partidul spre dreapta și apreciînd insuficient pericolul de a ne lăsa antrenăți în sprijinirea cadetilor. Tov. Plehanov comite o mare greșeală evoluînd prea mult spre dreapta și chemînd proletariatul să sprijine pe deplin și fără rezerve pe cadetși și Duma cadetă.

Scris la 20 mai (2 iunie) 1906

*Publicat la 21 mai 1906
în ziarul „Volna” nr. 23*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

ZVONURI ȘI VERSIUNI ÎN LEGĂTURĂ CU DIZOLVAREA DUMEI DE STAT

Ziarele au reprodus o scurtă informație apărută în „Buletinul oficial“⁷³, potrivit căreia se proiectează ca Duma de stat să intre la 15 iunie în vacanță de vară ! Acum telegramele agențiilor dezminț această informație, dar, după cum arată pe bună dreptate „Reci“, o dezminț în doi peri, fără a reuși să convingă pe nimeni.

Posibilitatea ca peste câteva săptămîni Duma să fie dizolvată „pe timpul verii“ rămîne în picioare. De aceea problema ridicată de ziarul „Curier“, și anume dacă Duma își va *înterupe* sau nu activitatea, prezintă un deosebit interes. „Curier“ citează cuvintele rostite de d-l Rodicev în Duma de stat : „Nu vom pleca în nici un caz înainte de a ne fi îndeplinit mandatul cu care am fost trimiși aici“, și cuvintele altui cadet, d-l Gredescul : „Dumei îi rămîne în această luptă (cu guvernul) o resursă foarte importantă : puterea ei legislativă, și numai după ce ar epuiza-o ar avea dreptul să plece și să-și arate neputința în fața poporului“.

„Curier“ *speră* că d-l Rodicev propune „serios“ Dumei de stat să nu-și *înterupă* activitatea dacă guvernul o va dizolva. De aceea sprijină cu hotărîre pe Rodicev împotriva lui Gredescul. Ziarul vorbește totodată cu un dispreț pe deplin îndreptățit despre perspectiva „de a îngrămădi vrafuri de legi“ (în parte de-a dreptul draconice, adăugăm noi, iar în parte timide și inconsecvente) „numai pentru a-și arăta apoi în fața întregului popor neputința și a se da deoparte“.

Ne bucură că tovarășii de la „Curier“ recunosc că Duma ar avea un rol ridicol și murdar dacă n-ar face decît „să îngre-“

mădească vrafuri de legi", ci „să-și arate neputința". Ne bucură de asemenea că tovarășii de la „Curier" socotesc cu putință să vorbească despre Dumă ca despre „un centru de concentrare a forțelor populare, ca despre un nucleu în jurul căruia se înfăptuiește organizarea acestor forțe și se concentrează mișcarea" în legătură *numai* cu perspectiva unui *refuz* al Dumei de a-și înceta activitatea. Sîntem gata să admitem că o Dumă *care refuză* să se limiteze numai la terenul legal ar putea servi mișcării mai mult decît îi servește acum. Însă pînă acum n-am văzut din partea Dumei cadete decît o luptă împotriva încercărilor timide ale trudovicilor de a pași pe această cale. Noi nu „sperăm" că d-l Rodicev a vorbit „serios". În afară de aceasta, credem că dacă domnii Rodicevi s-ar dovedi în stare vreodată să părăscască terenul legal și să facă un gest ca refuzul de a-și înceta activitatea, atunci *alegerea acestui moment nu trebuie lăsată în seama guvernului*. Refuzul de a-și înceta activitatea înseamnă alegerea momentului pentru un conflict net în funcție de guvern, deoarece acesta va decreta dizolvarea Dumei. Totodată, cei care vor să alegă momentul cel mai prielnic pentru un conflict (adică trudovicii, deoarece n-avem nici un motiv să ne punem speranțe în cadeți) trebuie să procedeze în așa fel, încît *să aleagă ei înșiși* momentul și să nu lase guvernului această alegere. Există doar și probabilitatea ca guvernul să nu-i împiedice pe cadeți „să îngrămădească vrafuri de legi", după expresia atît de potrivită și caustică a ziarului „Curier".

Scris la 20 mai (2 iunie) 1906

Publicat la 21 mai 1906
în ziarul „Volna" nr. 23

Se tipărește după textul
apărut în ziar

KAUTSKY DESPRE DUMA DE STAT ⁷⁴

A apărut o nouă broșură a lui K. Kautsky : „Duma de stat“ (ed. „Amiran“, Petersburg, 1906, prețul 3 copeici). Este extrem de important să menționăm câteva idei ale autorului referitoare la problemele controversate ale social-democrației ruse. În primul rând, despre boicotarea Dumei. Cititorii cunosc, desigur, procedeul ieftin cu ajutorul căruia aripa dreaptă a social-democrațiilor noștri a căutat și caută să scape de această problemă. Ei judecă simplist : participarea la lupta parlamentară înseamnă social-democratism, neparticiparea – anarhism. *Prin urmare*, boicotul a fost o greșală, iar bolșevicii sînt anarhiști. Întocmai așa a judecat, de pildă, pseudosocial-democratul Negorev, așa judecă și majoritatea tovarășilor lui de idei.

Kautsky este marxist. *De aceea* el judecă altfel. El socotește necesar să examineze *condițiile istorice* concrete din Rusia și nu să repete cuvintele care sînt șablon pentru un european.

„În aceste condiții – scrie Kautsky descriind pe scurt rînduile instaurate de Dubasov –, în aceste condiții *nu este de loc de mirare* că majoritatea tovarășilor noștri ruși n-au văzut în Duma convocată pe această cale nimic altceva decît o falsificare revoltătoare a reprezentanței populare și au hotărît s-o boicoteze și să nu participe la campania electorală“.

Kautsky nu găsește nimic surprinzător în tactica „blanquismului“ și a „anarhismului“. Nu-i așa că ar fi foarte instructiv pentru tov. Plehanov și pentru toți menșevicii să se gîndească la asta ?

„Nu este de loc de mirare – scrie mai departe Kautsky – că majoritatea tovarășilor noștri ruși, în loc să participe la campania electorală pentru a ajunge în Dumă, au socotit *mai indicat* să lupte pentru a zădărnici această Dumă și pentru a obține o adunare constituantă“.

Concluzia ce se desprinde de aici e clară. Marxiștii trebuie să rezolve problemele istorice concrete printr-o analiză atentă a tuturor condițiilor politice ale momentului și nu prin vorbărie goală pe tema opoziției dintre blanquism și anarhism etc.

În timp ce la noi, social-democrații, a devenit o modă să repetăm după cadeți că boicotul a fost o greșeală, Kautsky, analizând problemele în mod cu totul imparțial, nici nu se gîndește să tragă o asemenea concluzie. El nu se grăbește să se plece cu umilintă în fața faptului convocării Dumei, deși scrie într-un moment în care nereușita încercării „de a zădărnici Duma“ a devenit fapt. Însă Kautsky nu este dintre cei care după fiecare eșec (bunăoară după eșecul din decembrie) se grăbesc să se căiască și să-și recunoască „greșeala“. Kautsky știe că un insucces în lupta proletariatului nu înseamnă nici pe departe de fiecare dată o „greșeală“ a lui.

În broșura lui Kautsky, un alt loc important îl ocupă problema : cine, adică ce clase sau grupuri sociale pot învinge în actuala revoluție rusă. „Țăranii și proletariatul – scrie Kautsky – vor împinge tot mai energic și fără menajamente“ (notați asta, tovarăși de la „Nevskaia Gazeta“ care încuviințați „înțelepciunea“ cadetă !) „spre stînga pe membrii Dumei, vor întări din ce în ce mai mult *aripa ei stîngă*, vor face ca adversarii lor să slăbească din ce în ce mai tare, îi vor paraliza într-o măsură din ce în ce mai mare pînă cînd *îi vor birui cu totul*“ (pag. 8).

Așadar, Kautsky așteaptă ca în actuala revoluție rusă să învingă *țăranii și proletariatul*. Nu ne-ar putea explica oare tovarășii menșevici care este deosebirea dintre dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și a țărănimii și victoria acestor clase ? Nu cumva îl vor acuza pe Kautsky de blanquism și de narodovolism pentru ideea că în revoluția *burgheză* poate *învinge* nu burghezia, ci țărănimia și proletariatul ?

Cine va voi să chibzuiască asupra acestei chestiuni va începe să-și lămurească greșeala fundamentală a menșevicilor, care înclină întotdeauna să creadă că în revoluția burgheză poate fi vorba numai despre supremația burgheziei și care, de aceea, se înspăimintă întotdeauna la ideea cuceririi puterii (or, victoria în revoluție nu înseamnă altceva decât cucerirea puterii) de către țărănime și proletariat.

A treia idee importantă și prețioasă a lui K. Kautsky se referă la însemnătatea Dumei ca un nou centru, ca un pas important în opera de organizare a mișcării. „Indiferent de direcția pe care ar apuca-o Duma – spune Kautsky –, impulsurile directe și indirecte, intenționate și neintenționate pe care le va da ea de aici înainte revoluției își vor face efectul simultan în întreaga Rusie și vor provoca o reacție simultană și generală“.

Este perfect adevărat. Cine susține acum că bolșevicii propun ca Duma „să nu fie luată în seamă“ sau chiar să fie alungată și că ei ignorează Duma spune un neadevăr. Încă la Congresul de unificare, bolșevicii au propus o rezoluție în care se spunea :

„Social-democrația trebuie să folosească Duma de stat și ciocnirile ei cu guvernul sau conflictele din cadrul ei, luptînd împotriva elementelor ei reacționare, demascînd fără cruțare inconsecvența și nestatornicia cadeților, urmărind *cu deosebită atenție* elementele democrației revoluționare țărănești, unindu-le, opunîndu-le cadeților, sprijinind acțiunile lor care corespund intereselor proletariatului“ * etc.

Cine vrea să-i judece pe bolșevici pe baza rezoluțiilor lor și nu după scornelile Negorevilor va vedea că între Kautsky și bolșevici *nu există nici un fel de divergențe* în problema Dumei de stat.

Despre fracțiunea parlamentară social-democrată din Dumă, Kautsky nu vorbește în broșura menționată.

„Vestnik Jizni“ nr. 6
din 23 mai 1906

Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în revistă.

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 368. — Nota red.

CADEȚII, TRUDOVICII ȘI PARTIDUL MUNCITORESC

Oricît de deformată ar fi reprezentanța poporului în Duma de stat datorită legii electorale și împrejurărilor în care s-au desfășurat alegerile, ea ne oferă suficient material pentru studierea politicii diferitelor clase din Rusia și ne ajută să ne corectăm concepțiile greșite sau înguste în această problemă.

Justețea împărțirii partidelor burgheze în trei tipuri principale, împărțire asupra căreia au insistat bolșevicii în proiectul lor de rezoluție la Congresul de unificare *, devine din ce în ce mai evidentă. Octombriștii, cadeții, democrații revoluționari sau reprezentanții țărănimii, iată care sînt cele trei tipuri principale. Fără îndoială că nu poate fi vorba de închegarea deplină și definitivă a partidelor de fiecare tip, deoarece a trecut prea puțin timp de cînd diferitele clase ale societății ruse au început să se manifeste față pe o arenă politică cît de cît liberă.

Partidul octombriștilor este organizația directă de clasă a moșierilor și a marilor capitaliști. Caracterul contrarevoluționar (antirevoluționar) al acestei părți a burgheziei este cît se poate de limpede. Ea se situează de partea guvernului, deși continuă să se certe cu el pentru împărțirea puterii. Heidenii & Co. se unesc uneori chiar cu cadeții spre a face opoziție vechii cîrmuiri, dar chiar cei mai dispuși să se entuziasmeze de orice „opoziție“ nu uită, cu toate acestea, care este adevărata esență a partidului octombriștilor.

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 225—227. — Nota red.

Cadeții sînt principalul partid de tipul al doilea. Deși acest partid nu este legat în mod exclusiv de o singură clasă a societății burgheze, totuși este un partid cu desăvîrșire burghez. Idealul său este o societate burgheză curățată de iobăgie, în care să domnească ordinea, o societate care să dispună împotriva tentativelor proletariatului de o strajă cum ar fi... camera superioară, armata permanentă, neeligibilitatea funcționarilor, legile draconice împotriva presei etc. Cadeții sînt un partid semimoșieresc. Ei visează să se răscumpere de la revoluție și rîvnesc să încheie o tranzacție cu vechea cîrmuire. Ei se tem de inițiativa revoluționară a poporului. Șovăelile și nestatornicia acestui partid devin din ce în ce mai evidente, pe măsură ce desfășoară o activitate politică fățișă mai amplă, în special în Duma de stat. Și de aceea glasurile unor oameni miopi, orbiți de un succes de moment, care se pronunță în favoarea sprijinirii cadeților, nu vor găsi niciodată un larg ecou în rîndurile clasei muncitoare.

Al treilea tip de partid burghez îl reprezintă trudovicii, adică deputații țărănimii în Duma de stat, care și-au publicat zilele trecute programul. Social-democrații au urmărit evoluția acestui tip de partide politice din Rusia încă de la apariția lor. Uniunea țărănească a fost unul din nucleele acestui tip de partide; asociațiile radicale ale intelectualității neavute gravitau într-o anumită măsură spre el, socialiștii-revoluționari evoluau în aceeași direcție, nemaiîncăpînd în haina îngustă a unui grup de intelectuali. Formele și nuanțele variate ale acestui curent corespund întru totul tipurilor variate ale micii burghezii „muncitoare” din Rusia și maselor uriașe pe care le cuprinde ea. Reazemul principal al acestui curent, al acestor partide este țărănimea. Condițiile obiective împing țărănimea la luptă hotărîtă împotriva proprietății moșierești, împotriva puterii moșierilor în general, împotriva vechiului regim politic, strîns legat de ea. Această democrație burgheză este *constrînsă* să devină revoluționară, în timp ce liberalii, cadeții etc. reprezintă burghezia *constrînsă* de condițiile ei de existență să se străduiască să încheie o tranzacție cu vechiul regim. Se înțelege apoi că țărănimea își exprimă năzuințele sub formă de utopii, adică de deziderate irealizabile, cum ar

fi folosirea egalitară a pământului în condițiile menținerii dominației capitalului.

Conștiința intereselor sale de clasă, deosebite de interesele democrației revoluționare, determină proletariatul să se organizeze într-un partid de clasă cu totul independent. Dar atitudinea critică a proletariatului socialist față de visările deșarte nu-l va face să scape niciodată din vedere sarcina sa pozitivă : să sprijine din răspuțeri democrația revoluționară în lupta împotriva vechiului regim și a vechilor rînduiri, punînd în gardă poporul împotriva nestatorniciei burgheziei liberale, micșorînd pericolul acestei nestatornicii prin alianța sa de luptă cu țărănimea revoluționară.

Iată care trebuie să fie baza întregii tactici, a întregii comportări politice a proletariatului social-democrat în momentul de față. Pentru a acționa împreună cu țărănimea, el trebuie să caute s-o lămurească, s-o ridice și s-o atragă în luptă, arătîndu-i neîncetat cît de deșartă este încrederea ei în „petiții“, „decizii“, în Duma de stat, această instituție generală de petiții. „A face ca masele largi să-și dea seama că Duma nu e bună de nimic“ (rezoluțiile Congresului de unificare), iată sarcina proletariatului. Iar, în interesul acțiunilor comune cu țărănimea, el trebuie să se abțină categoric de la acțiuni izolate, inoportune. Tot în vederea succesului luptei care se apropie este necesar însă ca șovăiala cadeților să fie demascată fără cruțare, este necesar să se arate clar că „Duma nu e bună de nimic“, să se ducă o luptă hotărîtă împotriva încercărilor de a estompa deosebirile dintre cadeți și trudovici.

Iată din ce punct de vedere trebuie să aprecieze proletariatul socialist relațiile dintre cadeți și trudovici. Luați problema reformei agrare. Cadeții vor rîscumpărarea. Trudovicii vor numai să se dea o compensație pentru pămînt, poate sub forma unei pensii sau a unui loc gratuit la azil. „Volna“ a mai explicat deosebirea uriașă dintre rîscumpărare și internarea într-un azil⁷⁵. Partidul muncitoresc cere confiscarea, adică exproprierea fără nici o rîscumpărare și fără nici o compensație, deși nu are, bineînțeles, nimic împotriva adăpostirii moșierilor neavuți la azil. Este clar că partidul muncitoresc trebuie să sprijine pe trudovici împotriva cadeților. În Rusia, rîscumpărarea pămîntului a mai jucat o dată un rol cît se

poate de dăunător, ruinînd pe țărani, îmbogățind pe moșieri, întărind vechea cîrmuire. În prezent, în Rusia, numai cei care pe jumătate sînt adepți ai guvernului pot fi adepți ai răscumpărării.

Luăți programul politic. Cadeții vor o Cameră superioară cu suveranitatea incompletă a poporului. Trudovicii se pronunță cu hotărîre împotriva „unor instituții suprapuse și bariere cum sînt Consiliul de stat, camera boierilor, cea de-a doua cameră etc.”⁷⁶, care să se situeze de-asupra parlamentului ales prin vot universal. Grupul trudovic adoptă în întregime programul-minimum muncitoresc cu ziua de muncă de 8 ore etc. Este clar că și aici partidul muncitoresc trebuie să sprijine pe trudovici împotriva cadeților.

Să luăm problema pămîntului. Cadeții vor să lase o parte din pămînt în proprietatea țăranilor și a moșierilor, iar o parte s-o treacă în proprietatea statului. Trudovicii vor să treacă toate pămînturile în proprietatea statului, deși nu dintr-o dată, ci treptat, și să stabilească folosirea egalitară a pămîntului. Este clar că trudovicii *merg mai departe* în lupta împotriva proprietății moșierești și a proprietății private asupra pămîntului în general. Ar fi o greșeală grosolană a partidului muncitoresc să nu sprijine și în această problemă pe trudovici împotriva cadeților. Atît greșelile unora cît și ale celorlalți nu constituie cîtuși de puțin un motiv ca partidul muncitoresc să nu sprijine democrația burgheză cu adevărat revoluționară. Atît cadeții cît și trudovicii greșesc socotind cu putință să se treacă fie și o parte din pămînturi în mîinile unui stat care nu e nici pe departe întru totul democrat. Mai bine o împărțire decît să se treacă pămîntul în mîna unui astfel de stat. Această greșeală a făcut-o, din păcate, și Congresul P.M.S.D.R., admițînd trecerea unei părți a pămînturilor în mîna statului „democrat”, fără să precizeze *exact* cît de *larg* și de *profund* trebuie să fie acest democratism. O comparație între programul cadet și cel trudovic arată deosebit de pregnant greșeala Congresului social-democrat.

Apoi, trudovicii greșesc socotind că se poate concepe o folosire „egalitară” a pămîntului în condițiile menținerii gospodăriei bazate pe producția de mărfuri. Partidul muncitoresc

trebuie să demaște această utopie mic-burgheză și s-o respingă în modul cel mai hotărît.

Ar fi însă nehibzuit să uităm *cauza* cu adevărat revoluționară a acestei clase în revoluția actuală din pricina luptei împotriva unui *vis* deșert al micului proprietar. Un marxist nu poate proceda astfel. Greșeala aceasta o face, de pildă, ziarul „Curier“, declarînd (în nr. 5) : „proiectul de lege al Grupului trudovic, în linii esențiale, este departe de a fi satisfăcător“ (just !) „și nu merită sprijinul clasei muncitoare“ (nu-i adevărat !).

Păstrîndu-și independența deplină, partidul muncitoresc trebuie să-i sprijine și în acest caz pe trudovicii împotriva cadeților. Demascînd atît greșelile unora cît și ale celorlalți, nu trebuie să uităm că trudovicii merg mai departe decît cadeții, că greșelile trudovicilor vor căpăta o însemnătate practică pe o treaptă mai înaltă de dezvoltare a revoluției decît greșelile cadeților. Datorită politicii cadeților, poporul *își pierde* iluziile în posibilitatea unirii libertății poporului cu vechiul regim. Datorită politicii trudovicilor, poporul *își pierde* iluziile în posibilitatea unirii concepției „egalitare“ cu capitalismul. Datorită politicii cadeților, poporul *își pierde* primele iluzii burgheze ; datorită politicii trudovicilor, el *își pierde* ultimele sale iluzii burgheze. Iluziile cadeților împiedică victoria revoluției burgheze. Greșelile trudovicilor vor împiedica victoria imediată a socialismului (victorie imediată la care, de altfel, muncitorii nu visează în van). De aici apare limpede enorma deosebire dintre cadeți și trudovici, și partidul muncitoresc trebuie să țină seama cu strictețe de această deosebire.

Dacă nu am face-o, am transforma proletariatul socialist, din avangardă a revoluției, din sfătătorul mai conștient al țărănimii, într-un complice inconștient al burgheziei liberale.

CUM PRIVEȘTE TOV. PLEHANOV TACTICA SOCIAL-DEMOCRAȚIEI ? ⁷⁷

În ultimele două numere ale ziarului „Curier“ este publicată prima scrisoare a tov. Plehanov „despre tactică și lipsa de tact“. Presa liberală burgheză a și făcut remarca, întru totul justă, că tov. Plehanov merge mult mai spre dreapta decât ziarul „Curier“. Toată această presă se întrece în a-i adresa laude tov. Plehanov și îl opune restului social-democrației.

Să examinăm cât mai calm aceste raționamente ale tov. Plehanov.

Tov. Plehanov polemizează cu ziarul social-democrat „Kolokol“ ⁷⁸ din Poltava. El reproduce următoarele pasaje din acest ziar :

„Nici un individ și nici chiar un grup întreg — scrie „Kolokol“ — nu devin social-democrați numai prin adoptarea programului social-democrat. Pentru aceasta este necesar să fie adoptate în întregime și bazele tacticii social-democrate.

Semnul distinctiv al social-democrației, care o evidențiază printre celelalte partide, este, în afară de program, poziția ei intransigentă de clasă față de toate celelalte partide, și anume față de partidele burgheze.

Tov. Plehanov „se ridică“ extrem de categoric împotriva pasajelor citate. În primul rând, în loc de cuvântul „poziție“ el cere să se pună „opозиție“. Credem că această rectificare nu îmbunătățește cituși de puțin expunerea autorului, ci mai degrabă o înrăutățește. În al doilea rând, tov. Plehanov își asumă o muncă de corector. În text lipsește o virgulă după cuvântul „partide“. Corectorii fără pretenții îndreaptă de

obicei fără multă zarvă asemenea greșeli. Corectorii cu pretenții scriu un foileton pe cel puțin o jumătate de coloană !

Să revenim la subiect. Care este obiecția de fond a tov. Plehanov ? El spune : „Autorul prezintă toate celelalte partide *, și anume partidele burgheze ca pe o masă reacționară compactă“.

Asta *nu-i adevărat*. În cuvintele citate nu e nici urmă de asemenea prezentare. Iar din ceea ce citează mai departe însuși Plehanov, *se disting net* două feluri de partide burgheze : 1) partidele „cadete-opoziționiste“ și 2) partidele „dreapta“. Tov. Plehanov atribuie autorului ideea „unei mase reacționare compacte“, ceea ce este nu numai nedrept, ci și nedemn de un socialist care dorește să discute problemele în fond.

„Diferitele partide burgheze sînt vopsite în diferite culori“, spune tov. Plehanov. După cum am arătat, această idee justă nu este de loc străină autorului articolului din „Kolokol“, care deosebește două „culori“ : una cadetă-opoziționistă și una de dreapta. Prin urmare, autorul n-a păcătuț împotriva „bazelor“ tacticii social-democrate, în ciuda părerii criticului nostru chițibușar, dar inabil. Pentru a defini tactica social-democrației *din Rusia în timpul revoluției, nu este suficient* însă să faci o deosebire între aceste două „culori“ ale partidelor burgheze. Aici, în ideea sau în expunerea din „Kolokol“, există într-adevăr o lacună, pe care tov. Plehanov n-a observat-o. El s-a legat de lacune inexistente, scăpînd din vedere una reală.

Dacă tov. Plehanov ar fi vrut să discute cu bolșevicii ** fondul problemei și nu să polemizeze spre a oferi un prilej de amuzament și de bucurie ziarelor cadete, el n-ar fi trecut cu nici un chip sub tăcere faptul că bolșevicii sînt cei care insistă de multă vreme asupra necesității de a distinge cel puțin *trei* „culori“ principale la partidele burgheze. Tocmai în aceasta rezidă una din deosebirile fundamentale dintre *cele*

* Tov. Plehanov uită și el să pună aici o virgulă sau să spună mai simplu : față de toate partidele burgheze, făcînd el însuși aceeași greșală pentru care a mustrat cu un aer important pe un tovarăș !

** Nu cunoaștem nici pe autorul articolului din „Kolokol“, nici redacția și orientarea generală a acestui ziar social-democrat. Avem în vedere aici ideea de fond a „criticii“ lui Plehanov și nu în mod special polemica lui împotriva ziarului „Kolokol“.

două tactici și în zadar speră tov. Plehanov că va estompa această deosebire dintre tacticile politice prin suspine mic-burgheze și filistine în legătură cu „lipsa de tact“.

Acum un an a apărut în străinătate broșura bolșevică „Două tactici“*, care a fost apoi retipărită în Rusia. În această broșură se demonstra principala greșeală a întregului menșevism: faptul că el nu înțelege care anume elemente ale burgheziei sînt capabile să ducă pînă la capăt, împreună cu proletariatul, revoluția burghezo-democratică din Rusia. Menșevicii susțin într-una, chiar și astăzi, punctul de vedere greșit potrivit căruia revoluția burgheză trebuie s-o facă propriu-zis „burghezia“ (burghezia în general, fără deosebire de „culoare“!), iar proletariatul trebuie să-i dea ajutor. De aceea menșevicii (inclusiv Plehanov) n-au putut niciodată să definească în mod cît de cît marxist *ce* va însemna, din punctul de vedere al unei regrupări politice a claselor, „victoria decisivă a actualei revoluții“, deși n-au avut nimic împotriva să se vorbească chiar în rezoluții despre această victorie. Afirmarea bolșevicilor că victoria decisivă nu poate însemna decît dictatura proletariatului și a țărănimii nu le-a plăcut, dar ei n-au putut nici s-o infirme, nici s-o corecteze sau s-o modifice.

Bolșevicii au afirmat și afirmă că în epoca revoluției burghezo-democratice aliatul statornic și serios al proletariatului (pînă la victoria acestei revoluții) nu poate fi decît țărănimea. Țărănimea este și ea o „democrație burgheză“, dar de cu totul altă „culoare“ decît cadeții sau octombriștii. În fața acestei democrații burgheze, indiferent de ceea ce vrea ea, *istoria a pus* țeluri cu adevărat revoluționare în legătură cu „vechea orînduire“ din Rusia. *Această* democrație burgheză este nevoită să lupte împotriva a *înseși* bazelor puterii moșieresti și ale vechii puteri de stat legate de ea. *Această* democrație burgheză nu este „silită“ de condițiile obiective să tindă cu orice preț spre menținerea vechii puteri, spre terminarea revoluției printr-o *tranzacție* cu vechea putere. *Această* democrație burgheză este deci, prin tendințele ei – care sînt determinate de ceea ce este ea silită să facă –, o *democrație revoluționară*. Iar bolșevicii au definit astfel tactica proleta-

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 1—127. — Nota red.

riatului socialist în timpul revoluției burghezo-democratice : proletariatul trebuie să ducă după sine țărănimea fără să se contopească cu ea, s-o conducă împotriva vechiului regim și a vechilor rinduieli, paralizând nestatornicia și șovăielile burgheziei liberale, care oscilează între libertatea poporului și vechiul regim.

Tocmai aceste baze ale tacticii proletariatului social-democrat din Rusia în epoca actuală nu le-au înțeles menșevicii. Și nu le-a înțeles nici tov. Plehanov. Tocmai această problemă *concretă* a tacticii noastre caută el s-o ocolească, s-o estompeze, s-o camufleze prin raționamente pe marginea unor omisiuni și greșeli de tipar, prin pasaje nepotrivit alese etc.

Judecați și singuri. În nr. 5 al ziarului „Curier“, Plehanov merge pînă acolo, încît atribuie bolșevicilor ideea că „proletariatul nu poate merge alături de burghezie... asta ar fi oportunism“.

Noi n-am murit încă, tov. Plehanov ! A ne atribui născociri care pot fi puse doar pe seama morților înseamnă a te face de rușine și nimic mai mult. Cine cunoaște cît de cît ziarele „Vpered“, „Proletarii“, broșurile „Două tactici“, „Victoria cadetilor“ și alte broșuri ale bolșevicilor își dă seama imediat că Plehanov afirmă un neadevăr.

Bolșevicii repetă de un an și jumătate că greșeala menșevicilor constă în nepriceperea de a desprinde democrația burgheză revoluționară de întreaga democrație burgheză, care tocmai în momentul de față își pierde repede revoluționarismul. De un an și jumătate ei repetă că menșevicii, de teama ridicolă „de a nu se apropia cumva“ de socialiștii-revoluționari, *se apropie* peste măsură de cadeți, subapreciind democrația burgheză de *culoare revoluționară*. Bolșevicii susțin că *oportunismul* menșevicilor constă în faptul că dau uitării interesele fundamentale ale democrației, prin urmare și ale *socialismului*, – deoarece în epoca revoluției burgheze nu sînt posibile succese reale în afara succeselor democrației –, de dragul unor succese vremelnice ale liberalismului, că se ploconesc orbește în fața falsei străluciri a triumfurilor reputate de zemți sau de cadeți.

Iată în ce constă *oportunismul* dv., tov. Plehanov !

Marx ne-a învățat, exclamă Plehanov, „să nu întrebăm ce vor burghezii, ci ce sînt ei *siliți* să facă“.

Întocmai, tovarășe Plehanov. Dv. dați uitării tocmai această știință a lui Marx atunci cînd îi pomeniți în deșert numele, așa cum în deșert îl pomenea și Bernstein, care submina marxismul. Uitați că *cadeții* „sînt siliți“ să încheie o *tranzacție* cu vechiul regim, în timp ce *democrația țărănească sau revoluționară* „este silită“ să pășească la luptă hotărîită împotriva lui, sau, cel puțin, uitați că *cadeții* nu sînt capabili decît de o tranzacție, în timp ce țăraniile sînt capabili și de o luptă serioasă. Prin fraze *generale* care se referă la ceea ce sînt siliți să facă „burghezii“ *în general*, tov. Plehanov *estompează* problema concretă care se referă la ceea ce sînt siliți să facă „burghezii“ de *culoare* cadetă și burghezii de *culoare* democrației revoluționare.

Și acum judecați cine se dovedește *în fapt* a nu ști să facă distincție în prezent între diferitele culori ale burgheziei *din Rusia* de astăzi? Cine servește muncitorilor scolastică, pedantism și „adevăruri mumificate“, în loc să arate ce deosebiri esențiale există tocmai în momentul de față în cadrul democrației burgheze?

Cititorii pe care această problemă îi interesează cu adevărat trebuie s-o rezolve nu pe baza unor impresii accidentale, ci studiind cu seriozitate literatura social-democrată și hotărîrile congreselor. Luați rezoluția congresului cu privire la Duma de stat și comparați-o cu proiectul de rezoluție al bolșevicilor*. Veți vedea că tocmai rezoluția congresului (menșevică) *nu știe* să facă o deosebire clară între democrația țărănească și democrația cadetă. Dimpotrivă, rezoluția bolșevicilor subliniază această deosebire. Rezoluția congresului se limitează la sfatul de a demasca inconsecvența *tuturor* partidelor burgheze, în timp ce în rezoluția noastră se vorbește despre nestatornicia *cadeților* și despre necesitatea de a uni democrația țărănească și de a o opune acestora. În această privință, rezoluția congresului nu are nici o valoare, deoarece demascarea *tuturor* partidelor burgheze constituie sarcina

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 367—368. — Nota red.

sociaștilor din *toate* țările în *toate* timpurile ; cine se oprește aici nu face decît să repete școlărește cuvinte marxiste învățate pe de rost, fără să le înțeleagă sensul și fără să știe să le aplice la Rusia. A spune în epoca revoluției burgheze : „demascați toate partidele burgheze“ înseamnă a nu spune nimic, ba chiar a spune un neadevăr, deoarece o demascare serioasă și concretă nu se poate obține decît pe măsura intrării în avanscena istoriei a *cutărilor sau cutărilor* partide burgheze. Rezoluția noastră distinge, dimpotrivă, „culorile“ care joacă un rol politic *astăzi*. Și de aceea Duma de stat a confirmat chiar de la primii ei pași rezoluția *noastră*, arătînd tuturor în mod concret nestatornicia cadetilor și esența mai revoluționară a „trudovicilor“.

Un alt exemplu. Problema atitudinii față de partidele burgheze. Cum rezolvau menșevicii înainte de congres această problemă ? Prin fraze generale : vezi proiectul lor de rezoluție. Dar bolșevicii ? Deosebînd *trei* feluri de opoziție burgheză : octombriștii, cadetii și democrații revoluționari (vezi proiectul de rezoluție bolșevic) *. Cum a rezolvat-o congresul ? Menșevicii *nu s-au decis* să propună o rezoluție proprie și *au confirmat rezoluția congresului de la Amsterdam* ! Social-democrații ruși din epoca revoluției burgheze nu știu să spună nimic despre burghezia rusă de diferite culori ; ei nu știu decît să repete ceea ce spun europenii din toate țările la o sută de ani după revoluția burgheză ! !

Oare nu e lîmpede că stimatul Plehanov aruncă propria lui vină asupra altora ?

Să luăm raționamentele tov. Plehanov cu privire la „adevărătul socialism“, apărut în deceniul al 5-lea al secolului trecut în Germania. În ce constă esența acestui „adevărăt socialism“ ? În neînțelegerea luptei de clasă și a însemnătății libertății politice, pe de o parte. În nepriceperea de a face distincție între însemnătatea cutărei sau cutărei pături a burghezicii în lupta politică în curs, pe de altă parte. Nu e oare ridicol că tov. Plehanov ne reproșează *nouă* acest lucru, în timp ce tocmai el este cel care, în fruntea menșevicilor, *estompează* deosebirea fundamentală, izvorită din condițiile momen-

* Vezi op. cit., pag. 225—227.

tului, între burghezia cadetă-opoziționistă și burghezia democrat-revoluționară ?

În general, reproșul făcut bolșevicilor că s-ar situa pe un punct de vedere apropiat de cel al „adevăraților socialiști“ este de-a dreptul ridicol. Gîndiți-vă numai : mereu am fost acuzați în cor de toată lumea pentru duritatea, inflexibilitatea și intransigența noastră excesivă. Oponenții noștri ne califică în același timp ba drept „blanquiști“, ba drept „anarhiști“, ba drept „adevărați socialiști“. Blanquiștii sînt complotiști (care au negat întotdeauna greva generală) ; ei exagerează însemnătatea puterii revoluționare. Anarhiștii neagă atît puterea revoluționară cît și, în genere, orice altă putere, opunînd organizării riguroase a blanquismului o completă lipsă de disciplină și de organizare. „Adevărații socialiști“ sînt un soi de lavroviști * pașnici, semidocti, nerevoluționari, eroi ai raționamentelor preasubtile și ai predicilor abstracte. Menșevicii n-ar fi putut să-și dea mai bine singuri la cap decît născocind, împotriva bolșevicilor, aceste acuzații, *care se exclud reciproc*. Pentru a răspunde la acuzațiile lor, ajunge să arătăm cu degetul toată această confuzie.

Cît despre noi, am spus întotdeauna și spunem că menșevicii reprezintă aripa dreaptă a social-democrației, aripă care inclină spre oportunism, adică tinde să abandoneze interesele permanente esențiale, fundamentale ale proletariatului de dragul unor interese de moment, de dragul unor aparente posibilități de „adaptare“ la stări de spirit, situații și relații de moment.

La ce se reduce întreaga tactică actuală a tov. Plehanov ? Ploconire în fața succesului cadetilor, uitare a aspectelor negative deosebit de importante din comportarea lor actuală, estompate a reacționarismului cadetilor față de elementul revoluționar al democrației burgheze, întunecarea conștiinței muncitorilor și țăranilor care mai sînt în stare să se încreadă în „petiții“ și în simulacrul de parlament.

Cadeții se silesc din răspuțeri să apară drept democrație burgheză în general, să ascundă divergența lor cu Grupul tru-dovic, să cocoloșească neînțelegerile cu democrația țărănească,

* Adepții unuia dintre curentele narodnice din deceniul al 8-lea al secolului trecut. Lavroviștii nu credeau în posibilitatea unei revoluții țărănești iminente în Rusia. — *Nota trad.*

să obțină sprijin anume pentru aripa dreaptă, nestatornică a democrației burgheze. Indiferent ce ar urmări tov. Plehanov, rezultatul la care ajunge este unul singur : el *sprijină în fapt* aceste tendințe reacționare ale cadeților. De aceea ei se și întrec în a-i aduce laude.

Tov. Plehanov declară : încă în 1903 (la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.) am combătut aripa dreaptă de atunci a partidului (Akimov, Martinov etc.), afirmând necesitatea de a sprijini orice mișcare *opozitionistă* împotriva absolutismului. La fel vedea lucrurile Marx în 1847. Și Plehanov încearcă să convingă pe cititori că bolșevicii au uitat acest adevăr.

Tov. Plehanov greșește. A rezolva problema concretă a sprijinirii la un moment *dat a cutărei sau cutărei părți* a acestei burghezii opoziționiste și revoluționare nu înseamnă a contesta teza generală a sprijinirii opoziției. Greșeala lui Plehanov constă în aceea că înlocuiește o problemă istorică *concretă* printr-o considerație *abstractă*. Aceasta în primul rînd. În al doilea rînd, ea constă în concepția lui cu totul *neistorică* asupra democrației burgheze din Rusia. Plehanov uită că situația diferitelor pături ale acestei democrații burgheze se schimbă pe măsură ce revoluția progresează. Cu cît revoluția se ridică mai sus, cu atît mai repede se desprind de ea păturile mai puțin revoluționare ale burgheziei. Cine nu înțelege acest lucru nu va ști să explice nimic din desfășurarea revoluției burgheze în general.

Să lămurim prin două exemple cele spuse.

În 1847 Marx a sprijinit cea mai timidă opoziție a burgheziei germane împotriva guvernului ⁷⁹. În 1848 el a infierat fără cruțare și a făcut de două parale pe cadeții germani foarte radicali, mult mai de stînga decît cadeții noștri, care desfășurau o „activitate organică” în parlamentul de la Frankfurt ⁸⁰, căutînd să încredințeze întreaga lume că această activitate organică este de cea mai mare însemnătate agita-torică și neînțelegînd inevitabilitatea luptei pentru puterea reală ⁸¹. Se contrazice aici Marx ? și-a schimbat el oare punctul de vedere ? nu cumva a căzut în blanquism (așa cum cred bernsteinienii și profesorii liberali germani) ? Cîtuși de puțin. *Revoluția a mers înainte*. În urma ei au rămas nu numai „sipo-viștii” germani din 1847, ci și „cadeții” germani din 1848.

Apărător credincios al intereselor clasei înaintate, Marx a biciuit fără cruțare pentru această rămânere în urmă pe cei mai influenți dintre cei rămași în urmă.

Plehanov îl invocă pe Marx, denaturându-l.

Al doilea exemplu.

În 1903, și chiar înainte, în anii 1901-1902, vechea „Iskră” a sprijinit pe „șipoviști”, adică pe zemții liberali timizi de atunci, care, împreună cu d-l Struve, au lansat lozinca „drep-turi și zemstve învestite cu puteri”. Revoluția a pășit înainte, iar social-democrații au trecut, ca să spunem așa, de la virfu-rile opoziționiste ale burghezicii la păturile ei de jos, revo-luționare. Ei „au șicanat” pe șipoviști pentru revendicarea neclară a unei constituții ; - pe constituționaliști pentru ignora-rea dreptului de vot universal etc. ; - pe cei care recunoșteau această revendicare pentru nerecunoașterea revoluției etc., pe măsura dezvoltării, lărgirii și adâncirii întregii mișcări democratice. Înseamnă oare că social-democrații revoluționari s-au contrazis pe ei înșiși dacă de la sprijinirea „șipoviștilor” aflați în opoziție în perioada 1901-1902 au trecut la sprijini-rea țaranilor revoluționari în 1905-1906 ? Cîtuși de puțin. Ei au rămas credincioși lor înșiși.

Cel ce se contrazice pe el însuși e tov. Plehanov, care, din cauza unui succes de moment al cadetilor, a scăpat din ve-dere sarcinile democratice mai înalte puse de viață.

Să mergem mai departe. Iată un exemplu deosebit de con-cludent de atitudine cît se poate de necritică la Plehanov față de Duma cadetă.

Tov. Plehanov reproduce următorul pasaj din „Kolokol” :

„Dacă aplicăm aceste teze generale la grupul parlamentar munci-toresc, putem spune că acest grup va exprima adevăratele năzuințe ale părții celei mai combative și mai conștiente a proletariatului din Rusia, cu alte cuvinte se va numi social-democrat numai în măsura în care, prin acțiunile lui în Dumă, va promova principiile tactice fundamentale ale social-democrației.

A nu se împotmoli în mlaștina generală cadetă-opoziționistă din Dumă, a nu se târî în coada majorității ei cadete, ci a se opune acestei majorități, a demasca caracterul limitat al tendințelor ei, străduința ei de a încheia o tranzacție cu partidele «de dreaptă» și cu guver-nul — iată singura tactică demnă de reprezentanții proletariatului și, în același timp, cu adevărat social-democrată pe care trebuie s-o recomandăm insistent reprezentanților muncitorilor în Duma de stat. Orice altă tactică ar întuneca conștiința de clasă a proletariatului,

ai cărui reprezentanți în Dumă se consideră membrii acestui grup, îi va transforma pe aceștia în acoliți ai partidelor burgheze și într-un instrument îndreptat împotriva sarcinilor de sine stătătoare ale proletariatului în desfășurarea generală a revoluției ruse“.

În legătură cu aceasta, Plehanov spune :

„Dacă tovarășul nostru din Poltava ar trebui să aplice tezele sale generale la partidul socialist din Franța, n-ar avea de făcut nici un fel de modificări cât de cât serioase în partea finală a articolului său. El s-ar putea limita să înlocuiască cuvintele «cadeți, cadet» prin cuvintele «radicali, radical», cuvîntul «Dumă» prin «Camera deputaților», în sfîrșit cuvintele «revoluției ruse» prin «mișcării social-istorice». Ceea ce e cît se poate de comod“.

Rugăm pe cititor să recitească pasajul din „Kolokol” și observația lui Plehanov. Această observație ne dezvăluie cu o rară claritate unul dintre izvoarele cotiturii lui Plehanov spre Bernstein.

Gîndiți-vă numai : „Kolokol” s-ar putea limita să înlocuiască în partea finală a articolului cuvîntul „cadeți” prin cuvîntul „radicali” și cuvîntul „Dumă” prin „Camera deputaților”.

Prin acest raționament, tov. Plehanov s-a demascat definitiv. El a arătat în mod concret cît de puțin înțelege ce sînt iluziile constituționaliste și deci cît de puțin înțelege momentul actual al revoluției burgheze din Rusia.

Între cadeții ruși și Duma rusă, între radicalii francezi ⁸² și Camera franceză, între raporturile dintre unii și raporturile dintre ceilalți există o deosebire *fundamentală*, pe care Plehanov o trece cu vederea. Plehanov a trecut cu vederea *un mic cuvîntel* din articolul publicat în „Kolokol”, un cuvînt mic, dar extrem de caracteristic și de semnificativ : „*tranzacție cu guvernul*”.

Gîndiți-vă, tov. Plehanov : poate fi vorba în Franța de o „tranzacție” a Camerei deputaților cu guvernul ? Nu poate fi vorba. De ce ? Pentru că acolo guvernul este subordonat camerei în tot ceea ce este mai esențial. Majoritatea din cameră este ea însăși un *guvern* real, care numește în posturile ministeriale persoanele pe care le crede de cuviință. Obținînd majoritatea în cameră, radicalii *devin implicit* un guvern. Relațiile parlamentare dintr-o anumită perioadă

corespund într-o măsură mai mare sau mai mică raportului de forțe reale din rândurile poporului și atitudinii puterii de stat față de popor. Constituția scrisă dintr-o anumită perioadă nu este în contradicție esențială cu constituția reală, adevărată, cu raportul de forțe.

În Rusia poate și trebuie să fie vorba de o tranzacție a majorității din Dumă cu guvernul. De ce? Pentru că la noi, atit prin lege cât și datorită situației de fapt, puterea reală nu aparține *Dumei*, ci vechiului guvern absolutist. Duma nu este un organ al puterii de stat, cum e camera, ci este numai un organ care se limitează la petiții, la cereri, la formularea revendicărilor unei părți a poporului față de vechiul regim. De aceea majoritatea din Dumă poate „să ajungă la o tranzacție” cu guvernul, ceea ce pentru Franța ar fi o absurditate. Relațiile parlamentare nu corespond de loc nici raporturilor reale de forțe din țară, nici atitudinii puterii de stat față de popor.

În Franța, adevărata luptă de clasă se desfășoară tocmai între forțele reprezentate în cameră, și chiar felul în care sînt reprezentate aceste forțe într-o anumită perioadă corespond, mai mult sau mai puțin, relativei lor „combativități”.

În Rusia, adevărata luptă nu se desfășoară între forțele reprezentate în Dumă, iar felul cum sînt reprezentate aceste forțe în Dumă se deosebește, tocmai în momentul de față, în mod cu totul izbitor și radical de relativa lor „combativitate”. Guvernul real al Rusiei nu este aproape de loc reprezentat în Dumă, el are alte „instituiții”, proletariatul aproape că nu este reprezentat nici el, țărănimea este slab, neproportional reprezentată.

Încercarea de a compara Rusia cu Franța arată că tov. Plehanov se confundă cu totul în iluzii constituționaliste. El ia cuvîntul (parlament, cameră) drept esență, fațada drept conținut. De aceea îi scapă cu desăvîrșire toate particularitățile importante ale momentului actual în Rusia, cînd se maturizează lupta între „popor”, care este în cea mai mică măsură reprezentat în Dumă, și vechiul regim, cînd rolul de „conciliatori”, de transfugi jucat în această luptă devine deosebit de important și deosebit de primejdios.

După cum Bernstein a adus în 1899 imense prejudicii proletariului german, luînd pe „conciliatorii“ intelectuali mic-burghezi (social-liberalii, care încercau să împace proletariatul cu burghezia) drept însăși burghezia care deținea puterea reală, tot astfel și Plehanov în 1906 aduce imense prejudicii proletariului din Rusia, luînd pe „conciliatorii“ burghezi semireacționari (cadeții, care încearcă să împace libertatea poporului cu vechiul regim) drept o forță politică de sine stătătoare în stat, drept o putere care poate și merită să fie sprijinită.

Cerînd ca social-liberalii să fie tratați cu mult „tact“, să fie sprijiniți, să nu fie împinși în brațele reacțiunii, Bernstein cerea sprijinirea unei *ficțiuni*. El se lăsa atras de *spectrul* păcii sociale, uitînd de sarcinile fundamentale ale luptei pentru putere.

Cerînd, ca și cadeții, să fie tratați cu mult „tact“, să fie sprijiniți, să nu fie împinși în brațele reacțiunii, Plehanov cere sprijinirea unei *ficțiuni*. El se lasă atras de *spectrul* parlamentarismului (în epoca revoluției burgheze, nu a revoluției socialiste) și uită de sarcinile fundamentale ale luptei pentru putere.

Atît pe Bernstein cît și pe Plehanov, burghezia social-liberală cadetă îi ia în brațe, îi ridică în slăvi, le face reclamă, reproduce din scrierile lor pentru serviciile pe care aceștia i le aduc în lupta ei împotriva proletariului.

Muncitori, nu vă lăsați induși în eroare în această privință. Cuvintele în legătură cu „tactul“ social-democrației și „sprijinirea“ cadeților își au în politica reală semnificația lor, determinată nu de bunele intenții ale lui Plehanov, ci de raportul real de forțe. Plehanov poate să creadă el însuși și să convingă și pe alții că nici prin gînd nu i-a trecut să slăbească sau să tocească antagonismul politic și social dintre clase și cel dintre popor și vechiul regim. Dar, în situația politică actuală, vorbele lui Plehanov capătă tocmai această semnificație, independent de voința lui.

Bernstein nu voia pacea socială (sau cel puțin susținea că n-o vrea), dar burghezia a înțeles bine că aceasta era semnificația reală a vorbelor lui. Aruncați o privire asupra presei cadeților de la noi din Rusia. Ea laudă pe Plehanov și, fără

a ține seama de el, trage *concluzii proprii* din vorbele lui. În „Duma“ de ieri (nr. 22), d-l Kotlearevski încerca să dovedească că orice „luptă *de clasă* și ură de clasă“ constituie o piedică în calea operei de eliberare națională. El compară fățiș lupta ziarului „Volna“ cu lupta dusă de gușediști împotriva jaurëșiștilor, de Ferri împotriva lui Turati, de Kautsky împotriva lui Bernstein ; el se teme „ca nu cūmva această propagare a urii de clasă care are loc astăzi la noi în Rusia, subminînd solidaritatea diferitelor grupuri sociale, solidaritate atît de necesară în vederea acțiunii politice comune, să submineze din temelii (fiți atenți !) acțiunea oricărei reprezentanțe a poporului care funcționează în mod normal“. „Nu subminează oare ea (ura de clasă) însuși spiritul constituționalismului ?“

Astăzi d-l Struve vociferează în „Svoboda i Kultura“ (nr. 7) ⁸⁹ că social-democrații „lasă ca *furia vrajbei de clasă* să sfîșie libertatea“, că ei „manifestă o pasiune unilaterală și bolnăvicioasă, dusă pînă la paroxism, după *ideile luptei de clasă*“ (pag. 458), că „*pacea politică*“ (amintiți-vă de „pacea socială“ în versiunea burghezilor europeni !) „ne pune cerințe cu totul noi“ (pag. 514). Burghezia înțelege perfect de bine că ideile lui Plehanov însămîntează tocmai ideea falsă a „păcii politice“ și tocesc în fapt orice vrajbă de clasă, orice luptă de clasă. În ceea ce privește politica contemporană, tov. Plehanov a nimerit-o prost : el a întins d-lui Struve un deget, iar d-l Struve i-a luat toată mîna.

„Cuvintele tari nu înseamnă critică – scrie tov. Plehanov. – Critica dezvoltă cu adevărat conștiința, pe cînd cuvintele tari, dîmpotrivă, o întunecă. Să luăm acest cuvînt tare : trădare. Noi strigăm atît de des despre trădarea burgheziei, încît atunci cînd ea «va trăda» într-adevăr, adică atunci cînd se va împăca cu birocrăția, și cînd va trebui să strigăm despre acest lucru în auzul tuturor, țipetele noastre nu vor mai produce efectul cuvenit și vom păți și noi ca băiatul din poveste care a strigat : «lupul ! lupul !» atunci cînd lupul nu se arătase încă“.

Ce superbă mostră de bernsteiniadă rusă e acest mic fragment din raționamentele lui Plehanov !

În primul rînd, iată cît de bine se simte că tovarășului Plehanov îi fuge pămîntul de sub picioare. În noiembrie 1905 el scria în nr. 3 al publicației „Dnevnik“ : „...În ultimul timp la noi s-a făcut multă zarvă pe tema unei anumite (!) trădări a burgheziei. Dar, la drept vorbind, ce putea să trădeze burghezia ? În orice caz nu revoluția, pentru că ea n-a slujit niciodată ideea revoluționară“.

Vedeți, așadar : în noiembrie 1905 tov. Plehanov nu înțelegea nici măcar în linii generale ce putea să trădeze burghezia. Astăzi el a înțeles acest lucru. El a ajuns nu numai să creadă că burghezia poate trăda ceva, dar constată chiar că ea va trăda într-adevăr. Într-o jumătate de an, tov. Plehanov și-a schimbat poziția : la început susținea că burghezia, în genere, n-are ce trăda. Acum declară că ea va trăda într-adevăr, adică se va împăca cu birocrăția.

Acest progres al tovarășului Plehanov ne-ar bucura foarte mult dacă și în alte privințe concepțiile lui n-ar rămîne tot atît de nestatornice. Trădarea este un cuvînt tare, spune el. Nu este o părere nouă. Este părerea tuturor burghezilor liberali. Mii de articole publicate în presa cadetă însuflă publicului din Rusia ideea că afirmațiile despre „trădările“ burgheziei nu sînt decît vorbe tari ale „fanaticilor“ de bolșevici. Acum burghezia și-a găsit încă un aliat în această problemă. Tov. Plehanov a ajuns și el la convingerea că „trădare“ este „un cuvînt tare“.

Așa cum pentru a riposta lui Bernstein a fost nevoie cîndva să se repete și să se rumege abecedarul marxismului, tot astfel trebuie să-l repetăm și pentru a riposta lui Plehanov. El se înșală profund. „Trădare“ nu este „un cuvînt tare“, ci singura expresie justă din punct de vedere științific și politic prin care pot fi caracterizate faptele reale și tendințele reale ale burgheziei. Cuvîntul „trădare“ exprimă aceeași idee ca și cuvîntul „tranzacție“. Insuși Plehanov nu poate să nu recunoască acest lucru, deoarece el identifică trădarea și împăcarea cu birocrăția. Și iată ce spunea „fanaticul“ ziar „Volna“ despre această noțiune de „tranzacție“.

„Dar în ce constă esența tranzacțiilor cadete ? — citim în nr. 13 al ziarului „Volna“. — Nu într-o trădare personală, firește. O asemenea idee rudimentară este fundamental străină mar-

xismului. Esența tranzacțiilor constă numai și numai în faptul că cadeții nu părăsesc și nu vor să părăsească poziția care preconizează menținerea puterii în mâinile vechiului regim, respectarea poruncilor date de acesta din urmă*.

Așadar, esența trădării sau a tranzacțiilor nu constă cîtuși de puțin în trădarea personală. Esența trădării sau a tranzacțiilor constă *numai* în faptul că partidul libertății „poporului” (citește: burgheziei) tinde să mențină puterea vechiului absolutism, tinde să *împartă* puterea între acesta și burghezie.

Partidul „libertății poporului” trădează libertatea poporului tocmai prin aceea că cedează o mare parte din drepturile poporului și din puterea poporului reprezentanților *vechiului regim*. Faptul că tov. Plehanov nu vrea să înțeleagă acest adevăr simplu e de-a dreptul monstruos. El prezintă lucrurile ca și cum la noi burghezia *încă nu* a trădat, ci va trăda abia pe viitor.

Asta înseamnă a nu înțelege cîtuși de puțin însăși esența trădării și a tranzacțiilor.

Burghezia și cadeții au și trădat *de mii de ori* libertatea și *s-au împăcat* cu birocrația. Ce reprezintă programul partidului cadet? Un anumit pas politic al burgheziei? Fără îndoială că da. Acest program nu este altceva decît un program al trădării și al tranzacțiilor! Iar prin *fiecare* pas politic al lor, cadeții aplică, înfăptuiesc într-un fel sau altul *tocmai acest* program. Cuvîntarea rostită de Trubețkoî în vara anului 1905, tărăgănarea în problema celor patru revendicări, proiectul de lege draconic cu privire la libertatea presei, toate acestea nu sînt decît pași prin care burghezia liberală își înfăptuiește programul ei de trădare.

După tovarășul Plehanov rezultă că dacă burghezia nu va mai face vreun pas *deosebit*, nu va mai exista nici un fel de trădare din partea ei. Nu este adevărat. Dacă burghezia, și anume cadeții vor continua să facă ceea ce au făcut pînă acum, *suma tuturor acțiunilor lor va da cel mai complet tablou al trădării*. Esența actualului oportunism social-democrat rezidă tocmai în neînțelegerea acestui lucru.

* Vezi volumul de față, pag. 89. — Nota red.

Dacă visul filistin al cadeților se va realiza, dacă „presiunea pașnică” a Dumei și a „opiniei publice” va sili guvernul să facă mici concesii, dacă Consiliul de stat⁸⁴ le va ieși oarecum înainte – după rețeta unui membru al Consiliului de stat, d-l Homeakov, ale cărui proiecte au fost comunicate ieri de ziarul cadet „Duma” –, dacă vechiul regim va remania cabinetul, dînd cîteva locșoare cadeților de dreapta etc., vom avea în cele din urmă tocmai o „împăcare” a cadeților cu birocrația. Toată greșeala lui Plehanov constă în faptul că, după el, calea „trădării” este sau va fi, chipurile, o cale „nouă” pentru burghezia noastră, pe cînd, de fapt, tocmai continuarea vechii ei căi conține întregul „complex” al trădării, dacă e să ne exprimăm în limbaj juridic.

Atunci cînd burghezia va trăda „într-adevăr”, spune Plehanov, nu se va da crezare țipetelor noastre, fiindcă toată lumea se va fi obișnuit din cale-afară cu cuvîntul trădare.

Ce imensă naivitate politică ! Întreaga politică a social-democrației constă în a lumina calea pe care va trebui s-o parcurgă masa poporului. Noi ridicăm sus făclia noastră marxistă și, la fiecare pas al diferitelor clase, la fiecare eveniment politic și economic, dovedim că învățătura noastră este confirmată de viață. Cu cît se dezvoltă mai mult capitalismul, cu cît se ascute mai mult lupta politică, cu atît cuvintele noastre și faptul că ele sînt confirmate de viață (sau de istorie) conving o parte tot mai mare a poporului. Bunăoară, astăzi în Rusia sute de mii de oameni s-au convins că aprecierea pe care am făcut-o noi cadeților este justă. În cazul unei dezvoltări rapide a revoluției sau al unei cotituri bruște a ei spre vreo tranzacție importantă a cadeților cu absolutismul, milioane și chiar zeci de milioane de oameni se vor convinge de justetea aprecierii noastre.

De aceea a afirma că strigătele noastre despre trădare nu vor fi crezute în viitor fiindcă le repetăm *prea des* în prezent înseamnă a debita cea mai mare ineptie. Zadarnic încearcă tov. Plehanov să ascundă această ineptie prin raționamente de felul acelor pe care fetele bătrîne, profesoarele etc. le servesc, de regulă, elevilor de liceu. „Critica trebuie să fie întemeiată”, spune el pe un ton de mentor.

Iată un lucru nou și înțelept. Și critica dv., tov. Plehanov, trebuie să fie întemeiată. Or, iată cum stau lucrurile : dv. *n-ați dat* nici un exemplu *concret* și cât de cât important de critică neîntemeiată făcută de noi cadeților, iar prin raționamentele dv. generale ați semănat o mulțime de păreri *neîntemeiate* în mințile cititorilor ! Iată unde duce faptul că reducereți noțiunea de „trădare“ la un cuvânt tare !

Ce vrea să însemne această frază : „În rîndurile noastre, conștiința acestei opoziții (opoziția dintre interesele burgheziei și cele ale proletariatului) a dobîndit de acum, putem spune, *trăinicia unei prejudecăți*“ ? În care „rînduri ale noastre“, tov. Plehanov ? În rîndurile filistinilor ruși de la Geneva ? În rîndurile membrilor partidului nostru în general ? Oare n-ar fi cazul să ne amintim și de rîndurile largi ale masei populare ?

Bine a spus un muncitor în ziarul „Prizîv“⁸⁵ că Plehanov judecă lucrurile „*de departe*“. Masa proletarilor și a semiproletarilor n-are încă noțiunea acestei opoziții în general și nici noțiunea burghezismului cadeților. Or, este cert că tocmai acum presa cadetă întrece de vreo zece ori presa noastră social-democrată. Pervertirea poporului de către cadeți se accentuează și prin intermediul Dumei cadete, și prin instituțiile liberale de tot felul. Trebuie să-ți fi pierdut complet simțul realității pentru a-ți închipui că noi *am anticipa* mersul evenimentelor și cerințele maselor demascînd nestatornicia și trădarea cadeților. Dimpotrivă, în această chestiune noi *rămînem în urmă* atît față de mersul evenimentelor cît și față de cerințele maselor ! Mai bine ați scrie o broșură care să cuprindă o critică populară și „întemeiată“ a cadeților, tov. Plehanov, asta ar fi mult mai folositor.

Să trecem acum la concluziile lui Plehanov în legătură cu Duma.

„Guvernul nostru a comis multe greșeli de neiertat – scrie el. – Aceste greșeli l-au adus pe marginea prăpastiei, dar încă nu l-au împins în ea. *El va cădea în prăpastie atunci cînd Duma va fi dizolvată...* Duma zgîlție pînă și pe cei mai somnoroși ; ea împinge înainte pînă și pe cei mai înapoiți ; ea spulberă ultimele iluzii politice ale maselor lăsate moștenire de istorie... Activitatea organică a Dumei va avea cea mai mare însemnătate agitatorică“.

Să examinăm aceste raționamente. Guvernul va cădea atunci cînd Duma va fi dizolvată. Admitem că da. Dar de ce ar fi dizolvată dacă se va limita la o activitate organică ? Ce este activitatea organică ? Activitatea depusă de Dumă în cadrul legal. Duma prezintă proiecte de legi în Consiliul de stat și adresează interpelări miniștrilor. Consiliul de stat și miniștrii tărăgănează lucrurile și, pe cît posibil, caută să atenueze toate conflictele care se ivesc. Organul guvernului rus, „Russkoe Gosudarstvo“⁸⁶, a spus mai demult : Duma poate să fie opoziționistă, dar nu revoluționară. Cu alte cuvinte, duceți activitate organică, dar nici un pas mai departe.

Așadar, de ce ar fi dizolvată Duma pentru activitatea organică ?? *Ea nu va fi dizolvată niciodată* dacă nu va face un pas revoluționar, cu totul neorganic, sau dacă în afara Dumei nu se va ridica o mișcare de asemenea proporții, încît și Duma să constituie o piedică pentru guvern. Această presupunere ni se pare mult mai probabilă decît afirmația neîntemeiată că „Duma va fi dizolvată“.

Guvernul va cădea nu numai în cazul cînd va dizolva Duma. El va cădea și în alte cazuri, deoarece Duma nu este cîtuși de puțin factorul *principal* și nici cel mai sigur indiciu al mișcării. El nu va cădea de la sine, ci numai ca urmare a acțiunii energice... a unei a treia forțe (iar nu a guvernului sau a Dumei). Să explice inevitabilitatea acestei acțiuni, formele ei probabile, caracterul ei și apartenența de clasă a persoanelor capabile să realizeze această „acțiune“, condițiile succesului ei etc. etc., toate acestea trebuie să le facă social-democrații. Și tocmai ca-deții sînt cei care luptă cu înverșunare împotriva acestei munci a social-democraților. De aceea discreditația cadetilor este una dintre condițiile acestei munci și o cheazășie că vom cîștiga simpatia masei pentru această muncă.

Cine vorbește de „căderea“ în prăpastie a guvernului și în același timp despre lipsa de actualitate a criticii și a acuzațiilor de trădare îndreptate împotriva cadetilor înseamnă că nu este în stare de un raționament consecvent. Căderea „în prăpastie“ nu este decît o figură de stil, o *frază* revoluționară, aș spune dacă m-aș apuca să scriu în maniera lui Plehanov. Pe ce mîini va încăpea puterea ? Pot admite oare muncitorii și țărani ca ea să încapă pe mîinile cadetilor, care o vor împărți de îndată

cu absolutismul ? Nu este oare necesar, tocmai din acest punct de vedere, ca poporul să fie *pus în gardă* împotriva cadeților ?

Considerăm că da. Credem că oportunismul lui Plehanov, care luptă în mod cu totul neîntemeiat împotriva tacticii de demascare a adevăratei esențe a partidului cadet, împiedică și prejudiciază această muncă necesară de lămurire a maselor în privința cadeților.

Afirmînd că activitatea organică a Dumei are cea mai mare însemnătate agitatorică, Plehanov dă dovadă de o concepție cu totul unilaterală a lucrurilor. După cum am arătat în „Volna“, aici Plehanov este corectat chiar de către menșevici, care, pe bună dreptate, iau în denindere perspectiva „dumistă“ „de a îngîmădi vrafuri de legi“ *. Pînă acum Rusia a fost țara cu cel mai mare număr de legi polițienești pe hîrtie. Dacă Duma va depune tot timpul o activitate „organică“, Rusia va putea deveni curînd țara cu cel mai mare număr de legi radicale pe hîrtie. Ați închipui că efectul agitatoric al acestor legi sau proiecte de legi este direct proporțional cu lungimea și cu numărul lor este cea mai mare pedanterie. Pentru a gândi astfel trebuie să uîți exemplul parlamentului de la Frankfurt, care ducea în modul cel mai temeinic o „activitate organică“, închipuindu-și, asemenea lui Plehanov, că tocmai activitatea organică are cea mai mare însemnătate agitatorică. Pentru a gândi astfel trebuie să nu vezi semnele de oboseală ale publicului cauzate de nesfîrșita vorbărie a cadeților în Dumă, să nu vezi ce impresie provoacă „draconicele“ proiecte de legi ale cadeților și jalnicele bînguieli prin care ei încearcă să le justifice, să nu vezi această teamă filistină, de-a dreptul dezgustătoare a cadeților în fața noului val ce se apropie, în fața noii lupte inevitabile, în fața a ceea ce Plehanov numește „căderea în prăpastie“. Demascarea cadeților, tovarășe Plehanov, înseamnă și pregătirea conștiinței maselor largi populare pentru această cădere, pentru participarea activă la ea, pentru *înlăturarea* cadeților care „trag spuza pe turta lor“ în timpul acestei căderi, pentru ca ea să fie pregătită cu curaj și hotărîre.

Duma zgîlție, Duma demască ultimele iluzii, ni se spune. E adevărat. Dar „Duma“ o face numai în măsura în care *noi* demascăm timiditatea și șovăiala Dumei *cadete*, numai în

* Vezi volumul de față, pag. 136—137. — Nota red.

măsura în care noi lămurim faptele legate de Dumă, faptele care vădese prăbușirea iluziilor. Cadeții nu fac acest lucru. Cadeții se opun. Cadeții răspîndesc iluzii constituționaliste. Și zubatovismul⁸⁷ zgîlția pe muncitori, demasca iluziile, dar și el o făcea numai în măsura în care noi luptam împotriva pervertirii poporului de către zubatovism. Și să nu infirme nimeni acest argument, declarînd că Duma nu e tot una cu zubatovismul. Comparația nu este identificare. Să-mi găsească cineva un ziar cadet sau un discurs politic important al cadeților în care să nu existe elemente de *pervertire* a conștiinței politice a poporului.

Iată ce uită tov. Plehanov atunci cînd declară pe un ton grandilocvent și plin de importanță : „Iată sensul întregii filozofii : bun este tot ceea ce contribuie la educarea politică a poporului, rău este tot ceea ce o împiedică“. În rest, totul e prejudecată, scolastică.

Da, da, o anumită aripă a social-democraților cade într-adevăr într-o scolastică iremediabilă. Totul e să stabilim care aripă : dreapta sau stînga ? Ar putea cineva să-și imagineze ceva mai pedant, mai inert, mai scolastic decît această reducere a tacticii proletariatului în epoca revoluției la sarcina educării politice a poporului ? Unde este în acest caz hotărul dintre lupta de clasă social-democrată și lupta culturalizatorului burghez de duzină ? Revoluția este în toi, acționează diferite clase, masele pornesc o activitate istorică, se constituie partide burgheze de diferite nuanțe, se ascute oriza politică complexă, se trece la o nouă treaptă a luptei pe terenul pregătit de 1905, an nemaipomenit de bogat în evenimente și în experiență. Și să reduci toate acestea la un singur lucru, la educarea politică a poporului, într-adevăr o genială descoperire a profesoarei noastre, rămasă fată bătrînă. Într-adevăr, bun „șperaclu“ pentru toate problemele de politică concretă, și mai ales un șperaclu pe care-l apucă în întregime, cu amîndouă mîinile, orice cadet, și chiar partidul reformelor democratice, și chiar Heiden. Da, da, tocmai de un astfel de criteriu „larg“ avem nevoie, asta este ceea ce unește și solidarizează clasele și nu seamănă ură și vrajbă. Așa ! Bravo, Plehanov ! – spun toți acești oameni de treabă –, deoarece această „soluție“ umbrește sau îndepărtează în mod inevitabil problema unei

noi „faze a nebuniei“, a unui nou „virtej“ care face pe burghez să-i înghețe inima de spaimă. Nici un virtej – nici o catastrofă, tovarășe Plehanov, fiți consecvent –, nici un fel de prăpastie. Educarea politică a poporului, iată stindardul nostru, iată sensul întregii filozofii.

Tovarășul Plehanov se aseamănă pe deplin în această privință cu cadetul german mijlociu din parlamentul de la Frankfurt. O, câte discursuri superbe n-au rostit acești palavragii despre conștiința politică a poporului! Câte legi „organice“ minunate n-au întocmit ei în acest scop! Și cât de nobil au protestat ei când au fost dizolvați, după ce ajunseră să plictisească definitiv poporul și să-și piardă orice însemnătate revoluționară.

Ni se spune: revoluția rusă este mai profundă, ea se îndreaptă spre un avânt, ei nu-i vor putea pune stavilă Duma cadetă, frazele cadete, timiditatea cadetă, draconicele proiecte de legi cadete. Întocmai, domnilor: revoluția rusă este mai vastă, mai puternică și mai profundă. Ea se îndreaptă spre un avânt. Se îndreaptă trecînd peste cadeți. Și noi, social-democrații revoluționari, sîntem exponenții acestei mișcări mai profunde, noi căutăm să lămurim pe muncitori și pe țărani în legătură cu această sarcină supremă, îi ajutăm, pe cît ne stă în putință, să treacă peste stavila pusă de cadeți.

„Vpered“ nr. 1 din 26 mai 1906
Semnat: N. L.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

REZOLUȚIA COMITETULUI
DIN PETERSBURG AL P.M.S.D.R.
CU PRIVIRE LA ATITUDINEA
FAȚĂ DE DUMA DE STAT ⁸⁸

Guvvernul absolutist își bate joc în modul cel mai grosolan de reprezentanții trimiși de populația Rusiei în Duma de stat. El respinge toate declarațiile Dumei care exprimă în cât de mică măsură nevoile și revendicările poporului și continuă neabătut o politică de asasinat și de silnicio.

Duma e neputincioasă. E neputincioasă nu numai pentru că nu are la dispoziție baionetele și mitralierele de care dispune guvernul, ci și pentru că, luată în ansamblu, ea nu este revoluționară și nu este capabilă de o luptă hotărâtă. Partidele liberale din Dumă nu sprijină decît în mod incomplet și timid năzuințele poporului, fiind preocupate mai mult de atenuarea și de slăbirea luptei revoluționare care se desfășoară decît de nimicirea dușmanului poporului. În afară de deputații muncitori, numai Grupul trudovic tinde să înfățișeze deschis și cu curaj revendicările poporului, dar și el este împiedicat în această acțiune de influența acelorși partide liberale, de faptul că nu este îndeajuns de independent față de ele.

Chemăm Grupul trudovic să ducă o politică mai hotărâtă și mai consecventă. Îi propunem să ceară Dumei să adreseze poporului o chemare directă și deschisă, iar dacă majoritatea Dumei va refuza s-o facă, Grupul trudovic să spună poporului *cum stau lucrurile* : că Duma e neputincioasă, că de la ea nu poate aștepta pămînt și libertate, că poporul va trebui, pe cît se vede, să-și ia singur toate acestea, că lucrurile merg spre o luptă hotărâtă în afara Dumei.

Grupul trudovic trebuie să declare că vechiul regim nu poate fi răsturnat decât prin acțiuni de luptă *comune* ale muncitorilor și țăranilor, că trebuie să ne pregătim, să ne organizăm în vederea lor, pînă ce va sosi momentul decisiv al acțiunii revoluționare. Pînă atunci trebuie să acumulăm și să păstrăm forțele poporului, să nu le irosim în acțiunile mărunte și infructuoase, să nu ne lăsăm provocați de guvern.

Dacă Grupul trudovic va face toate acestea, el își va îndeplini datoria față de popor, și numai atunci va putea, alături de organizația revoluționară a proletariatului, să se situeze în fruntea măreței mișcări populare care va sfârși vechile lanțuri ce încătușează dezvoltarea societății.

Publicat în mai 1906
Intr-o foaie volantă editată
de Comitetul din Petersburg
al P.M.S.D.R.

Se tipărește după textul
foii volante

DESPRE LOZINCA : UN GUVERN DESEMNAT DE DUMĂ ⁸⁹

Documentele publicate mai sus dezvăluie controversa extrem de importantă existentă în cadrul Comitetului din Petersburg al partidului. Această controversă prezintă importanță din două puncte de vedere.

În primul rînd, din punct de vedere formal, dreptul oricărei organizații autonome a partidului de a adopta o rezoluție de sine stătătoare și de a nu se mulțumi pur și simplu să subscrie la rezoluțiile Comitetului Central este cu totul incontestabil.

Că rezoluția Comitetului din Petersburg nu este în contradicție cu nici una dintre hotărârile Congresului de unificare e lucru clar. Organizațiile locale sînt datorare ca, în limitele rezoluțiilor congresului, să-și elaboreze în mod de sine stătător orientarea.

În al doilea rînd, rezoluția Comitetului Central este, în fond, vădit nesatisfăcătoare și *în contradicție cu hotărîrea congresului*. În această rezoluție nu se arată că „Duma nu e bună de nimic“ ; ea nu contribuie la ascuțirea și la extinderea conflictelor din cadrul Dumei. Rezoluția formulează o lozincă („înlocuirea actualului guvern printr-un guvern desemnat de Dumă“) care *nu poate fi în nici un caz dedusă din rezoluțiile congresului*. Această lozincă este echivocă ; ea întunecă conștiința proletariatului, întrucît, cerînd ca guvernul să fie desemnat de Dumă, cadeții își camuflează tendința de a încheia o tranzacție cu guvernul absolutist și de a slăbi revoluția, de a îngreua convocarea adunării constituante.

Urmind să facem cu alt prilej o analiză mai amănunțită a rezoluției *, supunem în mod deosebit atenției tuturor membrilor de partid controversa extrem de importantă din cadrul Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.

„Vpered” nr. 2 din 27 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi volumul de față, pag. 186—190. — Nota red.

SITUAȚIA POLITICĂ ACTUALĂ

Situația politică se limpezește cu o rapiditate care ne bucură din suflet. E plăcut să trăiești într-o epocă în care masele populare încep să intre în viața politică. În Rusia de azi, toate grupurile sociale principale au pășit, într-un fel sau altul, pe calea acțiunii politice fățișe și de masă. Datorită acțiunii fățișe, deosebirile fundamentale de interese sînt scoase la iveală în mod necruțător. Partidele încep să-și arate adevărata lor față. Evenimentele delimitează cu o forță implacabilă pe partizanii diferitelor clase, silindu-i să precizeze alături de cine și împotriva cui se situează.

În Duma de stat, aceste deosebiri fundamentale dintre interesele de clasă, deosebiri care dau naștere unei delimitări pe plan politic, apar mult mai slabe și mai șterse decît în păturile de jos ale poporului. În Dumă există pentru aceasta un partid special, partidul cadet, care se străduiește prin toate mijloacele să șteargă hotarele precis conturate, să tocească contradicțiile ascuțite, să înăbușe exploziile luptei, care izbucnesc ba ici, ba colo. Or, în „păturile de jos“ frământarea devine din ce în ce mai puternică. Proletarul, țăranul, soldatul, funcționarul de la căile ferate își pun din nou în mișcare toată forța lor de masă. Crește mișcarea grevistă, se elaborează noi forme de greve („grevele în schimburi“ ale unei ramuri de producție după alta, asupra cărora vom mai reveni), se ascute lupta directă a țăranilor pentru pămînt, se înmulțesc știrile care dovedesc trezirea soldaților și a marinarilor opriți, feroviarul încep „să-și vină în fire“. Un spirit nou, mai proaspăt, se pune în mișcare, clocotește, colindă și plutește

pretutindeni. Noile mlădițe își croiesc nestăvilite drum de sub mormanele de ruine.

Deși cadeții încearcă să închidă cât mai ermetic obloanele Palatului Taurida, viața își ia ce-i al ei și acolo pătrunde o adiere proaspătă de vînt. Și acolo se duce munca în vederea delimitării de clasă și a clarificării politice. Cadeții domină încă pe trudovici. Cadeții își mai sărbătoresc și astăzi victoria de ieri, cînd au făcut să fie respinsă propunerea trudovicilor de a se adopta neîntîrziat legea cu privire la desființarea pedepsei cu moartea, cînd au silit pe trudovici să-și retragă propunerea de a se institui neîntîrziat comitete agrare, comitete locale alese în mod liber pentru rezolvarea problemei pămîntului.

Dar însuși faptul că cadeții trebuie să dea lupte tot mai dese pentru a-și păstra supremația în Dumă denotă clar deosebirea profundă existentă între ei și trudovici. Cu cît sînt mai frecvente și mai ascuțite aceste ciocniri, cu atît mai clar apare în fața maselor populare deosebirea dintre moșierul, fabricantul, avocatul, profesorul liberal și țăran. Țăranul năzuiește din suflet spre libertatea poporului, și tocmai de aceea el nu se va putea împăca cu partidul „libertății poporului”. Țăranul își dezdoaie spinarea și pornește în căutarea pămîntului și a libertății, făcînd să trosnească din încheieturi faimoasa dragoste de popor a faimosului partid al „libertății poporului”.

Cadeții mai reușesc încă să biruie pe trudovici, dar victoriile lor ori provoacă adevărate scandaluri pentru partidul lor, ori le dezvăluie întregul „chip” cu o autenticitate cît se poate de îmbucurătoare pentru proletariat.

Primul caz s-a întîmplat tocmai în legătură cu proiectul de lege draconic al cadeților cu privire la libertatea presei. Ei se justifică, încearcă să iasă cu fața curată. Dar jalnicele lor tertipururi îi pun și mai rău în încurcătură. Ei își recunosc „greșeala” de a fi publicat o „ciomă”, dar pînă în prezent n-au fost în stare să și-o îndrepte pe față și să vină cu forma definitivă.

Al doilea caz a fost cazul cu comitetele agrare locale⁹⁰. Lupta politică fățișă a unit imediat toată „stînga”, adică pe trudovici și proletariatul social-democrat, împotriva cadeților.

Mensevicii și bolșevicii au făcut o apreciere identică a intențiilor reale ale cadeților : trădarea revoluției, înăbușirea ei prin proiecte „birocratice“, prin *unirea cinovnicilor și a liberalilor împotriva țăranilor*. Problema s-a pus clar : cinovnicii și moșierii liberali trebuie să se supună zecilor de milioane de țărani, sau aceste zeci de milioane trebuie să se supună unui mănunchi de cinovnici și de liberali ? Întreaga clasă muncitoare, toți reprezentanții social-democrați ai proletariatului s-au ridicat ca un singur om de partea țăranilor, împotriva cinovnicilor și liberalilor. Iar cadeții s-au acoperit de o ne-maipomenită rușine. Noi i-am silit să recunoască în mod public că *nu vor să dea țăranilor libertate deplină și întregul pământ, că apelează la sprijinul cinovnicilor împotriva țăranilor*. În comitetele agrare locale trebuie neapărat să precumpănească țăranii, spun unii : țăranii sînt zeci de milioane, pe cînd moșierii și cinovnicii sînt doar cîteva sute de mii. Alții le răspund : moșierii și țăranii să fie reprezentați în mod egal, iar cinovnicii să participe și „să controleze“.

De o parte proletariatul și țărănimia conștientă, de cealaltă parte cinovnicii și cadeții. Iată formația preconizată de viață în lupta de astăzi, care va porni neîntîrziat.

Glorie vouă, bărbați de stat cadeți ! Glorie vouă, publiciști de la „Reci“ și „Duma“ ! Căci voi ne ajutați de minune pe noi, social-democrații revoluționari, să arătăm poporului realitatea politică despuiată de orice podoabe ! Ne ajutați atît prin teoriile cît și prin faptele voastre.

În privința teoriilor voastre, *trebuie* să mergeți cît mai departe. Astăzi puneți cît se poate de bine problema : totul se reduce „la o deosebire principială de concepții“ („Reci“ nr. 84). „În concepția unora, Duma nu este decît una dintre etapele revoluției“*, iar în concepția celorlalți ea este calea de consolidare a regimului constituțional pe baze democratice largi“.

Foarte bine, admirabil, domnilor publiciști de la „Reci“ ! Așa este : avem în față *două* concepții principiale deosebite. Ori Duma este o etapă a revoluției. Ori ea este un instrument de tranzacție între cinovnic și cadet împotriva proleta-

* „Instrument al revoluției“, se spune în rezoluția Congresului de unificare al P.M.S.D.R.

riatului și țărânimii revoluționare. Nu cumva nu sînteți mulțumiți de această explicație? Protestați? Știți că aveți haz! Oare nu v-ați demascat pe de-a-ntregul în problema comitetelor agrare locale? Doar orice prost înțelege acum că îndărătul „bazei democratice largi” se ascunde reprezentanța *pe cît posibil egală* a țăranilor și a liberalilor, inclusiv *participarea* domnilor Goremîkini sau a altor cinovnici care să mai aibă și *drept de control*.

Iar cine rămîne surd la vorbele, cuvîntările, declarațiile și teoriile cadeților se va lămuri miine din *faptele* lor. Și acest moment nu este departe. Noi vom spune doar atît la adresa partidului „libertății poporului”: ce faci, fă mai curînd!

Dar în legătură cu ce anume face urmează puncte de suspensie.

Cotitura produsă în politica guvernului nostru este asiduu dezbătută de ziare. Bancherii francezi nu dau bani, refuză să facă vărsămintele curente. Cel mai influent ziar al capitaliștilor francezi, „Le Temps”⁹¹, sfătuiește în modul cel mai insistenț guvernul rus să facă concesii cadeților. Witte și Durново au plecat în străinătate pentru a îndupleca pe bancherii francezi. Dar n-o să le meargă. N-o să li se dea crezare. Trepov discută intens problema componenței noului guvern. Se preconizează ca postul de premier să fie ocupat de Kokovțov sau de vreun alt cinovnic. Se preconizează ca posturile ministeriale să fie ocupate de cadeții de dreapta.

Ni se va spune că toate astea sînt birfeli gazetărești. E posibil. Dar s-ar putea să fie aici și un dram de adevăr. Pînă nu faci foc nu iese fum. Ziarul „Novoe Vremea” este de multă vreme o binecunoscută giruetă. Ea și-a arătat de-a lungul a zeci de ani capacitatea ei de a-și schimba părerea după cum bate vîntul și de a intra în grațiile stăpînirii. În ultimele zile, acest ziar a început să-și schimbe vizibil orientarea. În locul nesfîrșitelor ocări la adresa cadeților, citim în el cele mai calde apeluri ca guvernul să facă concesii cadeților și să formeze un guvern cadet. Dar, poate, cadeții sînt indignați de minciuna ziarului „Novoe Vremea”? Cîtuși de puțin. „Reci” citează de două ori (în nr. 82 și nr. 84) pe „Novoe Vremea” în această problemă fără un singur cuvînt de protest, cu vădită simpatie, exprimîndu-și doar din cînd în

cînd regretul pentru anumite ecouri din trecut care mai răzbat în acest ziar.

Așadar, poate că sîntem în ajunul formării unui guvern cadet în frunte cu vreun Kokovțov. Azi ziarele de seară anunță că guvernul lui Goremikin a demisionat încă de ieri⁹². Așa încît noi spunem încă o dată partidului „libertății poporului” : ce faci, fă mai curînd ! Nimic n-ar clarifica mai deplin situația politică actuală ca numirea unui guvern cadet de către puterea supremă. Atunci se vor spulbera ultimele speranțe mioape în cadeți, atunci toți cei „de stînga” se vor uni în mod definitiv într-o vie activitate politică, atunci vor înceta orice controverse în problema sprijinirii Dumei și a guvernului desemnat de Dumă, atunci gruparea politică care s-a conturat astăzi va deveni un fapt real și baza noii „etape”.

Această „etapă” va începe, de altfel, și fără un guvern cadet. Sîntem pregătiți cum se cuvine, domnilor cadeți !

Scris la 27 mai (9 iunie) 1906

Publicat la 28 mai 1906
în ziarul „Vpered” nr. 3

Se tipărește după textul
apărut în ziar

TACTICA PROLETARIATULUI ȘI SARCINILE MOMENTULUI

Informația publicată de noi alaltăieri cu privire la demisia guvernului Goremikin a fost dezmințită oficial. Ziarele care au posibilitatea de a afla câte ceva din sursele „apropiate“ nu dau însă crezare acestei dezmințiri. Campania dusă de „Novoe Vreamea“ în favoarea unui guvern cadet a devenit mai prudentă, fără să înceteze cu totul. „Novoe Vreamea“ a descoperit un diplomat japonez care e de părere că „partidul cadeților urmărește să-și asume sarcini de stat“; ziarul afirmă chiar, prin gura d-lui Rozanov, că „cadeții nu vor renunța la cultură nici chiar de dragul revoluției“ și că „asta-i tot ce se poate face în clipa de față“. Ziarul „Reci“ crede, la rîndul său, că „demisia guvernului Goremikin poate fi considerată lucru hotărît și toată problema e să se stabilească cine îi va succeda“. Într-un cuvînt, problema unui guvern cadet continuă să fie la ordinea zilei.

Cadeții simt acest lucru, ba, poate, nu numai atît. Ei stau nemișcați la „pîndă“, agățîndu-se cu amîndouă mîinile chiar și de o aparență de sprijin din partea stîngii, care le-ar putea fi de ajutor în realizarea planurilor lor. Nu degeaba ziarul „Reci“, principalul organ al partidului cadet, și-a consacrat ultimul articol de fond problemei atitudinii social-democraților față de un guvern cadet. Reproducem mai jos în întregime acest articol, ca pe cel mai instructiv semn al vremii.

Ideea principală a acestui articol de fond este formulată de autori în următoarele cuvînte : crearea „unei baze comune pe care mișcarea de eliberare să se poată menține în deplină comunitate de vederi, fără deosebire de nuanțe“. Acesta este,

într-adevăr, țelul principal al întregii politici cadete. Mai mult decît atît. Acesta este, în genere, țelul principal al întregii politici a burgheziei liberale în revoluția din Rusia. A înlătura „diferitele nuanțe“ din mișcarea de eliberare înseamnă a înlătura deosebirea dintre revendicările democratice ale burgheziei, ale țărănimii și ale proletariatului. Aceasta înseamnă a recunoaște, „în deplină comunitate de vederi“, burghezia liberală drept exponent și promotor al năzuințelor întregii mișcări de eliberare. Înseamnă a transforma proletariatul într-o unealtă oarbă a burgheziei liberale. Și cum este îndeobște cunoscut că idealul politic suprem al burgheziei liberale – și interesul ei de clasă cel mai profund – este o tranzacție cu vechiul regim, putem formula această din urmă teză a noastră și altfel. Putem spune că ziarul burghez „Revi“ vrea să transforme proletariatul într-un complăce orb la tranzacția dintre liberali și vechiul regim. Or, această tranzacție este îndreptată în primul rînd împotriva proletariatului și apoi, fi-rește, împotriva țărănimii revoluționare.

Iată adevărata semnificație a unui guvern cadet. Recentul incident din Duma de stat în legătură cu problema comitetelor agrare locale a aruncat o puternică lumină asupra politicii cadete. Comitetele trebuiau să constituie puterea locală, guvernul trebuie să devină puterea centrală; esența politicii cadete rămîne însă întotdeauna și pretutindeni una și aceeași. Cadeții sînt împotriva alegerilor generale pentru comitetele locale; ei sînt pentru „o reprezentanță egală a moșierilor și a țărănilor, cu participarea și controlul vechii cîrmuirii“. Cadeții *au fost siliți* să recunoască acest lucru, împotriva voinței lor, deoarece multă vreme *au ascuns adevărul*, au semănat confuzie, susținînd că „în general“ ei apără din răspuneri comitetele agrare locale și dreptul de vot universal. Tot astfel cadeții sînt împotriva adunării constituante; ei vor un guvern cadet, numit de puterea supremă. Acest guvern, organ al puterii centrale, va fi întru totul după chipul și asemănarea comitetelor locale, formate pe baza faimoasei reprezentanțe egale etc.

E clar ce tactică trebuie să adopte proletariatul avînd în vedere această politică a cadeților. Proletariatul trebuie să demaște fără cruțare esența acestei politici, să nu admită nici

un fel de echivocuri, nici un fel de întunecare a conștiinței politice a muncitorilor și țăranilor. El trebuie să folosească cu grijă toate șovăielile din politica „celor care dețin puterea” și a „celor care împart puterea” pentru lărgirea și întărirea organizației *sale* de clasă, pentru întărirea legăturilor sale cu țăranimea revoluționară, singura clasă în stare să treacă mișcarea de eliberare *peste* „stăvilarul” cadet, peste tranzacția cadeților cu vechiul regim.

Dar nu e oare cazul ca proletariatul să *sprijine* revendicarea burgheziei liberale, adică formarea unui guvern cadet de către puterea supremă? Nu este oare dator proletariatul s-o facă având în vedere înlesnirea luptei pentru libertate și a luptei pentru socialism pe care i-ar aduce-o un guvern cadet?

Nu, un asemenea pas ar constitui o profundă greșeală și o *trădare* a intereselor proletariatului. Ar însemna ca, în goana după un succes de moment, să jertfim interesele fundamentale ale proletariatului în revoluție. Ar însemna să ne lăsăm atrași de o nălucire și să sfătuim proletariatul „să dezarmeze” într-un moment când nu există nici cele mai neînsemnate garanții *reale* de înlesnire *reală* a luptei lui. Ceea ce ar fi un oportunism de cea mai rea speță.

Numirea unui guvern cadet de către puterea supremă nu va zdruncina întru nimic temeliele vechiului regim. Totodată, nu e de loc obligatoriu ca raportul real de forțe să se schimbe în favoarea claselor cu adevărat revoluționare. O asemenea „reformă” nu înlătură cituși de puțin lupta poporului împotriva vechiului regim. Istoria revoluțiilor cunoaște cazuri când un asemenea guvern liberal numit de vechiul regim (bunăoară în Germania în 1848) n-a fost decît un paravan al absolutismului și a ajutat la înăbușirea revoluției mai bine decît orice guvern birocratic.

Proletariatul din Rusia nu are motive să se teamă de un guvern cadet, care în orice caz va ajuta poporul să cunoască adevărata natură a cadeților, dar el nu trebuie în nici un caz să *sprijine* o atare măsură, deoarece este, în esență, o măsură cît se poate de echivocă și de trădătoare.

Proletariatului i-a convenit ca, din moment ce Duma n-a putut fi măturată, cadeții să obțină majoritatea în alegeri. Ei „se vor epuiza” astfel mai repede decît dacă ar fi în minori-

tate. Dar el a renunțat să dea orice sprijin cadeților în alegeri, iar Congresul de unificare al P.M.S.D.R. a confirmat această hotărâre, interzicând blocurile (acordurile, alianțele) cu alte partide. Proletariatului îi convine un guvern cadet *în sensul* că prin această combinație cadeții „se vor epuiza” cel mai repede, „își vor arăta adevărata lor față de cirmuitori”, „se vor răsufli” și se vor demasca cel mai repede. Dar proletariatul nu va sprijini niciodată o *tranzacție* a burgheziei cu Trepov prin care aceștia să-și împartă libertatea poporului.

„Sprijinirea” reală a mișcării de eliberare, dezvoltarea ei reală au ca rezultat o dezvoltare extraordinară a organizațiilor politice și economice ale proletariatului și întărirea legăturilor lui cu țărănimea revoluționară. Numai acest lucru va slăbi în fapt vechiul regim și va pregăti căderea lui. Tranzacția cadeților însă este un joc echivoc, iar a-l sprijini este și inutil din punctul de vedere al cuceririlor cu adevărat trainice ale revoluției, și dăunător din punctul de vedere al dezvoltării conștiinței, coeziunii și organizării claselor revoluționare.

„Vpered” nr. 4 din 30 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SOCIAL-DEMOCRAȚIA GERMANĂ DESPRE CADEȚI

Presa burgheză liberală din întreaga Rusie se străduiește din răsputeri să convingă pe cititorii ei că „bolșevicii“ social-democrați ruși nu au nimic comun cu social-democrația internațională. Ei, vedeți dv., sînt niște anarhiști, niște răzvrățiți, niște complotiști ; ei ar trebui să învețe de la social-democrații germani, ar trebui să recunoască drept cale principală calea „parlamentară“, așa cum au făcut social-democrații germani. Asemenea idei și altele de același soi sînt răspîndite în coloanele a zeci de ziare cadete.

Pentru publicul rus, lupta politică deschisă este încă o nou-tate. El încă nu știe că acesta este cel mai obișnuit procedeu al *burgheziei din toate țările* : să afirme întotdeauna că socialiștii din țara respectivă sînt niște nemernici, niște răzvrățiți etc., în timp ce socialiștii din țările vecine sînt oameni „cuminiți“. Burghezia franceză ocărăște pe Jaurès și laudă pe Bebel. Burghezia germană ocărăște pe Bebel și laudă pe Jaurès. Burghezia rusă ocărăște pe social-democrații ruși și laudă pe social-democrații germani. Un procedeu foarte, foarte vechi !

Iată însă care sînt faptele. În organul central al partidului social-democrat german, „Vorwärts“, pe care noi îl primim foarte rar grație „eforturilor“ cenzurii polițienești din Rusia, au fost publicate recent două articole intitulate „Duma și cadeții“. Redacția nu numai că a publicat aceste „scrisori din Rusia“ ca articole de fond, dar le-a și adăugat următoarea notă : „O justă caracterizare a situației cadeților în mișcarea revoluționară din Rusia“.

Să vedem însă ce apreciere asupra cadeților consideră *justă* organul central al social-democrației germane. Cititorii să nu ne reproșeze extrasele prea lungi, întrucât trebuie să-i dezvățăm o dată pentru totdeauna pe gazetărașii liberali ruși să mai născocască divergențe între social-democrația rusă și social-democrația germană.

„Până nu de mult — se spune în articolul „Duma și cadeții” — nu se știa nimic despre cadeți. Ei nu s-au aflat acolo unde curgea sânge și unde răsunau împușcături. Ei nu s-au aflat acolo unde masele populare, hotărâte să învingă sau să moară sub steagul libertății proletare, își sacrificau viața, pătrunse de eroismul luptei revoluționare. Acești oameni politici realiști erau dotați cu o prea mare înțelepciune politică, prea clarvăzători pentru a se lăsa antrenați de mișcarea de masă în fruntea căreia păseau «oropșiții» și visătorii, «fanaticii» revoluției. Acești înțelepți cu sânge rece, acești eroi ai frazeologiei, acești cavaleri ai pseudoliberalismului de paradă stăteau liniștiți la ei acasă pe cuptor. Ei clătinau din cap dezolați, plini de teamă ca revoluția să nu meargă prea departe, ca ea să nu zdruncine cumva temeliele sacre dintotdeauna ale vieții burgheze, ale proprietății, ale buneii comportări politice și ale ordinii.

Cadeții au arătat demult pe toate tărimurile că sînt «gata să-și ofere serviciile». Încă pe vremea Dumei lui Bulîghin, ei visau să arunce o punte de la Witte, pe atunci încă «neprihănit», la liberalismul care cocheta fără echivoc cu bursa străină. Bursa este, în genere, punctul slab al partidului «libertății poporului». Abia în urmă cu câteva zile, cadeții, plini de indignare, se dezvinovățeau de acuzația că ar fi desfășurat o agitație «trădătorească» împotriva noului împrumut de un miliard. Și această comportare a lor este pe deplin explicabilă. Cînd a fost dezlănțuit cel mai deșănțat arbitrar polițienesc, ei au încercat să-l explice prin comportarea democrației. În perioada incendiilor și a pogromurilor organizate de camarilă, ei au susținut din tot sufletul tronul și altarul⁹³ împotriva iureșului socialiştilor, care nu recunosc nimic, care neagă și distrug tot ce le stă în cale.

A venit epoca faimosului boicot, a început marea grevă din octombrie, singeroasa perioadă de răscoale populare, de război civil, de rebeliuni militare pe mare și pe uscat. Cadeții au fost măturați de marele val purificator al fluxului.

Atunci nu s-a mai auzit nimic de cadeți. Cavalerii mediocrității de aur se ascuseră. În cel mai bun caz, ei au protestat cu glas tare, s-au văitat cît îi ținea gura, dar n-au fost auziți din cauza tunetului furtunii revoluționare.

Reacțiunea a făcut cadeților cel mai bun serviciu. Atunci cînd închisorile s-au umplut iarăși, cînd au reînviat locurile de deportare în care luptătorii ruși erau îngropați de vii, a sosit și vremea cadeților. Adversarii lor de stînga au fost reduși la tăcere. Cadeții au reușit să-și facă loc în coloanele ziarelor, pe ei i-a atins destul de

puțin prigoana contrarevoluționară. Împotriva lor n-au fost trimise expediții de pedepsire, casele lor n-au fost incendiate, copiii lor n-au fost siluiți de cazaci, pe ei nu i-au vizat măsurile «de pacificare» ale domnilor Witte-Durnovo, asupra lor n-au fost îndreptate tunurile și mitralierele, artileria și infanteria, flota și cazacii. Și cadeții au ieșit pe primul plan. A început lupta cu ajutorul cuvîntului. Revoluția a fost înlocuită prin polemică, iar cadeții s-au dovedit maeștri și virtuosi fără egal pe acest tărîm. Ei s-au năpustit întîi asupra revoluției și a revoluționarilor, au început să-i ponegrească pe socialiști, să defăimeze partidul muncitoresc. Ei polemizau cu un adversar căruia i se astupase gura, acuzau pe niște oameni care nu s-a puteau nici să răspundă, nici să se apere. Dar liberalismul rus nu s-a mulțumit cu atîta. Prin intermediul unuia dintre cei mai de seamă lideri ai săi, el a declarat că toată eroica mișcare de eliberare din Rusia este opera sa, că înfrîngerea absolutismului este meritul său. Cadeții au exploatat cu nerușinare sîngele vărsat de proletari, s-au înveșmîntat în drapelul roșu zdrențuit, declarînd că liberalismul este suflul luptei de eliberare, izbăvitorul patriei de tirani. Și deși închisorile continuau să fie tixite de oameni, iar spînzurătorile se înălțau într-una, cadeții continuau să se laude pe ei și să terfelească pe revoluționari, declarînd că sînt recalcitranți, imperitinenți, că nu se dau înapoi de la nimic“.

Autorul descrie apoi situația juridică a Dumei noastre, legea cu privire la Consiliul de stat, rolul cadeților în alegeri.

„Drăguții de cadeți doreau grozav o evoluție în locul revoluției, o ordine bazată pe drept în locul anarhiei revoluționare și al războiului civil“. Dar poporul le-a dat în alegeri sarcini revoluționare, care nu le erau de loc pe plac.)

„Ca diplomați înnăscuți și samsari cinstiți, ei nutreau speranța că vor reuși să potolească revoluția, să învieze bursa, să îmblînzească absolutismul, să concilieze toate contradicțiile și să înlăture orice ciocnire. Ei propovăduiau pacea, dar realitatea aducea altceva. Ei pozau în fața alegătorilor în rolul de «constituțional-democrați», erau votați în calitate de partid de opoziție *în general*, în calitate de singurul și principalul partid de opoziție. Ei tindeau spre un compromis, dar li s-au dat sarcini revoluționare. Ei se ocupau cu frazeologia, dar alegătorii i-au trimis la luptă, i-au pus să facă jurămînt, le-au promis tot sprijinul pînă la lupta armată.

Îmbătați de victorie, de frazeologia revoluționară din timpul campaniei electorale, aflîndu-se în mijlocul alegătorilor revoluționari, cadeții au mers mai departe decît intenționau. Ei n-au observat că în spatele lor apărușe o nouă forță, care îi împingea la luptă.

Cadeții au înțeles prea tîrziu cine i-a trimis în parlament, cine le-a dat împuterniciri cu un imperativ atît de categoric, cine le-a impus rolul de care se temeau cel mai mult și de care încercau din răspuseri să scape. I-a trimis revoluția rusă pentru a-și netezi drumul mai departe, i-a trimis poporul rus, care s-a servit de ei ca de

un berbec pentru a face o nouă spărtură în zidurile absolutismului, ale cărui bastioane principale vor fi cucerite apoi nu cu ajutorul cadeților, ci cu ajutorul maselor largi populare“.

Cadeții au constatat cu nemulțumire prezența în Dumă a deputaților țărănilor revoluționari care amenințau să le strice jocul. Ei visau „o Dumă cadetă unanimă“. „Atunci ar fi putut să se sustragă într-un fel oarecare de la sarcinile revoluționare, să înece orice acțiune reală într-un torent de discursuri frumoase... Ar fi putut să se limiteze la rezoluții și proiecte, să obțină cel mult un guvern cadet, să consolideze monarhia constituțională, să înăbușe revoluția cu ajutorul unor concesi mărunte, să târăgăneze la infinit toate reformele și, în cele din urmă, să-și atingă țelul : introducerea parlamentarismului burghezo-liberal... Da, toate acestea ar fi fost cu puțință dacă n-ar fi existat în Dumă țărăni !“ Și autorul articolului descrie – pe alocuri în cuvinte de-a dreptul entuziaste – spiritul revoluționar al deputaților țărănilor din Dumă. „Revoluția a adus pe umeri în Dumă nu numai pe cadeți, ea a creat și «Muntele», «partidul Muntelui», care nu va admite compromisuri. Revoluția este reprezentată și în Dumă“.

„Bieții cadeți, bieții girondini ruși ! Sînt între ciocan și nicovală, între baionetele cîrmuirii și revoluția proletariatului și a țărănimii.

Nu degeaba au început acum cadeții să-și ascundă în chip atît de rușinos gîteala roșie. Nu degeaba abandonează lozincile lor grandilocvente. Nu degeaba au început să vorbească acum despre sentimentele lor de respect față de prerogativele vechiului regim. Situația devine gravă. Guvernul nu glumește, și cu minile goale nu poți obține nimic de la el. Dar revoluția care i-a trimis pe cadeți în Dumă, revoluția nu va glumi nici ea. Ea nu le va ierta trădarea. Ea nu va cruța pe lași care întîi și-au asumat un rol revoluționar, iar apoi și-au pierdut curajul.

De o parte absolutismul, de alta revoluția. Ce vor face cadeții ?“

Astfel se încheie articolul, cu care organul central al partidului social-democrat german se declară de acord. Nu-i așa că acești „cumînți“ social-democrați germani i-au făcut de rușine pe „bolșevici“ ? Cît de tare se deosebește opinia lor despre cadeți de opinia noastră ! Cît de departe este lozinca

lor de lozincile noastre : revoluția proletariatului și a țărănimii !

Să judece și cititorul dacă există într-adevăr vreo divergență între noi și acești oameni în ceea ce privește aprecierea guvernului cadet.

Nu. În ceea ce privește absolutismul, în ceea ce privește burghezul liberal, social-democrația revoluționară internațională este astăzi mai solidară ca oricând !

„Vpered” nr. 5 din 31 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE

D-l P. Miliukov face, în nr. 86 al ziarului „Reci“, bilanțul „primei luni de activitate a Dumei“.

În general vorbind, scrie stimatul autor,

„Tot ceea ce am citat noi aici ca dovadă a uriașului succes al activității depuse de Dumă în decursul unei singure luni de existență, toate acestea sînt cantități imponderabile“.

Totuși, după „prima lună de activitate a Dumei“, există și rezultate destul de „ponderabile“... cel puțin în perspectivă.

„Cînd «Le Temps» în străinătate și «Novoe Vreimea» la Petersburg cer un guvern «cadet», oricine înțelege ce înseamnă asta“.

În ceea ce privește afirmația că „oricine înțelege“, este, poate, cam prea mult spus, d-le Miliukov. Este însă neîndoielnic că foarte, foarte multă lume înțelege într-adevăr chiar de pe acum „ce înseamnă asta“. Trebuie să cerem iarăși și iarăși domnilor cadeți același lucru : ce faci, fă mai curînd ! Atunci, d-le Miliukov, toată lumea va înțelege într-adevăr repede „ce înseamnă asta“.

„Vpered“ nr. 5 din 31 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

MUNCITORII SĂ HOTĂRASCĂ

În fața proletariatului social-democrat din Rusia, și mai ales a celui din Petersburg, stă o problemă extrem de importantă : cum să desfășoare apropiata campanie politică în legătură cu Duma de stat. Se înțelege de la sine că pentru partidul social-democrat unit această problemă a *apropiatei* campanii se pune numai *în limitele* rezoluției Congresului de unificare.

Proletariatului social-democrat din Petersburg i-au fost recomandate *două* planuri de campanie : unul expus în rezoluția C.C., celălalt în rezoluția Comitetului din Petersburg *. Noi am publicat ambele aceste rezoluții în ziarul „Vpered”⁹⁴ nr. 2. Intenționăm să ne oprim acum asupra deosebirilor esențiale de conținut existente între ele. Punctul principal al rezoluției C.C. glăsuiește : „Vom sprijini Duma în toate măsurile ei avînd drept scop răsturnarea actualului guvern și înlocuirea lui cu un guvern desemnat de Dumă, văzînd în această înlocuire o condiție care favorizează convocarea adunării constituante”. Rezoluția Comitetului din Petersburg nu spune nimic despre sprijinirea unei revendicări de felul acesta, acordînd atenția principală batjocurilor guvernului, nepuținței Dumei, necesității ca Grupul trudovic să se adreseze poporului, inevitabilității unei noi lupte comune a muncitorilor și țăranilor.

Așadar, principalul punct litigios se rezumă la următoarele : să fie sprijinite sau nu măsurile Dumei avînd drept scop formarea unui guvern cadet ? Rezoluția C.C. nu se exprimă

* Vezi volumul de față, pag. 167—168. — *Nota red.*

clar, vorbind despre „un guvern desemnat de Dumă“. Doar toată lumea știe și întreaga presă burgheză liberală subliniază că, în fond, nu este vorba decât de numirea de către puterea supremă a unui guvern care să fie pe placul Dumei, adică a unui guvern cadet. Numai în acest sens pot înțelege și masele largi ale clasei muncitoare rezoluția C.C.

Poate proletariatul social-democrat să sprijine revendicarea ca puterea supremă să numească un guvern cadet? Nu poate. Un guvern cadet nu poate fi decât o *tranzacție* între absolutism și burghezia liberală împotriva muncitorilor socialiști și împotriva țărănimii revoluționare. Social-democrații vor folosi, desigur, cu îndoită forță noua situație care s-ar crea printr-o asemenea tranzacție: ei își vor cumpăni cu grijă tactica dacă această tranzacție va aduce o înlesnire, fie chiar vremelnică, luptei pentru libertate și pentru socialism. Și vom căuta să facem în așa fel, încât această tranzacție, care este îndreptată împotriva revoluției, să fie în folosul ei. Dar noi nu putem *sprijini* o tranzacție care se încheie *între burghezi și birocrație pe spinarea poporului*. A îndemna poporul sau proletariatul să acorde un asemenea sprijin înseamnă a-i perverti conștiința, înseamnă a-i ascunde adevărul despre *esența* tranzacției, despre *pericolul* pe care-l prezintă ea, despre tendința burgheziei și a birocrăției *de a îngreua* în felul acesta convocarea adunării constituante.

Nu trebuie să chemăm pe muncitori și pe țărani să sprijine aceste tranzacții, ci să-i chemăm la luptă. Numai o pregătire serioasă pentru luptă va slăbi *într-adevăr* absolutismul, numai în luptă stă chezașia că *orice fel* de măsuri luate atît de absolutism cît și de burghezie vor fi într-adevăr în folosul revoluției. Rezoluția C.C. *este greșită*. Muncitorii social-democrați conștienți *nu pot* accepta această rezoluție care le este recomandată.

Acum, a doua chestiune. Este oare obligatoriu să acceptăm această rezoluție în numele disciplinei, al supunerii față de congres? Examinați rezoluția Congresului de unificare cu privire la atitudinea față de Duma de stat și veți vedea că din ea nu se poate deduce că trebuie sprijinită revendicarea de a se forma un guvern cadet, că ea nu conține *nici* măcar *un singur cuvînt* despre „sprijinirea“ Dumei în gene-

ral. Cităm în întregime partea din rezoluția congresului care definește atitudinea față de Dumă : „Social-democrația trebuie : 1) să folosească sistematic toate conflictele care se ivesc atât între guvern și Dumă cit și în cadrul Dumei în interesul lărgirii și adâncirii mișcării revoluționare, iar în acest scop : a) să tindă să lărgească și să agraveze aceste conflicte până la limita la care ele să declanșeze largi mișcări de masă pentru răsturnarea actualului regim politic ; b) să caute să îmbine în fiecare caz în parte sarcinile politice ale mișcării cu revendicările social-economice ale masei muncitorilor și țăranilor ; c) printr-o largă agitație în masele populare pentru prezentarea de revendicări revoluționare Dumei de stat, să organizeze o presiune din afară asupra Dumei în scopul revoluționării ei. 2) Să dirijeze această intervenție a sa în așa fel, încît aceste conflicte care se agravează : a) să dezvăluie masei inconsecvența tuturor partidelor burgheze care își vor asuma în Dumă rolul de exponenți ai voinței poporului și b) să facă astfel încît masa largă (a proletariatului, țăranimii și micii burghezii orașenești) să devină conștientă de totala inutilitate a Dumei ca instituție reprezentativă și de necesitatea convocării unei adunări constituante a întregului popor“ etc.

Din pasajele subliniate de noi rezultă clar că rezoluția C.C. cu privire la sprijinirea revendicării unui guvern cadet nu numai că nu concordă cu rezoluția congresului, dar este de-a dreptul în contradicție cu ea. Un guvern cadet este o revendicare nerevoluționară. Ea slăbește și estompează conflictele cu Duma și pe cele din cadrul Dumei, disimulează inutilitatea Dumei etc. etc. Adăugăm că în rezoluția congresului nu se vorbește nici măcar o singură dată de „sprijinirea“ Dumei, ci numai de „presiune“, „folosire“, „intervenție“.

Concluzia care se desprinde de aici este evidentă. Comitetul Central în mod incontestabil nu are dreptul să ceară organizațiilor de partid să accepte rezoluția sa cu privire la sprijinirea revendicării unui guvern cadet. Toți membrii de partid sînt datorii să adopte o atitudine cu totul independentă și critică în această problemă și să se pronunțe pentru rezoluția care, după părerea lor, rezolvă mai just sarcina în limitele hotărîrilor Congresului de unificare. Muncitorii social-

democrați din Petersburg știu că întreaga organizație a partidului este clădită acum pe *baze democratice*. Aceasta înseamnă că *toți* membrii de partid aleg persoanele cu funcții în partid, pe membrii comitetelor etc., că *toți* membrii de partid discută și *rezolvă* problemele campaniei politice a proletariatului, că *toți* membrii de partid *stabilesc* orientarea tactică a organizației de partid.

Sîntem convinși că proletariatul social-democrat din Petersburg va lua o asemenea atitudine față de problema controversată, că o va discuta sub toate aspectele, temeinic, concret și va adopta o hotărîre proprie : *să sprijine sau nu revendicarea unui guvern cadet*.

Muncitorii din Petersburg nu se vor lăsa abătuți de la exercitarea acestui *drept*, a acestei *îndatoriri* a lor de social-democrați și de membri de partid de nici un fel de sofisme, adică de nici un fel de argumente vădit false. Vom menționa pe scurt aceste sofisme. L. Martov spune în „Curier“ (nr. 13) : în numele disciplinei, nu dezorganizați campania politică a C.C. *Ăsta-i sofism*. Disciplina nu obligă pe membrii de partid să aprobe orbește toate proiectele de rezoluții întocmite de C.C. N-a existat nicăieri și nicidecum în lume regula ca organizațiile de partid să renunțe la dreptul de a avea o părere și să se transforme în *semnatare* ale rezoluțiilor C.C. L. Martov spune : menșevicii s-au supus în problema boicotului, acum e rîndul vostru să vă supuneți. Și *ăsta-i sofism*. *Noi* ne-am supus *cu toții* hotărîrilor congresului. *Nimeni dintre noi* n-a îndemnat la luptă împotriva alegerilor pentru Dumă și împotriva desemnării unei fracțiuni parlamentare social-democrate. Ne-am supus și am renunțat, conform voinței congresului, la boicot. Dar sîntem în drept și avem datoria să luptăm, *în limitele hotărîrilor congresului*, împotriva sprijinirii unui guvern cadet, *sprijinire care n-a fost recomandată de nici un congres*. L. Martov ocolește esența problemei numai prin cuvinte teribile și insinuări cu privire la dezorganizatori. El nu a suflat o vorbă dacă rezoluția C.C. este sau nu în contradicție cu hotărîrea congresului. El nu a suflat o vorbă despre dreptul *opoziției*, adică despre dreptul *oricărei* organizații de partid, ca în limitele voinței congresului să conteste tactica C.C. și să îndrepte abaterile și greșelile acestuia. De

aceea răspundem cît se poate de calm lui Martov : dezorganizator este acela care încalcă drepturile legitime ale organizațiilor de partid.

Noi vom arăta cu tot calmul că pînă și menșevicii (vezi scrisoarea către redacție a tov. Vlasov, publicată în numărul de față) nu sînt de acord cu sprijinirea unui guvern cadet. Pînă și tov. Rianșev cheamă, în nr. 13 al lui „Curier“, „*grupul muncitoresc și Grupul trudovic*“ „să lupte din răsputeri“ împotriva proiectului de lege cadet cu privire la libertatea întrunirilor, adică propune o tactică *pur bolșevică*, care *exclde* sprijinirea unui guvern al acelorași cadeți.

Atunci cînd Comitetul raional Viborg propune convocarea unei conferințe orășenești la care delegații să fie aleși „fără deosebire de fracțiune, adică *fără nici un fel de discuții*“ – fără discutarea problemelor controversate !! –, muncitorii social-democrați din Petersburg, fără îndoială, nu vor face decît să ia în derîdere această hotărîre. Niciodată muncitorii conștienți nu se vor apuca să rezolve o problemă importantă *fără a o discuta*. Nici jalnicele cuvinte despre cutare sau cutare „expresie vehementă“ folosită în cursul discuției, nici lamentările lui L. Martov în legătură cu cutare sau cutare cuvînt dur care l-a jignit, nici amenințarea ou sciziunea venind din partea aceluiași L. Martov sau din partea oricărei alte persoane nu vor face pe muncitori să renunțe la o rezolvare *independentă* a problemei. A amenința cu sciziunea, a provoca la sciziune este un procedeu nedemn, care nu face decît să bucure burghezia (vezi „Duma“ nr. 29). Muncitorii vor rezolva *pe bază de majoritate* problema sprijinirii unui guvern cadet și vor face ca nimeni, nici chiar C.C., să nu îndrăznească să *zădărnicească hotărîrea lor*, pe deplin liberă, pe deplin independentă, pe deplin legală, adoptată *pe baza* hotărîrii Congresului de unificare.

Scris la 31 mai (13 iunie) 1906

Publicat la 1 iunie 1906 în ziarul
„Vpered“ nr. 6

Se tipărește după textul
apărut în ziar

„NU ÎN SUS TREBUIE SĂ PRIVIM, CI ÎN JOS“

Așa scrie astăzi în „Nașa Jizn“, ziarul cadeților de stînga, d-l I. Jilkin. El constată cu amărăciune că pe fețele cadeților „radiază mulțumirea de sine“. Declarația entuziastă a d-lui Miliukov : „Cadeții se diferențiază de extrema stîngă“ îl face să protesteze. El ia în zeflema „înțelepciunea politică deosebită“ a cadeților, care recunosc că situația este „fără ieșire“ și, în același timp, se laudă că corabia statului înaintează cu curaj pe o cale navigabilă...

Să ne oprim asupra acestor raționamente, care ating problema fundamentală a situației politice actuale. Iar din punctul nostru de vedere este deosebit de important să subliniem că astăzi mersul evenimentelor *impune* o apreciere justă a acestei situații chiar și unor oameni care nu împărtășesc cituși de puțin concepțiile social-democraților de stînga și care luptă cu un zel deosebit împotriva noastră.

La clubul parizian al reacționarilor ruși se zvonește că „la Peterhof au încetat orice șovăieli. Goremîkin a căpătat deplină libertate de acțiune“⁹⁵, adică libertatea de a se răfui cu Duma. Iar „Nașa Jizn“, ziar străin de tendința bolșevicilor de a zugrăvi totul în culori sumbre, declară : „Avem toate motivele să dăm crezare acestor zvonuri“... „Lupta se înteește – își încheie editorialul acest ziar. – Cei ce ridică sabia, de sabie vor pieri“. Iar d-l I. Jilkin scrie : „Sînt oare mulți cei care cred într-un deznodămînt victorios pașnic al activității parlamentare în Rusia ? Trebuie să fii un roman-

tic, un visător, un idealist ca să te cufunzi în asemenea vise trandafirii". Și, alături, d-l V. Hijneakov declară : „Noi nu vom reuși să evităm furtunile revoluționare, trebuie s-o recunoaștem. Duma nu este în stare să îndrepte mișcarea pe o cale pașnică, deoarece ea nu are puterea să îmbunătățească viața poporului, iar fără această putere nu există alte căi decât cele revoluționare. Încă de pe acum reiese limpede că sentimentul de nemulțumire crește neconținut, că credința în atotputernicia Dumei se spulberă într-o măsură tot mai mare și că, o dată cu aceasta, sporește deznădejdea" (necredința în Dumă, ca și necredința în Dumnezeu, nu înseamnă încă „deznădejde"). „Atmosfera se încarcă din ce în ce mai tare cu electricitate, când și când se aud surde bubuituri de tunet și s-ar putea să nu mai avem mult de așteptat pînă la dezlănțuirea stihiei“.

Cei care vorbesc așa sînt oamenii a căror părere o prețuim în mod deosebit, dată fiind atitudinea lor negativă preconcepută față de social-democrația revoluționară. Evenimentele *au silit* pe acești oameni să repete tocmai tezele asupra cărora noi am insistat mereu și pentru care burghezia liberală ne-a atacat, ne-a ocărît și ne-a ponegрит fără încetare, lansînd o mulțime de birfeli, de minciuni și de calomnii pe seama „bolșevicilor“.

„Nu trebuie să privim în sus, ci în jos“. Ceea ce înseamnă că, în virtutea unor condiții istorice obiective care nu depind de voința noastră, lupta parlamentară *nu* poate deveni în prezent forma *principală* a mișcării de eliberare din Rusia. Nu de „negarea“ ei este vorba, nu de renunțarea la ea – despre asta n-are rost să discutăm –, ci de faptul că lupta *principală* și decisivă se apropie și, în virtutea întregului mers al evenimentelor, se va desfășura pe o altă arenă. Burghezia liberală ne-a calomniat de nenumărate ori pe noi, bolșevicii, că „împingem în chip ușuratic la utilizarea de mijloace extreme“ („Reci“ nr. 88). Ce ziceți, domnilor, noi „am împins“ pe Jilkin, pe Hijneakov, pe autorul editorialului din „Nașa Jizn“ ? Noi „am împins“ pe soldații din Kursk și Poltava, pe țărani din Kiev, Saratov și din alte părți ?

Noi „am împins” și am zgâlțit pe cei care au umblat întotdeauna cu fața „radiind de mulțumire de sine”. Noi am spus că alegerea formelor în lupta de eliberare nu depinde de voința noastră, că trebuie să privim cu luciditate și fără teamă în față realitatea, care nu lasă loc pentru o „cale” recunoscută astăzi și de „Nașa Jizn” drept o cale închisă. Noi am spus că socialiștii nu pot și nu trebuie să sacrifice interesele fundamentale ale democrației și socialismului de dragul unor succese de moment; ei sînt datori să dezvăluie în fața masei adevărul amar că pe cadeți nu se poate pune nici o bază, că Duma este neputincioasă și că furtunile revoluționare sînt inevitabile. Dacă masa nu ne va înțelege astăzi, lăsîndu-se atrasă de frazeologia debitată de cadeți la întrunirile electorale, dacă ea nu ne va înțelege mâine, lăsîndu-se amestecată de primele zile ale primului parlament rus, poimîine se va convinge că avem dreptate. Evenimentele o vor face să vadă în social-democrația revoluționară un partid care nu se lasă ademnit de o falsă strălucire și care o cheamă cu fermitate și consecvență „să privească” tocmai în direcția în care se desfășoară inevitabil lupta care hotărăște soarta adevăratei libertăți a poporului (iar nu a unei libertăți cadete).

Revoluția noastră este o mare revoluție a Rusiei tocmai pentru că a ridicat mase populare uriașe, făcîndu-le să participe la creația istorică. Contradicțiile de clasă nu s-au dezvoltat însă nici pe departe cu deplină acuitate în rîndurile acestor mase. Partidele politice sînt abia în curs de formare. De aceea noi nu sîntem în stare nici să îndrumăm într-o anumită direcție masele, nici să le reținem cît de cît. Dar, studiînd situația reală și raporturile reale dintre clase, putem prevedea inevitabilitatea cutărei sau cutărei orientări a activității lor istorice, a cutărei sau cutărei forme principale a mișcării lor. Și trebuie să răspîndim cît mai larg în mase aceste cunoștințe socialiste ale noastre fără a ne lăsa impresionați că adevărul este adeseori amar, că el nu poate fi văzut dintr-o dată din pricina falsei străluciri a firmelor politice la modă și a instituțiilor politice de efect, fără a ne lăsa seduși de farmecul unor atrăgătoare născociri. Noi ne vom îndeplini datoria numai dacă vom face totul pentru a lămuri masa și

pentru a o pregăti în vederea unor forme ale mișcării care sînt imperceptibile pentru un observator superficial, dar care rezultă în mod inevitabil din întreaga situație politică și economică a țării. Nu ne vom îndeplini datoria dacă ne vom îndrepta privirea „în sus” și vom pierde din vedere ceea ce vine, crește și se apropie de jos.

Scris la 1 (14) iunie 1906

*Publicat la 2 iunie 1906
în ziarul „Vpered” nr. 7*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

REAȚIUNEA ÎNCEPE LUPTA ARMATĂ

Presă social-democrată a arătat de mult netemeinicia și netrăinicia faimosului „constituționalism” rus. Atâta timp cît vechiul regim se va menține și va ține în întregime în mîinile sale uriașa mașină a administrației de stat, nici nu va putea fi vorba în mod serios despre importanța reprezentanței populare, despre posibilitatea de a satisface nevoile arzătoare ale poporului de multe milioane. O dată cu începerea ședințelor Dumei de stat, cînd cuvîntările burghezo-liberale despre calea constituțională pașnică au pornit să se reverse într-un torent nestăvilit, au început și s-au întetit într-una massacrele puse la cale de agenții guvernului împotriva demonstrațiilor pașnici, incendierea clădirilor în care se țin întruniri populare și, în sfîrșit, pogromurile fățișe.

Iar mișcarea țărănească crește. Grevele muncitorilor capătă un caracter tot mai pronunțat, devin mai frecvente și de o amploare tot mai mare. Încep să se agite cele mai înapoiate unități militare, infanteria din provincie, căzăcimea.

Prea mult material inflamabil s-a adunat în viața Rusiei. Prea mare și prea ascuțită este lupta pregătită de secolele de violențe, de schingiuire, de chinuri, de jafuri și de exploatare fără precedent în istorie. Această luptă a poporului împotriva vechiului regim nu poate încăpea în cadrul luptei purtate în Dumă pentru un guvern sau altul. „Supușii” cei mai oprimați și mai abrutizați nu pot fi împiedicați să proclame revendicările individualității umane și cetățenești care se trezesc. Nu este posibil ca prin apeluri la legalitate să fie menținut vechiul regim, care a întocmit întotdeauna singur

legile și care, în lupta sa pentru existență, face uz de ultimele sale mijloace, cele mai desperate, mai sălbatice și mai furi-bunde.

Pogromul de la Belostok este un fapt deosebit de grăitor în privința începutului acestor acțiuni armate ale guvernului împotriva poporului. Este povestea veche, dar veșnic nouă a pogromurilor din Rusia, *veșnică* pînă la victoria poporului, pînă la măturarea completă a vechiului regim ! Iată cîteva extrase din telegrama lui Tîrin, unul dintre delegații cetățenilor din Belostok : „A început un pogrom contra evreilor, *dinainte pregătit*“. „În ciuda zvonurilor care circulau, din partea guvernului *n-a sosit* timp de o zi *nici un fel de dispoziții*“. „Timp de două săptămîni s-a făcut o agitație susținută pentru pogrom ; pe străzi, mai ales seara, se difuzau proclamații care chemau la măcelărirea nu numai a evreilor, dar și a intelectualilor ; *poliția a închis ochii la toate acestea*“.

Vechi și cunoscut tablou ! Poliția pune dinainte la cale pogromurile. Poliția instigă : apelurile la măcelărirea evreilor se tipăresc în tipografiile guvernului. Poliția este pasivă la începutul pogromului. Trupele privesc în tăcere isprăvile sutelor negre. Iar apoi, apoi *aceeași* poliție continuă comedia judecării și anchetării pogromiștilor. Judecarea și anchetarea de către funcționarii vechiului regim au în mod invariabil același rezultat : procesul se tărăgănează, pogromiștii nu sînt găsiți vinovați, uneori se întîmplă chiar ca evreii și intelectualii maltratați și mutilați să fie deferiți justiției, trec luni, și povestea veche, dar veșnic nouă este dată uitării pînă la următorul pogrom. Asistăm la instigare mîrșave, la coruperea și la trezirea cu vin a drojdiei blestematei noastre „civilizații“ capitaliste, la maltratarea bestială de către oameni înarmați a unor oameni neînarmați, la comedia judecării și a anchetei făcute chiar de către vinovați. Și se mai găsesc oameni care, privind aceste fenomene ale vieții rusești, să creadă și să declare că „nechibzuintă“ unora îndeamnă poporul la „mijloace extreme“ ! Trebuie să dai dovadă nu numai de nechibzuintă, ci și de un suflet mic, de pervertire politică pentru a face astfel de afirmații în fața unor evenimente ca incendierea Casei poporului din Vologda (la începutul ședințelor Dumei de stat) sau pogromul de la Belostok (la o lună după deschiderea

ședințelor Dumei). Milioane de apeluri nu produc asupra poporului nici a suta parte din efectul pe care îl produce un singur eveniment ca acesta. Și a vorbi de „nechibzuința” apelurilor este în aceeași măsură o pedanterie neghioabă, o amortire a simțului cetățenesc ca și a condamna strigătul cumplit de răzbunare care răsună de pe cîmpurile de bătaie de la Vologda și Belostok.

Duma de stat a procedat foarte bine punînd neîntîrziat în discuție interpelarea cu privire la pogromul de la Belostock și trimițînd membri ai Dumei de stat la Belostock pentru a ancheta cazul la fața locului. Dar atunci cînd citești această interpelare, cînd faci o comparație între această interpelare și cuvîntările deputaților din Duma de stat și pogromurile cunoscute de toată lumea, limbajul nehotărît al interpelării îți stîrnește un profund sentiment de nemulțumire și de indignare.

Judecați și singuri. Autorii interpelării spun doar atît : „Populația se teme ca autoritățile locale și aigtația răuvoitoare să nu încerce să prezinte pe victime drept vinovați de nenorocirile care i-au lovit”... „În această direcție se răspîndesc informații false”. Da, da, populația evreiască, oprimată și chinuită, se teme și are toate motivele să se teamă de acest lucru. Acesta este adevărul.*Dar acesta nu e tot adevărul, domnilor membri ai Dumei și autori ai interpelării ! Voi, deputații poporului, care deocamdată n-ați fost încă maltratați și nici schingiuiți, știți foarte bine că nu e tot adevărul. Știți că populația oprimată nu îndrăznește să numească pe adevărații vinovați de pogrom. Voi trebuie să-i numiți. De aceea sînteți deputați ai poporului. De aceea vă bucurați – chiar după legile Rusiei – de o *deplină* libertate a cuvîntului în Duma de stat. Să nu vă puneți deci *între* reacțiune și popor în aceste momente cînd reacțiunea înarmată sugrumă, schingiuieste, schilodește poporul neînarmat. Situați-vă *pe față și întru totul* de partea poporului. Nu vă mărginiți să transmiteți tîmerile filistine că mîrșavii vinovați de pogromuri declară vinovați pe cei exterminați. *Formulați acuzații directe împotriva acestor vinovați*, iată *datoria* voastră directă în fața poporului. Întrebați guvernul nu ce măsuri intenționează să ia pentru apărarea evreilor și preîntîmpinarea pogromurilor.

ci cită vreme o să mai acopere pe adevărații vinovați, care fac parte din guvern. Întrebați guvernul dacă își închipuie că poporul se va mai lăsa multă vreme înșelat în privința acestor adevărați vinovați. Acuzați guvernul pe față și în auzul tuturor, chemați poporul să organizeze o miliție și grupuri de autoapărare, care constituie *singurul* mijloc de apărare împotriva pogromurilor.

Asta nu corespunde „uzanțelor parlamentare“, veți spune. Dar nu vă e rușine să veniți *chiar* și acum cu asemenea argumente? Nu înțelegeți oare că poporul vă va condamna dacă pină și în aceste momente nu abandonați jocul de-a parlamentul, dacă nu cutezați să spuneți pe față, fără înconjur și cu glas tare *ceea ce știți și gândiți în realitate*?

Cît despre faptul că voi cunoașteți adevărul cu privire la pogromuri, asta se poate vedea din cuvîntările deputaților din Dumă. Cadetul Nabokov spune: „Știm că în multe cazuri administrația n-a reușit cîtuși de puțin să înlăture bănuiala care apasă asupra ei că dezlănțuirea simultană a pogromurilor se datorește fie organizațiilor ultrareacționare, care acționează *cu știrea autorităților locale*, fie, în cel mai bun caz, pasivității sistematice a acestora din urmă“.

Dacă *știati* acest lucru, domnilor cadeți, trebuia să-l fi spus în interpelare. Așa trebuia să fi scris: *știm* cutare lucru și întrebăm cutare lucru. Iar dacă cunoașteți cazurile „cele mai bune“, apoi *nu șade bine* unor deputați ai poporului să treacă sub tăcere cazurile *cele mai rele*: organizarea directă a pogromurilor de către poliție, care execută ordinele primite de la Petersburg.

„Belostokul nu este o excepție – a spus, pe bună dreptate, Levin. – El este una dintre consecințele sistemului împotriva căruia vreți să luptați“. Așa e, cetățene Levin! Dar dacă în ziar putem vorbi numai de un „sistem“, în Dumă trebuie să vorbiți mai pe șleau și mai categoric.

„Pogromurile constituie un adevărat sistem. În zilele lui octombrie... guvernul... nu a găsit alt mijloc de a lupta împotriva mișcării de eliberare... Știți cum s-a încheiat acest capitol istoric. Acum se repetă același lucru... Acest sistem, pregătit și conceput *în mod perfid*, este adus la îndeplinire *în mod tot atît de perfid*. În multe cazuri știm prea bine cine pune

la cale aceste pogromuri, știm prea bine că proclamațiile *sînt difuzate de jandarmerie*“.

Încă o dată : așa e, cetățene Levin ! Și trebuia scris în interpelare : crede oare guvernul că Duma nu cunoaște faptul că proclamațiile sînt difuzate de jandarmi și de poliție, lucrul știut de toată lumea ?

Deputatul Rîjkov a calificat fără ocol drept *minciună* explicarea pogromurilor prin ura rasială, explicarea lor prin neputința autorităților drept o născocire perfidă. Deputatul Rîjkov a citat o serie de cazuri de „colaborare” între poliție, pogromiști și cazaci. „Locuiesc într-o mare regiune industrială - a spus el - și știu, de pildă, că pogromul de la Lugansk n-a luat proporții înspăimîntătoare *numai pentru că* (ascultați bine, domnilor, *numai pentru că*) *muncitorii neînarmați*, cu mîna goală, riscînd să fie împușcați de poliție, au pus pe fugă pe pogromiști“.

„Acuzarea guvernului”, așa intitulează ziarul „Reci” această rubrică a dezbaterilor din Dumă. Bun titlu. Dar locul lui nu este în ziar, ci în *textul interpelării* Dumei. Ori întocmim aceste interpelări în așa fel încît să constituie o acuzație fulminantă împotriva guvernului în fața poporului, ori le întocmim în așa fel încît neconcordanța flagrantă dintre monstrozitatea faptelor și interpelările cancelariste care le trec sub tăcere în mod birocratic să nu trezească decît ironii amare. Numai pășind pe prima cale Duma va dezvăța pe reacționari să-și bată joc de ea. Căci reacționarii își bat joc deschis și fără menajamente. Citiți numărul de astăzi al ziarului „Novoe Vremea”. Acești lachei ai pogromiștilor se amuză rîzînd cu hohote : „Nu putem să nu relevăm cu o deosebită satisfacție (! !) graba cu care Duma a interpellat pe ministru în legătură cu pogromul împotriva evreilor de la Belostok”. Vedeți așadar : pogromiștii încearcă o deosebită satisfacție, iar lacheul lor dă în vileag adevărul. Reacțiunea este mulțumită și de pogromul de la Belostok, și de faptul că poate să ocărăscă acum Duma, calificînd-o drept o Dumă „evreiască”. Reacțiunea își bate joc : „Dacă trebuie scuzate pogromurile împotriva proprietății puse la cale de țărani în guberniile rusești, așa cum s-a declarat astăzi în Duma de stat, atunci

trebuie scuzate și pogromurile împotriva proprietății evreiești în Ținutul apusean“.

Vedeți, domnilor deputați în Dumă : reacționarii vorbesc mai pe șleau decît voi. Cuvîntările reacționarilor sînt mai vi-guroase decît cuvîntările rostite de voi în Dumă. Reacționarii nu se tem de război. Ei nu se tem să lege Duma de lupta țărănilor pentru libertate. *Nu vă temeți nici voi să legați re-gimul reacționar de pogromiști !*

Scris la 3 (16) iunie 1906

Publicat la 4 iunie 1906
în ziarul „Vpered“ nr. 9

Se tipărește după textul
apărut în ziar

REZOLUȚIA
COMITETULUI DIN PETERSBURG AL P.M.S.D.R.
ÎN PROBLEMA UNUI GUVERN DESEMNAȚ
DE DUMĂ ⁹⁶

Avînd în vedere :

1) că revendicarea de a se forma în momentul de față un guvern responsabil desemnat de Duma de stat trebuie considerată greșită și echivocă, deoarece :

a) numirea unui asemenea guvern nu ar putea constitui o trecere efectivă a puterii din mîinile absolutismului în mîinile reprezentanței poporului ;

b) în fond, asta ar însemna o tranzacție încheiată între burghezia liberală și absolutism pe socoteala poporului și în spatele lui ;

c) proletariatul nu are nici o garanție că, dat fiind actualul raport de forțe politice reale, această tranzacție va putea constitui o asigurare serioasă pentru desfășurarea luptei de clasă (adică atît de serioasă, încît să justifice marelă prejudiciu pe care îl aduce dezvoltării conștiinței de clasă proletare sprijinirea activă a unei tranzacții burgheze într-o perioadă de avînt revoluționar).

2) În virtutea celor expuse mai sus, revendicarea de a se numi un guvern responsabil desemnat de Dumă nu servește decît la întărirea iluziilor constituționaliste și la pervertirea conștiinței revoluționare a poporului, dînd naștere la speranțe într-o trecere pașnică a puterii în mîinile poporului și punînd în umbră sarcinile fundamentale ale luptei pentru libertate ;
- avînd în vedere toate acestea, adunarea hotărăște :

- 1) proletariatul nu poate sprijini în momentul de față revendicarea de a se forma un guvern desemnat de Dumă,
- 2) proletariatul sprijină ideea formării unui comitet executiv din rîndurile elementelor revoluționare din Dumă, comitet care să coordoneze acțiunile organizațiilor locale libere ale poporului.

„Vpered” nr. 10 din 6 iunie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎN AJUN ⁹⁷

Situația politică se clarifică uimitor de repede.

Acum câteva luni nu se putea afirma cu certitudine că Duma de stat se va întruni și nu se putea prevedea ce caracter va avea ea. Acum câteva săptămîni nu era încă limpede, cel puțin pentru masele largi ale poporului, pe ce teren și în ce formă se va desfășura etapa următoare a luptei pentru libertate. Credea în Dumă țaranul naiv, care nu se putea împăca cu gîndul că petițiile și rugile fierbinți ale tuturor trimișilor poporului nu vor găsi ascultare ; credea în Dumă liberalul burghez, care încerca să ia guvernul „*cu binisorul*“, îndemnîndu-l să facă concesii ; nu exagerăm cînd spunem că această credință, credința maselor populare, a oamenilor ale căror interese o alimentau și o întăreau, s-a năruit sub ochii noștri în câteva zile. Ei credeau pentru că voiau să creadă, pentru că viitorul politic apropiat era încă obscur, pentru că situația politică neclară lăsa loc la tot felul de echivocuri, provoca tot felul de șovăieli și de stări de deprimare.

Acum totul devine iarăși clar. Previțiunea celor care în perioada alegerilor pentru Dumă sau în primele zile ale Dumei erau priviți ca niște pesimiști bizari se adevărește. Au trecut 5-6 săptămîni de cînd Duma și-a început ședințele, iar oamenii care doreau din tot sufletul să desfășoare și să dezvolte o activitate în Dumă și în jurul ei recunosc acum deschis și cinstit acest mare adevăr : „Poporul s-a săturat să aștepte“.

El, care nu s-a săturat așteptînd zeci de ani, s-a săturat acum în câteva săptămîni ; el nu s-a săturat să aștepte atîta

timp cît a dormit sau a vegetat, atîta timp cît în condițiile exterioare ale vieții lui nu au survenit împrejurări care să provoace imediat un reviriment total în existența lui, în starea lui de spirit, în conștiința, în voința lui, dar s-a săturat să aștepte în cîteva săptămîni, atunci cînd în el s-a trezit cu o repeziciune nemaivăzută setea de acțiune, cînd cuvintele cele mai plăcute și mai înflăcărare, rostite chiar de la înalta tribună a Dumei, au început să i se pară sarbede, plicticoase și lipsite de interes ; s-au săturat să aștepte muncitorii, și valul de greve a început să crească cu tot mai multă putere ; s-au săturat să aștepte țărani, și nici un fel de persecuții și torturi, care întrec atrocitățile inchiziției medievale, nu mai pot opri lupta lor pentru pămînt, pentru libertate ; s-au săturat să aștepte marinarii din Kronstadt și de la Sevastopol, infanteriștii din Kursk, din Poltava, din Tula, din Moscova, soldații din regimentele de gardă de la Krasnoe Selo ; s-au săturat să aștepte pînă și cazacii. Toți văd astăzi cum se încinge o nouă și mare luptă și văd și unde se încinge ea, toți îi înțeleg inevitabilitatea, toți simt necesitatea imperioasă a fermității, a perseverenței, a pregătirii, a simultaneității și a coordonării acțiunilor proletariatului și ale țărănimii. Ei simt că pentru asta trebuie să mai aștepte... Sîntem în ajunul mărețelor evenimente istorice, în ajunul celei de-a doua mari etape a revoluției ruse. Social-democrația, exponentul conștient al luptei de clasă a proletariatului, va sta la postul său ca un singur om și își va face datoria pînă la capăt.

„Rabotnik” nr. 1 din 8 iunie 1906
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ȘOVĂIELI SUS, HOTĂRÎRE JOS

După toate semnele, trăim astăzi unul dintre momentele cele mai importante ale revoluției. Un nou avînt al mișcării largi de masă împotriva vechilor rînduiei a început de multă vreme. Acum acest avînt se apropie de punctul culminant. Alegerile pentru Dumă și prima săptămîină de ședințe și lucrări ale Dumei opoziționiste au fost „luminărica“ de la care s-a aprins focul în întreaga țară. Materialul inflamabil era în cantitate atît de mare, atmosfera era atît de „încărcată“, încît măsurile preventive n-au putut fi de nici un folos.

Acum devine cît se poate de evident pentru toată lumea că flăcările au cuprins într-adevăr întreaga țară. S-au ridicat într-adevăr noi pături, atît ale proletariatului – chiar și acelea din rîndurile cărora se recrutau în urmă cu o jumătate de an sutele negre – cît și, mai ales, ale țărănimii. Pînă și armata, care e legată de păturile cele mai înapoiate ale țărănimii și este selecționată în așa fel încît tot ce este viu și proaspăt să fie eliminat, abrutizat și înăbușit, pînă și armata a fost cuprinsă aproape în întregime de vîlvătaie. Știri despre „rebeliuni“ și tulburări în armată zboară din toate părțile, ca scînteile în timpul unui mare incendiu.

Reporterii de ziare care au legături cu birocrația relatează că ministrul de război avertizează împotriva dizolvării Dumei, deoarece în acest caz nu se va mai putea conta pe armată⁹⁸.

Nu-i de mirare că în asemenea împrejurări guvernul șovăie. Ce-i drept, deși șovăie, el se pregătește în mod absolut vădit să înăbușe în sînge revoluția. Provocările se țîn lanț. Presei libere i-a fost declarat un război pe viață și pe moarte. Zia-

rele de stînga „sînt confiscate sfidîndu-se toate legile“. Kronstadul e plin de trupe trimise special. Pogromul de la Belostok este începutul direct al unor acțiuni contrarevoluționare, și anume al unor acțiuni armate. Guvernul șovăie, în rîndurile lui se aud voci care pun în gardă, voci care preconizează o tranzacție cu cadeții, dar această șovăială, această „meditare“ nu-l face să uite nici o clipă vechea, obișnuită, încercata sa politică de violență directă.

Lassalle spunea că reacționarii sînt oameni de acțiune. Reacționarii noștri confirmă aceste spuse. Ei stau pe gînduri, șovăie, cumpănesc dacă trebuie să treacă dintr-o dată la o ofensivă generală pe o nouă linie (adică să dizolve Duma). În același timp însă, ei *pregătesc* ofensiva fără să întrerupă nici o clipă această „acțiune“. Ei raționează just din punctul de vedere al fiarelor care s-au văzut prinse într-un laț ce se strînge neîncetat în jurul gîtului lor. Să cedeze cadeților care promit o „putere forte“ sau să treacă totul prin foc și sabie? Să mai așteptăm cu prima soluție – hotărîsc ei astăzi –, să mai așteptăm, deoarece *asta* o putem face și mâine; pentru cea de-a doua soluție trebuie să ne pregătim *însă* în orice caz. Fără îndoială că mulți dintre ei gîndesc și astfel: întii să încercăm cea de-a doua soluție, alegînd momentul cel mai favorabil. De cedat avem tot timpul să cedăm cadeților și în ultimul moment, cînd ne vom convinge definitiv că nu se poate recăpăta *totul* printr-o mare vărsare de sînge!

Pentru niște fiare, raționamentul acesta este cu totul just. Desigur că ei nu se vor preda fără o luptă crîncenă, înverșunată. Iar pentru eventualitatea unui eșec își pregătesc, fi-rește, o retragere prin încheierea unei tranzacții cu cadeții, printr-o alianță cu aceștia pe baza platformei „puterii forte“ despre care le amintește în mod atît de oportun d-l Struve. Reacționarii pregătesc o bătălie serioasă și hotărîtoare, considerînd tranzacția cu cadeții drept un rezultat accesoriu în cazul unui eventual deznodămînt nefavorabil al acestei bătălii.

Proletariatul trebuie să privească lucid și drept în față sarcinile revoluției. El nu poate fi mai prejos decît reacționarii în ceea ce privește abordarea „concretă“ a marilor probleme. El trebuie să-și îndrepte toată atenția, toată grija și

toate eforturile spre bătălia hotăritoare care va porni inevitabil mâine sau poimâine și să considere tranzacția dintre guvern și cadeții drept un rezultat accesoriu al uneia dintre etapele eventuale ale revoluției. Proletariatul nu are de ce să se teamă de această tranzacție : ea va face ca atât Trepovii cât și liberalii moderați să-și frângă gâtul. Proletariatul nu trebuie să sprijine în nici un caz, nici direct, nici indirect, această tranzacție, nu trebuie să sprijine revendicarea unui guvern responsabil desemnat de Dumă. În momentul de față nu avem de ce să zădărniciim această tranzacție, dar nici de sprijinit n-o vom sprijini. Noi ne urmăm *propria* noastră cale, rămânem partidul clasei înaintate, clasă care nu va da maselor *nici măcar o singură* lozincă echivocă, care nu va participa nici direct, nici indirect la nici o afacere murdară a burgheziei și care va ști să apere interesele revoluției în orice împrejurări și oricare ar fi rezultatul luptei.

Un compromis între guvern și Dumă ca episod *particular* al revoluției nu este imposibil. În momentul de față, social-democrația nu trebuie nici să propovăduiască un asemenea compromis, nici să-l sprijine și nici „să-l zădărnicească“. Ea își concentrează întreaga atenție și îndreaptă întreaga atenție a maselor asupra a ceea ce este principal și esențial, iar nu asupra a ceea ce este accesoriu și secundar. Ea va folosi pînă la extrem toate compromisurile dintre burghezie și vechiul regim, toate șovăielile de sus. Dar ea va pune neîncetat în gardă clasa muncitoare și țărănimea împotriva „prieteșugului“ cu cadeții. Ea trebuie să opună șovăielilor de sus o nestrămutată hotărire jos și, fără a se lăsa provocată, să-și strîngă cu fermitate și dîrzenie forțele în vederea momentului decisiv.

Scris la 8 (21) iunie 1906

Publicat la 9 iunie 1906
în ziarul „Vpered“ nr. 13

Se tipărește după textul
apărut în ziar

UNITATE !

Sintem în ajunul începerii activității fracțiunii parlamentare social-democrate din Duma de stat. Fără îndoială că, desfășurînd o activitate fermă, consecventă, proclamînd cu hotărîre nestrămutată revendicările și lozincile democratismului *consecvent* și ale luptei de clasă *proletare* pentru socialism, această fracțiune poate aduce acum mult folos cauzei mișcării muncitorești și cauzei revoluției. Acum, cînd problema activității social-democraților în Dumă a fost rezolvată de Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, în rîndurile social-democraților nu mai există două păreri în această privință. Și credem că tovarășii noștri caucazieni au procedat foarte just semnînd faimosul „angajament solemn” al membrilor Dumei de stat⁹⁹ și publicînd totodată în ziare cunoscuta declarație : semnăm „ca să avem posibilitatea de a ne îndeplini sarcina încredințată de popor și subliniem că nu ne recunoaștem obligații politice decît față de popor”.

Pe cît de importantă este pentru partidul nostru activitatea reprezentanților săi în Duma de stat, pe atît de necesar este să cumpănim cu multă grijă principiile tacticii social-democrate în momentul de față. Și trebuie să recunoaștem că mersul evenimentelor politice, care s-a accelerat în mod deosebit de cîteva săptămîni încoace, aduce multă lumină în probleme care pînă ieri încă nu erau limpezii, contribuie la stabilirea unei poziții clare și precise și înlătură multe dintre divergențele existente între aripa dreaptă și aripa stîngă a partidului nostru.

În această privință trebuie să subliniem cu deosebită satisfacție raționamentele tovarășilor foști menșevici publicate în numărul de astăzi al ziarului „Curierul”. Este drept că articolul de fond „«Legile» Dumei” începe printr-un atac oarecum echivoc împotriva calificării legilor elaborate în Dumă drept vorbărie goală. Dar nu degeaba pun tovarășii cuvântul „legile” în ghilimele. Ei pledează – și aici au de o mie de ori dreptate – pentru elaborarea unor legi care să nu fie simple legi, ci o „declarație”, o „proclamație a drepturilor poporului la libertate”, o „proclamație care desființează vechile bariere”.

Astfel de „legi” ar fi, poate, mai bine să fie numite nu legi, ci apeluri către popor. Dar nu are sens să insiști asupra unor divergențe de ordin verbal atunci când există o înțelegere în ceea ce privește fondul problemei. Or, aici există într-adevăr o înțelegere deplină. „Este cu totul absurd și dăunător – scrie „Curierul” – să prezinți în Dumă proiecte de legi elaborate atent și minuțios, cu zeci și sute de paragrafe, note etc.” (toate sublinierile ne aparțin). Exact. O astfel de activitate, care în terminologia consacrată poartă denumirea de activitate „organică”, este într-adevăr *dăunătoare*. Este dăunătoare „pentru că astfel de proiecte de legi, în loc să dea o opoziție clară și pe înțelesul tuturor, fac ca gândirea poporului să se încurce fără putință de ieșire în labirintul articolelor și al paragrafelor”.

Foarte just. Într-adevăr, gândirea poporului *se încurcă fără putință de ieșire* în labirintul proiectomaniei legislative „organice”. Această proiectomanie întunecă, degradează și pervertește gândirea poporului, deoarece „legile tot nu vor fi transpuse în practică. Pentru ca ele să fie transpuse în practică trebuie mai întâi să fie smulsă puterea din mâinile acelor care o dețin în prezent. Or, puterea poate fi smulsă numai de o mișcare a poporului care să înlocuiască Duma însăși printr-o instituție investită cu puteri mai largi și mult mai democratică, o instituție care să nu fie cîtuși de puțin obligată să țină seama de «legile» elaborate de Dumă”. A atrage atenția poporului asupra necesității creării unei instituții „investite cu puteri mai largi” care să nu țină cont de legile Dumei cadete înseamnă a ține seama în modul cel mai just

de principalele sarcini ale proletariatului revoluționar și de nevoile momentului.

În același articol, tovarășii de la „Curierul“ administrează o excelentă lecție cadeților, care nu înțeleg aceste sarcini. Cadeții își întocmesc proiectele de legi „ca niște legislatori autentici, uitînd că în realitate *nu au nici un dram* de putere legislativă“. „Ei își întocmesc proiectele de legi ca și cum, începînd chiar de mîine, justiția trebuie să judece faptele cetățenilor după noile legi cadete“.

E rușinos să te situezi pe un asemenea punct de vedere, muștră „Curierul“ pe cadeți. Din această îndreptățită muștrare nu se poate trage decît o singură concluzie, care se impune de la sine. Social-democrația revoluționară nu poate și nu trebuie să sprijine revendicarea unui guvern responsabil desemnat de Dumă ! Căci un astfel de guvern va fi un guvern cadet, care într-adevăr va porni *chiar de mîine* să aplice pedepse pentru abuz de libertate. Un astfel de guvern nu ar fi în momentul de față, atîta timp cît puterea nu a fost smulsă din mîinile Camerei înstelate¹⁰⁰, decît un paravan liberal pentru vechiul regim. Un astfel de guvern nu ar fi în momentul de față decît un veșmînt nou sub care să se camufleze un timp aceiași pogromiști ! Noi vom demasca, desigur, acest camuflaj, și încă foarte curînd. Vom folosi pe toate căile noua situație atunci cînd ea se va crea și cînd, o dată cu vechiul regim, se vor încurca în faldurile acestui nou veșmînt și vor fi luați de valuri și cadeții. Dar noi, partidul proletariatului, nu trebuie să ne luăm pentru această travestire a vechiului regim nici cea mai mică răspundere, nici direct, nici indirect, nici prin declarații, nici în mod tacit. Nu trebuie să lansăm în mase lozincă sprijinirii de către noi a revindicării unui guvern responsabil desemnat de Dumă. Această lozincă, independent de voința noastră, datorită condițiilor obiective legate de actuala situație politică, va însemna inevitabil că partidului proletariatului îi revine o parte din răspunderea pentru această travestire, pentru această tranzacție a burgheziei cu vechiul regim. Ea înseamnă o aprobare indirectă a „proiectelor de legi“ ale cadeților, cărora „Curierul“ le-a făcut o critică excelentă, căci, orice s-ar spune, nu se poate contesta legătura dintre felul în care proiectează cadeții

să pedepsească pentru abuz de libertate și felul în care proiectează ei să capete, în chip de guvern, o părticică de putere pentru a aplica aceste pedepse, să capete o părticică de putere de la vechiul regim, pentru întărirea vechiului regim, printr-o tranzacție cu acesta, în chip de paravan care să pună în umbră presiunea poporului împotriva vechiului regim.

De altfel, partidul muncitoresc nici nu are nevoie de o asemenea lozincă. El își poate desfășura mai bine, mai din plin, mai sistematic, mai curajos întreaga sa muncă de propagandă și agitație în mase și de creare de organizații largi fără această lozincă, opunînd insolentei pogromiștilor și „proiectelor de legi“ ale cadetilor „decretele“, „proclamațiile“ noastre social-democrate, apelurile adresate poporului prin intermediul fracțiunii social-democrate din Dumă (iar în anumite condiții și al trudovicilor uniți cu ea) și, în sfîrșit, „chemările către populație de a forma o miliție populară, singura în stare să-i apere viața și onoarea“, chemări pe care le-am formulat în nr. 9 al ziarului „Vpered“*, pe care le recomandă „Volkszeitung“¹⁰¹, organul Bundului, și pe care le aprobă atît de judicios „Curierul“.

Unitate, tovarăși! Unitatea acțiunilor politice ale proletariatului se realizează cu o forță irezistibilă sub presiunea întregii atmosfere revoluționare. Să nu îngreuiem realizarea acestei unități introducînd în tactica noastră lozinci discutabile și de care ne putem dispensa. Să folosim posibilitatea care s-a ivit de a ajunge la un acord deplin între toți social-democrații într-unul din momentele cele mai importante, poate, ale marii revoluții ruse!

Scris la 9 (22) iunie 1906

Publicat la 10 iunie 1906
în ziarul „Vpered“ nr. 14

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi volumul de față, pag. 198. — Nota red.

DUMA ȘI POPORUL

Cuvîntarea tovarășului Ramișvili, deputat social-democrat în Duma de stat, cuprinde unele observații foarte judicioase care definesc just tactica social-democrată. Oratorul nu numai că a înfierat, cu energia unui adevărat reprezentant al proletariatului, guvernul pogromiștilor, el nu numai că a numit pe reprezentanții guvernului „dușmani ai poporului“, prilejuind președintelui cadet al Dumei o nouă încercare de a îngrădi libertatea cuvîntului, ceea ce a stîrnit protestul legitim al extremei stîngi. În afară de aceasta, la sfîrșitul cuvîntării sale, oratorul a pus problema generală a atitudinii Dumei față de popor.

Iată ce a spus deputatul social-democrat în legătură cu această problemă :

„În încheiere, țin să subliniez că poporul este de partea noastră. În viață se petrece cu totul altceva decît ceea ce facem noi aici, în această sală. Acolo atmosfera e cu totul alta decît aici, unde atmosfera e cu mult mai temperată, iar starea de spirit cu mult mai *pașnică*. S-ar putea întîmpla ca peste o lună să ne hotărîm singuri soarta... Viața își spune cuvîntul *mult mai tare* decît vorbim noi aici despre cele ce se petrec în jur. Afirm că ne aflăm între guvern și popor. Duma *este un loc periculos*. A o lua spre stînga sau spre dreapta înseamnă a te împăca sau a o rupe cu unul dintre ele... Nu trebuie să uităm însă că *poporul însuși va obține* ceea ce Duma nu poate obține din cauza *șovăielilor și nehotărîrii* ei. Afirm că poporul are altă stare de spirit decît cea pe care o întreținem noi aici...”

Am subliniat pasajele cele mai importante din această cuvîntare. Este just ceea ce se spune aici că viața își spune cuvîntul *mult mai tare* decît Duma, că în viață nu există

această stare de spirit „pașnică”, că „poporul are altă stare de spirit”. E un adevăr indiscutabil. Iar din acest adevăr decurge concluzia că nu au dreptate cei care vorbesc despre sprijinirea Dumei de către popor. Poporul o ia acum înaintea Dumei, își spune cuvântul mai tare decât ea ; el este mai puțin pașnic, *luptă mai energic*. Prin urmare, singura definiție justă a sarcinii social-democrației este aceasta : social-democrația trebuie să explice celor mai largi mase ale poporului că Duma nu exprimă decât *timid și incomplet* revendicările poporului. Numai punând astfel problema tacticii social-democrate, partidul proletariatului se va degaja de răspunderea pentru șovăielile cadetilor. Numai acest fel de a pune problema, care ține seamă întru totul de gradul de dezvoltare a conștiinței, a hotărârii și combativității masei țărănești, este la înălțimea mărețelor sarcini ale momentului, ale momentului despre care deputații social-democrați ai proletariatului spun fără înconjur : „S-ar putea întâmpla ca peste o lună să ne hotărâm singuri soarta”. Ca să ne putem *hotări* singuri soarta, trebuie, între altele, să ne desolidarizăm de pe acum de orice încercări – fie false, fie nechibzuite – de a se ajunge la un dezno-dământ „pașnic”.

Tov. Ramișvili a avut toată dreptatea să declare de la înalta tribună a Dumei : „Duma este un loc periculos”. De ce ? Pentru că ea dă dovadă de „șovăieli și nehotărîre”. Iar șovăielile și nehotărîrea într-un moment când, poate, peste o lună poporul însuși va trebui să-și hotărască soarta sînt pur și simplu o crimă. Cine dovedește astfel de însușiri *într-un asemenea moment* va ajunge *inevitabil* într-o situație cum nu se poate mai falsă, oricît de bine intenționat ar fi. Nu depinde de voința noastră faptul că în acest moment ansamblul condițiilor economice și politice ale realității înconjurătoare generează *inevitabil* lupta hotărîtă a poporului împotriva vechiului regim. Cel ce șovăie în fața acestei lupte care se apropie va trebui într-adevăr în mod inevitabil „*să se împace sau s-o rupă cu unul dintre ele*”. Cadetii se află tocmai într-o astfel de situație. Burghezia liberală culege ceea ce a semănat ani de-a rîndul prin politica ei fățarnică și șovăielnică, prin dezertările ei de la revoluție la contrarevoluție. Dacă s-ar împăca cu vechiul regim ar însemna s-o rupă cu poporul

luptător. S-o rupă cu vechiul regim, iată ce ar trebui să facă ea pentru a se împăca cu poporul luptător.

Majoritatea din Dumă a făcut și face totul pentru a-și fixa poziția în această inevitabilă dilemă. Prin fiecare pas al politicii sale, această majoritate cadetă, în parte chiar mai rea decât cadetă, pregătește ruptura cu poporul luptător, pregătește împăcarea cu vechiul regim. Acești pași sint pași mărunți, ni se va obiecta. Dar sint pași reali ai unei politici reale, răspundem noi. Acești pași corespund tuturor intereselor fundamentale de clasă ale burgheziei liberale. Indiscutabil că tocmai un astfel de caracter „pașnic” are și revendicarea *cadetă* de a se forma un guvern desemnat de Dumă și care să fie numit de vechea cîrmuire.

Noi vom repeta fără încetare că ar fi absurd și dăunător ca partidul muncitoresc să sprijine această revendicare. Ar fi absurd deoarece numai lupta poporului, care merge mai departe decât timida Dumă, poate duce la o slăbire reală a vechiului regim. Ar fi dăunător deoarece această sprijinire ar induce oamenii în eroare și ar semăna confuzie în mințile lor. Ieri arătam cât de just au apreciat tovarășii de la „Curierul” caracterul absurd și dăunător al proiectelor de legi ale cadeților *. Astăzi trebuie să constatăm cu părere de rău că aceiași tovarăși se pronunță pentru sprijinirea unui guvern desemnat de Dumă, adică a unui guvern care ar da curs acestor proiecte de legi absurde și dăunătoare !

Cu alt prilej ne vom opri, poate, mai amănunțit asupra acestor oscilări ale ziarului „Curierul”. Deocamdată e suficient să le semnalăm : însăși existența acestor oscilări într-un moment atît de important denotă poziția cu totul instabilă a celor care le manifestă.

Scris la 10 (23) iunie 1906*

Publicat la 11 iunie 1906
în ziarul „Vpered” nr. 15

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi volumul de față, pag. 208—211. — Nota red.

LUPTA PENTRU PUTERE ȘI „LUPTA“ PENTRU POMENI

Este îndeobște cunoscut că, încă în programul său, partidul social-democrat și-a exprimat convingerea nestrămutată că numai *suveranitatea deplină a poporului* poate duce la satisfacerea reală a nevoilor urgente ale maselor populare. Dacă masele populare nu vor deține *întreaga* putere de stat, dacă va rămâne în stat un singur organ al puterii care să nu fie ales de popor, care să nu fie revocabil, care să fie complet independent de popor, satisfacerea reală a nevoilor vitale, de care toți sînt conștienți, *nu va fi cu putință*.

Partidul social democrat a depus întotdeauna toate eforturile pentru a răspîndi acest adevăr indiscutabil în rîndurile proletariatului și ale întregului popor. Adevărata luptă pentru libertate, adică lupta de masă, a trecut și va trece întotdeauna prin etapele cele mai diferite și, adesea, cele mai neașteptate ; nici nu poate fi altfel, date fiind uriașele greutăți ale luptei, complexitatea sarcinilor și faptul că componența celor aflați în luptă nu este constantă. Conducînd lupta proletariatului în toate etapele de dezvoltare a acestei lupte și în toate împrejurările, social-democrația, exponentul conștient al năzuințelor clasei muncitoare, trebuie să aibă întotdeauna în vedere interesele generale și fundamentale ale acestei lupte luate în ansamblu. Social-democrația ne învață că interesele particulare ale clasei muncitoare nu trebuie să ne facă să scăpăm din vedere interesele generale ; că particularitățile diferitelor etape ale luptei nu trebuie să ne facă să uităm de sarcinile fundamentale ale luptei luate în ansamblu.

Numai astfel a conceput întotdeauna social-democrația revoluționară sarcinile ei în actuala revoluție rusă. Numai această concepție corespunde situației de clasă înaintată a proletariatului și sarcinilor lui. Dimpotrivă, burghezia liberală a conceput întotdeauna sarcinile ei în lupta pentru libertate politică cu totul altfel, și anume potrivit intereselor de clasă deosebite ale burgheziei. Burghezia are nevoie de libertate politică, dar ea se teme de suveranitatea deplină a poporului, deoarece proletariatul, educat și unit în luptă, ar folosi această suveranitate a poporului împotriva burgheziei. De aceea, luptând pentru libertatea politică, burghezia vrea totodată să mențină numeroase rămășițe ale vechiului regim (armată permanentă, funcționari neeligibili etc.).

Lupta proletariatului pentru libertate politică este o luptă *revoluționară*, deoarece țelul acestei lupte este suveranitatea deplină a poporului. Lupta burgheziei pentru libertate este *oportunistă*, deoarece ea vrea pomană, vrea împărțirea puterii între absolutism și clasele avute.

Această deosebire fundamentală dintre lupta revoluționară a proletariatului și lupta oportunistă a burgheziei străbate ca un fir roșu întreaga istorie a revoluției noastre. Proletariatul luptă, burghezia se furișează la putere. Proletariatul distruge absolutismul prin luptă, burghezia se cramponează de pomenile oferite de absolutism, care slăbește pe zi ce trece. Proletariatul înalță steagul de luptă în fața întregului popor, burghezia înalță steagul concesiilor mărunte, al târguiei și al tranzacțiilor.

Proletariatul folosește orice breșă, orice slăbire a puterii de stat, orice concesie și pomană pentru a face ca lupta să devină mai amplă, mai hotărâtă și mai ascuțită; burghezia le folosește în vederea unei împăcări treptate, în vederea potolirii, a slăbirii luptei, în vederea ciuntirii sarcinilor și a atenuării formelor de luptă.

Să ne amintim de câteva etape ale luptei noastre pentru libertate. Burghezia „luptă” pentru a determina guvernul să aibă încredere în zemstve („drepturi și zemstve investite cu puteri”) și în popor (la începutul acestui deceniu). Proletariatul ridică steagul luptei pentru desființarea absolutismului. Guvernul proclamă o epocă de „încredere”¹⁰² (Sveatopolk-

Mirski). Proletariatul face noi breșe în fortăreața opresiunii, dându-și viața pe străzi la 9 ianuarie și desfășurînd o uriașă mișcare grevistă; burghezia se omoară ținînd discursuri la banchete.

Vara anului 1905. Burghezia organizează trimiterea unei delegații care să ceară libertăți. Toamna se acordă Duma lui Bulighin¹⁰³. Burghezia este înduioșată. Ea strigă în cor: intrați în Dumă. Oportuniștii din rîndurile social-democrației șovăie. Proletariatul își continuă lupta. Duma este măturată de o grevă generală fără precedent în lume. Proletariatul cerește libertatea și o apără cu prețul singelui împotriva atentelor reacțiunii.

Proletariatul este înfrînt în prima bătălie. Burghezia împoașcă cu noroi pe învinși și se agață slugarnic de Dumă. Proletariatul își strînge forțele pentru un nou asalt. El continuă să țină sus, cu mîndrie, steagul luptei pentru suveranitatea deplină a poporului. El nu reușește să pornească asaltul înainte de convocarea Dumei. Burghezia începe iarăși să se gudure, aruncînd peste bord lozinca convocării unei adunări constituante, spumegînd de furie împotriva „acțiunilor” de luptă, propovăduind o împăcare, o tranzacție, numirea unui guvern cadet de către puterea supremă.

Proletariatul folosește noua situație la fel cum a folosit „încrederea” în 1904 și 17 octombrie 1905. El și-a îndeplinit datoria revoluționară, a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a mătura Duma lui Witte tot așa cum a măturat Duma lui Bulighin. Și dacă n-a reușit, este pentru că burghezia a trădat și pentru că clasa muncitoare și țărănimea nu au fost îndeajuns de organizate și de mobilizate. Proletariatul își continuă lupta, folosînd toate conflictele „din Dumă” și din afara Dumei pentru a face din ele punctul de plecare al unei mișcări de masă și mai largi, și mai hotărîte.

O nouă luptă se apropie. Nimeni nu contestă acest lucru. Se ridică o masă mult mai largă de proletari, țărani, sărăcime de la orașe, soldați etc. decît pînă acum. Nimeni nu contestă că această luptă va fi o luptă în afara Dumei. În actualele condiții obiective ea va fi o luptă pentru nimicirea directă a vechiului regim. Nimeni nu poate prevedea în ce măsură va fi nimicît el. Dar proletariatul, clasa înaintată, tinde cu și

mai multă fermitate să obțină victoria deplină în această luptă, să înlăture definitiv vechiul regim.

Proletariatul rămîne consecvent, respingînd lozincile oportuniste ale burgheziei care a derutat o parte din social-democrați. Nu e adevărat că numirea unui guvern cadet ar însemna „smulgerea puterii” din mîinile camarilei. Este o minciună burgheză. În realitate, numirea unui astfel de guvern n-ar însemna acum decît un nou paravan liberal pentru camarilă. Nu e adevărat că numirea unui guvern cadet ar însemna transformarea constituției fictive într-o constituție reală. Și asta este o minciună burgheză. În realitate, un astfel de guvern nu ar însemna decît o travestire a absolutismului în haine noi, pseudoconstituționale. Nu e adevărat că revendicarea de a se constitui un guvern cadet devine o revendicare a întregului popor. Este de asemenea o minciună burgheză. În realitate, această revendicare nu este decît o revendicare a Dumei cadete. Cei care repetă această revendicare fără să fie cadeți o fac numai datorită unei confuzii, înțelegînd prin ea mult mai mult. Revendicările *întregului popor* merg mult mai departe decît revendicările Dumei cadete. În sfîrșit, nu este adevărată nici afirmația că „sprijinirea” revendicării de a se constitui un guvern cadet (sau sprijinirea unui guvern cadet, ceea ce este același lucru) prin rezoluții, mandate etc. ar fi o luptă reală împotriva vechiului regim. Este tot o minciună burgheză. O astfel de „sprijinire” din partea proletariatului nu ar însemna decît renunțare la luptă, nu ar însemna decît predarea cauzei libertății în mîinile șovăielnice ale liberalilor.

Proletariatul luptă și va lupta pentru desființarea vechiului regim. El își va îndrepta în această direcție întreaga sa muncă de propagandă, de agitație, de organizare și de mobilizare a maselor. Dacă nu va reuși să obțină o desființare totală, proletariatul va folosi și una parțială. Dar el nu va propaga nicicînd o desființare parțială, nu o va prezenta în culori trandafirii, nu va chema poporul s-o sprijine. Un sprijin real într-o luptă reală se acordă celor care aspiră la mai mult (obținînd, în caz de nereușită, mai puțin) și nu celor care *înainte de a începe lupta* ciuntesc în mod oportunist sarcinile ei.

Cine nu se lasă amăgit de fraze sforăitoare își va da ușor seama că, *de fapt*, poporul nu va lupta nicidecum pentru un guvern cadet, ci pentru răsturnarea vechiului regim. Interesele birocrăției cer ca amploarea reală a acestei lupte să fie *restrinsă*. Interesele proletariatului cer ca ea să se *extindă* și să se accentueze.

„Vpered” nr. 17 din 14 iunie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎN LEGĂTURĂ CU DECLARAȚIA FRAȚIUNII NOASTRE DIN DUMĂ ¹⁰⁴

Nici un social-democrat nu se mai îndoiește acum că, în condițiile actuale, activitatea din Dumă a membrilor partidului nostru ar putea aduce mult folos cauzei proletarietului și cauzei întregului popor.

Noi am salutat victoriile electorale ale tovarășilor din Caucaz *. Socotim de datoria noastră să relevăm succesele lor în Dumă și să criticăm în mod concret greșelile lor.

Considerăm ca un succes cuvîntarea tov. Ramișvili despre „pericolul“ pe care îl prezintă Duma și despre „pacifismul“ ei. Un succes este și rezoluția propusă tot de el în legătură cu pogromul de la Belostok ¹⁰⁵. Tot un succes îl constituie și admirabila critică a proiectului de lege cadet cu privire la întruniri, precum și faptul că s-a pus în mod just problema proiectomaniei cadete în general. Despre acest succes sperăm să mai vorbim cititorilor în mod mai amănunțit.

Considerăm ca o greșeală a social-democraților noștri din Dumă faptul că au tăcut atunci cînd Aladin „a înghițit“ denaturarea de către Nabokov a rezoluției în problema aprovizionării ¹⁰⁶. Social-democrații ar fi trebuit să protesteze și să vină cu o rezoluție a lor. O greșeală a fost și cuvîntarea prin care tov. Gomarteli a răspuns fățarnicului Fedorovski, cuvîntare în care acest social-democrat s-a declarat de acord că nu este de dorit ca armata să fie atrasă în politică. Este o greșeală mare, dar nu ireparabilă. În sfîrșit, considerăm drept greșeală și textul declarației adoptate de fracțiune. Această greșeală este ireparabilă. Iar dacă ne oprim aici asupra

* Vezi volumul de față, pag. 108—110. — Nota red.

acestei greșeli, n-o facem pentru a-i șicana – sarcina tovarășilor din Dumă este o sarcină grea, iar la început greșelile sînt inevitabile –, ci o facem în interesul educării politice a întregului partid și a întregului proletariat.

Tabăra foștilor bolșevici a propus membrilor fracțiunii noastre social-democrate din Dumă un alt proiect de declarație. Iată acest proiect cu unele... prescurtări (la noi nu se poate vorbi în presă atît de liber cum poate vorbi un deputat în Dumă) :

„Prin grupul nostru, partidul proletariatului conștient aparținînd tuturor națiunilor din statul nostru, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, se adresează de la tribuna Dumei de stat întregului popor.

Partidul nostru este unul dintre detașamentele armatei internaționale a proletariatului social-democrat. Proletariatul organizat și conștient de interesele sale de clasă s-a ridicat la luptă în întreaga lume. El luptă pentru a sutura jugul capitalului. El luptă pentru eliberarea deplină a tuturor oamenilor muncii de mizerie, de asuprire, de șomaj, de lipsa de drepturi. El tinde spre organizarea socialistă a societății, care va lichida orice împărțire în exploatatori și exploatați. Social-democrația cheamă în rîndurile ei pe toți cei ce muncesc și sînt exploatați, nu numai pe muncitorii salariați, ci și pe micii proprietari care au devenit conștienți de faptul că interesele lor sînt comune cu ale proletariatului și caută salvare nu în consolidarea micii gospodării individuale, ci într-o luptă dusă alături de clasa muncitoare pentru răsturnarea definitivă a dominației burgheze. Iar prin lupta sa fermă și solidară, proletariatul socialist internațional își va atinge scopul.

La noi însă, în Rusia, lupta nu se duce în prezent pentru socialism, ci pentru libertatea politică. Marea revoluție rusă e în toi. Jugul absolutismului a frînat cu totul dezvoltarea țării. Samavolnicia cinovnicilor iresponsabili și exploatarea barbară a masei țărănești de către moșieri au provocat indignarea întregului popor. Proletariatul a luptat în fruntea poporului. Prin eroica grevă din octombrie, el a smuls dușmanului recunoașterea libertății. Prin eroica insurecție din decembrie, el a suprimat orice posibilitate de a se tergiversa convocarea unei reprezentanțe populare. Și oricît a falsificat

absolutismul legea electorală, la oricâte chinuri și schingiuri a supus el pe cei mai buni luptători pentru libertate, oricât i-a torturat în închisori, s-a ajuns totuși la o Dumă de stat care este un adversar al absolutismului.

Astăzi poporul se află în ajunul unei noi și mărețe lupte. Absolutismul își bate joc de reprezentanța poporului, ia în deridere revendicările ei. Indignarea muncitorilor, a țăranilor, a soldaților sporește pe zi ce trece. De comportarea diferitelor clase ale societății depinde deznodământul marii revoluții ruse.

Burghezia liberală, reprezentată în Duma de stat de deosebit de influentul partid cadet, tinde inevitabil ca, în revoluția democratică prin care trece Rusia, drepturile celor neavuți, și în special ale proletariatului, să fie pe cât posibil ciuntite, spre a îngrădi astfel lupta lor pentru dobândirea libertății depline și nu numai a libertății politice. Această tendință a burgheziei liberale generează tot atit de inevitabil inconsecvența și nehotărârea ei în lupta pentru libertate, oscilările ei între tendința de a se sprijini pe popor și teama de activitatea lui revoluționară. Noi vom duce lupta cea mai necruțătoare împotriva acestor oscilări în interesul libertății și al socialismului. Vom da riposta cea mai hotărâtă încercărilor de a estompa antagonismul ireductibil dintre interesele poporului și vechea orînduire și dintre interesele proletariatului și interesele burgheziei, indiferent de la cine ar porni aceste încercări. Ne vom îndrepta toate forțele împotriva tendințelor de a frîna mișcarea poporului prin înșelăciunea unor concesii făcute pe hîrtie, prin minciuna unei împăcări între rechinii reacțiunii și democrația revoluționară, adică singura democrație adevărată și consecventă. Piatra de încercare a acestei consecvențe va fi îndeosebi pentru noi străduința și hotărîrea de a organiza o mișcare liberă, o mișcare cu adevărat de masă și a întregului popor, neîngrădită de nici un fel de restricții polițienești, în scopul desfășurării unei lupte largi în afara Dumei pentru eliberarea politică și economică.

Considerăm țăranimea ca fiind principalul aliat posibil al proletariatului în ducerea pînă la capăt a luptei pentru libertate. Vom sprijini pînă la capăt, din tot sufletul, lupta țara-

nilor împotriva proprietății moșierești, semifeudale și împotriva regimului politic asiatic din Rusia. Fără să credem în utopia posibilității folosirii egalitare a pământului în capitalism, fără să admitem nici cea mai mică estompare a deosebirii dintre interesele proletarului și interesele micului proprietar, vom susține confiscarea tuturor pământurilor domeniiale, bisericesti, mănăstirești și a *tuturor* pământurilor *moșierești*. Vom lupta împotriva *răscumpărării*, acest laț pe care burghezia liberală vrea să-l pună de gîtul sărăcimii satelor. Atîta timp cît revoluția nu a învins încă, cît nu s-a ajuns la un stat cu adevărat democratic, vom pune în gardă pe țărani împotriva trecerii pământului în mîinile organelor burgheze polițienești, locale sau centrale. În condițiile deplinei instaurării a unui stat democratic, vom susține trecerea tuturor pământurilor în mîinile organelor de autoadministrare locală. Vom preveni pe țărani în modul cel mai hotărît să nu admită ca rezolvarea problemei pământului să fie încredințată unor comitete locale nedemocrate, cum sînt comisiile de moșieri și de cinovnici propuse de partidul cadet.

În tot cursul revoluției vom susține cu fermitate lupta muncitorilor pentru ziua de muncă de 8 ore, mărirea salariilor, desființarea amenzilor, într-un cuvînt pentru toate revendicările programului-minimum al partidului nostru. În alianța proletariatului cu masele largi ale sărăcimii de la orașe și sate vedem cheazășia unei noi victorii a revoluției. Duma de stat nu este instituția potrivită pentru dobîndirea și consolidarea acestei victorii. Numai o adunare constituantă a întregului popor, convocată pe cale revoluționară, aleasă prin vot universal, egal, direct și secret de către toți cetățenii, fără deosebire de sex, religie și naționalitate și care să dețină întreaga putere în stat, numai ea va putea realiza o libertate deplină. Numai ea va crea în Rusia... va înlocui armata permanentă cu înarmarea generală a poporului, va desființa birocrația, care nu este aleasă de popor și nu răspunde în fața poporului, va introduce o libertate politică deplină și neîngrădită.

Spre acest scop vom tinde neabătut în actuala revoluție. Duma de stat trebuie să slujească și ea acest scop. Ea trebuie să ajute poporul să se organizeze și să înțeleagă pe deplin și pînă la capăt necesitatea răsturnării... puterii. Ea trebuie

să explice poporului cât de neputincioasă ar fi și ce rol jalnic ar avea o «reprezentanță a poporului» care ar deveni un nou paravan al vechiului absolutism. Ea nu trebuie să cadă în mania proiectelor politice, nu trebuie să se ocupe de întocmirea unor «proiecte de legi» născute moarte ; ea trebuie să se adreseze poporului, dezvăluindu-i fără menajamente adevărul, demascînd fără cruțare în fața lui toate crimele acelei bande... care este guvernul Rusiei, să-l cheme la o luptă susținută, fermă, îndârjită și coordonată. Iar dacă Duma de stat în ansamblu nu va reuși sau nu se va hotărî să îndeplinească această sarcină, o vom îndeplini noi în alianță cu membrii sau cu grupurile din Dumă care sînt cu adevărat revoluționare.

Victoria poporului nu e departe. Cauza libertății se află în mîini sigure. Proletariatul stă la postul său ; el își adună forțele, respingînd cu dispreț pe mizerabilii provocatori care caută să-l antreneze într-o luptă de unul singur, unește și grupează în jurul său milioane și zeci de milioane de asupriți și exploatați *care muncesc veșnic și îndură veșnic mizeria*.

Și, oricît de slab, oricît de puțin numeros este grupul nostru din Duma de stat, noi știm că în spatele acestui grup se află și luptă în strînsă legătură cu el proletariatul, care numără milioane și milioane de oameni și care este detașamentul de avangardă al tuturor maselor muncitoare și exploatare. Proletariatul va învinge în luptă. El nu va lăsa piatră pe piatră din monstruosul edificiu al absolutismului care torturează Rusia“.

Au procedat oare just tovarășii noștri deputați din Dumă respingînd acest proiect ?

Din punct de vedere formal, au procedat just. Conform statutului, ei trebuie să țină seama de indicațiile C.C. și nu de indicațiile unor persoane „particulare“.

Din punct de vedere fracționist, ei au procedat just. Celălalt proiect venea dintr-o tabără „străină“ (pentru cine privește lucrurile din punctul de vedere al fostei împărțiri pe fracțiuni).

Dar din punct de vedere partinic ? Era oare just să se respingă indicația că este de dorit o definiție mai precisă a scopurilor socialiste ale partidului și a caracterului său internațional ? Că există o mișcare în afara Dumei ? Că este

necesar să se facă în fața poporului o delimitare precisă a partidelor reprezentate în Dumă? Că este obligatoriu să se facă o delimitare precisă între doctrina proletară și cea mic-burgheză? Că este extrem de important ca partidul muncitoresc să aperse pe țărani *împotriva* cadeților? Că revendicările noastre imediate trebuie să fie expuse mai clar și mai complet?

Au procedat oare just tovarășii noștri sau Comitetul nostru Central spunînd în declarație: „să facem din Dumă un organ al mișcării întregului popor“, și nu cum se arată în formula aprobată de congres: să facem din Dumă *un instrument al revoluției*?

Au procedat ei just făcînd, în toate punctele menționate, un vădit *pas spre dreapta* în comparație cu rezoluțiile și hotărârile Congresului de unificare al partidului nostru?

Toate organizațiile și toți membrii partidului nostru să reflecteze bine asupra acestui lucru.

„Eho“ nr. 1 din 22 iunie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

„CE FACI, FĂ MAI CURÎND !“

Astăzi, două ziare care nu fac parte din presa bulevardieră ahtiată după știri senzaționale, și anume „Nașa Jizn“ și „Misl“¹⁰⁷, publică o știre importantă : demisia guvernului Goremikin este, în sfârșit, un fapt hotărât. Din noul guvern urmează să facă parte : Ermolov – prim-ministru ; Urusov – ministru al afacerilor interne ; Gherțenstein – ministru de finanțe ; Timireazev – ministru al comerțului ; Stahovici – ministru al agriculturii ; Kuzmin-Karavaev – ministru al justiției ; Nabokov – ministru al afacerilor externe. Se presupune că departamentul învățămîntului public îl „va lua“ Heiden, iar la ministerul căilor de comunicații va rămîne actualul ministru sau va veni Șuhtan, directorul căii ferate Nikolaev.

Așadar, vechii birocrati în alianță cu octombriștii și cu cadeții de dreapta, în special din rîndul demnitarilor, adică al birocratilor de ieri (Urusov – fost subsecretar de stat la interne ; Kuzmin-Karavaev și Nabokov – unul general, iar celălalt Kammerjunker).

Ambele ziare menționate mai sus relatează că între „partidul centrului“ din Consiliul de stat (adică clica birocratilor care ocupă o poziție intermediară între ultrareacționari și partidul ordinii¹⁰⁸) și cadeți au avut loc în ultimul timp tratative intense.

Să admitem că toate acestea corespund adevărului. Și *trebuie* să admitem că ele corespund adevărului pînă la proba contrară, deoarece sursa acestor știri este relativ sigură, iar

faptul relatat decurge în mod necesar din toate evenimentele anterioare.

Ei bine, ale cui concepții confirmă această compoziție a noului guvern sau aceste tratative dintre cadeți și pogromiști ? Amintiți-vă că, la mitingul care a avut loc în palatul contesei Panina (la 9 mai), d-l Meakotin, social-narodnic, a obiectat unui social-democrat că nu este just să acuzăm pe cadeți de încheierea unei *tranzacții* cu pogromiștii. Amintiți-vă că social-democrații noștri din aripa dreaptă, în frunte cu Plehanov, strigau că este prematur și neintemeiat să se vorbească de o trădare și de o tranzacție.

Tratativele sînt începutul tranzacției, i-a replicat atunci acel social-democrat d-lui Meakotin. Tranzacția înseamnă tratative duse la bun sfîrșit *. Și iată că acum existența tratativelor a fost confirmată. Tranzacția e pe cale să fie încheiată.

Dar unde e amnistia generală, garantarea libertăților, desființarea Consiliului de stat ? S-a vorbit *despre toate astea* în cursul tratativelor dintre cadeți și pogromiști ? Ziarele nu spun nimic în această privință. Iar noi știm cu toții că cavalerii „libertății poporului” *nu au pus niciodată* condiții *ultimative* în sensul *ca mai întii* să fie îndeplinite aceste măsuri și apoi să fie format un guvern cadet. Ei pun pe primul plan tocmai ceea ce este mai puțin important, ceea ce se face în spatele poporului, ceea ce aduce portofolii și posturi, trecînd pe planul al doilea ceea ce este esențial pentru popor. În guvern cadeții „vor lupta” pentru amnistie și pentru libertate, iată cu ce vor încheia ei acum gura naivilor care propagau în popor lozinca sprijinirii unui guvern „responsabil”. Acest guvern va fi responsabil, ca și pînă acum, în fața legilor, care rămîn cele vechi, pogromiste, și în fața Camerei înstelate sau a camarilei care-l vor numi. Iar prin „luptă” pentru amnistie și pentru libertate, cadeții au înțeles pînă azi și vor înțelege și miine tratative între Rodicevi și Nabokovi, între Nabokovi și Urusovi, între Urusovi și Goremîkini, între Goremîkini și Trepovi.

* Vezi volumul de față, pag. 93. — Nota red.

Dar nu e rău fără bine. Guvernul pogromist-octombrist-cadet va împinge repede lucrurile înainte, și anume va împinge pe cadeți spre un faliment politic, va împinge poporul să se debaraseze de încă o iluzie dăunătoare, va împinge mersul evenimentelor politice spre un deznodământ revoluționar.

Scris la 21 iunie (4 iulie) 1906

Publicat la 22 iunie 1906
în ziarul „Eho” nr. 1

Se tipărește după textul
apărut în ziar

O POLEMICĂ FOLOSITOARE

Mai bine de jumătate din lungul comunicat al guvernului Goremikin despre „măsurile pentru îmbunătățirea traiului țărănimii“ reprezintă o polemică împotriva ideilor țăranilor și împotriva a ceea ce se vorbește în popor (împotriva „zvornurilor“, cum le califică cu mult dispreț ciracii lui Goremikin). Această polemică este extrem de folositoare. Guvernul Goremikin polemizează cu „țărănimea rusă“, declară că ideile ei sînt „greșite“, caută să demonstreze țăranilor că revendicările și planurile lor „contravin în primul rînd intereselor țărănimii însăși“.

Este lăudabil, domnilor Goremikini, că încercați să acționați prin convingere! De mult ar fi trebuit s-o faceți. Într-adevăr, e mai bine să vă adresați țărănimii cu argumente decît cu ciomagul și cu cnutul, cu gloanțele și cu patul puștii. Comunicatul guvernului va fi reprodus de toate ziarele, va fi citit țăranilor de preoți și de membrii zemstvelor, de administratorii de plasă și de uriadnici. Iar țăranii vor chibzui asupra acestui comunicat. Ei se vor dumiri și vor învăța de la guvern cum trebuie să-și înțeleagă adevăratele interese. Și, chibzuind și învățînd de la guvern, țăranii vor hotărî cu majoritate de voturi de partea cui este dreptatea. Bine ar fi să fie așa. Dar e rău cînd Goremikinii și slugile lor cu o mîină îi schingiuiesc pe țărani, îi schilodesc și îi omoară, iar cu cealaltă le astupă gura cu „comunicate“ prin care le cer o justă înțelegere a intereselor lor. Ziarele țărănești sînt suspendate, delegații țăranilor și membrii Uniunii țărănești putrezesc în închisori sau sînt deportați în Siberia, satele sînt

invadate de trupe ca niște regiuni inamice, iar guvernul Goremikin servește țăranilor un comunicat din care rezultă că ei sînt biciuiți și schingiuiți în propriul lor interes !

Iată un comunicat folositor, care va avea un efect extraordinar asupra țăranilor ! Guvernul și-a asumat o părticică din munca Grupului trudovic sau țărănesc din Dumă. Acest grup ar trebui să se adreseze poporului, și să-i înfățișeze revendicările deputaților țăranilor din Dumă, care cer pămînt pentru țărani, arătîndu-i cum răspunde guvernul la aceste revendicări. Grupul trudovic n-a făcut-o încă. Dar iată că guvernul i-a venit în ajutor. Inteligent guvern mai avem ! Publică chiar el un comunicat adresat întregului popor în care sînt arătate revendicările țărănimii.

Acum, pînă și în satele cele mai îndepărtate, chiar și în cele în care nu s-a aflat încă nimic despre Uniunea țărănească și despre deputații țăranilor în Dumă (dacă există astfel de sate, și probabil că ele există, totuși, într-o țară înapoiată cum e a noastră), popa sau administratorul de plasă va aduna pe țărani și le va citi comunicatul guvernului. Ei vor asculta în tăcere și se vor împrăștia pe la casele lor. Iar apoi se vor aduna singuri, fără autorități, și vor începe să discute. Vor discuta asigurarea dată de guvern că birocrația și guvernul nu apără interesele moșierilor. Atunci ei vor rîde și vor zice : nu știe pisica ce ține în gheare ! Vor discuta afirmația că o expropriere a pămînturilor făcută cu consimțămîntul moșierilor și, pe deasupra, cu ajutorul cinovnicilor ar fi mai avantajoasă pentru țărani decît exproprierea (poate și fără răscompărate), vor rîde și vor spune : cum de nu ne-am dat seama pînă azi, proști ce sîntem, că e mai folositor pentru noi să ascultăm de moșieri și de cinovnici decît să hotărîm singuri ce avem de făcut ?

Dar poate că țăranii nu se vor mulțumi doar să ridă. Poate se vor gîndi și la altceva și nu rizînd, ci clocotind de mînie. Poate că vor trage concluzii și vor înțelege nu numai unde e dreptatea și unde nedreptatea, ci și cum trebuie să capete dreptate...

Cît e de inteligent guvernul nostru !

De altfel, d-l Muromțev, președintele cadet al Dumei de stat, nu permite să se folosească cuvîntul guvern. Nu e pro-

priu, zice dumnealui. Și Duma e o parte din guvern. Trebuie să se spună cabinet. Atunci va fi întocmai „ca la o casă mare”: Duma legiferează, cabinetul execută; Duma e o parte din guvern.

Drăguțul domn Muromțev! Drăguții de cadeți! Cu câtă sîrguință au buchisit ei tratatele germane de drept public! Ei cunosc chestiunea mai bine decît Goremîkin, care în comunicat nu spune *nici un cuvînt despre Dumă*, ci vorbește numai despre *guvern*. Cine are dreptate: Goremîkin sau Muromțev? Cum trebuie să se spună: cabinet sau guvern?

Goremîkin are dreptate. Cu aptitudinile sale remarcabile... hm! hm! cu inteligența sa subtilă... el a spus, fără să vrea, un adevăr. Muromțevii, cu savantlicul lor profesoral, spun minciuni decente.

Țăranii se vor dumiri învățînd de la Goremîkin și nu de la Muromțev. Ei vor voi să se socotească cu guvernul, iar nu cu cabinetul. Și vor avea dreptate.

„Eho” nr. 1 din 22 ianuarie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

AJUTORAREA ÎNFOMETAȚILOR ȘI TACTICA DUMEI

Ziarele de azi anunță că miercuri 21 iunie a avut loc o ședință comună a comisiei bugetare și a comisiei aprovizionării din Duma de stat. S-a discutat propunerea ministrului de interne și a ministrului de finanțe de a se aloca 50 000 000 de ruble pentru ajutorarea înfometaților. „Comisia a hotărât să propună Dumei de stat să aloce, pentru nevoile imediate, 15 000 000 de ruble, care să fie luate din conturile curente, și să ceară guvernului să facă propuneri în privința reducerii cheltuielilor bugetare curente cu suma indicată. Propunerea guvernului de a se lansa un împrumut intern de 50 000 000 de ruble a fost respinsă“ („Reci“ din 22 iunie).

Problema alocării de fonduri pentru ajutorarea înfometaților e o problemă de mare importanță. E de datoria fiecărui cetățean conștient să urmărească cu neslăbită atenție toate stadiile acestei probleme.

Amintim, înainte de toate, că inițial problema s-a pus în Duma de stat astfel : se pot oare încredința banii guvernului de pogromiști ori trebuie ca Duma să ia în mâinile ei întreaga problemă a ajutorării înfometaților ? La început, deputatul Aladin s-a pronunțat pentru soluția justă, adică pentru cea de-a doua soluție. El a propus să se aleagă comisii ale Dumei, să se trimită la fața locului deputați ai Dumei, să se facă apel la „instituțiile libere“, concentrându-se în mâinile lor atît fondurile cît și întreaga acțiune de ajutorare a înfometaților. Nici o copeică pentru d-nii Gurko și Durnovo ! – a exclamat Aladin în aplauzele stîngii din Dumă și în strigătele : așa, așa ! După cum se știe, Aladin nu s-a menținut pe

această poziție justă. El s-a avântat spre înălțimi, pentru ca apoi să se coboare în cotețul cadet. Rău au făcut deputații social-democrați că n-au luat cuvîntul pentru a rosti un discurs fulminant în această problemă. Duma a adoptat formula cadetă de trecere la chestiunile curente.

Astfel, o problemă principială fundamentală a fost rezolvată în chip cadet, moșieresc, liberal. Duma a refuzat să devină în această problemă un instrument al revoluției. Duma se teme de popor, îi era frică să se adreseze poporului. În principiu, Duma a căzut de acord să lase problema ajutorării înfometăților în seama d-ilor Gurko și a miniștrilor pogromiști. Duma cadetă a arătat astfel că nu dorește să lupte alături de popor împotriva pogromiștilor, ci intenționează doar să exercite o presiune asupra pogromiștilor cu ajutorul poporului, să-i strunească nițel pe pogromiști fără să-i înlăture complet.

Problema a trecut în al doilea stadiu. În ce fel își vor exercita acum cadeții presiunea asupra pogromiștilor? A început tocmeala dintre comisia Dumei și miniștri. La ședința comisiei din 21 iunie au participat ministrul de interne și ministrul de finanțe. Duma, care n-a vrut să aibă de-a face cu poporul și cu „instituțiile libere“, care n-a vrut să discute cu ele, a început tratativele cu acești miniștri. „Nici o copeică pentru d-nii miniștri“ a rămas o vorbă goală. Tratativele cu d-nii miniștri au devenit fapt. Miniștrii au cerut să se aprobe un împrumut. Comisia Dumei a refuzat. Ea a cerut ca banii să fie luați din bugetul pe anul în curs, adică să fie reduse unele cheltuieli dăunătoare și să se obțină astfel suma necesară pentru ajutorarea înfometăților. Prin acest procedeu tactic, prin această mișcare de învăluire, Duma smulge pentru sine o părticică din dreptul de a controla bugetul statului. Bugețul a fost aprobat fără să fie consultați reprezentanții poporului, iar acum se ajunge indirect la revizuirea lui în vederea reducerii cheltuielilor dăunătoare și a obținerii de fonduri pentru cheltuieli folositoare.

Acesta este al doilea stadiu al problemei. Cadeții, adică partidul moșierilor liberali și al burghezilor liberali, vor să controleze organele vechiului regim, vor să le subordoneze influenței lor, să le mai spele, să le mai picte, să le mai

dichisească, să înlocuiască pe Stolîpini prin Nabokovi, dar nu vor să înlocuiască *toate* aceste organe și instituții ale vechiului regim polițienesc, iobăgist cu *instituții libere* ale poporului, cu funcționari liberi aleși de întregul popor. Cum se pot obține fonduri pentru ajutorarea înfometaiilor? Cui să-i fie încredințată cheltuirea acestor milioane? La această întrebare, cele trei forțe politice principale ale epocii noastre dau trei răspunsuri principale. Guvernul polițistilor pogromiști răspunde: fondurile să fie procurate printr-un nou împrumut, ca să nu fie atins bugetul nostru pogromist-polițist. De bani să dispunem tot noi, polițistii și pogromiștii. Clasa muncitoare și întreaga țărănime conștientă răspund: banii trebuie să-i strângă însuși poporul și tot el să dispună de ei, prin intermediul „instituțiilor libere” alese într-adevăr de întregul popor și care într-adevăr să nu aibă legături cu mirșava poliție. Aceste instituții libere să fie folosite spre a se crea o mișcare largă, de masă, avînd ca obiectiv trecerea întregii puteri de stat și a întregii „visterii” în mâinile poporului. Moșierii liberali și burghezii liberali („cadeții”) răspund: noi nu vrem „instituții libere”, ne temem de ele. Poporul ar merge atunci „prea” departe. Mai bine să rămînem la vechii pogromiști, pe care să-i mai frecăm și să-i curățăm un pic. Banii să-i luăm chiar din bugetul lor, reducînd cheltuielile dăunătoare. Cheltuiala acestor bani s-o încredințăm aceluiași guvern de pogromiști, căutînd să-l punem sub controlul nostru, al moșierilor liberali.

Răspunsuri clare. Guvernul, burghezia și proletariatul se situează pe poziții precise. Dar pe cine va urma țărănimea?

Burghezia liberală, cadeții, oscilează între guvern și popor. Situația celor care oscilează e echivocă. E ușor să spui: să luăm banii din bugetul pe anul în curs, reducînd cheltuielile dăunătoare! Dar de bani e nevoie acum imediat, iar pentru o asemenea operație trebuie obținută *incuviințarea* Consiliului de stat și a șefului statului. Așadar, cadeții contează să obțină de bunăvoie asentimentul înalților demnitari și al camarilei. Pe ce-și întemeiază ei socotelile? *Pe o eventuală tranzație privind componența viitorului guvern.*

Trebuie să privim realitatea în față. Să nu fim ipocriți. Să nu ne jucăm de-a v-ați ascunselea. Alocarea de fonduri pen-

tru ajutorarea înfometaților constituie un prilej de târguială între cadeți și guvernul pogromiștilor, între cadeți și camarilă. Faceți-ne o concesie, domnilor pogromiști : numiți pe Muromțev în postul de prim-ministru în locul lui Ermolov și vă vom face și noi o concesie alocînd poate 15 000 000, ba poate chiar 50 000 000 pentru ajutorarea înfometaților fără a recurge la „instituțiile libere“ ale poporului, care sînt atît de „periculoase“ (pentru voi, pogromiștii, și pentru noi, moșierii).

Acesta și nu altul este sensul actualelor evenimente din Dumă. Acesta este sensul articolului publicat astăzi de d-l Eșcin în ziarul cadet „Reci“, articol care în editorialul aceluiași ziar este, cu mici rezerve, aprobat în mod special și care tînde să demonstreze că Duma trebuie să dea fonduri guvernului de pogromiști „sub rezerva că acesta trebuie să accepte orice condiții pe care le va pune Duma în legătură cu alocarea lor“.

Situația politică este clară. În fața deputaților noștri social-democrați din Dumă se pune o sarcină foarte importantă. În primul rînd, ei trebuie să dea o bătălie generală împotriva cadeților atunci cînd se va discuta în Dumă raportul comisiei bugetare și al comisiei pentru aprovizionare. Ei trebuie să ceară să se facă apel la „instituțiile libere“ ale poporului, să deschidă ochii țaranilor, arătîndu-le de ce cadeții – printre care sînt atît de mulți moșieri – se tem de popor, care are nevoie de *tot* pămîntul, fără *nici* o răscumpărare, și de libertate deplină. Ei trebuie să ceară ca rezoluția lor în această problemă să fie pusă la vot, spre a asigura partidului proletariatului simpatia tuturor maselor de oameni ai muncii și spre a arăta deschis și clar tuturor cît de șovăielnici și cît de lași sînt moșierii liberali.

În al doilea rînd, cînd cadeții vor face să cadă propunerea de a se face apel la instituțiile libere, social-democrații trebuie să dea împotriva lor o a doua bătălie pe următoarea noastră linie de fortificații. Trebuie să cerem explicații, să cerem să ni se spună de ce anume comisia (comisia bugetară împreună cu comisia pentru aprovizionare) nu a dat publicității *toate* amănuntele tratativelor cu onorabili domni miniștri de interne și de finanțe. Deputații social-democrați trebuie să

se pregătească temeinic pentru a face o critică a întregului buget, o critică mai amănunțită și mai hotărâtă decât cea pe care au făcut-o cadeții în comisie. Atunci de la tribuna Dumei vor răsuna glasuri care vor demasca fără cruțare dublul joc al cadeților, care vor dezvălui toate „secretele” bugetului Rusiei întocmit de pogromiștii polițiști, buget prin care zeci și sute de milioane sînt irosite pentru a ajuta pe marii proprietari și pe capitaliști, pentru aventuri militare, pentru „a ajuta” pe spioni și pe jandarmi, pentru a răsplăti pe diverși eroi sus-puși ai tragediei din Manciuria, pentru a întreține o sumedenie de funcționari care jefuiesc și împilează poporul. De la tribuna Dumei vor răsuna glasuri care vor arăta că cheltuielile *dăunătoare* depășesc suma de 15 000 000 și chiar pe cea de 50 000 000.

Cadeții nu vor decît să dojenească nițel guvernul. În fața social-democrației vor răspunde și pogromiștii, în primul rînd, și înșiși domnii cadeți pentru străduința lor de a estompa dezacordul atît de profund existent între camarilă și popor.

Scris la 22 iunie (5 iulie) 1906

*Publicat la 23 iunie 1906
în ziarul „Eho” nr. 2*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

TRATATIVE ÎN VEDEREA FORMĂRII UNUI NOU GUVERN

Ieri relatam știrile publicate în ziare cu privire la eventualitatea constituirii unui guvern format din Ermolov, Urusov, Nabokov, Heiden etc. *. Astăzi ziarul „Reci” scrie următoarele despre această listă : „Evident că membrii partidului cadet au fost incluși pe listă de către autorii ei doar în mod ipotetic : în realitate, partidul cadet nu va participa la un astfel de guvern”.

Foarte bine domnilor cadeți ! Dar de unde știe „Reci” că partidul cadet nu va participa la un astfel de guvern ?

Cum „de unde știe”, ne va întreba cititorul. Nu este „Reci” principalul organ al cadeților ? Exact. Și noi voiam tocmai să atragem atenția că unui partid care a ținut congrese legale, care predomină în Duma de stat, unui partid bogat, „luminat” și liberal cum e partidul cadet *nu-i șade bine*, nu-i șade bine de loc să se joace de-a v-ați ascunselea. N-ar fi oare timpul să se declare fățiș că „Reci” este organul principal și oficial al partidului ? N-ar fi oare timpul ca rezoluțiile C.C. al partidului cadet să fie date publicității ? Una din două, domnilor : ori partidul vostru nu a discutat oficial problema la ce fel de guvern „va participa”. Atunci trebuia s-o fi spus deschis. Atunci „Reci” trebuia să fi vorbit nu în numele partidului cadet, ci în numele său, adică să fi spus : „noi *sîntem convinși* că partidul cadet nu va participa” etc.

Ori partidul vostru a discutat oficial această problemă. Atunci trebuie publicate procesele-verbale ale acestei discu-

* Vezi volumul de față, pag. 226—228. — Nota red.

ții, deoarece tăcerea voastră va confirma că duceți tratative secrete în spatele poporului.

„Astăzi se vorbește de o listă cu caracter mai restrîns“, scrie „Reci“, citînd doar numele lui Ermolov, Timiriazev, Heiden, Stahovici, adică ale birocrăților și octombriștilor, fără cadeți. Așadar *au avut loc tratative*. Cadeții au fost întrebați, poate prin „partidul centrului“ din Consiliul de stat : veți intra într-un astfel de guvern ? Cadeții au răspuns : nu vom intra într-un astfel de guvern.

Așa stau lucrurile, domnilor cadeți ? Au avut loc sau nu tratative ? Ați arătat sau nu care sînt condițiile *voastre* ? Aceste condiții priveau numai numirea unor anumite persoane în posturi de miniștri sau și amnistia generală, garantarea libertăților, desființarea Consiliului de stat, admiterea votului universal ?

Atîta timp cît partidul cadet nu va da oficial un răspuns complet și absolut precis la aceste întrebări, nu vom înceta să spunem poporului : cetățeni, fiți cu băgare de seamă ! Membri ai partidului „libertății poporului“ duc tratative „neoficiale“ în spatele poporului, cu scopul de a vinde la un preț convenabil libertatea poporului.

Scris la 22 iunie (5 iulie) 1906

Publicat la 23 iunie 1906
în ziarul „Eho“ nr. 2

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE

Tov. N. Rahmetov vorbește în ziarul „Golos Truda“¹⁰⁹ despre „sarcinile politice ale social-democrației din Rusia“. În cele patru coloane ale foiletonului său, el caută să demonstreze că

„proletariatului, care e una dintre clasele active din Rusia, nu-i convine cîtuși de puțin să lase Duma de capul ei : asta ar însemna ca el să se șteargă de pe lista forțelor politice vii, și singurul rezultat ar fi că nu ar folosi nici pe departe revoluția burgheză din Rusia în măsura în care poate s-o facă“.

„E suficient să punem astfel problema – spune N. Rahmetov – ca să vedem că aici nu pot exista două răspunsuri“. E perfect adevărat, tov. Rahmetov ; din nefericire însă, acesta nu este un mod de „a pune problema“, ci doar o banalitate răsuflată.

„Problema“ nici nu s-a pus vreodată *astfel*. Iar tov. Rahmetov știe, pesemne, *cum* anume s-a pus și cum se pune problema, căci din tirada de mai sus el trage pe neașteptate următoarea concluzie :

„Proletariatul are, atît față de sine cît și față de întreaga țară, datoria nu numai de a nu păstra o atitudine de neutralitate pasivă în lupta Dumei împotriva absolutismului, ci de a se situa cu curaj și hotărîre în această luptă de partea Dumei și împotriva guvernului“.

Aici începe „problema“. Tov. Rahmetov înțelege și el acest lucru, deoarece prezice că

„ziarul «Svetoci» * va privi, probabil, cu mult scepticism această tactică. Iată ce scrie el: «Impecabila schemă dialectică a „revoluției prin Dumă” are neajunsul că trece cu vederea doar un fapt prozaic și comun: faptul că actuala Dumă este o instituție compusă în majoritate din elemente burgheze care se tem de revoluție și de aceea îi sînt ostile». Astfel de raționamente sînt cel mai bun exemplu de cum nu trebuie să raționeze niciodată și în nici un caz un social-democrat. Social-democratul este dator să știe că tactica politică a proletariatului nu este dictată de *starea de spirit* a celorlalte grupuri sociale, ci de procesul istoric obiectiv care *constrînge* aceste grupuri la anumite *acțiuni*. El este dator să știe și să aibă în vedere cum *vor fi silite* să acționeze clasele cu care are de-a face. Punînd problema în felul acesta, el se va convinge de următorul lucru: declarîndu-se hotărît să sprijine în mod revoluționar Duma împotriva țarismului, proletariatul constrînge *implicit* Duma la o activitate mai revoluționară. A nu înțelege acest «adevăr» simplu înseamnă a da dovadă de o serioasă lipsă de maturitate politică”.

Ciudat raționament! După tov. Rahmetov rezultă că, chiar dacă burghezia noastră are o stare de spirit contrarevoluționară, ea poate fi totuși constrînsă să devină revoluționară.

Pentru aceasta, vedeți dv., „Duma trebuie prinsă în cercul de foc al presiunii revoluționare”. Atunci în fața Dumei se va pune „chestiunea”: ori să piară în flăcări, ori să intre în vîlvătaia generală”, „o chestiune de viață și de moarte”.

Tare ne temem pentru tov. Rahmetov; ne temem să nu-l ia cumva în răspăr tov. Plehanov pentru că „pune problema” în mod metafizic, pentru că nu știe să pună în mod dialectic o problemă politică de cea mai mare importanță. Se știe doar că foștii menșevici și tov. Plehanov au protestat în repetate rînduri împotriva acestui „ori-ori” în problemele politice. De ce neapărat „ori să piară în flăcări, ori să intre în vîlvătaia generală”? Crede oare tov. Rahmetov că pentru fracțiunea d-ilor Gherștenstein și Nabokov nu există o a treia soluție? De ce nu ar încerca ei, de pildă, ca, în alianță cu birocrății mai „cumsecade”, să străpungă acest „cerc de foc al presiunii revoluționare”?

Noi, de exemplu, credem că, dacă valul revoluționar care se ridică victorios va constrînge la ceva elementele conducătoare ale partidului cadet, acest ceva va fi cea de-a treia soluție, adică pur și simplu o tranzacție cu birocrății.

* Organ social-democrat din Moscova, în prezent interzis de guvern ¹¹⁸.

Că în actuala lui formă „partidul libertății poporului“ poate „să piară în flăcări“ în această acțiune, asta e foarte probabil ; dar când vor înțelege odată tovarășul Rahmetov și cei ce gîndesc la fel cu el că toată zarva în jurul libertății poporului a fost pentru cadeți o simplă trambulină pentru obținerea unor portofolii ministeriale și în nici un caz pentru „lupta împotriva șarismului“, pe care ei se străduiesc atît de infructuos să le-o impună ? Și în genere : stăpîn în Dumă este deocamdată centrul cadet ; voi vreți „să prindeți în cercul de foc al presiunii revoluționare“ această Dumă. Foarte bine, e un lucru, firește, important și necesar. Dar nu trebuie oare, totodată, să prevenim mereu pe cei care „presează“ că prin presiunea lor... vor împinge inevitabil pe actualii stăpîni ai Dumei în brațele birocraților ? Nu trebuie oare s-o facem, tov. Rahmetov ?

Scris la 22 iunie (5 iulie) 1906

Publicat la 23 iunie 1906
în ziarul „Eho“ nr. 2

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CINE ESTE PENTRU ÎNȚELEGERI CU CADEȚII ?

Se întâmplă uneori ca oameni politici experimentați și precauți, dându-și bine seama de marea răspundere pe care o implică orice pas politic important, să trimită înainte, ca într-un fel de recunoaștere, luptători tineri și imprudenți. „Pentru asta nu-i nevoie de înțelepți“, își spun acești oameni politici, lăsându-i pe tineri să flecărească mai mult decît trebuie spre a sonda în felul acesta terenul.

Prin cele scrise în „Golos Truda“, tov. N. Rahmetov face impresia unui astfel de june căruia i-a fost încredințată o misiune și care depune toate strădaniile s-o îndeplinească. Iată de ce un articol atît de neserios ca acela al tov. Rahmetov — pe care ieri am avut prilejul să-l luăm în derîdere * — capătă, într-o anumită privință, o indiscutabilă însemnătate politică. Dacă un organ atît de influent al social-democrațiilor noastre din aripa dreaptă cum este „Golos Truda“ publică, fără nici un fel de rezerve din partea redacției, articole care îndeamnă social-democrația să încheie o înțelegere cu cadeții, asta înseamnă că în partidul nostru există o boală foarte serioasă. Oricît ar ascunde oamenii precauți, experimentați, abili simptomele acestei boli, ea se face totuși simțită și ar fi o mare crimă s-o tănuim.

Principala greșeală a oportuniștilor din rîndurile social-democrației constă în faptul că ei nu înțeleg ce înseamnă victoria decisivă a revoluției burgheze. Subestimînd, ca toți oportuniștii, învățătura marxismului revoluționar și rolul de avangardă al proletariatului, oportuniștii noștri din Rusia în-

* Vezi volumul de față, pag. 239—241. — Nota red.

clină în permanență spre ideea greșită că burghezia liberală este „stăpînul“ inevitabil în revoluția burgheză. Ei nu înțeleg, de pildă, cituși de puțin rolul istoric al Convenției în marea revoluție franceză, acela de dictatură a claselor de jos ale societății : proletariatul și mica burghezie. Ei nu înțeleg de loc ideea dictaturii proletariatului și a țărănimii, singurul reazem social posibil pentru victoria deplină a revoluției burgheze în Rusia.

Esența oportunismului constă în sacrificarea intereselor permanente și durabile ale proletariatului de dragul unor interese aparente și momentane ale acestuia. În epoca revoluției burgheze, social-democrații oportuniști uită de importanța aripii revoluționare a democrației burgheze și se prosternază slugarnic în fața succeselor aripii ei nerevoluționare. Ei scapă din vedere deosebirea esențială dintre burghezia monarhistă liberală (cadeții, partidul reformelor democratice¹¹¹ etc.) și democrația burgheză revoluționară, îndeosebi democrația țărănească. Am arătat această deosebire tovarășilor noștri din aripa dreaptă de sute dacă nu de mii de ori. În proiectul de rezoluție bolșevic prezentat la congres * se arată cât se poate de clar că burghezia liberală tinde, nu întâmplător, ci în virtutea intereselor ei fundamentale, spre o tranzacție cu vechiul regim, că ea oscilează între revoluție și reacțiune, se teme de popor, de desfășurarea liberă și multilaterală a activității lui. Trebuie să folosim frazeologia democratică a acestei burghezii, spuneam noi, să folosim pașii ei timizi fără să uităm nici o clipă tendințele ei „conciliatoriste“ și trădătoare. Dimpotrivă, democrația țărănească, datorită condițiilor obiective în care se află masa țărănească, este silită să acționeze în mod revoluționar, deși atitudinea ei nu este pe deplin conștientă. Interesele fundamentale ale acestei democrații burgheze nu o împing în momentul de față la o tranzacție, ci o obligă să lupte cu hotărîre împotriva vechiului regim. Pentru ca interesele fundamentale ale proletariatului să nu fie sacrificate în revoluția burghezo-democratică, trebuie să se facă o distincție netă între democrația burgheză

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 225—227. — Nota red.

liberală, sau cadetă, și democrația burgheză țărănească, sau revoluționară.

Tocmai acest lucru nu vor să-l înțeleagă oportuniștii din rîndurile social-democrației. Dar evenimentele au confirmat și continuă să confirme în mod strălucit justetea distincției pe care o facem noi. Și în Dumă se conturează democrația țărănească, care este silită să se apropie de revoluție și să caute a se elibera de sub jugul cadeților. Cadeții și octombriștii împotriva trudovicilor și a social-democrației – iată gruparea de forțe care *s-a creat* atît în problema înființării unor comitete agrare locale electivе cît și în problema „înfrînării” libertății întrunirilor, „înfrînare” preconizată de cadeți.

Tovarășii din aripa dreaptă a social-democrației rămîn orbi în fața acestor fapte. Lăsîndu-se impresionați de situația actuală, ei înclină să identifice partidul care domină în Dumă, adică pe cadeți, cu democrația burgheză în general. N. Rahmetov repetă cu multă naivitate această veche greșeală a menșevicilor. Dar, în timp ce „vulpile bătrîne” ocolesc cu abilitate concluziile neplăcute care decurg din premise greșite, pe tinerii ageamii îi ia gura pe dinainte și încep să spună vrute și nevrute. Dacă cadeții reprezintă într-adevăr democrația burgheză în general (și nu numai păturile de sus, păturile cele mai rele și mai restrînse ale burgheziei), firește că alianța de luptă cu democrația burgheză, alianță necesară proletariatului, trebuie să fie o alianță cu cadeții. Proletariatul poate și trebuie să fie luptătorul de avangardă pentru victoria revoluției burgheze, păstrîndu-și totodată cu strictete independența de clasă. Dar *fără* democrație burgheză el nu poate duce această revoluție pînă la capăt. Cu cine deci „să mergem separat, dar să lovim împreună”? Cu democrația liberală, sau cu democrația țărănească?

Cu liberalii, cu cadeții, îi dă într-una Rahmetov. Ce să mai stăm pe gînduri! Cadeții sînt sus, ei se văd mai bine, ei strălucesc și fac zarvă! Cu cadeții, mai încape vorbă! „Cadeții – declară Rahmetov – oscilează și jonglează mai degrabă atunci cînd sînt întimpinați cu animozitate generală decît atunci cînd vîi la ei cu dorința de a încheia o *coalțiție politică*... Prin presiuni exercitate de opinia publică asupra cadeților (trimițînd Dumei rezoluții, mandate ale alegătorilor, pe-

Prima pagină a ziarului „Eho“ nr. 3 din 24 iunie 1906

C. PETERBURG.

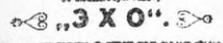
1906 JUN 24

ЭХО

Выходит раз в неделю по вторникам в 12 часов дня. Цена 10 копеек. Подписка по почте 1 рубль в год.

№ 3 Суббота 24 июня 1906 г. № 3

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

Подписка производится по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Почтовый ящик № 10000. Адрес: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вся корреспонденция должна быть адресована на имя редактора по адресу: Санкт-Петербург, Большая Морская улица, № 10.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. В настоящее время в России наблюдается острое политическое кризис. Правительство не может справиться с требованиями народа. Необходимо проведение реформ...

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Продолжение дискуссии о политическом кризисе в России. Анализ действий правительства и требований оппозиции.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Обсуждение экономических проблем России. Необходимость модернизации промышленности и сельского хозяйства.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Анализ международного положения России. Роль России в Европе и Азии.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Заключение дискуссии о будущем России. Необходимость демократических реформ.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Продолжение дискуссии о политическом кризисе в России. Анализ действий правительства и требований оппозиции.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Обсуждение экономических проблем России. Необходимость модернизации промышленности и сельского хозяйства.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Анализ международного положения России. Роль России в Европе и Азии.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Заключение дискуссии о будущем России. Необходимость демократических реформ.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Продолжение дискуссии о политическом кризисе в России. Анализ действий правительства и требований оппозиции.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Обсуждение экономических проблем России. Необходимость модернизации промышленности и сельского хозяйства.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Анализ международного положения России. Роль России в Европе и Азии.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Заключение дискуссии о будущем России. Необходимость демократических реформ.

Вопросы Дн

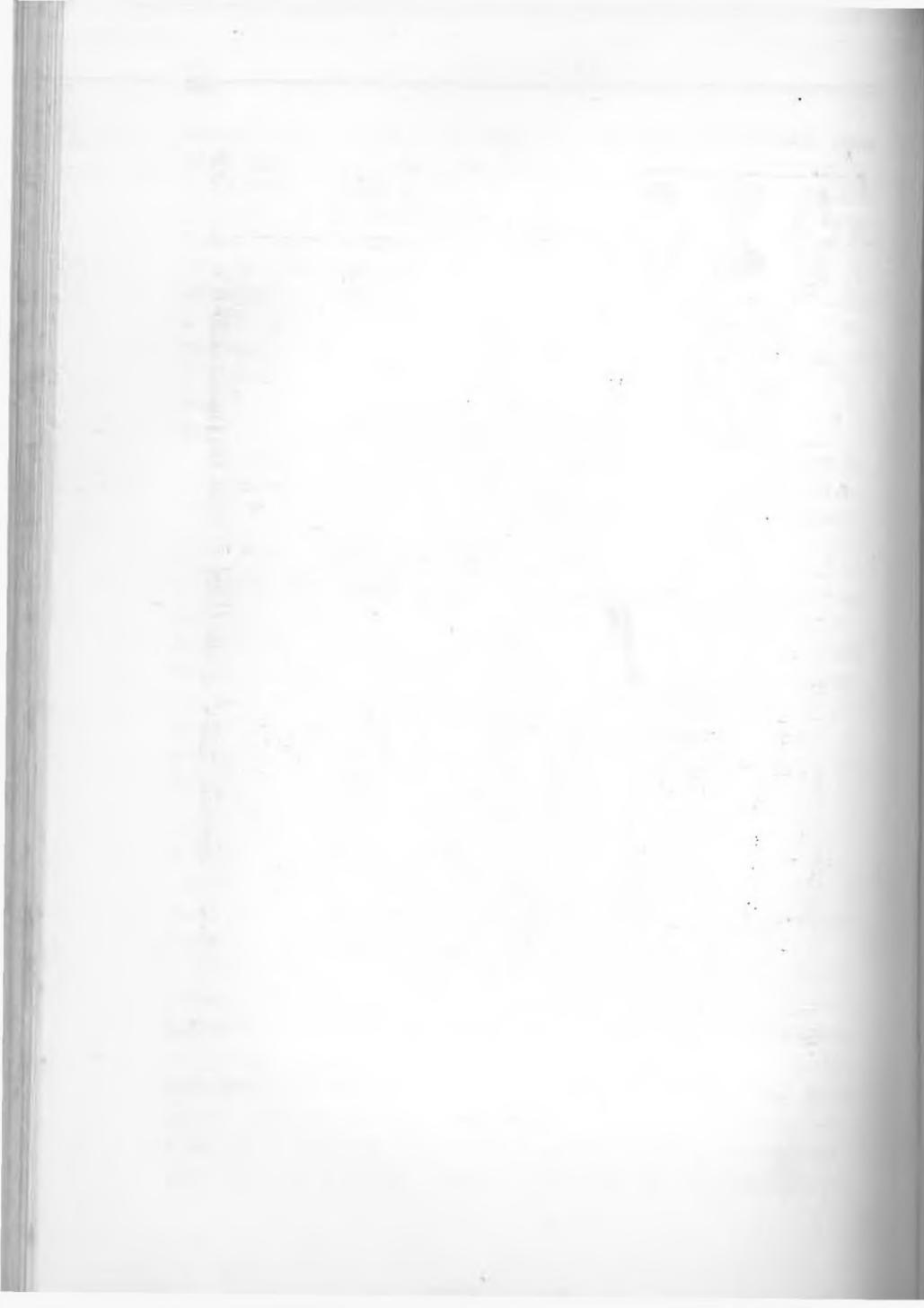
Вопросы Дн. Продолжение дискуссии о политическом кризисе в России. Анализ действий правительства и требований оппозиции.

Вопросы Дн

Вопросы Дн. Обсуждение экономических проблем России. Необходимость модернизации промышленности и сельского хозяйства.

Prima pagină a ziarului „Eho“ nr. 3 din 24 iunie 1906 cu editorului lui V. I. Lenin „Cine este pentru înțelegeri cu cadeții?”

Micșorot

țiții, revendicări, organizând adunări de protest, *tratative între grupul muncitoresc și cadeți*) se poate obține mult mai mult decît printr-un tapaj nechibzuit și inuțil, ca să întrebuițez un cuvînt tare". (Sublinierile ne aparțin.)

Iată o concluzie metă, pentru care Rahmetov merită o diplomă de onoare cu inscripția : „Din partea bolșevicilor recunoscători“. Alianțe politice cu cadeții, tratative între social-democrație și cadeți, ce lozincă clară și precisă ! Nu ne rămîne decît să ne îngrijim să popularizăm cît mai larg această lozincă a menșevicilor în rîndurile partidului muncitoresc și să punem muncitorilor întrebarea : *cine este pentru înțelegeri cu cadeții ?* – Cine cunoaște cît de cît proletariatul nu se va îndoii cîtuși de puțin în privința răspunsului.

În același număr al ziarului „Golos Truda“ a apărut un avertisment, just în fond, al Comitetului Central al P.M.S.D.R. împotriva contopirii social-democrației cu trudovicii. Dar „Golos Truda“ face un prost serviciu Comitetului Central al partidului nostru transformînd acest avertisment într-un paravan în spatele căruia propagă o alianță între social-democrație și cadeți ! Nimic nu poate compromite mai mult social-democrația decît acest procedeu de a îmbina o declarație – repetăm, justă în fond – îndreptată *împotriva contopirii social-democrației cu burghezia revoluționară*, cu propagarea ideii unei *alianțe* între social-democrație și burghezia oportunistă !

Și cînd se apucă să propage menșevicii noștri această alianță ? Într-un moment în care alianța dintre burghezia revoluționară și cea oportunistă, alianța dintre trudovici și cadeți, *se destramă*. Nimic de zis, potrivită vreme de pornit la luptă și-a găsit bunul nostru N. Rahmetov. Tocmai în momentul cînd trudovicii au început – nu fără ajutorul social-democrației – să se separe de cadeți, să scuture jugul acestora, să voteze împotriva lor, să se unească împotriva „alianței“ dintre cadeți și octombriști. Iar acești Rahmetovi mai vorbesc cu un aer important despre revoluționarea Dumei, cînd, în fond, ei contribuie la degradarea acestei Dume în spirit cadet !

Luăți aminte domnilor : înțelegerile cu cadeții, tratativele cu ei constituie cea mai proastă metodă de a exercita o presiune asupra lor. În realitate, aceasta ar însemna nu o presiune a social-democrației asupra lor, ci o slăbire a luptei de sine stătătoare a social-democrației. Numai cine demască fără cruțare orice pas greșit al cadeților revoluționează Duma și „presează” asupra acestora. Refuzul de a-i sprijini pe cadeți din cauza acestor pași greșiți exercită o presiune mai mare asupra Dumei cadete decât tratativele cu cadeții în vederea sprijinirii lor. Grupul muncitoresc a refuzat să voteze pentru răspunsul la mesaj, care fusese trunchiat de către cadeți. Grupul muncitoresc a refuzat să sprijine pe cadeți. El a discreditat astfel pe cadeți în ochii popoului și a strămutat din punct de vedere moral centrul atenției popoului de la cadeți la nucleul „de stînga” al Dumei. Înfierînd fără cruțare consecvența Dumei *cadete*, noi revoluționăm implicit și Duma, și – ceea ce este și mai important – poporul care crede în Dumă. Noi chemăm în felul acesta la scuturarea jugului cadeților, chemăm la acțiuni mai îndrăznețe, mai hotărîte, mai consecvente. Noi scindăm pe cadeți, provocînd, printr-un asalt comun al social-democraților și al trudovicilor, șovăieli în rîndurile lor.

Noi promovăm politica proletariatului de luptător de avangardă în revoluție și nu de acolit al celor mai timide și mai neputincioase vîrfuri ale burgheziei liberale.

Scriș la 23 iunie (6 iulie) 1906

Publicat la 24 iunie 1906
în ziarul „Eho” nr. 3

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DUMA CADETĂ A FINANȚAT GUVERNUL DE POGROMIȘTI

S-a întâmplat ce trebuia să se întâmple. Începînd de ieri, în bugetul guvernului absolutist al pogromiștilor există un mic capitol *aprobat* de așa-zișii reprezentanți ai „poporului”. Primul pas e mai greu, spune un proverb francez. Sau, cum spun rușii : primul pătărel merge greu, al doilea mai ușor, iar celelalte se duc singure pe gît. Cadeții au ciocnit primul pătărel cu absolutiștii.

Să reconstituim cu exactitate întreaga desfășurare a acestui eveniment istoric. Ministrul de interne și ministrul de finanțe au solicitat Duma să aloce 50 000 000 de ruble pentru ajutorarea înfometaiilor. „*După lege*”, fără o hotărîre a Dumei, miniștrii nu puteau procura această sumă, nu puteau lua în mîinile lor campania aprovizionării. Miniștrii n-au întrebă Duma cine să conducă această campanie : „*după lege*”, această acțiune se află oricum în mîinile guvernului de pogromiști. În propunerea lor, miniștrii nu au arătat nici de unde să fie procurate fondurile : „ministrul de finanțe să fie împuternicit să procure” și atîta tot. Abia în comisie ei au propus lansarea unui împrumut în scopul procurării fondurilor. Iar ieri, în ședința Dumei, ministrul de finanțe a spus răsăpicat : „De competența Dumei de stat este acordarea de împuterniciri pentru găsirea de surse, iar modalitatea găsirii lor (cităm după „*Reci*”, declinîndu-ne răsăpunderea pentru stil) este de competența conducerii supreme”. Așadar, la drept vorbind, miniștrii aveau nevoie să obțină de la Dumă o alocație în general, iar de surse se îngrijeau mai puțin.

În Dumă au apărut imediat două soluții principale ale problemei, soluții pe care le arătam alaltăieri *. Cadeții s-au pronunțat pentru alocarea a 15 000 000 de ruble, cerînd să se dea socoteală de cheltuirea lor și ca fondurile să fie luate din „economii realizabile” în cadrul exercițiului bugetar pe anul 1906. Atît și nimic mai mult. Ministrul de finanțe a răspuns cadeților foarte calm : „Dacă Duma de stat va adopta hotărîrea de a se aloca suma de 15 000 000 de ruble, ministrul de finanțe va da acești bani, însă *nu din economii*, ci din fondurile prevăzute pentru alte cheltuieli”. După ce banii vor fi cheltuiți, ministrul „va veni iarăși în fața Dumei și va spune : ne-ați obligat să facem cheltuieli pentru care nu am găsit fonduri disponibile”.

Prin urmare, totul e lîmpede ca lumina zilei. Ministrul a scuipat pur și simplu Duma cadetă la obraz : noi vom face uz de aprobarea de a cheltui 15 000 000 de ruble, dar hotărîrea voastră în privința „economiiilor” este o vorbă goală. Ministrul nu se sfiește să declare că nu se vor realiza nici un fel de economii. El nu se sfiește să declare că este de acord să primească bani pe baza hotărîrii Dumei, dar nu se sinchisește cituși de puțin de sfaturile Dumei de a face „economii”.

Ce rol a avut *de fapt* Duma cadetă ? Rolul unor *martori* chemați de poliție să aprobe operațiile ei de cheltuire a banilor jefuiți de la popor. „După lege”, pentru alocarea fondurilor se cere semnătura acestor martori. Poliția a cerut această semnătură. Duma cadetă a semnat. Asta-i tot ce i-a trebuit poliției. Iar faptul că martorii au făcut nazuri nu are nici o importanță.

Tocmai Duma *cadetă* a fost aceea care a jucat rolul de martori ai poliției. Deputații social-democrați au adoptat o poziție cu totul diferită, o poziție justă. Poziția luată de ei a fost în spiritul celor indicate de noi acum două zile. Foarte bine a spus tov. Ramișvili : „Sustin, domnilor, că, dacă vom da măcar un singur ban guvernului, acest ban nu va ajunge niciodată în mâinile poporului”. Iar în rezoluția lor, publicată de noi ieri, social-democrații declară pe bună dreptate că este inadmisibil să se dea bani guvernului absolutist, că Duma de stat trebuie să-și creeze un comitet *propriu* pentru aprovizio-

* Vezi volumul de față, pag. 232—236. — Nota red.

nare, să trimită pe teren pe membrii ei, să recurgă la „organizațiile obștești libere“. Social-democrații au făcut din rezoluția lor un apel revoluționar către popor, un apel în care guvernul este biciuit ca unul care este „adevăratul vinovat de înfometarea populației“, care delapidază banii poporului, folosindu-i spre a purta război împotriva lui. Social-democrații au cerut să se desființeze cheltuielile pentru jandarmerie, pentru poliția politică, pentru poliția rurală etc. ; ei au cerut să se reducă lefurile și pensiile trântorilor sus-puși și să se verifice fondurile existente și conturile tezaurului public. De asemenea ei au cerut pe bună dreptate ca veniturile de pe pământurile coroanei, de pe pământurile domeniiale, bisericesti și mănăstirești să fie folosite pentru ajutorarea înfometaiilor. Social-democrații au făcut rechizitoriul întregului vechi regim și al tuturor organelor lui și au criticat bugetul în ansamblu.

Care a fost rezultatul votului ? Au învins, desigur, cadeții. Pentru social-democrați au votat trudovicii, după cum a arătat în unanimitate o serie de ziare (*din păcate*, nu s-a procedat la vot nominal). Din nou apare clar gruparea forțelor politice. Octombriștii și cadeții sînt pentru o tranzacție cu vechiul regim. Social-democrații și trudovicii sînt categoric împotriva ei. Prin acțiunea lor solidară, social-democrații nu numai că au antrenat după ei pe deputații țărani, ci au provocat și o anumită dezbinare în rîndurile cadeților : nu numai lui Galețki, cadet de stînga, ci și lui Kuzmin-Karavaev, care este de dreapta, i-a fost rușine să joace rolul de martor al poliției. Cadeților și numai cadeților li se datorește rușinosul asentiment al „reprezentanților poporului“ pentru acordarea de fonduri pogromiștilor.

Asentimentul Dumei cadete are o deosebită însemnătate principială. Naivii și politicienii miopi spun adesea : nu avem nici un motiv și este prematur să învinuim pe cadeți de trădare și de tranzacție cu birocracia. Dar acordarea de fonduri guvernului pogromiștilor este tocmai o astfel de tranzacție și, la drept vorbind, nici nu e prima. Iată la ce subterfugii jalnice recurg cadeții spre a se justifica. E un compromis, tipă „Nașa Jizn“, dar acest compromis este justificat de împrejurări trecătoare. — Firește, domnilor, toate compromisurile

dintre burghezie și absolutismul polițienesc au fost explicate întotdeauna prin împrejurări trecătoare.

Dar țărani trebuie ajutați imediat ! – Nu cumva deputații țăranilor i-au trădat pe țărani, domnilor cadeți ? Căci ei au votat contra, știind mai bine decât voi cum vor fi folosiți banii care vor ajunge pe mâinile polițiștilor. Și de ce n-ar fi putut Duma de stat să se ocupe ea singură de această chestiune ?

Asta e o utopie, e ceva irealizabil, trebuie să ținem seama de organizarea existentă atita timp cât ea n-a fost modificată prin lege – strigă într-un glas alde Heiden, Kokovțov, Miliukov și chiar și bernsteinienii de la „Nașa Jizn“. – Da, domnilor, burghezia consideră întotdeauna o utopie înlăturarea tuturor instituțiilor vechiului regim, deoarece ea are nevoie de aceste instituții spre a le folosi împotriva proletariatului și împotriva țăranimii revoluționare. Într-un stat de clasă polițienesc vor exista întotdeauna o mulțime de cheltuieli „inevitabile“ : cinovnicii, odată angajați trebuie întreținuți, comenzile odată făcute trebuie achitate etc. etc. Întotdeauna va fi „o organizare existentă“ (anume : polițienească și birocratică), care „nu poate“ fi modificată dintr-o dată, fără aprobarea Consiliului de stat *e. t. c. e. t. c.*

Pretexte de acest soi se vor găsi oricând. În întreaga lume liberalii burghezi hrănesc cu ele poporul credul. Ele constituie camuflajul firesc al trădării cauzei libertății poporului de către burghezie.

Proletariatul se va ridica întotdeauna împotriva acestui joc ipocrit. El va chema poporul la luptă împotriva tuturor organelor și instituțiilor vechiului regim, la luptă cu ajutorul organizațiilor libere ale clasei muncitoare și ale țăranimii revoluționare.

Scris la 24 iunie (7 iulie) 1906

Publicat la 25 iunie 1906
în ziarul „Eho“ nr. 4

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE

Ziarul „Reci“ se arată profund indignat de faptul că, în legătură cu zvonurile despre un guvern pe jumătate cadet, pe jumătate birocratic, presa de stînga a început să vorbească de o tranzacție negustorească care s-ar fi încheiat între cadeți și camarilă, de o trădare inevitabilă în cazul unei asemenea tranzacții.

„Mai e nevoie să demonstrăm cît de false și de absurde sînt aceste afirmații?“, scrie el cuprîns de indignare.

Da, e nevoie, domnilor cadeți, și încă foarte multă, deoarece în același articol („Foametea și politica“) citim cele ce urmează :

„Această luptă (între Dumă și actualul guvern), lentă și grea, a făcut totuși ca problema unui guvern responsabil să treacă din domeniul considerațiilor abstracte pe tărîmul realității concrete și să fie discutată ca o posibilitate reală“.

Foarte bine. Dar problema desființării Consiliului de stat, a amnistiei, a votului universal etc., toate *aceste* probleme nu constituie și ele „posibilități reale“ ? Bineînțeles că nu. Doar despre așa ceva nu se aude încă nimic.

Așa stînd lucrurile, n-aveți ce face : „e nevoie să demonstrați“.

Scris la 24 iunie (7 iulie) 1906

Publicat la 25 iunie 1906.
în ziarul „Eho“ nr. 4

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CIRACII CADEȚILOR

Ieri am publicat principalele rezoluții ale Congresului al V-lea al social-democrației poloneze¹¹². Tovarășii polonezi, aproximativ 25 000-30 000 de membri de partid, care au intrat acum în partidul nostru s-au pronunțat categoric împotriva tacticii adoptate de C.C. față de Duma de stat. Condamnând această tactică în general, ei n-au considerat necesar să se mai oprească asupra diferitelor greșeli care decurg din această tactică nejustă, cum ar fi, de pildă, faimoasa sprijinire a unui guvern cadet. Se înțelege de la sine însă - și cei care au asistat la congresul polonez o știu prea bine - că social-democrații polonezi au o atitudine absolut negativă față de această „sprijinire”. Și Conferința generală a social-democrațiilor din Petersburg a respins categoric ideea sprijinirii unui guvern cadet¹¹³. Conferința regională a social-democrațiilor din regiunea centrală Moscova s-a pronunțat și ea împotriva sprijinirii¹¹⁴.

La conferința de la Petersburg au fost reprezentați circa 4 000 de membri de partid, la conferința regională Moscova circa 14 000. Prin urmare, aproape 20 000 dintre membrii de partid, adică mai mult de jumătate (la ultimul congres au fost reprezentați 31 000-33 000 de membri de partid), au condamnat tactica C.C. de sprijinire a revendicării unui guvern desemnat de Dumă. Majoritatea partidului este împotriva sprijinirii. Guvernul partidului nostru, adică C.C., nu mai exprimă voința partidului: datoria lui politică elementară este să grăbească convocarea imediată a unui congres extraordinar. Altfel va ajunge în situația unor oameni care

se cramponează de putere în partid, recurgînd la tertipuri și chichițe *formale*, în pofida voinței partidului, în fond deja exprimată. În orice caz, partidul va reuși acum să obțină convocarea congresului.

Menșevicii continuă să susțină tactica sprijinirii unui guvern desemnat de Dumă, *adică a unui guvern cadet* (deși unii dintre ei, așa cum au arătat discuțiile de la Petersburg, au știut să adopte în această problemă o poziție independentă, întorcînd spatele oportunistului), tactică care a fost condamnată de majoritatea partidului. Să analizăm încă o dată argumentele curente ale social-democraților din aripa dreaptă.

A obține numirea unui guvern desemnat de Dumă, ne spun ei, înseamnă „a smulge puterea din mîinile camarilei“, „a face ca puterea executivă să devină responsabilă în fața reprezentanței poporului“ ; asta înseamnă „o trecere de la un regim pseudoconstituțional la o constituție reală“ („Golos Truda“ nr. 5).

E o *minciună sfruntată*. Un guvern desemnat de Dumă, *adică un guvern cadet*, va fi numit (dacă revendicarea cadeților va fi satisfăcută) tocmai de către *camarilă*. Poate fi calificată oare drept smulgere a puterii numirea unor miniștri liberali de către camarilă ? Numind pe miniștri după bunul ei plac, camarila îi poate destitui în orice clipă : camarila nu cedează puterea, ci *se joacă de-a împărțirea puterii*, ea *încearcă să vadă* dacă lacheii liberali îi vor conveni sau nu. Oamenii inteligenți din camarilă, ca, de pildă, Pobedonostev și Trepov (după cum relatează unele ziare), chiar așa își fac socoteala : cel mai bine pentru noi e să numim miniștri liberali. Așa vom potoli nu numai pe cadeți (*adică o bună jumătate din Dumă*), ci și pe social-democrații cadetizanți. Și, apoi, mult mai lesne ne descotorosim de miniștrii care nu ne sînt pe plac decît, de pildă, de Dumă. Vom cîștiga timp, vom amesteca cărțile, vom provoca un haos teribil, neîncredere reciprocă, ciorovăială pentru portofolii ministeriale în grupul de dreapta – cel mai numeros – din Dumă, vom pescui în apă tulbure și îi vom duce de nas pe cadeți cum i-am dus și în chestiunea ajutorării înfometaiilor. Așa cum i-am făcut atunci să joace „de bunăvoie“ rolul de martori ai poliției,

ii vom face să joace rolul de lachei ai poliției și în posturile de miniștri.

Cine cunoaște cît de cît istoria cadeților din Rusia și pe cea a „cadeților” din alte țări știe că întotdeauna camarila a reușit să ducă de nas pe burghezii liberali monarhiști. Împotriva acestui lucru există un singur remediu : dezvoltarea conștiinței politice *de sine stătătoare* a proletarilor și a țărănilor revoluționari, conștiință pe care o întunecă și o alterează social-democrații de dreapta. Tocmai pentru a menține în rîndurile claselor revoluționare o conștiință politică absolut clară și o independență deplină în luptă, noi, social-democrații, trebuie să lăsăm pe cadeți să se gudure singuri pe lângă camarila pentru a căpăta posturi de miniștri. A amesteca proletariatul aici ar fi o trădare a intereselor proletariatului și a intereselor revoluției.

Dacă ar numi miniștri cadeți, camarila ar face ca „puterea executivă să fie responsabilă în fața reprezentanței poporului” („Golos Truda”).

E o minciună sfruntată. Cînd o spun profesorii cadeți, îi lăsăm în plata domnului. Dar cînd o repetă social-democrații, acest lucru nu poate fi trecut cu vederea. Puterea executivă, stimabili ciraci ai cadeților, este responsabilă nu în fața „reprezentanței poporului”, ci în fața *puterii legislative*. Țineți minte asta. Acum să ne continuăm explicația. Cine deține astăzi în Rusia puterea legislativă ? 1) Puterea supremă ; 2) Consiliul de stat ; 3) Duma de stat.

Acum vă dați seama că ați nimerit-o cu oiștea în gard ? Miniștrii cadeți vor fi responsabili și față de Dumă, și față de Consiliul de stat, și față de camarilă. A arăta că ei sînt responsabili numai față de Dumă înseamnă a amăgi poporul.

Mai departe. Care va fi situația acestor miniștri responsabili în fața unor instituții cu totul diferite ? O situație falsă. Miniștrii vor trebui să respecte și să apere toate legile existente atîta timp cît ele nu vor fi fost modificate de poate cele trei instanțe legislative enumerate mai sus. Nu degeaba au și început palavragii cadeți, de felul lui Rodicev, să strige și să se bată cu pumnul în piept în Dumă că ei sînt scutul dinastiei. Cadeții știu ei ce știu. Iar social-democrații de dreapta le țin isonul fără să priceapă despre ce este vorba.

De ce situează acum cadeții în centrul agitației lor formarea unui nou guvern? De ce nu strigă ei cu tot atita zel, tot atit de des și de tare: jos Consiliul de stat? Jos *cutare legi* care împiedică reprezentanța populară să devină putere legislativă? De ce agitația pe care o desfășoară pentru amnistia generală, pentru libertatea deplină, pentru votul universal *este de o mie de ori mai slabă* decât cea pe care o desfășoară pentru a căpăta posturi de miniștri? V-ați gândit la asta? Nu v-ați gândit. Cadeții bat mai întâi la ușa din dos, deoarece *nu doresc* libertate deplină (amintiți-vă de proiectele lor de legi cu privire la întruniri), *nu doresc* desființarea totală a Consiliului de stat (amintiți-vă de Camera superioară din programul lor), în fața căruia vor fi *de asemenea responsabili la fel* ca în fața Dumei, *și așa mai departe*. Cadeții nu vor să ceară să se acorde *întii* amnistia generală, să fie desființat *întii* Consiliul de stat, să fie înfăptuită *întii* libertatea deplină, să se treacă *întii* la dreptul de vot universal etc., iar *apoi* să fie numiți ei miniștri. De ce nu vor cadeții toate acestea? Pentru că ei știu ce știu, pe când ciracii lor nu pricep despre ce este vorba.

Cadeții spun: *vom lupta* pentru toate aceste libertăți când vom fi miniștri! Nu se poate obține totul dintr-o dată. Iar ciracii cred și stăruie...

Cadetul înțelege că ministrul este responsabil în fața aceleiași legi vechi polițienești ruse, că este responsabil și față de Dumă, și față de camarilă, și față de Consiliul de stat. De aceea ministrul iese basma curată: eu așa face bucuros, o doresc din toată inima, dar, vedeți, „ăia“ nu sînt de acord, ba se mai opune și Consiliul de stat. Aveți puținică răbdare, domnilor: numai un cadet ca mine e în stare să aducă la sentimente mai bune camarila și Consiliul de stat.

Deci, ia aminte, ciracule: pentru la lupta împotriva acestei tactici trădătoare a cadeților, nu trebuie să le ții isonul, ci să-ți păstrezi independența deplină, adică *să avertizezi* proletariatul și țărănimia să nu se încreadă în cadeți, să nu repete lozincile cadete. Or, voi, prin tactica voastră, *îngreuiți* lupta de sine stătătoare a clasei muncitoare și a țărănimii revoluționare. Voi vindeți prioritatea revoluționară pe blidul de dinte al reformismului cadet.

Nu mai este nevoie să explicăm tot atât de amănunțit a *treia minciună*, și anume că numirea miniștrilor cadeți de către camarilă ar însemna „o cotitură hotăritoare“, ar însemna o trecere la „o constituție reală“. Cititorul își dă acum singur seama că nici măcar constituția *scrisă* nu se va schimba prin faptul că Trepov îl va numi ministru pe Rodicev. Iar a vorbi de o schimbare a constituției *reale* ca urmare a acestei numiri înseamnă pur și simplu a bate câmpii.

Data viitoare vom analiza un alt argument larg răspândit : „Totuși, guvernul cadet va fi un guvern mai bun. N-avem de ales. Trebuie să sprijinim ceea ce-i mai bun“. Vom vedea dacă acest argument e un argument social-democrat și câte parale face el.

„Eho“ nr. 5 din 27 iunie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE UN GUVERN DESEMNAȚ DE DUMĂ

„Trebuie să alegem“, iată un argument cu care au încercat și încearcă să se justifice întotdeauna oportuniștii. Un lucru mare nu poate fi obținut dintr-o dată. Trebuie să luptăm pentru obiective mici, dar realizabile. Dar cum putem stabili ce anume este realizabil? Prin asentimentul unui număr cât mai mare de partide politice sau de oameni politici dintre cei mai „influenți“. Cu cât numărul oamenilor politici care sînt de acord cu o îmbunătățire mărunță e mai mare, cu atît mai ușor poate fi obținută ea, cu atît este ea mai realizabilă. Nu trebuie să fim utopiști și să urmărim scopuri mari. Trebuie să fim oameni politici practici, să știm să ne alăturăm celor care cer lucruri mici, iar lucrurile mici *vor înlesni lupta pentru cele mari*. Noi considerăm cuceririle mici drept cea mai sigură etapă în lupta pentru cuceririle mari.

Așa judecă, spre deosebire de revoluționari, toți oportuniștii, toți reformiștii. Întocmai așa judecă social-democrații din aripa dreaptă în legătură cu formarea unui guvern desemnat de Dumă. Convocarea unei adunări constituante este o revendicare mare. Ea nu poate fi obținută acum. Încă nu toți sînt în mod conștient pentru această revendicare*. Pe cînd pentru un guvern desemnat de Dumă este întreaga Dumă de stat, adică majoritatea covârșitoare a oamenilor politici, adică „întregul popor“. Trebuie să alegem între răul actual și o îndreptare cît de mică a acestui rău, deoarece pen-

* În Dumă ea este sprijinită numai de o minoritate.

tru o îndreptare „cît de mică“ se pronunță majoritatea celor care în general sînt nemulțumiți de răul existent. Și, obținînd un lucru mic, vom putea lupta mai ușor pentru lucruri mari.

Repetăm : acesta este argumentul principal și tipic al tuturor oportuniștilor din lumea întreagă. La ce concluzie duce el în mod inevitabil ? La concluzia că nu e nevoie de nici un program revoluționar, de nici un partid revoluționar, de nici o tactică revoluționară. E nevoie de *reforme* și atîta tot. Nu e nevoie de o social-democrație revoluționară. E nevoie de un partid al reformelor democratice și socialiste. Într-adevăr : nu este oare clar că *întotdeauna* vor fi pe lume oameni care își vor da seama că ceea ce există nu e satisfăcător ? Fără îndoială că vor fi. Și nu este oare iclar că *întotdeauna* cei mai mulți dintre nemulțumiți se vor pronunța pentru o îndreptare *cît de mică* a unei situații nesatisfăcătoare ? Firește că da ! Prin urmare, datoria noastră, a oamenilor înaintați și „conștienți“, este să sprijinim *întotdeauna* revendicările *cît de mici* în vederea îndreptării răului. E lucrul cel mai sigur, cel mai practic, iar orice discuții în legătură cu diverse revendicări „radicale“ etc. nu sînt decît vorbe goale ale unor „utopiști“, nu sînt decît „frazologie revoluționară“. *Trebuie să alegem*, și trebuie să alegem întotdeauna între răul existent și cel mai modest dintre proiectele existente de îndreptare a lui.

Întocmai așa judecau social-democrații oportuniști germani. Există, spuneau ei, un curent social-liberal care cere abrogarea legilor excepționale împotriva socialiștilor, reducerea zilei de muncă, asigurări pentru caz de boală etc. Pentru aceste revendicări este și o parte însemnată a burgheziei. Nu o îndepărtați de voi prin ieșiri lipsite de tact ; întindeți-i mîna, sprijiniți-o, și atunci veți fi oameni politici practici, veți aduce un folos cît de mic, dar real clasei muncitoare, iar de pe urma tacticii voastre nu vor avea de suferit decît vorbele goale despre „revoluție“. Revoluția tot n-o s-o faceți acum. *Trebuie să alegeți* între reacțiune și reformă, între politica lui Bismarck și politica „imperului social“.

La fel ca bernsteinienii judecau și socialiștii ministerialiști francezi. *Trebuie să alegem* între reacțiune și radicalii burghezi, care promit o serie de reforme practic realizabile.

Trebuie să sprijinim pe acești radicali, să sprijinim guvernele lor ; iar frazele cu privire la revoluția socială nu sînt decît o flecăreală a „blanquiștilor“, a „anarhiștilor“, a „utopiștilor“ etc.

În ce constă greșeala fundamentală a tuturor acestor raționamente oportuniste ? În aceea că ele înlocuiesc, *de fapt*, teoria socialistă a luptei de clasă, singura forță motrice reală a istoriei, cu teoria burgheză a progresului „solidar“, „social“. Conform doctrinei socialiste, adică marxiste (căci despre un socialism nemarxist nu se mai poate vorbi astăzi în mod serios), forța motrice reală a istoriei este lupta revoluționară dintre clase ; reformele sînt un rezultat accesoriu al acestei lupte, accesoriu pentru că ele sînt expresia unor încercări nereușite de a slăbi, de a atenua această luptă etc. Conform doctrinei filozofilor burghezi, forța motrice a progresului este solidaritatea tuturor elementelor societății care își dau seama de „imperfecțiunea“ cutărei sau cutărei instituții. Prima doctrină e o doctrină materialistă, cea de-a doua e o doctrină idealistă. Prima e o doctrină revoluționară. Cea de-a doua e o doctrină reformistă. Prima fundamentează tactica proletariatului din țările capitaliste contemporane. Cea de-a doua fundamentează tactica burgheziei.

Din cea de-a doua doctrină decurge tactica progresiștilor burghezi de duzină : să sprijini pretutindeni și întotdeauna „ceea ce-i mai bun“ ; să alegi între reacțiune și extrema dreaptă a forțelor care fac opoziție acestei reacțiuni. Din prima doctrină decurge tactica revoluționară de sine stătătoare a clasei înaintate. Nu considerăm în nici un caz că sarcina noastră se rezumă la sprijinirea celor mai răspîndite lozinci ale burgheziei reformiste. Noi ducem o politică de sine stătătoare, lăsînd *numai* lozinci referitoare la reforme care favorizează *indiscutabil* interesele luptei revoluționare, care fac să crească *indiscutabil* independența, conștiința și capacitatea de luptă a proletariatului. Numai printr-o asemenea tactică putem face *inofensive* reformele venite de sus, care sînt întotdeauna hibride, întotdeauna ipocrite și întind întotdeauna tot felul de curse burgheze sau polițienești.

Mai mult decît atît. Numai printr-o asemenea tactică putem face să progreseze cu adevărat înfăptuirea unor reforme serioase. Pare un paradox, dar e un paradox confirmat de

întreaga istorie a social-democrației internaționale : tactica reformiștilor asigură *cel mai prost* înfăptuirea reformelor și autenticitatea lor. Tactica luptei de clasă revoluționare asigură cel mai bine și una și alta. *De fapt*, reformele sînt impuse tocmai de lupta de clasă revoluționară, de caracterul ei de sine stătător, de forța ei de masă, de dîrzenia ei. Numai atunci cînd această luptă este puternică sînt reale și reformele, care *întotdeauna* sînt false, ipocrite, pătrunse de spirit zubatovist. Contopind lozincile noastre cu lozincile burgheziei reformiste, *slăbim* cauza revoluției, *prin urmare și cauza reformelor*, deoarece slăbim independența, forța și fermitatea claselor revoluționare.

Unii cititori ne-ar putea pune întrebarea : de ce mai repetăm aceste adevăruri elementare ale social-democrației revoluționare internaționale ? Pentru că „Golos Truda” și mulți tovarăși menșevici au uitat de ele.

Un guvern desemnat de Dumă, adică un guvern cadet, înseamnă o astfel de reformă falsă, ipocrită, zubatovistă. A uita semnificația reală a acestei reforme, care este o încercare de tranzacție între cadeți și absolutism, înseamnă a înlocui marxismul cu filozofia burgheză-liberală a progresului. Sprijinind o astfel de reformă, incluzînd-o în lozincile noastre, *slăbim* și claritatea conștiinței revoluționare a proletariatului, și independența lui, și capacitatea lui de luptă. Menținînd în *întregime* vechile noastre lozinci revoluționare, *întărim* lupta reală, sporim, prin urmare, atît probabilitatea reformei cît și *posibilitatea folosirii ei* în avantajul revoluției și nu al reacțiunii. Să lăsăm cadeților tot ce este mincinos și ipocrit în această reformă, iar noi să *folosim* tot ce e pozitiv în conținutul ei. Numai dacă vom aplica o astfel de tactică vom putea folosi piedicile pe care și le pun unii altora d-nii Trepovi și Nabokovi, le vom putea folosi pentru a face ca ambii acești onorabili acrobați să-și frîngă gîtul. Numai dacă vom aplica o astfel de tactică istoria va spune despre noi ceea ce a spus Bismarck despre social-democrații germani : „Dacă n-ar fi existat social-democrații, n-ar fi existat nici reforma socială”. Dacă n-ar fi existat proletariatul *revoluționar*, n-ar fi existat nici 17 octombrie. Dacă n-ar fi existat un decembrie, n-ar fi fost curmate toate încercările de a renunța la

convocarea Dumei. Și va mai veni un nou decembrie, care va hotărî destinele viitoare ale revoluției...

Postfață. Articolul de față fusese scris când am citit articolul de fond din nr. 6 al ziarului „Golos Truda”. Tovarășii fac aici unele rectificări. Ei vor ca, *înainte* de a prelua portofoliile ministeriale, guvernul desemnat de Dumă să ceară și să obțină și ridicarea în întreaga țară a stării excepționale, desființarea tuturor măsurilor excepționale pe întreg cuprinsul țării, amnistia generală și restabilirea tuturor libertăților cetățenești. Foarte bine, tovarășii ! Cereți C.C. să introducă aceste condiții în rezoluția lui cu privire la constituirea unui guvern desemnat de Dumă. Încercați să faceți voi înșivă acest lucru și veți vedea că *înainte* de a sprijini revendicarea unui guvern desemnat de Dumă, adică a unui guvern cadet, trebuie să cereți și să impuneți ca Duma sau cadeții să pășească pe o cale revoluționară. *Înainte* de a sprijini pe cadeți trebuie să cereți și să faceți în așa fel încît ei să înceteze a mai fi cadeți.

„Eho” nr. 6 din 28 Iunie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFOND ZIARE ȘI REVISTE

De altfel, ziarul „Revi“ consideră că generalul cere prea mult în schimbul susținerii unui guvern cadet și declară că nici un fel de portofolii nu-i vor face pe cadeți să renunțe la principiul exproprierii pământului în folosul țăranilor și la amnistia generală. După noi, n-ar avea nici un rost ca generalul, om politic practic, să strice tranzacția de hatîrul unor principii. Căci, potrivit planului cadeților, nu urmează să fie expropriate toate pământurile – departe de așa ceva –, ci doar atît cît îi trebuie țăranului ca să poată face față obligațiilor față de stat; și apoi, proprietarii pământurilor supuse exproprierii vor primi pentru ele o răscumpărare în bani peșini „pe baza unei evaluări echitabile“, iar în ziua de azi cu banii o scoți mult mai ușor la capăt decît cu pământul, care începe să nu mai aducă venituri, deoarece țăranii refuză cu îndărătnicie să-l cultive pentru alții. Iar în ceea ce privește amnistia, cadeții și-au și făcut datoria față de țară, aducînd la cunoștința puterii supreme dorința întregului popor de a-i vedea puși în libertate pe deținuți și pe deportați, și, pentru a nu atenta la prerogativa inalienabilă a coroanei în acest domeniu, au hotărît să zădărnicească proiectul de lege cu privire la amnistie pe care Grupul trudovic intenționează să-l depună în Dumă. Ce mai vrea generalul Trepov? Lăsați așadar, tocmeala, domnule general, și, „cu inima ușoară, fără gînduri negre și îndoieli zadarnice“, treceți hățurile noului vizitiu: în caz de nereușită, „mijloacele extreme“ vor rămîne, ca pînă acum, la dispoziția dv...

Scris la 27 iunie (10 iulie) 1906.

*Publicat la 28 iunie 1906
în ziarul „Eho“ nr. 6*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE

După ce combinația cu un guvern cadet-octombrist-birocratic a eșuat, guvernul a încercat să sperie pe cadeți cu dictatura. Acum cadeții sperie guvernul cu revoluția. „Recesi” scrie :

„Focul se întinde, iată impresia pe care ți-o produc știrile sosite prin telegraf din toate colțurile Rusiei... Cei ce ard nu mai sînt intelectualii revoluționari și nici măcar clasa muncitoare, ci țărănimea și armata. Adică, la drept vorbind, focul a cuprins întreaga Rusie... La cel mai mic prilej, țărani se adună în gloate de mii și mii și pornesc să se răfuiască singuri cu autoritățile, cu marii proprietari, cu moșiile și cu conacele“.

În legătură cu acest „foc“, prof. Gredescul se grăbește să dovedească cît de profund înțelege el sensul evenimentelor istorice :

„Ne aflăm, fără îndoială, în ajunul unor evenimente hotărîtoare. Ori cîrmuirea își va da seama, chiar în cursul acestor zile, de ceea ce se petrece și va trece puterea în mîinile unui guvern desemnat de Dumă, ori ne va aduce în pragul unor mari catastrofe“.

Așadar, sau revoluție, sau un guvern cadet. Nu e de mirare că acest cadet folosește toate mijloacele, și mai mult decît orice inițiativa revoluționară a poporului, pentru a demonstra necesitatea unui guvern cadet. Numai că în zadar își face el iluzii : un guvern cadet, acest antidot împotriva otrăvii inițiativei revoluționare, împotriva tendinței maselor de a-și exercita dreptul la libertatea întrunirilor (nu o libertate cadetă, ci o libertate deplină) și dreptul asupra tuturor păminturilor, tendință constatată de însuși ziarul „Recesi“, —

acest antidot pe care-l prescriu acum revoluției doftoroaicele cadete, se va dovedi fără efect.

Străduiți-vă, domnilor, revoluția va veni de hac și antidoturilor cadete, tot așa cum a venit de hac sistemului Witte-Durnovo.

Sau revoluție, sau un guvern cadet, scrie „Revi“ și adaugă : noi nu ne temem de revoluție, fiți siguri de asta, dar tot pentru voi va fi mai rău. Cîte parale fac însă asemenea afirmații, o știu toți cei care în momentele cruciale se situează ferm pe pozițiile lor de luptă. „Novoe Vreimea“, organul pogromiștilor și vagmiștrilor, își dă și el perfect de bine seama că cei de teapa d-lui Gredescul invocă revoluția numai fiindcă se tem de ea ca de foc. Și de aceea, după părerea noastră, „Novoe Vreimea“ dezvăluie mult mai bine substratul psihologic și esența politică a tranzacției care se pune la cale, atunci cînd declară : „Și noi ne temem de revoluție tot atît de tare ca și voi, domnilor cadeți, dar voi mai aveți oarecare resurse, pe cîtă vreme noi le-am epuizat aproape pe toate luptînd împotriva ei, de aceea încercați să faceți ceva și nu tărăgăniți lucrurile“. Întocmai. Cadeții spun : noi putem să mai așteptăm, dar domnii de la „Novoe Vreimea“ ne comandă : porniți mai repede, căci altfel revoluția ne va răpune.

Exact așa scrie „Novoe Vreimea“ în ultimul său număr :

„...Explozia se va produce, iar răspunderea pentru ea nu va cădea numai asupra guvernului actual, ci și asupra partidului cadet, vinovat de faptul că, temîndu-se să nu piardă din popularitatea de care se bucură în rîndurile extremei stîngi, a condus Duma de stat pe calea unui fatal conflict de durată și a comis o crimă împotriva legii evoluției pașnice, insistînd asupra înfăptuirii imediate prin luptă a programului lor politic, pe cîtă vreme pentru asta se cere un timp foarte, foarte îndelungat“.

Așa se face tîrgul : se tocnesc ce se tocnesc, se sperie la început unii pe alții, iar în cele din urmă cad la învoială : doar au aceeași cauză și același țel.

*

* *

Arătam ieri * că pentru Trepov nu are sens să se strice cu cadeții numai fiindcă el consideră exproprierea pământurilor în folosul țăranilor principial inadmisibilă, din moment ce cadeții înțeleg să ia de la țărani, pe baza unei „evaluări echitabile“, parale bune pentru pământul expropriat. Astăzi „Slovo“ declară :

„Reforma agrară este piatra unghiulară a tuturor zvonurilor cu privire la formarea unui nou guvern care să reprezinte majoritatea din Dumă. Potrivit zvonurilor care ne-au parvenit din alte surse, terenul pe care s-ar putea realiza o înțelegere în problema formării unui guvern desemnat de Dumă ar fi un nou împrumut.

Scopul împrumutului este în primul rând rezolvarea problemei nevroagice a pământului. Potrivit calculelor efectuate, pentru rezolvarea acestei probleme, lăsând la o parte ideea inacceptabilă a exproprierii, este nevoie de două miliarde de ruble. Cealaltă jumătate a împrumutului ar urma să fie alocată, în vederea întăririi capacității de luptă a armatei și a flotei, Ministerului de Război și Ministerului Marinei, care să dispună de ea după cum vor crede de cuviință“.

Așadar, totul merge strună : în schimbul sumei de două miliarde destinate despăgubirii moșierilor și celorlalte persoane care ar urma să fie expropriate plus două miliarde de care Ministerul Armatei și Ministerul Marinei să dispună după cum vor crede de cuviință, Trepov consimte să aducă la putere pe cadeți, trecînd peste orice principii. Nu-i așa că nu cere mult, domnilor cadeți ?

*

* *

Ideea convocării unui nou congres al partidului nostru împacientează ziarul „Nașa Jizn“. El caută să prezinte viitorul congres ca un fel de catastrofă, ca un simptom de boală incurabilă a partidului. „Iar congres !“, se îngrozește el. Da, iar congres, asta e ieșirea inevitabilă din situația creată în partid atunci cînd Comitetul Central și directivele

* Vezi volumul de față, pag. 264. — Nota red.

lui s-au dovedit a fi în contradicție cu conștiința întregului partid. Acum, cînd partidul a fost reorganizat pe baze democratice, am vrea să întrebăm pe democrații de la „Nașa Jizn“: cum poate fi exprimată opinia organizată a unui partid democrat dacă nu printr-un congres? Acești domni citează în ziarul lor știrile apărute în „Eho“¹¹⁵ cu privire la numărul organizațiilor și al voturilor exprimate împotriva politicii C.C. și, în același timp, se arată îngroziți de perspectiva congresului.

Nu, ideea unui nou congres nu este o catastrofă, ci un semn că partidul trăiește, un semn că opinia publică a partidului este o forță, că partidul găsește simplu și ușor o ieșire dintr-o situație dificilă creată de împrejurări. Și sîntem siguri că congresul nu poate părea o catastrofă nimănui în partid, și cu atît mai puțin guvernului nostru responsabil, C.C. Pentru partid congresul constituie în momentul de față o necesitate, pentru C.C. o obligație, iar pentru cadeți și ciracii lor, probabil, o neplăcere. Dar ce să-i faci? Noi știm că, indiferent cui ar aduce congresul victoria, el va constitui o mare neplăcere pentru burghezie.

*
* *
*

Citim în ziarul „Golos Truda“ (nr. 7):

„Din partea redacției. Am primit din partea tov. K. P—v o scrisoare în legătură cu articolul tov. N. Rahmetov. Ținem să declarăm că nu împărtășim întru totul unele dintre ideile lui Rahmetov, și îndeosebi nu împărtășim cîtuși de puțin ideea privind «coaliția politică» cu cadeții.

Noi am oferit tov. Rahmetov posibilitatea de a-și exprima liber părerile. În ceea ce ne privește însă, ne situăm pe pozițiile rezoluției de la Amsterdam, lucru pe care l-am arătat destul de clar și de precis în articole de directivă consacrate celor mai diferite probleme ale politicii curente chiar din prima zi a intrării partidului dădet în arena vieții politice“.

Noi știm ce anume a scris redacției ziarului „Golos Truda“ tov. K. P—v, dar, fără să vrem, sîntem cuprinși de o nedumerire: era într-adevăr nevoie ca redacția să primească această scrisoare pentru ca „să înțeleagă“ articolul lui

N. Rahmetov ? Iar dacă a înțeles și fără tov. K. P-v că nu este de acord cu N. Rahmetov, atunci cum se pot publica articolele principale, de directivă, fără să se menționeze dacă redacția este sau nu de acord cu ele ? În afară de aceasta, dimensiunile articolului, interesant, de fapt, numai prin verva cu care e scris și prin „extremismul“ concluziilor și lozincilor lui, au îndus în eroare numeroși cititori, care au conchis că autorul lui este apropiat de cercurile conducătoare ale partidului. Dar sentimentul nostru de nedumerire se îmbină cu un anumit sentiment de satisfacție : ce-i drept, „Golos Truda“ a avut nevoie de o săptămână spre a se dezice de N. Rahmetov, dar mai bine mai târziu decât nîciodată.

Scris la 28 iunie (11 iulie) 1906

Publicat la 29 iunie 1906
în ziarul „Eho“ nr. 7

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE

Ziarul „Misl“ publică o interesantă „listă de proscriși“ a administrației din Iaroslavl. Zeci de persoane (56 din orașul Iaroslavl și 17 din orașul Rîbinsk) sînt trecute pe această listă ca fiind „suspecte“, iar într-un raport secret înaintat departamentului poliției se cere ca acesta să dea „cuvintele dispoziții“. „Misl“ spune în legătură cu aceasta :

„Judece fiecare. Cei ce au urechi de auzit să audă. Cei ce au minte să înțeleagă. Departamentul poliției a conceput în prezent planul unei grandioase operații de «lichidare» dintr-o singură lovitură, lichidare radicală și «definitivă», pe întreg pămîntul rusesc, a unei serii întregi de organizații, prin «ridicarea» masivă, pe o scară largă, nemaipomenită încă, a celor bănuïți că fac parte din partidul socialist-revoluționar sau social-democrat, din uniunea țărănească sau din uniunea muncitorilor feroviari. În acest scop, departamentul a cerut autorităților locale să înainteze liste complete de suspecți. Aceste «liste de proscriși», concentrate la un loc, dau de pe acum circa zece mii de nume de oameni pe care arestarea îi amenință asemenea sabiei lui Damocle“.

Așadar, guvernul urzește un nou complot. Pregătiri militare împotriva poporului, „măsuri“ în vederea dizolvării Dumei, liste întocmite în vederea arestării a zece mii de oameni ! Ca și în octombrie-decembrie, guvernul „stă la pîndă“ gata să facă un salt asupra revoluției, folosindu-se de o libertate relativă, spre a pune mîna pe alte mii de luptători pentru libertate și a-i masacra.

Fiecare dintre noi trebuie să se afle la postul său. Guvernul s-a pregătit ; trebuie să se pregătească și poporul revoluționar.

Scris la 29 iunie (12 iulie) 1906

Publicat la 30 iunie 1906
in ziarul „Eho“ nr. 8

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RAȚIONAMENTELE GREȘITE ALE BOICOTIȘTILOR „FĂRĂ PARTID“

Ziarul „Misl“ încerca zilele trecute să demonstreze într-un articol de fond că Grupul trudovic din Duma de stat nu trebuie „scindat“ prin formarea unor fracțiuni de partid. Ziarul pretinde că boicotarea Dumei implica ideea că partidele extremiste nu trebuie să aibă fracțiuni în Dumă. Iar Grupul trudovic, tocmai pentru că e o organizație fără partid, va aduce mult folos datorită „grupurilor de sprijin“ locale, și ele organizații fără partid.

Aceste raționamente sînt profund greșite. În epoca revoluției burghezo-democratice, revoluționarismul fără partid este un fenomen necesar și inevitabil, pe care social-democrații bolșevici l-au subliniat în repetate rînduri. Partinitatea este rezultatul și expresia politică a contradicțiilor de clasă ajunse la un înalt grad de dezvoltare. O trăsătură caracteristică a revoluției burgheze este tocmai slaba dezvoltare a acestor contradicții. În epoca unei asemenea revoluții, democrația revoluționară fără partid se dezvoltă și se extinde inevitabil.

Social-democrații, ca reprezentanți ai proletariatului conștient, nu pot să jure că nu vor participa la diferite uniuni revoluționare fără partid, cum au fost, de pildă, Sovietele de deputați ai muncitorilor, Uniunea țărănească și, într-o anumită măsură, Asociația corpului didactic¹¹⁶, Uniunea feroviarilor¹¹⁷ etc. Participarea la aceste organizații trebuie considerată drept o alianță de luptă temporară, încheiată de social-democrați cu democrația burgheză revoluționară. Numai dacă punem astfel problema e cu puțință să nu fie prejudiciate interesele vitale, fundamentale ale proletariatului

lui, să fie salvardat punctul de vedere socialist, întru totul de sine stătător, al marxiştilor și să fie create, atunci cînd apare cea mai mică posibilitate, organizații de partid social-democrate de sine stătătoare.

A considera crearea unor astfel de organizații social-democrate de sine stătătoare drept o „scindare“ a organizațiilor revoluționare fără partid înseamnă a vădi, în primul rînd, un punct de vedere pur burghez și, în al doilea rînd, nesinceritate sau superficialitate atunci cînd susții nepartințitatea. Numai ideologii burgheziei pot califica drept „sciziune“ constituirea socialiștilor într-un partid aparte. Numai oamenii nesinceri, adică oamenii care se tem în sinea lor de partinitatea lor *ascunsă*, sau care nu au aprofundat problema pot privi crearea de organizații *partinice* ca o „scindare“ a organizațiilor fără partid. N-ați nimerit-o prea bine, domnilor. Căci nepartințitatea înseamnă neutralitate față de diferite partide (în limitele unor scopuri comune, democrat-revoluționare). Iar condamnarea partinității prin cuvîntul „scindare“ înseamnă o abatere de la neutralitate și nepartințitate, înseamnă o partinitate vădită. Ori sînteți făpărnici, domnilor, ori gîndiți greșit: în fond, țipetele voastre împotriva scindării și pentru nepartințitate ascund teama voastră de propria *voastră* partinitate. Un adept într-adevăr fără partid al adunării constituante, de pildă, nu ar considera drept o sciziune faptul că o parte dintre tovarășii săi de idei, fiind întru totul de acord cu această revendicare, formează un partid de sine stătător.

Așadar, revoluționarii fără partid n-au decît să dezvolte organizații revoluționare fără partid. Să fie într-un ceas bun! Să vocifereze însă mai puțin împotriva revoluționarilor încadrați într-un partid care „ar scinda“ revoluționarismul fără partid.

Iar acum despre boicot. Sîntem convinși că boicotul n-a fost o greșeală. În situația istorică concretă de la începutul anului 1906, el era just și necesar. După zădărnicierea convocării Dumei lui Bulighin și după evenimentele din decembrie, social-democrații erau datori să ridice tot atît de sus steagul luptei pentru o adunare constituantă și să depună *toate* eforturile pentru a zădărnici tot astfel și convocarea Dumei lui Witte. Noi ne-am făcut datoria de revoluționari.

Iar boicotul, în pofida tuturor calomniilor și a căințelor tardive, a contribuit în mare măsură la menținerea spiritului revoluționar și a conștiinței social-democrate în rândurile muncitorilor. Cea mai bună dovadă o constituie : 1) sprijinirea boicotului de către masele muncitoare, 2) succesul extraordinar al boicotului în regiunile periferice, deosebit de asuprite, 3) promulgarea de către guvern a unei legi speciale împotriva boicotului¹¹⁸.

Părerea că boicotul a fost o acțiune greșită și inutilă e nejustă și mioapă. El a adus nu numai un folos de ordin moral-politic, ci și un folos cât se poate de real și de direct. El a silit guvernul să-și îndrepte toată atenția și toate forțele în direcția luptei împotriva boicotiștilor, punându-l într-o situație stupidă și ridicolă, dar avantajoasă pentru noi : în situația de luptător *pentru* convocarea Dumei. El a slăbit astfel în foarte mare măsură atenția guvernului pentru compoziția Dumei. El a constituit, dacă ne e permis să folosim o expresie militară, un atac frontal sau un atac frontal simulat, fără care inamicul *n-ar fi putut* fi învăluit pe la spate. Or, noi, revoluționarii, am simulat tocmai un astfel de atac frontal, de care se temea ca de foc guvernul, care promulgase o lege cum nu se poate mai idioată. Iar burghezii liberali și revoluționarii fără partid, profitând de acest atac frontal și de faptul că inamicul își concentrase forțele la centru, au efectuat o mișcare de învăluire. Ei au învăluit inamicul pe la spate, s-au strecurat în Dumă, s-au travestit și au pătruns în tabăra dușmanului.

Fiecare face ce poate. Proletariatul luptă, burghezia se furișează la putere.

Iar acum noi aruncăm *în întregime* asupra cadetilor răspunderea politică pentru Duma convocată de camarilă, subordonată camarilei și care se târguiește cu camarila. Și trebuie să facem neapărat acest lucru, deoarece compoziția Dumei, ca și întreaga ei activitate, are un dublu caracter : o latură pe care trebuie s-o sprijinim și una pe care trebuie s-o combatem cu hotărîre. Numai politicienii burghezi uită de acest dublu caracter sau nu vor să-l vadă. Numai politicienii burghezi ignorează cu îndărătnicie rolul Dumei de organ al unei tranzații contrarevoluționare între absolutism și burghezia monarhistă liberală, tranzație îndreptată împotriva pro-

letariatului și țărănimii. Dacă această tranzacție se va realiza, fie chiar pentru un timp, și care vor fi urmările ei nu se știe încă. Asta depinde, în ultimă analiză, de forța, de gradul de organizare și de nivelul de conștiință al mișcării populare din afara Dumei. Dar că în Dumă predomină reprezentanții unei clase *capabile* să încheie o astfel de tranzacție, că în prezent au loc tratative în această direcție și că se fac pași pregătitori, pași de probă, este un *fapt*. Un fapt pe care nu-l vor putea ascunde nici un fel de „dezmințiri” ale cadetilor, nici un fel de treceri sub tăcere din partea menșevicilor.

Din moment ce așa stăteau lucrurile, și fără îndoială că așa stăteau, e clar că interesele luptei de clasă a proletariatului cereau imperios ca el să-și păstreze pe deplin independența politică. El nu trebuia să imite burghezia liberală, care acceptă bucuros orice pomană. El trebuia să pună în gardă poporul, cu toată energia, împotriva cursci pe care i-o întindea camarila, trebuia să facă totul pentru a împiedica convocarea unei „reprezentanțe populare” falsificate, cadete. Iar toate acestea au fost obținute prin boicot.

De aceea raționamentele social-democraților din aripa de dreapta, care, spre bucuria burgheziei, reneagă astăzi boicotul și dezavuează *propria* lor atitudine de ieri, sînt cu totul neserioase și contrare adevărului istoric. Căci știut este că și menșevicii *au fost boicotiști*, numai că ei voiau să boicoteze Duma într-un alt stadiu. E suficient să ne amintim de *două* fapte istorice pe care e inadmisibil să le dea uitării un social-democrat care își respectă cît de cît trecutul. *Primul* fapt : în foaia volantă a Comitetului Central unificat al partidului nostru, din care fac parte un număr egal de bolșevici și de menșevici, se declară răsPICat că ambele părți sînt de acord cu ideea boicotului, fiind în divergență numai în ceea ce privește stadiul în care este mai indicat acest boicot. *Al doilea* fapt : nici unul dintre menșevici n-a cerut, în nici una dintre lucrările lor tipărite, participarea la Dumă ; nici chiar tov. Plehanov, cel atît de „hotărît”, nu s-a hotărît s-o facă. Social-democrații care reneagă boicotul prezintă într-o lumină falsă istoria partidului.

Și decurge oare din boicot *obligativitatea* renunțării la formarea unei fracțiuni de partid în Dumă ? Nicidecum.

Boicotiștii care, asemenea ziarului „Mîsl”, gîndesc astfel greșesc. Trebuia să facem și am făcut totul pentru a împiedica convocarea unei reprezentanțe falsificate. E adevărat. Dar dacă, în pofida tuturor eforturilor noastre, ea a fost totuși convocată, nu putem renunța la sarcina de a o folosi. Numai niște politicieni burghezi care nu pun preț pe lupta revoluționară și pe lupta pentru succesul deplin al revoluției pot vedea ceva nelogic aici. Să ne amintim de exemplul lui Liebknecht, care în 1869 a înfierat, a biciuit și a repudiat Reichstagul, iar după 1870 a intrat în Reichstag. Liebknecht știa să prețuiască însemnătatea luptei revoluționare pentru o reprezentanță populară revoluționară și nu burgheză, trădătoare. El nu și-a renegat trecutul ca un laș, ci a spus pe bună dreptate: am făcut totul pentru a asigura succesul luptei împotriva acestui Reichstag, pentru a obține cel mai bun rezultat posibil. Rezultatul a fost dintre cele mai proaste. Voi ști să folosesc și acest rezultat, fără a rupe cu tradiția mea revoluționară.

Prin urmare, din boicot nu se poate deduce că nu trebuie să folosim Duma și că nu trebuie să formăm în Dumă o fracțiune de partid. Problema se pune altfel: e nevoie de cea mai mare precauție (și în felul acesta au pus-o bolșevicii la Congresul de unificare, după cum se poate convinge oricine citind proiectul lor de rezoluție*). Trebuie să vedem dacă putem folosi acum Duma activînd în cadrul ei, dacă există în acest scop social-democrați corespunzători și condiții exterioare corespunzătoare.

Noi credem că există. Am arătat că deputații noștri în Dumă au avut unele greșeli în comportare; în general ei s-au situat însă pe o poziție justă. Înăuntrul Dumei s-a creat o grupare de forțe care *corespunde* unei situații cu adevărat revoluționare: octombriștii și cadetii la dreapta, social-democrații și trudovicii (sau, mai precis, cei mai buni dintre trudovici) la stînga. Noi putem și trebuie să folosim această grupare de forțe tocmai pentru a pune în gardă poporul împotriva laturii primejdioase a Dumei cadete, tocmai în vederea dezvoltării unei mișcări revoluționare care să nu se

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 367—368. — Nota red.

limiteze la cadrul Dumei, la tactica aplicată în Dumă, la scopurile urmărite în Dumă etc. Dată fiind această grupare de forțe, dacă vom ști să promovăm o linie justă, vom putea folosi și pe democrații revoluționari fără partid, acționînd în același timp, cu toată precizia și hotărîrea, ca un partid social-democrat, proletar.

„Eho” nr. 9 din 1 iulie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

MUSTRĂRILE BURGHEZIEI ȘI CHEMĂRILE PROLETARIATULUI

Dezbaterile din Duma de stat pe marginea rapoartelor cu privire la pogromul de la Belostok sînt pe sfîrșite. Crimele guvernului au fost dezvăluite cu cea mai mare precizie, uneori cu o precizie, s-ar putea spune, chiar pedantă. Se părea că Duma de stat este absolut unanimă în condamnarea actelor odioase ale administrației locale și ale celei centrale. Pentru cei care sînt în stare să afirme că Duma „îmbină într-un tot lupta de clasă”, această unanimitate ar fi putut constitui un prilej de triumf¹¹⁹.

Dar de îndată ce s-a ajuns la concluziile practice privind măsurile necesare pentru combaterea odioaselor crime ale bandeii de pogromiști, unanimitatea aceasta aparentă, de suprafață a dispărut. S-a văzut imediat că burghezia și proletariatul, oricît s-ar „îmbina într-un tot lupta de clasă”, urmăresc în lupta lor de eliberare țeluri esențialmente diferite. Burghezia vrea „să mustre” guvernul, ca să procedeze ea însăși la potolirea revoluției. Proletariatul vrea să cheme poporul la lupta revoluționară.

Această deosebire a ieșit clar la iveală din cele două rezoluții propuse în legătură cu pogromul de la Belostok. Formula burgheziei (a partidului cadet): 1) biciuiește guvernul; 2) cere demisia lui și 3) insistă asupra faptului că „guvernul își dă seama de neputința lui în lupta împotriva revoluției”. Burghezia vrea un guvern forte în lupta împotriva revoluției.

Alta este formula proletariatului (a partidului social-democrat): 1) ea biciuiește guvernul - la această „unanimitate” a proletariatului cu burghezia își limitează, de obicei, atenția oamenii naîvi în ale politicii; 2) declară că „nu există alt

mijloc pentru a apăra viața și avutul cetățenilor *decît înarmarea poporului însuși* ; 3) „cheamă populația să ia în propriile sale mâini cauza apărării vieții și a avutului ei” și „să dea o ripostă prigoanei naționale”.

Deosebirea dintre *interesele* burgheziei și interesele proletariatului apare în mod evident în cele două formule diferite. Burghezia vrea să stingă focul revoluției. Proletariatul vrea să înarmeze revoluția. Burghezia oftează după justiția birocraților. Proletariatul apelează la judecata poporului („acești criminali și *ocrotitorii lor* nu vor scăpa de judecata poporului” – din formula fracțiunii noastre social-democrate din Dumă). Burghezia face apel exclusiv la *miniștri*, îndemnîndu-i să *cedeze*. Proletariatul face apel la *populație*, o îndeamnă să se înarmeze și să *dea riposta*.

Tovarășii noștri din Dumă au adoptat un ton just în această problemă. Le dorim ca și pe viitor să opună în mod tot atît de net, de precis și cu aceeași intransigență frazeologiei burgheziei oportuniste declarațiile proletariatului revoluționar.

„Eho” nr. 9 din 1 iulie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ARMATA ȘI POPORUL

Ziarele continuă să publice numeroase știri despre mișcările din armată. În momentul de față e greu de precizat în câte regimente sau unități militare au avut loc frământări și izbucniri insurecționale în răstimpul celor două luni de „activitate” a Dumei. S-a văzut acum că faimoasa activitate parlamentară pașnică, scornită de politicienii burghezi naivi (de altfel nu întotdeauna naivi), generează și în armată metode de luptă și forme ale mișcării care nu sînt de loc pașnice și de loc parlamentare.

Relatînd fapte și știri privitoare la mișcarea din armată, presa noastră burgheză liberală folosește de obicei acest material numai pentru a speria guvernul. Focul se întetește, așa se exprimă de obicei ziarele cadete ; băgați de seamă, domnilor miniștri, faceți-ne concesii pînă nu e prea tîrziu. Iar miniștrii caută să sperie pe cadeți răspunzînd astfel (prin ziarul „Novoe Vreamea” și prin alte ziare slugarnice) : băgați de seamă, domnilor, focul se întetește, să cădem la învoială pînă nu e prea tîrziu. Și cadeții, și guvernul privesc mișcările din armată ca pe un fapt care pledează în favoarea luării unor măsuri imediate de înăbușire a revoluției. Miopia lor în concepții, strîns legată de interesele lor egoiste, îi împiedică să privească aceste mișcări ca unul dintre cei mai importanți indici ai *adevăraturii* caracter al revoluției noastre, ai *adevăraturilor* ei tendințe. În problema armatei, atît cadeții cît și guvernul au în vedere propriile lor interese. Pogromiștii au nevoie de armată ca de un instrument de pogrom. Burghezii liberali au nevoie de ea ca de o pavăză a monarhiei burgheze împotriva tentativelor și revendicărilor „excesive”

ale țăranilor și, în special, ale muncitorilor. Doctrina după care „armata trebuie să rămână în afara politicii”, doctrină vulgară, fățarnică, falsă, e cum nu se poate mai potrivită pentru camuflarea adevăratelor tendințe ale burgheziei în această chestiune.

Priviți însă ce caracter au frământările din armată, priviți revendicările soldaților. Încercați să vedeți în soldații care înfruntă plutonul de execuție pentru „nesupunere” oameni vii cu interese de sine stătătoare, încercați să-i priviți ca pe o parte a poporului, ca pe niște exponenți ai nevoilor arzătoare ale unor anumite clase ale societății noastre. Veți vedea că soldații, care sînt foarte apropiați de țăranime — clasa cea mai puțin dezvoltată politiceste —, pe care comandanții lor îi muștruluiesc și-i bat fără încetare abrutizindu-i, veți vedea că acești soldați, aceste „vite necuvîntătoare” merg cu revendicările lor *incomparabil mai departe* decît programele cadete !

Cadeților și Dumei cadete le place să se erijeze în exponenți ai revendicărilor întregului popor. Mulți naivi cred că așa este. Priviți însă faptele, revendicările reale, lupta reală a maselor largi populare și veți vedea că cadeții și Duma cadetă *ciuntesc* revendicările sociale, le denaturează.

Priviți faptele. Soldații din regimentul „Preobrajenski” au cerut sprijinirea Grupului trudovic în lupta pentru pămînt și libertate. Notați : nu sprijinirea Dumei, ci sprijinirea Grupului trudovic, adică a grupului pe care cadeții l-au acuzat că „a adus o ofensă grosolană” Dumei de stat prezentînd proiectul agrar al celor 33 cu privire la desființarea proprietății private asupra pămîntului ! Este evident că soldații merg mai departe decît cadeții : „vita necuvîntătoare” cere *mai mult* decît luminata burghezie...

Iată revendicarea unui regiment de infanterie din Petersburg : „...În Duma de stat trebuie să fie aleși deputați care să ne reprezinte pe noi, soldații, și să lupte pentru satisfacerea nevoilor noastre ostășești”. Soldații nu vor să rămână în afara politicii. Ei nu sînt de acord cu cadeții. Soldații formulează o revendicare care e clar că se reduce la desființarea armatei de castă, a armatei rupte de popor, și la înlocuirea ei cu o armată de cetățeni cu drepturi depline.

Or, asta nu înseamnă altceva decît desființarea armatei permanente și înarmarea poporului.

Soldații din regiunea militară Varșovia cer o adunare constituantă. Ei cer libertatea întrunirilor și a asociațiilor *pentru soldați* „fără nici un fel de aprobare din partea ofițerilor și fără prezența acestora“. Ei cer ca soldatul „să-și facă serviciul militar în locul său de baștină“, cer dreptul de a purta haine civile cînd nu sînt în serviciu, dreptul de a alege *delegați ai soldaților* care să aibă în sarcina lor aprovizionarea trupei, dreptul de a alege delegați care să formeze tribunale pentru judecarea abaterilor săvîrșite de soldați.

Ce reprezintă toate aceste revendicări? Se ascamănoare ele cu felul în care concep cadeții reforma armatei? Sau sînt aproape identice cu instituirea unei miliții a întregului popor și pe deplin democratice?

Soldații exprimă mai bine decît luminații domni burghezi revendicările cu adevărat populare, revendicările pe care și le însușește imensa majoritate a poporului. Caracterul și trăsăturile principale ale mișcării din armată exprimă mai just decît tactica cadeților esența formelor principale și fundamentale ale luptei de eliberare în condițiile actuale. Mișcarea muncitorilor și țărănească confirmă cu și mai multă tărie acest lucru. Iar sarcina noastră este să nu limităm această mișcare la cadrul strîmt al meschinei politici cadete, să nu-i diminuăm amploarea adaptînd-o meschinelor lozinci cadete, ci s-o sprijinim, s-o extindem, s-o dezvoltăm în spiritul unui democratism cu adevărat consecvent, hotărît și combativ.

„Eho“ nr. 10 din 2 iulie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE

Domnii cadeți, plini de candoare, continuă „să nu înțeleagă”. Și se pare că, dintre toți, cel mai mult se îndărătnicește „să nu înțeleagă” d-l Izgoev. Pe un ton de inocență ofensată, el își exprimă indignarea împotriva „d-lor bolșevici”, care atacă pe cadeți.

„Partidul «libertății poporului» nu vrea să înșele pe nimeni. Nimeni nu are dreptul să-i ceară mai mult decât se prevede în programul și în tactica adoptată de congresele partidului. Acest program și această tactică nu prevăd nici insurecția armată, nici răsturnarea monarhiei. Bolșevicii trebuie să țină seama de partidul care există în realitate, și e destul de straniu că ei se supără pe niște oameni care le spun adevărul și nu vor să acționeze la ordinele lor”.

Da, d-le Izgoev ; tocmai asta e, că noi „ținem seama de partidul care există în realitate”. Tot „n-ați înțeles” ? Și, totuși, e cât se poate de simplu : *programul* „partidului libertății poporului” nu arată de loc prost pentru un partid burghez. Notați că vorbim foarte serios.

Acolo (*în program*, d-le Izgoev !) figurează, de pildă, libertatea cuvântului, libertatea întrunirilor, figurează multe lucruri bune. Dar asta nu i-a împiedicat pe cadeți să elaboreze niște proiecte de legi draconice îndreptate *împotriva* libertății cuvântului, *împotriva* libertății întrunirilor și *împotriva* altor lucruri bune.

Cît despre tactică...

Este adevărat că congresele partidului au aprobat *între* totul tactica : „pe scut sau sub scut”, „o moarte glorioasă sau o moarte rușinoasă”. Dar tactica cadeților, nu la congres, ci în practică, miroase a altceva. Sînteți *împotriva* insurecției

armate? Aveți tot dreptul să fiți împotriva ei, domnilor; dar voi sînteți pentru o *oposiție fermă și intransigentă*, sînteți pentru trecerea puterii în mîinile poporului și pentru un monarh care să domnească, dar să nu guverneze, nu-i așa? Atunci de ce *vă tîrguiți* pentru portofolii ministeriale? Tocmai asta e, d-le Izgoev, că noi „ținem seama de partidul care există în realitate” și nu pe hîrtie. Dacă ați lupta *întocmai* așa cum prevăd programul și tactica voastră, „adoptate de congresele partidului”, am vorbi altfel cu voi.

În articolul d-lui Izgoev mai sînt multe lucruri interesante. Dar, în general vorbind, acest articol constituie proprietatea literară a tov. A. L-i, la care nu avem intenția să atentăm.

„Eho” nr. 10 din 2 iulie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE ORGANIZAREA MASELOR ȘI DESPRE ALEGEREA MOMENTULUI LUPTEI ¹²⁰

Publicăm astăzi articolul tovarășului Hrustalev cu privire la oportunitatea formării de Soviete de deputați ai muncitorilor. E de prisos să mai arătăm că numele autorului constituie o garanție că el cunoaște îndeaproape problema. Toți muncitorii din Petersburg o știu. Ei știu, de asemenea, că tocmai în momentul actual proletariatul din capitală nutrește cel mai viu interes față de problema formării unui Soviet de deputați ai muncitorilor.

În aceste condiții, polemica tov. Hrustalev împotriva hotărîrii Comitetului din Petersburg al partidului nostru capătă o importanță deosebită.

Nu putem fi de acord cu tov. Hrustalev. El greșește închipuindu-și că apără împotriva Comitetului din Petersburg ideea creării de Soviete de deputați ai muncitorilor în general și rolul istoric pe care l-au avut acestea la sfîrșitul anului 1905. Greșește refuzînd să treacă evenimentele din decembrie în contul Sovietului. Noi am face acest lucru fără ezitare, dar, firește, am înscrie evenimentele din decembrie nu la capitolul „debit”, ci la capitolul „credit”. Considerăm că cel mai mare merit al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, merit care n-a fost apreciat nici pe departe în măsura cuvenită, este tocmai rolul lor de organizații de luptă.

Sovietul de deputați ai muncitorilor a fost însă o organizație de luptă *specifică* unui anumit moment, iar diversele banalități despre folosul organizării nu fac să avanseze cu nici un pas problema utilității acestei organizații *specifice* în momentul *de față*. „Sovietul a fost un parlament revoluționar al proletariatului revoluționar”, scrie tov. Hrustalev.

Este adevărat. Tocmai acest rol, care nu e cîtuși de puțin un rol tehnic de luptă, este caracteristic pentru Soviet. Rolul Sovietului de organizator al sindicatelor, de inițiator al unor anchete, de cameră de conciliere etc. a fost cu totul accesoriu, secundar. Ne putem foarte bine imagina îndeplinirea unor astfel de roluri și fără Soviet. Greva generală însă cu greu ar putea fi concepută fără un comitet de grevă de masă, un comitet de grevă fără partid. Sovietul a apărut din nevoile luptei de masă *directe*, ca organ al acesteia. Aceasta este un fapt, unicul fapt care ne explică rolul *specific* și adevărată însemnătate a Sovietului. Prin expresia „de luptă”, rezoluția Comitetului din Petrograd subliniază tocmai acest fapt.

Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să creeze Sovietul de deputați ai muncitorilor pentru anchete, pentru dezvoltarea sindicatelor etc. *A crea Soviete înseamnă a crea organe ale luptei de masă directe a proletariatului.* Astfel de organe nu pot fi create în orice moment, pe cînd sindicatele și partidele politice, *întotdeauna și neapărat* necesare, pot și trebuie să fie create în orice condiții. De aceea este o mare greșeală să aduci obiecții Comitetului din Petrograd invocînd ca argument importanța organizațiilor în general. De aceea este greșită și invocarea argumentului că toți social-democrații susțin ideea creării de comitete agrare țărănești : crearea lor se proiectează tocmai *în legătură* cu discutarea generală a reformei agrare, *în legătură* cu mișcarea agrară în creștere.

Dar și aceste comitete pot duce la acțiuni „premature” ! - declară ironic tov. Hrustalev. Tocmai asta este, că în momentul de față există o deosebire esențială între acțiunile țărănești și cele muncitorești. O largă acțiune țărănească *nu poate fi* „prematură” în momentul de față, pe cînd o largă acțiune muncitorească s-ar prea putea să fie. Cauza e lesne de înțeles : clasa muncitoare, în dezvoltarea ei politică, *nu luat-o înaintea* țărănimii, iar țărănimea, în ceda ce privește pregătirea ei pentru o acțiune revoluționară pe întreaga Rusie, *nu a ajuns încă din urmă* clasa muncitoare. După evenimentele din decembrie și în mare măsură datorită lor, țărănimea se apropie mereu de ea (orice ar spune pedanții lași care sînt gata să subaprecieze evenimentele din decembrie sau chiar să le renege) și se va apropia *și mai repede* cu

ajutorul comitetelor agrare locale. A zori ariergarda, care în ultima bătălie n-a reușit să vină în ajutorul avangărzii, este, indiscutabil, un lucru folositor și care nu e riscant în nici o privință. A zori avangarda, căreia ariergarda n-a reușit să-i vină în ajutor în ultima bătălie, este, indiscutabil, un lucru riscant și trebuie să chibzuim de o sută de ori înainte de a-l face.

Tocmai de această situație politică specifică nu a ținut seama, după părerea noastră, tov. Hrustalev. El lare de o mie de ori dreptate în ceea ce privește aprecierea meritelor și a însemnătății Sovietelor în general. Dar el nu are dreptate în ceea ce privește aprecierea momentului actual și a raportului dintre acțiunile țărănești și acțiunile muncitorești. El uită, pe cât se vede, o altă propunere a Comitetului din Petersburg, formulată într-o altă rezoluție, și anume propunerea de a sprijini ideea creării unui comitet executiv format din reprezentanți ai grupurilor de stînga din Dumă, în vederea coordonării activității organizațiilor create de popor cu de la sine putere *. Acest comitet ar putea stabili mai precis în ce măsură este țărănimea pregătită și hotărîtă și, în funcție de acest lucru, ar putea pune pe un teren concret și problema formării de Soviete de deputați ai muncitorilor. Cu alte cuvinte: Comitetul din Petersburg caută să obțină acum mai mult decît crearea unor organizații de luptă ale proletariatului, și anume coordonarea, *punerea de acord* a acțiunilor acestor organizații cu cele ale organizațiilor de luptă ale țărănimii etc. Comitetul din Petersburg *amină* în momentul de față formarea Sovietelor de deputați ai muncitorilor nu pentru că nu apreciază uriașa lor însemnătate, ci pentru că vrea să folosească și o nouă *condiție a succesului*, condiție care apare acum deosebit de concret, și anume acțiunile comune ale țaranilor și muncitorilor revoluționari. Prin urmare, Comitetul din Petersburg nu-și leagă mîinile cîtuși de puțin și nu anticîpează nicidecum tactica de mîine. *În momentul de față*, Comitetul din Petersburg sfătuiește avangarda: nu porni la luptă înainte de a trimite delegați la ariergardă; mîine ariergarda se va apropia mai

* Vezi volumul de față, pag. 201—202. — Nota red.

mult de tine, asaltul va fi mai coordonat, mâine vom reuși să dăm o lozincă de acțiune mai oportună.

Încheiem. Tovarășul Hrustalev a adus, în general, argumente cât se poate de convingătoare în favoarea creării de Soviete. El a apreciat foarte bine însemnătatea generală a acestora. El își îndreaptă lupta mai ales împotriva diminuării rolului Sovietului, împotriva diminuării însemnătății acțiunilor revoluționare în general; această luptă a tov. Hrustalev este pe deplin justificată. Astfel de „diminuatori“ sînt destui la noi, și nu numai printre cadeți. Neavînd însă, din vina călăilor și a pogromiștilor, o legătură permanentă și strînsă cu proletariatul, tov. Hrustalev nu a putut aprecia just *momentul actual și actuala* „dizlocare“ de forțe revoluționare. *Astăzi* avangarda trebuie să-și îndrepte în primul rînd atenția nu asupra unei acțiuni imediate, ci asupra întăririi și lărgirii unei legături foarte strînse cu ariergarda și cu toate celelalte detașamente.

„Eho“ nr. 11 din 4 Iulie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RĂSFIND ZIARE ȘI REVISTE

Observațiile publicate de noi în nr. 9 al ziarului „Eho“ cu privire la aprecierea rolului istoric al boicotului și la însemnătatea organizațiilor revoluționare fără partid* au prilejuit răspunsuri caracteristice din partea aripii de extremă dreaptă și a celei de extremă stângă a democrației burgheze.

Ziarul „Misl“, după cum și era de așteptat, s-a supărat pentru expresia „democrație burgheză“, și ocolește plin de mînie esența problemei. Iată ce scrie el :

„«Eho» găsește «democrație burgheză» pînă și la «Societele de deputați ai muncitorilor», organizație pur proletară, de clasă... Asta-i prea de tot“.

Aduceți-vă aminte, domnilor radicali, că Societele de deputați ai muncitorilor, în cea mai mare parte, nu au rămas „pur proletare“. Ele au primit adesea în componența lor delegați ai soldaților, marinarilor, funcționarilor, țăranilor. N-ar fi mai bine să spuneți *deschis* de ce vă displace noțiunea de „democrație burgheză“, în loc să ocoliți divergențele prin chitibușuri ?

Ziarul „Reci“ își iese din fire. La începutul notei îndreptate împotriva noastră, cadetul se poartă cu mînuși, „nevrînd să spună nimic jignitor“. Ce gentlemeni ! Dar, la sfîrșit, el ajunge să înjure ca... un birjar. Aprecierea dată de noi boicotului e calificată drept „bufonerie sau stupiditate fără margini“. Ce gentlemeni sînt cadeții !

„Reci“ scrie :

* Vezi volumul de față, pag. 271—276. — Nota red.

„În orice caz, luăm notă că tactica bolșevicilor *avea drept țel* lupta pentru convocarea Dumei. Și dacă vorbeau de necesitatea boicotului bătându-se cu pumnul în piept, ei n-o făceau *decît cu scopul* de a induce în eroare guvernul“.

Ajunge, domnilor gentlemeni ! Ați înțeles doar foarte bine că intenția noastră a fost cu totul alta. Scopul pe care-l urmăream prin boicot era să zădărniciam convocarea Dumei lui Witte, așa cum am zădărnicit convocarea Dumei lui Bughin. Dacă boicotul nu și-a atins scopul *propriu-zis*, adică scopul direct și nemijlocit, el a adus totuși un folos *indirect*, între altele prin faptul că a distras atenția guvernului. Și de data aceasta, ca întotdeauna, tactica revoluționară a contribuit mai mult decît orice la dezvoltarea conștiinței și a capacității de luptă a proletariatului, asigurînd indirect reforme incomplete pentru cazul cînd nu avea să fie obținută victoria deplină.

„Eho“ nr. 11 din 4 iulie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

UN ATAC ÎNDRĂZNEȚ ȘI O APĂRARE TIMIDĂ

Precum se știe de mult, reacționarii sînt oameni curajoși, iar liberalii sînt niște lași.

Proiectul cadet de apel al Dumei de stat către popor în legătură cu problema pămîntului constituie o nouă confirmare a acestui vechi adevăr. Din păcate, nici proiectul trudovicilor nu e mai bun decît proiectul cadet : de data aceasta trudovicii se tîrăsc cu totul neputincioși în coada burgheziei liberale. Poate doar social-democrații din Dumă să mai îndrepte lucrurile !

Amintiți-vă cum a apărut toată această problemă a apelului Dumei de stat către popor. În răspunsul la mesaj, Duma de stat s-a pronunțat pentru exproprierea pămînturilor moșierești în folosul țărănimii. Guvernul Goremikin a răspuns scurt și clar, cu o superbă fermitate și hotărîre : „*inadmisibil*“.

Guvernul nu s-a mulțumit însă cu acest brutal refuz polițist. Nu, revoluția i-a învățat cîte ceva pe miniștri. Miniștrii nu vor să-și limiteze îndatoririle la un răspuns formal dat la întrebările formale ale Dumei. Reacționarii nu sînt formalişti, ci oameni de acțiune. Ei știu că forța reală stă în popor, nu în Dumă, și vor să facă agitație *în popor*. De aceea au întocmit de îndată, fără să piardă un timp prețios, *un apel către popor*. Acest comunicat guvernamental (din 20 iunie) a dat naștere ideii ca și Duma să adreseze un apel către popor. Guvernul a arătat calea. Duma, oare pînă acum n-a știut să pășească pe o cale demnă de o adevărată reprezentanță a poporului, se tîrăște în coada guvernului.

Cum e redactat comunicatul guvernamental ? Ca un adevărat manifest de luptă al unui partid monarhist reacționar. O, reacționarii nu se sfiesc ! Ei știu să folosească un limbaj combativ. În „comunicatul“ lor, ei vorbesc deschis în numele *guvernului*. De ce, adică, să nu vorbim pe șleau, își zic ei. Acești profesori liberali susțin că trăim într-un regim constituțional, că Duma este și ea o parte din guvern. Profesorii n-au decît să flecărească ! N-au decît să adoarmă poporul cu mofturi constituționaliste ! Noi, reacționarii, sîntem oameni de acțiune. Noi știm că, *de fapt*, guvernul sîntem noi. O spunem deschis și puțin ne pasă de subtilitățile și de formalismul acestor pedanți liberali. Noi declarăm deschis și răspicat : țărani, voi nu vă înțelegeți just interesele. Exproprierea nu e în interesul vostru. Și noi, guvernul, *nu o vom îngădui*. Tot ce spun țărani despre pămînt e o minciună, o înșelăciune. De țărănime se îngrijește cel mai bine guvernul. El intenționează și acum să dea pomeni. Iar țărani să știe că „nu prin tulburări și silnicii“ trebuie să se aștepte la îmbunătățiri, ci prin „muncă pașnică“ (prin muncă pentru moșieri, ar fi trebuit adăugat aici) și prin grija permanentă pe care guvernul nostru absolutist o poartă țărănimii.

Acesta este comunicatul guvernului. O adevărată declarație de război împotriva revoluției. Un adevărat manifest al absolutismului reacționar către popor : nu voi îngădui ! vă voi distruge !

Acum cadeții și trudovicii, care de data aceasta au căzut complet sub influența cadeților, s-au hotărît să răspundă la sfidarea guvernului. Astăzi a fost publicat proiectul cadeților și proiectul trudovicilor. Ce impresie jalnică, cu adevărat lamentabilă fac ambele proiecte !

Camarila reacționară nu se sfiește să calce în picioare legea și să declare o *părtică* formală de guvern drept un guvern *complet* și real. Cadeții și trudovicii se ascund sub brusturii legii ca peștișorul cel înțelept al lui Șcedrin : ei încalcă legea ca să lovească în noi, scîndesc acești reprezentanți - vorba vine - ai „poporului“, pe cînd noi ne apărăm cu ajutorul legii ! Duma acționează conform legii și se pronunță pentru expropriere. Conform legii, „nici un proiect al guvernului nu are valabilitate fără aprobarea Dumei“. Noi avem o comisie,

conform legii, o comisie mare, formată din 99 de persoane...¹²¹ Ea elaborează „o lege bine chibzuită și întocmită după toate normele“... Iar populația „să aștepte în liniște și pace pînă la terminarea lucrărilor și la promulgarea acestei legi“ (pe trudovici se vede că i-a muștrat conștiința de au eliminat acest rușinos pasaj de la sfîrșit, demn de niște lachei ! În schimb, ei s-au referit la organizarea unor „instituiții agrare locale“, *trecînd sub tăcere ca niște trădători* faptul că Duma, adică majoritatea ei cadetă, dorește în mod vădit ca aceste instituiții să fie astfel organizate încît în ele să dicteze *moșierii și cinovnicii*).

Rușine, domnilor reprezentanți ai poporului ! E rușinos că vă faceți a nu înțelege ceea ce înțelege acum pînă și țăranul rus din orice fund de țară, și anume că, în Rusia, legea care există pe hîrtie n-are nimic de-a face cu adevărul vieții, că pe calea pașnică a unei activități pseudo-constituționale, strict legale, *nu se poate* obține efectiv trecerea întregului pămînt în mîinile țărănilor și libertatea deplină pentru întregul popor. Nu trebuia să vă apucați să răspundeți guvernului dacă nu erați și nu sinteți hotărîți să scrieți tot atît de ferm, să spuneți tot atît de deschis adevărul vostru revoluționar, drept răspuns la *adevărul* reacționar al camarilei. Apelul către popor nu este prevăzut în legile referitoare la Dumă ; așa încît, prea înțelepți oameni ai legii, vedeți-vă de „interpelările“ voastre și nu vă băgați într-un domeniu în care nu aveți nici îndrăzneala, nici franchetea, nici priceperea necesară pentru a vă lua de piept cu reacționarii, oameni combativi, oameni de acțiune !

Iar dacă scrieți apeluri către popor, trebuie să-i spuneți adevărul, adevărul amar, adevărul gol-goluț. Trebuie să declarați poporului :

Țărani ! Guvernul v-a adresat un apel. Miniștrii nu vor să vă dea nici pămînt, nici libertate. Miniștrii vorbesc, fără sfială, în numele întregului guvern, vorbesc împotriva Dumei, cu toate că pe hîrtie Duma este considerată o parte din guvern.

Țărani ! În realitate, miniștrii sînt cîrmuirea absolută a Rusiei. Ei desconsideră cu totul pe reprezentanții poporului pe care voi i-ați trimis în Dumă, își bat joc de ei, tîrăgînd lucrurile prin tertipuri legislative-polițienești. Ei rîd de revendicările poporului, continuînd, fără să se sinchi-

sească de nimic, vechea politică de asasinat, violențe, jafuri și pogromuri.

Țărani ! Aflați că Duma nu vă poate da pământ și libertate. Duma este legată de mâini și de picioare de legile guvernului polițist. Trebuie să facem astfel ca reprezentanții poporului să aibă putere deplină, ca întreaga putere de stat să treacă în mâinile lor. Vreți pământ și libertate ? Luptați pentru o adunare constituantă a întregului popor, luptați pentru înlăturarea totală, peste tot locul, a vechiului regim, pentru libertatea deplină a alegerilor !

Țărani ! Aflați că nimeni nu vă va elibera dacă nu vă veți elibera voi înșivă. Muncitorii au înțeles acest lucru și au smuls prin luptă concesiile de la 17 octombrie. Trebuie să-l înțelegeți și voi. Numai atunci veți deveni revoluționari, adică oameni care știu pentru ce luptă, care știu să lupte și știu să învingă pe asupritori. Folosiți deci pe deputații voștri din Dumă, folosiți pe delegații pe care îi trimiteți în Dumă ; uniți-vă mai strâns și mai hotărât pe tot întinsul Rusiei și pregătiți-vă pentru lupta cea mare. Fără luptă nu veți avea nici pământ, nici libertate. Fără luptă vi se va impune cu forța o răscumpărare ruinatoare, vi se vor impune comitete agrare formate din moșieri și cinovnici, care vă vor trage pe sfoară și vă vor jecmăni la fel ca în 1861.

Țărani ! În Dumă noi facem pentru voi tot ce putem. Dar voi singuri trebuie să faceți ce mai e de făcut pentru triumful cauzei voastre dacă vreți într-adevăr să existe în Rusia alte rânduiele decât cele care mai dăinuie și acum, după convocarea Dumei.

*
* *
*

Dar este ridicol să propui în Dumă un astfel de apel.

Adevărat ? Nu e oare, dimpotrivă, ridicol să scrii un „apel către popor“ în limbajul rigid de avocat rus anchilozat în care scriu cadeții și (spre rușinea lor, trebuie s-o spunem) trudovicii ? Poporul există pentru Dumă sau Dumă pentru popor ? Libertatea există pentru Dumă sau Duma pentru libertate ?

*
* *
*

Noi propunem ca apelul cadetilor, apelul trudovicilor și apelul nostru să fie citite la toate adunările țărănești ! Să vedem ce vor răspunde țăranii la întrebarea : cine are dreptate ?

„Eho” nr. 12 din 5 iulie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PARTIDELE DIN DUMĂ ȘI POPORUL

Dezbaterile care au avut loc ieri în Dumă în legătură cu problema apelului către popor oferă un material extrem de prețios pentru educarea politică a maselor largi.

Problema apelului către popor s-a dovedit a fi atât de apropiată de viață, încît adevăratul caracter al diferitelor partide politice a ieșit la iveală cu o claritate desăvîrșită. Aici Duma s-a văzut strînsă în menghină între absolutismul reacționar („comunicatul guvernamental”) și poporul revoluționar, a cărui luptă dusă în afara Dumei a năvălit, s-ar putea spune, prin toate deschizăturile și prin toate crăpăturile în palatul Taurida. Chiar de la primele dezbateri, problema a început să se deplaseze irezistibil de la formalități și amănunte spre însăși esența chestiunii.

De ce e nevoie de un apel către popor? Această întrebare s-a ridicat imperios în fața Dumei. Ea și-a imprimat pecetea asupra tuturor dezbaterilor și a făcut ca ele să se desfășoare întocmai în sensul în care am pus noi această problemă în articolul de fond de ieri * : să se răspundă la declarația de luptă a guvernului printr-o declarație de luptă a Dumei? sau să nu se răspundă de loc? sau să se încerce o aplanare a divergențelor și o atenuare a acuității cu care viața însăși ridică problema?

Inițiativa a avut-o aripa de dreapta a Dumei. Cadetul de dreapta Petrajițki a încercat să amîne discutarea problemei. Cadetul de dreapta a fost sprijinit, bineînțeles, de octombriști. A devenit lîmpede că contrarevoluția se teme de un apel al Dumei către popor.

* Vezi volumul de față, pag. 290—294. — *Nota red.*

Prin acțiunea ei hotărîită, reacțiunea a contribuit la unirea întregii aripi de stînga a Dumei. Propunerea de a se amîna discuția a căzut. Chiar în dezbateri au ieșit la iveală cît se poate de clar cele trei curenți principale din Dumă. „Dreapta“ (octombriștii și o parte din cadeți) este pentru „potolirea“ mișcării țărănești și *împotriva* oricărui apel. „Centrul“ (cadeții și, probabil, majoritatea deputaților fără partid) este pentru „potolirea“ mișcării țărănești și *pentru* publicarea unui apel *liniștitor*. Curentul „de stînga“ (trudovicii – pe cît se pare nu cu toții – și social-democrații) socoate că trebuie să se explice poporului că *nu poate* „aștepta în liniște și nemișcare“, și de aceea acest curent este pentru un apel *revoluționar*, iar nu „liniștitor“.

Trudovicul Jilkin, polonezul Lednicki și social-democratul Ramișvili au exprimat în modul cel mai pregnant concepțiile acestui din urmă curent. „Populația se agață de ultimele speranțe, de speranțe aproape copilărești – a spus Jilkin. – Eu nu vorbesc de pace, liniște și tihnă, ci de o luptă organizată împotriva vechiului regim... Oare Duma de stat a luat naștere în liniște și pace?“ Și, amintind de lupta din octombrie, vorbitorul a exclamat, în aplauzele stîngii: „Acestor «dezordini» le datorăm faptul că ne aflăm aici“. „În acest sens general – a spus pe bună dreptate vorbitorul – apelul către popor pe care ni l-a propus comisia este întocmit în mod cu totul nesatisfăcător“ (ar trebui adăugat doar atît: nesatisfăcător este și proiectul trudovicilor, care nu conține ideile și tezele cuprinse în cuvîntarea lui Jilkin). „Trebuie subliniată și exprimată, în încheiere, ideea că nu pacea și liniștea, ci neliniștea, în sensul bun și măreț al cuvîntului, poate organiza masele...“

Lednicki a folosit chiar unul dintre cele mai tari cuvinte de care noi am făcut uz ieri, calificînd drept „*lamentabil*“ apelul propus. Iar Ramișvili, obiectînd „împotriva invitației de a aștepta în liniște și pace rezolvarea problemei“, a spus: „*numai calea revoluționară este calea cea dreaptă*“ (cităm după darea de seamă publicată în „Nașa Jiznă“). El a spus de asemenea că este necesar să se vorbească de trecerea pămînturilor în mîinile țaranilor *fără răscumpărare*.

Majoritatea cadeților și a celor „fără partid“ s-a pronunțat tocmai pentru un apel „liniștitor“; ea a condamnat măsurile revoluționare (Kotlearevski contra Lednicki) și a căutat să

demonstreze utilitatea apelului „din punctul de vedere al proprietarilor funciari“ (cadetul Iakușkin).

Ultrareacționarul Volkonski, secondat de Skirmunt și de cadetul de dreapta Petrajițki, a căutat să demonstreze că apelul e „periculos“, deoarece ar putea instiga la revoluție, și a invocat *legea*, potrivit căreia proiectul agrar mai trebuie supus spre examinare Dumei, prezentat Consiliului de stat etc. etc. etc.

Curentele s-au conturat perfect. S-a văzut o dată mai mult că cadeții oscilează între revoluție și reacțiune, între popor și vechiul regim. Evenimentele au arătat o dată mai mult cât de absurdă și de mioapă este tactica „sprijinirii cadeților“, tactică care nu ar face decât să slăbească poziția revoluționară a social-democraților și a democrației revoluționare în Dumă. Evenimentele au arătat o dată mai mult că, acționînd independent, social-democrații pot să atragă de partea lor și pe unii dintre trudovici și chiar să scindeze, într-o anumită măsură, pe cadeți.

Însăși situația politică este cea care determină cu o forță irezistibilă tactica partidului social-democrat. În ciuda opintelilor social-democraților din aripa dreaptă, *nu s-a ajuns* pînă acum la o sprijinire a cadeților, *ci s-a ajuns*, din fericire, la o politică de sine stătătoare a proletariatului, sprijinit de o parte dintre deputații țăranilor. Nu s-a ajuns la divizarea artificială născocită de oportuniști : dreapta contra cadeților, trudovicilor și social-democraților la un loc. S-a ajuns la o divizare *revoluționară* : social-democrații și trudovicii contra celor de dreapta, în condițiile unei complete instabilități a cadeților.

Din păcate, deputații noștri social-democrați n-au folosit în întregime situația extrem de favorabilă care s-a creat. Ei ar fi trebuit să prezinte neapărat în cursul dezbaterilor generale un proiect de apel către popor al lor *propriu*, un proiect social-democrat. Numai în acest caz politică lor ar fi fost o politică cu desăvîrșire și pînă la capăt *independentă* a reprezentanților partidului *de clasă* al proletariatului, *avangardă* a revoluției. Numai în acest caz ideile juste ale lui Ramișvili, Jilkin și Lednicki nu s-ar fi risipit în dezbateri, ci ar fi fost unite, fixate, concretizate pe baza unei platforme hotărîte și clare a social-democrației revoluționare.

Nu ne rămîne decît să ne exprimăm dorința ca fracțiunea noastră social-democrată din Dumă să țină seama de învățămintele pe care le oferă grupările de forțe care se creează tot mai des în Dumă, să pășească mai hotărît pe calea unei politici proletare cu desăvîrșire independente și să îndrepte măcar în parte lucrurile în cursul discutării proiectului de apel pe puncte, propunînd formulări proprii, consecvent revoluționare.

Proiectul social-democrat de apel către popor, chiar dacă va rămîne numai un proiect citit în Dumă, va avea un efect cît se poate de favorabil în ceea ce privește unirea și dezvoltarea luptei revoluționare și va atrage de partea social-democraților cele mai bune elemente ale țărănimii revoluționare.

Scris la 5 (18) iulie 1906

*Publicat la 6 iulie 1906
în ziarul „Eho” nr. 13*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

COMLOTURILE REACȚIUNII ȘI AMENINȚĂRILE
POGROMIȘTILOR

Ziarul „Rossiia”¹²² este subvenționat de guvernul de pogromiști pentru a propaga vederile acestui guvern.

În legătură cu proiectul de apel al Dumei către popor, ziarul guvernamental adoptă un ton extrem de amenințător. Această fițuică încearcă să intimideze Duma, căutînd să demonstreze că apelul ar constitui o acțiune ilegală, „nechibzuită” și „revoluționară” etc. Ziarul cadet „Revi” a întors astăzi complet frontul și se pronunță împotriva apelului, lăsîndu-se, probabil, intimidat de amenințările presei care se gudură pe lângă guvern.

Amenințările curg șuvoi. Iată ce scrie astăzi „Rossiia” în chestiunea constituirii unui guvern cadet : „Dacă lui Vladimir Soare Luminos i s-ar fi propus să încredințeze conducerea Rusiei lui Solovei Tîlharul, ca mijloc de instaurare a ordinii el ar fi propus, probabil, un mijloc mai simplu : să terminăm cu Solovei Tîlharul cu ajutorul lui Ilia Murometș. *După cum se știe, numai asta a fost de folos*”.

Acest „Ilia Murometș” care se pregătește „să termine” cu revoluția din Rusia nu este, după cum se vede, decît *armata contrarevoluționară internațională*. În articolul „Puterile străine și situația din Rusia” („Rossiia” nr. 170), fițuica guvernamentală *explicită*, nu din naivitate, ci tot în scop de șantaj, problema unei intervenții active a puterilor străine în treburile interne ale Rusiei.

Explicația dată de această fițuică guvernamentală este extrem de instructivă și de utilă. Contrarevoluția internațio-

nală urmărește cu atenție evenimentele din Rusia, adună și pregătește „pentru orice eventualitate” forțe împotriva ei. „Guvernul imperial german – scrie „Rossiia” – își dă perfect de bine seama de situație (anume că „actuala stare de lucruri din Rusia este în primul rînd un rezultat al influenței elementelor revoluționare din străinătate”) și de aceea a luat o serie întreagă de măsuri corespunzătoare care vor duce, fără doar și poate, la rezultatele dorite”.

Aceste măsuri constau în faptul că Germania, împreună cu Austria, își pregătește forțele armate în vederea unei invazii în Rusia în cazul cînd cauza libertății ar învinge sau ar fi gata să învingă. Guvernul de la Berlin a și avut un schimb de păreri în această problemă cu guvernul austriac. Ambele guverne au ajuns la concluzia că, „în anumite condiții, o intervenție activă în treburile interne ale Rusiei în scopul de a înăbuși sau de a limita această mișcare (adică mișcarea revoluționară) ar fi utilă și binevenită”. Totodată s-a stabilit că această intervenție nu poate avea loc decît în cazul cînd guvernul rus și-ar exprima în mod expres și precis o asemenea dorință.

În Austria, în Galiția, la granița cu Rusia, unde posibilitatea extinderii unei mișcări agrare de tipul celei din Rusia inspiră teamă, au fost concentrate trei corpuri de armată. La 26 iunie, rezidentul țarului în Galiția, care este totodată și moșier rus, a publicat chiar un apel către populație, avertizînd-o că orice tulburări vor fi reprimare fără cruțare.

Prin urmare, existența unui complot al contrarevoluției internaționale este în afară de orice îndoială. Guvernul rus cheamă în ajutor trupe străine împotriva poporului rus. S-a dus și se duc tratative în acest sens, ajungîndu-se chiar la un acord destul de precis.

Să aple deci muncitorii și țăraniile că guvernul trădează patria pentru a asigura dominația bandeii de pogromiști. Așa a fost și așa va fi întotdeauna. Istoria ne învață că clasele dominante au sacrificat întotdeauna totul, absolut totul – religia, libertatea, patria – ori de cîte ori a fost vorba de înăbușirea mișcării revoluționare a claselor asuprite. Este în afară de orice îndoială că la fel vor proceda și cîrmucitorii

pogromiști ai Rusiei, că ei au și început să se pregătească în vederea acestui pas.

Muncitorii și țărani să nu se teamă însă de acest pas. Guvernul din Rusia are o rezervă internațională : guvernele reacționare din Germania, din Austria și din alte țări. Dar avem și noi o puternică rezervă internațională : proletariatul socialist din Europa, organizat într-un partid de 3 000 000 de oameni în Germania și în partide puternice în toate țările europene. Salutăm apelul guvernului nostru către rezerva internațională a reacțiunii : în primul rînd, acest apel va deschide ochii celor mai înapoiți oameni din Rusia și ne va face cel mai bun serviciu zdruncinînd încrederea în monarhie ; în al doilea rînd, el va contribui în cea mai mare măsură la lărgirea bazei și a cîmpului de acțiune al revoluției ruse, transformînd-o în revoluție mondială.

Să fie într-un ceas bun, domnilor Trepovi ! Trageți ! Chemați regimentele austriece și germane împotriva muncitorilor și țăranilor ruși ! Noi sîntem pentru extinderea luptei, sîntem pentru revoluția mondială !

Făcînd o apreciere asupra însemnătății *generale* a acestui complot internațional, nu trebuie însă să uităm micile scopuri *particulare* ale pogromiștilor ruși. Am arătat mai sus că nu din naivitate sînt izvorîte articolele din „Rossiia”. „Misl” greșește gîndind astfel. Aici nu este vorba nici de „naivitate”, nici de „cinism” și nici de „flecăreală”, ci de o *amenințare* calculată la adresa *cadeților*. Guvernul de pogromiști, care se teme de un apel al Dumei către popor, *amenință pe cadeți* : „nu cumva să îndrăzniți să faceți așa ceva ! altminteri voi dizolva Duma și voi chema regimente austriece și germane ! Eu sînt gata pregătit”.

Prostănacii de cadeți s-au și speriat și bat în retragere ca niște lași, după cum se vede din ziarul „Reci” de astăzi. Ajunge să-i ameninți nițel pe cadeți, ca ei să fie gata să bată în retragere...

Proletariatul nu se sperie de amenințările neputincioase ale guvernului de pogromiști. Proletariatul își va menține poziția sa de luptă, *de sine stătătoare*, fără să se lase înspăimântat de spectrul cadetului înspăimântat.

Încă o dată : trageți, domnilor Trepovi ! Lărgiți câmpul de luptă al revoluției ! Proletariatul internațional știe ce are de făcut !

Scris la 6 (19) iulie 1906

Publicat la 7 iulie 1906
in ziarul „Eho” nr. 14

Se tipărește după textul
apărut in ziar

DIZOLVAREA DUMEI
ȘI SARCINILE PROLETARIATULUI ¹²³

Scris la jumătatea lunii iulie 1906

*Publicat în broșură în august 1906
în editura „Novaia volna”*

Se tipărește după textul broșurii

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
57 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700

DIPOLE MOMENT MEASUREMENTS
ON POLYMER FILMS

Received June 1968

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
57 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700

Dizolvarea Dumei¹²⁴ pune în fața partidului muncitoresc o serie întreagă de probleme extrem de importante. Relevăm pe cele principale : 1) aprecierea generală a însemnătății acestui eveniment politic în desfășurarea revoluției noastre ; 2) stabilirea conținutului luptei viitoare și a lozincilor sub care trebuie să se desfășoare această luptă ; 3) stabilirea formei acestei lupte viitoare ; 4) alegerea momentului luptei, sau, mai bine zis, analizarea împrejurărilor care ar putea înlesni alegerea justă a momentului.

Să ne oprim pe scurt asupra acestor probleme.

I

Dizolvarea Dumei a confirmat în modul cel mai concret și mai convingător părerile celor care avertizau că nu trebuie să ne lăsăm amăgiți de aparența „constituțională” a Dumei și de spoiala constituțională, dacă ne putem exprima astfel, a politicii Rusiei din al doilea trimestru al anului 1906. Viața însăși a demascat acum, în toată nimicicia lor, „vorbele mari” pe care cadeții (și cadetofilii) noștri le-au debitat cu duiumul înainte de convocarea Dumei, despre Dumă și în legătură cu Duma.

Notați un fapt interesant : Duma a fost dizolvată *pe temeuri strict constituționale*. Nici un fel de „împrăștiere cu forța”. Nici un fel de încălcare a legilor. Dimpotrivă, s-a procedat strict legal, ca sub orice „monarhie constituțională”. Puterea supremă a dizolvat camera pe baza „constituției”. „Camera” a fost dizolvată în baza cutărui articol și prin ace-

Lași decret (bucurați-vă, oameni ai legii !) au fost fixate noi alegeri sau data convocării unei noi Dume.

Dar tocmai aici s-a vădit imediat caracterul iluzoriu al constituției din Rusia, ficțiunea parlamentarismului de la noi, asupra căreia au atras atât de insistent atenția în tot cursul primei jumătăți a anului 1906 social-democrații din aripa stîngă. Iar acum nu niște „bolșevici“ „înguști și fanatici“, ci cei mai pașnici liberali-legaliști au recunoscut, au recunoscut *prin comportarea lor*, că constituția din Rusia are un caracter aparte. Cadeții au recunoscut acest lucru prin faptul că au răspuns la dizolvarea Dumei „fugind“ în masă „în străinătate“, la Viborg, și lansînd un apel care încalcă legile¹²⁵, că au răspuns și răspund prin articole publicate în foarte moderatul ziar „Reci“, care este nevoit să recunoască că, *de fapt*, este vorba de restabilirea absolutismului, că Suvorin spune, fără să vrea, adevărul atunci cînd scrie că nu știe dacă va mai apuca să vadă întrunindu-se o nouă Dumă. Toate speranțele cadeților s-au deplasat dintr-o dată de la „constituție“ la revoluție, și asta în urmă unui singur act strict constituțional al puterii supreme. Or, pînă mai ieri cadeții se lăudau în Dumă că sînt „scutul dinastiei“ și adepții unui constituționalism strict.

Logica vieții este mai puternică decît logica tratatelor de drept constituțional. Revoluția este un izvor de învățăminte.

Tot ce scriau social-democrații „bolșevici“ despre victoriile cadete (comparați broșura „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc“ de N. Lenin)* și-a găsit o strălucită confirmare. Toată unilateralitatea și toată miopia cadeților au devenit evidente. Iluziile constituționaliste – după atitudinea față de această gogoriță puteau fi recunoscute bolșevicii fermi – au apărut acum în fața tuturor ca niște iluzii, ca un miraj, ca o himeră.

Duma nu mai există ! urlă cuprinse de entuziasm și de sălbatică frenezie „Moskovskie Vedomosti“¹²⁶ și „Grajdanin“¹²⁷. Nu mai avem constituție ! repetă plini de tristețe subtilii cunoscători ai constituției noastre, cadeții, care o invocau cu atîta iscusință și se delectau cu paragrafele ei. Social-democrații nu vor jubila (am luat ce am putut și de

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 263–341. — Nota red.

la Dumă) și nici nu se vor descuraja. Poporul, vor spune ei, s-a ales cu câștigul că și-a pierdut una dintre iluzii.

Da, prin partidul cadet învață întregul popor rus, învață nu din cărți, ci din propria sa revoluție, din revoluția pe care o înfăptuiește el însuși. Spuneam cu alt prilej că datorită politicii cadeților poporul își pierde primele iluzii burgheze în legătură cu eliberarea sa și că datorită politicii trudovicilor el își va pierde ultimele iluzii de acest fel *. Cadeții visau la eliberarea de iobăgie, de samavolnicie, de despotism, de asiaticism, de absolutism *fără* răsturnarea vechiului regim. Visurile lor mărginite au și fost spulberate. Trudovicii visează la eliberarea maselor de mizerie, la eliberarea de exploatarea omului de către om *fără* desființarea economiei de mărfuri ; și ei își vor vedea visurile spulberate, și încă într-un viitor apropiat, dacă revoluția noastră va ajunge pînă la victoria deplină a țărănimii noastre revoluționare.

Ascensiunea rapidă a cadeților, victoriile amețitoare obținute de ei în alegeri, triumful lor în Duma cadetă, prăbușirea lor fulgerătoare dintr-o singură trăsătură de condei a „monarhului adorat” (care, s-ar putea spune, l-a scuipat în obraz pe Rodicev care-i făcuse declarații de dragoste), toate acestea sînt evenimente de mare însemnătate politică, sînt etape ale dezvoltării revoluționare a *poporului*. Pînă în 1906, poporul — adică masele largi ale populației — nu ajunsese încă, în majoritatea lui, la un revoluționarism conștient. Conștiința faptului că absolutismul nu mai poate fi suportat devenise generală, ca și conștiința faptului că guvernul de birocrați este un guvern netrebnic, că este necesară o reprezentanță a poporului. Dar poporul nu putea încă să înțeleagă și să simtă că vechiul regim este incompatibil cu o reprezentanță a poporului *investită cu puteri*. După cum s-a văzut, i-a mai trebuit pentru asta o experiență specială, experiența Dumei cadete.

În cursul scurtei ei existențe, Duma cadetă a arătat *în mod concret* poporului întreaga deosebire dintre o reprezentanță a poporului *neinvestită cu putere și una investită cu putere*. Lozinca noastră : o adunare constituantă (adică o reprezentanță a poporului *investită cu putere deplină*) s-a

* Vezi volumul de față, pag. 145. — Nota red.

dovedit a fi de o mie de ori justă, dar viața, adică revoluția, a dus la această lozincă pe o cale mai lungă și mai întortocheată decît puteam prevedea noi.

Aruncați o privire de ansamblu asupra principalelor etape ale marii revoluții ruse și veți vedea cum s-a apropiat poporul, pe baza *experienței*, pășind din treaptă în treaptă, de lozincă adunării constituante. Avem întîi o perioadă de „încredere“, la sfîrșitul anului 1904. Liberalii sînt încîntați. Ei ocupă avanscena în întregime. Social-democrații mai puțin fermi vorbesc chiar de două forțe principale ale momentului : liberalii și guvernul. Iar *poporul* se pătrunde de ideea „încrederii“ : la 9 ianuarie, el se îndreaptă „plin de încredere“ spre Palatul de Iarnă. Perioada „încrederii“ face să apară o a treia forță, proletariatul, și generează o extremă *neîncredere* a poporului față de cîrmuirea absolutistă. Ea se încheie cu refuzul poporului de a crede în *vorbele* cîrmuirii, care cere „încredere“.

Etape următoare. Se promite Duma lui Bulighin. Încrederea este confirmată de fapte. Sînt convocați reprezentanții poporului. Liberalii, încîntați, cheamă la participare în alegeri. Profesorii liberali, așa cum le șade bine unor ciraci „ideologici“ ai burgheziei, îndeamnă pe studenți să se lase de revoluție și să-și vadă de carte. Social-democrații mai puțin fermi se lasă convinși de argumentele liberalilor. Apare în scenă poporul. Prin greva din octombrie, proletariatul mătură Duma lui Bulighin și cucerește libertatea, obține manifestul, un manifest întru totul constituțional atît în formă cît și în conținut. Poporul se convinge din experiență că nu este suficient să obții promisiuni de libertate, trebuie să ai și *forța necesară pentru a cuceri* libertatea.

Mai departe. În decembrie, guvernul suprimă libertățile. Proletariatul se răscoală. Prima insurecție este înfrîntă. Dar lupta dîrză și înverșunată dusă cu arma în mîină pe străzile Moscovei face inevitabilă convocarea Dumei. Boicotul proletariatului nu reușește. Proletariatul nu a avut destulă forță pentru a răsturna Duma lui Witte. În această Dumă predomină cadeții. Reprezentanta poporului a devenit fapt. Cadeții sînt încîntați la culme. Strigătele lor de entuziasm nu cunosc margini și nici măsură. Proletariatul păstrează o atitudine de sceptică expectativă.

Duma își începe activitatea. Poporul folosește de zece ori mai mult decât cadeții neînsemnata lărgire a libertăților. Sub raportul stării de spirit și al hotărârii, Duma cadetă rămâne de la bun început *în urma* poporului. Perioada Dumei cadete (mai și iunie 1906) este perioada unor mari succese ale partidelor care se situează *mai la stînga* decât cadeții : trudovicii le-o iau înainte cadeților în Dumă, iar în întrunirile populare îi dezavuează pentru timiditatea lor ; se dezvoltă presa social-democrată și socialist-revoluționară, mișcarea revoluționară a țăranilor și frământările din armată iau amploare, proletariatul, epuizat după evenimentele din decembrie, începe să se învioneze. Perioada constituționalismului cadet nu este o perioadă a mișcării cadete și constituționale, ci o perioadă a mișcării revoluționare.

Această mișcare a determinat dizolvarea Dumei. Experiența confirmă că cadeții nu sînt decît o „spumă”. Forța lor derivă din forța revoluției. Iar la revoluție guvernul răspunde prin dizolvarea revoluționară în fond (deși constituțională în formă) a Dumei.

Poporul se convinge *din experiență* că reprezentanța poporului nu înseamnă *nimic* dacă nu este investită cu puteri depline, dacă ea este convocată de vechiul regim, dacă vechiul regim se mai menține alături de ea. Mersul obiectiv al evenimentelor pune acum la ordinea zilei nu problema redactării într-o formă sau alta a legilor, a constituției, ci problema *puterii*, a puterii reale. Orice legi și orice aleși nu înseamnă *nimic* dacă nu dețin puterea. Iată ce *a învățat* poporul din experiența Dumei cadete. Să cîntăm deci răposatei veșnica pomenire și să folosim cum se cuvine învățămintele trase din experiența ei !

II

Ajungem astfel la a doua problemă : problema conținutului obiectiv, dictat de istorie, al luptei viitoare și al lozincilor pe care trebuie să le lansăm în această luptă.

Social-democrații mai puțin fermi, menșevicii, au reușit să adopte și aici o atitudine șovăielnică. Prima lor lozincă suna astfel : să luptăm *pentru reluarea sesiunii Dumei* în vederea convocării adunării constituante. Comitetul din Petersburg

protestează. Absurditatea acestei lozinci e bătătoare la ochi. Asta nu mai e oportunism, ci o curată absurditate. C.C. face un pas înainte. El formulează lozincă : *să luptăm împotriva guvernului, pentru apărarea Dumei în vederea convocării adunării constituante*. Este, desigur, o lozincă ceva mai bună. Ea nu mai este departe de lozincă : *să luptăm pentru răsturnarea guvernului absolutist în vederea convocării adunării constituante pe cale revoluționară*. Dizolvarea Dumei constituie, fără îndoială, un prilej de luptă a întregului popor pentru o reprezentanță populară *investită cu puteri* : în acest sens, lozincă „pentru apărarea Dumei“ nu este absolut inacceptabilă. Admițind însă că dizolvarea Dumei este un *prilej* de luptă, implicit admitem și lozincă „pentru apărarea Dumei“, luată *în sensul* arătat mai sus. Dar formularea „pentru apărarea Dumei“, fără o interpretare specială în *acest* sens (adică în sensul arătat aici), rămâne neclară și poate da naștere la nedumeriri, ne poate întoarce la o situație veche, într-o anumită măsură depășită, la Duma *cadetă*; într-un cuvânt, această formulare dă naștere la o serie de idei greșite și dăunătoare, „retrograde“. Ceea ce-i bun în această formulare este inclus în întregime în *motivarea* hotărârii noastre cu privire la luptă, în *expunerea motivelor* pentru care dizolvarea Dumei este considerată un prilej destul de important.

Un marxist nu trebuie să uite în nici un caz că lozincă unei lupte *imediate* nu poate fi dedusă simplu și direct din lozincă *generală* a unui anumit program. Pentru a stabili lozincă luptei imediate, a luptei care urmează să se dea *acum*, în vara sau în toamna anului 1906, nu e suficient să facem apel la programul nostru (vezi, la sfârșit, răsturnarea absolutismului și adunarea constituantă etc.). Trebuie să mai ținem seama de situația istorică *concretă*, să urmărim întreaga evoluție și succesiune a evenimentelor revoluției, să deducem sarcinile noastre nu numai din principiile expuse în program, ci și din acțiunile și etapele *anterioare* ale mișcării. Numai o astfel de analiză va fi o analiză cu adevărat istorică, obligatorie pentru un adept al materialismului dialectic.

Și tocmai această analiză ne arată că problema *pusă acum* de situația politică obiectivă nu este problema *dacă există o*

reprezentanță a poporului, ci problema dacă această reprezentanță a poporului este *investită cu putere*.

Cauza obiectivă a dispariției Dumei cadete nu constă în faptul că ea n-a știut să exprime nevoile poporului, ci în faptul că n-a făcut față sarcinii *revoluționare* a luptei pentru *putere*. Duma cadetă și-a închipuit că e un organ constituțional, pe când în realitate ea *era* un organ revoluționar (cadeții au tăbărit asupra noastră pentru că am considerat Duma drept o etapă sau un instrument al revoluției ; viața însă a confirmat întru totul *concepția noastră*). Duma cadetă și-a închipuit că este un organ de luptă împotriva *guvernului*, pe când în realitate ea era un organ de luptă pentru *răsturnarea* totală a vechiului regim. Așa s-a întâmplat în realitate, pentru că așa o cerea situația economică actuală. Și *s-a dovedit* că un organ ca Duma cadetilor este „inapt“ de *această* luptă.

Până și în conștiința celui mai înapoiat țăran își face astăzi loc o idee care se impune cu o forță irezistibilă : Duma nu-i bună de nimic, nici o Dumă nu-i bună de nimic *dacă poporul nu deține puterea*. Dar cum poate fi luată puterea ? *Răsturnînd* vechea putere și instaurînd o putere nouă, populară, liberă, electivă. *Ori* să răsturnăm vechea putere, *ori* să admitem că sarcinile revoluției, în amploarea cu care le pune țărănimea și proletariatul, sînt irealizabile.

Așa a pus problema *viața* însăși. Așa a pus-o anul 1906. Așa se pune ea în urma dizolvării Dumei cadete.

Fără îndoială, nu putem garanta că revoluția va rezolva această problemă dintr-o dată, că lupta va fi ușoară și simplă, că victoria este absolut și pe deplin asigurată. Nimeni nu poate garanta niciodată nimic din toate astea înainte de începerea luptei. Lozinca nu constituie o garanție a unei victorii simple și ușoare. Lozinca arată *țelul* care trebuie atins pentru a înfăptui sarcinile *date*. Înainte aceste sarcini directe constau în crearea (sau convocarea) unei reprezentanțe populare în general. În prezent sarcina este : reprezentanței populare să-i fie asigurată *puterea*. Iar asta înseamnă înlăturarea, distrugerea, *răsturnarea* vechii puteri, *răsturnarea* cîrmuirii absolutiste.

Dacă această sarcină nu va fi înfăptuită *pe deplin*, reprezentanța populară *nu va putea* deține puterea deplină, prin

urmare nu vor exista nici suficiente garanții că noua reprezentanță populară nu va avea soarta Dumei cadete.

Situația obiectivă pune acum la ordinea zilei nu lupta pentru o reprezentanță populară, ci lupta pentru crearea unor condiții care să nu permită împrăștierea cu forța sau dizolvarea reprezentanței populare, nici reducerea ei la o comedie, așa cum au făcut Trepovii & Co. cu Duma cadetă.

III

Forma probabilă a luptei viitoare este determinată în parte de conținutul ei, în parte de formele anterioare ale luptei revoluționare a poporului și ale luptei contrarevoluționare a absolutismului.

În ceea ce privește conținutul luptei, am arătat mai sus că, după doi ani de revoluție, el s-a concentrat acum în direcția răsturnării vechiului regim. Acest țel poate fi îndeplinit pe deplin numai prin insurecția armată a întregului popor.

Cît despre formele de luptă anterioare, în această privință „ultimul cuvînt“ al mișcării de masă a întregului popor din Rusia este greva generală și insurecția. Ultimul pătrar al anului 1905 nu putea să nu lase urme de neșters în conștiința și în starea de spirit a proletariatului, a țărănimii, a părții conștiente a armatei și a părții democratice a diferitelor asociații profesionale ale intelectualilor. De aceea este cît se poate de firesc ca, după dizolvarea Dumei, prima idee care i-a venit masei celei mai largi a elementelor capabile de luptă să fie greva generală. Nimeni nu părea a se îndoi că răspunsul la dizolvarea Dumei *trebuie* să fie în mod inevitabil o grevă care să cuprindă întreaga Rusie.

Faptul că aceasta a fost părerea generală a adus un anumit folos. Aproape pretutindeni organizațiile revoluționare *au reținut* conștient și sistematic pe muncitori de la izbucniri spontane și parțiale. Primim știri în acest sens din cele mai diferite localități ale Rusiei. Experiența din octombrie-decembrie a contribuit, fără îndoială, ca atenția tuturor să se concentreze, într-o măsură mult mai mare decît înainte, asupra unei acțiuni *generale și simultane*. În afară de aceasta, trebuie să relevăm încă un fapt extrem de caracteristic: judecînd după informațiile primite din cîteva centre mari ale

mișcării muncitorești, din Petersburg de pildă, muncitorii nu numai că și-au însușit rapid și cu ușurință ideea necesității unei acțiuni generale și simultane, ci s-au pronunțat totodată cu fermitate pentru o acțiune *de luptă* decisivă. Ideea nefericită de a se organiza o grevă *demonstrativă* (de o zi sau de trei zile) în legătură cu dizolvarea Dumei, idee cu care au venit unii menșevici din Petersburg, a întâmpinat opoziția cea mai hotărâtă din partea muncitorilor. Instinctul sigur de clasă și experiența oamenilor care nu o dată au participat la lupte serioase i-a făcut să simtă imediat că acum nu mai poate fi vorba de demonstrație. Nu vom face demonstrații, spuneau muncitorii. Când va sosi momentul unei acțiuni generale, vom porni la o luptă înverșunată, decisivă. Aceasta era, după cum reiese din toate informațiile, părerea generală a muncitorilor din Petersburg. Ei au înțeles că, după toate cele petrecute în Rusia începând din 1901 (anul în care s-a pornit la o largă mișcare de demonstrații), acțiunile parțiale, și îndeosebi demonstrațiile, ar fi ridicole, că agravarea crizei politice exclude orice posibilitate de a o lua iarăși „de la început“, că guvernului, care „a prins gustul singelui“ în decembrie, i-ar fi convenit de minune demonstrațiile pașnice. Ele ar fi slăbit fără nici un folos proletariatul, ar fi ajutat pe polițiști și pe soldați să facă exerciții de reprimare a unor oameni neînarmați, prinzându-i și împușcându-i. Ele n-ar fi făcut decît să confirme într-o anumită măsură afirmațiile lui Stolipin, care se laudă că a reputerat o victorie asupra revoluției, dizolvînd Duma fără a provoca prin acest act o înțepire a mișcării anti-guvernamentale. Acum toți privesc această lăudăroșenie ca o lăudăroșenie goală, deoarece știu și simt că lupta se va da de-abia de aici înainte. Atunci „demonstrația“ ar fi fost interpretată drept o luptă, ar fi fost transformată într-o luptă (fără sorți de izbîndă), iar încetarea ei ar fi fost prezentată în lumea întregă drept o nouă înfrîngere.

Ideea unei greve demonstrative era demnă doar de Ledru-Rollinii noștri din partidul cadet, care supraestimează parlamentarismul cu aceeași miopie ca și Ledru-Rollin în 1849. Proletariatul a respins imediat această idee și foarte bine a făcut că a respins-o. Muncitorii, care întotdeauna au stat față în față cu lupta revoluționară, au apreciat mai just decît unii

intelectuali gradul în care dușmanul este gata de luptă și necesitatea unei acțiuni de luptă decisive.

Din păcate, în partidul nostru, datorită faptului că în organizațiile care activează în Rusia ale acestuia predomină în momentul de față aripa dreaptă a social-democrației, problema acțiunilor de luptă a fost neglijată. Congresul de unificare al social-democrației ruse, impresionat de victoriile cadetilor, n-a știut să aprecieze însemnătatea revoluționară a momentului prin care trecem și s-a eschivat de la sarcina de a trage toate concluziile din experiența evenimentelor din octombrie-decembrie. Or, necesitatea de a folosi această experiență s-a pus în fața partidului mult mai repede și mult mai acut decât își închipuiau destui admiratori ai parlamentarismului. Rezultatul inevitabil al acestei stări de lucruri a fost dezorientarea de care au dat dovadă, într-un moment serios, instituțiile centrale ale partidului nostru.

Îmbinarea grevei politice de masă cu insurecția armată este dictată acum din nou de întreaga conjunctură. Totodată, laturile slabe ale grevei ca mijloc de luptă de sine stătător apar deosebit de pregnant. Toată lumea s-a convins că o condiție extrem de importantă a succesului grevei politice este ca ea să fie inopinată, să ia guvernul prin surprindere. Acum așa ceva nu e cu putință. Guvernul a învățat în decembrie să lupte împotriva grevei, iar în momentul de față este foarte bine pregătit în vederea unei astfel de lupte. Toată lumea atrage atenția asupra importanței extrem de mari pe care o au în greva generală căile ferate. Dacă se întrerupe transportul feroviar, greva are toate șansele să se generalizeze. Dacă nu vom reuși să obținem încetarea totală a transportului feroviar este aproape sigur că greva nu va fi generală. Or, pentru feroviari este cât se poate de greu să facă grevă: trenuri ce poartă detașamente de pedepsire așteaptă semnalul de pornire; detașamente militare înarmate sînt postate pe tot traseul, prin gări, citeodată chiar și în trenuri. În aceste condiții, greva poate să însemne — mai mult chiar, în majoritatea cazurilor va însemna inevitabil — o ciocnire directă și imediată cu armata. Mecanicul, telegrafistul, acarul se vor vedea puși imediat în fața dilemei: ori să fie împușcați pe loc (nu degeaba feroviarul de la stațiile Golutvino, Liubertși

și de la alte stații din rețeaua căilor ferate din Rusia au devenit cunoscuți de întregul popor pentru actele lor revoluționare), ori să reia lucrul și să zădărnicească greva.

Sîntem, firește, îndreptățiți să ne așteptăm la mărețe acte de eroism din partea a nenumărați muncitori și funcționari de la căile ferate care au dovedit *prin fapte* devotamentul lor față de cauza libertății. Departe de noi gîndul de a nega posibilitatea unei greve la căile ferate și șansele ei de succes. Dar nu avem dreptul să ignorăm greutățile *reale* pe care le implică această sarcină : am duce cea mai proastă politică dacă am trece sub tăcere aceste greutăți. Iar dacă vom privi realitatea drept în față, dacă nu ne vom ascunde capul în nisip, vom vedea clar că greva se va transforma *inevitabil* și imediat într-o insurecție armată. Grevă la căile ferate *înseamnă* insurecție ; după evenimentele din decembrie, acest lucru este incontestabil. Iar fără grevă la căile ferate nu va înceta să funcționeze telegraful la căile ferate, nu se va întrerupe serviciul poștal pe căile ferate, prin urmare nu va fi posibilă nici o grevă de proporții mari la poștă și telegraf.

Așadar, caracterul subordonat al grevei față de insurecție decurge în mod inevitabil și implacabil din situația actuală, așa cum se prezintă ea după decembrie 1905. Independent de voința noastră, în pofida oricăror „directive“, situația revoluționară, care capătă un caracter din ce în ce mai acut, va transforma demonstrația în grevă, protestul în luptă, greva în insurecție. Firește, insurecția, ca luptă armată a maselor, se poate dezlănțui numai cu condiția participării active a unei anumite părți a armatei. De aceea greva armatei, refuzul ei de a trage în popor, poate duce indiscutabil, în anumite cazuri, la victoria unei simple greve pașnice. Socotesc însă de prisos să mai demonstrăm că astfel de cazuri nu ar fi decît episoade particulare ale unei insurecții victorioase și că, pentru a spori numărul acestor cazuri, pentru a ne apropia cît mai mult de aceste cazuri, nu există decît un singur mijloc : pregătirea cu succes a insurecției, energia și forța primelor acțiuni insurecționale, demoralizarea armatei prin atacuri extrem de curajoase sau prin desprinderea unei părți însemnate a ei etc.

Într-un cuvînt, în situația actuală, așa cum se prezintă ea în momentul dizolvării Dumei, este în afară de orice îndoială

că lupta activă duce direct și nemijlocit la insurecție. S-ar putea ca situația să se schimbe și, în consecință, să fie nevoie să revizuiem această concluzie ; dar în momentul de față ea este absolut indiscutabilă. De aceea a chema la o grevă pe întreaga Rusie fără a chema și la insurecție, fără a arăta legătura indisolubilă dintre această grevă și insurecție ar fi pur și simplu o nesocotință vecină cu crima. De aceea trebuie să depunem toate eforturile pentru a arăta, în cadrul muncii de agitație, legătura dintre aceste două forme de luptă, pentru a pregăti condițiile care vor contribui la contopirea celor trei șuvoaie ale luptei – asaltul muncitorilor, răscoala țărănească și „rebeliunea” militară – într-un singur torent. De multă vreme, încă din vara anului trecut, de la vestita răscoală de pe „Potemkin”¹²⁸, s-au conturat foarte precis aceste *trei forme* ale mișcării active – cu adevărat populare, adică *de masă*, care nu are în ea nimic complotist –, ale *insurecției* care va răsturna absolutismul. De contopirea acestor trei șuvoaie ale insurecției depinde, poate, în cea mai mare măsură succesul unei insurecții pe întreaga Rusie. Nu încape nici o îndoială că un prilej de luptă cum este dizolvarea Dumei contribuie foarte mult la această contopire, întrucât cea mai înapoiată parte a țărănimii (prin urmare și a armatei noastre, formată mai ales din țărani) și-a pus mari speranțe în Dumă.

De aici decurge următoarea concluzie : trebuie să folosim intens dizolvarea Dumei ca prilej pentru o agitație concentrată, care să cheme la insurecția întregului popor ; să arătăm legătura dintre greva politică și insurecție ; să depunem toate eforturile pentru a face ca muncitorii, țăranii, marinarii și soldații să se unească și să pornească la o luptă activă, la lupta armată.

În sfârșit, vorbind despre forma mișcării, trebuie să menționăm în mod special și lupta țăranilor. Legătura dintre grevă și insurecție este aici deosebit de clară. Este clar de asemenea că aici scopul insurecției trebuie să fie nu numai totala distrugere sau înlăturare a tuturor organelor puterii locale și înlocuirea lor cu organe noi, populare (scopul comun

al oricărei insurecții, fie la orașe, la sate sau în armată etc.), ci și *alungarea moșierilor și ocuparea pământurilor moșierești*. Pînă la hotărîrea adunării constituante a întregului popor, țărani trebuie, fără îndoială, să tindă la desființarea *efectivă* a proprietății moșierești. Nu e nevoie să insistăm prea mult asupra acestui lucru, deoarece nimeni nu-și poate închipui o răscoală țărănească fără o răfuială cu moșierii și fără ocuparea pământurilor. Firește că cu cît această răscoală va fi mai conștientă și mai organizată, cu atît mai rare vor fi cazurile de distrugere a clădirilor, a bunurilor, a vitelor etc. Din punct de vedere militar, pentru atingerea anumitor scopuri militare, distrugerea — de pildă incendierea clădirilor, uneori și a bunurilor — este o măsură întru totul justificată, iar în anumite cazuri chiar obligatorie. Numai niște pedanți (sau niște trădători ai poporului) pot deplînge cu tot dinadînsul faptul că țărani recurg întotdeauna la astfel de mijloace. Nu trebuie însă să trecem cu vederea că uneori distrugerea bunurilor nu este decît rezultatul lipsei de organizare, al nepriceperii de a lua și de a păstra *pentru sine* bunurile dușmanului, în loc de a le distruge, sau rezultatul *slăbiciunii*, atunci cînd cel care luptă *se răzbună* astfel pe dușman fiindcă nu are destulă forță ca *să-l distrugă*, să-l strivească. În munca noastră de agitație, trebuie, fără îndoială, ca, pe de o parte, să explicăm țărănilor prin toate mijloacele caracterul absolut legitim și necesitatea unei lupte *necruțătoare* împotriva dușmanului, mergînd pînă la distrugerea bunurilor, iar pe de altă parte să arătăm că de gradul de organizare depinde obținerea unui rezultat mult mai rațional și mai avantajos : distrugerea dușmanului (a moșierilor și cinovnicilor, a poliției în special) și trecerea tuturor bunurilor de orice fel în stăpînirea poporului sau în stăpînirea țărănilor fără nici o deteriorare a lor (sau cu deteriorări minime).

IV

Strîns legată de problema formei de luptă este problema *organizării* în vederea luptei.

Măreața experiență istorică a evenimentelor din octombrie-decembrie 1905 a lăsat și în această privință urme de neșters

în mișcarea revoluționară din zilele noastre. Sovietele de deputați ai muncitorilor și instituțiile similare (comitetele țărănești, comitetele feroviarilor, Sovietele de deputați ai soldaților etc.) se bucură de un prestigiu imens și pe deplin meritat. Cu greu găsești astăzi un social-democrat sau un revoluționar din alt partid sau de altă orientare care să nu simpatizeze cu aceste organizații în general și să nu recomande în special formarea lor în momentul de față.

În această direcție se pare că nu există divergențe sau, în orice caz, nu există divergențe serioase. De aceea nu e nevoie să ne oprim asupra problemei ca atare.

Există însă o latură a ei asupra căreia trebuie să ne oprim cu deosebită atenție, întrucât este foarte adeseori ignorată. Este vorba de faptul că rolul pe care l-au avut Sovietele de deputați ai muncitorilor (pentru mai multă concizie vom înțelege prin acestea *tipul* tuturor organizațiilor de același gen) în mărețele zile din octombrie și decembrie a creat acestor instituții o asemenea aureolă, încât uneori ele sînt privite aproape ca niște fete. Unii își închipuie că ele sînt organe „necesare și suficiente” pentru o mișcare revoluționară de masă, oricînd și în orice condiții. De aici atitudinea necritică față de alegerea momentului creării unor astfel de instituții, față de problema condițiilor reale ale reușitei activității lor.

Experiența evenimentelor din octombrie-decembrie ne-a dat în această privință indicații foarte instructive. Sovietele de deputați ai muncitorilor sînt *organe de luptă de masă directă*. Ele au apărut ca organe ale luptei *greviste*, devenind foarte curînd, sub imperiul necesității, organe ale luptei *revoluționare generale* împotriva guvernului. Ele s-au transformat *irezistibil*, ca urmare a desfășurării evenimentelor și a trecerii de la grevă la insurecție, în *organe ale insurecției*. În mod cu totul indiscutabil, acesta este rolul pe care l-au avut în decembrie o serie întregă de „soviete” și „comitete”. Iar evenimentele au arătat cît se poate de concret și de convingător că forța și însemnătatea unor astfel de organe într-o perioadă de luptă depind în întregime de forța și de succesul insurecției.

Aceste organe fără partid, aceste organe de masă au ajuns la înțelegerea necesității insurecției și au devenit organe ale insurecției nu datorită vreunei teorii sau apelurilor cuiva, ori vreunei tactici născocite de cineva, ori doctrinei vreunui partid, ci prin forța lucrurilor.

A institui astăzi asemenea organe înseamnă a crea organe ale insurecției, a chema la înstituirea lor înseamnă a chema la insurecție. A uita acest lucru sau a-l estompa în fața maselor largi ale poporului ar fi o miopie de neiertat și o politică cât se poate de proastă.

Dacă așa se prezintă lucrurile – și fără doar și poate că așa se prezintă – rezultă clar că „sovietele” și instituțiile de masă similare *nu sînt suficiente* pentru organizarea insurecției. Ele sînt necesare pentru unirea maselor, pentru unirea lor în vederea luptei, pentru transmiterea lozincilor de partid (sau a celor formulate pe baza unui acord între partide) privind conducerea politică. Ele sînt necesare pentru interesarea, trezirea, antrenarea maselor, dar nu sînt suficiente pentru organizarea *forțelor de luptă directă*, pentru *organizarea insurecției* în sensul strict al cuvîntului.

O mică ilustrare. Sovietele de deputați ai muncitorilor au fost denumite adesea parlamente ale clasei muncitoare. Dar nici un muncitor nu va accepta să convoace parlamentul *său* pentru a-l da pe mîna poliției. Oricine va recunoaște necesitatea *organizării* imediate a *forței*, a creării unei organizații *de luptă* pentru apărarea „parlamentului” său, a creării unei organizații formate din detașamente de muncitori înarmați.

Acum, cînd guvernul s-a convins definitiv, din experiență, la ce duc „sovietele” și ce fel de instituții sînt ele, acum, cînd el s-a înarmat pînă-n dinți și așteaptă formarea unor astfel de instituții pentru a ataca pe dușman fără a-i lăsa timp să se desmeticească și să-și desfășoare activitatea, acum trebuie să explicăm în mod special în munca noastră de agitație necesitatea unei aprecieri lucide a situației, necesitatea creării unei *organizații de luptă* paralel cu organizarea de soviete, pentru apărarea acestora, pentru înfăptuirea insurecției, fără de care orice soviete și orice aleși ai masei vor fi neputincioși.

Aceste „organizații de luptă“ – dacă le putem numai astfel – despre care vorbim nu trebuie să tindă să cuprindă masa prin intermediul unor persoane alese, ci să cuprindă masa de participanți direcți la luptele de stradă și la războiul civil. Celulele acestor organizații trebuie să fie asocieri libere, foarte mici, formate din zece, cinci sau chiar din trei persoane. Trebuie să propagăm în modul cel mai intens ideea că se apropie bătălia în care *fiecare* cetățean cinstit este dator să facă sacrificii și să lupte împotriva asupritorilor poporului. Mai puține formalități, mai puține târăgăneli, mai multă simplitate în formarea acestor organizații, care trebuie să fie cât se poate de mobile și de elastice. Toți cei ce vor să lupte pentru cauza libertății trebuie să se unească imediat în „grupuri“ de luptă „de cinci“ – asocieri libere, formate din oameni de aceeași profesiune, de la aceeași fabrică sau din oameni care au legături de prietenie, legături de partid sau, în sfârșit, domiciliază pur și simplu în același loc (în același sat, în aceeași casă sau în aceeași locuință la orașe). Din aceste asocieri urmează să facă parte atât membri de partid cât și nemembri de partid; ele trebuie să fie legate prin aceeași sarcină revoluționară directă: insurecția împotriva guvernului. Aceste asocieri trebuie create în număr cât mai mare și neapărat înainte de a căpăta arme, *independent* de problema armelor.

Nici o organizație de partid nu poate „înarma“ masele. Dimpotrivă, organizarea maselor în asocieri de luptă mici și foarte mobile va fi în momentul insurecției de un imens folos în ceea ce privește procurarea armelor.

Asocierile de luptă libere, de „drujinici“ – ca să folosim expresia care, după mărețele zile ale lui decembrie de la Moscova, a devenit un titlu de onoare – vor fi de un imens folos în momentul exploziei. O drujină compusă din oameni care știu să mînuiască arma va dezarma pe un sergent de stradă, va ataca prin surprindere o patrulă și își va procura arme. O drujină compusă din oameni care nu știu să mînuiască arma sau care n-au reușit să-și procure arme va da ajutor la ridicarea de baricade, la recunoașteri, la stabilirea de legături, la organi-

zarea unei ambuscade împotriva inamicului, la incendierea unei clădiri în care s-a cuibărit dușmanul, la ocuparea locuințelor care pot deveni baze de luptă pentru răsculați, — într-un cuvânt, asociațiile libere, formate din oameni care au hotărât să lupte pe viață și pe moarte, care cunosc perfect locurile, care întrețin cele mai strânse legături cu populația, vor putea îndeplini mii de funcții din cele mai variate.

În fiecare fabrică, în fiecare sindicat, în fiecare sat să răsunе chemarea de a se organiza astfel de drujine de luptă libere. Oamenii care se cunosc bine între ei le vor organiza din timp. Cei care nu se cunosc vor forma grupuri de cinci și de zece în ajunul luptei sau chiar în ziua luptei, la locul luptei, dacă ideea formării unor astfel de asocieri va fi larg răspândită și va prinde într-adevăr în mase.

Acum, cînd dizolvarea Dumei a răscolit noi pături ale populației, se pot auzi adesea cele mai revoluționare păreri și declarații din partea reprezentanților de rînd ai plebei de la orașe, care, în genere, este cel mai puțin organizată și cea mai „ultrareacționară“. Să facem ca toți acești oameni să afle că muncitorii și țărani înaintați sînt hotărîți să pornească în curînd lupta pentru pămînt și libertate ; să facem ca toți acești oameni să știe că trebuie pregătite grupe de luptători, ca ei să capete convingerea că insurecția este inevitabilă și că ea va avea un caracter popular. Atunci vom ajunge la situația — și asta nu e o utopie — ca în fiecare oraș mare să existe nu sute de drujinici, ca în decembrie la Moscova, ci mii și mii. Și atunci, cum spunea lumea la Moscova arătînd că drujinele de luptă de acolo nu aveau în suficientă măsură un caracter de masă, că nu erau destul de apropiate de popor, *nici un fel de mitraliere nu vor rezista.*

Așadar, să organizăm pretutindeni Soviete de deputați ai muncitorilor, comitete țărănești și alte instituții similare, desfășurînd totodată cea mai largă propagandă și agitație pentru a arăta necesitatea unei insurecții simultane, a pregătirii imediate a forțelor în vederea acestei insurecții și a organizării de detașamente de „drujinici“ libere, de masă.

*

*

*

P.S. Capitolul de mai sus era scris cînd am aflat de noua „cotitură“ survenită în lozincile Comitetului nostru Central : pentru Dumă ca *organ de convocare* a adunării constituante.

Problema organizării se completează deci cu problema formării unui guvern revoluționar provizoriu, căci o instituție capabilă să convoace efectiv adunarea constituantă ar fi, în fond, un guvern revoluționar provizoriu. Numai că nu trebuie să uităm, cum le place să uite cadetofililor noștri, că guvernul provizoriu este în primul rînd un *organ al insurecției*. Vrea răposata Dumă să devină un organ al insurecției ? Vor cadeții să devină un organ al insurecției ? Pofțiți, domnilor ! Sîntem bucuroși să avem în *luptă* orice fel de aliați din rîndurile democrației burgheze. Chiar dacă alianța cu voi n-ar fi pentru noi – nu vă fie cu supărare – decît ceea ce este pentru Rusia alianța cu Franța (adică o sursă de fonduri), chiar și în cazul acesta am fi cît se poate de bucuroși, deoarece noi sîntem realiști în politică, domnilor. Dar dacă participarea voastră, a cadeților, la insurecție e un simplu și deșert vis menșevic, vom spune doar atît tovarășilor menșevici : cît de mărunte și de lamentabile sînt visurile voastre ! Vedeți să nu vă prăpădiți din cauza „dragostei neîmpărtășite“ pentru cadeți, care nu vor fi în stare să răspundă pasiunii voastre...

Sub aspectul teoretic, problema unui guvern provizoriu a fost elucidată în repetate rînduri. Posibilitatea participării social-democraților a fost demonstrată și ea. Mai interesant devine acum un alt aspect, aspectul *practic* al problemei, *determinat* de evenimentele din octombrie–decembrie. Căci Sovietele de deputați ai muncitorilor etc. au fost, *de fapt*, germenii unui guvern provizoriu ; în cazul cînd insurecția ar fi învins, puterea ar fi trecut *inevitabil* în mîinile lor. Centrul de greutate trebuie strămutat asupra studierii acestor organe embrionare ale noii puteri, care sînt un produs al istoriei, asu-

pra studierii condițiilor activității și a *succesului lor*. În momentul de față, acest lucru este mai important și mai interesant decât presupunerile „de ordin general” cu privire la guvernul revoluționar provizoriu.

V

Ne rămîne să mai examinăm problema momentului acțiunii. Afecțiunea tandră față de Duma cadetă i-a făcut pe social-democrații din aripa dreaptă să ceară începerea imediată a acțiunii. Această idee a suferit un fiasco total. Atitudinea maselor clasei muncitoare și ale populației orașenești în general a dovedit că ele sînt conștiente de seriozitatea situației sau, cel puțin, o sesizează. Ceea ce se așteaptă de fapt e în mod firesc nu lupta pentru Dumă, ci lupta pentru *răsturnarea* vechiului regim. Amînarea ei a fost rezultatul stării de spirit generale, al dorinței de a pregăti forțele pentru o luptă cu adevărat hotărîită și înverșunată, de a asigura coordonarea acțiunilor.

E posibil, și chiar foarte probabil, ca noua luptă să izbucnească tot atît de spontan și de neașteptat ca și luptele precedente, în urma creșterii avîntului și a unei explozii care se va produce inevitabil. Dacă situația se va prezenta astfel, dacă un asemenea mers al evenimentelor va deveni inevitabil, atunci nu va fi nevoie să rezolvăm problema momentului acțiunii, ci sarcina noastră se va rezuma la înzecirea muncii de agitație și de organizare în toate direcțiile arătate mai sus.

S-ar putea, totuși, ca evenimentele să ne impună nouă, conducătorilor, să fixăm și momentul acțiunii. Pentru această eventualitate, noi am recomanda ca acțiunea pe întreaga Rusie — greva și insurecția — să fie fixată la sfîrșitul verii sau începutul toamnei, la jumătatea sau la sfîrșitul lunii august. Este important să folosim perioada lucrărilor de construcții la orașe și a terminării muncilor agricole de vară. Dacă *toate* organizațiile și uniunile revoluționare influente ar reuși să cadă de acord asupra momentului acțiunii, n-ar fi exclusă posibilitatea ca ea să înceapă la termenul arătat. Declanșarea

simultană a luptei în întreaga Rusie ar fi un mare plus. Chiar dacă guvernul ar fi informat asupra datei grevei, acest lucru nu ar avea, probabil, urmări nefaste ; doar nu este vorba de un complot sau de un atac armat, care să necesite o luare prin surprindere. În întreaga Rusie trupele ar fi, probabil, cu totul demoralizate dacă săptămîni de-a rîndul le-ar frămînta gîndul că lupta e inevitabilă, dacă ar fi ținute în stare de alarmă și dacă toate organizațiile ar desfășura agitația în mod cît mai coordonat și mai energic, alături de masa revoluționarilor „fără partid“. Membrii influenți ai Dumei din rîndurile social-democraților și ale trudovicilor ar putea contribui și ei la succesul acțiunii simultane.

Exploziile izolate și absolut inutile, ca „rebeliuni“ ale soldaților și răscoale fără sorți de izbîndă ale țăranilor, ar fi evitate, poate, dacă întreaga Rusie revoluționară ar căpăta credința că această mare bătălie generală este inevitabilă.

Repetăm însă că acest lucru nu este posibil decît în cazul unui acord deplin între *toate* organizațiile influente. Altfel ne va rămîne tot vechea cale de creștere spontană a avîntului.

VI

Rezumăm.

Dizolvarea Dumei înseamnă o cotitură totală spre absolutism. Posibilitatea unei acțiuni simultane pe întreaga Rusie crește. Probabilitatea contopirii tuturor insurecțiilor parțiale într-un singur tot crește și ea. Păturile largi ale populației simt mai mult ca oricînd inevitabilitatea grevei politice și a insurecției ca luptă pentru cucerirea puterii.

Sarcina noastră este să desfășurăm cea mai largă agitație în favoarea unei insurecții pe întreaga Rusie, să explicăm sarcinile ei politice și organizatorice, să depunem toate eforturile pentru ca toți să devină conștienți de inevitabilitatea ei, să vadă posibilitatea unui asalt general și să se gîndească nu la o „rebeliune“, la „demonstrații“, la simple greve și devastări, ci la o luptă pentru cucerirea puterii, pentru răsturnarea cîrmuirii.

Întreaga situație favorizează îndeplinirea acestei sarcini. Proletariatul se pregătește să preia conducerea luptei. În fața

social-democrației revoluționare stă o sarcină de răspundere, o sarcină grea, dar măreață și nobilă : să ajute clasa muncitoare, detașamentul de avangardă al insurecției pe întreaga Rusie.

Această insurecție va răsturna absolutismul și va duce la crearea unei reprezentanțe a poporului investită într-adevăr cu puteri, adică a unei adunări constituante.

P.S. Articolul de față a fost scris *înainte* de izbucnirea insurecției de la Sveaborg ¹²⁹.

DESPRE TRIMITEREA UNEI DELEGAȚII LA SVEABORG

HOTĂRIREA COMISIEI EXECUTIVE A COMITETULUI DIN PETERSBURG
AL P.M.S.D.R.

Avînd în vedere că din Sveaborg¹³⁰ s-au primit comunicații speciale, din care rezultă că în acest oraș situația s-a agravat extrem de mult și că este posibilă o explozie imediată, Comisia executivă a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. hotărăște :

- 1) să trimită imediat la Sveaborg o delegație formată din tovarășii N.N.N.N. ;
- 2) această delegație să fie însărcinată să ia toate măsurile spre a putea clarifica în amănunțime situația la fața locului ;
- 3) să fie însărcinată să convingă pe membrii de partid, pe revoluționari și populația din localitate de necesitatea amînării acțiunii, dacă această amînare este posibilă fără jertfe prea mari din partea populației în sensul arestării de către autorități a persoanelor care au și fost vizate ;
- 4) delegația să fie însărcinată ca, în cazul cînd nu există nici o posibilitate de a opri explozia, să participe în modul cel mai activ la conducerea mișcării, adică să ajute masele care au pornit la luptă să se organizeze în mod de sine stătător, să dezanzeze și să distrugă forțele reacțiunii, să treacă, după convenitele pregătiri, la acțiuni ofensive hotărîte și să lanseze lozinci juste, cu adevărat revoluționare, capabile să antreneze la luptă întregul popor.

Scris la 16 (29) iulie 1906

Publicat pentru prima oară în 1930,
în „Raportul prezentat Congresului
al XVI-lea al partidului”,
de Institutul „Lenin” de pe lângă C.C.
al P.C. (b) al U.R.S.S., Moscova

Se tipărește după manuscrisul

Unsubscribită Comitetului C.M., V. I. Lenin, 1906,
 și bazele subținerii și a celor deșchinate corespunzător
 și prin care s'ar putea realiza o parte din scopurile
 de mai sus, în special în ceea ce privește următoarele:
 1) înțelegerea necesității și a celor deșchinate
 de mai sus

2) organizarea și desfășurarea activității
 de mai sus în condițiile existente în țara noastră
 și în străinătate;

3) organizarea și desfășurarea activității
 de mai sus în condițiile existente în țara noastră
 și în străinătate, în special în ceea ce privește
 următoarele: să se realizeze o parte din scopurile
 de mai sus, în special în ceea ce privește următoarele:
 să se realizeze o parte din scopurile de mai sus
 și să se realizeze o parte din scopurile de mai sus

4) organizarea și desfășurarea activității
 de mai sus în condițiile existente în țara noastră
 și în străinătate, în special în ceea ce privește
 următoarele: să se realizeze o parte din scopurile
 de mai sus, în special în ceea ce privește următoarele:
 să se realizeze o parte din scopurile de mai sus
 și să se realizeze o parte din scopurile de mai sus

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin
 „Despre trimiterea unei delegații la Sveaborg.
 Hotărârea Comisiei executive a Comitetului din Petersburg
 al P.M.S.D.R.” — 1906

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

101

[Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a signature or footer.]

ÎNAINTE DE FURTUNĂ ¹³¹

Se împlinește o lună de la dizolvarea Dumei de stat. Prima perioadă de răscoale în armată și de greve în sprijinul celor răsculați a luat sfârșit. Zelul autorităților în folosirea „pazei întărite” și „excepționale”, menită să apere guvernul de popor, a început să slăbească pe alocuri. Importanța etapei parcurse de revoluție devine tot mai evidentă. Un nou val se apropie.

Drumul revoluției ruse este greu și spinos. Orice avânt, orice succes parțial este urmat de înfrângeri, de vărsări de sânge, de acte samavolnice ale absolutismului împotriva luptătorilor pentru libertate. Dar după fiecare „înfrângere” mișcarea devine tot mai largă, lupta tot mai adâncă, masa oamenilor din clasele și grupurile atrase în luptă și care participă la ea devine tot mai numeroasă. Fiecare asalt al revoluției, fiecare pas înainte pe calea organizării democrației militante este urmat de un atac furibund al reacțiunii, de un pas înainte în direcția organizării elementelor ultrareacționare din mijlocul populației; crește insolența contrarevoluției, care luptă cu înverșunare ca să se mențină. Dar, cu toate străduirile reacțiunii, forțele ei scad neconținut. De partea revoluției trece un număr tot mai mare de muncitori, țărani și soldați care pînă mai ieri erau indiferenți sau chiar îi urmau pe ultrareacționari. Iluziile se spulberă pe rînd, prejudecățile care făceau ca poporul rîs să fie încrezător, răbdător, naiv, supus, atoaateîndurător și atoaateiertător dispar una după alta.

Absolutismul a căpătat o serie întreagă de răni, dar el n-a fost încă răpus. Cu toate că-i pansat și oblojit din cap pînă

în picioare, el se mai ține încă, mai scîrție și devine chiar cu atît mai agresiv cu cît pierde mai mult sînge. Iar clasele revoluționare ale poporului, în frunte cu proletariatul, folosesc fiecare moment de acalmie pentru a acumula noi forțe, pentru a da noi lovituri dușmanului, pentru a stîrpi, în cele din urmă, cu totul plaga blestemată a asiaticismului și a iobăgismului care otrăvește Rusia.

Și nu există un mijloc mai sigur de a birui descurajarea, de a respinge orice concepții înguste, unilaterale, meschine și lașe asupra viitorului revoluției noastre decît acela de a arunca o privire de ansamblu asupra trecutului ei. Istoria revoluției ruse este încă scurtă, dar ea ne-a dovedit în suficientă măsură că forțele claselor revoluționare și bogăția activității lor istorice creatoare sînt mult mai mari decît ar părea în perioadele de acalmie. Fiecare val ascendent al revoluției vădește o acumulare a forțelor în vederea rezolvării unei sarcini noi, mai înalte, acumulare care se produce fără zgomot, aproape pe neobservate, iar explozia acestor forțe acumulate a infirmat de fiecare dată toate aprecierile mioape și lașe ale lozincilor politice.

Trei etape principale s-au conturat clar în cursul revoluției noastre. Prima etapă este perioada „încereerii“, o perioadă de cereri, petiții și declarații fără număr cu privire la necesitatea constituției. Etapa a doua este perioada manifestelor, a actelor și a legilor constituționale. Etapa a treia reprezintă începutul aplicării constituționalismului, perioada Dumei de stat. La început țarul a fost rugat să acorde o constituție. Apoi i s-a smuls cu forța recunoașterea solemnă a constituției. Acum..., acum după dizolvarea Dumei, lumea se convinge din experiență că constituția acordată de țar, recunoscută de legile țarului și aplicată de cinovnicii lui, nu face nici două parale.

La începutul fiecăreia dintre aceste perioade vedem în avanscenă burghezia liberală, zgomotoasă, lăudăroasă, plină de mîrginire și de suficiență filistină, sigură cu anticipație de „drepturile ei de succesiune“, învățînd cu condescendență pe „fratele ei mai mic“ că lupta trebuie să fie pașnică, că opoziția trebuie să fie loială și că libertatea poporului trebuie pusă de acord cu puterea țarului. Și de fiecare dată

această burghezie liberală a reușit să dezorienteze pe unii social-democrați (din aripa dreaptă), subordonându-i lozincilor ei politice, conducerii ei politice. De fapt însă, în timp ce liberalii își etalau politicianismul zgomotos, în rândul păturilor de jos creșteau și se maturizau forțele revoluționare. De fapt, *îndeplinirea* sarcinii politice puse de istorie la ordinea zilei și-au asumat-o de fiecare dată proletarii, antrenând după sine țărănimea înaintată, ieșind în stradă, zvîrlind cît colo toate legile vechi și trecînd peste toate vechile opreliști, îmbogățind lumea cu noi forme, metode și îmbinări de mijloace în lupta revoluționară directă.

Amintiți-vă de 9 ianuarie. Cît de neașteptat pentru toată lumea au încheiat muncitorii, prin acțiunea lor eroică, perioada „încorderii” țarului în popor și a poporului în țar ! Cum au ridicat ei dintr-o dată întreaga mișcare pe o treaptă nouă, superioară ! Și doar în aparență 9 ianuarie a însemnat o înfrîngere totală. Mii de proletari masacrați, represiuni cumplite. Asupra Rusiei s-a așternut norul negru al trepovismului.

Liberalii au ocupat din nou avanscena. Ei țineau congrese strălucite, trimiteau cu alai delegații la țar. Ei au apucat cu amîndouă mîinile pomana ce li s-a aruncat : Duma lui Bulghin. Ca un dulău care dă peste un ciolan bun de ros, au și început să mîrșie la revoluție ; ei îndemneau pe studenți să se lase de politică și să-și vadă de carte. Iar partizanii revoluției care s-au dovedit a fi lipsiți de fermitate au început să spună : să intrăm în Dumă ; după „Potemkin”, o insurecție armată nu poate avea sorți de izbîndă ; după încheierea păcii, o acțiune de luptă cu caracter de masă este puțin probabilă.

Rezolvarea reală a sarcinii istorice următoare a fost obținută, de asemenea, numai prin lupta revoluționară a proletariatului. Manifestul constituțional a fost smuls de greva generală din octombrie ¹⁹⁰⁵. Țăranul și soldatul s-au trezit la viață și, urmîndu-l pe muncitor, s-au avîntat spre lumină și libertate. Cele cîteva săptămîni de libertate au fost urmate de săptămîni de pogromuri, de bestialități ale sutelor negre, de ascuțire extraordinară a luptei, de represiuni nemaipomenit de sîngeroase împotriva tuturor celor care au pus mîna pe armă pentru a apăra libertățile smulse țarului.

Mișcarea se ridică din nou pe o treaptă superioară, deși în aparență proletariatul a suferit iarăși o totală înfringere. Represiunile sălbătice se țin lanț, închisorile gem de oameni, execuțiile nu mai conținesc, urletele odioase ale liberalilor, care reneagă insurecția și revoluția, străpung văzduhul.

Filistinii liberalismului loial umplu din nou avanscena. Ei își fac un capital din ultima prejudecată a țăranilor, care cred în țar. Ei susțin că victoria democrației în alegeri va dărâma zidurile Ierihonului. Ei domnesc în Dumă și încep din nou să se poarte cu „nevoiașii“ – proletariatul și țărănimea revoluționară – ca niște dulăi sătui.

Dizolvarea Dumei înseamnă sfârșitul hegemoniei liberalilor, care degrada revoluția și o ținea în loc. Țărănimea a învățat mai mult ca oricine din experiența Dumei. Ea se alege acum cu câștigul că-și pierde iluziile cele mai dăunătoare. După experiența Dumei, întregul popor nu mai este cum a fost. Sarcina care-i stă în față este apreciată mai concret și înțeleasă mai bine în urma durerosului eșec al reprezentanței în care mulți își pusese ră toate speranțele. Duma a contribuit la o evaluare mai precisă a forțelor, ea a făcut ca cel puțin unele elemente ale mișcării populare să se grupeze laolaltă, a arătat în fapt cum se comportă diferitele partide, a făcut ca noi și noi mase să vadă mult mai limpede fizionomia de partid a burghezilor liberali și a țărănimii.

Demascarea cadeților, unirea trudovicilor, iată unele dintre cele mai importante rezultate ale perioadei Dumei. Falsul democratism al cadeților a fost înfierat de zeci de ori chiar în Dumă, și încă de niște oameni gata să se încreadă în ei. Țăranul rus de rînd nu mai este un sfinx politic. Cu toate încălcările libertății alegerilor, el a știut să se afirme și să creeze un nou tip politic : tipul trudovicului. Astăzi manifestele revoluționare poartă, alături de semnătura unor organizații și partide formate în curs de decenii, și semnătura Grupului trudovic¹³³, format în câteva săptămîni. Democrația revoluționară s-a îmbogățit cu o nouă organizație, care împărtășește, desigur, destule iluzii proprii micului producător, dar care în actuala revoluție exprimă, indiscutabil, ten-

Цена 5 коп. Москва. № 1.

РОССИЙСКАЯ СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ РАБОЧАЯ ПАРТИЯ

Проглашение о вступлении в партию

Сентябрьский, 21-го августа 1908 г.

ОРГАНЪ МОСКОВСКАГО И С-ПЕТЕРБУРСКАГО КОМИТЕТОВЪ Р. С. Д. Р. П.

Легенды дурей.

Вспомни легенды о великом революционном деятеле... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни о том, как великий революционер... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Самые интересные легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

В эти дни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Примечательная легенда о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

В эти дни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

ЧЕЛОВЕКОБОЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЕ ДВИЖЕНИЕ

В РАБОЧИХ КЛАССАХ СТРАНЫ

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Вспомни легенды о великом революционере... (Text continues with a legend about a revolutionary figure)

Prima pagină a ziarului „Proletarii” nr. 1 din 21 august 1906, în care au apărut articolele lui V. I. Lenin „Înainte de furtună”, „Despre boicot” și altele

PROLETARIAT

The Proletariat is the class of workers who produce the material wealth of society. It is the class that is exploited by the bourgeoisie. The Proletariat must unite and fight for its own liberation and the liberation of all workers.

The Proletariat is the most advanced and most revolutionary class in society. It is the class that has the most to lose from the capitalist system and the most to gain from a socialist system. The Proletariat must lead the struggle against the bourgeoisie and the capitalist system.

The Proletariat must organize itself into a party of the working class. This party must be based on the interests of the workers and must be able to lead the workers in their struggle against the bourgeoisie. The party must be able to lead the workers in their struggle for the abolition of the capitalist system and the establishment of a socialist system.

The Proletariat must fight for the abolition of the capitalist system and the establishment of a socialist system. This is the only way to end the exploitation of the workers and to achieve the liberation of all workers.

dințele luptei de masă necruțătoare împotriva absolutismului asiatic și a proprietății funciare feudale.

Clasele revoluționare ies de pe urma experienței Dumei mai unite, mai apropiate unele de altele, mai capabile de un asalt comun. Absolutismul a căpătat o nouă rană. El este și mai izolat, și mai neputincios în fața sarcinilor a căror rezolvare e cu totul peste puterile lui. Iar foametea și șomajul se întetesc tot mai mult. Răscoalele țărănești izbucnesc tot mai des.

Cele întimplute la Sveaborg și la Kronstadt¹³⁴ au arătat care este starea de spirit a armatei. Insurecțiile au fost înăbușite, dar insurecția trăiește, se extinde și crește. Numeroase elemente din rândurile sutelor negre s-au alăturat grevei declarate în sprijinul răsculaților. Muncitorii înaintați au pus capăt acestei greve, și pe bună dreptate, deoarece greva s-ar fi transformat într-o demonstrație, iar în fapt se punea sarcina unei lupte mari și hotărâte.

Muncitorii înaintați au apreciat just momentul. Ei au schimbat rapid mișcarea strategică greșită, păstrându-și forțele pentru bătălia care se apropie. Ei au simțit din instinct inevitabilitatea grevei-insurecție și răul pe care îl poate pricinui o grevă-demonstrație.

După toate semnele, avântul crește. Explozia este inevitabilă și, poate, chiar apropiată. Execuțiile de la Sveaborg și Kronstadt, represiunile împotriva țăranilor, prigonirea trudovicilor membri ai Dumei, toate acestea nu trezesc decât ură, decât hotărâre și voință fermă de luptă. Mai mult curaj, tovarăși, mai multă încredere în forța claselor revoluționare, îmbogățite cu o nouă experiență, și în primul rând în forța proletariatului, mai multă inițiativă proprie ! După toate semnele, ne aflăm în ajunul unei mari lupte. Trebuie să depunem toate eforturile pentru ca această luptă să fie simultană, concentrată, plină de acel eroism al maselor care a caracterizat toate mărețele etape ale marii revoluții ruse. Liberalii n-au decât să invoce cu teamă, numai pentru a amenința guvernul, această luptă care se apropie ; acești mic-burghezi marginiți n-au decât să rămână cu întreaga lor „rațiune și sim-

țire" în așteptarea unor noi alegeri ; proletariatul se pregătește de luptă ; el pornește strâns unit și dârz în întâmpinarea furtunii, nerăbdător să se arunce în iureșul bătăliei. Destul cu hegemonia cadetilor lași, acești „pinguini prostănaci" care „își ascund cu teamă trupurile grase între stînci".

„Haide, tot mai tare te dezlănțuie furtună !" 135

„Proletarii" nr. 1
din 21 august 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE BOICOT

Social-democrații din aripa stîngă trebuie să revizuiască chestiunea boicotării Dumei de stat. Ținem să amintim că noi am pus întotdeauna această chestiune în mod concret, în funcție de o anumită situație politică. De pildă, ziarul „Proletarii“ (care apărea la Geneva) scria că „ar fi ridicol să jurăm că nu vom folosi chiar și Duma lui Bulighin“ * dacă aceasta ar putea lua ființă. Iar în ceea ce privește Duma lui Witte, în articolul lui N. Lenin din broșura „Duma de stat și social-democrația“ (N. Lenin și F. Dan) citim : „Trebuie neapărat să discutăm din nou, în mod concret, problema tacticii... Acum situația nu mai este aceea“ de pe timpul Dumei lui Bulighin (vezi pag. 2 din broșura citată) **.

Principala deosebire dintre social-democrația revoluționară și cea oportunistă în chestiunea boicotului este următoarea. Oportuniștii se mulțumesc să aplice în toate cazurile unul și același șablon, luat dintr-o perioadă cu totul deosebită a socialismului german. Trebuie să folosim instituțiile reprezentative - Duma este o instituție reprezentativă -, prin urmare boicotul înseamnă anarhism și trebuie să intrăm în Dumă. La acest silogism simplu și copilăresc s-au rezumat întotdeauna toate raționamentele menșevicilor noștri, și îndeosebi ale lui Plehanov, pe această temă. Rezoluția menșevicilor asupra însemnătății instituțiilor reprezentative într-o epocă revoluționară (vezi „Partiinie Izvestiia“ nr. 2) reliefează cît se poate

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 165. — Nota red.

** Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 161. — Nota red.

de clar acest caracter stereotip, antiistoric al raționamentelor lor.

Social-democrații revoluționari, dimpotrivă, mută centrul de greutate al chestiunii asupra considerării atente a situației politice concrete. Nu poți cuprinde sarcinile epocii revoluționare ruse copiind șabloanele germane, luate în mod unilateral dintr-o perioadă recentă, și dând uitării învățămintele anilor 1847-1848. Nu poți înțelege nimic din mensul revoluției noastre dacă te mărginești să contrapui pur și simplu participării social-democraților la alegeri boicotul „anarhist”. Învățați din istoria revoluției ruse, domnilor !

Accastă istorie *a dovedit* că boicotarea Dumei lui Bulighin a fost singura tactică justă, confirmată în întregime de evenimente. Cine uită acest lucru, cine tratează chestiunea fără să ia în seamă învățămintele Dumei lui Bulighin (așa cum nu le iau niciodată în seamă menșevicii) își dă un certificat de pauperitate, certificat care arată că nu știe să explice și să aprecieze una dintre epocile cele mai importante și mai bogate în evenimente ale revoluției ruse. Tactica boicotării Dumei lui Bulighin a ținut seama în mod just atât de starea de spirit a proletariatului revoluționar cât și de particularitățile obiective ale momentului, care făceau inevitabilă și iminentă o explozie generală.

Să trecem la *cel de-al doilea* învățămînt al istoriei, la Duma cadetă a lui Witte. Astăzi auzim adesea din gura unor intelectuali social-democrați cuvinte de pocăință în legătură cu boicotarea acestei Dume. Faptul că ea s-a întrunit, aducînd, fără îndoială, în mod indirect un serviciu revoluției, este socotit suficient pentru a recunoaște cu un aer pocăit că boicotarea Dumei lui Witte a fost o greșeală.

Dar acesta este un punct de vedere cît se poate de miop și de unilateral. El nu ține cont de o serie întreagă de fapte foarte importante care s-au petrecut în perioada dinaintea Dumei lui Witte, în perioada acestei Dume și după dizolvarea ei. Amintiți-vă că legea cu privire la alegerile pentru această Dumă a fost promulgată la 11 decembrie, în timp ce răsculații luptau cu arma în mîna pentru adunarea constituantă. Amintiți-vă că *pină și „Nacealo”, ziarul menșevicilor*, scria atunci : „Proletariatul va mătura Duma lui Witte *tot așa*

cum a măturat Duma lui Bulîghin“. În asemenea condiții, proletariatul nu putea și nu trebuia să lase țarului fără luptă inițiativa convocării primei instituții reprezentative din Rusia. Proletariatul trebuia să lupte împotriva consolidării absolutismului printr-un împrumut pe care urma să-l garanteze Duma lui Witte. El trebuia să lupte împotriva iluziilor constituționaliste pe care se întemeiau în *întregime*, în primăvara anului 1906, campania electorală a cadeților și alegerile la sate. În acea perioadă, când importanța Dumei era exagerată peste măsură, lupta nu putea fi dusă pe altă cale decât pe cea a boicotului. Cît de strîns legată era *răspîndirea* iluziilor constituționaliste de participarea la campania electorală și la alegerile din primăvara anului 1906 se poate vedea cel mai bine din exemplul menșevicilor noștri. E suficient să amintim că, în rezoluția Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., Duma era denumită „*putere*“, în ciuda avertismentelor bolșevicilor ! Un alt exemplu. Plehanov a scris fără să clipească măcar : „Guvernul *va cădea* în prăpastie atunci cînd Duma *va fi dizolvată*“. Cît de repede s-au adevărit cuvintele rostite atunci împotriva lui Plehanov : trebuie să ne pregătim *să-l azvîrlim* pe dușman în prăpastie și să nu nutrim, asemenea cadeților, nădejdea că el „*va cădea*“ singur în prăpastie *.

Proletariatul trebuia să susțină din răspuțeri în revoluția noastră tactica sa independentă, și anume : împreună cu țărănimea conștientă împotriva burgheziei liberalo-monarhiste șovăielnice și trădătoare. Dar această tactică *nu era posibilă* în alegerile pentru Duma lui Witte din cauza unei serii întregi de condiții, atât obiective cît și subiective, condiții care ar fi făcut ca, în imensa majoritate a localităților din Rusia, participarea la alegeri să echivaleze cu o sprijinire tacită a cadeților de către partidul muncitoresc. Proletariatul nu putea și nu trebuia să adopte o tactică electorală artificială și inconsecventă izvorîtă din „șiretenie“ și dezorientare, o tactică electorală lipsită de obiect : alegeri în Dumă, dar nu pentru Dumă. Or, este un fapt istoric care nu poate fi înlăturat prin nici un fel de treceri sub tăcere, prin nici un fel de ocoluri și subterfugii ale menșevicilor, este fapt că *nici unul* dintre ei,

* Vezi volumul de față. pag. 146—166. — Nota red.

nici chiar Plehanov, *n-a putut* să adreseze în presă îndemnul de a participa la Dumă. Este fapt că în presă n-a existat *nici un singur* îndemn de a participa la Dumă. Este fapt că menșevicii înșiși, în foaia Comitetului Central unificat al P.M.S.D.R., au admis în mod oficial boicotul, reducând discuția *numai* la chestiunea stadiului în care trebuie aplicat el. Este fapt că menșevicii n-au pus accentul pe alegerile *pentru Dumă*, ci pe alegeri *ca atare* și chiar pe procesul alegerilor ca mijloc de organizare *în vederea* insurecției și *pentru* a mătura Duma. Or, evenimentele au dovedit tocmai imposibilitatea de a face agitație de masă în decursul alegerilor și o anumită posibilitate de a face agitație în mase numai prin intermediul Dumei.

Cine va încerca să ia într-adevăr în considerație toate aceste fapte complexe, atât de ordin obiectiv cât și de ordin subiectiv, va vedea că Caucazul n-a fost decît o excepție care a confirmat regula generală. Va vedea că a ține discursuri pline de căință și a explica boicotul printr-un „elan juvenil“ înseamnă a aprecia evenimentele cît se poate de îngust, de superficial și de obtuz.

Dizolvarea Dumei a arătat acum în mod concret că, în condițiile din primăvara anului 1906, boicotul a fost, fără îndoială, o tactică în linii generale justă și utilă. *Numai* pe calea boicotului putea social-democrația, în împrejurările *de atunci*, să-și facă datoria, și anume să vină în fața poporului cu avertismentele necesare împotriva constituției țariste, cu critica necesară a șarlataniei cadeților în cursul alegerilor, care (critică și avertismente) au fost în mod strălucit confirmate de dizolvarea Dumei.

Iată un mic exemplu pentru ilustrarea celor spuse. În primăvara anului 1906, d-l Vodovozov, acest semicadet-semimenșevic, s-a pronunțat în mod categoric în favoarea alegerilor și pentru susținerea cadeților. Ieri (11 august) el a scris în „*Tovarișci*“¹³⁶ despre cadeți că „au vrut să fie un partid parlamentar într-o țară care n-are parlament și un partid constituțional într-o țară care n-are constituție“, că „întregul caracter al partidului cadet a fost determinat de contradicția fundamentală dintre programul lui radical și tactica lui nicidecum radicală“.

Bolșevicii nu și-ar fi putut dori un mai mare triumf decît o asemenea mărturisire a acestui cadet de stînga sau plehanovist de dreapta.

Respingînd însă în mod categoric discursurile lașe, mărginite și pline de căință, respingînd explicarea prostească a boicotului prin „andoare juvenilă“, sîntem departe de gîndul de a tăgădui *noile* învățăminte ale Dumei cadete. Am fi niște pedanți dacă ne-am teme să recunoaștem în mod deschis aceste noi învățăminte și să ținem cont de ele. Istoria ne-a arătat că, atunci cînd se întrunește Duma, se ivește posibilitatea de a face o agitație folositoare dinăuntru Dumei și în jurul ei, că tactica apropierii de țărănimea revoluționară împotriva cadeților este posibilă înăuntru Dumei. Pare un paradox, dar e fără doar și poate o ironie a istoriei : Duma cadetă a fost cea care a arătat maselor în mod deosebit de concret justetea acestei tactici, ca să ne exprimăm mai pe scurt, „anticadete“. Istoria a spulberat fără cruțare toate iluziile constituționaliste și toată „credința în Dumă“, dar ea a dovedit indiscutabil că o asemenea instituție aduce un anumit folos, deși modest, revoluției, ca tribună de agitație pentru demascarea adevărului „miez“ al partidelor politice etc.

De aici următoarea concluzie. Ar fi ridicol să închidem ochii în fața realității. A sosit momentul cînd social-democrații revoluționari trebuie să înceteze a mai fi boicotați. Nu vom refuza să intrăm în Duma a doua atunci cînd (sau „în cazul cînd“) aceasta va fi convocată. Nu vom refuza să folosim această arenă de luptă fără a exagera cîtuși de puțin rolul ei modest, ci, dimpotrivă, subordonînd-o întru totul, pe baza experienței furnizate de istorie, unui alt gen de luptă : greva, insurecția etc. Vom convoca Congresul al V-lea al partidului ; vom hotărî la acest congres că, *în cazul în care vor avea loc alegeri*, va fi necesar să încheiem pentru cîteva săptămîni un acord electoral cu trudovicii (fără convocarea Congresului al V-lea al partidului, o campanie electorală unită ar fi imposibilă, iar o hotărîre a Congresului al IV-lea interzice categoric orice „blocuri cu alte partide“). Atunci vom zdrobi definitiv pe cadeți.

Această concluzie este însă foarte departe de a epuiza complexitatea sarcinii ce ne stă în față. Am subliniat în mod in-

tenționat cuvintele : „*în cazul în care vor avea loc alegeri*“ etc. Nu știm încă dacă va fi convocată Duma a doua, când vor avea loc alegerile, care va fi sistemul electoral, care va fi atunci situația. De aceea concluzia noastră are un caracter mult prea general : ea este necesară pentru a face bilanțul trecutului, pentru a ține cont de învățămintele acestui trecut, pentru a pune just problemele tacticii viitoare, dar este cu totul insuficientă pentru rezolvarea sarcinilor concrete ale tacticii noastre în viitorul apropiat.

Numai cadeții și diverșii „cadetoizi“ pot să se mulțumească astăzi cu această concluzie, să-și facă o „lozincă“ din suspinele lor după o nouă Dumă, să stea să demonstreze guvernului că este de dorit convocarea cât mai rapidă a acesteia etc. Numai trădătorii conștienți sau inconștienți ai revoluției pot depune *astăzi* toate eforturile pentru ca noua creștere inevitabilă a avântului și a frământărilor să se reverse în albia alegerilor și nu într-o luptă care să ia forma grevei generale și a insurecției.

Am ajuns la miezul problemei actualei tactici social-democrate. Astăzi fondul chestiunii nu este cituși de puțin a participa sau nu la alegeri. A spune aici „da“ sau „nu“ înseamnă a nu spune absolut nimic despre sarcina fundamentală a momentului. Deși situația politică din august 1906 este în aparență asemănătoare cu situația din august 1905, de atunci s-a făcut un pas gigantic înainte : astăzi sînt cu mult mai bine precizate forțele aflate în luptă de o parte și de alta, formele de luptă, precum și unele termene necesare pentru cutare sau cutare mișcare strategică, dacă ne putem exprima astfel.

Planul guvernului e clar. El și-a făcut bine socoteala fixînd data convocării Dumei fără a fixa, *contrar legii*, data alegerilor. Guvernul nu vrea să-și lege mințile și să dea cărțile pe față. În primul rînd, el cîștigă timp pentru a chibzui cum să modifice legea electorală. În al doilea rînd – ceea ce constituie lucrul principal – el ține în rezervă fixarea datei alegerilor pentru momentul cînd se va putea preciza pe deplin caracterul și forța noului avînt. Guvernul vrea să fixeze data noilor alegeri (și, s-ar prea putea, chiar și forma lor, adică modul în care se vor efectua alegerile), în așa fel încît să *fărimizeze și să anibileze insurecția incipientă*. Guvernul rațio-

nează just : dacă va domni liniștea, poate nu vom mai convoca Duma sau vom reveni la legile lui Bulâghin. Iar în caz că va fi o mișcare puternică, vom putea încerca s-o fărîmițăm, fixînd în mod provizoriu data alegerilor pentru a distra pe lași și pe naivi de la lupta revoluționară directă.

Liberalii obtuzi (vezi „Tovarișci“ și „Reci“) înțeleg atît de puțin situația, încît se vîră singuri în cursa întinsă de guvern. Ei se fac luntre și punte pentru „a dovedi“ că Duma este necesară și că *e de dorit* ca avîntul să fie orientat spre alegeri. Dar nici ei nu pot tăgădui că chestiunea formei pe care o va lua apropiata luptă rămîne încă deschisă. În numărul său de astăzi (12 august), „Reci“ mărturisește : „Nu se știe încă... ce vor spune țărani la toamnă“. „Înainte de septembrie-octombrie, pînă cînd nu se va lămuri definitiv starea de spirit a țărănilor, este greu să se facă previziuni generale“.

Burghezii liberali rămîn credincioși lor înșiși. Ei nu vor și nu pot să contribuie în mod activ la alegerea formelor de luptă și la determinarea orientării țărănilor într-o direcție sau alta. Interesele burgheziei nu cer răsturnarea vechiului regim, ci numai slăbirea lui și numirea unui guvern liberal.

Interesele proletariatului cer răsturnarea totală a vechiului regim țarist și convocarea unei adunări constituante investite cu puteri depline. Interesele lui cer cea mai activă intervenție pentru a determina orientarea țărănimii, pentru a alege cele mai hotărîte forme de luptă și cel mai prielnic moment pentru începerea luptei. Nu trebuie în nici un caz nici să retragem și nici să estompăm lozinca : convocarea unei adunări constituante pe cale revoluționară, adică de către un guvern revoluționar provizoriu. Trebuie să depunem toate eforturile pentru lămurirea condițiilor insurecției : îmbinarea acesteia cu lupta grevistă, unirea și pregătirea tuturor forțelor revoluționare în acest scop etc. Trebuie să pornim cu toată hotărîrea pe calea trasată în cunoscutele apeluri „Către armată și flotă“ și „Către întreaga țărănime“, apeluri semnate de un „bloc“ al tuturor organizațiilor revoluționare, inclusiv Grupul trudovic. Trebuie, în sfîrșit, să avem în mod deosebit grijă ca guvernul să nu reușească în nici un caz să fărîmițeze, să țină în loc sau să slăbească, prin fixarea alegerilor, insurecția care începe. În această privință trebuie să fie absolut obliga-

torii pentru noi învățămintele Dumei cadete, care ne-au arătat că campania pentru Dumă este o formă de luptă subordonată, secundară. În condițiile obiective ale momentului, forma principală rămâne forma mișcărilor revoluționare directe ale maselor largi populare.

Desigur, a subordona luptei principale campania pentru Dumă, a rezerva acestei campanii locul al doilea în cazul unui rezultat nefavorabil al bătăliei sau în cazul amânării acesteia pînă la experiența Dumei a doua, o asemenea tactică poate fi denumită, dacă vreți, vechea tactică a boicotului. Sub aspectul formal, o asemenea denumire ar putea fi susținută, deoarece „pregătirile pentru alegeri“ — în afară de munca agitatorică și propagandistică, obligatorie în orice caz — se reduc la pregătiri tehnice, cu totul de amănunt, care foarte rar pot fi efectuate cu mult înainte de alegeri. Nu intenționăm să facem o discuție de cuvinte; în fond însă este vorba de o *dezvoltare* consecventă a vechii tactici și nu de o *repetare* a ei, de o deducție din vechiul boicot și nu de vechiul boicot.

Rezumăm. Trebuie să ținem seama de experiența Dumei cadete și să răspundim în mase învățămintele ei. Trebuie să arătăm „inutilitatea“ Dumei, necesitatea unei adunări constituante, nestatornicia cadeților, să cerem trudovicilor să se elibereze de sub jugul cadeților, să sprijinim pe cei dinții împotriva celor din urmă. Trebuie să recunoaștem fără întârziere necesitatea unui acord electoral între social-democrați și trudovici în cazul unor noi alegeri. Trebuie să ne opunem din răspunderi planului guvernului de a fărâmița insurecția prin fixarea alegerilor. Susținînd cu și mai multă tărie lozincile sale revoluționare încercate, social-democrația trebuie să depună toate eforturile pentru a uni cît mai strîns toate elementele și clasele revoluționare, pentru a transforma avîntul iminent al mișcării revoluționare într-o insurecție armată a întregului popor împotriva guvernului țarist.

Scris la 12 (25) august 1906

Publicat la 21 august 1906
în ziarul „Proletarii“ nr. 1

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CRIZA POLITICĂ ȘI FALIMENTUL TACTICII OPORTUNISTE

I

Dizolvarea Dumei a marcat indiscutabil, în desfășurarea revoluției ruse, o serioasă criză politică. Ca orice criză, ea a accentuat brusc și cu putere toate contradicțiile politice, a scos la iveală substratul multor fenomene și a pus în fața poporului, în toată amploarea lor, sarcini până atunci abia schițate și de care masele largi nu erau încă conștiente. Ca orice criză care reprezintă bilanțul unei întregi perioade de dezvoltare anterioară, dizolvarea Dumei trebuia să fie inevitabil o piatră de încercare, un examen și o verificare a concepțiilor tactice diferite. Pe de o parte, criza constituie sfârșitul unui anumit ciclu de dezvoltare și, prin urmare, dă posibilitatea de a se stabili în mod concret dacă aprecierea generală a acestei dezvoltări a fost justă sau nu. Pe de altă parte, ea te silește să dai răspuns de îndată la o serie întreagă de probleme care se pun în mod acut, iar aceste răspunsuri se verifică adesea imediat – pe loc, ca să zicem așa – datorită desfășurării rapide a evenimentelor.

Dizolvarea Dumei s-a dovedit a fi o asemenea „piatră de încercare“ a celor „două tactici“ ale social-democrației ruse, conturate de multă vreme. În cursul „perioadei Dumei“, noi am discutat cu mai mult sau mai puțin calm despre cele două tactici, deoarece situația politică nu reclama măsuri politice importante și imediate. Dizolvarea Dumei reclamă astfel de măsuri. Criza politică a constituit *un examen* pentru cele „două tactici“. Iar rezultatele acestui examen trebuie să fie studiate cu toată atenția.

II

C.C. al partidului nostru se află în mâinile social-democraților din aripa dreaptă. Acum ei trebuiau să dea rapid răspunsuri precise și clare la noile probleme tactice. Care au fost aceste răspunsuri ?

La problema fundamentală a caracterului general al viitoarei lupte, C.C. a răspuns prin următoarele lozinci : mai întâi prin lozinca „pentru reluarea sesiunii Dumei“. Cadeții îmbrățișează această lozincă (vezi „Reci“ și interviul acordat de d-l Kedrin ziarului „Oko“¹³⁷). Partidul social-democrat o respinge. Protestează membrii bolșevici ai C.C., precum și Comitetul de partid din Petersburg. C.C. renunță la prima lozincă și lansează o a doua : „pentru apărarea Dumei împotriva camarilei, pentru convocarea adunării constituante“. În sfârșit, de la această a doua lozincă s-a trecut la lozinca a treia și ultima : „pentru Dumă, ca organ investit cu putere, care va convoca adunarea constituantă“. Cu toate protestele social-democraților din aripa stângă, C.C. menține această lozincă. În problema lozincilor se manifestă o dezorientare completă.

A doua problemă : ce formă de luptă trebuie să recomandăm ? C.C. înclină la început spre greva-demonstrație. El ar vrea să cheme la o grevă imediată, dar rămîne izolat printre toate celelalte partide și organizații revoluționare. Atunci el semnează apeluri care cheamă la *insurecție* (apelurile „Către armată și flotă“ și „Către întreaga țărănime din Rusia“). Dar, după ce a făcut un pas înainte de la greva-demonstrație la greva-insurecție, el se grăbește să facă imediat un pas înapoi și cheamă la „manifestări parțiale de protest cu caracter de masă“.

A treia problemă fundamentală : cu cine să mergem la luptă ? Pe care pături ale democrației burgheze să contăm sau de care să ținem seama în mod special ? De ce partide sau organizații trebuie să încercăm să ne apropiem ? După cum am văzut, C.C. adaptează atât lozincile lui cât și formele de luptă pe care le recomandă la nivelul „Dumei în ansamblu“, la nivelul cadeților. Dar, cum se spune, „dacă dai afară natura pe ușă, ea intră pe fereastră“ ! C.C. a fost nevoit să semneze și apelul către armată, și apelul către țărănime, și cel „Către întregul popor“ împreună numai cu organizațiile revoluționare,

numai cu *trudovicii* (din rămășițele Dumei). În *raționamentele* sale cu privire la tactică, C.C., ca și toți menșevicii, trage o linie de demarcație între cadeți și octombriști : la dreapta – „ei”, la stînga – „noi” („noi” și cadeții). În *chemările* sale tactice *la acțiune*, în apelurile sale de luptă, C.C. trage o linie de demarcație între cadeți și *trudovici* : cadeții sînt clasați ori printre cei de dreapta, ori printre cei neutri în luptă. *Care va să zică*, „noi” sîntem „noi” și *trudovicii*, fără cadeți. *Care va să zică*, „noi” sîntem un birou informativ și de coordonare a *tuturor* organizațiilor revoluționare plus „comitetul Grupului *trudovic*”, dar fără cadeți. „Multe ar vrea omul, dar soarta e crudă”. Mult ar vrea social-democrații de dreapta să meargă împreună și în bună înțelegere cu cadeții, dar soarta e crudă, deoarece cadeții nu vor să încheie acorduri de luptă diotote de mersul evenimentelor.

Îată, în linii generale, istoria concretă a tacticii menșevice după dizolvarea Dumei, istorie înscrisă în cîteva documente. Citiți „scrisorile” (nr. 4 și nr. 5) ale C.C. către organizațiile de partid și apelurile : „Către armată și flotă” (lansat de fracțiunea social-democrată și de comitetul Grupului *trudovic*), „Către întreaga țărănime din Rusia” (lansat de comitetul Grupului *trudovic*, fracțiunea social-democrată, Uniunea țărănească din Rusia, C.C. al partidului socialist-revoluționar, C.C. al partidului social-democrat, Uniunea feroviarilor din Rusia, Asociația corpului didactic din Rusia), „Către întregul popor” (lansat de aceleași organizații minus cele trei uniuni, plus Partidul socialist polonez – P.P.S.¹³⁸ – și Bundul). Citiți, în sfîrșit, protestul celor 3 membri ai C.C. (editat „numai pentru membrii de partid”) ¹³⁹, și veți cunoaște tot materialul privitor la tactica oportunistă a social-democraților după dizolvarea Dumei.

Care este bilanțul acestei istorii concrete, exterioare a direcțivelor tactice menșevice ? Bilanțul este clar : oscilări între burghezia liberală-monarhistă și democrația burgheză revoluționară. Într-adevăr, la ce se reduc oscilările C.C. în problema lozincii ? La o oscilare între calea constituțională legală ca o cale exclusivă, unică (lozincă : „reluarea sesiunii Dumei”) și recunoașterea sau admiterea căii revoluționare (lozincă : „adunare constituantă”, lozincă a cărei valoare *este diminuată* prin asocierea cu orice preț a Dumei). Este o oscilare între cadeți

(care acceptă și *au acceptat* întru totul „reluarea sesiunii“) și țărănimea revoluționară (trudovicii, socialiștii-revoluționari, Uniunea țărănească, Uniunea feroviarilor și Asociația corpului didactic, care au semnat împreună cu C.C. al P.M.S.D.R. chemarea la însurecție pentru convocarea unei adunări constituante). Comitetul nostru Central sau social-democrații noștri oportuniști sînt ceva mai de stînga decît cadeții și mult mai de dreapta decît democrația burgheză revoluționară. Iată bilanțul general al oscilărilor C.C. atît în problema lozincilor, în problema formelor de luptă cît și în problema grupării partidelor politice.

În tot cursul perioadei Dumei, divergențele de ordin tactic dintre aripa dreaptă și aripa stîngă a social-democrației se clarificau din ce în ce, reducîndu-se în tot mai mare măsură la problema fundamentală a liniei de demarcație în cadrul democrației burgheze sau la problema : cu cine să mergem ? Social-democrații din aripa dreaptă au depus toate eforturile ca să mergem cu cadeții (sprijinirea Dumei în ansamblu, sprijinirea revendicării de a se forma un guvern desemnat de Dumă). Social-democrații revoluționari, dimpotrivă, au urmărit prin tactica lor separarea democrației burgheze revoluționare de cadeți, eliberarea elementelor acesteia de sub jugul cadeților și unirea lor cu proletariatul în vederea luptei. Dizolvarea Dumei a făcut bilanțul perioadei Dumei. Și care a fost rezultatul ? S-a văzut că social-democrații din aripa dreaptă *au fost nevoiți* să se depărteze de cadeți și să se alătore democrației revoluționare. Cadete au rămas numai anumite apendice la lozincile lor. Viața a impus trasarea liniei de demarcație la locul indicat întotdeauna de social-democrații din aripa stîngă. Inconsecvența lozincilor C.C. și „nimicnicia“ lor au ieșit la iveală deosebit de puternic.

III

Să analizăm acum raționamentele Comitetului Central. Ele sînt expuse în forma cea mai completă în cea de-a 4-a „scrisoare către organizațiile de partid“ (această scrisoare nu poartă nici dată, nici număr, dar scrisoarea care îi urmează este denumită scrisoarea a 5-a). Această scrisoare este într-adevăr un exemplu clasic de gîndire oportunistă :

ea ar merita să fie mereu reeditată, să fie inclusă în antologii, în manualele de socialism, ca exemplu concret de felul cum nu trebuie să raționeze social-democrații despre tactică.

Miezul scrisorii îl constituie analiza problemei pe care înșiși autorii ei o formulează astfel: „în mâinile cui poate trece acum puterea?”

„Cine este – se spune în continuare în scrisoare – sau cine poate fi în momentul de față *în ochii* unui popor de 140 000 000 succesorul legitim la puterea de stat care va fi smulșă din mâinile guvernului țarist?... Căci, ori de câte ori se pornește o mișcare a întregului popor pentru cucerirea puterii de stat, în *conștiința* poporului trebuie să existe și *imaginea* celui care va lua locul cîrmuirii răsturnate... În fiecare perioadă a mișcării, un colectiv sau o organizație oarecare trebuie să joace acest rol în *conștiința* poporului”.

Am subliniat în raționamentele extrase pasajele care arată din capul locului totala lor inconsistență. În problema *cuceririi* puterii, C.C. se situează de la bun început pe un punct de vedere idealist mic-burghez și nu pe punctul de vedere materialist-proletar. El deduce „succesiunea legitimă” la putere din „conștiința” cea mai răspîdită („în ochii” poporului) și nu din condițiile reale de luptă. El nu înțelege că „succesorul legitim” va fi nu cel care „joacă acest rol” în „conștiința” cuiva, ci cel care *va răsturna* efectiv cîrmuirea, care *va cuceri* efectiv puterea, cel care *va învinge* în luptă. Rezultatul luptei va fi determinat nu de „conștiința întregului popor”, ci de *forța* cutărilor sau cutărilor *clase* și elemente ale societății.

Așadar, C.C. se abate din capul locului de la problemă. În loc să cerceteze condițiile luptei reale așa cum s-a desfășurat și se desfășoară ea, el se lansează în speculații idealiste, de cea mai rea speță cu privire la „conștiința” și la „imaginea” celui care „va lua locul celui răsturnat” și nu a celui care *răstoarnă și va răsturna*. Pentru a se ajunge la concluzii oportuniste era necesară renunțarea totală la metoda marxistă, conform căreia trebuie să se cerceteze care interese anume și ale căror clase cer *răsturnarea* și care anume îngrădirea puterii, care condiții materiale *generează* lupta revoluționară („răsturnarea”) și care aranjarea unei conviețuirii constituționale între cel care urmează să fie răsturnat

și cei care îl răstoarnă. Dacă C.C. nu ar fi uitat noțiunile elementare ale marxismului, el ar fi văzut, chiar și din experiența revoluției ruse, ce clase *sînt silite* la noi de însăși desfășurarea mișcării, adesea independent de „conștiința” lor (sau chiar împotriva conștiinței lor monarhiste), să *răstoarne* instituțiile puterii care le stau în cale. Istoria mișcării *muncitorești și țărănești* din Rusia secolului al XX-lea ar fi oferit Comitetului nostru Central suficiente exemple de *răsturnare* parțială și locală a instituțiilor puterii ca să poată judeca, în problema răsturnării generale și totale a puterii centrale, în mod marxist și nu à la Ledru-Rollin.

Continuîndu-și raționamentele pe această temă, C.C., care a pornit pe o cale greșită, se încurcă tot mai rău. El începe să analizeze pe rînd toate combinațiile posibile și probabile în ceea ce privește componența „guvernului revoluționar provizoriu”:

C.C. declară că Sovietele de deputați ai muncitorilor, precum și comitetul executiv al Grupului trudovic și al fracțiunii social-democrate sînt improprii din acest punct de vedere. Primele nu vor fi urmate „de cele 100 000 000 de țărani”, iar cel de-al doilea „de o parte considerabilă a micii burghezii orășenești, a burgheziei mijlocii, a soldaților, a cazacilor, de ofițerime etc. Or, ar fi o greșeală periculoasă să se creadă că noua putere de stat ar putea fi instaurată împotriva voinței tuturor acestor elemente”.

Recomandăm cititorului să compare prima parte a acestui raționament cu proiectul rezoluției bolșevice despre guvernul provizoriu (publicat în „Partiinie Izvestiia” nr. 2 din 20 martie 1906 și reproduș în „Raportul asupra congresului”, scris de Lenin, pag. 92)¹⁴⁰. În acest proiect sînt enumerate precis organizațiile care au jucat *în fapt* rolul de organe ale puterii revoluționare în cursul insurecției din decembrie. Firește că acolo, în afară de Sovietele de deputați ai muncitorilor, au fost menționate și comitetele soldaților, și ale feroviarilor, și ale *țăranilor*, și organele electivă satești din Caucaz și din Ținutul baltic. Așadar, istoria a și dat răspuns la problema pe care C.C. se străduiește acum în mod inutil s-o rezolve. Istoria a arătat ce clase și ce elemente ale populației *participă* la insurecție și *crează* organe ale insurecției. Iar oportunități

din rîndurile social-democrației nu numai că uită (sau nu sînt în stare să priceapă) trecutul apropiat al revoluției, ci ei nu înțeleg în genere ce este un guvern revoluționar provizoriu. E suficient să ne gîndim puțin spre a ne convinge că un astfel de guvern e un organ al insurecției (și nu numai un rezultat al insurecției, cum greșit se presupune în proiectul de rezoluție menșevic cu privire la guvernul provizoriu ; vezi pag. 91 din același „Raport” sau „Partiinie Izvestia” nr. 2).

Mai departe. Partea a doua a raționamentului citat este încă mai greșită. Ea este construită după procedeul obișnuit al oportuniștilor : acela de a demonstra că lozinca cea mai moderată este mai rezonabilă, deoarece ea poate uni în jurul ei mai multe elemente sociale. Bernstein spunea : pentru revoluția socială e numai o parte a proletariatului, pe cînd pentru reforma socială sînt numeroase elemente social-liberale. Nu vă faceți iluzii închipuindu-vă că socialismul s-ar putea instaura împotriva voinței lor ! Transformați-vă mai bine într-un partid al reformelor democratice-socialiste ! Menșevicii spun : pentru o victorie reală a revoluției noastre se pronunță numai proletariatul și partea revoluționară a micii burghezii (în primul rînd țărănimea), pe cînd pentru îngrădirea liberală a puterii vechii monarhii este „și burghezia mijlocie, și ofițerimea etc.”. De aceea să numim victorie a revoluției tranzația dintre liberali și țar, să înlocuim guvernul cu adevărat revoluționar, ca organ al insurecției, prin Dumă.

Nu, tovarăși. Aritmetica politică cunoaște metode mai complicate decît simpla numărătoare a *tuturor* elementelor „oportuniste”. Adăugirea unei opoziții șovăielnice și trădătoare la elementele revoluționare care luptă efectiv nu dă întotdeauna un plus, ci de cele mai multe ori un minus. Cei pe care interesele lor îi *obligă* să tindă la îngrădirea monarhiei și să se teamă de zdrobirea ei nu sînt în nici un caz în stare să creeze un organ al insurecției energic și cutezător. A încerca să croiești dinainte viitorul organ al insurecției după măsura acestor elemente cadete este ca și cum ai voi să croiești revoluția socială din Europa după măsura unui Naumann sau Clemenceau.

La ce contradicție ridicolă au ajuns oportuniștii noștri ! Ei vor o alianță cu burghezia mijlocie și cu ofițerimea,

într-un cuvînt cu elementele partidului cadet. Dar în acest caz lozinca adunării constituante trebuie aruncată peste bord, deoarece și cadeții o aruncă peste bord ! Să formulezi lozinca adunării constituante, inacceptabilă pentru burghezia mijlocie și pentru ofițerime, și în același timp să încerci să le atragi, impunînd moderatei și loialei Dume un rol cît se poate de revoluționar (să răstoarne guvernul, să devină guvern revoluționar provizoriu !), iată la ce absurdități ajunge Comitetul nostru Central.

Și pentru că este vorba de absurdități, în scrisoarea C.C. găsim și alte perle, mai strașnice. Ascultați : „Dacă într-adevăr, în momentul de față, nu s-ar putea desemna ca organ al puterii decît Sovietele de deputați ai muncitorilor, se poate afirma dinainte că victoria asupra guvernului în *lupta pentru putere* (victorie care presupune neapărat participarea armatei la această luptă) ar duce doar la o *dictatură militară* a armatei care va fi trecut „de partea poporului”. (Subliniat în original.)

Reflectați asupra acestei teribile tirade : dacă Sovietele de deputați ai muncitorilor *ar învinge* guvernul cu ajutorul unei părți a armatei, această trecere a armatei „de partea poporului” * ar duce la o dictatură militară !! Nu știu dacă chiar în literatura cadetă se pot găsi asemenea exemple de încercare de a intimida cu perspectiva sfîrșitului victorios al luptei. Nu știu dacă chiar d-l Struve a ajuns să spună asemenea lucruri atunci cînd în „Osvobođenje”, în vara anului 1905, și în „Polearnaia Zvezda”¹⁴¹, în primăvara anului 1906, combătea ideea insurecției armatei, afirmînd că se apropie de ideea dictaturii militare. Dacă C.C. ar fi cunoscut cel puțin revendicările formulate în mod curent de soldați și marinari în cursul nenumăratelor lor „rebeliuni” din ultimul an, ar fi văzut că aceste revendicări se rezumă *de fapt* la transformarea armatei de castă într-o armată populară, adică în miliție. Soldații și marinarii n-au știut niciodată, adică n-au știut în majoritatea cazurilor, să formuleze concluziile care decurgeau din revendicările lor, dar nu este oare clar pentru toată lumea că prestarea serviciului militar la locul de baștină și libertatea mitingurilor etc. echivalează cu

* Ghilimelele puse aici de Comitetul nostru Central vor să exprime, probabil, ironie !

crearea unei miliții? Să-și fi pierdut oare C.C. instinctul revoluționar elementar pînă-ntr-atît, încît să nu vadă deosebirea dintre revoluționarismul nobiliar al decembriștilor, revoluționarismul de intelectuali-rznocinți al ofițerilor narodoliști și revoluționarismul profund democratic, proletar și țărănesc al soldaților și marinarilor din Rusia secolului al XX-lea? Oare nu l-a izbit niciodată deosebirea esențială dintre revoluționarismul ofițerilor din epoca organizației „Narodnaia volem”, cînd masa soldaților păstra o indiferență aproape totală, și reacționarismul ofițerimii de astăzi, cînd există o puternică mișcare tocmai în masa soldaților? Pentru a crede că trecerea soldatului sau a marinarului rus de astăzi de partea Sovietelor de deputați ai muncitorilor în lupta împotriva guvernului poate fi o trecere la o dictatură militară și să consideri drept un remediu împotriva acesteia atragerea ofițerimii prin lozincă moderată „pentru Dumă” trebuie ori să-ți fi pierdut cu totul simțul realității, ori să fii mai de dreapta decît d-l Struve & Co. ! Comitetul Central al partidului social-democrat vrea să lupte împotriva năzuinței soldatului rus spre o dictatură militară, atrăgînd de partea lui ofițerimea : iată unde ne-au adus oportuniștii.

C.C. încearcă apoi să-și apere poziția sa cu totul inconsistentă, susținînd că nu este nevoie să căutăm cu tot dinadinsul un nou guvern, deoarece Duma sau rămășițele ei există și „se pot proclama Dumă de stat”, iar „gîndirea poporului, căreia îi sînt străine subtilitățile constituției scrise, a considerat și consideră Duma de stat drept un organ al puterii... Dacă trupele care au refuzat să se supună guvernului țarist pot trece în slujba unui guvern nou, acest guvern nou nu este decît Duma de stat”.

Admirabil ! Dacă „gîndirea poporului” va considera mîine drept „putere” o altă instituție legală, atunci trebuie să ne angajăm să popularizăm o astfel de prejudecată ; bine sînt înțelese sarcinile partidului revoluționar, nimic de zis. Dar pricepeți odată, dragi tovarăși, că puterea trebuie luată cu forța, prin luptă, prin insurecție. Sînt hotărîți ca deții la așa ceva ? Dacă da, fie bineveniți ; noi nu vom respinge nici un aliat în luptă. Dar dacă nu sînt hotărîți, dacă le este teamă chiar să *cbeme direct* la insurecție (o astfel de chemare este, presupunînd că cei care o lansează sînt sinceri, un început

de luptă, iar din întreaga Dumă numai social-democrații și trudovicii au făcut acest început), atunci toate discuțiile despre Dumă, ca „organ al puterii care va convoca adunarea constituantă”, nu sînt decît manilovisme dăunătoare, decît o înșelare a poporului.

Într-o altă atmosferă, rămășițele Dumei ar fi acționat altfel, spune C.C. căutînd să justifice pe cadeți, care s-au speriat chiar și de apelul de la Viborg. – Da, e adevărat, ar fi acționat altfel. Ce rezultă de aici? Că trebuie să ne străduim să creăm această *altă* atmosferă. Cum s-o facem? Ridicînd elementele capabile de luptă la nivelul conștiinței revoluționare, ridicînd conștiința lor la un nivel mai înalt decît nivelul cadeților, decît nivelul lozincilor cadete. Iar voi căutați să *justificați* timiditatea cadeților invocînd atmosfera nerevoluționară și, în același timp, *accentuați* această situație înlocuind lozincile revoluționare prin lozinci cadete!

IV

Concluzia practică pe care o trage C.C. din faimoasa lui scrisoare a 4-a e următoarea: „Trebuie să se organizeze imediat și pretutindeni manifestări locale de protest cu caracter de masă”. Scopul lor este definit astfel textual: „Să creăm o atmosferă de pregătire pentru lupta apropiată și hotărîtoare...”. Nu să ne pregătim pentru lupta apropiată și hotărîtoare, ci să creăm o atmosferă de pregătire!...

Partidul nostru a condamnat și a respins cu o rară unanimitate această lozincă a C.C. Campania acestuia cu „manifestările parțiale de protest cu caracter de masă” este *deja* pierdută. Căci prea e bătătoare la ochi absurditatea demonstrațiilor, a organizării de proteste în condițiile unui război civil care s-a întezit neasemuit de mult. Rezoluțiile unei serii întregi de comitete și conferințe de partid¹⁴² pe care le publicăm în numărul de față arată destul de clar cită indignare a provocat această lozincă a C.C. și toată politica dusă de el după dizolvarea Dumei. De aceea e de prisos să mai adăugăm ceva pentru a infirma lozinca C.C., care a fost infirmată de viață și respinsă de partid. Trebuie doar să relevăm, în primul rînd, semnificația principală a greșelii

Comitetului Central și, în al doilea rând, încercările sale nedemnitice din scrisoarea nr. 5 de a ieși din impasul în care a ajuns.

Din punct de vedere principial, greșeala C.C. constă în faptul că el nu înțelege cîtuși de puțin deosebirea dintre greva-demonstrație și greva-insurecție. Neînțelegerea acestei deosebiri după evenimentele din decembrie este de neiertat. Ne-o putem explica numai dacă ținem seama de faptul că, în nici una dintre scrisorile lui, C.C. nu a vorbit direct despre insurecția armată. Ferește-te să pui direct problema insurecției, iată o veche și permanentă tendință a oportuniștilor noștri, care decurge inevitabil din întreaga lor poziție. Această tendință ne explică de ce C.C. se îndărătnicește să vorbească numai despre greva-demonstrație, fără să spună nimic despre greva-insurecție.

Situîndu-se pe această poziție, nu se putea ca C.C. să nu se trezească în coada tuturor celorlalte partide și organizații revoluționare. Se poate spune că *toți*, cu excepția oportuniștilor din rîndurile social-democrației, și-au dat seama că problema insurecției se pune în mod inevitabil. Acestui lucru, după cum era de așteptat, i-a acordat o atenție deosebită Uniunea feroviarilor din Rusia (vezi rezoluția și raportul biroului uniunii, pe care le publicăm în numărul de față)¹⁴³. El reiese limpede dintr-o serie întreagă de apeluri semnate de cîteva organizații revoluționare (apelurile menționate mai sus : „Către armată și flotă“, „Către întreaga țărănime din Rusia“ etc.). Comitetul nostru Central a semnat aceste apeluri parcă împotriva voinței, împotriva convingerilor sale !

Într-adevăr, este imposibil să semnezi aceste apeluri și să nu observi deosebirea dintre greva-demonstrație și greva-insurecție. Caracterul contradictoriu și nestatornic al comportării C.C. sare în ochi : în propriile lui materiale (scrisorile nr. 4 și nr. 5), el nu spune nici un cuvînt despre insurecție. Dar, cînd acționează în comun cu alte organizații revoluționare, el semnează chemări la insurecție ! Lăsat de unul singur, Comitetul nostru Central alunecă inevitabil pe poziții cadete, își irosește toate forțele pentru a născoci lozinci acceptabile sau aparent acceptabile pentru cadeți. Pășind în rînd cu alte organizații revoluționare, C.C. „ține pasul“, se rușinează de lozincile sale cadete, purtîndu-se cum se cuvine.

Pentru prima oară Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia a ajuns într-o situație atât de nedemnă. Pentru prima oară el se lasă dus la remorcă în văzul tuturor. Pentru prima oară el se află în ariergardă. Datoria noastră, a tuturor membrilor P.M.S.D.R., este să facem cu orice preț și cât mai repede posibil ca să fie pentru prima și *ultima* oară.

Incapacitatea de a înțelege cauzele eșecului grevei din iulie (ultima) rezidă în întregime în greșeala principială arătată mai sus. Oricine poate să greșească în fixarea *momentului* luptei. Și nu intenționăm cîtuși de puțin să facem *din asta* o vină Comitetului Central. Dar a greși în ceea ce privește *caracterul* acțiunii, a greși în pofida tuturor avertismentelor unei serii de organizații împreună cu care C.C. a semnat apeluri la insurecție este de neiertat.

În scrisoarea nr. 5, C.C. se dedă la o polemică mărunță și meschină împotriva socialiștilor-revoluționari (dovedind doar că reprezentantul trudovicienilor a judecat mai consecvent decît ei ; ce sens au și pe cine interesează toate astea ?) și se miră că tocmai muncitorii înaintați, conștienți, nu au răspuns la chemarea pentru greva din iulie. Muncitorii înapoiți au răspuns, dar cei înaintați nu ! Și C.C. se indignează, se înfurie, mai că nu înjură.

Dacă C.C. nu s-ar fi situat pe o poziție fundamental greșită, dacă nu ar fi ajuns la un dezacord *principial* cu avangarda proletariatului, el ar fi înțeles ușor cum stau lucrurile. Muncitorii înapoiți puteau să nu cunoască încă deosebirea dintre greva-demonstrație și greva-insurecție, însă muncitorii înaintați o cunoșteau foarte bine. Atunci cînd se șpera că cei din Sveaborg și din Kronstadt vor putea fi sprijiniți în *insurecția* lor — și a existat un asemenea moment —, declararea grevei întregului popor era un lucru firesc. Desigur însă că aceasta ar fi fost (*și a și fost*) nu o grevă de protest împotriva dizolvării Dumei (cum și-a închipuit C.C.), ci o grevă cu scopul de a sprijini pe răsculați, de a *extinde* insurecția.

Dar peste o zi sau două s-a lămurit definitiv că *de data aceasta* insurecția de la Sveaborg și de la Kronstadt au fost înăbușite. Greva pentru sprijinirea celor răsculați s-a dovedit inoportună, iar o grevă-protest, o grevă-demonstrație muncitorii înaintați *nu au dorit-o* în această perioadă. Ei au

declarat tot timpul în modul cel mai clar și mai categoric (și numai C.C. al nostru nu a reușit să afle sau să înțeleagă) că vor merge la o luptă generală, hotărâtă, dar în nici un caz nu vor face grevă în scopuri demonstrative.

Așadar, eșecul grevei din iulie a dat la cap, ca să zicem așa, tacticii oportuniștilor social-democrați. Ideea grevei-demonstrație a dat faliment categoric și definitiv. A dat faliment categoric și definitiv și lozinca „manifestărilor parțiale de protest cu caracter de masă“.

Dar, pentru cine cunoaște cât de cât starea de spirit a muncitorilor din centrele mari ale Rusiei, pentru cine urmărește ceea ce se petrece acum în rândurile țărănimii, este absolut clar că ideea grevei-insurecție și lozinca pregătirii în vederea insurecției nu numai că nu și-au pierdut importanța, nu numai că nu sînt depășite, ci, dimpotrivă, prind și cîștigă teren pretutindeni.

V

Să facem bilanțul acestei scurte analize a tacticii menșevice din zilele critice care au urmat după dizolvarea Dumei.

În tot decursul perioadei Dumei, menșevicii au preconizat sprijinirea Dumei în ansamblu, sprijinirea cadeților (sub forma sprijinirii revendicării de a se forma un guvern desemnat de Dumă). Bolșevicii au căutat cu insistență să separe pe trudovici de cadeți și au susținut ideea formării unui „comitet executiv alcătuit din reprezentanții grupurilor de stînga din Dumă“.

A cui tactică s-a dovedit a fi justă acum, după dizolvarea Dumei? Împreună cu cadeții am reușit să lansăm doar timidul apel de la Viborg. Cadeții, *ca partid*, n-au sprijinit acest apel, n-au luat parte nici la agitația de partid în favoarea lui și nici n-au dus în continuare o activitate de acest gen. Pînă și menșevicii noștri au recunoscut imediat insuficiența acestui apel. Timidul apel de la Viborg a fost urmat de alte apeluri, mai hotărîte și mai îndrăznețe. Unirea unor foști membri ai Dumei, realizată în mod individual, a fost urmată de unirea „comitetelor“ a două grupuri din Dumă, care au semnat o serie de apeluri și au participat la o serie

de consfătuiri revoluționare, *declarându-se de acord să creeze un consiliu militar al revoluției.*

Care au fost cele două grupuri care s-au menținut ca grupuri, ca colective după dizolvarea Dumei, care nu și-au pierdut cumpătul fiindcă au pierdut terenul „constituțional“?

Au fost social-democrații și *trudovicii*. „Comitetul executiv al grupurilor de stînga“, pe care l-au preconizat bolșevicii, sprijinind *ideea* formării lui, *a devenit realitate*. Grupul *trudovic a dat naștere* unei noi organizații *revoluționare*, care și-a creat *noi* legături în rîndurile țărănimii, iar cadeții au murit politicește, întocmai cum au prezis bolșevicii subliniind că „viermii mișună în jurul cadavrelor, nu în jurul oamenilor vii“ *.

Acordul de luptă al social-democraților cu *trudovicii*, cu socialiștii-revoluționari etc. a devenit *fapt*, învederat de apelerile enumerate mai sus. Noi am pierdut însă – și, desigur, am pierdut mult – din cauză că ne-am apucat *tîrziu* de acest lucru, fără să fi chibzuit din timp asupra lui, fără să fi pregătit treptat terenul, așa cum au recomandat bolșevicii să se procedeze încă în proiectul de rezoluție pentru Congresul de unificare.

Volentem ducunt fata, nolentem trahunt, ceea ce ar veni cam așa : omul politic conștient merge înaintea evenimentelor, iar cel inconștient este tîrît de evenimente. Bolșevicii au insistat timp de luni de zile, dacă nu chiar timp de un an întreg, asupra *inevitabilității* încheierii unor alianțe de luptă cu democrația revoluționară și asupra importanței unei apropieri a proletariatului de țărănimea înaintată în vederea luptei. Dizolvarea Dumei *a impus* această cale, iar menșevicii, după cum am arătat cînd am analizat toate episoadele tacticii C.C., s-au dovedit a fi nepregătiți, fiind „antrenați“, împotriva voinței și conștiinței lor, de cotitura „neașteptată“ a evenimentelor.

Să luăm problema insurecției. Menșevicii s-au străduit din răspuțeri „să se sustragă“ de la această problemă. La Congresul de unificare, ei au adoptat chiar o rezoluție *împotriva* insurecției armate. Acum, în „scrisorile“ nr. 4 și nr. 5 pe care

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 329. — Nota red.

C.C. le scrie singur, fără indicații din partea altor organizații revoluționare, ei *nu pomenesc nimic* despre insurecție. În schimb însă, cînd C.C. scrie ceva *împreună* cu aceste organizații la indicațiile lor, rezultă chemări directe și hotărîte la insurecție. Atunci și lozincile sînt revoluționare. Atunci nu se mai spune un cuvînt nu numai despre reluarea sesiunii Dumei, dar nici despre convocarea unei adunări constituante prin intermediul Dumei. Dimpotrivă, putem citi următoarele (în apelul „Către întregul popor“): „*Nu o Dumă lipsită de putere, ci o adunare constituantă cu puteri depline pe baza votului etc., iată scopul pe care trebuie să și-l propună poporul. Și nu miniștrii țariști, ci o putere care să se sprijine pe poporul revoluționar trebuie să convoace această adunare*“ (subliniat de noi). Iată ce limbaj energic folosește Comitetul nostru Central atunci cînd se află în tovarășia revoluționarilor mic-burhezi, de pildă a comitetului Grupului trudovic sau a Partidului socialist polonez!

Să luăm, în sfîrșit, problema guvernului revoluționar provizoriu. Timp de un an și jumătate, menșevicii noștri, în frunte cu Plehanov, au căutat să demonstreze că participarea social-democraților alături de revoluționarii burhezi la un astfel de guvern este inadmisibilă și că a lansa lozincă instituirii unui guvern revoluționar provizoriu înseamnă blanquism, iacobinism și cîte alte păcate.

Și ce vedem? Duma a fost dizolvată, iar C.C. este nevoit să pună *tocmai* problema unui guvern revoluționar provizoriu, problema componenței acestuia. El dovedește din capul locului o totală lipsă de pregătire pentru rezolvarea acestei probleme: el nu înțelege nici măcar faptul că guvernul revoluționar provizoriu este *un organ al insurecției*. C.C. propune ca rămășițele Dumei – social-democrații, trudovicii și o parte din cadeți – să se proclame guvern revoluționar provizoriu. Dar gîndiți-vă, tovarăși, ce ar însemna asta: *voi propuneți socialiștilor să participe la un guvern revoluționar provizoriu împreună cu revoluționarii burhezi!* Și o faceți știind că social-democrații constituie o *minoritate infimă* față de trudovici și de cadeții de stînga! Vai, vai! La primul contact cu realitatea, praful s-a ales din toată flecăreala doctrinaristă despre *inadmisibilitatea* participării

social-democraților alături de revoluționarii burghezi la un guvern provizoriu. Toate subterfugiile la care s-a recurs pentru a se justifica această hotărîre greșită prin false referiri la Marx se risipesc ca fumul. Mai mult : pe lângă *revoluționarii* burghezi (trudovicii, socialiștii-revoluționarii, p.p.s-iștii, o parte din Uniunea țărănească, din Uniunea feroviarilor și din Asociația corpului didactic), „riguroșii” noștri pseudomarxiști vor să bage cu orice preț în viitorul guvern provizoriu și pe *conciliatorii* burghezi (cadeții) !

Da, e greu să-ți închipui un eșec mai total al tacticii oportuniste decît cel pe care l-a suferit Comitetul nostru Central după dizolvarea Dumei. Trebuie să scoatem partidul nostru din această mlaștină pînă nu va fi prea tîrziu.

„Proletarii” nr. 1
din 21 august 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PE MARGINEA EVENIMENTELOR ZILEI

„Ziua sîngeroasă“ de la Varşovia și din alte orașe din Polonia¹⁴⁴, atentatul împotriva lui Stolîpin, asasinarea lui Min¹⁴⁵, toate acestea au stîrnit un interes general pentru problema „acțiunilor de partizani“, ca să folosim o expresie devenită uzuală în partid și consacrată de rezoluția Congresului de unificare.

Redacția intenționează să publice în viitorul apropiat unul sau mai multe articole în care să analizeze amănunțit și pe cît posibil sub toate aspectele această problemă atît de importantă*. Deocamdată, pentru ca cititorii noștri să nu rămînă nelămuriți în privința părerilor noastre, ne vom limita la o serie de scurte observații, care, în articolele următoare, vor fi expuse pe larg și formulate mai precis.

Prima observație. Exagerările sînt întotdeauna dăunătoare și nici un socialist nu se îndoiește de faptul că, atunci cînd se organizează acțiuni de partizani, trebuie să se țină seama de starea de spirit a maselor largi. De aceea socotim absolut necesar să se ia în considerație părerea Bundului, care cunoaște condițiile de activitate din Varşovia și starea de spirit a maselor de acolo (și care, pe cît se pare, este în această privință, de acord cu social-democrația polonezi), și anume părerea că P.P.S. „a sărit peste cal“. Aici este o chestiune de fapt la care nu sîntem în măsură să răspundem. Nu trebuie să sari niciodată peste cal ; dar ar fi greșit ca,

* Vezi V. I. Lenin, Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 203—214. —
Nota red.

pe baza unor cazuri de „exagerare“ izolate, să conchidem că o anumită formă de luptă trebuie respinsă.

În general, considerăm intensificarea luptei de partizani în Rusia după dizolvarea Dumei drept un fapt pozitiv. Lupta nimicitoare și necruțătoare a partizanilor împotriva zbirilor guvernului ni se pare oportună și utilă.

A doua observație. C.C. al partidului nostru greșește fără doar și poate, greșește profund declarând în adaosul la „scrisoarea“ a 4-a (cătore organizațiile de partid): „Se înțelege de la sine că partidul respinge, ca și pînă acum, așa-numitele acțiuni «de partizani»“.

Nu-i adevărat. Noi ne supunem hotărîrilor congresului, dar nu ne vom supune în nici un caz hotărîrilor C.C. care încalcă aceste hotărîri. Oricine își va da osteneala să citească cu atenție rezoluția Congresului de unificare intitulată „Despre acțiunile de partizani“ își va da seama lesne că partidul nostru respinge o formă de acțiuni de partizani, admite o a doua formă și recomandă o a treia.

Rezoluția respinge categoric exproprierea bunurilor particulare. Ea nu respinge exproprierea bunurilor statului, dar o condiționează în mod riguros („în cazul instituirii unor organe ale puterii revoluționare în localitatea respectivă“ etc.).

Apoi rezoluția congresului admite acțiuni de partizani fără exproprierea bunurilor, adică admite „teroarea“, admite acțiunile de partizani care urmăresc suprimarea dușmanilor. Acest lucru este exprimat clar și fără echivoc chiar în primele cuvinte din partea de rezoluție propriu-zisă :

„Congresul hotărăște : 1) admitînd – paralel (toate sublinierile ne aparțin) cu pregătirea forțelor revoluționare pentru viitoarea insurecție, pregătire care are la bază organizarea maselor muncitorești – inevitabilitatea unei lupte active împotriva terorii guvernamentale și a actelor de violență ale sutelor negre, este necesar“... (urmează interdicția furtului, a confiscării de bunuri particulare etc.).

Hotărîrea congresului citată de noi este absolut clară. „Paralel“ cu munca în mase se admite „lupta activă“ împotriva zbirilor, adică, indiscutabil, suprimarea lor prin „acțiuni de partizani“.

În rezoluție nu există decît următoarea îngrădire a *acestei* a doua forme de acțiuni de partizani (suprimarea zbirilor) : „*să se evite* violarea proprietății particulare a cetățenilor *pașnici, cu excepția* cazurilor (luați aminte !) cînd acest lucru este un rezultat *involuntar* al luptei împotriva cîrmuirii *sau* cînd, de pildă în cazul ridicării de baricade, este impus de necesitățile luptei directe“.

Prin urmare, violarea proprietății private, de pildă confiscarea trăsurilor etc. pentru baricade, este admisibilă atunci cînd ea este impusă de *lupta directă*. Cînd *nu există* luptă directă, congresul recomandă *să se evite* violarea securității personale a cetățenilor „pașnici“, dar imediat prevede o *excepție*, și anume : congresul *nu pune în vina* participanților la acțiunile de partizani violarea „involuntară“ a securității personale ca rezultat al luptei împotriva cîrmuirii.

În sfîrșit, congresul *recomandă* direct partidului o altă formă de acțiuni de partizani, hotărînd fără nici un fel de rezerve și opreliști : „armamentul și munițiile aparținînd stăpînirii *vor fi capturate ori de cîte ori* se va ivi o posibilitate în această direcție“.

De pildă : sergenții de stradă au armament care aparține stăpînirii. „Iată o posibilitate...“

A treia observație. Sfătuim numeroasele grupuri de luptă ale partidului nostru să iasă din inactivitate și să întreprindă o serie de acțiuni de partizani, respectînd întocmai hotărîrile congresului ; adică să nu exproprieze bunurile în nici un caz, „să violeze“ cît mai puțin „securitatea personală“ a cetățenilor pașnici și să violeze *cît mai mult* securitatea personală a copoilor, a pogromiștilor *activi*, a superiorilor din cadrul poliției, armatei, flotei *etc. etc.* Iar „armamentul și munițiile aparținînd stăpînirii să fie capturate *ori de cîte ori* se va ivi o posibilitate în această direcție“.

„Proletarii“ nr. 1
din 21 august 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE „CONGRESUL MUNCITORESC“

Ziarul „Tovariși“ publică o notă din care rezultă că tov. Akselrod face agitație în favoarea convocării unui „congres muncitoresc“¹⁴⁶. După cum șintem și noi informați, menșevicii fac într-adevăr agitație în acest scop. Socotim o datorie de partid ca asemenea probleme să fie discutate deschis. Sau se consideră că agitația dusă de menșevicii cei mai de vază în favoarea convocării unui congres muncitoresc *deschis* trebuie desfășurată *pe ascuns* de partid? Dacă Akselrod nu are posibilitatea de a-și expune părerile în presă, îi punem la dispoziție coloanele ziarului nostru.

„Proletarii“ nr. 1
din 21 august 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎNVĂȚĂMINTELE INSURECȚIEI DIN MOSCOVA

Cartea „Moscova în decembrie 1905” (Moscova, 1906) a apărut cum nu se poate mai la timp. Însușirea experienței insurecției din decembrie este o sarcină imediată a partidului muncitoresc. Din păcate, această carte seamănă cu un butoi de miere în care s-a turnat o lingură de catran : ea cuprinde, alături de un material extrem de interesant, deși incomplet, concluzii cit se poate de confuze și de banale. Despre aceste concluzii vom vorbi în alt loc * ; acum ne oprim asupra problemelor politice de actualitate stringentă, asupra învățămintelor insurecției din Moscova.

Forma principală a mișcării din decembrie de la Moscova au constituit-o greva pașnică și demonstrațiile. Imensa majoritate a masei muncitorești a participat în mod activ numai la aceste forme de luptă. Dar tocmai acțiunea din decembrie de la Moscova a demonstrat în mod evident că greva generală, ca formă de luptă principală și de sine stătătoare, este depășită, că mișcarea trece cu o forță spontană, irezistibilă peste acest cadru strîmt, dînd naștere unei forme de luptă superioare : insurecția.

Declarînd greva, toate partidele revoluționare, toate sindicatele din Moscova știau și simțeau că ea se va transforma inevitabil în insurecție. La 6 decembrie Sovietul de deputați ai muncitorilor a hotărît „să se urmărească transformarea grevei în insurecție armată”. De fapt însă nici o organizație n-a fost pregătită pentru acest lucru ; pînă și Consiliul unit al drujinelor de luptă¹⁴⁷ vorbea (*la 9 decembrie !*) despre

* Vezi volumul de față, pag. 384—388. — Nota red.

insurecție ca despre un țel îndepărtat și nu încapă îndoială că lupta de stradă s-a desfășurat peste capul și fără participarea lui. Organizațiile *au fost depășite de creșterea mișcării și de amploarea ei.*

Greva se transforma în insurecție, în primul rând, sub presiunea condițiilor obiective create după octombrie. Greva generală nu mai putea lua guvernul prin surprindere; el organizase o contrarevoluție gata să treacă la acțiuni militare. Atît mersul general al revoluției ruse după octombrie cît și succesiunea evenimentelor la Moscova în zilele din decembrie au însemnat o uimitoare confirmare a uneia dintre tezele profunde ale lui Marx: revoluția se dezvoltă creînd o contrarevoluție unită și puternică, adică silînd pe inamic să recurgă din ce în ce mai mult la mijloace extreme de apărare și făurînd astfel mijloace de atac din ce în ce mai puternice ¹⁴⁸.

La 7 și 8 decembrie are loc o grevă pașnică, demonstrații pașnice de masă. În seara zilei de 8 decembrie este asediat Acvariul ¹⁴⁹. În cursul zilei de 9 decembrie, dragonii reprimă mulțimea adunată în piața Strastnaia. În aceeași seară este distrusă clădirea gimnaziului Fidler ¹⁵⁰. Avîntul crește. Pe străzi mulțimea neorganizată ridică în mod cu totul spontan și cu nesiguranță primele baricade.

La 10 decembrie artileria deschide focul asupra baricadelor și a mulțimii aflate pe străzi. Baricadele sînt ridicate acum cu multă siguranță, și nu în mod izolat; această acțiune capătă un caracter categoric de masă. Întreaga populație a ieșit în stradă; toate arterele principale ale orașului sînt împînzite de o rețea de baricade. Timp de cîteva zile se desfășoară o aprigă luptă de partizani a drujinelor de luptă împotriva trupelor, luptă care istovește trupele, silînd pe Dubasov să implore să i se trimită întăriri. De-abia la 15 decembrie forțele guvernului reușesc să dețină superioritatea deplină, iar în ziua de 17 regimentul Semionovski distruge Presnea, ultimul bastion al insurecției.

De la greve și demonstrații la baricade izolate. De la baricade izolate la construirea de baricade în masă și la lupte de stradă cu armata. Peste capul organizațiilor, lupta proletară de masă a trecut de la greve la insurecție. Iată cea mai

mare cucerire istorică a revoluției ruse pe care ne-a adus-o decembrie 1905, cucerire plătită, ca și toate cele de pînă atunci, cu prețul celor mai dureroase jertfe. De la greva politică generală, mișcarea s-a ridicat pe o treaptă superioară. Ea a silit reacțiunea să meargă *pînă la capăt* pe calea împotrivrării, apropiind astfel în foarte mare măsură clipa în care revoluția va merge și ea pînă la capăt în ceea ce privește folosirea metodelor de ofensivă. Reacțiunea *n-are cum* să meargă mai departe de bombardarea baricadelor, a clădirilor și de mitralierea mulțimii de pe stradă. Revoluția însă poate merge mai departe de acțiunea drujinelor din Moscova, poate merge mult mai departe, atît în lărgime cît și în adîncime. Și ea a pășit mult înainte după evenimentele din decembrie. Baza crizei revoluționare a devenit infinit mai largă ; tăișul sabiei trebuie să fie acum mai bine ascuțit.

Proletariatul a sesizat înaintea conducătorilor săi schimbarea survenită în condițiile obiective ale luptei, schimbare care a impus trecerea de la grevă la insurecție. Ca întotdeauna, practica a luat-o înaintea teoriei. Grevă pașnică și demonstrațiile au încetat dintr-o dată să-i satisfacă pe muncitori, care se întrebau : ce va fi mai departe ? – cerînd acțiuni mai energice. Directiva de a se ridica baricade a sosit în cartiere cu mare întîrziere, atunci cînd în centru construcția lor era în toi. Muncitorii au pornit cu toții la treabă, dar, *nefiind satisfăcuți cu atît*, au început să se întrebe : și ce vom mai face după asta ? – cerînd acțiuni energice. Noi, conducătorii proletariatului social-democrat, ne-am pomenit în decembrie în situația comandantului care și-a dispus atît de prost regimentele, încît majoritatea trupelor sale n-au participat activ la luptă. Masele muncitorești căutau directive privitoare la acțiuni energice de masă, dar nu le primeau de nicăieri.

Îată deci cît poate fi de obtuz punctul de vedere al lui Plehanov că nu trebuia începută o grevă prematură, că „nu trebuia să se pună mîna pe arme“, punct de vedere îmbrățișat pe dată de toți oportuniștii. Dimpotrivă, ar fi trebuit să se pună mîna pe arme într-un mod mai hotărît, mai energetic, mai ofensiv ; ar fi trebuit să se explice maselor că acțiunile lor nu se pot limita la greva pașnică și să li se arate necesitatea unei lupte armate neînfricate și necruțătoare. Iar

acum trebuie să recunoaştem, în sfârşit, deschis şi în auzul tuturor, insuficienţa grevelor politice, trebuie să desfăşurăm în cele mai largi mase agitaţia în favoarea insurecţiei armate, fără a disimula această chestiune prin nici un fel de „trepte prealabile“, fără a o estompa cîtuşi de puţin. Ar însemna să ne înşelăm noi înşine şi să înşelăm şi poporul dacă am ascunde maselor că este necesar să ducem o luptă înverşunată, singeroasă, nimicitoare şi că aceasta este sarcina imediată a viitoarei acţiuni.

Iată primul învăţămînt al evenimentelor din decembrie. Al doilea învăţămînt se referă la caracterul insurecţiei, la modul cum trebuie dusă ea, la condiţiile trecerii trupelor de partea poporului. În anipa dreaptă a partidului nostru este foarte răspîndită o părere cît se poate de unilaterală în legătură cu această trecere. Nu se poate porni la luptă, zic ei, împotriva unei armate moderne ; trebuie ca armata să devină revoluţionară. Bineînţeles, nu poate fi vorba de o luptă serioasă decît atunci cînd revoluţia ia un caracter de masă, cuprinzînd însăşi armata. Munca în rîndurile armatei este, de bună seamă, necesară. Nu trebuie însă să ne închipuim această trecere a armatei ca un act simplu şi izolat, rezultat al unei acţiuni de convingere, pe de o parte, şi al conştiinţei, pe de altă parte. Insurecţia din Moscova ne arată în mod concret cît de stereotipă şi de sterilă este această concepţie. În realitate, şovăielile armatei, inevitabile în orice mişcare cu adevărat populară, duc, în condiţiile întezirii luptei revoluţionare, la o adevărată *luptă pentru cîştigarea armatei*. Insurecţia din Moscova ne arată o luptă crîncenă, înverşunată între reacţiune şi revoluţie pentru cîştigarea armatei. Însuşi Dubasov a declarat că din cei 15 000 de soldaţi ai garnizoanei din Moscova se putea pune bază numai pe 5 000. Guvernul s-a luptat să reţină pe şovăielnici, recurgînd la cele mai felurite şi mai desperate măsuri : încercînd să-i convingă, linguşindu-i, dăruindu-le ceasornice, bani etc., îmbătîndu-i cu votcă, amăgindu-i, intimidîndu-i, închizîndu-i în cazărmi, luîndu-le armele, smulgînd din rîndurile lor, prin trădare şi violenţă, pe soldaţii bănuîţi a fi dintre cei pe care nu se poate pune bază. Trebuie să avem curajul să recunoaştem direct şi deschis că în această privinţă am rămas în urma guvernului. N-am ştiut

să folosim forțele de care dispunem pentru a duce o luptă tot atât de activă, îndrăzneată, întrepidă și ofensivă în vederea cîștigării armatei șovăitoare ca aceea pe care a pornit-o și a desfășurat-o guvernul. Noi am început și vom continua cu și mai multă perseverență „prelucrarea” ideologică a armatei. Dar am fi niște pedanți neputincioși dacă am uita că în momentul insurecției, pentru cîștigarea armatei, este necesară și o luptă fizică.

Proletariatul din Moscova ne-a dat în zilele din decembrie admirabile lecții de „prelucrare” ideologică a trupelor, ca aceea de la 8 decembrie din piața Strastnaia, cînd mulțimea i-a înconjurat pe cazaci, s-a amestecat printre ei, a fraternizat cu ei, i-a convîns să dea îndărăt. Sau la 10 decembrie, în cartierul Presnea, cînd două tinere muncitoare, purtînd steagul roșu în fruntea unei mulțimi de 10 000 de oameni, au alergat în întîmpinarea cazacilor strigîndu-le : „Ucideți-ne ! steagul nu ni-l veți lua decît o dată cu viața !”. Cazacii, intimidați, și-au întors căii, în timp ce mulțimea striga : „Trăiască cazacii !”. Aceste exemple de vitejie și de eroism trebuie să-i rămîină proletariatului veșnic întipărite în minte.

Iată însă și exemple care arată că Dubasov ne-a luat-o înaintea. La 9 decembrie, pe strada Bolșaiia Serpuhovskaia, soldații vin spre insurgenți cîntînd Marsilieza. Muncitorii trimit la ei delegați. Între timp Malahov în persoană sosește, galopînd nebunește în fața soldaților. Malahov a venit la timp, iar muncitorii au întîrziat. El rostește un discurs înflăcărat, care îi face pe soldați să șovăie, iar apoi îi duce, înconjurați de dragoni, și-i închide în cazarmă. Malahov a reușit, spre deosebire de noi, să ajungă la timp, deși la apelul nostru se ridicaseră în două zile 150 000 de oameni, care ar fi putut și ar fi trebuit să organizeze serviciul de patrulare pe străzi. Malahov i-a înconjurat pe soldați cu dragoni, noi n-am reușit însă să-i înconjurăm pe Malahovi cu bombiști. Noi puteam și trebuia să facem acest lucru, și presa social-democrată (vechea „Iskră”¹⁵¹) a arătat de mult că exterminarea fără oruțare a șefilor militari și ai autorităților civile este o datorie a noastră în timpul insurecției. Pe cît se vede, cele petrecute pe strada Bolșaiia Serpuhovskaia s-au repetat, în mare, și în fața cazarmii Nesvijski, și în fața cazarmii Krutički, și atunci

cînd proletariatul a încercat „să scoată din luptă” regimentul Ekaterinoslav, și atunci cînd au fost trimiși delegați la pionierii din Aleksandrov, și cu ocazia reîntoarcerii artileriei din Rostov care fusese trimisă la Moscova, și cînd au fost dezarmați pionierii la Kolomna etc. În momentul insurecției n-am fost la înălțimea sarcinii noastre de luptă pentru cîștigarea trupelor șovăitoare.

Evenimentele din decembrie au confirmat în mod concret încă o teză profundă a lui Marx dată uitării de oportuniști, și anume că insurecția este o artă și că regula principală a acestei arte este să acționezi cu cea mai mare hotărîre și să *trece la ofensivă*¹⁵². Noi nu ne-am însușit îndeajuns acest adevăr. N-am învățat noi înșine și nici n-am făcut ca masele să cunoască îndeajuns această artă, această regulă a ofensivei cu orice preț. Trebuie să luptăm acum cu toată energia pentru a cîștiga timpul pierdut. Nu este suficient să ne grupăm oamenii după atitudinea pe care o au față de lozincile politice, trebuie să-i grupăm și după atitudinea față de insurecția armată. Cine este împotriva ei, cine nu se pregătește pentru ea trebuie să fie izgonit fără cruțare din rîndurile adeptilor revoluției, să fie alungat în tabăra adversarilor ei, a celor lași sau trădători, căci se apropie ziua cînd forța evenimentelor, cînd condițiile luptei ne vor sili să deosebim după acest criteriu pe dușmani de prieteni. Noi nu trebuie să propagăm pasivitatea, simpla „așteptare” a momentului cînd armata „va trece” de partea noastră ; nu, noi trebuie să susținem sus și tare necesitatea ofensivei îndrăznețe și a atacului armat, necesitatea de a extermina, în timpul insurecției, pe șefii militari și de a desfășura cea mai energică luptă pentru cîștigarea trupelor șovăitoare.

Al treilea mare învățămînt pe care ni l-a dat Moscova se referă la tactica și la organizarea forțelor în vederea insurecției. Tactica militară depinde de nivelul tehnicii militare ; Engels a dat marxștilor mură-n gură acest adevăr¹⁵³. Astăzi tehnica militară nu mai este cea de la mijlocul secolului al XIX-lea. Ar fi o prostie să opui azi artileriei mulțimea și să aperi baricadele cu revolverul. Pe bună dreptate scrie Kautsky că în urma evenimentelor de la Moscova e cazul să fie reexamineate concluziile lui Engels și că Moscova a făurit

„o nouă tactică a luptei de baricadă“¹⁵⁴. Această tactică este tactica războiului de partizani. Organizarea impusă de ea constă în detașamente mobile și foarte mici, formate din zece, trei și chiar doi oameni. Acum poți întâlni la noi, adesea, social-democrați care chicotesc ori de câte ori vine vorba de aceste grupuri de cinci sau de trei. Dar aceste chicoteli nu sînt decît un mijloc ieftin de a închide ochii în fața *noii* tactici și organizări impuse de lupta de stradă în condițiile tehnicii militare moderne. Citiți cu atenție relatările despre insurecția din Moscova, domnilor, și veți înțelege ce legătură există între „grupurile de cinci“ și problema „noii tactici a luptei de baricadă“.

Moscova a scos la iveală această nouă tactică, dar nu a dezvoltat-o încă, nu a desfășurat-o încă în proporții vaste, cu adevărat de masă. Drujinicii erau puțini la număr, masa muncitorească n-a căpătat lozinca dezlănțuirii de atacuri îndrăznețe și n-a aplicat-o, detașamentele de partizani au avut un caracter prea uniform, armele și metodele lor de luptă au fost insuficiente, ele nu s-au priceput aproape de loc să conducă mulțimea. Trebuie să câștigăm și vom câștiga timpul pierdut, învățînd din experiența Moscovei, răspîndind această experiență în mase, trezind spiritul creator al maselor înseși în vederea dezvoltării ei. Războiul de partizani, teroarea de masă desfășurată aproape fără încetare în întreaga Rusie după evenimentele din decembrie, vor contribui, fără îndoială, ca masele să învețe să aplice o tactică justă în momentul insurecției. Social-democrația trebuie să admită și să introducă în tactica sa această teroare de masă, bineînțeles organizînd-o și controlînd-o, subordonînd-o intereselor și condițiilor mișcării muncitorești și ale luptei revoluționare generale, înlăturînd și lichidînd fără cruțare orice deformare „lumpenproletară“ a acestui război de partizani, așa cum au lichidat-o, admirabil și necruțător, moscovitii în zilele insurecției și letonii în zilele faimoaselor republici letone.

În ultimul timp, tehnica militară a înregistrat noi progrese. În războiul japonez s-a folosit grenada. Industria de armament a lansat pe piață pușca automată. Și una și cealaltă încep să

fie folosite cu succes în revoluția rusă, dar în proporții cu totul insuficiente. Noi putem și trebuie să folosim perfecționările tehnice, să învățăm detașamentele muncitorești să fabrice bombe în cantități mari, să ajutăm aceste detașamente și drujinele noastre de luptă să se aprovizioneze cu explozivi, focoașe și puști automate. Dacă masele muncitorești vor participa la insurecția din orașe, dacă ele vor ataca în masă pe dușman, dacă vom duce o luptă hotărâtă și pricepută pentru cîștigarea armatei, care după dizolvarea Dumei, după cele petrecute la Sveaborg și la Kronstadt șovăie și mai mult, dacă va fi asigurată participarea satelor la lupta comună în viitoarea insurecție armată din întreaga Rusie, victoria va fi a noastră !

Să ne desfășurăm deci mai larg activitatea și să ne formulăm cu mai multă îndrăzneală sarcinile, însușindu-ne învățăminte la marelui zădărnici zile ale revoluției din Rusia. La baza activității noastre stă aprecierea justă a intereselor claselor și a necesităților dezvoltării întregului popor în momentul de față. În jurul lozincii : răsturnarea regimului țarist și convocarea unei adunări constituante de către un guvern revoluționar, grupăm și vom grupa o parte tot mai mare a proletariatului, a țărănimii și a armatei. Dezvoltarea conștiinței maselor rămîne, ca întotdeauna, baza și conținutul principal al întregii noastre activități. Să nu uităm însă că momente ca acesta prin care trece astăzi Rusia adaugă la această sarcină generală, permanentă și fundamentală sarcini deosebite, speciale. Să nu devenim pedanți și filistini, să nu ne eschivăm de la aceste sarcini deosebite ale momentului, de la aceste sarcini speciale pe care le implică formele actuale de luptă, prin referiri lipsite de conținut la îndatoririle noastre permanente și invariabile în toate condițiile și în toate timpurile.

Să nu uităm că se apropie o mare luptă de masă. Ea va fi insurecția armată. Ea trebuie să fie, pe cît posibil, simultană. Masele trebuie să știe că pornesc la o luptă armată, singeroasă, înverșunată. Disprețul față de moarte trebuie să se răspîndească în mase și să ne asigure victoria. Ofensiva contra dușmanului trebuie să fie cît se poate de energică, atacul

și nu apărarea trebuie să devină lozinca maselor, exterminarea necruțătoare a dușmanului să devină sarcina lor ; organizarea luptei să fie mobilă și suplă ; elementele șovăitoare ale armatei să fie antrenate la luptă activă. Partidul proletariatului conștient trebuie să-și facă datoria în această măreață luptă.

„Proletarii” nr. 2
din 29 august 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

OSCILĂRI ÎN DOMENIUL TACTICII

Am primit nr. 6 din „Dnevnik Soțial-Demokrata“ al lui Plehanov : 12 pagini tipărite la Geneva. Constatăm cu plăcută surprindere că de data aceasta presa burghezo-liberală rusă, prin excepție, s-a abținut să-l laude pe Plehanov. Probabil că dizolvarea Dumei a dizolvat optimismul tov. Plehanov, ne-am zis noi văzînd că ziarele liberale anunță apariția nr. 6 din „Dnevnik“ fără a reproduce, ca de obicei, pasaje din această publicație însoțite de comentarii aprobative.

Într-adevăr, în nr. 6 din „Dnevnik“ tov. Plehanov părăsește poziția aripii de extremă dreaptă a menșevismului, pe care se situase (împreună cu tov. Rahmetov) în perioada Dumei. El a rămas cu totul străin de poziția menșevicilor, care tind să *atenueze* lozinca revoluționară „pentru adunarea constituantă“, adăugîndu-i cuvintele „prin Dumă“ și „pentru Dumă“ etc. Plehanov arată, pe bună dreptate, că nu se poate concepe altă lozincă decît lozinca convocării adunării constituante și critică pe drept cuvînt manifestul de la Viborg, din care această lozincă lipsește. Plehanov a rămas cu totul străin și de tendința menșevică de a lega neapărat „acțiunea“ de Dumă, chiar dacă este vorba de o acțiune nepregătită, parțială și imediată și nu de una generală mai tîrzie și mai matură. În sfîrșit, de data asta Plehanov nu numai că nu adaptează lozincile social-democrației la lozincile cadete, nu numai că nu identifică pe cadeți cu democrația burgheză în general, ci, dimpotrivă, îi critică direct și fățiș pentru inconsecvența lor (iată de ce ziarele cadete nu mai vorbesc de Ple-

hanov I), opunând în modul cel mai hotărît *cadeților* țărâni-mea „muncitoare“.

Toate acestea ne bucură cât se poate de mult. Din păcate însă, mai găsim la Plehanov o serie întregă de reticențe și de oscilări în domeniul tacticii.

Plehanov reproșează pe bună dreptate autorilor apelului de la Viborg că „s-au limitat“ la îndemnul de a refuza plata impozitelor și de a nu se prezenta la recrutare, că tind să rămână pe terenul legalității. Trebuia, arată el, să se spună: „Pregătiți-vă, se apropie momentul“. Trebuia să fie lansată lozincă adunării constituante.

Dar refuzul de a plăti impozite etc. este *un mijloc* de luptă. Convocarea adunării constituante este *scopul* imediat al luptei. Reproșând *cadeților* tendința de a se limita la un singur mijloc de luptă ar fi trebuit să indice alte mijloace și să arate condițiile folosirii lor, însemnătatea lor etc. Nu este just să ocolești această problemă, așa cum face Plehanov, spunând că „ne ajunge grija zilei de azi“. Social-democrația este datoare să conducă proletariatul nu numai formulând lozinci juste, ci și alegând cele mai hotărâte și mai raționale *mijloace* de luptă. Experiența revoluției ruse ne oferă suficient material care ne arată că, o dată cu extinderea sarcinilor de luptă, o dată cu lărgirea masei care participă la luptă, se schimbă și mijloacele, procedeele, metodele de luptă, care devin mai hotărâte, mai ofensive. Tocmai într-un moment ca acesta pe care îl trăim astăzi nu trebuie să trecem sub tăcere problema diferitelor mijloace de luptă, ca, de pildă, greva politică, insurecția armată etc., ci s-o studiem cu toată atenția. Iată care este grija zilei de azi, și muncitorii înaintați ne cer, pe drept cuvânt, răspuns la aceste probleme.

Analizând revendicarea adunării constituante în raport cu interesele diferitelor clase, Plehanov face distincție între *trei* clase. (1) În ceea ce privește proletariatul, el constată că interesele de clasă ale acestuia coincid întru totul cu interesele întregului popor. (2) În ceea ce privește „țărâni-me muncitoare“, el arată că, în anumite condiții, e posibil ca interesele acesteia să nu concorde cu interesele întregului popor, dar subliniază că „interesele ei de clasă“ cer convocarea adunării constituante. (3) În ceea ce privește „păturile pe care le

reprezintă partidul cadet“, el recunoaște că „interesele“ lor „de clasă“ le vor face să privească cu neîncredere convocarea adunării constituante, că acest lucru va dovedi că ei „se împacă“ cu acțiunile d-lor Stolîpini, că se tem de pierderea pământurilor moșierești fără nici o despăgubire etc. În încheiere, Plehanov declară că „nu vrea să se lanseze în previziuni“ afirmând că la cadeți interesele de clasă vor trece înaintea intereselor întregului popor sau invers.

Previziunile sînt legate numai de viitor ; or, renunțarea cadeților la lozinca adunării constituante și la lupta revoluționară în vederea convocării ei este un fapt de domeniul prezentului. A trece acest lucru sub tăcere este nu numai inutil, ci și dăunător. Iar dacă nu-l treci sub tăcere trebuie, evident, să admiți formula : „Proletariatul împreună cu țărăimea muncitoare conștientă împotriva cadeților nestatornici și șovăielnici“. Plehanov s-a apropiat foarte mult de această directivă tactică, care decurge în mod necesar din felul în care pune el astăzi problema.

El scrie : „Toate partidele care participă la această mișcare (la lupta pentru convocarea adunării constituante) ar trebui să ajungă la o înțelegere imediată spre a se ajuta reciproc“. Just ! Dar care sînt aceste partide ? Cele care se situează mai la stînga decît cadeții și care trebuie să fie denumite partide ale democrației revoluționare burgheze și mic-burgheze (căci lozinca adunării constituante este o lozincă revoluționară, spre deosebire de lozinca opoziționistă și „loială“ a cadeților : „cît mai curînd o nouă Dumă“). Așadar, un acord de luptă între partidul proletariatului și partidele democrației revoluționare.

Tocmai asupra acestui lucru am insistat noi totdeauna. Nu ne rămîne decît să-i urăm lui Plehanov să promoveze și de aici înainte în mod consecvent acest punct de vedere. Pentru a-l promova în mod consecvent trebuie să se ceară ca condiție a acestui acord de luptă nu numai admiterea lozincii democratice-revoluționare (adunare constituantă), ci și admiterea unui mijloc revoluționar de luptă pentru care mișcarea noastră este suficient de matură și pe care va trebui să-l folosească inevitabil în lupta pentru adunarea constituantă : *insurecția întregului popor*. Apoi, pentru a explica într-adevăr

lozinca adunării constituante și nu numai a o repeta, va trebui pusă și problema *unui guvern revoluționar provizoriu*. Dacă nu va pune această problemă, Plehanov nu va putea delimita just interesele țărănimii „muncitoare” de interesele de clasă ale „păturilor pe care le reprezintă partidul cadet”. Dacă nu va pune această problemă, el va lăsa să persiste o mare lacună în munca noastră de propagandă și agitație, deoarece fiecare agitator va fi întrebat : dar cine trebuie să convoace, după părerea partidului muncitoresc, adunarea constituantă ?

După cum am mai arătat, Plehanov ocolește în mod cu totul nejustificat atât problema insurecției cât și problema mijloacelor de luptă în general. El scrie : „În momentul de față, insurecția n-ar putea fi decât o izbucnire a indignării poporului, o rebeliune pe care autoritățile ar înăbuși-o fără multă greutate ; or, noi nu avem nevoie de rebeliuni, de izbucniri ; avem nevoie de o revoluție victorioasă”.

E ca și cum Nogi ar fi spus în august 1905 : „Avem nevoie *nu* de atacuri asupra Port Arthurului, *ci* de cucerirea Port Arthurului”. Poți contrapune atacurilor neoportune atacurile oportune, atacurilor nepregătite atacurile pregătite, dar nu poți contrapune atacurilor în general „cucerirea” cetății. Aceasta ar fi o greșeală, deoarece ar însemna să ocolești problema metodelor de cucerire a cetății. Și tocmai această greșeală o face tovarășul Plehanov.

El sau nu spune tot, sau nu înțelege clar problema.

Deosebirea dintre greva-demonstrație și greva-insurecție este clară. Deosebirea dintre „manifestările parțiale de protest cu caracter de masă” și o acțiune generală, pe întreaga Rusie este clară. Deosebirea dintre insurecțiile parțiale și locale și o insurecție generală, pe întreaga Rusie, sprijinită de *toate* partidele și elementele revoluționare, este de asemenea clară. Dacă cineva va califică drept „izbucniri” demonstrațiile, protestele parțiale, insurecțiile parțiale, ideea lui va fi de asemenea clară, iar protestul lui împotriva a ceea ce se numește „foc de paie” va fi întru totul justificat.

Dar a spune : „Avem nevoie *nu* de izbucniri, *ci* de o revoluție victorioasă” înseamnă a nu spune nimic. Mai rău chiar : înseamnă a prezenta o vorbă goală drept ceva plin de semni-

ficație. Înseamnă a *năuci* pe cititor cu o frază de efect, dar lipsită de conținut. Ar fi foarte greu să găsești doi revoluționari în toată firea care *să nu fie de acord* că avem nevoie „nu de izbucniri, ci de o revoluție victorioasă“. Dar n-ar fi de loc ușor să găsești doi revoluționari în toată firea care *să fie de acord* în problema : care *anume* mijloc de luptă și în ce *moment* va fi nu o „izbucnire“, ci un *pas* sigur spre o revoluție victorioasă. Repetînd printr-o frază de efect lucruri de care nimeni nu se îndoiește și ocolind ceea ce constituie adevăratul miez al problemei, Plehanov nu împinge lucrurile cu mult înainte.

În încheiere nu putem să nu remarcăm că Plehanov, cum era și de așteptat, nu scapă prilejul de „a-i înțepa“, în treacăt, pe bolșevici : ei sînt și blanquiști, fiindcă au boicotat Duma, și „ușuratici“, fiindcă, vezi doamne, n-au știut (pînă nu i-a învățat Plehanov în „Dnevnik“ nr. 6) că trebuie dusă o muncă intensă în rîndurile armatei. E suficient să menționăm aceste înțepături, deoarece nu merită să răspundem la ele. Dacă tov. Plehanov își închipuie că prin *actuala* lui poziție tactică întărește pe menșevici în partidul nostru și slăbește pe bolșevici, nu avem nimic împotriva ca el să rămîină cu această plăcută iluzie.

„Proletarii“ nr. 2
din 29 august 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

POLITICA GUVERNULUI ȘI LUPTA CARE SE APROPIE

Acum vreun an și jumătate a apărut într-una din revistele umoristice ale social-democraților germani o caricatură la adresa lui Nicolaie al II-lea. Îmbrăcat în uniformă militară și cu chipul surîzător, țarul momește pe un mujic ciufulit cu o felie de pâine pe care stă scris „constituție“, ba dându-i-o aproape de gură, ba trăgînd-o înapoi. La început mujicului ciufulit i se luminează fața de un zîmbet de mulțumire, dar el se încruntă furios atunci cînd felia de pâine pe care era gata s-o apuce i se ia îndărăt. În ultima „scenă“, mujicul, încordîndu-și toate puterile ca să muște din pâine, mușcă din capul lui Nicolaie Romanov ¹⁵⁵.

Caricatura e cît se poate de reușită. Într-adevăr, sînt cîtiva ani de cînd absolutismul „momește“ poporul rus cu constituția, întîi fiind gata-gata să i-o dea „aproape de tot“, pentru ca apoi să reintroneze brusc, într-o formă mult mai odioasă, toate vechile silnicii, toate abuzurile și fărădelegile polițienești. Cît a trecut de cînd am avut aproape cel mai democrat „parlament“ din lume? Cît a trecut de cînd întreaga presă vorbea despre un guvern cadet ca despre un fapt apropiat și realmente posibil? Nici nu-ți vine să crezi că nu sînt decît două-trei luni de atunci. Cîteva decrete, manifeste, decizii, și vechiul absolutism domnește, un pumn de delapidatori, călăi și pogromiști, înfierăți de toată lumea, dezonorați și terfelîți în public, își bat din nou joc pe întrecute de popor, din nou devastează, jefuiesc, schingiuesc, lovesc peste gură și infectează atmosfera cu miasmele insuportabile ale iobăgismului.

Din punctul de vedere al dezvoltării luptei revoluționare a întregului popor, această succesiune rapidă – scurte „zile de

libertate“ urmate de luni îndelungate de reacţiune furibundă – se explică prin echilibrul de forţe dintre părţile aflate în luptă, echilibru stabilit în toamna anului trecut. Absolutismul *nu mai este* în stare să guverneze poporul, poporul *nu este încă* în stare să scuture efectiv de pe umerii săi guvernul de pogromişti. Cele două părţi aflate în luptă stau faţă în faţă ca două armate, când luîndu-şi un scurt răgaz după luptă şi adunîndu-şi puterile, când aruncîndu-se într-o nouă bătălie împotriva duşmanului de moarte.

În fond, publicişti din presa cadetă şi cei de la „*Novoe Vreimea*“ se aseamănă în aprecierea *moralizatoare* a acestor şovăieli. Şi unii şi alţii depling şi condamnă şovăielile, nehotărîrea, oscilările guvernului, cerîndu-i „fermitate“ : unii fermitate în aplicarea represiunilor, iar ceilalţi fermitate în înfăptuirea constituţiei promise. Şi unora şi altora le este străină concepţia luptei de clasă, care schimbă raportul real dintre forţele sociale.

Or, în cursul dezvoltării acestei lupte este inevitabilă creşterea gradului de conştiinţă şi de coeziune în rîndurile revoluţiei şi în rîndurile reacţiunii, trecerea la forme de luptă tot mai ascuţite şi mai înverşunate. Trecerile rapide de la „zile de libertate“ la „zile de execuţii“ au în cea mai mare măsură darul de a împuţina numărul celor pasivi şi indiferenţi, de a atrage în luptă noi şi noi pături şi elemente, de a dezvolta conştiinţa maselor, arătîndu-le deosebit de concret cînd o faţetă, cînd alta a absolutismului, în lumina exemplului diferitelor experienţe pe scara întregii Rusii. Cu cît aceste treceri sînt mai rapide şi mai bruşte, cu atît mai repede se va ajunge la rezultatul final, determinat în mod inevitabil de preponderenţa forţelor sociale care militează de partea libertăţii.

Iată de ce muncitorii conştienţi pot privi cu tot calmul „progresul“ vertiginos al absolutismului în domeniul aplicării represiunilor. Continuaţi tot aşa, domnilor Romanovi, Trepovi, Ignatievi şi Stolîpini ! Cu cît veţi înainta mai virtos pe această cale, cu atît mai repede veţi epuiza pînă la capăt ultimele voastre rezerve. Voi ameninţaţi cu dictatura militară, cu proclamarea stării excepţionale în întreaga Rusie ? Dar de pe urma acestei stări excepţionale cel mai mult va avea de cîştigat, fără îndoială, revoluţia. Dictatura militară şi starea

excepțională vor impune noi mobilizări masive ; dar încă de pe acum mobilizările repetate ale celor mai „sigure“ trupe, trupele de cazaci, au intensificat puternic frământările în stănițele căzăcești ruinate, a făcut ca aceste trupe să devină mai puțin „sigure“. Starea excepțională costă bani, iar finanțele absolutismului sînt într-o situație desperată. Starea excepțională duce la intensificarea agitației printre soldați și face ca populația să nu se mai teamă nici de formele cele mai „cumplite“ de represiiuni ; Polonia și Ținutul baltic sînt o mărturie élocventă în acest sens.

Spuneam că reacțiunea „amenință“ cu dictatura militară. La drept vorbind, această afirmație este inexactă, deoarece acum, după introducerea curților marțiale¹⁵⁶ în toate guberniile cu „periferii“, adică în 82 din cele 87 de gubernii ale imperiului, e ridicol să mai vorbim de dictatura militară ca de un fapt ținînd de domeniul viitorului. Ea există în prezent, iar schimbarea denumirii, folosirea unei vorbe mai „cumplite“ („dictatură“ în loc de „pază întărită“) și numirea unui dictator *nu mai pot* adăuga absolut nimic la arestările masive, la deportările fără judecată, la expedițiile de pedepsire, la perchezițiile efectuate pe străzi, la execuțiile pe bază de sentințe date de ofițeri. În Rusia domnește astăzi o dictatură militară-politistă. Represiunile au luat o asemenea amploare, încît revoluționarii, deprinși cu un astfel de „tratament“ încă de pe timpul lui Pleve, suferă relativ puțin de pe urma acestor represiiuni ; ele lovesc cel mai greu în populația „pașnică“, în rîndurile căreia d-nii Stolîpini „fac agitație“ cu un succes demn de toată lauda.

Represiunile din iarnă veneau după o insurecție cu adevărat revoluționară, care nu s-a bucurat de simpatia burgheziei monarhiste liberale ; cu toate acestea, ele au adus o Dumă în întregime opoziționistă, de pe urma căreia au tras foloase în primul rînd elementele revoluționare. Represiunile din toamnă vin după o perioadă de „constituționalism“ legal. Nu se poate ca ele să ducă *numai* la o componentă mai de stînga a Dumei.

Haita de pogromiști simte că represiunile sînt fără efect și se zbate amarnic căutînd un sprijin. Pe de o parte, încercările de a ajunge la o tranzacție cu octombriștii nu au reușit. Pe de altă parte, Pobedonoshev & Co. pregătesc abrogarea

totală a oricărei „constituții“. Pe de o parte, se deschid universitățile, iar presa venală urlă că e nevoie de un liberalism ferm. Pe de altă parte, este interzis pînă și congresul partidului cadet¹⁵⁷ (bine-i mai ajută Stolîpinii pe acești cadeți !), iar presa este persecutată cum nu a fost persecutată nici de Durnovo. Pe de o parte curțile marțiale, pe de altă parte o încercare de vaste proporții de a încheia un tîrg cu burghezia sătească¹⁵⁸.

Guvernul simte că singura lui scăpare ar fi să întărească în cadrul obștii burghezia sătească din rîndurile țărănimii, pentru a se sprijini pe ea împotriva masei țărănești. Dar spre acest țel, către care Gucikov s-ar îndrepta în mod inteligent și cu precauție, către care cadeții se strecoară cu istețime și abilitate, zbirii polițiști se îndreaptă atît de brutal, de neîndeminatic și de stupid, încît este foarte probabil că întreaga lor „campanie“ va eșua. Elementele burgheziei țărănești sînt puțin numeroase, dar sînt foarte puternice din punct de vedere economic la sate. Printr-o răscumpărare de tipul reformei agrare cadete a pămînturilor moșierești și a altor pămînturi s-ar unge ochii *întregii* țărănime și s-ar atinge de minune țelul spre care absolutismul „se repede“ prostește : ea ar întări în foarte mare măsură burghezia țărănească, făcînd-o să devină un reazem al „ordinii“.

Dar Romanovii, Trepovii, Ignatievii și Stolîpinii sînt prea proști ca să priceapă acest lucru. La cererea de a se da pămînt țăranilor, ei au răspuns în Dumă printr-un refuz brutal, iar acum pun *în vânzare*, prin intermediul cinovnicilor, pămînturile domeniiale și pămînturile statului. Este foarte puțin probabil că asta va face ca păturile influente ale burgheziei sătești să treacă efectiv de partea *actualului* guvern, deoarece haita de birocrați va tărăgăna lucrurile, va jefui și va lua mită, așa cum au făcut întotdeauna Romanovii și clica lor. Dar este în afară de orice îndoială că masa țărănească „se va aprinde“ și mai tare aflînd de răscumpărarea pămînturilor domeniiale și a pămînturilor statului. Vânzarea acestor pămînturi va însemna de cele mai multe ori o *majorare* a sumelor plătite de țărani, pentru că arenda se va transforma în plăți de răscumpărare. Iar majorarea sumelor plătite de țărani pentru pămînt e lucrul cel mai bun pe care l-ar putea

imagina guvernul spre a înlesni agitația noastră împotriva lui. E un mijloc excelent pentru a întări și mai mult pe țărani și a-i face să îmbrățișeze lozincă *noastră* : să refuze absolut orice plată pentru pământ, care o dată cu victoria revoluției trebuie să treacă în întregime în mâinile țăranilor.

Dacă guvernul a dat dovadă de atîta lipsă de inteligență în cochetăria sa cu burghezia țărănească, aceasta se datorește, pe de o parte, prostiei care este proprie oricărui guvern polițist, iar pe de altă parte faptului că are mare nevoie de bani. Situația financiară e din cale-afară de proastă. Amenință un faliment. Din străinătate nu se pot căpăta bani. Împrumutul intern nu merge. El trebuie să fie plasat în mod forțat și *pe ascuns*, cu titlul de capital la casele de economii, *pe ascuns* deoarece depunătorii la casele de economii sînt acum prea puțin dispuși să cumpere rentă de stat. Slugile absolutismului încep să simtă inevitabilitatea prăbușirii banilor cu acoperire în aur și a unor emisiuni nelimitate de bani de hîrtie.

Continuați tot așa, domnilor Stolîpini, căci lucrați foarte bine pentru noi ! Voi ațîțați populația mai bine decît am putea s-o facem noi. Ducînd represiunile pînă la capăt, ați dovedit tuturor în mod concret necesitatea de a duce pînă la capăt și lupta revoluționară.

„Proletarii” nr. 3
din 8 septembrie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

JOS MÎINILE !

Cartea „Moscova în decembrie 1905” este consacrată unor evenimente de o importanță excepțională în istoria revoluției ruse. În numărul precedent, am expus, în linii mari, concluziile pozitive care se desprind din insurecția din Moscova *. În nota de față ne vom opri asupra unor aspecte ale acestei lucrări importante, dar prost întocmite, care privesc îndeaproape pe social-democrații din Moscova.

„Autorii” cărții arată în prefață că au folosit materiale furnizate de organizațiile social-democrate, care însă, „ca atare, nu au nici o legătură cu această lucrare”. Este, firește, cu totul anormal ca niște organizații social-democrate să pună la dispoziție materiale unor persoane care nu răspund față de aceste organizații. Prelucrarea neglijentă a acestor materiale și „împodobirea” lor cu un buchet de platitudini pun, desigur, într-o situație neplăcută organizațiile partidului muncitoresc. *Toate* organizațiile social-democraților de la Moscova, și, desigur, în primul rând organizația conducătoare, Comitetul din Moscova, trebuie, după părerea noastră, să examineze această chestiune și să ia măsuri pentru ca o asemenea anomalie să nu se repete.

Iată unul dintre numeroasele exemple care arată cum „prelucrează” autorii anonimi ai cărții materialul primit de la organizațiile social-democrate. Este vorba de rolul organizațiilor revoluționare în evenimentele de la Moscova, și în special despre apelul Organizației de luptă de pe lângă Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R., publicat la 11 decembrie în nr. 5 al

* Vezi volumul de față, pag. 365—373. — *Nota red.*

ziarului „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor“¹⁵⁹. Fără să arate în întregime conținutul și caracterul acestor „Izvestii“, autorii își etalează maturitatea de gândire prin următoarea critică. Ei citează din nr. 5 al ziarului : „Bătălia este în toi. Pe străzile Moscovei se dau lupte sîngeroase de ore întregi între poporul răsculat și trupele țariste“. Autorii „critică“ : „După cite știm noi, pe străzile Moscovei s-au produs doar unele ciocniri între trupe și detașamente puțin numeroase de drujinici“. Indignîndu-se împotriva „înlocuirii (sic!) luptei de masă cu lupta unor mici grupuri înarmate“, ei exclamă cu un patos fals : „Dar unde trebuiau să se afle masele, prin ce se putea manifesta activitatea lor?“ etc. etc.

Ce-i asta ?? Oare se pot numi analiză științifică aceste sfârșiri de a-și manifesta maturitatea de gândire prin asemenea metode de „critică“ ?? Gîndiți-vă : într-o lucrare istorică serioasă, la capitolul consacrat rolului organizațiilor revoluționare, autorii se leagă de faptul că la 11 decembrie, adică cu cîteva zile înainte de criză, cînd abia încep să fie folosite noile metode de luptă, Sovietul de deputați ai muncitorilor a îndrăznit să vorbească de „poporul răsculat“ ! El ar fi trebuit, probabil, să vorbească pe un ton sentențios și condescendent despre „detașamentele puțin numeroase de drujinici“ și nu să îndemne poporul și masele să sprijine bătălia care începea ! Cum să nu-ți repugne acești chițibușari care se leagă de cuvinte cînd chiar în cartea acestor „autori“ găsești o serie întreagă de pasaje în care se vorbește de popor în general, de ieșirea în stradă a „întregii populații“ ? Dar înțelegeți odată, oameni de nimic ce sînteți, că numai niște pogromiști sau niște pedanți cu sufletul pustiu ca Pollak din nuvela „Spre stele“ a lui Leonid Andreev puteau să se afle la 11 decembrie, la Moscova, într-o organizație revoluționară și să nu vorbească de poporul răsculat !

Mai departe. Vorbînd despre apelul Organizației de luptă, publicat tot în „Izvestiia“ nr. 5, autorii chicotesc : „După părerea celor care au întocmit apelul, detașamente de cîte 3-4 oameni trebuiau să dăruiască (!) poporului o capitală eliberată de sub dominația seculară a zbirilor“. „Organizația de luptă a hotărît că nu are rost să acționeze masele“.

Să vedem ce spune apelul. Autorii *nu-l* publică în *întregime*, ci dau numai extrase din el. Dar chiar și în extrasele selecționate de acești „cercetători” găsim o chemare *directă* a Organizației de luptă : „*Aceste detașamente să fie organizate în număr cât mai mare*”. Prin urmare, ideea de „a dăru” ceva poporului, ideea că „*nu are rost* ca masele să intre în acțiune” este atribuită unor oameni care încă din prima zi a luptei armate cheamă pe muncitori să vină „*în număr cât mai mare*” în detașamentele de luptă...

Ce-i asta ? O năzbitie sau o exhibiție literară ?

Autorii nu fac nici cea mai mică încercare de a analiza problema legăturii dintre organizația militară și tehnica militară, problema rolului luptei armate directe și al luptei auxiliare, precum și interdependența dintre ele. Ei nu încearcă să arunce o privire asupra trecutului și uită că, măsurate cu etalonul de astăzi, atît grevele generale din Rusia cît și demonstrațiile începeau cu un număr de participanți foarte redus, infim. Nu găsești în cartea lor nici o intenție de studiu istoric serios, ci doar atacuri care-ți inspiră pur și simplu repulsie. Apelul Organizației de luptă este citat la pag. 145 numai fragmentar, ca să i se denatureze sensul ; abia mai departe se pomenește în treacăt că același apel „recomandă să fie cruțați infanteriștii” (pag. 154), adică *ține seama direct* de psihologia maselor, face o deosebire netă între trupele pogromiste și trupele șovăitoare. În schimb, apelul octombriștilor, care nu are nici în clin nici în mîncă cu studierea insurrecției de la Moscova, este reprodus *în întregime* !

Organizațiile social-democrate au încredințat materialele lor unor oameni care reproduc în *întregime* apelul octombriștilor și iau cite o frîntură din apelurile Organizației de luptă a Sovietului de deputați ai muncitorilor pentru a-și etala în chip trivial triviala lor istețime...

Să trecem la concluziile domnilor autori. „Proletariatul nu a acționat ca masă” (pag. 245). „Proletariatul din Moscova nu a acționat nici în zilele de 9-10 decembrie..., nici în zilele următoare. Și asta face cinste conștiinței și spiritului lui de organizare” (244).

Auziți, tovarăși muncitori : de azi înainte să considerați drept o „cinste” faptul că masa a luptat *insuficient* !! Faptul

că masa muncitorească a participat insuficient la lupta activă, ofensivă ar fi, cică, un plus. Iar faptul că masa muncitorească, luînd-o înaintea conducătorilor ei, a trecut la construirea masivă de baricade, că a cerut tot timpul conducătorilor săi îndemnuri la acțiuni mai hotărîte este, probabil, un minus...

„Cele ce s-au petrecut la Moscova - scriu autorii - ne arată că, în perioada istorică prin care trecem și care se caracterizează printr-o dezvoltare colosală a militarismului, condiția necesară a victoriei poporului răscolat este trecerea activă a unei părți însemnate din armată de partea poporului răscolat sau refuzul categoric al maselor ostășești de a folosi armele în lupta împotriva poporului...”

Înțelepții noștri n-au observat și n-au înțeles lupta pentru cîștigarea trupelor șovăitoare. Ei își închipuie, se vede, că insurecția este posibilă fără luptă împotriva părții pogromiste a trupelor, fără o luptă activă a poporului revoluționar care să provoace derută în rîndurile armatei. Ei se situează pe punctul de vedere al cadeților, care sînt gata să salute „trecerea” armatei, dar care declară că insurecția armată și propagarea ei este „o nebunie și o crimă”...

„...Dar o astfel de comportare a armatei este de conceput numai la sfîrșitul (sic) unei revoluții, și anume al unei revoluții la care participă întregul popor. Insurecția proletariatului din decembrie, care s-a bucurat numai de sprijinul pasiv (?) al masei populației burgheze, *lupta dusă pentru înfăptuirea propriilor lui lozinci* (subliniat de noi), nu putea (!) fi sprijinită de armată, și de aceea „tendința de a transforma greva generală în insurecție armată nu putea fi încununată de succes și trebuie să fie considerată drept o greșeală istorică”.

Să vă fie de învățătură, muncitori din Moscova ! Altădată să nu mai luptați „pentru înfăptuirea propriilor voastre lozinci“ !...

E greu de înțeles cum se poate ajunge la o asemenea pedanterie, la asemenea ineptii cadete și la o asemenea trivializare a concluziilor care decurg dintr-un material istoric atît de valoros. Social-democrații din Moscova trebuie să-și exprime indignarea față de autorii cărții și să îndemne pe toți

membrii de partid și pe toți partizanii revoluției să culeagă încă o dată materiale pentru a face o expunere și o critică serioasă a insurecției din decembrie. Trebuie ca toate greșelile și lipsurile acesteia să fie scoase la iveală fără cruțare pentru a servi de învățătură proletariatului luptător, iar cadetilor și farsorilor literari partidul proletariatului trebuie să le spună : jos mâinile !

„Proletarii” nr. 3
din 8 septembrie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE ACȚIUNEA DE PARTIZANI ORGANIZATĂ DE P.P.S.¹⁶⁰

Este incontestabil că Congresul nostru de unificare a respins categoric orice „expropriere“¹⁶¹, astfel încît, din acest punct de vedere, referirile partidului socialist polonez la P.M.S.D.R. sînt cu totul neîntemeiate. De asemenea este incontestabil că P.P.S., organizînd „acțiunea“ din 2 (15) august, nu a avut în vedere nici utilitatea ei, nici starea de spirit a maselor largi, nici condițiile mișcării muncitorești. Necesitatea de a ține seama de toate acestea este evidentă, iar în proiectul rezoluției bolșevice despre acțiunile de partizani ea este subliniată într-un punct special. Dar, după părerea noastră, trebuie să fie condamnată *denaturarea* de către P.P.S. a tacticii acțiunilor de partizani și nu această „tactică“ ca atare. O acțiune de partizani cum a fost cea organizată anul trecut de muncitorii din Petersburg, care au devastat un cuib al pogromiștilor, localul „Tver“¹⁶², ar fi fost, desigur, aprobată de tovarășii noștri din social-democrația poloneză.

„Proletarii“ nr. 3
din 8 septembrie 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

UNIFICAREA BUNDULUI CU PARTIDUL MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT DIN RUSIA

De curînd a avut loc congresul al VII-lea al Bundului, organizația muncitorilor social-democrați evrei din Rusia. Din procesele-verbale ale congresului rezultă că Bundul numără în total 33 000 de membri, încadrați în 257 de organizații. Reprezentarea la congres a fost organizată pe baze democratice, alegîndu-se cîte un delegat la 300 de membri de partid. Au participat la alegeri circa 23 000 de membri, care au trimis la congres 68 de delegați cu vot deliberativ.

Principala problemă care urma să fie rezolvată de congres era problema unificării Bundului cu P.M.S.D.R. După cum se știe, Congresul de unificare al P.M.S.D.R. s-a pronunțat pentru unificare și a stabilit condițiile acestei unificări. Acum congresul al VII-lea al Bundului a acceptat aceste condiții. Unificarea cu P.M.S.D.R. a fost hotărîită cu 48 de voturi contra 20. Astfel Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia a devenit, în sfîrșit, un partid cu adevărat unit, un partid pe întreaga Rusie. În prezent numărul membrilor partidului nostru este de peste 100 000 : la Congresul de unificare au fost reprezentați 31 000 ; în afară de aceștia, mai avem circa 26 000 de social-democrați polonezi, circa 14 000 de social-democrați letoni și 33 000 de social-democrați evrei.

Reprezentanți ai C.C. al Bundului au intrat în C.C. al P.M.S.D.R. Urmează să fie realizată în cadrul organizațiilor locale unificarea organizațiilor Bundului cu organizațiile P.M.S.D.R., fapt care presupune o muncă dificilă.

A doua problemă care s-a discutat la congresul Bundului a fost problema momentului politic actual. Congresul al

VII-lea al Bundului a adoptat cu o imensă majoritate de voturi o amplă rezoluție prin care admite lozincă tactică a *convocării adunării constituante*, respingînd orice adaosuri care slăbesc această lozincă, cum ar fi, de pildă, „prin Dumă“ etc. Boicotarea Dumei a fost respinsă în mod condiționat, adică s-a recunoscut necesitatea participării la alegeri în cazul cînd partidul proletariatului va putea desfășura campania electorală în mod independent.

A treia problemă discutată a fost problema „acțiunilor de partizani“, fără ca acestea să fie împărțite în exproprieri și acțiuni teroriste. A fost adoptată, cu majoritate covârșitoare de voturi, o rezoluție *impotriva* acțiunilor de partizani.

Ultima problemă a fost problema organizării Bundului. A fost adoptat statutul de organizare.

Ne limităm deocamdată la această scurtă notă și sperăm că în viitorul apropiat vom putea face cunoscute mai în amănunțime cititorilor noștri hotărîrile congresului al VII-lea al Bundului.

*Scris în prima jumătate
a lunii septembrie 1906*

Publicat pentru prima oară în 1937,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXX

Se tipărește după manuscris

MENȘEVICII ESERILOR

Încă la începutul anului 1905, social-democrații au arătat că proiectul de program al partidului s.-r. („socialist-revoluționar“) marchează o trecere vădită „de la narodnicism la marxism“*. Inevitabilitatea destrămării interne a partidului care săvârșea această trecere era evidentă.

Astăzi această destrămare ideologică și politică a partidului socialist-revoluționar a devenit o realitate. „Procesele-verbale ale primului congres al partidului socialist-revoluționar“, publicate anul acesta în volum la Paris, marchează toate liniile acestei destrămări. Literatura politică curentă a „maximaliștilor“ și a reprezentanților „partidului socialist-populist al muncii“¹⁶³ care ia ființă a scos-o la iveală în întregime.

Cele două mari sciziuni care s-au produs în sânul social-democrației – sciziunea din 1900–1903 dintre „economisti“ și adepții vechii „Iskre“ și sciziunea din 1903–1906 dintre „menșevici“ și „bolșevici“ – au fost provocate de lupta acerbă dintre cele două curente existente în întregul socialism internațional, și anume: curentul oportunist și curentul revoluționar, care au îmbrăcat forme specifice, corespunzătoare diverselor perioade ale revoluției din Rusia. Dimpotrivă, partidul socialist-revoluționar, chiar la prima sa încercare de a porni la o acțiune cât de cât deschisă și de natură să ateste existența unui adevărat spirit de partid, s-a scindat în *trei curente*: 1) stînga – „maximaliștii“¹⁶⁴, 2) centrul – socialiștii-

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 192–199. — Nota red.

revoluționari de tip vechi și 3) dreapta - oportuniștii (sau „legaliștii“, „partidul socialist populist al muncii“ etc.). Aceștia din urmă constituie subiectul articolului de față. În procesele-verbale ale primului congres al partidului socialist-revoluționar se conturează dlar toate cele trei curente. Curente care s-au desprins (sau se desprind ?) de „centru“ și-au găsit o vie expresie în publicistică. Maximaliștii au publicat broșura „Drept spre țel“ și o documentată broșură programatică : „Principiile teoriei muncii“, scrisă de d-l Tag-in. Socialiștii-revoluționari oportuniști au spus aproape tot ce aveau de spus în scrierile d-lui Peșehonov & Co. În ziarul „Misl“ (ori, poate, „Golos“¹⁶⁵, „Delo Naroda“ etc.), d-l Cernov, reprezentant al „centrului“, i-a calificat pe bună dreptate pe maximaliști drept „socialiști vulgari“, dar, dacă nu ne înșelăm, despre socialiștii-revoluționari oportuniști el nu a vorbit încă în presă. Probabil că nu a rămas fără urmări concubinajul dintre „mlaștina“ și „extrema dreaptă“ eseristă în ziarele menționate mai sus.

Apariția în rîndurile adepților „principiului muncii“, ale admiratorilor lui Lavrov și Mihailovski a trei curente este un important fapt politic în istoria radicalismului mic-burghez din Rusia. Marxiștii trebuie să acorde toată atenția acestui fapt, care indirect ne arată și în ce direcție politică se maturizează gîndirea țărănimii ruse pe cale de a se trezi la viață.

Principala contradicție a întregii poziții programatice a socialiștilor-revoluționari este oscilarea între narodnicism și marxism. Marxismul cere o delimitare netă între programul-maximum și programul-minimum. Maximum înseamnă transformarea socialistă a societății, care *nu este cu puțință* fără desființarea producției de mărfuri. Minimum înseamnă transformările care sînt posibile și în cadrul producției de mărfuri. Confundarea acestor două noțiuni duce inevitabil la tot felul de denaturări mic-burgheze și oportuniste sau anarhiste ale socialismului proletar, *estompează* în mod inevitabil sarcina înfăptuirii revoluției sociale, care se realizează pe calea cuceririi puterii politice de către proletariat.

Din punctul de vedere al vechiului narodnicism rus, al principiilor lui Lavrov, V. V., Mihailovski & Co., delimitarea

dintre programul-maximum și programul-minimum este inutilă și lipsită de sens, deoarece teoria narodnicistă neagă valabilitatea legilor și a categoriilor producției de mărfuri în ceea ce privește gospodăria țărănească din Rusia. Adepții cei mai consecvenți ai lui Lavrov și ai lui Mihailovski (precum și ai lui V. V. și ai lui Nikolai-on, care pe nedrept sînt dați uitării, deoarece narodnicii de astăzi *nu au altă sursă de idei economice*) trebuiau inevitabil să se revolte împotriva acestei împărțiri marxiste a programului în program-maximum și program-minimum. Forța și orientarea acestei revolte au devenit evidente chiar de la prima încercare a socialiștilor-revoluționari de a trece de la cercuri la organizarea unui partid. Exponenții tendințelor revoluționare ale narodnicismului spuneau : de ce să cerem numai socializarea pămîntului ? Noi cerem și socializarea fabricilor și a uzinelor ! Jos cu programul-minimum ! Noi sîntem maximaliști ! Jos cu teoria producției de mărfuri !

În fond, după cum era și de așteptat, acest curent maximalist a ajuns aproape să se identifice cu anarhismul.

Exponenții curentelor oportuniste din cadrul narodnicismului, narodnicii de felul celor din anii 1880-1890, au început să strige la rîndul lor : ce ne trebuie programul-maximum și nu știu ce dictaturi ale proletariatului ? Socialismul este o perspectivă îndepărtată ! De ce să ne luăm denumirea de „socialiști-revoluționari“, care sperie *masele* ? De ce revendicarea „republicii“ ? Pentru ce ne trebuie un partid ilegal ? Jos cu toate astea ! Jos cu programul-maximum ! Afară cu pasajele „periculoase“ din programul-minimum ! În loc de orice program vom avea „platforma“ „partidului socialist-populist al muncii“, partid deschis, legal, nerepublican !*

Socialiștii-revoluționari centriști, vechii socialiști-revoluționari *nu se pot* apăra împotriva acestor două curente decît invocînd legile producției de mărfuri, decît situîndu-se *în fond* pe punctul de vedere marxist. De aceea acuzațiile aduse la primul congres al partidului socialiștilor-revoluționari și de dreapta și de stînga socialiștilor-revoluționari centriști,

* Vezi în special articolele d-lui Peșehonov din numerele pe iulie și pe august ale revistei „Russkoe Bogatstvo“¹⁰⁰, precum și relatările din ziare cu privire la constituirea „partidului socialist-populist al muncii“, cu privire la ședința comisiei de organizare sau a Comitetului din Petersburg al acestui partid etc.

și anume că sînt marxiști, că se iau la întrecere cu social-democrații, că joacă după cum le cîntă social-democrații, sînt întru totul întemeiate. Trecerea acestui centru la social-democrați nu mai este acum decît o chestiune de timp. Și cu cit va veni mai repede epoca existenței pe deplin legale a partidelor revoluționare, cu atît mai curînd se va întîmpla acest lucru. Nici un fel de prejudecăți în ceea ce privește „dogmatismul” marxist nu vor rezista în fața logicii implacabile a evenimentelor.

Scurta existență a Dumei cadete a marcat epoca primei afirmări a reprezentanților masei țărănești pe arena politică a Rusiei. Era inevitabil ca socialiștii-revoluționari să caute să se apropie de acești reprezentanți și să încerce să-i organizeze din punct de vedere politic în jurul programului lor. După cum s-a văzut, social-democrații au reușit să organizeze relativ rapid o fracțiune de *partid* social-democrată. În tot acest timp însă, socialiștii-revoluționari n-au putut acționa altfel decît în spatele trudovicilor. Capacitatea micilor producători de a se uni politicește s-a dovedit de la bun început incomparabil mai redusă decît a clasei muncitoare. Mai mult decît atît : chiar acționînd în spatele trudovicilor, socialiștii-revoluționari n-au fost în stare să desfășoare o campanie politică unică. În problema fundamentală a țărânimii, problema pămîntului, sciziunea dintre socialiștii-revoluționari oportuniști și cei centriști a ieșit repede la iveală. Primii au învins în arena activității „parlamentare” în fața reprezentanților masei : pentru proiectul agrar oportunist¹⁶⁷ s-au pronunțat 104 trudovici, pe cînd pentru proiectul agrar apropiat de programul partidului socialist-revoluționar s-au pronunțat, mai tîrziu, numai 33 de trudovici (tot din cei 104).

Această sciziune, care s-a produs în condițiile unei acțiuni politice deschise desfășurate în fața întregului popor, a dus inevitabil la sistematizarea divergențelor care au provocat-o. D-I Peșehonov, unul dintre conducătorii socialiștilor-revoluționari oportuniști, a mers cu această sistematizare mai departe decît toți. Iată concepțiile lui, iată „contururile și dimensiunile platformei”... cadeților țaranilor, așa cum le expune el :

„Revendicările revoluționare trebuie să fie puse în concordanță cu forțele revoluționare și să fie stabilite pe măsura

lor“ (pag. 194 din „Russkoe Bogatstvo“ nr. 8). De aceea „linia pământului și a libertății“ nu trebuie „împinsă prea departe“. În loc de programul-maximum și programul-minimum „ale celor două partide socialiste : partidul social-democrat și partidul socialist-revoluționar“, micul burghez are nevoie de o „platformă“ unică, ca „un plan de campanie întocmit nu pe o perioadă îndelungată, pină la socialism, ci numai pentru viitorul apropiat“. Cealaltă parte a drumului pină la scopul final este „o perspectivă mai îndepărtată“ (pag. 196). De aceea din „platformă“ trebuie *eliminată republica* : „trebuie să ținem seama de factorul psihologic... Ideea monarhiei este prea adânc înrădăcinată în conștiința poporului“... „Un mileniu nu s-a scurs în zadar“... „Trebuie să ținem seama de această psihologie a maselor largi“... „Problema republicii cere multă precauție“ (198). La fel și problema națională. „Și aici trebuie să ținem seama de psihologia poporului; formată de-a lungul istoriei lui milenare“... „De aceea socotim că nu trebuie să venim în fața maselor cu lozincă independenței naționalităților“ (și nici cu lozincă autodeterminării lor, își completează autorul ideea în altă parte), „ci cu revendicarea impusă de viață, cu revendicarea autonomiei lor“. Într-un cuvânt, d-l Peșehonov pune direct întrebarea : „Poate fi cucerită întreaga libertate?“ și răspunde ritos : *nu*.

Apoi el pune întrebarea : „Poate fi luat tot pământul?“ și răspunde la fel : *nu*. Precauție, precauție, precauție, domnilor ! Deputații țăranilor în Dumă i-au spus d-lui Peșehonov : „Am fost trimiși să primim pământ, iar nu să-l dăm“. Țăranii nu vor acum nici socializarea (egalizarea), nici naționalizarea pământului. Ei se tem de toate astea. Ei nu vor decât *să primească pământ în plus*. „De aceea ar fi mai nimerit să nu ducem pină la capăt, în platformă, linia pământului“ (pag. 206). „Consider chiar că astăzi ar fi periculos să punem problema egalizării generale“ (205). „Pământurile lotuale și pământurile moșierești trebuie lăsate actualilor lor posesori în limitele normei de muncă“, în conformitate cu proiectul celor 104, iar trecerea întregului pământ în proprietatea întregului popor trebuie amânată, probabil fiind și ea „o perspectivă mai îndepărtată“.

Precauție, moderație și atenție atît în ceea ce privește mijloacele de luptă cît și modul de organizare. Insurecție armată? „Eu (Peșehonov) repet neîncetat : trecă de la noi paharul acesta !... Ar fi foarte trist dacă cineva ar concepe insurecția nu numai ca o întristătoare posibilitate, ci și ca o fatală necesitate... „E periculos... să facem uz de ea fără precauție... Întreaga mișcare ar putea să se ducă de ripă (nr. 7, pag. 177-178). Principala sarcină imediată este organizarea „forțelor populare“. „Nu-mi vine să cred că cele două partide socialiste existente la noi ar fi în stare să îndeplinească satisfăcător această sarcină. E timpul să înțelegem că o organizație conspirativă nu poate cuprinde masele. Partidul cadet și-a dovedit și el incapacitatea în această direcție. Este evident că altcineva trebuie să îndeplinească această sarcină ; cred că aici este nevoie de un partid socialist legal“ (nr. 7, pag. 179-180).

După cum poate vedea cititorul, nu se poate contesta că concepțiile d-lui Peșehonov au un caracter unitar, consecvent și încheșat. Acest apărător al monarhiei, acest politician care justifică cnutul pe motiv că are o istorie milenară n-a păstrat mai nimic din programul oficial al socialiștilor-revoluționari. Iar dacă domnii socialiști-revoluționari „adevărați“ * au reușit să ascundă cu iscusință în decursul întregii perioade a Dumei *astfel* de divergențe, dacă pentru a le ascunde ei au reușit chiar să facă în așa fel încît să lucreze împreună la aceleași ziare, toate astea ne arată doar pînă unde poate merge *fățărnicia politică*.

În ce constă baza social-economică, de clasă a oportunistului eșerist? În aceea că d-nii Peșehonovi & Co. *se adaptează la interesele țaranului înstărit*, adaptează socialismul la interesele acestuia.

Să luăm problema principală : problema pămîntului. D-l Peșehonov citează de două ori și savurează aceste cuvinte ale țăranilor trudovici care i-au plăcut mult : „am fost trimiși să primim pămînt, iar nu să-l dăm“. Ele sînt, într-adevăr, foarte semnificative. Dar ele nu fac decît să infirme cu totul iluziile mic-burgheze ale narodnicismului și să confirme toate tezele marxiștilor. Aceste cuvinte ne arată în mod

* Cu toate frazele lor revoluționare sforăitoare.

concret că în țaranul mijlocaș încep să se trezească instinctele de proprietar privat. Și numai niște oameni cu totul ignoranți în materie de economie politică și cu totul străini de istoria Europei occidentale pot să nu știe că aceste instincte se afirmă și se dezvoltă cu atît mai mult cu cît libertatea politică și suveranitatea poporului sînt mai largi.

Ce concluzii ar fi trebuit să tragă din aceste cuvinte ale țaranului înstărit, cu scaun la cap, ales de „masă“, un om pentru care socialismul nu este o vorbă goală? Evident, concluzia că această clasă de mici proprietari *nu poate fi* un exponent al socialismului; că socialiștii pot și trebuie să sprijine clasa micilor proprietari în lupta acestora împotriva moșierilor, avînd în vedere *numai* însemnătatea burghezo-democratică și rezultatele burghezo-democratice ale acestei lupte; că un socialist *este dator să dezvăluie*, și nu să estompeze contradicția dintre interesele întregii mase muncitoare și interesele acestor mici proprietari, care vor să-și consolideze situația *lor* de proprietari și care vor fi ostili oricărei idei de „a da“ pămînt sau orice altceva masei țaranilor fără gospodărie, săraci, golani. „Noi vrem să primim pămînt, iar nu să-l dăm!“ Se poate oare concepe o expresie mai plastică a instinctelor și aspirațiilor de proprietar mic-burghez?

Un social-democrat trage de aici următoarea concluzie: noi trebuie să sprijinim pe acești mici proprietari în lupta lor împotriva moșierilor și absolutismului, avînd în vedere caracterul burghezo-democratic revoluționar al acestei lupte. Dacă ei vor învinge, situația întregului popor se va îmbunătăți, dar se va îmbunătăți în sensul îmbunătățirii și dezvoltării orînduirii *capitaliste*. De aceea nu trebuie să încurajăm instinctele de proprietar *sau de gospodar* ale acestei clase, ci, dimpotrivă, să începem *imediat* lupta împotriva acestor instincte, explicînd proletariatului semnificația lor, punîndu-l în gardă și organizîndu-l într-un partid de sine stătător. Programul nostru agrar este acesta: să ajutăm pe micii proprietari să răstoarne pe cale revoluționară pe iobăgiști, să le arătăm condițiile de înfăptuire a naționalizării pămîntului, cea mai bună rînduială agrară posibilă în condițiile capitalis-

mului, și să le explicăm întreaga deosebire dintre interesele proletariatului și cele ale micului proprietar.

Socialismul micului prăvăliaș ajunge la altă concluzie : trebuie „să ținem seama“ de psihologia „masei“ (a masei de mici proprietari și nu a masei celor nevoiași), trebuie să ne plecăm slugarnic în fața dorinței țăranului avut de „a primi“ de la moșier, dar de a nu „da“ proletarului ; ca să fim pe placul micului proprietar, trebuie să împingem socialismul în „zări“ nebuloase, trebuie să admitem tendința micului proprietar de a-și consolida situația de proprietar ; într-un cuvânt, trebuie să numim „socialism“ ploconirea în fața intereselor înguste ale micilor proprietari și atitudinea slugarnică față de prejudecățile lor.

Sentimentele monarhice sînt o prejudecată. Credeți, poate, că sarcina socialiștilor este să lupte împotriva prejudecăților? Vă înșelați : „socialismul partidului socialist-populist al muncii“ trebuie să se adapteze la prejudecăți.

Credeți, poate, că vechimea și „trăinicia“ (??) prejudecății monarhiste impune o luptă înverșunată împotriva ei? Vă înșelați : din vechimea cnutului, „socialismul partidului socialist-populist al muncii“ deduce doar necesitatea unei atitudini „extrem de precaute“ față de el.

Ce-i drept, d-l Peșehonov, care luptă, chipurile, împotriva cadeților, repetă aidoma raționamentul cadeților în favoarea monarhiei. Ei și ? Nu ați știut pînă acum că radicalul burghez luptă împotriva liberalului burghez numai pentru a-i lua locul și nicidecum pentru a înlocui programul acestuia printr-un program esențialmente diferit? Ați uitat istoria socialiștilor din partidul muncii... vreau să spun a radical-socialiștilor francezi, care „au luptat“ împotriva cadeților francezi pentru ca, odată ajunși miniștri, să procedeze întocmai ca aceștia? Oare nu vedeți că d-l Peșehonov se deosebește de d-l Struve tot atît de puțin pe cît se deosebește Bobcinski de Dobcinski * ?

Poate că d-l Peșehonov își dă seama că între dorința „de a primi pămînt, iar nu de a-l da“ și monarhie există o oarecare legătură materială. Ca „să nu-l dai“, trebuie să-l aperi. Cr, monarhia nu este altceva decît o pază polițienească năimită

* — personaje din comedia lui Gogol „Revizorul“ — Nota trad.

care-i apără pe cei ce nu vor „să dea” împotriva celor care *sînt în stare să ia**. Cadeții au nevoie de monarhie pentru a apăra marea burghezie. „Socialiștii din partidul muncii” au nevoie de ea pentru a apăra pe țărani înstăriți.

Se înțelege de la sine că din aceste concepții ale „socialiștilor din partidul muncii” decurge inevitabil o atitudine pedantă și josnică față de insurecție („posibilitate întristătoare” ; comparați articolele scrise de d-l Struve în „Osvobojdenie” în vara anului 1905 cu privire la „propovăduirea nesăbuită și criminală a insurecției”). Tot de aici decurg atît disprețul suveran față de „organizația conspirativă” cît și suspinele, *în august 1906*, după „un partid socialist legal”. La condițiile istorice obiective care fac *inevitabilă* insurecția, care, în pofida tuturor prejudecăților masei înapoiate, îi impun acesteia, în numele intereselor ei vitale, tocmai lupta împotriva monarhiei, care fac ca suspinele maniloviste după un „partid socialist legal” să dea apă la moară d-lor Ușakovi, la aceste condiții istorice obiective d-nii Peșehonovi nu se gîndesc. E firesc ca admiratorii lui Lavrov și Mihailovski să țină seama de psihologia masei înapoiate și nu de condițiile obiective care transformă psihologia masei *luptătoare*.

Să rezumăm. Acum știm ce înseamnă a fi socialist din partidul socialist-populist al muncii. A fi socialist din partidul muncii înseamnă a te ploconi în fața intereselor micului proprietar, care vrea „să primească, iar nu să dea”. Populist înseamnă a te ploconi în fața prejudecăților monarhiste ale poporului, în fața fricii șovine de despărțirea unor naționalități de Rusia. Socialist înseamnă a declara socialismul o perspectivă îndepărtată și a înlocui un program îngust, doctrinar, împovăraător pentru politicieni printr-o „platformă” largă, liberă, elastică, mobilă, ușoară, sumar îmbrăcată sau, poate, chiar cu totul despuiată. Trăiască „socialiștii din partidul socialist-populist al muncii” !

D-nii Peșehonovi sînt vestitorii reacțiunii sociale care începe în rîndurile țărănimii ruse. Dumnezeu i-a trimis pe pămînt

* Un alt instrument de pază polițienească a proprietarilor este armata permanentă. Și d-l Peșehonov scrie: „Republica democratică implică... probabil înlocuirea armatei permanente cu înarmarea poporului” (nr. 8, pag. 197). Fiți atît de buni, d-lor admiratori ai lui Lavrov și Mihailovski, și explicați-ne *deschis* ce înseamnă acest superb „probabil” ?

pe Peșehonovi ca să ilustreze concret teza marxistă cu privire la natura dublă a fiecărui mic producător. Țăranul are judecată și prejudecată, are înclinațiile revoluționare ale omului exploatat și aspirațiile reacționare ale micului proprietar care vrea „să primească, iar nu să dea”. D-nii Peșehonovi sînt exponenții ideologici ai laturii reacționare a țăranului-proprietar. D-nii Peșehonovi contemplează „*posteriorul*” țăranului rus. D-nii Peșehonovi fac pe plan ideologic ceea ce alde d-nii Gurko și Stișinski fac în mod brutal-material, corupînd pe burghezii de la sate prin vînzarea pămînturilor domeniiale și ale statului.

Este însă cu totul îndoielnic că prin astfel de cîrpeli va putea fi atenuată cît de cît ciocnirea inevitabilă dintre mase și exploatatorii lor într-o luptă crîncenă. Este cu totul îndoielnic că prejudecata tradițională a țăranului, împrăpătată cu tot soiul de oportuniști, va reuși să învingă judecata săracimii satelor care se trezește în focul revoluției. În orice caz, social-democrații își vor face datoria, dezvoltînd și purificînd conștiința *revoluționară* a țărănimii.

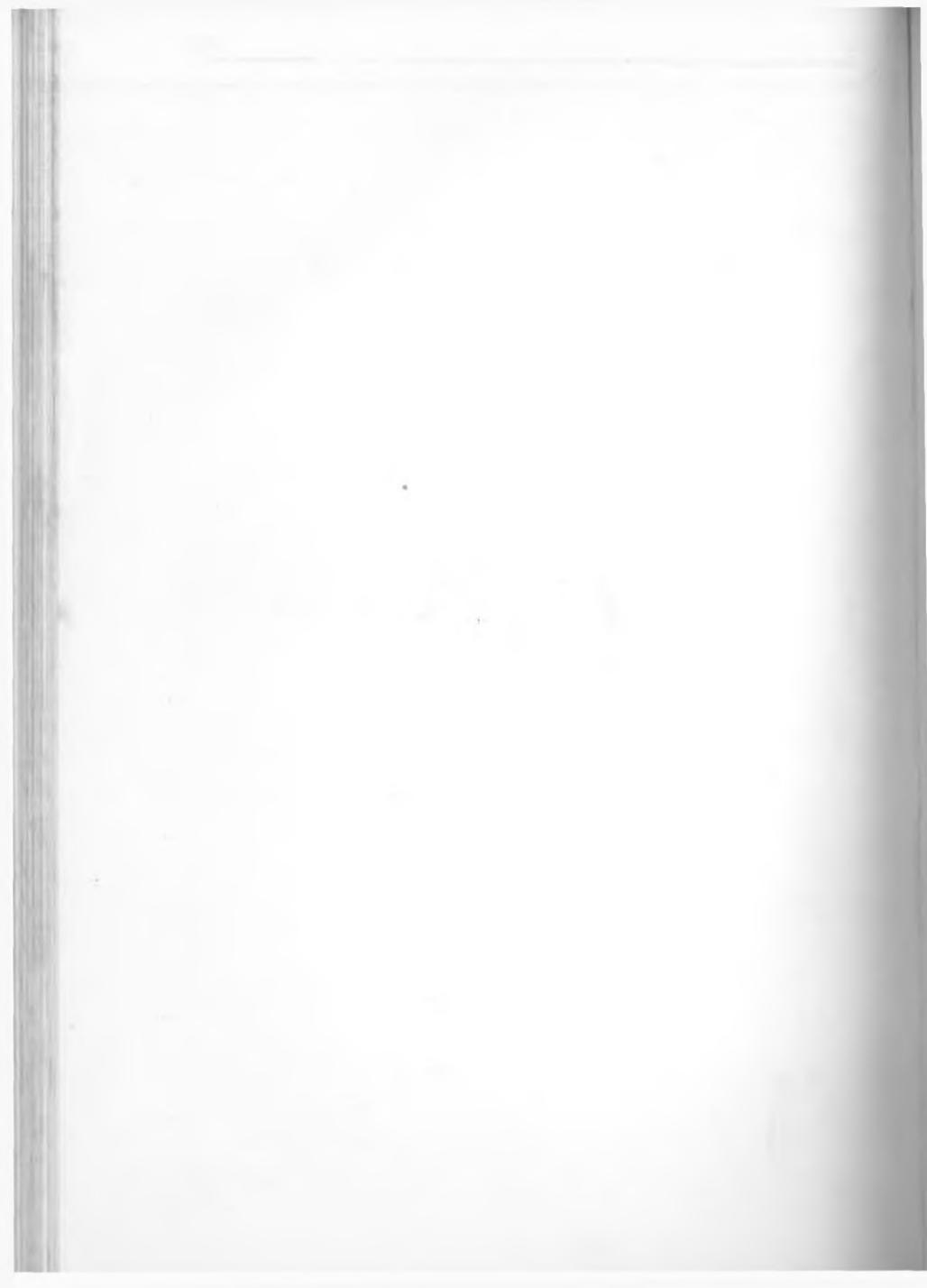
Iar pentru social-democrații din aripa dreaptă, exemplul d-lor Peșehonovi trebuie să fie un avertisment. Criticînd pe socialiștii din partidul socialist-populist al muncii, am fi putut spune cînd și cînd unora dintre social-democrații menșevici: mutato nomine de te fabula narratur (schimbă-ți numele și va fi vorba despre tine). Și noi avem oameni care suspină după un partid legal, care sînt gata să înlocuiască programul cu o platformă, să se coboare la nivelul masei. Îl avem pe Plehanov, care a făcut faimoasa apreciere asupra insurecției din decembrie: „Nu trebuia să se pună mîna pe arme”. Îl avem pe Malișevski, colaborator la „Otkliki Sovremennosti”¹⁶⁸, care preconiza (ce-i drept, nu în „Otkliki Sovremennosti”) să se scoată din program revendicarea republicii. N-ar strica de loc ca acești oameni să-i privească în-deaproape pe d-nii Peșehonovi în toată „frumusețea lor naturală”.

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

—
ADNOTĂRI

—
INDICI

—
DATE DIN
VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Mai-septembrie 1906)

RAPORT ASUPRA REZULTATELOR
CONGRESULUI AL IV-LEA (DE UNIFICARE) AL P.M.S.D.R.,
PREZENTAT LA ADUNAREA ACTIVIȘTILOR DE PARTID
DIN PETERSBURG

V. I. Lenin și-a ținut raportul la 6 (19) mai 1906, în clădirea Universității din Petersburg. În scurta dare de seamă asupra acestui raport, apărută în nr. 74 al ziarului „Priziv“ din 7 (20) mai 1906, se subliniază printre altele : „Raportorul a arătat că soluționarea tuturor problemelor puse în dezbaterea congresului era dinainte hotărâtă, dat fiind că fracțiunea menșevică, care deținea majoritatea la congres, a votat tot timpul propunerile lui G. V. Plehanov. Bolșevicii încep acum o nouă luptă ideologică în cadrul partidului.

Raportorul a demonstrat apoi că menșevicii au apreciat greșit momentul actual și că de aici pornesc toate greșelile lor ulterioare. Astfel de greșeli sînt, după părerea raportorului, rezoluția cu privire la insurecția armată, precum și programul agrar. El afirmă, de asemenea, că menșevicii au făcut o serioasă cotitură spre dreapta, spre cauzele“.

RAPORT ÎN PROBLEMA DUMEI DE STAT, PREZENTAT
LA ADUNAREA MUNCITORILOR TEXTILIȘTI
DIN CARTIERUL VIBORG

Despre acest raport al lui V. I. Lenin (prezentat între 5 și 10 (18 și 23 mai) 1906) vorbește N. K. Krupskaiia în amintirile sale : „Unul din rapoartele pe această temă l-a expus în fața reprezentanților raionului Viborg la Asociația inginerilor de pe bulevardul Zagorodnîi“ (N. K. Krupskaiia. Amintiri despre Lenin, Editura politică, 1960, pag. 126). Rezoluția adoptată la această adunare a fost publicată în ziarul „Volna“ nr. 13 din 10 mai 1906.

TEZE PENTRU CUVÎNTAREA ROSTITĂ LA MITINGUL
DE LA CASA POPORULUI (PALATUL CONTESEI PANINA)

Aceste teze, întocmite de V. I. Lenin, au fost înmîinate la 9 (22) mai 1906 lui A. G. Slihter, care urma să vorbească la mitingul de la Casa poporului (palatul contesei Panina). În amintirile sale,

Șlihter scrie : „Nu-mi mai amintesc precis conținutul acestor teze, dar știu că ele demascău atacul pe care cadeții împreună cu guvernul birocratic îl pregăteau împotriva clasei muncitoare și țărănimii pentru lichidarea revoluției și pentru limitarea «constituțională» a reformelor smulse de la țarism, limitare care ar fi servit numai interesele burgheziei și ale moșierilor și nicidecum pe cele ale maselor muncitoare“ (A. Șlihter. Învățător și prieten al oamenilor muncii {Amintiri despre Lenin}, Moscova, 1957, pag. 9).

RAPORT DESPRE
CONGRESUL AL IV-LEA (DE UNIFICARE) AL P.M.S.D.R.,
PREZENTAT LA ADUNAREA MUNCITORILOR SOCIAL-
DEMOCRAȚI DIN RAIONUL MOSCOVA DIN PETERSBURG

Despre acest raport prezentat de V. I. Lenin se relatează în următoarea notă informativă publicată în ziarul „Volna“ nr. 15 din 12 mai 1906 : „La 11 mai a avut loc o adunare consacrată congresului de unificare al partidului, la care au participat circa 300 de muncitori organizați, membri ai P.M.S.D.R. Au prezentat rapoarte tov. Dan (menșevic) și tov. Lenin (bolșevic)“.

RAPORT DESPRE LUCRĂRILE
CONGRESULUI AL IV-LEA (DE UNIFICARE) AL P.M.S.D.R.,
PREZENTAT LA ADUNAREA MUNCITORILOR SOCIAL-
DEMOCRAȚI DIN RAIONUL NARVA DIN PETERSBURG

În legătură cu această adunare, care a avut loc la 21 mai (3 iunie) 1906, a apărut o scurtă informație în ziarul „Volna“ nr. 25 din 24 mai 1906 ; rezoluția adoptată la adunare a fost publicată în ziarul „Vpered“ nr. 1 din 26 mai 1906. Despre raportul prezentat de V. I. Lenin relatează, în amintirile lor, S. Markov și E. Adamovici (vezi „Proletarskaia Revoluția“, 1925, nr. 25, pag. 43—44, și „Letopis Revoluții“, 1925, nr. 1, pag. VII—VIII).

PRELEGERE DESPRE PROBLEMA AGRARĂ,
ȚINUTĂ LA ADUNAREA MUNCITORILOR DIN SUBRAIONUL
SAN-GAL DIN PETERSBURG.
CUVÎNTARE ROSTITĂ LA ACEEAȘI ADUNARE
CU PRIVIRE LA ATITUDINEA BOLȘEVICILOR ȘI
MENȘEVICILOR FAȚĂ DE DUMA DE STAT

Despre aceste cuvântări ale lui V. I. Lenin s-a păstrat o scurtă dare de seamă în ziarul „Vpered“ nr. 6 din 1 iunie 1906 : „La 23 mai, tov. L[enin] a ținut o prelegere în problema agrară pentru muncitorii

din subraionul San-Gal. S-au adunat mai mult de 250 de oameni. Prelegerea a fost ascultată cu deosebit interes... Apoi referentul a vorbit despre atitudinea social-democrației față de Duma de stat, întrucât cei prezenți au cerut ca la adunarea următoare să se discute această problemă, care prezintă un deosebit interes pentru toți. Într-o cuvîntare scurtă, dar vie și plină de spirit, referentul a caracterizat deosebirea existentă între aripa stîngă și aripa dreaptă a social-democrației, care face ca aceste două fracțiuni să adopte o atitudine cu totul diferită în problema atitudinii social-democrației față de Duma de stat“.

**RAPORT ȘI CUVÎNT DE ÎNCHEIERE
ÎN PROBLEMA AGRARĂ, ȚINUTE ÎN FAȚA UNUI GRUP
DE DELEGAȚI LA CONGRESUL GENERAL
AL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN RUSIA**

La 6 (19) iunie 1906, V. I. Lenin a vorbit în fața unui grup de delegați la congresul învățătorilor în sala Gimnaziului Tenișev din Petersburg. În amintirile sale, N. K. Krupskaja relatează următoarele despre acest raport al lui Lenin: „Îmi amintesc, de asemenea, de cuvîntarea rostită de Ilici în fața unui grup de învățători. Pe atunci, printre aceștia predominau tendințele socialist-revoluționare. Bolșevicii n-au fost admiși la congresul învățătorilor, dar s-a organizat o întîlnire între ei și cîteva zeci de învățători, întîlnire care a avut loc într-o școală... Vladimir Ilici a prezentat un raport în problema agrară. S-a ridicat să-i răspundă socialistul-revoluționar Bunakov, care a susținut că afirmațiile lui sînt contradictorii și a încercat să-l combată cu citate din Ilin (pseudonimul publicistic de atunci al lui Ilici). Vladimir Ilici l-a ascultat cu atenție și a luat note, iar apoi a răspuns destul de tăios la această demagogie a socialiștilor-revoluționari“ (N. K. Krupskaja. Amintiri despre Lenin, Editura politică, 1960, pag. 126). Ziarul socialiștilor-revoluționari, „Golos“, a publicat o expunere a raportului ținut de Lenin (nr. 15 din 8 (21) iunie 1906).

**CUVÎNTARE ROSTITĂ
LA ADUNAREA ORGANIZAȚIEI SOCIAL-DEMOCRATE
A UZINELOR „BALTICA“ DIN PETERSBURG**

La această adunare, care a avut loc la 11—12 (24—25) iunie 1906, în ajunul Conferinței interraionale a organizației Petersburg a P.M.S.D.R., V. I. Lenin a criticat pe menșevici, care susțineau lozincă unui „guvern responsabil desemnat de Dumă“. Despre cuvîntarea lui Lenin povestește în amintirile sale F. Semionov-Bulkin (vezi „Krasnaia Letopis“, 1924, nr. 1, pag. 39—40).

RAPOARTE PREZENTATE LA CONFERINȚA INTERRAIONALĂ
A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R.

LA 11—12 (24—25) IUNIE 1906

„DESPRE TACTICA PARTIDULUI FAȚĂ DE DUMA DE STAT“
ȘI „DESPRE UNITATEA PARTIDULUI“

O scurtă dare de seamă asupra acestei conferințe a apărut la 22 iunie (5 iulie) 1906 în ziarul „Eho“ nr. 1. În amintirile sale, E. D. Stasova relatează următoarele: „Îmi amintesc de conferința de partid care s-a ținut la început undeva pe bulevardul Zagorodnii, la Petersburg, iar apoi la Terioki. La ședința de la Terioki au fost vorbitori și din partea bolșevicilor, și din partea menșevicilor. Țin minte expunerea lui Feodor Dan. El se adresa auditorului vorbindu-i de sus, așa cum s-ar fi adresat un vechi general țarist soldaților. Imediat după el a luat cuvântul Vladimir Ilici. El a vorbit într-o limbă vie, colorată. După ce și-a terminat expunerea, toți tovarășii s-au strâns roată în jurul lui. Vladimir Ilici nu era numai conducătorul nostru, el era și cel mai apropiat prieten al nostru...“ (Amintiri despre Lenin, vol. 1, E.S.P.L.P. 1957, pag. 387). Despre cuvântările rostite de Lenin la conferința interraională vorbește, în amintirile sale, și V. Voitinski (vezi Vl. Voitinski. Ani de victorii și înfrîngerii, vol. 2, 1924, pag. 67—69).

RAPORT ȘI CUVÎNT DE ÎNCHEIERE ÎN PROBLEMA AGRARĂ,
ROSTITE LA ADUNAREA MUNCITORILOR
ORGANIZATĂ DE COMITETUL RAIONAL AL ORGANIZAȚIEI
P.M.S.D.R. DIN CIRCUMSCRIȚIA PETERSBURG

Despre aceste cuvântări ale lui V. I. Lenin, în ziarul „Eho“ nr. 8 din 30 iunie 1906 a apărut o scurtă informație în care se arăta: „La 25 iunie, tov. Lenin a ținut un raport în problema agrară; au participat circa 200 de muncitori. În cuvântarea sa, expusă într-o formă populară, Lenin a analizat programele agrare ale cadeților, trudovicilor (eserilor) și social-democraților. În cuvântul său de încheiere, raportorul s-a oprit mai pe larg asupra celor două curente principale în problema agrară existente în cadrul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia: naționalizarea și municipalizarea“.

RAPORT ASUPRA PROBLEMEI AGRARE
PREZENTAT LA ADUNAREA MUNCITORILOR SOCIAL-
DEMOCRAȚI DIN RAIONUL NARVA DIN PETERSBURG

Într-o scurtă informație despre această adunare, publicată în nr. 9 din 1 iulie 1906, ziarul „Eho“ făcea cunoscut următoarele: „La 28 iunie, în raionul Narva, a fost prezentat un raport cu privire la hotărârile adoptate la conferința generală orășenească. La adunare au participat circa 200 de muncitori...“

Pornind de la cauzele care au determinat pe social-democrații care făceau parte din Grupul trudovic să iasă din grup, s-au purtat vii discuții și în problema agrară. Președintele adunării, tov L[enin], a fost silit însă să sisteze discuțiile din cauza orei înaintate. La cererea adunării, el a prezentat un raport asupra problemei agrare“.

**RAPORT ASUPRA TACTICII
Fracțiunii Social-Democrate din Duma de Stat,
Prezentat la Adunarea Activiștilor de Partid
AI Organizației Petersburg a P.M.S.D.R.**

Despre acest raport, prezentat de V. I. Lenin la 7 (20) iulie 1906, se relatează în două scurte dări de seamă apărute în ziarele „Reci“ nr. 120 și „Nașa Jizn“ nr. 493 din 9 iulie 1906.

**RAPORT DESPRE MOMENTUL ACTUAL PREZENTAT
LA ADUNAREA ACTIVULUI ORGANIZAȚIEI
PETERSBURG A BOLȘEVICILOR**

Despre acest raport, prezentat de V. I. Lenin la Casa poporului din palatul contesei Panina (astăzi Muzeul Pedagogic) în iulie 1906, după dizolvarea Dumei I de stat, A. I. Guleaev relatează următoarele în amintirile sale :

„Din tot acest raport nu mi-a rămas întipărit în minte decât ceea ce m-a răscolit puternic : posibilitatea insurecției armate, necesitatea organizării de drujine de luptă și rolul acțiunilor de partizani. Nimeni nu ne vorbise vreodată despre toate aceste lucruri așa cum ne-a vorbit Lenin...

Analizând evenimentele, Vladimir Ilici vorbea cu convingere despre existența a două tabere dușmane înarmate, posedând un armament diferit, dar care continuau fără întrerupere lupta armată. El a vorbit despre represiunile sîngeroase ale armatei, arătînd că triumful lor evident nu este decât un triumf momentan. Revendicările vitale ale clasei muncitoare și ale țărănimii nu au fost satisfăcute și, oricîte Dume ar convoca absolutismul, nici una dintre ele nu va fi în stare să le rezolve atîta timp cît absolutismul nu a fost nimic. Triumful asupra absolutismului nu-l poate asigura decât o insurecție armată victorioasă. Orice slăbire a acestei lupte înseamnă trădarea cauzei clasei muncitoare“ (A. I. Guleaev. Drujinele de luptă ale bolșevicilor. Activitatea organizației de luptă a bolșevicilor de la bariera Narva din Petersburg în 1905—1907, Leningrad, 1935, pag. 90—91).

**CUVÎNTARE ROSTITĂ LA ADUNAREA MUNCITOARELOR
DE LA FABRICA DE TUTUN „ȘAPȘAL“ DIN PETERSBURG**

Despre această cuvîntare, rostită de V. I. Lenin în iulie 1906, relatează Surina, pe atunci muncitoare la fabrica de tutun : „La

fabricile de tutun începuseră frământările. Muncitorii de la fosta fabrică «Şapşal» au formulat următoarele revendicări economice : ziua de muncă de 8 ore, mărirea salariilor și atitudine corectă din partea administrației. Administrația nici n-a vrut să asculte pe muncitori. Nu mai rămânea decât o singură soluție : greva. Printre noi erau însă mulți care șovăiau. Din cauza nehotărârii lor, greva putea eșua. Tov. Lenin a venit la noi la fabrică să ne îmbărbăteze. În cuvîntarea pe care a rostit-o ne-a vorbit despre politica sîngeroasă a guvernului țarist. El a susținut cu căldură ideea grevei, considerînd că aceasta era singura posibilitate de a dobîndi unele rezultate...

A doua zi a fost declarată greva, care a durat o lună întregă* (Muncitori și țărani despre Lenin, Moscova, 1933, pag. 82).

**CUVÎNTARE ROSTITĂ LA ADUNAREA DE PARTID
 ORGANIZATĂ DE COMITETUL DIN PETERSBURG
 AL P.M.S.D.R. LA TERIOKI;
 REZOLUȚIE INTOCMITĂ DE LENIN
 ȘI ADOPTATĂ LA ACEASTĂ ADUNARE**

Despre această cuvîntare a lui V. I. Lenin aflăm dintr-un raport adresat de jandarmierie directorului departamentului de poliție :

„La 27 august curent, la Terioki, în clădirea teatrului, situată la versta 4, au avut loc concomitent două adunări : una sub președinția lui Lenin, la care au participat circa 100 de persoane, iar cealaltă sub președinția lui Akselrod, la care au participat circa 40 de persoane...

Lenin și-a consacrat cuvîntarea criticii ideii unui congres fără partid, pe care o agită Akselrod. După părerea lui Lenin, un astfel de congres constituie o abatere grosolană de la programul de partid social-democrat ; el distrage organizația muncitorească de pe calea muncii de partid. Dacă Akselrod va stăruii asupra convocării congresului fără partid, drumurile lor se vor despărți. Totodată, Lenin a stăruit asupra necesității convocării Congresului al V-lea al partidului, în scopul reorganizării partidului pe baza principiilor bolșevice...

Rezoluția propusă de Lenin a fost adoptată în unanimitate* („Krasnaia Letopis“, 1927, nr. 1, pag. 36—37).

**O LUCRARE DE FILOZOFIE CUPRINZÎND CRITICA CĂRȚII
 LUI A. BOGDANOV „EMPIRIOMONISMUL“**

Despre această lucrare filozofică a sa, V. I. Lenin îi scrie lui A. M. Gorki în scrisoarea din 12 (25) februarie 1908 :

„În focul revoluției nu prea am avut răgazul să mă ocup de filozofie. La începutul anului 1906, Bogdanov a scris, în închisoare, încă o carte, pare-mi-se vol. III al «Empiriomonismului». Mi-a oferit-o în vara lui 1906 și eu m-am apucat s-o citesc cu toată atenția. Citirea ei m-a enervat, ba chiar m-a înfuriat la culme : pentru mine a devenit și mai clar că Bogdanov a apucat pe un drum

cu totul greșit, nemarxist. I-am scris atunci o «declarație de dragoste», o epistolă de trei caiete pe teme filozofice. I-am explicat atunci că, în ceea ce privește filozofia, eu sînt, firește, un *marxist de rînd*, dar că tocmai lucrările lui clare, populare și minunat scrise m-au convins definitiv că, de fapt, nu el are dreptate, ci Plehanov. Am arătat aceste caiete cîtorva prieteni (printre care și lui Lunacearski) și la un moment dat mi-a venit ideea să le public sub titlul: «Insemnările unui marxist de rînd pe marginea unor probleme de filozofie», dar nu m-am decis s-o fac. Astăzi regret că nu le-am publicat atunci imediat. Am trimis deunăzi o scrisoare la Petersburg, cu rugămintea de a găsi și a-mi trimite aceste caiete» (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 444—445).

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘI DOCUMENTELOR
LA A CĂROR REDACTARE
A PARTICIPAT V. I. LENIN

ZIARUL „VOLNA“

Nr. 9 — 5 mai 1906	Nr. 18 — 16 mai 1906
Nr. 10 — 6 mai 1906	Nr. 19 — 17 mai 1906
Nr. 11 — 7 mai 1906	Nr. 20 — 18 mai 1906
Nr. 12 — 9 mai 1906	Nr. 21 — 19 mai 1906
Nr. 13 — 10 mai 1906	Nr. 22 — 20 mai 1906
Nr. 14 — 11 mai 1906	Nr. 23 — 21 mai 1906
Nr. 15 — 12 mai 1906	Nr. 24 — 23 mai 1906
Nr. 16 — 13 mai 1906	Nr. 25 — 24 mai 1906
Nr. 17 — 14 mai 1906	

ZIARUL „VPERED“

Nr. 1 — 26 mai 1906	Nr. 10 — 6 iunie 1906
Nr. 2 — 27 mai 1906	Nr. 11 — 7 iunie 1906
Nr. 3 — 28 mai 1906	Nr. 12 — 8 iunie 1906
Nr. 4 — 30 mai 1906	Nr. 13 — 9 iunie 1906
Nr. 5 — 31 mai 1906	Nr. 14 — 10 iunie 1906
Nr. 6 — 1 iunie 1906	Nr. 15 — 11 iunie 1906
Nr. 7 — 2 iunie 1906	Nr. 16 — 13 iunie 1906
Nr. 8 — 3 iunie 1906	Nr. 17 — 14 iunie 1906
Nr. 9 — 4 iunie 1906	

ZIARUL „EHO“

Nr. 1 — 22 iunie 1906	Nr. 8 — 30 iunie 1906
Nr. 2 — 23 iunie 1906	Nr. 9 — 1 iulie 1906
Nr. 3 — 24 iunie 1906	Nr. 10 — 2 iulie 1906
Nr. 4 — 25 iunie 1906	Nr. 11 — 4 iulie 1906
Nr. 5 — 27 iunie 1906	Nr. 12 — 5 iulie 1906
Nr. 6 — 28 iunie 1906	Nr. 13 — 6 iulie 1906
Nr. 7 — 29 iunie 1906	Nr. 14 — 7 iulie 1906

ZIARUL „PROLETARIU“

Nr. 1 — 21 august 1906

Nr. 3 — 8 septembrie 1906

Nr. 2 — 29 august 1906

Nr. 4 — 19 septembrie 1906

REZOLUȚIILE CONFERINȚEI INTERNAȚIONALE
A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R.
DIN 11—12 (24—25) IUNIE 1906

„Rezoluția I despre tactică“, „Rezoluția a IV-a despre unitatea partidului“, „Rezoluția a V-a“ (despre fracțiunea social-democrată din Dumă) au fost publicate în iunie 1906 într-o foaie volantă editată de Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.

ADNOTĂRI

1 Apariția broșurii „*Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)*” este legată de un șir lung de șicane ale cenzurii și poliției. La 3 (16) iunie 1906, poliția a operat o percheziție în tipografia „Delo” (Petersburg), în care se tipărea broșura, ridicând întregul tiraj. Comitetul pentru presă din Petersburg a dispus confiscarea broșurii și trimiterea în judecată a celor vinovați de editarea ei. Împotriva autorului broșurii a fost emis un mandat de urmărire. Totuși, s-a reușit ca textul broșurii să fie trimis la Moscova, unde s-a continuat editarea ei. După 6 ani, la 25 iunie (8 iulie) 1912, Curtea de apel din Petersburg a dat o sentință prin care dispunea distrugerea întregii ediții împreună cu stereotipele pregătite pentru tipărirea ei; exemplarele broșurii care fuseseră confiscate au fost distruse în ianuarie 1913 în tipografia municipalității din Petersburg.

Broșura a apărut cu o anexă, care cuprindea proiectele de rezoluții prezentate congresului de către bolșevici și menșevici, rezoluțiile adoptate la congres, precum și alte materiale. Anexa era precedată de o introducere scrisă de Lenin (vezi volumul de față, pag. 65). — 1.

2 *Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.* a avut loc la Stockholm între 10 și 25 aprilie (23 aprilie și 8 mai) 1906. Înainte de congres, în a doua jumătate a lunii februarie, V. I. Lenin a elaborat platforma cu privire la tactică a bolșevicilor — proiecte de rezoluții ale congresului în toate problemele fundamentale ale revoluției. Rezoluțiile bolșevicilor chemau la pregătirea unui nou asalt revoluționar împotriva absolutismului. Menșevicii au prezentat congresului o platformă proprie cu privire la tactică, în care, în fond, renunțau la lupta revoluționară. Pe baza acestor platforme s-a desfășurat alegerea delegaților la congres. Campania de discutare a celor două platforme și de alegere a delegaților pentru congres a durat

aproape două luni. Majoritatea organizațiilor de partid s-au pronunțat pentru platforma bolșevică.

La congres au participat 112 delegați cu vot deliberativ, reprezentând 57 de organizații locale ale P.M.S.D.R., și 22 de delegați cu vot consultativ. La congres au participat și reprezentanți ai organizațiilor naționale: câte trei reprezentanți din partea Social-democrației din Polonia și Lituania, din partea Bundului și a Partidului muncitoresc social-democrat leton, câte un reprezentant din partea Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean și a Partidului muncitoresc finlandez. A mai participat și un reprezentant al Partidului muncitoresc social-democrat bulgar. Numărul total al participanților la congres, inclusiv invitații în mod special și oaspeții, a ajuns la 156 de persoane.

Printre delegații bolșevici au fost V. I. Lenin, M. V. Frunze, E. M. Iaroslavski, M. I. Kalinin, N. K. Krupskai, A. V. Lunacearski, F. A. Sergheev (Artem), I. I. Skvorțov-Stepanov, I. V. Stalin, S. G. Șaumian, K. E. Voroșilov, V. V. Vorovski.

La congres, menșevicii au avut o majoritate numerică. Ea se explica prin faptul că numeroase organizații de partid bolșevice, care au condus acțiunile armate ale maselor, fuseseră zdrobite și nu au putut trimite delegați. Centrul, Uralul, Siberia, Nordul — bastioane ale bolșevicilor — au fost reprezentate printr-un număr mic de delegați. Menșevicii însă, având organizațiile cele mai puternice din punct de vedere numeric în regiunile neindustriale ale țării, unde nu s-au desfășurat acțiuni revoluționare de masă, au reușit să trimită un număr mai mare de delegați.

Ordinea de zi a congresului era: 1) Revizuirea programului agrar; 2) Momentul actual și sarcinile de clasă ale proletariatului; 3) Problema tacticii față de rezultatele alegerilor pentru Duma de stat și față de Dumă; 4) Insurecția armată; 5) Acțiunile de partizani; 6) Guvernul revoluționar provizoriu și autoadministrarea revoluționară; 7) Atitudinea față de Sovietele de deputați ai muncitorilor; 8) Sindicatele; 9) Atitudinea față de mișcarea țărănească; 10) Atitudinea față de diferite partide și organizații nesocial-democrate; 11) Atitudinea față de revendicarea unei adunări constituante separate pentru Polonia în legătură cu problema națională din programul partidului; 12) Organizarea partidului; 13) Unificarea cu organizațiile social-democrate naționale (Social-democrația din Regatul Poloniei și Lituania, Social-democrația letonă, Bundul); 14) Dări de seamă; 15) Alegerile. Dar ordinea de zi nu a fost epuizată. Congresul a discutat următoarele probleme: 1) Revizuirea programului agrar; 2) Aprecierea momentului actual și sarcinile de clasă ale proletariatului; 3) Atitudinea față de Duma de stat; 4) Insurecția armată; 5) Acțiunile de partizani; 6) Unificarea cu partidele social-democrate naționale și 7) Statutul partidului.

În jurul tuturor problemelor s-a dat o luptă înverșunată între bolșevici și menșevici. Lenin a prezentat rapoarte și a

rostit cuvântări cu privire la problema agrară, la momentul actual și sarcinile de clasă ale proletariatului, la atitudinea față de Duma de stat, insurecția armată și la alte probleme; el a făcut parte din comisia de elaborare a proiectului de statut al P.M.S.D.R. Precumpănirea numerică a menșevicilor a determinat caracterul hotărârilor congresului. După o luptă îndârjită, congresul a aprobat rezoluțiile menșevice cu privire la Duma de stat, cu privire la insurecția armată și a adoptat programul agrar menșevic. În problema atitudinii față de partidele burgheze, congresul s-a mulțumit să aprobe rezoluția Congresului internațional de la Amsterdam. El a adoptat, fără a pune în discuție, o rezoluție de compromis cu privire la sindicate și rezoluția cu privire la atitudinea față de mișcarea țărănească.

Sub presiunea masei membrilor de partid, congresul a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf din statut, respingând în felul acesta formularea oportunistă a lui Martov. Pentru prima oară a fost inclusă în statut formularea bolșevică cu privire la centralismul democratic.

Congresul a adoptat hotărârea cu privire la unificarea cu Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania și cu Partidul muncitoresc social-democrat leton; acestea au intrat în P.M.S.D.R. ca organizații teritoriale, care își desfășoară activitatea în rîndurile proletariatului tuturor naționalităților de pe teritoriul respectiv. Congresul a mai adoptat proiectul condițiilor de unificare cu Bundul, dar într-o rezoluție specială s-a pronunțat cu hotărâre împotriva organizării proletariatului pe naționalități. Din inițiativa Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean, la congres s-a pus problema unificării cu P.M.S.D.U., dar nu s-a ajuns la un acord cu acest partid din pricina caracterului lui naționalist, mic-burghez.

Din Comitetul Central ales de congres făceau parte 3 bolșevici și 7 menșevici. În redacția Organului Central, ziarul „Social-Demokrat”, au intrat numai menșevici.

În istoria partidului, acest congres poartă denumirea de Congres „de unificare”. Dar unificarea P.M.S.D.R. realizată la congres era doar o unificare formală. În fapt, bolșevicii și menșevicii aveau concepții și platforme deosebite în toate problemele fundamentale ale revoluției, constituind două partide. Lupta dusă la congres a arătat maselor de partid care este conținutul divergențelor dintre bolșevici și menșevici și cât de profunde sînt ele. Materialele congresului au dat membrilor de partid și muncitorilor conștienți posibilitatea de a se orienta în lupta ideologică, de a înțelege mai profund și mai bine linia revoluționară a bolșevicilor.

Imediat după congres, în numele delegaților-bolșevici, Lenin a scris un apel către partid, precum și „Raportul” de față, în care a făcut o apreciere principală a hotărârilor Congresului al IV-lea, demascînd oportunismul menșevicilor. — 3.

3 *Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.* a avut loc între 17 (30) iulie și 10 (23) august 1903. Primele 13 ședințe s-au ținut la Bruxelles. Apoi, din cauza persecuțiilor poliției, a fost mutat la Londra.

Congresul a fost pregătit de „Iskra“, care, sub conducerea lui Lenin, a desfășurat o muncă uriașă pentru unirea social-democraților din Rusia pe baza principiilor marxismului revoluționar.

La congres au participat 43 de delegați cu vot deliberativ, reprezentând 26 de organizații (grupul „Eliberarea muncii“, organizația „Iskrei“, Comitetul din străinătate și Comitetul central al Bundului, „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“, „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“ și 20 de comitate și uniuni social-democrate din Rusia). Întrucât unii delegați aveau dreptul la câte două voturi, numărul voturilor deliberative la congres se ridica la 51. Congresul nu avea o compoziție omogenă. La lucrările lui participau nu numai adepți ai „Iskrei“, ci și adversari ai ei, precum și elemente nestatornice, șovăielnice.

Principalele probleme ale congresului au fost adoptarea programului și a statutului partidului și alegerea centrelor lui conducătoare. În cadrul congresului, Lenin și adepții săi au dus o luptă necruțătoare împotriva oportuniștilor.

Proiectul de program al partidului elaborat de redacția „Iskrei“, și îndeosebi teza cu privire la rolul conducător al partidului în mișcarea muncitorească, punctul cu privire la necesitatea cuceririi dictaturii proletariatului și partea agrară a programului, a fost ținta unor atacuri înverșunate din partea oportuniștilor. Congresul a dat riposta convenită oportuniștilor și a aprobat în unanimitate (cu o singură abținere) programul partidului, în care erau formulate atât sarcinile imediate ale proletariatului în revoluția burghezo-democratică (programul-minimum) cât și sarcinile legate de victoria revoluției socialiste și de instaurarea dictaturii proletariatului (programul-maximum). Pentru prima oară în istoria mișcării muncitorești internaționale după moartea lui Marx și Engels, a fost adoptat un program revoluționar în care, la insistența lui Lenin, lupta pentru dictatura proletariatului era proclamată drept sarcina fundamentală a partidului clasei muncitoare.

În cursul dezbaterilor pe marginea statutului partidului s-a dat o luptă aprigă în problema principiilor organizatorice care trebuiau să stea la baza construirii partidului. Lenin și adepții săi luptau pentru crearea unui partid revoluționar combativ al clasei muncitoare și considerau necesar să se adopte un statut care să îngreuiască intrarea în partid pentru toate elementele nestatornice și șovăitoare. De aceea primul paragraf al statutului, în formularea propusă de Lenin, prevedea că, pe lângă recunoașterea programului și sprijinirea din punct de vedere material a partidului, calitatea de membru de partid trebuie să fie condiționată de apartenența la una dintre organizațiile lui. Martov a propus congresului o formulare a primului paragraf care condiționa

calitatea de membru de partid, pe lângă recunoaşterea programului şi sprijinirea materială a partidului, numai de sprijinul personal acordat cu regularitate partidului sub conducerea uneia dintre organizaţiile lui. Formularea lui Martov, care înlesnea intrarea în partid a tuturor elementelor nestatornice, a fost sprijinită la congres nu numai de antiiskrişti şi de „mlaştină” („centru”), ci şi de iskriştii nestatornici, şi a fost adoptată de congres cu o infimă majoritate de voturi. În ansamblu însă, congresul a adoptat statutul elaborat de Lenin. Congresul a adoptat şi o serie de rezoluţii în problemele tactice.

La congres s-a produs o sciziune între partizanii consecvenţi ai orientării iskriste, leniniştii, şi iskriştii nestatornici, partizanii lui Martov. Partizanii orientării leniniste, care au obţinut majoritatea de voturi la alegerea instituţiilor centrale ale partidului, au început să fie numiţi bolşevici, iar partizanii lui Martov, care au rămas în minoritate, menşevici.

Congresul a avut o uriaşă importanţă pentru dezvoltarea mişcării muncitoreşti din Rusia. El a pus capăt metodelor primitive de muncă şi spiritului de cerc în mişcarea social-democrată şi a creat în Rusia un partid revoluţionar marxist, partidul bolşevic. „Bolşevismul ca un curent de gândire politică şi ca partid politic există din 1903”, scria Lenin (Opere, vol. 31, E.S.P.L.P. 1956, pag. 8). Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., creînd partidul proletar de tip nou care a devenit un model pentru marxiştilor revoluţionari din toate ţările, a constituit un punct de cotitură în mişcarea muncitorească internaţională.

Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. a avut loc la Londra între 12 şi 27 aprilie (25 aprilie şi 10 mai) 1905. El a fost pregătit de bolşevici, iar lucrările lui s-au desfăşurat sub conducerea lui V. I. Lenin. Menşevicii au refuzat să participe la congres şi au ţinut la Geneva o conferinţă aparte.

La congres au participat 38 de delegaţi : 24 cu vot deliberativ şi 14 cu vot consultativ.

Congresul a examinat problemele fundamentale ale revoluţiei care se desfăşura în Rusia şi a stabilit sarcinile proletariatului şi ale partidului său. La congres au fost dezbătute următoarele probleme : raportul Comitetului de organizare ; insurecţia armată ; atitudinea faţă de politica guvernului în ajunul revoluţiei ; despre guvernul revoluţionar provizoriu ; atitudinea faţă de mişcarea ţărănească ; statutul partidului ; atitudinea faţă de partea care s-a rupt de P.M.S.D.R. ; atitudinea faţă de organizaţiile social-democrate naţionale ; atitudinea faţă de liberali ; acordurile practice cu socialiştii-revoluţionari ; propaganda şi agitaţia ; raportul de activitate al C. C. şi rapoartele delegaţilor comitetelor locale etc. Congresul a trasat planul strategic al partidului în revoluţia burghezo-democratică, plan care prevedea că proletariatul trebuie să fie conducătorul revoluţiei şi, în alianţă cu ţărănimea, izolînd burghezia, trebuie să lupte pentru victoria revoluţiei — pentru răsturnarea absolutismului şi instaurarea republicii democratice, pentru lichidarea tuturor rămăşişelor iobăgiei. Pornind de la acest plan

strategic, congresul a stabilit linia tactică a partidului. De asemenea s-a stabilit că sarcina principală și imediată a partidului este organizarea insurecției armate. Congresul a arătat că victoria insurecției armate a poporului trebuie să ducă la crearea unui guvern revoluționar provizoriu, care să reprime împotrivirea contrarevoluției, să înlătuiească programul-minimum al P.M.S.D.R. și să pregătească condițiile pentru trecerea la revoluția socialistă.

Congresul a modificat statutul partidului; el a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf al statutului, referitor la calitatea de membru de partid; a desființat sistemul celor două centre în partid (C.C. și O.C.) și a creat un centru conducător unic, Comitetul Central; el a stabilit cu precizie drepturile C.C. și relațiile dintre acesta și comitetele locale.

Congresul a condamnat acțiunile menșevicilor, oportunistului lor în problemele organizatorice și tactice. Dat fiind că „Iskra” fusese apărută de menșevici și promova o linie oportunistă, Congresul al III-lea a însărcinat Comitetul Central să înființeze un nou Organ Central, ziarul „Proletarii”.

Congresul al III-lea a avut o mare însemnătate istorică. El a fost primul congres bolșevic. În rezoluțiile sale și-au găsit expresia principiile organizatorice și tactice leniniste. El a înarmat partidul și clasa muncitoare cu un program de luptă pentru victoria revoluției democratice. În legătură cu lucrările și importanța Congresului al III-lea al partidului, vezi articolul lui Lenin „Congresul al III-lea” (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 212). Hotărârile congresului au fost fundamentate de Lenin în cartea „Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică” (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 1—127). — 3.

- 4 Comisia agrară a fost creată la începutul anului 1906 de Comitetul Central unificat în vederea elaborării programului agrar pentru Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. Din comisie au făcut parte: V. I. Lenin, P. P. Maslov, P. P. Rumeanțev, S. A. Suvorov, I. A. Teodorovici, G. V. Plehanov, N. N. Jordania, A. I. Finn-Enotaevski. Comisia a grupat toate punctele de vedere asupra problemei agrare, care fuseseră exprimate în cadrul social-democrației, în patru tipuri principale de proiecte: al lui Lenin, al lui Rojkov, al lui Maslov, al lui Finn-Enotaevski (considerînd drept al cincilea proiect pe cel al grupului „Borba”), pe care le-a prezentat congresului. Majoritatea membrilor comisiei au adoptat punctul de vedere al lui Lenin, al cărui proiect a fost prezentat congresului ca proiect al majorității comisiei agrare a C.C. unificat al P.M.S.D.R. Acest proiect, care susținea confiscarea tuturor pămînturilor bisericesti, mănăstirești, domeniiale, ale statului, ale coroanei și ale moșierilor și naționalizarea întregului pămînt și care a fost fundamentat de Lenin înainte de congres în lucrarea „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc” (vezi Opere complete, vol. 12,

Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 233—262), a fost aprobat, împreună cu platforma tactică pentru congres, la consfăturile bolșevicilor premergătoare congresului din martie 1906. — 4.

- 5 *Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.)* — partid revoluționar al clasei muncitoare poloneze; a luat ființă în 1893 și a activat mai întâi sub denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei, iar din august 1900, după congresul organizațiilor social-democrate din Polonia și Lituania, la care social-democrații polonezi au fuzionat cu o parte din social-democrații lituanieni, a adoptat denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.). Meritul acestui partid constă în faptul că a orientat mișcarea muncitorească poloneză spre o alianță cu mișcarea muncitorească rusă și a combătut naționalismul.

În perioada revoluției din 1905—1907, S.D.R.P. și L. a luptat sub lozinci apropiate de cele ale partidului bolșevic și a avut o atitudine intransigentă față de burghezia liberală. Totodată însă, S.D.R.P. și L. a comis o serie de greșeli; ea n-a înțeles teoria leninistă a revoluției socialiste; n-a înțeles rolul conducător al partidului în revoluția democratică, a subapreciat rolul țărănimii ca aliat al clasei muncitoare și însemnătatea mișcării de eliberare națională. Criticînd concepțiile greșite ale S.D.R.P. și L., V. I. Lenin a relevat totodată meritele ei față de mișcarea revoluționară din Polonia. El a subliniat că social-democrații polonezi „au creat pentru prima oară un partid pur proletar în Polonia și au proclamat extrem de importantul principiu al celei mai strînse alianțe între muncitorul polonez și cel rus în lupta lor de clasă“ (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 436). La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., S.D.R.P. și L. a fost primită în P.M.S.D.R. ca organizație teritorială.

S.D.R.P. și L. a salutat Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și a luptat pentru victoria revoluției proletare în Polonia. În decembrie 1918, la Congresul de unificare al S.D.R.P. și L. și al „leviței“ P.P.S., ambele partide au fuzionat, formînd Partidul muncitoresc comunist din Polonia. — 4.

- 6 *Partidul muncitoresc social-democrat leton* a fost creat în iunie 1904, la primul său congres. La congresul al II-lea al acestui partid, din iunie 1905, a fost adoptat programul partidului, precum și o hotărîre cu privire la necesitatea unirii cu P.M.S.D.R. În 1905—1907, P.M.S.D.L. a condus acțiunile revoluționare ale muncitorilor. După cum arăta V. I. Lenin, „în timpul revoluției proletariatul leton și social-democrația letonă au ocupat unul din primele și cele mai importante locuri în lupta împotriva absolutismului și a tuturor forțelor vechiului regim“ (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 256).

La Congresul al IV-lea (de unificare) (1906) a fost primit în P.M.S.D.R. ca organizație teritorială. După congres a adoptat denumirea de Social-democrația din Letonia. — 4.

7 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia“) a fost organizat în 1897 la congresul de constituire al grupurilor social-democrate evreiești, ținut la Vilno; el grupa în special elementele semiproletare ale meșteșugărimii evreiești din regiunile apusene ale Rusiei. La primul Congres al P.M.S.D.R. (1898), Bundul a intrat în P.M.S.D.R. „ca organizație autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc“ („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 14).

Bundul era exponentul naționalismului și al separatismului în rândurile mișcării muncitorești din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărât să modifice relațiile organizatorice cu P.M.S.D.R., stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Într-o rezoluție a sa, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizații naționale și că Bundul trebuie să fie o parte federativă a P.M.S.D.R.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce congresul a respins cererea Bundului de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906, pe baza unei hotărâri a Congresului al IV-lea („de unificare“), Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiștii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului (pe „economisti“, menșevici, lichidatori) și au dus o luptă necontenită împotriva bolșevicilor și bolșevismului. Revendicării programatice a bolșevicilor cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare, Bundul îi opunea revendicarea autonomiei cultural-naționale. În perioada reacțiunii stolîpiniste, Bundul s-a situat pe poziții lichidatoriste și a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial (1914—1918), bundiștii s-au situat pe pozițiile social-șovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit Guvernul provizoriu contrarevoluționar, a luptat de partea dușmanilor Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, conducerea Bundului s-a unit cu forțele contrarevoluției. În același timp, printre membrii de rând ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a auto-lichidat, iar o parte dintre membrii săi au intrat în P.C. (b) din Rusia pe bază de cereri de primire individuale. — 4.

8 *Partidul revoluționar ucrainean* (P.R.U.) — organizație mic-burgheză, naționalistă, apărută la începutul anului 1900 la Har-kov. Congresul I, de constituire, al P.R.U. a avut loc în 1902 la Kiev. Din 1903 până în 1905, P.R.U. a editat ziarul „Selea-

nin". Militanții de seamă ai acestui partid au fost N. Porș, V. Vinnicenko, S. Petliura, D. Antonovici. Congresul al II-lea al P.R.U. din decembrie 1905 a schimbat, în scopuri demagogice, denumirea organizației în Partidul muncitoresc social-democrat din Ucraina (P.M.S.D.U.).

P.M.S.D.U. milita pentru o Ucraină autonomă cu un seim propriu, care să aibă dreptul de a elabora legi în problemele privitoare la populația din Ucraina; în același timp, urmînd exemplul Bundului, el revendica autonomia cultural-națională. În problema agrară se situa, în linii generale, pe poziții menșevice.

P.M.S.D.U. susținea, ca și Bundul, principiul organizării proletariului pe naționalități. Congresul al II-lea al P.M.S.D.U. s-a pronunțat pentru fuziunea cu P.M.S.D.R. pe baze federative, punînd condiția ca P.M.S.D.U. să fie considerat drept „unicul reprezentant al proletariului ucrainean în partid“.

La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., P.M.S.D.U. a fost reprezentat de N. Porș, care s-a străduit să obțină fuziunea pe baze federative. Congresul a respins propunerea lui de a se discuta imediat condițiile fuziunii, hotărînd ca această problemă să fie încredințată spre soluționare C.C. al P.M.S.D.R. Acordul de fuziune a P.M.S.D.U. cu P.M.S.D.R. n-a fost încheiat.

După revoluția Socialistă din Octombrie, P.M.S.D.U. a trecut în tabăra contrarevoluției burghezo-naționaliste. — 4.

9 Este vorba de hotărîrea adoptată la începutul congresului (ședința a 2-a) cu privire la interzicerea adunărilor pe fracțiuni. Această hotărîre n-a fost însă pusă în practică. Adunările pe fracțiuni au continuat în tot timpul lucrărilor congresului. „Dacă ședințele oficiale ale congresului, în cursul cărora menșevicii, avînd asigurată o majoritate certă, făceau să fie votate hotărîri pregătite din timp — scrie M. N. Leadov, participant la acest congres —, erau puțin interesante, ba uneori de-a dreptul plicticoase, în schimb ședințele fracțiunii noastre deveneau din ce în ce mai interesante și mai instructive. Acolo am reușit cu adevărat să facem bilanțul întregii experiențe a furtunosului an revoluționar și să stabilim tactica noastră bolșevică pentru perioada următoare“ (M. Leadov. Din viața partidului. 1903—1907, Moscova, 1956, pag. 165). — 5.

10 „Nacealo“ — cotidian menșevic legal; a apărut la Petersburg de la 13 (26) noiembrie pînă la 2 (15) decembrie 1905. Au apărut 16 numere. Redactori-editori ai ziarului au fost D. M. Gherțenștein și S. N. Saltîkov. Au colaborat la ziar P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. G. Deutsch, N. I. Iordanski, L. Martov, A. N. Potresov ș.a. — 5.

11 „Dnevnik Soțial-Demokrata“ — organ neperiodic, editat de G. V. Plehanov, la Geneva, din martie 1905 pînă în aprilie 1912

(cu mari întreruperi). Au apărut 16 numere. Editarea acestei publicații a fost reluată în 1916 la Petrograd, dar n-a apărut decât un singur număr.

În primele opt numere (1905—1906), Plehanov propaga concepții menșevice, oportuniste de extremă dreaptă, susținea ideea unui bloc al social-democrației cu burghesia liberală, nega necesitatea alianței dintre proletariat și țărănime, condamna insurecția armată din decembrie.

În nr. 9—16 ale publicației, apărute în 1909—1912, Plehanov s-a ridicat împotriva menșevicilor lichidatori, care pășiseră pe calea lichidării organizațiilor de partid ilegale. Dar în problemele fundamentale de tactică el continua să se situeze pe poziții menșevice. În nr. 1 din 1916 al publicației „Dnevnik Soțial-Demokrata” erau exprimate clar concepțiile social-șovine ale lui G. V. Plehanov. — 6.

- 12 *Comisia de validare* a fost aleasă la prima ședință a congresului. Din comisie făceau parte: 2 bolșevici — V. A. Desnițki (Sosnovski) și S. G. Șaumian (Surenin), 2 menșevici — N. N. Jordania (Kostrov) și L. I. Goldman (Akimski); M. I. Melenevski (Samoilovici) (președintele comisiei), ales în această calitate ca fiind „neutru”, s-a situat în realitate pe poziții menșevice. Totodată congresul a aprobat regulamentul comisiei de validare și a adoptat următoarea rezoluție, propusă de V. I. Lenin: „Congresul obligă comisia de validare să întocmească dări de seamă din care să rezulte motivele după care s-a călăuzit fiecare organizație în alegerea de delegați la congres, precum și criteriul aplicat în ceea ce privește stabilirea calității de membru de partid” („Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Procese-verbale”, Moscova, 1959, pag. 10). Lucrările comisiei de validare și discutarea dărilor de seamă ale acestei comisii la ședințele plenare ale congresului s-au desfășurat în atmosfera unei lupte fracționiste extrem de încordate. Chiar în cursul discutării primei dări de seamă a comisiei de validare (ședințele a 4-a și a 5-a) și a propunerii acesteia de a se anula mandatul bolșevicului A. A. Gapeev (Molodenkov), delegat al organizației studențești din Petersburg, a izbucnit un conflict între bolșevici și menșevici. Raporturile s-au înrăutățit îndeosebi la ședința a 6-a, în legătură cu propunerea comisiei de a se anula mandatul bolșevicului F. A. Sergheev (Artem; în procesele-verbale ale congresului: Artamonov), delegat al organizației Harkov. În urma declarației lui Desnițki că se retrage din comisia de validare, ceilalți membri ai comisiei au refuzat și ei să participe la lucrările ei. Congresul a ales o nouă comisie de validare, formată din menșevici și împăciuitoriști. — 6.

- 13 *Protestul muncitorilor din Tiflis* împotriva mandatelor delegației menșevice din Tiflis, purtând semnătura a 200 de persoane, a fost citit în ședința a 20-a a congresului (vezi „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.”, Moscova, 1959, pag. 336—337).

Muncitorii comunicau că menșevicii din Tiflis, urmărind să-și mărească numărul de voturi la congres, nu s-au călăuzit în întocmirea listei membrilor de partid după cerințele statutului P.M.S.D.R., ci au inclus pe această listă persoane luate la întâmplare. Ca urmare, menșevicii „au numărat“ la Tiflis peste 3 000 de membri de partid. Menșevicii din Tiflis au vrut să trimită la congres, potrivit normei generale de reprezentare, 11 delegați. Demascând această înșelăciune, muncitorii declarau că Tiflisul nu poate fi reprezentat la congres prin atîția delegați. — 7.

- 14 Procesele-verbale ale Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., editate în 1907, suferau de o serie de lacune esențiale: în ele nu figurau o serie de rapoarte și cuvîntări ținute la congres, printre care rapoartele lui V. I. Lenin cu privire la problema agrară, cu privire la momentul actual și la sarcinile de clasă ale proletariatului, precum și cuvîntul de încheiere în problema atitudinii față de Duma de stat. Cuvîntările lui Lenin consemnate în procesele-verbale erau reproduse cu totul incomplet. — 8.
- 15 „Partiinîe Izvestiia“ — ziar ilegal, organ al C.C. unificat al P.M.S.D.R., creat după fuzionarea Comitetului Central bolșevic cu Comisia de organizare menșevică. Ziarul a apărut la Petersburg în preajma Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului. Au apărut în total două numere: la 7 (20) februarie 1906 și la 20 martie (2 aprilie) 1906. Redacția ziarului „Partiinîe Izvestiia“ a fost formată dintr-un număr egal de redactori ai organului bolșevic („Proletarii“) și ai organului menșevic (noua „Iskră“). Din partea bolșevicilor din redacție au făcut parte V. I. Lenin, A. V. Lunacearski, D. B. Reazanov. În total au apărut 2 numere: la 7 (20) februarie 1906 și la 20 martie (2 aprilie) 1906. Lenin a publicat în ziar, sub semnătura „Bolșevic“, articolele: „Situția actuală a Rusiei și tactica proletariatului“ (nr. 1) și „Revoluția rusă și sarcinile proletariatului“ (nr. 2). După Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., ziarul „Partiinîe Izvestiia“ și-a încetat apariția. — 9.
- 16 Cadeții — membrii partidului constituțional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste liberale din Rusia. Partidul cadeților a fost creat în octombrie 1905; în rîndurile lui au intrat reprezentanți ai burgheziei, fruntași ai zemstvelor din rîndurile moșierilor și intelectuali burghezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost: P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev etc. Pentru a înșela masele muncitoare, cadeții și-au luat denumirea falsă de „partid al libertății poporului“; în realitate, ei nu mergeau mai departe de revendicarea unei monarhii constituționale. Cadeții considerau drept principalul lor țel lupta împotriva mișcării revoluționare și voiau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În anii primului război mondial, ei au sprijinit

în mod activ politica externă de cotropire dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie, au căutat să salveze monarhia. Deținând un rol conducător în cadrul Guvernului provizoriu, cadeții au dus o politică antipopulară, contrarevoluționară, pe placul imperialiștilor anglo-franco-americani. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, cadeții s-au manifestat ca dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat activ la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la campaniile intervenționiștilor. Ca emigranți, după înfrângerea intervenționiștilor și a albagardiștilor, ei nu și-au încetat activitatea contrarevoluționară antisovietică. — 12.

- 17 „Reforma țărănească” din 1861 — reformă prin care se desființa iobăgia în Rusia și care a fost efectuată de guvernul țarist în interesul moșierilor iobăgiști. Necesitatea reformei a fost dictată de întregul mers al dezvoltării economice a țării și de creșterea mișcării țărănești de masă împotriva exploatării iobăgiste. „Reforma țărănească” a fost o reformă burgheză efectuată de iobăgiști. Proprietatea moșierească a fost menținută. Țăranul putea să capete un lot de pământ numai potrivit normelor stabilite de lege (și numai cu consimțământul moșierului), prin răscumpărare. Potrivit unor calcule aproximative, după reforma nobilii aveau în stăpînirea lor 71 500 000 de deseatine, iar țărani 33 700 000 de deseatine. Cu ajutorul reformei, moșierii au rășluit peste $\frac{1}{3}$ și chiar $\frac{2}{3}$ din pământurile țărănești. În mâinile moșierilor au rămas părțile cele mai bune din loturile țărănești („pământurile rășluite”, pădurile, pășunile, locurile de adăpat vitele, izlazurile și altele), fără de care țărani nu puteau duce o gospodărie de sine stătătoare.

Răscumpărarea plătită de țărani pentru a deveni proprietari ai loturilor lor a însemnat pur și simplu o jecmănire a lor de către moșieri și guvernul țarist. Plata sumelor datorate de țărani guvernului țarist era eșalonată pe un termen de 49 de ani cu o dobîndă de 6%. Restanțele la ratele din cadrul operației de răscumpărare creșteau din an în an. Numai țărani care aparținuseră moșierilor au vărsat guvernului țarist, în cadrul operației de răscumpărare, 1,9 miliarde de ruble, în timp ce prețul pieței la pământurile trecute în posesiunea țăranilor nu depășea 544 000 000 de ruble. În realitate, țărani au fost nevoiți să plătească pentru pământurile lor sute de milioane de ruble, ceea ce a dus la ruina gospodăriilor țărănești și la pauperizarea în masă a țăranilor.

„Reforma țărănească” din 1861 a fost calificată de V. I. Lenin drept primul act de violență în proporții de masă împotriva țărănimii, în interesul capitalismului care lua naștere în agricultură; ea a fost o „curățire a pământurilor” pentru capitalism, efectuată de către moșieri. În legătură cu reforma din 1861, vezi lucrările lui Lenin: „Cincizeci de ani de la desființarea iobăgiei”, „În legătură cu o aniversare”, „Reforma țărănească” și revoluția

țărănească-proletară" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 69—72, 91—99, 100—109). — 12.

- 18 Este vorba de manifestul din 17 octombrie 1905, dat de țar în perioada de avânt maxim a grevei politice generale din octombrie. În manifest, țarul promitea „libertăți cetățenești” și o dumă „legislativă”. Manifestul era o manevră politică a absolutismului, care urmărea să câștige timp, să scindeze forțele revoluționare, să zădărnicească greva și să înăbușe revoluția. Analizând condițiile în care a apărut manifestul, V. I. Lenin scria : „Absolutismul nu *mai* este în stare să acționeze fățiș împotriva revoluției. Revoluția nu este *încă* în stare să dea dușmanului lovitura decisivă. Această oscilare a unor forțe care sînt aproape în echilibru generează inevitabil dezorientare în rîndurile organelor puterii, le face să treacă de la represiuni la concesiuni, la legi cu privire la libertatea presei și la libertatea întrunirilor” (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 3). Manifestul reprezenta o concesie smulșă țarismului de revoluție; această concesie nu hotăra însă cîtuși de puțin soarta revoluției, cum susțineau liberalii și menșevicii. Bolșevicii au dezvoltat semnificația reală a manifestului. La 18 (31) octombrie 1905, C.C. al P.M.S.D.R. a lansat apelul „Către poporul rus!”, în care explica caracterul mincinos al manifestului țarului și chema la continuarea luptei. „Greva ne este necesară și de-acum înainte — se spunea în apel —, este necesară pentru a arăta dușmanilor că ei nu ne pot liniști cu un petec de hîrtie, că vrem drepturi reale și putere reală” („Manifestele organizațiilor bolșevice în prima revoluție rusă din 1905—1907”, partea 1, Moscova, 1956, pag. 185).
- În legătură cu manifestul din 17 octombrie, vezi lucrările lui V. I. Lenin „Prima victorie a revoluției” și „Apropierea deznodămîntului” (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 27—34 și 71—78). — 16.

- 19 „Vpered” — săptămînal bolșevic ilegal; a fost editat la Geneva de la 22 decembrie 1904 (4 ianuarie 1905) pînă la 5 (18) mai 1905. Au apărut 18 numere. Organizatorul, inspiratorul ideologic și conducătorul nemijlocit al acestui ziar a fost V. I. Lenin. Din redacție făceau parte : A. V. Lunacearski, M. S. Olmînski, V. V. Vorovski. Întreaga corespondență a ziarului cu comitetele locale din Rusia și cu corespondenții era dusă de N. K. Krupskaia. Definind orientarea ziarului „Vpered”, V. I. Lenin scria : „Orientarea ziarului «Vpered» este aceea a vechii «Iskre». În numele acesteia, «Vpered» duce o luptă hotărîtă împotriva noii «Iskre»” (vezi Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 238). În ziarul „Vpered”, Lenin a scris nu numai articole de îndrumare, ci și un mare număr de note diverse și a prelucrat numeroase corespondențe primite de ziar. Unele articole Lenin le-a scris în colaborare cu alți membri ai redacției (Vorovski, Olmînski ș.a.). În manuscrisele diversilor

autori care s-au păstrat se pot vedea intervenții masive și numeroase adaosuri făcute de V. I. Lenin. Fiecare număr de ziar era în mod obligatoriu citit în pagini de V. I. Lenin. Chiar și în zilele când era cu totul absorbit de lucrările Congresului al III-lea de la Londra, Lenin a găsit totuși timp să citească în șpalț nr. 17 al ziarului „Vpered”. Și numai nr. 18 a fost tipărit, după cât se pare, fără să fi fost citit în pagini de Lenin, care în acel moment se afla în drum de la Londra la Geneva. În ziarul „Vpered” au fost publicate peste 60 de articole și note ale lui V. I. Lenin. Unele numere ale ziarului, ca, de pildă, nr. 4 și 5, consacrate evenimentelor de la 9 ianuarie 1905 și începutului revoluției în Rusia, au fost aproape în întregime scrise de V. I. Lenin.

În foarte scurt timp după apariția sa, ziarul „Vpered” și-a câștigat simpatia comitetelor locale de partid, care l-au recunoscut drept organul lor. Unind comitetele locale pe baza principiilor leniniste, „Vpered” a avut un rol important în convocarea Congresului al III-lea al partidului, ale cărui hotărâri au avut la bază tezele enunțate și fundamentate de V. I. Lenin în coloanele ziarului. Linia tactică promovată de „Vpered” a devenit linia tactică a Congresului al III-lea. Ziarul a întreținut o legătură permanentă cu organizațiile de partid din Rusia. Deosebit de strânsă a fost legătura cu Comitetele din Petersburg, Moscova, Odesa, Ekaterinoslav, Baku și din alte localități, precum și cu Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. Articolele lui Lenin apărute în ziarul „Vpered” erau deseori reproduse în organele locale ale presei bolșevice, apăreau în foi volante sau în broșuri. Articolul lui Lenin „Începutul revoluției în Rusia”, apărut în nr. 4 al ziarului „Vpered”, a fost publicat în foaie volantă de către comitetele din Odesa, Saratov și Nikolaev ale P.M.S.D.R., iar articolul „Proletariatul și țărănimia” („Vpered” nr. 11) de către Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. a editat articolul lui Lenin „Dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și țărănimii” („Vpered” nr. 14) într-o broșură apărută în limbile gruzină, rusă și armeană. Congresul al III-lea al partidului a relevat, într-o rezoluție specială, rolul important pe care l-a avut ziarul „Vpered” în lupta împotriva menșevismului, pentru restabilirea partinității, în punerea și tratarea problemelor referitoare la tactică ridicate de mișcarea revoluționară, în lupta pentru convocarea congresului, și a adus mulțumiri redacției ziarului. Printr-o hotărâre a Congresului al III-lea, în locul ziarului „Vpered” a început să apară ziarul „Proletarii”. — 19.

20 „Proletarii” — săptămânal bolșevic ilegal; Organ Central al P.M.S.D.R., înființat pe baza unei hotărâri a Congresului al III-lea al partidului. Printr-o hotărâre a plenarei din 27 aprilie (10 mai) 1905 a Comitetului Central al partidului, V. I. Lenin a fost numit redactor responsabil al Organului Central. Ziarul a apărut la Geneva de la 14 (27) mai pînă la 12 (25) noiembrie

1905. Au apărut 26 de numere. „Proletarii“ a urmat linia vechie „Iskre“, a „Iskrei“ leniniste, și a păstrat o perfectă continuitate cu ziarul bolșevic „Vpered“.

Lenin a scris pentru acest ziar circa 90 de articole și note. Articolele lui Lenin defineau fizionomia politică a ziarului, conținutul său ideologic, orientarea sa bolșevică. O activitate deosebit de intensă a desfășurat Lenin în calitate de conducător și redactor al ziarului. Modificările sale redacționale imprimau materialele publicate o înaltă principialitate, partinitate, claritate și precizie în tratarea celor mai importante probleme teoretice și în elucidarea problemelor mișcării revoluționare.

La activitatea redacției au participat în permanență V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski și M. S. Olminski. Un rol important în munca redacției au avut N. K. Krupskaia, V. M. Velicikina și V. A. Karpinski. Ziarul a avut legături strânse cu mișcarea muncitorească din Rusia; în coloanele lui se publicau articole și note scrise de muncitori care participau nemijlocit la mișcarea revoluționară. Culegerea corespondențelor și trimiterea lor la Geneva erau organizate de V. D. Bonci-Bruevici, S. I. Gusev și A. I. Ulianova-Elizarova. Corespondența redacției cu organizațiile locale de partid și cu cititorii era purtată de N. K. Krupskaia și L. A. Fotieva.

„Proletarii“ reacționa imediat la toate evenimentele importante din mișcarea muncitorească rusă și internațională, ducea o luptă necruțătoare împotriva menșevicilor și celorlalte elemente revizioniste, oportuniste.

Ziarul a desfășurat o vastă activitate pentru propagarea hotărârilor Congresului al III-lea al partidului și a avut un rol important în făurirea unității organizatorice și ideologice a bolșevicilor. În rândurile social-democrației din Rusia, „Proletarii“ era singurul organ care apăra în mod consecvent marxismul revoluționar și care dezbătea toate problemele fundamentale ale revoluției ce se desfășura în Rusia. Oglindind și analizând sub toate aspectele evenimentele din 1905, „Proletarii“ ridică masele largi de oameni ai muncii la luptă pentru victoria revoluției.

„Proletarii“ exercita o mare influență asupra organizațiilor social-democrate locale. Unele articole ale lui Lenin apărute în ziarul „Proletarii“ erau reproduse de ziarele bolșevice locale și difuzate în foi volante.

La începutul lunii noiembrie 1905, curînd după plecarea lui Lenin în Rusia ziarul „Proletarii“ și-a încetat apariția. Ultimele două numere (25 și 26) au apărut sub îngrijirea lui V. V. Vorovski, dar și pentru aceste numere Lenin a scris câteva articole care au fost publicate după plecarea sa din Geneva. — 19.

- 21 Este vorba de *Duma I de stat* (așa-numita Dumă a lui Witte), convocată la 27 aprilie (10 mai) 1906 în baza legii întocmite de S. I. Witte, președintele Consiliului de Miniștri.

Greva generală din octombrie 1905 din Rusia l-a forțat pe țar să dea manifestul din 17 octombrie, în care se anunța con-

vocarea unei Dume de stat cu funcții legislative, spre deosebire de Duma consultativă a lui Bulîghin, măturată de revoluție. Guvernul țarist urmărea ca prin convocarea unei noi Dume să scindeze și să slăbească mișcarea revoluționară, să orienteze dezvoltarea țării pe o cale pașnică, monarhist-constituționalistă. La 11 decembrie 1905, guvernul a emis decretul „Cu privire la modificarea regulamentului alegerilor pentru Duma de stat”, care lăsa neschimbat sistemul electoral bazat pe censul de avere și pe inegalitatea între clase, elaborat cu ocazia alegerilor pentru Duma lui Bulîghin. Singurul lucru nou era împărțirea alegătorilor în 4 curii în loc de 3 : proprietarii funciari (moșierii), curia orășenească (burghezia), curia țărănească și curia muncitorească. Curiile erau inegale în ceea ce privește dreptul de vot : 1 vot al moșierilor echivala cu 3 voturi ale burgheziei orășenești, cu 15 voturi ale țăranilor și 45 de voturi ale muncitorilor. Delegații curiei muncitorești reprezentau doar 4% din totalul delegaților la alegerile pentru Duma de stat. Dreptul de vot nu era universal. Nu aveau drept de vot : femeile, tinerii pînă la 25 de ani, popoarele nomade, militarii și peste 2 000 000 de bărbați-muncitori (în cadrul curiei muncitorești aveau drept de vot numai muncitorii de la întreprinderile cu peste 50 de muncitori). Alegerile erau indirecte. Pentru muncitori era stabilit un sistem de alegeri în 3 trepte, iar pentru țărani în 4 trepte.

După înfrîngerea insurecției din decembrie, guvernul țarist a limitat drepturile Dumei pe care le proclamase înainte. Manifestul din 20 februarie 1906 acorda Consiliului de stat dreptul de a aproba sau respinge proiectele de lege adoptate de Duma de stat. La 23 aprilie (6 mai) 1906 au fost promulgate „Legile fundamentale ale statului”, sancționate de Nicolaie al II-lea, care prevedeau scoaterea din competența Dumei a principalelor probleme ale politicii statului.

Alegerile pentru Duma I de stat au avut loc în februarie-martie 1906. Bolșevicii au declarat boicotarea alegerilor. Deși boicotul a subminat considerabil autoritatea Dumei de stat și a zdruncinat încrederea în Dumă la o parte a populației, totuși alegerile n-au putut fi zădărnice. Principala cauză a eșuării boicotului a fost lipsa unui avînt revoluționar de masă, în măsură să zădărnicească convocarea Dumei. Directivele dezorganizatoare ale menșevicilor și iluziile constituționaliste ale țăranilor au contribuit și ele la eșecul boicotului. Cînd Duma s-a întrunit totuși, Lenin a trasat sarcina ca ea să fie folosită în scopul agitației și propagandei revoluționare, în scopul demascării Dumei ca o falsificare grosolană a reprezentanței poporului.

În Duma I de stat au fost aleși 478 de deputați, dintre care : 179 de cadeți, 63 de autonomiști (membri ai kolo-ului polonez, ai grupului ucrainean, eston, leton, lituanian și ai altor grupuri naționale burgheze), 16 octombriști, 105 deputați fără partid, 97 de trudovici și 18 social-democrați. Prin urmare, în această Dumă mai mult de o treime de locuri dețineau cadeții.

În ședințele sale, Duma de stat a discutat, printre alte probleme, problema inviolabilității persoanei, a desființării pedepsei cu moartea, a libertății conștiinței și întrunirilor, a egalității în drepturi a tuturor cetățenilor etc. Proiectele de legi în aceste probleme, depuse în special de cadeți, erau, de fapt, „proiecte de legi draconice îndreptate și împotriva libertății cuvântului, și împotriva libertății întrunirilor, și împotriva altor lucruri bune“ (volumul de față, pag. 282). Locul central în Duma de stat l-a ocupat problema agrară. În Dumă au fost prezentate două programe agrare principale: proiectul de lege al cadeților, semnat de 42 de deputați, și proiectul de lege al trudovicilor, cunoscut sub denumirea de „proiectul celor 104“ (vezi adnotarea 167). În opoziție cu trudovicii, cadeții voiau să mențină proprietatea moșierească, admitând exproprierea cu răscumpărare, „pe baza unei evaluări echitabile“, numai pentru pământurile moșierești care erau cultivate în special cu inventarul țăranilor sau erau date în arendă.

Deși a fost neputincioasă și a adoptat hotărâri inconsecvente, Duma I de stat nu a justificat speranțele guvernului. La 8 (21) iulie 1906 ea a fost dizolvată. — 20.

- 22 „*Narodnaia Svoboda*“ — ziar politic, social și literar, organ al partidului cadeților; a apărut la Petersburg în decembrie 1905, sub redacția lui P. N. Miliukov și I. V. Ghessen. — 20.
- 23 Este vorba de lucrarea lui Lenin „Duma de stat și tactica social-democrației“ (vezi Opere complete, vol. 12, Ediția politică, 1962, ediția a doua, pag. 157—167), apărută în februarie 1906 în broșura „Duma de stat și social-democrația“. — 21.
- 24 „*Russkie Vedomosti*“ — ziar; a apărut la Moscova din 1863; exprima concepțiile intelectualității liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din tabăra democrată (V. G. Korolenko, M. E. Saltikov-Șcedrin, G. I. Uspenski și alții); totodată, ziarul a publicat și lucrări ale narodnicilor liberali. Începând din 1905, ziarul a devenit organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a arătat că ziarul „*Russkie Vedomosti*“ îmbina în felul său „cadetismul de dreapta cu o oarecare doză de narodnicism“ (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 119). În 1918 ziarul „*Russkie Vedomosti*“ a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — 21.
- 25 *Narodovolști* — membrii organizației „*Narodnaia volea*“ („Libertatea poporului“), organizație politică secretă a narodnicilor teroriști, care a luat ființă în august 1879 în urma scindării organizației narodnice „*Zemlea i volea*“ („Pământ și libertate“). În fruntea organizației „*Narodnaia volea*“ se afla un comitet executiv format din A. I. Jeleabov, A. D. Mihailov, M. F. Frolenko, N. A. Morozov, V. N. Figner, S. L. Perovskaia, A. A. Kveatkovski și alții. Menținându-se pe pozițiile socialismu-

lui utopic narodnicist, narodovoliștii au pășit pe calea luptei politice, considerînd că principala sarcină constă în răsturnarea absolutismului și cucerirea libertății politice. Programul lor prevedea organizarea unei „reprezentanțe populare permanente“, aleasă prin vot universal, proclamarea libertăților democratice, trecerea pămîntului în mîinile poporului și elaborarea unor măsuri în vederea trecerii fabricilor și uzinelor în mîinile muncitorilor. „Narodovoliștii — scria V. I. Lenin — au făcut un pas înainte, trecînd la lupta politică, dar n-au reușit s-o lege de socialism“ (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 181).

Narodovoliștii au dus o luptă eroică împotriva absolutismului țarist. Dar, plecînd de la teoria greșită a eroilor „activi“ și a gloatei „pasive“, ei considerau că vor obține transformarea societății fără participarea poporului, prin propriile lor forțe, prin teroarea individuală, prin intimidarea și dezorganizarea conducerii statului. După 1 martie 1881 (cînd a fost ucis Alexandru al II-lea), prin execuții, provocări și crîncene persecuții, guvernul a reușit să zdrobească organizația „Narodnaia volia“, Repetatele încercări de a reînvia organizația „Narodnaia volia“, întreprinse în cursul deceniului al 9-lea de către narodovoliști, au rămas fără rezultat. Astfel, în 1886 a luat ființă un grup, în frunte cu A. I. Ulianov (fratele lui V. I. Lenin) și P. I. Șevîrev, care continua tradițiile organizației „Narodnaia volia“. În urma unei încercări nereușite de a organiza un atentat împotriva lui Alexandru al III-lea, în 1887, grupul a fost descoperit, iar membrii săi activi au fost executați.

Criticînd programul greșit, utopic al narodovoliștilor și tactica terorii individuale promovată de ei, V. I. Lenin vorbea totodată cu multă considerație de lupta plină de abnegație pe care au dus-o membrii organizației „Narodnaia volia“ împotriva țarismului. — 23.

- 26 Cuvintele citate aici sînt luate din lucrarea lui K. Marx „Teze despre Feuerbach“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 3, Editura politică, 1958, pag. 7). — 27.
- 27 „Slovo“ — cotidian burghez ; a apărut la Petersburg din 1903 pînă în 1909. Inițial organ al zemșilor de dreapta, începînd din octombrie 1905 devine organul partidului octombriștilor. În iulie 1906, ziarul își încetează apariția. El reappare la 19 noiembrie (2 decembrie) 1906, ca organ al adepților „înnoirii pașnice“, care, în esență, nu se deosebeau cu nimic de octombriști. — 34.
- 28 „Nevskaia Gazeta“ — cotidian, organ legal al menșevicilor ; a apărut la Petersburg de la 2 (15) mai pînă la 13 (26) mai 1906. La editarea acestui ziar au participat : P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov, G. V. Plehanov, V. I. Zasulici ș.a. Au apărut în total 10 numere. — 42.

- 29 V. I. Lenin a criticat lozinca „drepturi și zemstve investite cu putere” în articolul „Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului” (vezi Opere complete, vol. 5, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 21—71). — 44.
- 30 *Trudovicii* („grupul trudovic”) — grup de democrați mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, format din țărani și intelectuali de orientare narodnică. Frațiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906, fiind formată din deputații țăranilor în Duma I de stat.

Trudovicii cereau desființarea tuturor îngrădirilor feudale și naționale, democratizarea administrației zemstvelor și administrației orașelor, introducerea votului universal în alegerile pentru Duma de stat. Programul agrar al trudovicilor avea ca punct de plecare principiile narodniciste de folosire egalitară a pământului: crearea unui fond funciar al întregului popor, fond care să fie alcătuit din pământurile statului, pământurile domeniiale, pământurile coroanei, pământurile mănăstirești și cele ale proprietarilor funciari dacă întinderea proprietății depășea norma de muncă stabilită; pentru pământurile aparținând proprietarilor funciari care urmau să intre în fondul funciar se prevedea acordarea de despăgubiri. V. I. Lenin arăta că trudovicul tipic este țăranul cărui „nu-i este străină tendința de a ajunge la o tranzație cu monarhia, de a se mulțumi cu peticul lui de pământ în cadrul orînduirii burgheze; în prezent însă el își îndreaptă eforturile, în primul rînd, în direcția luptei împotriva moșierilor, pentru a dobîndi pământ, și în direcția luptei împotriva statului feudal, pentru instaurarea democrației” (V. I. Lenin. Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 220).

În cadrul Dumei de stat, trudovicii au oscilat între cadeți și bolșevici. Dat fiind însă că ei reprezentau totuși masele țărănești, în Dumă bolșevicii au promovat o tactică de înțelegere cu trudovicii în unele probleme, pentru a putea duce în comun lupta împotriva cadeților și absolutismului țarist. În 1917 Grupul trudovic s-a contopit cu partidul „socialiștilor-populiști” și a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, trudovicii au trecut de partea contrarevoluției burgheze. — 44.

- 31 Vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 139. — 45.
- 32 „*Duma*” — cotidian de seară, organul aripii drepte a partidului cadet. A apărut la Petersburg de la 27 aprilie (10 mai) pînă la 13 (26) iunie 1906, sub îngrijirea lui P. B. Struve, avînd drept colaboratori pe L. N. Iasnopolski, S. A. Kotlearevski, P. I. Novgorodțev, I. I. Petrunkevici, F. I. Rodicev ș.a., membri ai Dumei I de stat. — 45.

33 „*Novoe Vremea*“ — cotidian ; a apărut din 1868 până în 1917 la Petersburg ; a aparținut, pe rînd, mai mult editorilor și și-a schimbat în repetate rînduri orientarea politică. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, din 1876, cînd a început să fie editat de A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționării birocratice. Din 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacționarilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie, acest ziar a sprijinit politica contrarevoluționară a Guvernului provizoriu burghez și a dus o campanie furibundă împotriva bolșevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. V. I. Lenin spunea despre „*Novoe Vremea*“ că este un model de ziar venal. „*Novovremenismul*“ — scria el — a devenit o expresie sinonimă cu : renunțarea la convingeri, renegarea, servilismul“ (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 262). — 45.

34 Este vorba de „*Iskra*“ menșevică.

La Congresul al II-lea al partidului a fost confirmată redacția Organului Central al Partidului, în componența căreia intrau V. I. Lenin, G. V. Plehanov și L. Martov. Dar, în pofida hotărîrii congresului, menșevicul Martov a refuzat să facă parte din redacție dacă în componența ei nu intră și vechii redactori menșevici (P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici), care nu fuseseră aleși de Congresul al II-lea, și nr. 46—51 ale „*Iskrei*“ au apărut sub îngrijirea lui Lenin și Plehanov. Ulterior, Plehanov a trecut pe pozițiile menșevismului și a cerut ca în redacția O.C. să fie cooptați vechii redactori menșevici respinși de congres. Lenin, neputînd fi de acord cu acest lucru, la 19 octombrie (1 noiembrie) 1903 s-a retras din redacția „*Iskrei*“ ; el a fost cooptat în Comitetul Central, în cadrul căruia a continuat să ducă lupta împotriva oportuniștilor-menșevici. Nr. 52 al „*Iskrei*“ a fost redactat numai de Plehanov. La 13 (26) noiembrie 1903, procedînd în mod arbitrar și încălcînd voința Congresului al II-lea al partidului, Plehanov a cooptat în redacția ziarului „*Iskra*“ pe foștii lui redactori menșevici : Akselrod, Potresov și Zasulici. Începînd cu nr. 52, „*Iskra*“ a încetat de a mai fi organul de luptă al marxismului revoluționar. Menșevicii au transformat-o într-un organ de luptă împotriva marxismului, împotriva partidului, într-o tribună pentru propagarea oportunismului. „*Iskra*“ și-a încetat existența în octombrie 1905. — 46.

35 „*Economism*“ — curent oportunist în social-democrația rusă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, o varietate a oportunismului internațional. Organele de presă ale „*economiștilor*“ erau ziarul „*Rabocœia Misl*“ (1897—1902) și revista „*Rabocœe Delo*“ (1899—1902). Documentul programatic al „*economiștilor*“, despre care Lenin spunea că sînt niște bernsteinieni ruși, era așa-zisul „*Credo*“, întocmit în 1899 de E. D. Kuskova.

„Economişti” limitau sarcinile clasei muncitoare la lupta economică pentru mărirea salariilor, îmbunătăţirea condiţiilor de muncă etc., susţinând că de lupta politică trebuie să se ocupe burghezia. Ei contestau rolul conducător al partidului clasei muncitoare, considerând că partidul n-are altceva de făcut decât să contemple procesul spontan al mişcării, să înregistreze evenimentele. Ploconindu-se în faţa caracterului spontan al mişcării, „economişti” subapreciau importanţa teoriei revoluţionare, a conştiinţei, susţineau că ideologia socialistă poate să ia naştere din mişcarea spontană; ei negau necesitatea introducerii conştiinţei socialiste în mişcarea muncitorească de către partidul marxist, netezind astfel calea ideologiei burgheze. Ei apărau răzleţirea şi metodele primitive de muncă din mişcarea social-democrată, ridicându-se împotriva necesităţii de a se crea un partid centralizat al clasei muncitoare. „Economismul” ameninţa să abată clasa muncitoare de pe calea luptei revoluţionare de clasă şi să facă din ea o anexă politică a burgheziei.

Lenin a făcut o critică amplă a concepţiilor „economiştilor” în următoarele lucrări ale sale: „Protestul social-democraţilor din Rusia” (îndreptat împotriva „Credo”-ului; a fost scris în 1899, în timpul deportării în Siberia, şi semnat de 17 deportaţi marxişti), „O orientare retrogradă în social-democraţia rusă”, „În legătură cu «Profession de foi»”, „De vorbă cu apărătorii economismului” (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 157—170, 235—267, 304—314; vol. 5, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 360—367). Zdrobirea ideologică definitivă a economismului a fost săvârşită de Lenin în cartea sa „Ce-i de făcut?” (vezi Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 1—190). Un rol important în lupta împotriva „economismului” a jucat „Iskra” leninistă. — 46.

- 36 „*Osvobođenje*” — revistă bilunară; a apărut în străinătate de la 18 iunie (1 iulie) 1902 până la 5 (18) octombrie 1905, sub îngrijirea lui P. B. Struve. A fost organul burgheziei liberale ruse şi a promovat cu consecvenţă ideile unui liberalism monarhist moderat. În 1903, în jurul acestei reviste s-a grupat (iar în ianuarie 1904 s-a constituit) „Uniunea eliberării”, care a dăinuit până în octombrie 1905. Împreună cu zemţii constituţionalişti, „osvobojeniştii” au constituit nucleul partidului constituţional-democrat (al cadeţilor), înfiinţat în octombrie 1905. — 46.
- 37 „*Bez Zaglavii*” — săptămânal politic; a apărut la Petersburg de la 24 ianuarie (6 februarie) până la 14 (27) mai 1906. Revista apărea sub îngrijirea lui S. N. Prokopovici, cu colaborarea activă a lui E. D. Kuskova, V. I. Bogucearski, V. V. Hijneakov ş. a. „Bezzaglavii” erau un grup semicadet, semimenşevic de intelectuali burghezi din Rusia. Camuflându-se sub neapartenenţa formală la nici un partid, ei erau promotorii ideilor liberalismului burghez şi

ale oportunistului și susțineau pe revizionistii din social-democrația rusă și internațională. — 46.

- 38 *Socialiștii-revoluționari* (eserii) — partid mic-burghez din Rusia ; a luat ființă la sfârșitul anului 1901 și începutul anului 1902, prin unirea diferitelor grupuri și cercuri narodnice („Uniunea socialiștilor-revoluționari“, „Partidul socialiștilor-revoluționari“ etc.). Organele lui de presă oficiale au fost ziarul „Revoluționnaia Rossiia“ (1900—1905) și revista „Vestnik Russkoi Revoluții“ (1901—1905). Eserii nu țineau seama de deosebirile de clasă dintre proletariat și micul proprietar, estompau diferențierea de clasă și contradicțiile din sînul țărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluție. Concepțiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste și revizioniste. Eserii încercau, după expresia lui Lenin, să cîrpească „găurile narodnicismului cu peticele «criticii» oportuniste la modă îndreptate împotriva marxismului“ (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 283). Tactica terorii individuale, pe care eserii o propagau ca principală metodă de luptă împotriva absolutismului, aducea serioase prejudicii mișcării revoluționare și îngreua organizarea maselor în vederea luptei revoluționare.

Programul agrar al eserilor prevedea desființarea proprietății private asupra pămîntului și trecerea lui la dispoziția obștilor, aplicarea „principiului muncii“ și al folosinței „egalitare“ a pămîntului, precum și dezvoltarea cooperăției. Acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pămîntului“ nu avea în realitate nimic socialist. Analizînd programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menținerea producției de măruri și a gospodăriei individuale pe pămîntul comun nu înlătură dominația capitalului, nu-i izbăvește pe țărani muncitori de exploatare și de ruină ; în condițiile capitalismului, nici cooperăția nu poate fi un mijloc de salvare pentru țărani cu gospodărie mică, deoarece cooperăția servește la îmbogățirea burgheziei sătești. Totodată, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea introducerii folosinței egalitare a pămîntului avea un caracter democrat-revoluționar, istoricește progresist, deoarece era îndreptată împotriva reacționarei proprietăți funciare moșierești.

Partidul bolșevic a demascată încercările eserilor de a se deghiza în socialiști, a dus împotriva lor o luptă perseverentă pentru cîștigarea influenței asupra țărănimii, a arătat cît de dăunătoare este pentru mișcarea muncitorească tactica terorii individuale folosită de ei. Totodată, bolșevicii au consimțit să încheie cu eserii, în anumite condiții, acorduri vremelnice în lupta împotriva țarismului.

Compoziția de clasă eterogenă a țărănimii determina nestatornicia politică și ideologică și fărîmițarea organizatorică a partidului eserilor, permanentele lui oscilări între burghezia liberală și proletariat. Încă în timpul primei revoluții ruse, din partidul eserilor s-a desprins aripa dreaptă, care a format

„Partidul socialist-populist al muncii“ (enesii), partid legal, care prin concepțiile sale se apropia de cadeți, și aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliștilor“. În perioada reacțiunii stolșpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică și organizatorică. În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe pozițiile social-șovinismului.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii, împreună cu menșevicii și cadeții, au constituit principalul sprijin al Guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contrarevoluționar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev și Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țărănimii cu privire la lichidarea proprietății moșierești, s-a pronunțat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pămîntului; miniștrii eseri din Guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represiune împotriva țăranilor care ocupau pămînturile moșierești.

La sfîrșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format un partid independent, al eserilor de stînga. Căutînd să-și mențină influența în rîndurile maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat un acord cu bolșevicii, dar curînd după aceea au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, eserii au desfășurat o activitate subversivă contrarevoluționară, au dat un sprijin activ intervențiștilor și albgardiștilor, au participat la comploturi contrarevoluționare și au organizat acte teroriste împotriva activiștilor Statului sovietic și ai partidului comunist.

După terminarea războiului civil, eserii și-au continuat activitatea lor dușmănoasă împotriva Statului sovietic, atît în interiorul țării cît și în tabăra emigranților albgardiști. — 46.

- 39 *Convenția* — a treia Adunare națională, care a ființat în timpul revoluției burgheze franceze de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. Convenția a fost creată, în urma revoluției populare din 10 august 1792 care a răsturnat monarhia, ca instituție reprezentativă supremă în Franța. Alegerile pentru Convenție au avut loc în august-septembrie 1792. Deputații aleși în Convenție au format trei grupuri: iacobinii — aripa stîngă, girondinii — aripa dreaptă și „mlaștina“ — majoritatea care șovăia. La 21 septembrie, sub presiunea maselor populare, Convenția a anunțat desființarea puterii regale din țară, iar la 22 septembrie a proclamat Franța republică. Cea mai rodnică activitate a avut-o Convenția în perioada diktaturii iacobine, cînd au fost înlăturați girondinii. Convenția a realizat lichidarea feudalismului și a reprimat fără cruțare toate elementele contrarevoluționare și împăciuitoariste; de asemenea a dus luptă împotriva intervenției străine. Totodată, Convenția a consfințit intangibilitatea dreptului de proprietate privată.

Lovitura de stat contrarevoluționară din 27 iulie 1794, care a răsturnat dictatura iacobină, a transformat Convenția într-o unealtă a contrarevoluției burgheze. După adoptarea așa-numitei Constituții a anului al III-lea la 26 octombrie 1795, Convenția a fost dizolvată. — 53.

- 40 „Vorwärts“ — cotidian, organul central al Partidului social-democrat din Germania; a început să apară la Berlin din 1891 sub denumirea de „Vorwärts. Berliner Volksblatt“, potrivit unei hotărâri a Congresului de la Halle al partidului; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt“, care apărea din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului a încăput în mâinile aripii drepte a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentînd în mod tendențios lupta dusă în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunismului și revizionismului, „Vorwärts“ a sprijinit pe „economisti“, iar mai târziu, după scindarea partidului, pe menșevici. În anii reacțiunii, „Vorwärts“ a publicat articole calomnioase scrise de Troțki, fără a da lui Lenin și bolșevicilor posibilitatea de a le dezminți și de a înfățișa în mod obiectiv starea de lucruri din partid.

În perioada primului război mondial, „Vorwärts“ s-a situat pe pozițiile social-șovinismului; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre centrele de propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — 56.

- 41 În nr. 249 al ziarului „Vorwärts“ din 24 octombrie 1905 a fost publicată înștiințarea Conducerii Partidului social-democrat din Germania cu privire la schimbarea componenței redacției ziarului „Vorwärts“. Cei șase redactori aparținînd curentului revizionist din partid au fost înlăturați, în redacția reînnoită fiind cooptate persoane din aripa de stînga a partidului. La conducerea ziarului a fost atrasă Rosa Luxemburg.

Oportuniștii au încercat să organizeze o campanie în favoarea redactorilor înlăturați. Masa membrilor de partid însă a aprobat și a sprijinit linia Conducerii Partidului social-democrat din Germania. — 56.

- 42 *Congresul socialist internațional de la Amsterdam al Internaționalei a II-a* a avut loc între 14 și 20 august 1904. La acest congres au fost dezbătute următoarele probleme: 1) regulile internaționale ale tacticii socialiste; 2) politica colonială; 3) greva generală; 4) politica socială și asigurările pentru muncitori; 5) trusturile și șomajul și o serie de alte probleme.

Atitudinea față de partidele burgheze a fost exprimată de congres în rezoluția cu privire la „Regulile internaționale ale tacticii socialiste“. Această rezoluție interzicea participarea socialiştilor la guvernele burgheze și condamna „orice încercare de a estompa contradicțiile de clasă spre a se înlesni o apropiere

față de partidele burgheze“. Hotărârile congresului, deși însemnau un anumit pas înainte, nu erau, în general, altceva decât un paliativ și constituiau o concesie în plus făcută oportunistului. Congresul n-a pus problema transformării grevei de masă în insurecție armată și n-a dat o ripostă oportuniștilor de dreapta, care încercau să justifice politica colonială a statelor imperialiste. Condamnând în vorbe revizionismul, congresul, în rezoluția pe care a adoptat-o, nu a declarat că rupe cu el și a trecut sub tăcere problema revoluției proletare și a dictaturii proletariatului. — 57.

- 43 *Uniunea țărănească din Rusia* — organizație democrat-revoluționară care a luat ființă în 1905. Inițiatorii creării Uniunii țărănești au fost țărani din gubernia Moscova. La 31 iulie și 1 august (13 și 14 august) 1905 a fost convocat, la Moscova, Congresul de constituire, care a pus bazele Uniunii țărănești din Rusia. Între 6 și 10 (19 și 23) noiembrie 1905 a avut loc al doilea congres al Uniunii țărănești. La aceste congrese au fost elaborate programul și tactica uniunii. Uniunea țărănească cerea libertate politică și convocarea imediată a unei adunări constituante; ea a susținut tactica de boicotare a Dumei I de stat. Programul agrar al Uniunii cuprindea revendicarea desființării proprietății private asupra pământului, trecerea fără răscumpărare a pământurilor mănăstirești, bisericesti, domeniile, ale coroanei și ale statului în mâinile țăranilor. În politica sa, uniunea, aflată sub influența socialiştilor-revoluționari și a liberalilor, a dat dovadă de inconsecvență, de nehotărâre și șovăieli mic-burgheze. Cerind lichidarea proprietății private asupra pământului, uniunea consimțea la despăgubirea parțială a moșierilor. După cum spunea Lenin, ea era „o organizație... care, desigur, împărțea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-burgheze ale acestora (așa cum și socialiștii-revoluționari de la noi se lasă influențați de ele), dar era o organizație a maselor incontestabil reală, avînd o «bază», o organizație incontestabil revoluționară în esență, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluționare“ (vezi Opere complete, vol. 12, *Éditura politică*, 1962, ediția a doua, pag. 323). Chiar de la primii pași ai activității sale, Uniunea țărănească a avut de suferit represiuni din partea poliției. La începutul anului 1907, Uniunea țărănească a încetat de a mai ființa. — 62.

- 44 Este vorba de ziarul „Voina“.

„*Volna*“ — cotidian bolșevic, a apărut legal la Petersburg de la 26 aprilie (9 mai) pînă la 24 mai (6 iunie) 1906. Au apărut 25 de numere. Începînd cu nr. 9, ziarul a fost redactat, de fapt, de V. I. Lenin. La activitatea redacțională au luat parte A. V. Lunacearski, M. S. Olminski, I. I. Skvorțov-Stepanov, V. V. Vorovski ș. a. În ziar au fost publicate circa 25 de articole ale lui Lenin, din care multe au apărut ca articole de fond. „*Volna*“ a jucat un rol important în conducerea de către bolșevici

a luptei revoluționare a maselor, în ridicarea gradului de conștiință și de organizare a proletariatului.

Un loc important ocupa în ziar rubrica social-politică; materialele de la această rubrică erau consacrate explicării evenimentelor politice, elaborării și propagării tacticii proletariatului în revoluție. Problemele vieții de partid erau tratate în două rubrici: „Din viața partidelor politice” și „In organizațiile raionale”. La prima dintre aceste rubrici se publicau în special rezoluții și alte documente de bază elaborate de partid, precum și informații referitoare la activitatea organizațiilor social-democrate naționale. La cea de-a doua rubrică se publicau materialele din activitatea organizațiilor raionale de partid și a organizațiilor de bază. Ziarul acorda o mare atenție materialelor care tratau despre mișcarea muncitorească din cuprinsul țării. Aceste materiale erau publicate la rubricile „Din fabrici și uzine”, „Știri din sindicate”, „Printre șomeri”. La rubrica: „Duma de stat” apăreau dărilor de seamă asupra ședințelor Dumei și reportaje de pe culoarele Dumei. Revista presei se făcea la rubrica „Răsfoind ziare și reviste”.

Guvernul țarist a supus ziarul „Volna” unor persecuții continue: redactorul a fost în repetate rânduri deferit justiției, multe numere ale ziarului au fost confiscate; la 26 iunie (9 iulie) 1913, Curtea de apel din Petersburg a hotărât distrugerea numerelor 10, 18, 19, 22, 23, 24 și 25, împreună cu stereotipele. La 24 mai (6 iunie) 1906 ziarul a fost interzis de guvernul țarist. După interzicerea ziarului „Volna”, muncitorii de la uzina Koppel din Petersburg scriau: „Considerînd că ziarul social-democrat «Volna», astăzi interzis de poliție, exprima întru totul și apăra revendicările și scopurile finale ale clasei muncitoare, vorbind limpede și pe înțelesul nostru, al muncitorilor, despre sarcina noastră de clasă în momentul actual și explicîndu-ne cât se poate de clar și de just comportarea cadeților și atitudinea pe care trebuie s-o avem față de ei și față de Duma de stat, ne exprimăm solidaritatea tovarășească față de acest ziar și așteptăm cu nerăbdare un alt ziar care să-i ia locul” („Vpered” nr. 2 din 27 mai 1906). În locul ziarului „Volna” a început să apară ziarul „Vpered”, iar mai târziu ziarul „Eho”. — 66.

45 Articolul „Un nou avînt” a apărut ca articol de fond în ziarul „Volna” nr. 10 din 6 mai 1906. Comitetul pentru presă din Petersburg a găsit în acest articol „elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 129, punctul 1 din Codul penal” și a dispus trimiterea în judecată a redactorului-editor și a celorlalte persoane vinovate de publicarea articolului, ordonînd totodată confiscarea nr. 10 al ziarului. Curtea de apel din Petersburg a confirmat prin sentința din 12 (25) mai 1906 hotărîrea Comitetului pentru presă. — 69.

46 *Partidul octombriștilor* (sau „Uniunea 17 octombrie”) a apărut în Rusia după publicarea manifestului din 17 octombrie 1905.

Acest partid era un partid contrarevoluționar care a reprezentat și a apărat interesele marii burghezii și ale moșierilor care-și duceau gospodăria în mod capitalist; în fruntea acestui partid au fost A. I. Gucikov, cunoscut industriaș și proprietar de imobile din Moscova, și M. V. Rodzeanko, mare moșier. Octombriștii au sprijinit politica internă și externă a guvernului țarist. — 71.

- 47 Este vorba de *Congresul al III-lea al partidului cadet*, care a avut loc la Petersburg între 21 și 25 aprilie (4 și 8 mai) 1906, în preajma deschiderii Dumei I de stat. În centrul atenției congresului a stat problema tacticii partidului cadet în Dumă. P. N. Miliukov, care a prezentat raportul în această problemă, a propus un plan de activitate a partidului cadet în Dumă, subliniind necesitatea de a se ține seama de legislația țaristă în vigoare. În rezoluția „Cu privire la tactica partidului în Duma de stat”, adoptată de congres, cadeții declarau în mod demagogic că vor lupta pentru instituirea libertăților democratice, „punând în discuția Dumei proiecte de legi corespunzătoare”. Congresul a discutat „Proiectul principiilor de bază ale reformei agrare”, elaborat de comisia agrară a partidului cadet, care ulterior a fost pus, cu unele modificări, în discuția Dumei de stat (proiect cunoscut sub denumirea de „proiectul celor 42”). — 72.
- 48 „*Reci*” — cotidian, organul central al partidului cadet; a apărut la Petersburg începând de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub îngrijirea efectivă a lui P. N. Miliukov și I. V. Ghessen și cu colaborarea activă a lui M. M. Vinaver, P. D. Dolgorukov, P. B. Struve ș. a. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comiteul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. Până în august 1918 a continuat să apară sub diferite denumiri: „*Nașa Recî*”, „*Svobodnaia Recî*”, „*Vek*”, „*Novaia Recî*”, „*Naș Vek*”. — 75.
- 49 „*Nașa Jizn*” — cotidian de orientare liberală; a apărut la Petersburg, cu întreruperi, de la 6 (19) noiembrie 1904 pînă la 11 (24) iulie 1906. — 79.
- 50 Ziarele bolșevice legale „*Volna*”, „*Vpered*” și „*Eho*”, care au apărut în primăvara și vara anului 1906, aveau o rubrică intitulată „*Răsfoind ziare și reviste*”, în care se făcea revista presei. Lenin a scris pentru această rubrică numeroase articole și note. — 83.
- 51 *Millerandiști* — reprezentanți ai millerandismului, curent oportunist din cadrul social-democrației; acest curent își trage denumirea de la socialistul reformist francez A.-E. Millerand, care în 1899 a intrat în guvernul burghez reacționar al Franței și a sprijinit politica lui antipopulară. Intrarea lui Millerand într-un guvern burghez a constituit o expresie vie a politicii de colaborare de clasă cu burghezia dusă de liderii oportuniști ai social-democrației. Ea a însemnat renunțarea lor la lupta revoluționară și trădarea intereselor oamenilor muncii. Caracterizînd milleran-

disumul drept revizionism și renegare, Lenin a arătat că social-reformiștii, ori de câte ori au intrat într-un guvern burghez, s-au dovedit a fi simpli figuranți, un paravan pentru capitaliști, un instrument de înșelare a maselor de către acest guvern. — 83.

- 52 Nota de față a fost scrisă ca postfață la proiectul de rezoluție „Despre Duma de stat” prezentat de V. I. Lenin la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. și publicat în ziarul „Volna” nr. 12 din 9 mai 1906 (vezi Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 367—368). — 85.
- 53 *Grupul contelui Heiden* — aripa „de stînga” a fracțiunii octombriste din Duma I de stat, la care au aderat și unii cadeți de dreapta. La ședința din 5 (18) mai 1906, cînd s-a discutat adresa de răspuns a Dumei la mesajul tronului, grupul contelui Heiden a refuzat să voteze textul adresei, întocmită de cadeți în spirit monarhist-constituționalist, declarînd că este prea radicală și a părăsit sala de ședințe. După dizolvarea Dumei I de stat, acest grup a format partidul „înnoirii pașnice”, partid apropiat de octombriști. V. I. Lenin a făcut o caracterizare politică a lui Heiden și a grupului său în articolul „În amintirea contelui Heiden” (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 37—44). — 88.
- 54 Cuvintele citate sînt luate din poezia lui M. I. Lermontov „Meditații” (vezi Lermontov. Lirice, Editura „Cartea rusă”, 1956, pag. 206). — 88.
- 55 Nota de față a fost scrisă de V. I. Lenin ca postfață „Din partea redacției” la articolul „Cu privire la problema organizatorică”. — 91.
- 56 Mitingul a fost organizat la Petersburg în Casa poporului (palatul contesei Panina), cu prilejul adresei de răspuns a Dumei la mesajul tronului. La miting au participat aproximativ 3 000 de persoane, în cea mai mare parte muncitori. Sub numele de Karpov, V. I. Lenin a luat pentru prima oară cuvîntul în mod public la o întrunire de masă în Rusia. Cuvîntarea lui Lenin era un răspuns dat oratorilor care vorbiseră înaintea lui: cadeții V. V. Vodovozov și N. A. Ogorodnikov, care încercaseră să dezmință acuzațiile aduse cadeților că sînt pe cale să încheie o înțelegere secretă cu guvernul țarist, precum și „socialistul populist” V. A. Meakotin și menșevicul F. I. Dan (Bersenev), care susțineau un bloc cu cadeții. Lenin a demascât politica cadetă de tranzacție cu absolutismul pe spinarea poporului. Iată ce scrie în amintirile sale A. G. Șlihter, care a participat la miting :
- „Dar iată că Lenin se urcă la tribună și începe să vorbească :
- Ogorodnikov afirmă că nu s-a încheiat nici un acord, ci s-au dus doar tratative. Dar ce sînt tratativele? Începutul unui acord. Și ce este acordul? Sfîrșitul tratativelor.

Nu pot uita nici pînă astăzi uimirea și surprinderea tuturor ascultătorilor la acest fel atît de simplu, dar atît de clar și atît de precis de a formula esența discuției. Încă cîteva fraze, cîteva exemple istorice de tratative care s-au încheiat prin acorduri sau prin tranzații, și în sală s-a așternut o liniște desăvîrșită, care domnește numai atunci cînd auditorul ascultă încordat, sorbind cuvintele celui care vorbește... Întreaga asistență a fost cucerită de argumentarea bolșevică a lui Ilici și a adoptat cu o majoritate covîrșitoare rezoluția propusă de Lenin" (Amintiri despre V. I. Lenin, partea 1, E.S.P.L.P., 1957, pag. 412, 413).

Cuvîntarea rostită de Lenin la mitingul din 9 (22) mai 1906 a alarmat burghazia. Ca răspuns la atacurile cadeților, Lenin a publicat articolul „Rezoluție și revoluție“, în care scria : „Întru-nirea populară din palatul contesei Panina a indignat la culme pe domnii cadeți, cuvîntările rostite aici de social-democrați au răscolit această mocirlă rău-mirositoare“ (vezi volumul de față, pag. 104). Guvernul a tras la răspundere pe redactorii ziarelor „Volna“ și „Prizîv“ pentru că au publicat relatări asupra mitingului, precum și rezoluția adoptată acolo ; el a declarat că va da în judecată pe participanții la mitingul din 9 (22) mai și a interzis orice mitinguri. — 92.

- 57 În ziarul „Volna“ s-a strecurat o greșeală. La miting a luat cuvîntul Bersenev (F. I. Dan). — 93.
- 58 I. L. Goremîkin a rostit aceste cuvinte în convorbirea cu ministrul de interne P. A. Stolîpin, referitoare la amnistie. Conținutul convorbirii a fost expus într-o notă intitulată „Goremîkin despre «oameni mai buni»“, publicată în ziarul „Golos“ nr. 5 din 3 (16) mai 1906. — 95.
- 59 „Strana“ — cotidian, organ al partidului reformelor democratice ; a apărut la Petersburg de la 19 februarie (4 martie) 1906 pînă în 1907. — 103.
- 60 Știrile Agenției telegrafice de la Petersburg cu privire la alegerile de la Tiflis, pe care V. I. Lenin le-a utilizat în articolul său, nu erau exacte. La Tiflis nu au fost aleși 81, ci 80 de delegați, dintre care 71 de social-democrați și 9 cadeți. — 108.
- 61 Este vorba de alegerile de delegați de la Kutais. Alegerile pentru Duma de stat au avut loc ulterior ; în gubernia Kutais au fost aleși în Duma I de stat trei deputați : I. G. Gomarteli, S. D. Dja-paridze și I. I. Ramișvili, toți menșevici. — 108.
- 62 Lenin se referă la rezoluția „Cu privire la atitudinea față de Duma de stat“, în care se arăta : „...Acolo unde alegerile nu s-au ținut încă și unde P.M.S.D.R. poate desemna candidați ai săi fără să încheie blocuri cu alte partide, el trebuie să stăruie să

fie aleși candidații săi" („Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.", Moscova, 1959, pag. 526). — 108.

- 63 Este vorba de comitetul menșevic al organizației din Armavir a P.M.S.D.R., care, în pofida hotărârii Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., prin care erau interzise orice blocuri cu partidele burgheze, a lansat în timpul alegerilor pentru Duma I de stat un apel prin care îndemna pe alegătorii să-și dea votul social-democraților sau, în cel mai rău caz, candidaților care nu se situează „mai la dreapta decât cadeții". — 108.
- 64 „*Birjevie Vedomosti*" — ziar burghez, fondat în 1880 în scopuri comerciale. A apărut la Petersburg la început de trei ori, apoi de 4 ori pe săptămână, iar după aceea zilnic. În noiembrie 1902 a început să apară de două ori pe zi: dimineața și seara. Conformismul, venalitatea și lipsa de principialitate a acestui ziar au făcut ca denumirea lui să devină un nume comun („birjevka"). „*Birjevie Vedomosti*" a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar la sfârșitul lunii octombrie 1917. — 115.
- 65 Articolul de față a fost scris de V. I. Lenin ca postfață „Din partea redacției" la apelul deputaților muncitori din Dumă „Către toți muncitorii din Rusia".
Apelul, împreună cu postfața, a fost publicat în ziarul „*Volna*" nr. 21 din 19 mai 1906. Pentru publicarea acestor materiale, redactorul ziarului „*Volna*" a fost deferit justiției. — 119.
- 66 Este vorba de „*Proiectul de lege agrară*", elaborat de consfătuirea neoficială a deputaților Grupului *trudovic*. Proiectul, semnat de 33 de deputați (în cea mai mare parte *trudovici*), a fost depus în Dumă la 6 (19) iunie 1906. Întocmit cu participarea directă a eserilor, „proiectul celor 33" exprima concepțiile acestora în problema agrară. Semnatarii „proiectului celor 33", care aderaseră înainte la „proiectul celor 104" (vezi adnotarea 167), au introdus în noul lor proiect o serie de modificări esențiale. „Proiectul celor 33" preconiza desființarea completă și imediată a proprietății private asupra pământului, proclama dreptul egal al tuturor țăranilor la folosirea pământului și principiul folosirii pământului în obște prin reîmpărțirea egalitară a pământurilor după norma de consum și norma de muncă. Spre deosebire de „proiectul celor 104", care preconiza trecerea treptată a tuturor pământurilor în proprietatea întregului popor și care admitea despăgubiri pentru unele categorii de pământuri, „proiectul celor 33" era mai categoric, cerând desființarea proprietății private asupra pământului și confiscarea pământurilor moșierești fără răscumpărare.
„Proiectul celor 33" a întâmpinat rezistența înverșunată a cadeților, care s-au pronunțat chiar împotriva depunerii acestui proiect la comisia agrară a Dumei ca material de studiu. La

- ședința respectivă a Dumei, proiectul a fost respins cu o majoritate de 140 de voturi contra 78. — 122.
- 67 „*Narodnii Vestnik*” — cotidian al socialiștilor-revoluționari; a apărut la Petersburg de la 17 (30) mai pînă la 31 mai (13 iunie) 1906, fiind continuatorul revistei cu același nume. Au apărut în total 13 numere. — 122.
- 68 *Ciracii lui Goremîkin* — exponenți ai cercurilor reacționare birocratice guvernamentale din Rusia țaristă, grupați în jurul lui I. L. Goremîkin, președintele Consiliului de Miniștri. Organul de presă al acestor cercuri era ziarul ultrareacționar „*Novoe Vremea*”. — 125.
- 69 La 11 (24) mai 1906 a avut loc adunarea muncitorilor social-democrați din raionul Moscova din Petersburg, consacrată lucrărilor Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., adunare la care au participat aproape 300 de persoane. Au prezentat rapoarte: V. I. Lenin din partea bolșevicilor și F. I. Dan din partea menșevicilor. La sfîrșitul adunării s-a încins o polemică între bolșevici și menșevici în chestiunea dacă este admisibilă critica hotărîrilor Congresului de unificare în presă și la întrunirile publice. Menșevicii, care urmăreau să restrîngă lupta ideologică ce se ducea în jurul hotărîrilor congresului, susțineau că critica acestor hotărîri este permisă numai la adunările de partid, propunînd și o rezoluție în acest sens. Lenin a prezentat un amendament la rezoluție, în care se arăta că toate hotărîrile Congresului trebuie să fie discutate nu numai în adunările de partid, ci și „în coloanele ziarelor social-democrate și la întrunirile populare” („*Volna*” nr. 15 din 12 mai 1906). Rezoluția cu amendamentul lui Lenin a fost adoptată cu o mare majoritate de voturi (au votat contra numai 39 de persoane). Ca răspuns la amendamentul prezentat de Lenin, Comitetul Central menșevic a adoptat o rezoluție pe care Lenin o critică în articolul de față. Împotriva rezoluției C.C. au protestat aproape toate organizațiile de partid din Petersburg. Poziția bolșevicilor în problema criticii hotărîrilor Congresului al IV-lea a fost sprijinită și de alte organizații social-democrate. Social-democrații din Perm au declarat că consideră că au dreptul să critice toate hotărîrile Congresului de unificare al P.M.S.D.R. la adunările de partid deschise, la întrunirile populare, la mitinguri și în coloanele ziarelor social-democrate. Conferința de partid a raionului Ivanovo-Voznesensk, precum și multe alte organizații, au adoptat hotărîri asemănătoare. — 127.
- 70 Articolul „*Sfaturi proaste*” a fost publicat ca articol de fond în „*Volna*” nr. 23 din 21 mai 1906. Pentru publicarea acestui articol, numărul respectiv din ziar a fost confiscat, iar redactorul a fost trimis în judecată. — 130.

- 71 „*Curierul*” — cotidian legal, organ al menșevicilor; a apărut la Petersburg de la 17 (30) mai pînă la 13 (26) iunie 1906, fiind succesorul ziarului „*Nevskaia Gazeta*”. Au apărut 25 de numere. El a fost continuat de ziarul „*Golos Truda*”. — 130.
- 72 „*Delo Naroda*” — cotidian legal al partidului socialiștilor-revoluționari; a apărut la Petersburg de la 3 (16) pînă la 12 (25) mai 1906. Au apărut 9 numere. — 130.
- 73 „*Buletinul Oficial*” — cotidian, organ oficial al guvernului țarist; a apărut la Petersburg din 1869 pînă în 1917. — 136.
- 74 Articolul „*Kautsky despre Duma de stat*” a fost publicat în nr. 6 al revistei „*Vestnik Jizni*”.
- „*Vestnik Jizni*” — revistă științifică, literară și politică, organ legal al bolșevicilor. A apărut la Petersburg de la 30 martie (12 aprilie) 1906 pînă în septembrie 1907. Au apărut în total 20 de numere: 13 în 1906 și 7 în 1907. La revistă au colaborat V. I. Lenin, V. D. Bonci-Bruevici, A. V. Lunacearski, M. S. Olminski, I. I. Skvorțov-Stepanov, V. V. Vorovski ș. a. În nr. 12 al revistei „*Vestnik Jizni*” a fost publicat articolul lui Lenin „*Mintea cea de pe urmă a radicalului rus!*”. Publicînd articole pe teme politice de actualitate, revista acorda un spațiu larg problemelor de critică literară, de artă și de filozofie.
- Revista „*Vestnik Jizni*” a fost în permanență ținta a tot felul de persecuții polițienești: redactorul ei a fost deferit în repetate rînduri justiției, nr. 5, 10, 11 și 12 din 1906 și 1, 3 și 5 din 1907 au fost confiscate. Ea a fost suspendată prin hotărîrea din 24 septembrie (7 octombrie) 1907 a Curții de apel din Petersburg. — 138.
- 75 Este vorba de articolul de fond „*Duma de stat și deputații țărănilor*” din ziarul „*Volna*” nr. 21 din 19 mai 1906. — 143.
- 76 Citatul este extras din programul Grupului *trudovic*, adoptat la consfătuirea din 26 aprilie (9 mai) 1906 a 130 de deputați din Dumă (vezi ziarul „*Nașa Jizn*” nr. 430 din 27 aprilie (10 mai) 1906). — 144.
- 77 Lucrarea „*Cum privește tov. Plehanov tactica social-democrației?*”, a fost publicată pentru prima oară în ziarul „*Vpered*” nr. 1 din 26 mai 1906. Ea a apărut și în broșură în cursul aceluiași an. Pentru publicarea acestui articol al lui Lenin, precum și pentru publicarea articolului de fond și a rezoluției muncitorilor din subraionul „*Jeleznoprokatnîi*” (întreprinderi ale industriei siderurgice — *Nota trad.*), nr. 1 al ziarului „*Vpered*” a fost interzis, întregul tiraj a fost confiscat, iar redactorul ziarului a fost condamnat la detențiune în fortăreață pe timp de un an. La 6 (19) octombrie 1911, Comitetul pentru presă din Petersburg a confiscat și întregul tiraj al broșurii, hotărînd ca cei vinovați

- de tipărirea ei să fie deferită justiției. În august 1912, Curtea de apel din Petersburg a hotărât distrugerea întregii ediții. — 146.
- 78 „Kolokol” — cotidian social-democrat legal; a apărut la Poltava de la 18 (31) ianuarie pînă la 8 (21) iunie 1906. Colaboratorii acestui ziar erau în special menșevicii. — 146.
- 79 Vezi articolul lui K. Marx „Comunismul ziarului «Rheinischer Beobachter»”. K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, Editura politică, 1958, pag. 188—201. — 153.
- 80 *Parlamentul de la Frankfurt* — Adunarea națională pe întreaga Germania; a fost convocată după revoluția din martie 1848 din Germania și și-a început ședințele la 18 mai 1848 la Frankfurt pe Main. Principala sarcină a Adunării consta în lichidarea fărâmițării politice și elaborarea unei constituții pentru întreaga Germanie. Dar din cauza lășității și a șovăielilor de care a dat dovadă majoritatea liberală a Adunării, din cauza nehotărîrii și inconsecvenței aripii de stînga, mic-burgheze, Adunarea s-a temut să ia în mîinile sale puterea supremă în țară și n-a adoptat o poziție fermă în problemele fundamentale ale revoluției din 1848—1849 din Germania. Ea nu a luat nici un fel de măsuri pentru a ușura situația muncitorilor și țăranilor, nu a sprijinit mișcarea de eliberare națională din Polonia și din Cehia, aprobînd politica de împilare dusă de Austria și de Prusia față de popoarele subjugate de ele. Adunarea nu a cutezat să mobilizeze forțele poporului pentru a da o ripostă contrarevoluției în ofensivă și pentru a apăra constituția imperiului, elaborată de ea în martie 1849.
- Curînd, guvernul austriac și apoi cel prusian și-au rechemat deputații, iar apoi deputații liberali ai altor state germane au părăsit și ei Adunarea. Deputații aripii de stînga, mic-burgheze, care au rămas în Adunare, și-au mutat reședința la Stuttgart. În iunie 1849 Adunarea a fost împrăștiată de trupele guvernului din Württemberg. — 153.
- 81 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 5, Editura politică, 1959, pag. 14—18, 24—26, 42—46, 69, 110—111, 353—409. Vezi și K. Marx și F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, E.S.P.L.P. 1955, ediția a II-a, pag. 360—362. — 153.
- 82 *Partidul republican al radicalilor și radical-socialiștilor* — partid burghez din Franța; constituit din punct de vedere organizatoric în 1901, el există efectiv din deceniul al nouălea al secolului al XIX-lea. Pînă la primul război mondial a reprezentat, în linii mari, interesele burghezii mici și mijlocii. În perioada dintre cele două războaie mondiale, în partid a devenit predominantă influența marii burghezii. Liderii acestui partid au fost în repetate rînduri șefi ai guvernului francez. — 155.

- 83 „*Svoboda i Kultura*” — săptăminal, organ al aripii drepte a partidului cadet; a apărut la Petersburg de la 1 (14) aprilie pînă la 31 mai (13 iunie) 1906, sub redacția lui S. L. Frank și cu colaborarea activă a lui P. B. Struve. Au apărut 8 numere. Și-a încetat apariția din cauza scăderii catastrofale a tirajului. — 158.
- 84 *Consiliul de stat* — unul dintre organele superioare de stat din Rusia pre-revoluționară. A fost creat în 1810, pe baza proiectului lui M. M. Speranski, ca organ legislativ consultativ, ai cărui membri erau numiți sau confirmați de țar. Prin legea din 20 februarie (5 martie) 1906, Consiliul de stat a fost reorganizat și i s-a acordat dreptul de a aproba sau a respinge proiectele de legi după ce au fost discutate în Duma de stat. Cu toate acestea, dreptul de a schimba și de a emite legi deosebit de importante continua să-l aibă țarul.
- Începînd din 1906, Consiliul de stat era format dintr-un număr egal de reprezentanți aleși ai nobilimii, ai clerului, ai marii burghezii și de mari demnitari, numiți de țar. Datorită acestui fapt, Consiliul de stat era o instituție ultrareacționară, care respingea chiar proiecte de lege moderate, adoptate de Dumă. — 161.
- 85 „*Priziv*” — cotidian popular; a apărut la Petersburg de la 15 (28) ianuarie pînă la 15 (28) iunie 1906. Bolșevicii au început să colaboreze la acest ziar de la sfîrșitul lunii martie. Ziarul a fost interzis prin hotărîrea din 14 (27) iunie 1906 a Curții de apel din Petersburg. — 162.
- 86 „*Russkoe Gosudarstvo*” — ziar guvernamental, fondat de S. I. Witte; a apărut la Petersburg de la 1 (14) februarie pînă la 15 (28) mai 1906. — 163.
- 87 *Zubatovism* — politica „socialismului polițienesc”, care a constat în crearea, în cursul anilor 1901—1903, din inițiativa colonelului de jandarmi Zubatov, șeful ohranei din Moscova, a unor organizații muncitorești legale în scopul de a abate pe muncitori de la lupta politică împotriva absolutismului. În activitatea sa de creare a unor organizații muncitorești legale, Zubatov a fost sprijinit de ministrul de interne V. K. Plevve. Zubatoviștii se străduiau să orienteze mișcarea muncitorească pe făgașul revendicărilor îngust-economice și să insuflă muncitorilor ideea că guvernul este gata să satisfacă aceste revendicări. Prima organizație zubatovistă a fost înființată la Moscova în mai 1901, sub denumirea de „Societatea de ajutor reciproc a muncitorilor din industria de construcții mecanice”. Astfel de organizații au fost înființate și la Minsk, Odesa, Vilno, Kiev și în alte orașe.
- Demascînd caracterul reacționar al zubatovismului, social-democrații revoluționari au folosit organizațiile muncitorești legale în scopul atragerii la lupta împotriva absolutismului a

păturilor largi ale clasei muncitoare. Sub influența puternicului avânt al mișcării revoluționare din 1903, guvernul țarist a fost nevoit să lichideze organizațiile zubatoviste. — 165.

- 88 *Rezoluția Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea față de Duma de stat și articolul lui V. I. Lenin „Despre lozinca: un guvern desemnat de Dumă”, scris pe marginea acestei rezoluții, reflectă lupta dusă de bolșevici împotriva menșevicilor în problema Dumei de stat, luptă care a luat forma unui conflict între C.C. și Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.*
 Printr-o declarație dată publicității la 13 (26) mai 1906, guvernul a respins revendicările Dumei cadete, expuse în adresa ei. Ca răspuns, Duma a adoptat o rezoluție în care-și exprima „neîncrederea” față de guvernul Goremfkin, cerînd ca el să fie demis și înlocuit printr-un guvern care să se bucure de încrederea Dumei de stat. C.C. menșevic al P.M.S.D.R. a trimis organizațiilor de partid o rezoluție în care recomanda să fie sprijinită revendicarea Dumei de a se forma un guvern desemnat de Dumă, adică un guvern cadet. Comitetul organizației din Petersburg, condus de V. I. Lenin, s-a ridicat împotriva acestei rezoluții. În ședința din 24 mai (6 iunie) 1906, Comitetul din Petersburg a respins rezoluția menșevică a C.C. și a adoptat rezoluția lui Lenin. Cei 9 menșevici care făceau parte din Comitetul din Petersburg au cerut să nu se dea curs rezoluției bolșevice pînă la soluționarea problemei de către C.C. sau de către conferința interraională orășenească. Comitetul din Petersburg a respins și această pretenție a menșevicilor, hotărînd convocarea conferinței interraionale; s-a hotărît, de asemenea, ca procesele-verbale și documentele ședinței să fie aduse la cunoștința raioanelor, iar rezoluția lui Lenin, adoptată de comitet, și declarația celor 9 menșevici, membri ai Comitetului din Petersburg, să fie publicate în presă ca material de discuție pentru viitoarea conferință. Muncitorii au sprijinit cu căldură rezoluția Comitetului din Petersburg. De pildă, la 30 mai (12 iunie), în cadrul unui miting organizat pe Vasilievski Ostrov, la care au participat peste 5 000 de persoane, rezoluția Comitetului din Petersburg a fost primită cu aplauze. În aceeași zi a avut loc un miting la uzinele Aleksandrovski. Aici rezoluția a fost adoptată în unanimitate. „O mulțime entuziasă de 2 000 de oameni a ieșit pe porțile uzinei cu steaguri roșii și cîntînd «Marsilieza»; ea s-a împrăștiat pe străzile înguste de la bariera Neva, făcînd să răsunе în depărtări cîntecul muncitoresc de libertate” („Vpered” nr. 6 din 1 iunie 1906). — 167.
- 89 Articolul a fost scris ca postfață „Din partea redacției” la rezoluția Comitetului din Petersburg și a C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la Duma de stat și la declarația formală a celor 9 membri ai Comitetului din Petersburg, publicate în ziarul „Vpered”. — 169.

90 La 24 mai (6 iunie) 1906, la ședința a 14-a a Dumei de stat, trudovicii au depus un proiect, semnat de 35 de deputați, care prevedea constituirea neîntârziată de comitete agrare locale alese prin vot universal, egal, direct și secret. Comitetele agrare trebuiau să efectueze lucrările pregătitoare în vederea aplicării reformei agrare și să participe la discutarea proiectelor prezentate Dumei în problema agrară. Problema comitetelor locale și problema răsculpărării constituiau, arăta V. I. Lenin, „adevărată esență a problemei agrare“, deoarece totul era cine va înfăptui reforma: țaranii sau moșierii.

Cadeții au criticat cu înverșunare proiectul Grupului trudovic în Dumă cât și în presă. Chiar a doua zi după publicarea declarației celor 35, organul central al cadeților, „Reci“, s-a pronunțat categoric împotriva proiectului trudovicilor, scriind că aceste comitete ar deplasa spre „stînga“ soluționarea problemei.

Bolșevicii au sprijinit ideea creării comitetelor locale, considerîndu-le drept o formă de organizare a maselor în lupta revoluționară. Lenin a scris: „Cîrmuiri muncitorești la orașe, comitete țărănești la sate (care, la un moment dat, se transformă în organe alese prin vot universal etc.), iată singura formă posibilă de organizare a revoluției victorioase, adică a dictaturii proletariatului și a țărănimii. Nu-i de mirare că liberalii privesc cu atîta ură aceste forme de organizare a claselor care luptă pentru libertate!“ (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P., 1957, pag. 386). — 172.

91 „Le Temps“ — cotidian conservator; a apărut la Paris din 1861 pînă în 1942. El exprima interesele cercurilor guvernante din Franța, fiind, de fapt, organul oficial al ministerului afacerilor externe. — 174.

92 Știrea cu privire la demisia guvernului Goremîkin a apărut la 27 mai (9 iunie) 1906, în ediția de seară a ziarului „Birjevit Vedomosti“ nr. 9311. La 28 mai (10 iunie), această știre a fost dezmințită în mod oficial. — 175.

93 Cuvintele „tronul și altarul“ („Thron und Altar“) au fost omise în ziarul „Vpered“ din considerente de cenzură. — 181.

94 „Vpered“ — cotidian bolșevic legal; a apărut la Petersburg de la 26 mai (8 iunie) 1906 în locul ziarului „Volna“, interzis de guvern. Ziarul a fost condus de V. I. Lenin. Au participat activ la munca redacțională: M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski. În ziar au apărut 15 articole ale lui Lenin. Ziarul a avut de suferit tot timpul represiunii polițieneste; din 17 numere, 10 au fost confiscate. Aceste persecuții au determinat pe bolșevici să facă din timp pregătirile în vederea apariției organului lor legal de presă sub o altă denumire. La 2 (15) iunie, în ziarul „Vpered“ a fost publicată o înștiințare în care se arăta

- că „în curînd va apare la Petersburg cotidianul muncitoresc „Eho”. Această înștiințare a fost reprodusă în toate numerele ulterioare pînă la interzicerea ziarului. Prin hotărîrea Curții de apel din Petersburg din 14 (27) iunie 1906, ziarul „Vpered” a fost suspendat. În locul lui a început să apară ziarul „Eho”. — 186.
- 95 Citatul este luat din nota „Să le dăm crezare?”, apărută în ziarul „Birjeve Vedomosti” nr. 9 318 din 1 (14) iunie 1906 (ediția de dimineață). — 191.
- 96 Rezoluția de față este legată de conflictul dintre C.C. și Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. în problema atitudinii față de Duma de stat. Împreună cu rezoluția Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. cu privire la Duma de stat (vezi volumul de față, pag. 167—168), ea a constituit platforma tactică a bolșevicilor, pe baza căreia s-au desfășurat discuțiile și au avut loc alegerile pentru conferința interrațională a organizației Petersburg. Rezoluția a fost publicată în ziarul „Vpered”, însoțită de următoarea notă din partea redacției: „Redacția ziarului «Vpered» se declară întru totul de acord cu tezele acestei rezoluții și recomandă tovarășilor s-o propună spre adoptare la adunările și mitingurile muncitorești”. — 201.
- 97 Articolul „*In ajun*” a fost scris de V. I. Lenin pentru cotidianul bolșevic legal „Rabotnik”, care urma să apară la Kiev. Articolul a fost transmis redacției prin telegraf și publicat la 8 (21) iunie 1906 în pagina întâi a primului număr al ziarului.
Din ziarul „Rabotnik” au apărut în total două numere. Primul număr a fost confiscat; totuși, cea mai mare parte din tiraj a fost scoasă din tipografie înainte de venirea poliției. După apariția nr. 2 la 9 (22) iunie 1906 (confiscat de asemenea), ziarul a fost interzis. — 203.
- 98 Pe cît se pare, este vorba de următoarea notă publicată de ziarul „Naša Jizn” la 8 (21) iunie 1906 și reprodusă în aceeași zi în ediția de seară a ziarului „Birjeve Vedomosti”: „La 7 iunie s-a răspîndit zvonul că ministrul de război ar fi înaintat țarului un memoriu în care-și exprimă teama că, date fiind frămîntările din armată, cu greu s-ar putea pune capăt dezordinilor, iar în aceste condiții dizolvarea Dumei ar putea constitui o primejdie”. — 205.
- 99 „*Angajamentul solemn*” era introdus prin articolul 13 al legii cu privire la Dumă, toți membrii Dumei de stat fiind obligați să-l semneze. Angajamentul prevedea că deputații sînt obligați a-și îndeplini îndatoririle ce le reveneau „păstrînd credință” țarului. După semnarea „angajamentului solemn”, social-democrații din Caucaz deputați în Duma I de stat au publicat în presă declarația citată de V. I. Lenin (vezi „Curierul” nr. 20 din 8 (21) iunie 1906). — 208.

- 100 „Camera înstelată“, așa era denumită în Rusia clica de la curte — o mână de demnitari reacționari care în perioada revoluției din 1905—1907 și în anii reacțiunii a exercitat o puternică influență de culise asupra lui Nicolaie al II-lea. „Camera înstelată“ reprezenta interesele cercurilor înalte ale moșierilor iobăgiști și ale birocrăției, care luptau cu înverșunare împotriva revoluției și pentru a-și păstra neștirbite toate privilegiile; denumirea — a fost adoptată prin analogie cu „Camera înstelată“ engleză — instanță judiciară-administrativă supremă din Anglia secolelor al XV-lea—al XVIII-lea, învestită de rege cu largi împuterniciri și care judeca procesele politice și religioase. — 210.
- 101 „Volkszeitung“ — cotidian, organ al Bundului, editat în limba evreiască; a apărut la Vilno de la 19 februarie (4 martie) 1906 pînă la 19 august (1 septembrie) 1907. — 211.
- 102 Epoca „încrederii“ guvernului în societate a fost proclamată în toamna anului 1904 de ministrul de interne P. D. Sveatopolk-Mirski. Speriat de avîntul mișcării revoluționare și urmărind să înșele poporul și să atragă de partea sa burghezia liberală, guvernul țarist a făcut unele concesii neînsemnate: a slăbit într-o oarecare măsură cenzura, a dat o amnistie parțială, a permis ținerea de congrese ale reprezentanților zemstvelor. Liberalii au salutat această „nouă“ orientare a guvernului; ei au început să vorbească la banchete despre constituție, declarînd totodată că este necesar să se apropie de cîrmuire. Menșevicii, punîndu-și mari speranțe în această „campanie a banchetelor“, au preconizat un plan de influențare a burgheziei liberale spre a determina pe liberali să prezinte în numele poporului revendicări politice guvernului țarist. Bolșevicii au desfășurat o luptă hotărîtă împotriva planului menșevicilor. Ei au arătat că a-ți pune speranțe în burghezia liberală înseamnă a te tîrî în coada mișcării burgheze și au chemat muncitorimea să ia conducerea tuturor forțelor revoluționare aflate în luptă împotriva absolutismului. Bolșevicii au demascat întreaga fățarnicie a politicii guvernului, a flecărelilor despre epoca „încrederii“. „Cochetînd cu zemstvele — scria Lenin în toamna anului 1904 —, făcîndu-le concesii infime (și aproape numai verbale), guvernul, de fapt, n-a făcut încă nici un fel de concesii poporului, și el poate încă foarte bine să revină la reacțiune (mai bine zis să continue reacțiunea), cum s-a întîmplat de zeci și sute de ori în Rusia în urma unor efemere tendințe liberale manifestate de un autocrat sau altul“ (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 84). La 12 (25) decembrie 1904, Nicolaie al II-lea a semnat un ucaz în care se sublinia „imuabilitatea legilor fundamentale ale imperiului“ și se cerea să se aplice pedepse severe „pentru orice acțiune arbitrară“. Deși ucazul conținea unele promisiuni vagi de lărgire a drepturilor zemstvelor și dumelor orașenești, problema acordării unei constituții pentru Rusia era trecută sub tăcere. Acest ucaz al țarului, pe care Lenin l-a denumit „o palmă

dată liberalilor“, dovedea că guvernul era hotărât să pună capăt epocii „încrederii“. — 216.

- 103 La 6 (19) august 1905 au fost publicate : manifestul țarului, legea cu privire la instituirea Dumei de stat și regulamentul alegerilor pentru Dumă. Duma a primit denumirea de Dumă a lui Bulîghin după numele ministrului de interne, A. G. Bulîghin, pe care țarul l-a însărcinat să întocmească proiectul de lege cu privire la Dumă. În alegerile pentru Dumă nu se acorda dreptul de vot decât moșierilor, capitaliștilor și unui mic număr de țărani gospodari. Din cele 412 locuri de deputați stabilite prin lege, țăranilor le erau rezervate 51 de locuri. Muncitorii, țărani săraci, muncitorii agricoli, intelectualii democrați, care formau majoritatea populației, nu aveau drept de vot ; la alegeri nu aveau drept să participe femeile, militarii, tineretul studios, tinerii sub 25 de ani și o serie de naționalități asupraite din Rusia țaristă. Duma de stat nu avea dreptul de a adopta nici un fel de legi ; ea putea numai să discute unele probleme în calitate de organ consultativ pe lângă țar. Caracterizînd Duma lui Bulîghin, Lenin scria că ea reprezintă „cea mai nerușinată batjocură de «reprezentanță populară»“ (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 179).

Bolșevicii au chemat pe muncitori și pe țărani să boicoteze activ Duma lui Bulîghin, concentrînd întreaga campanie de agitație în jurul lozincilor : insurecție armată, armată revoluționară, guvern revoluționar provizoriu. Menșevicii considerau posibilă participarea la alegerile pentru Dumă și se pronunțau pentru colaborarea cu burghezia liberală.

Bolșevicii au folosit campania de boicotare a Dumei de stat pentru a mobiliza toate forțele revoluționare, pentru a organiza greve politice de masă și a pregăti insurecția armată. Guvernul nu a reușit să țină alegerile pentru Duma lui Bulîghin ; ea a fost măturată de avîntul revoluționar și de greva politică generală din octombrie 1905. În legătură cu problema Dumei lui Bulîghin, vezi articolele lui V. I. Lenin : „Tocmeala în jurul constituției“, „Boicotarea Dumei lui Bulîghin și insurecția“, „Unitatea dintre țar și popor și dintre popor și țar“, „In coada burgheziei monarhiste sau în fruntea proletariatului revoluționar și a țărănimii revoluționare?“ ș.a. (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 67—71 ; vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 162—170, 176—185, 193—205). — 117.

- 104 Articolul de față a fost scris pe marginea declarației fracțiunii social-democrate citită la 16 (29) iunie 1906, la a 28-a ședință a Dumei. Această declarație, în care era expus programul de activitate a deputaților social-democrați în Dumă, a fost citită de S. D. Djaparidze în cursul discutării proiectului de lege cu privire la libertatea întrunirilor. La întocmirea declarației de către fracțiunea social-democrată din Dumă, menșevicii din cadrul ei au respins proiectul de declarație bolșevic, scris de

V. I. Lenin (proiect reprodus, cu unele prescurtări, de Lenin în articolul de față), și fracțiunea a adoptat un proiect de declarație care a fost aprobat de C.C. menșevic. — 220.

- 105 Este vorba de proiectul de rezoluție al fracțiunii social-democrate prezentat de I. I. Ramișvili la 9 (22) iunie 1906, în ședința a 24-a a Dumei, în cursul dezbaterilor în legătură cu pogromurile împotriva evreilor și cu fărâdelegile săvârșite de poliție la Vologda, Kaleazin, Tarițin și într-o serie de alte localități din Rusia. Insistând în special asupra pogromului de la Belostok, Ramișvili a arătat că acest măcel a fost pus la cale de ministrul de interne și de autorități. În rezoluția propusă, fracțiunea social-democrată din Dumă cerea ca întreaga administrație superioară să fie deferită justiției pentru crimele comise.

Ulterior, la 29 iunie (12 iulie) 1906, la a 35-a ședință a Dumei, fracțiunea social-democrată a propus o rezoluție specială consacrată pogromului de la Belostok (proiectul de rezoluție propus de S. D. Djaparidze). — 220.

- 106 La 12 (25) iunie 1906, în ședința a 25-a a Dumei de stat, ministrul de interne, P. A. Stolîpin, dînd explicații la interpelarea referitoare la măsurile pe care intenționează să le ia guvernul pentru combaterea foametei, a cerut ca Duma să aloce guvernului mijloacele bănești necesare ajutorării înfometaților. Trudovicul A. F. Aladin a cerut „să nu se dea guvernului nici un ban”, iar Duma să ia asupra sa sarcina ajutorării înfometaților. Cadetul V. D. Nabokov, substituind acestei probleme o altă problemă (problema controlului asupra folosirii fondurilor) a propus, în numele său și al lui Aladin, formula cadetă de trecere la ordinea de zi, care a și fost votată. Deputații social-democrați n-au făcut pe loc o declarație de protest și n-au propus o rezoluție proprie. Această greșeală a fracțiunii social-democrate din Dumă a fost arătată de V. I. Lenin în articolul „Ajutorarea înfometaților și tactica Dumei” (vezi volumul de față, pag. 232—236). Ulterior, fracțiunea social-democrată a adoptat o poziție justă în această problemă: la 23 iunie (6 iulie), la ședința a 32-a a Dumei, ea a depus o rezoluție în care cerea să nu fie finanțat guvernul de pogromiști, iar pentru ajutorarea înfometaților să se creeze o comisie de aprovizionare a Dumei ai cărei membri să meargă pe teren și să organizeze comitete locale din rîndurile înfometaților. Lenin relatează toate acestea în articolul „Duma cadetă a finanțat guvernul de pogromiști” (vezi volumul de față, pag. 249—252). — 220.

- 107 „Misl” — cotidian politic și literar, organ legal al partidului socialiștilor-revoluționari; a apărut la Petersburg de la 20 iunie (3 iulie) pînă la 6 (19) iulie 1906, în locul ziarului „Golos”, care fusese interzis. Au apărut 15 numere. — 226.

- 108 *Partidul ordinii* — partid contrarevoluționar al mării burghezii comerciale și industriale, al moșierilor și al păturilor de sus ale birocrăției; a fost constituit în toamna anului 1905 și s-a constituit definitiv după publicarea manifestului din 17 octombrie. Camuflându-se în dosul steagului „ordinii”, în fond partidul se ridica hotărât în apărarea regimului țarist. El a salutat dizolvarea Dumei I de stat; la alegerile pentru Duma a II-a de stat s-a prezentat în bloc cu ultrareacționara „Uniune a adevăraților ruși”, făcând și octombriștilor propunerea de a intra în acest bloc. În 1907 partidul s-a destrămat, o parte din membrii lui s-au alăturat octombriștilor, iar altă parte ultrareacționarilor declarați. — 226.
- 109 „*Golos Truda*” — cotidian menșevic legal; a apărut la Petersburg de la 21 iunie (4 iulie) până la 7 (20) iulie 1906, în locul ziarului „*Curierul*”. Au apărut 16 numere. — 239.
- 110 „*Svetoci*” — cotidian politic, organ legal al bolșevicilor. A apărut la Moscova de la 11 (24) mai 1906. Au apărut 17 numere. Din redacția ziarului au făcut parte I. I. Skvorțov-Stepanov, M. N. Pokrovski, N. A. Rojkov ș.a. Primul număr a fost confiscat de autorități. Ziarul a fost interzis la 31 mai (13 iunie) 1906, în urma hotărârii Curții de apel din Moscova. De la 1 (14) iunie 1906, în locul ziarului „*Svetoci*” a început să apară ziarul „*Svobodnoe Slovo*” (au apărut 4 numere). — 240.
- 111 *Partidul reformelor democratice* — partidul burgheziei liberal-monarhiste; s-a format la începutul anului 1906, în timpul alegerilor pentru Duma I de stat, din elementele care considerau programul cadet prea radical. K. K. Arseniev, I. I. Ivaniukov, M. M. Kovalevski, V. D. Kuzmin-Karavaev, A. S. Posnikov ș.a. au luat parte activă la conducerea acestui partid. La sfârșitul anului 1907, partidul și-a încetat existența. — 243.
- 112 *Congresul al cincilea al Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania* a avut loc la Zakopane (Galiția) între 18 și 24 iunie 1906. La congres au luat parte 51 de delegați cu vot deliberativ și 13 delegați cu vot consultativ. La lucrările congresului a participat și V. V. Vorovski, ca reprezentant al redacției ziarului bolșevic „*Vpered*”. Raportul de activitate al conducerii centrale a S.D.R.P. și L. a fost prezentat de F. E. Dzerjinski (la congres Frankovski) (vezi F. E. Dzerjinski. Opere alese, Editura politică, 1959, pag. 37—59). Congresul a făcut bilanțul activității S.D.R.P. și L. pe timp de un an și jumătate de la începutul revoluției; în această perioadă, numărul membrilor S.D.R.P. și L. a crescut simțitor. Dacă în 1904 ea avea 1 000 de membri, în vara anului 1906 numărul acestora sporise la 30 000. Congresul s-a solidarizat cu tactica bolșevicilor în revoluție și s-a pronunțat împotriva comportării oportuniste a C.C. menșevic al P.M.S.D.R.; el a criticat hotărârile menșevice ale Congresului

al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. În rezoluția Congresului al V-lea al S.D.R.P. și L. cu privire la atitudinea față de Duma de stat se arăta că „Congresul de unificare al P.M.S.D.R. greșeste considerînd că Duma reprezintă centrul de greutate în dezvoltarea revoluției“ („Eho“ nr. 4 din 25 iunie 1906). — 254.

- 113 *Conferința interraională a organizației Petersburg a P.M.S.D.R.* a avut loc la 11—12 (24—25) iunie 1906. Conferința și-a început lucrările la Petersburg, iar apoi, din motive de conspirație, s-a mutat la Terioki, în Finlanda. Conferința a fost convocată de Comitetul din Petersburg pentru elaborarea tacticii proletariatului față de Duma de stat. Alegerile pentru conferință au fost precedate de o discuție în jurul celor două platforme tactice: rezoluția menșevică a Comitetului Central, care preconiza sprijinirea lozincii de a se forma un guvern desemnat de Dumă, guvern cadet, și rezoluțiile bolșevice ale Comitetului organizației Petersburg: „Cu privire la atitudinea față de Duma de stat“ și „Cu privire la problema unui guvern desemnat de Dumă“, scrise de V. I. Lenin (vezi volumul de față, pag. 167—168, 201—202). În urma discuției, linia tactică a bolșevicilor a fost aprobată cu 1 760 de voturi, în timp ce platforma C.C. menșevic a întrunit doar 952 de voturi.

La conferință au participat aproape 80 de delegați, reprezentînd aproximativ 4 000 de membri de partid. Lenin a fost ales președinte al conferinței și a condus în această calitate lucrările ei. El a prezentat raportul Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. „Cu privire la tactica partidului față de Duma de stat“. Oponentul lui a fost F. I. Dan, care a susținut poziția menșevică a C.C. Conferința a adoptat cu majoritate de voturi o rezoluție care aproba linia Comitetului din Petersburg.

Lenin a prezentat de asemenea la conferință raportul: „Despre unitatea partidului“. În rezoluția adoptată la acest raport, conferința arăta că C.C. ales la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. nu exprimă decât părerea unei minorități a partidului și a cerut convocarea unui nou congres al partidului. Conferința a adoptat o hotărîre referitoare la stabilirea unei legături permanente între organizația de partid din Petersburg și fracțiunea social-democrată din Dumă. — 254.

- 114 *Conferința regională a P.M.S.D.R. de la Moscova* (conferința comitetelor din nord) a avut loc în prima jumătate a lunii iunie 1906. La conferință au participat reprezentanții următoarelor comitete: Comitetul din Moscova, Comitetul districtual Moscova, Comitetele din Vologda, Iaroslavl, Kineșma, din Kostroma, districtul Vladimir, Ivanovo-Voznesensk, Borisoglebsk, Nijni Novgorod, Orel, Kozlov și ai grupului social-democrat din Șuia, reprezentînd 14 000 de muncitori organizați.

Conferința a condamnat tactica Comitetului Central menșevic, care se pronunța pentru sprijinirea revendicării unui guvern desemnat de Dumă, și a adoptat următoarea rezoluție:

„Uniunea din nord declară că nu este de acord cu platforma Comitetului Central, întrucît consideră că ea nu corespunde directivelor congresului partidului, și propune sprijinirea extremei stîngi din Dumă” („Eho” nr. 3 din 24 iunie 1906). Conferința recomanda extremei stîngi din Dumă să adreseze poporului un manifest în care „să-i explice că Duma este slabă și cu totul incapabilă de acțiune, chemîndu-l să se pregătească în vederea unor acțiuni de sine stătătoare” (ibidem.) — 254.

- 115 „Eho” — cotidian bolșevic legal; a apărut la Petersburg de la 22 iunie (5 iulie) pînă la 7 (20) iulie 1906 în locul ziarului „Vpered”, interzis de guvern. Au apărut 14 numere. Conducătorul de fapt al ziarului a fost V. I. Lenin. El a publicat articole în fiecare număr al ziarului; au apărut în total peste 20 de articole și note ale lui Lenin.

Ziarul „Eho” a fost în tot cursul existenței sale ținta persecuțiilor polițienești: 12 dintre cele 14 numere au fost confiscate. — 268.

- 116 *Asociația corpului didactic din Rusia* a luat ființă în primăvara anului 1905. Influența preponderentă în Asociație o aveau socialişti-revoluționari. Mărginirea mic-burgeză a acestora și frazeologia lor revoluționară s-au reflectat și în programul Asociației. Asociația manifesta tendința evidentă de a-și limita activitatea la lupta pentru revindicări profesionale. Cu toate acestea, ea n-a rămas indiferentă la problemele politice generale, aderînd, sub influența evenimentelor revoluționare, la lozincile democrației revoluționare. Membrii ei și-au exprimat intenția de a participa la lupta poporului pentru pămînt, libertate și putere și au chemat cadrele didactice „să contribuie la ridicarea conștiinței poporului și la organizarea luptei în numele mărețelor idealuri ale poporului muncitor” („Procesele-verbale ale congresului al III-lea al delegaților Asociației corpului didactic din 7—10 iunie 1906”, pag. 135). Asociația a sprijinit revindicarea convocării unei adunări constituante, „pe baza votului universal, egal, direct și secret, fără deosebire de sex, naționalitate și religie” (ibidem). Ea considera drept una dintre principalele sale sarcini lupta pentru reorganizarea radicală a învățămîntului public din Rusia: introducerea învățămîntului elementar gratuit și obligatoriu și a învățămîntului mediu și superior gratuit, a predării în limba maternă, organizarea tutoreștilor tipurilor de școli cuprinse în sistemul de învățămînt în așa fel încît școala medie de cultură generală de tip superior să fie continuarea directă a școlii elementare etc. În vederea atingerii acestor țeluri, Asociația recomanda următoarele mijloace de luptă: critica deschisă a sistemului de învățămînt existent, organizarea de proteste colective ale corpului didactic și ale tineretului studios împotriva arbitrariului autorităților școlare, propagarea pe scară largă a ideilor Asociației etc.

Sub numele de Karpov, V. I. Lenin a prezentat la 6 (19) iunie 1906, în fața unui grup de delegați la congresul corpului didactic, un raport în problema agrară. Textul expunerii lui Lenin a fost publicat în ziarul „Golos“, organul socialiștilor-revoluționari (nr. 15 din 8 (21) iunie 1906). — 271.

- 117 *Uniunea feroviarilor din Rusia* s-a constituit la Congresul feroviarilor din Rusia, care a avut loc la Moscova în zilele de 20 și 21 aprilie (3—4) mai 1905. Congresul a formulat o serie de revendicări politice și economice: înfăptuirea libertăților politice, convocarea unei adunări constituante, îmbunătățirea condițiilor de muncă la căile ferate etc. Pe măsură ce revoluția din 1905—1907 lua amploare, creștea și influența de care se bucurau bolșevicii în Uniunea feroviarilor. Congresul al II-lea al feroviarilor din Rusia, care a avut loc în zilele de 22—24 iulie (4—6 august) 1905, la Moscova, a adoptat hotărârea de a începe imediat agitația pentru o grevă politică generală a feroviarilor din Rusia. Congresul feroviarilor din Rusia (așa-numitul congres al împuțerniciților), ținut în septembrie-octombrie 1905 la Petersburg, sub presiunea maselor revoluționare a elaborat și a prezentat guvernului o seamă de revendicări: ziua de muncă de 8 ore, eligibilitatea administrației căilor ferate de sus și pînă jos, eliberarea imediată a celor arestați pentru participarea la greve, ridicarea stării de asediu și a pazei întărite, acordarea de libertăți politice, amnistie, autodeterminare națională, convocarea imediată a unei adunări constituante alese pe baza votului universal, egal, direct și secret. V. I. Lenin relevă rolul important pe care l-au avut muncitorii feroviar și Uniunea feroviarilor în greva politică generală din octombrie. Conferința generală a reprezentanților a 29 de linii de cale ferată a sprijinit hotărârea conferinței orașenești a organizației bolșevice Moscova cu privire la declararea grevei politice generale și la 6 (19) decembrie 1905 a adoptat hotărârea de a adera la grevă și de a declara imediat greva generală a feroviarilor. După înfrîngerea insurecției armate din decembrie 1905, Uniunea feroviarilor a trecut efectiv în ilegalitate. În august 1906 a avut loc o conferință a feroviarilor, convocată pentru a discuta problema grevei generale și a pregătirii insurecției armate în legătură cu dizolvarea Dumei I de stat (vezi adnotarea 143). La sfîrșitul anului 1906, Uniunea feroviarilor, căzînd sub influența socialiștilor-revoluționari, și-a pierdut însemnătatea revoluționară. În februarie 1907, conferința principalelor organizații social-democrate de la căile ferate, convocată de C.C. al P.M.S.D.R., a cerut tuturor social-democraților revoluționari să iasă din Uniunea feroviarilor. — 271.

- 118 Este vorba de decretul țarului din 8 (21) martie, publicat la 11 (24) martie 1906, în perioada alegerilor pentru Duma I de stat. Această lege, îndreptată împotriva acțiunilor de boicotare a Dumei, prevedea pedeapsa cu închisoare de la 4 la 8 luni pen-

- tru cei vinovați „de instigare la sabotarea alegerilor pentru Consiliul de stat sau pentru Duma de stat, ori la refuzul în masă de a participa la alegeri“ („Documente și materiale referitoare la Duma de stat din Rusia“, Moscova, 1957, pag. 136). — 273.
- 119 Este vorba de editorialul „Apelul Dumei către popor“, publicat la 29 iunie (12 iulie) 1906 în nr. 8 al ziarului menșevic „Golos Truda“. — 277.
- 120 În iunie 1906, socialiștii-revoluționari au început agitația pentru refacerea Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg. Menșevicii au sprijinit această idee. Bolșevicii s-au pronunțat împotriva ei. La 21 iunie (4 iulie) 1906, Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. a adoptat o hotărâre în care sublinia marea importanță a Sovietului de deputați ai muncitorilor ca organizație de luptă, dar arăta totodată că formarea lui este inoportună și demasca caracterul provocator al agitației eserilor. Hotărârea Comitetului din Petersburg, publicată în ziarul „Eho“ (nr. 5 din 27 iunie 1906), a fost discutată pe larg la adunări și mitinguri, fiind aprobată de imensa majoritate a muncitorilor. Fostul președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg în octombrie-noiembrie 1905, menșevicul G. S. Hrustalev-Nosar, s-a ridicat împotriva hotărârii Comitetului din Petersburg și în apărarea agitației făcute de socialiștii-revoluționari. — 284.
- 121 Este vorba de comisia agrară a Dumei I de stat, creată pentru elaborarea unui proiect de lege agrară. La 6 (19) iunie 1906, la a 22-a ședință a Dumei, în comisie au fost aleși 91 de membri (cadeții avînd cel mai mare număr de reprezentanți: 41 de persoane); conform unei hotărâri adoptate ulterior, comisia a fost completată cu încă 8 persoane (3 din partea Caucazului, 3 din partea Siberiei și 2 din partea Asiei Centrale). Președintele comisiei agrare era cadetul A. A. Muhanov. — 292.
- 122 „Rossiia“ — cotidian reacționar, pogromist; a apărut la Petersburg din noiembrie 1905 pînă în aprilie 1914. Din 1906, organ al ministerului de interne. Ziarul era subvenționat dintr-un fond secret pentru presa „reptilă“ pus de guvern la dispoziția ministerului de interne. V. I. Lenin a denumit ziarul „Rossiia“ „filișcă polițistă-venală“. — 299.
- 123 Broșura lui V. I. Lenin „Dizolvarea Dumei și sarcinile proletariatului“ a apărut la Moscova în editura „Novaia volna“. La 12 (25) august 1906, Comitetul pentru presă din Moscova a confiscat broșura, punînd sub urmărire judiciară pe autor și persoanele care au luat parte la editarea ei. La 6 (19) septembrie 1906, Curtea de apel din Moscova a confirmat sentința de confiscare a broșurii. Cu toate acestea, broșura „Dizolvarea Dumei și sarcinile proletariatului“ a fost difuzată atît la Moscova și la Petersburg cît și în provincie. Într-un raport înaintat Direcției generale pentru problemele presei de către guvernatorul Podoliei

- se arată că în librăriile din gubernie „se găsesc de vânzare broșuri cu caracter ultrarevoluționar, dintre care unele conțin apărări fățișe la insurecția armată“, dându-se drept exemplu broșura lui Lenin „Dizolvarea Dumei și sarcinile proletariatului“ (vezi „Krasnii Arhiv“, 1934, nr. 1, pag. 195—196). — 303.
- 124 Ucazul țarului cu privire la dizolvarea Dumei a fost semnat la 8 (21) iulie și publicat la 9 (22) iulie 1906. Ucazul fixa convocarea unei noi Dume de stat pentru ziua de 20 februarie (5 martie) 1907. — 305.
- 125 V. I. Lenin se referă la apelul foștilor membri ai Dumei I de stat, intitulat „Reprezentanții poporului către popor“, cunoscut sub denumirea de apelul de la Viborg. Apelul a fost adoptat la consfătuirea care a avut loc la 9—10 (22—23) iulie 1906 în orașul Viborg, unde au plecat după dizolvarea Dumei vreo 200 de deputați, în majoritate cadeți. Textul apelului a fost întocmit de o comisie creată la această consfătuire și formată din cadeți, trudovici și menșevici. Apelul chema poporul ca, în semn de protest împotriva dizolvării Dumei, să nu plătească impozite, să nu se prezinte la încorporare, să nu recunoască împrumuturile încheiate fără aprobarea Dumei. Prin aceste măsuri „de rezistență pasivă“, cadeții sperau să treacă mișcarea revoluționară de masă pe un făgaș pașnic. V. I. Lenin scria mai târziu : „În Duma I, liberalismul perora despre libertatea poporului, iar apoi o ștergea în taină pe ușa din dos la Trepov și lupta împotriva trudovicilor și a deputaților muncitori. Prin manifestul de la Viborg, el a încercat să prindă doi iepuri, să manevreze în așa fel încît atitudinea lui să poată fi interpretată, după necesități, și în sensul sprijinirii revoluției, și în sensul luptei împotriva ei“ (Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 52). În septembrie 1906, cadeții s-au pronunțat deschis, la congresul lor, împotriva aplicării „rezistenței pasive“ și s-au dezis de apelul de la Viborg (vezi adnotarea 157). — 306.
- 126 „*Moskovskie Vedomosti*“ — unul dintre cele mai vechi ziare rusești ; a început să apară din 1756, fiind editat de Universitatea din Moscova (la început sub forma unei foi de format redus). Între 1863 și 1887, redactor-editor al ziarului a fost M. N. Katkov, ultrareacționar și șovinist. În această perioadă, ziarul a devenit un organ monarho-naționalist, exponent al vederilor celor mai reacționare pături ale moșierimii și clerului ; începând din 1905, ziarul „*Moskovskie Vedomosti*“ a devenit unul dintre principalele organe de presă ale ultrareacționarilor. A apărut pînă la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. — 306.
- 127 „*Grajdaniin*“ — revistă reacționară ; a apărut la Petersburg din 1872 pînă în 1914. Începând din deceniul al 9-lea al secolului trecut, a devenit organ al ultramonarhiștilor ; era redactată de prințul Meșcerski și finanțată de guvern. Revista nu era prea

răspîndită, dar se bucura de influență în cercurile birocrăției.
— 306.

- 128 *Răscoala de pe crucișătorul „Potemkin“* a început la 14 (27) iunie 1905. Vasul răsculaților a venit la Odesa, unde avea loc o grevă generală. Dar condițiile favorabile care s-au creat pentru o acțiune comună a muncitorilor din Odesa și a marinarilor nu au fost folosite. Organizația bolșevică din Odesa era slăbită din cauza numeroaselor arestări și în rîndurile ei nu exista unitate. Menșevicii erau împotriva insurecției armate și rețineau pe muncitori și marinari de la luptă activă. Guvernul țarist a trimis întreaga flotă din Marea Neagră ca să înăbușe răscoala de pe crucișătorul „Potemkin“, însă marinarii au refuzat să tragă asupra vasului răscolat și comandanții au fost nevoiți să ducă escadrela înapoi. După 11 zile de peregrinări pe mare, crucișătorul „Potemkin“, fiind lipsit de alimente și de combustibil, a fost nevoit să plece spre țărmurile Romîniei și să se predea autorităților romînești. Majoritatea marinarilor au rămas în străinătate. Cei care s-au înapoiat în Rusia au fost arestați și deferiți justiției.

Răscoala de pe crucișătorul „Potemkin“ s-a soldat printr-un eșec, dar trecerea de partea revoluției a echipajului de pe unul dintre cele mai mari vase de război a însemnat un important pas înainte în dezvoltarea luptei împotriva absolutismului. Apremiind însemnătatea acestei răscoale, Lenin a arătat că ea a fost „o încercare de a crea un nucleu al armatei revoluționare“ (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 335).
— 316.

- 129 *Insurecția din fortăreața Sveaborg* (în apropiere de Helsingfors) a izbucnit în noaptea de 17 (30) spre 18 (31) iulie 1906. Ea s-a declanșat spontan și prematur, fiind provocată în mare măsură de socialiștii-revoluționari. Primind informații în legătură cu situația de la Sveaborg și cu posibilitatea izbucnirii unei insurecții armate, Comitetul de partid din Petersburg a adoptat hotărîrea de a trimite de urgență o delegație la Sveaborg pentru a obține o amînire a acțiunii și, în cazul cînd amînarea nu va fi posibilă, de a participa activ la conducerea insurecției. Textul acestei hotărîri a fost scris de V. I. Lenin (vezi volumul de față, pag. 326). Convingîndu-se că această acțiune spontană nu mai poate fi oprită, bolșevicii au trecut la conducerea insurecției. În fruntea ei s-au aflat sublocotenenții A. P. Emelianov și E. L. Kohanski, membri ai organizației P.M.S.D.R. din armată. Din cele 10 companii de artilerie aflate în fortăreață, 7 au participat activ la insurecție. Insurgenții cereau răsturnarea absolutismului, libertate pentru popor, trecerea pămîntului în mîinile țăranilor. Clasa muncitoare din Finlanda a sprijinit pe insurgenți: la 18 (31) iulie, la Helsingfors, iar apoi și în alte orașe, s-a declarat greva generală. Insurecția a durat trei zile. Dar, întrucît ea nu fusese pregătită în suficientă măsură, a fost înăbușită la 20 iulie (2 au-

gust), prin bombardarea fortăreței de pe vasele de război. Participanții la insurecție au fost ținuți în fața justiției. 43 dintre ei au fost executați, iar alte câteva sute condamnați la muncă silnică și la închisoare pe diferite termene. — 325.

130 În manuscrisul lui V. I. Lenin, în locul denumirii orașului (Sveaborg) figurează, din motive conspirative, o linioară. — 326.

131 Articolul lui V. I. Lenin „Înainte de furtună” a fost publicat ca articol de fond în nr. 1 al ziarului „Proletarii”.

„Proletarii” — ziar ilegal bolșevic. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909, sub redacția lui V. I. Lenin; au apărut 50 de numere. La munca redacțională au participat activ M. F. Vladimirski, V. V. Vorovski, I. F. Dubrovinski, A. V. Lunacearski; de partea tehnică a editării ziarului s-au ocupat A. G. Șlihter, E. S. Șlihter ș.a. Primele 20 de numere au fost pregătite pentru tipar și culese la Viborg (ziarul se tipărea la Petersburg de pe matritzele permise de la Viborg; din motive conspirative, ca loc de apariție se menționa Moscova). Dat fiind faptul că editarea unui organ ilegal în Rusia devenise cît se poate de dificilă, în urma unei hotărîri a Comitetului din Petersburg și a Comitetului din Moscova ale P.M.S.D.R., redacția a trecut la editarea ziarului în străinătate (nr. 21—40 au apărut la Geneva, iar nr. 41—50 la Paris).

Nr. 1—2 ale ziarului „Proletarii” au apărut sub titlul de organ al Comitetului din Petersburg și al Comitetului din Moscova ale P.M.S.D.R.; nr. 3—4 ca organ al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., al Comitetului din Petersburg și al Comitetului districtual Moscova; nr. 5—11 ca organ al Comitetelor din Moscova și din Petersburg ale P.M.S.D.R., al Comitetului districtual Moscova, al Comitetelor din Perm și din Kursk ale P.M.S.D.R.; nr. 12—20 ca organ al Comitetelor din Moscova și Petersburg ale P.M.S.D.R., al Comitetului districtual Moscova și al Comitetelor din Perm, Kursk și Kazan ale P.M.S.D.R.; de la nr. 21 (din momentul mutării redacției în străinătate) și pînă la ultimul număr, din nou ca organ al Comitetelor din Moscova și Petersburg ale P.M.S.D.R.

Ziarul „Proletarii” a fost, de fapt, Organul Central al bolșevicilor. Întreaga activitate de bază din cadrul redacției ziarului „Proletarii” a fost dusă de Lenin. De cele mai multe ori, el publica câteva articole într-un număr. În ziarul „Proletarii” au fost publicate peste 100 de articole și note scrise de Lenin în legătură cu principalele probleme ale luptei revoluționare a clasei muncitoare. În ziar erau tratate pe larg probleme generale de politică și de tactică, se publicau dări de seamă cu privire la activitatea C.C. al P.M.S.D.R., hotărîri ale conferințelor și plenarelor C.C., scrisori ale C.C. referitoare la diferite probleme ale activității partidului, precum și o serie de alte documente. În suplimentul la nr. 46 al ziarului a fost publicată înștiințarea

cu privire la consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii“, precum și rezoluțiile acestei consfătuiri, care a avut loc la Paris între 8 și 17 (21 și 30) iunie 1909. Ziarul a întreținut strânse legături cu organizațiile de partid locale.

În anii reacțiunii stolpîniste, „Proletarii“ a jucat un rol important în menținerea și în consolidarea organizațiilor bolșevice, în lupta împotriva lichidatorilor, otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu. La plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910, menșevicii au reușit să impună, cu ajutorul împăciuitoriștilor, adoptarea unei hotărâri prin care, sub pretextul luptei împotriva fracționismului, ziarul „Proletarii“ a fost obligat să-și înceteze apariția. — 329.

- 132 *Greva generală din octombrie* — greva politică generală care a avut loc în octombrie 1905 în Rusia și care a constituit unul dintre principalele etape ale revoluției din 1905—1907. Greva a fost pregătită de întreaga luptă revoluționară a proletariatului din cursul anului 1905. Grevele care au avut loc în septembrie în toate întreprinderile mari din Moscova au constituit prologul grevei generale din octombrie. La 6 (19) octombrie, adunarea reprezentanților organizațiilor bolșevice de la liniile de cale ferată Kazan, Iaroslavl și Kursk a hotărât, în conformitate cu indicațiile Comitetului bolșevic din Moscova, ca la 7 (20) octombrie să înceapă greva feroviarilor. Greva s-a extins imediat la toate căile ferate, la poștă, la telegraf, în fabrici și în uzine. Ea a devenit o grevă generală atunci când muncitorilor aflați în grevă li s-au alăturat micii funcționari, studenții, avocații, medicii etc. La grevă au participat muncitorii de diferite naționalități din Rusia. „De data aceasta — scria Lenin — *greva politică generală din Rusia* a cuprins într-adevăr întreaga țară, unind, în avântul eroic al celei mai asuprite și mai înaintate clase, toate *popoarele blestematului «imperiu» rus*“ (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 2). Numărul greviștilor a depășit cifra de 2 000 000. Greva din octombrie s-a desfășurat sub lozincă răsturnării absolutismului, a boicotării active a Dumei lui Bulîghin, a convocării adunării constituante și a instaurării republicii democratice. Ea era însoțită de mitinguri și demonstrații de masă, care adesea se transformau în ciocniri cu poliția și cu armata. În cursul grevei generale din octombrie, în multe orașe din țară au luat ființă Societe de deputați ai muncitorilor. Generate de creația revoluționară a clasei muncitoare, Societele, înființate la început pentru conducerea grevelor economice și politice, se transformau în cursul luptei în organe de pregătire a insurecției și care reprezentau germele noii puteri. Crearea Societelor a fost una dintre cele mai mari cuceriri istorice ale clasei muncitoare.

Înspăimântat de amploarea mișcării revoluționare, guvernul țarist a publicat la 17 (30) octombrie un manifest în care promitea „libertăți cetățenești“ și o Dumă „legislativă“. Bolșevicii au demascat cu hotărâre caracterul mincinos al manifestului țar-

rului și au chemat pe muncitori la continuarea luptei. Menșevicii și socialiștii-revoluționari au întâmpinat însă cu satisfacție apariția manifestului și au cerut încetarea imediată a grevei. Căpătînd după publicarea manifestului sprijinul burgheziei și folosindu-se de trădarea menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari, guvernul țarist a pornit o ofensivă hotărîtă împotriva revoluției. Un val de pogromuri și de provocări a cuprins întreaga țară. În condițiile ofensivei tuturor forțelor contrarevoluționare, mișcarea grevistă a început să scadă. Ținînd seama de situația de fapt, Conferința orășenească a organizației Moscova a P.M.S.D.R. a adoptat la 22 octombrie (4 noiembrie) hotărîrea de a înceta greva generală și a trece la pregătirea unei noi greve politice generale, alegînd un moment mai favorabil pentru ca aceasta să se poată transforma în insurecție armată.

Greva generală din octombrie a demonstrat forța și o conștiință politică crescută a clasei muncitoare; ea a constituit un impuls pentru dezvoltarea luptei revoluționare la sate, în armată și în flotă și a apropiat proletariatul de insurecția armată. — 331.

- 133 Este vorba de următoarele apeluri, lansate în iulie 1906, după dizolvarea Dumei I de stat: manifestul „Către armată și flotă”, în numele Grupului trudovic și al fracțiunii social-democrate din Dumă; „Manifest către toți țărani din Rusia”, semnat de comitetul fracțiunii social-democrate și de comitetul Grupului trudovic din Dumă, de Uniunea țărănească din Rusia, de C.C. al P.M.S.D.R., de Comitetul Central al partidului socialiștilor-revoluționari, de Uniunea feroviarilor din Rusia și de Asociația corpului didactic; „Către întregul popor”, semnat de comitetul fracțiunii social-democrate și al Grupului trudovic din Dumă, de C.C. al P.M.S.D.R., de C.C. al partidului socialiștilor-revoluționari, de C.C. al P.P.S. și de C.C. al Bundului. În aceste apeluri se sublinia necesitatea insurecției armate. — 332.

- 134 Este vorba de insurecția de la Sveaborg (vezi adnotarea 129) și de insurecția de la Kronstadt.

Insurecția marinarilor și soldaților de la Kronstadt a izbucnit la 19 iulie (1 august) 1906, după ce s-a aflat de insurecția de la Sveaborg. În cursul primăverii și verii anului 1906, la Kronstadt s-au desfășurat, sub conducerea bolșevicilor, pregătiri în vederea unei insurecții armate a muncitorilor, soldaților și marinarilor. Ele au fost însă îngreuiate în mare măsură de arestarea la 9 (22) iulie a unei mari părți a organizației muncitorești și a organizației din armată a P.M.S.D.R. Cu toate acestea, activul de conducere rămas în libertate, avînd sprijinul Comitetului din Petersburg și al reprezentantului acestuia, D. Z. Manuilski, a continuat pregătirile în vederea insurecției armate, luptînd împotriva socialiștilor-revoluționari, care urmăreau să provoace o acțiune prematură. În momentul izbucnirii spontane a insurecției la Sveaborg, pregătirea insurecției armate la

Kronstadt nu era încă terminată, dar evenimentele de la Sveaborg au făcut ca ea să înceapă înainte de vreme. Bolșevicii au luat în mâinile lor conducerea insurecției, străduindu-se să-i dea un caracter cât mai organizat. La semnalul stabilit în prealabil, la luptă s-au ridicat aproape simultan pionierii, geniștii, pionierii din compania de mine electrice și marinarii din divizia 1-a și a 2-a de flotă; aceștia li s-a alăturat și o parte a muncitorilor înarmați. Guvernul însă, care fusese înștiințat de provocatori despre data începerii insurecției, s-a pregătit din timp de luptă. Acțiunile dezorganizatoare ale socialiștilor-revoluționari au împiedicat și ele desfășurarea cu succes a insurecției. Ea a fost înăbușită în dimineața zilei de 20 iulie (2 august).

Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. a adoptat la 20 iulie (2 august) hotărîrea de a organiza o grevă politică generală în sprijinul insurecției de la Kronstadt și a celei de la Sveaborg, dar, primind a doua zi știri cu privire la înăbușirea insurecției, a revenit asupra acestei hotărîri.

Guvernul țarist a reprimat cu cruzime pe insurgenți. Peste 2500 de participanți la insurecția de la Kronstadt au fost arestați. În urma sentinței Curții marțiale, 36 de insurgenți au fost condamnați la moarte și executați, 130 au fost condamnați la muncă silnică, 316 au fost condamnați la închisoare pe diferite termene, iar 935 au fost trimiși în batalioane disciplinare. — 335.

- 135 V. I. Lenin citează din „Cîntecul vestitorului furtunii“ al lui M. Gorki (vezi M. Gorki. Opere, vol. 5, Cartea rusă, 1957, pag. 378). — 336.
- 136 „*Tovarișci*“ — cotidian burghez; a apărut la Petersburg de la 15 (28) martie 1906 pînă la 30 decembrie 1907 (12 ianuarie 1908). Fără a fi formal organul vreunui partid, ziarul era, de fapt, organul cadeților de stînga. S. N. Prokopovici și E. D. Kuskova au participat activ la editarea lui. La acest ziar au colaborat și menșevicii. — 340.
- 137 „*Oko*“ — cotidian liberal burghez de orientare cadetă; a apărut la Petersburg de la 6 (19) august pînă la 31 octombrie (13 noiembrie) 1906, ca succesor al ziarelor „*Rusi*“, „*Molva*“, „*Dvadțatîi Vek*“. — 346.
- 138 *Partidul socialist polonez (P.P.S.)* — (Polska Partia Socjalistyczna) — partid naționalist reformist, înființat în 1892. Acționînd sub lozincă luptei pentru o Polonie independentă, P.P.S. a desfășurat, sub conducerea lui Pilsudski și a adepților lui, o propagandă naționalistă separatistă în rîndurile muncitorilor polonezi, căutînd să-i abată de pe calea luptei comune alături de muncitorii ruși împotriva absolutismului și capitalismului.
- Sub înrîurirea muncitorilor de rînd, în tot cursul existenței P.P.S. s-au format în cadrul său diferite grupări de stînga.

Unele dintre ele au aderat ulterior la aripa revoluționară a mișcării muncitorești poloneze.

În 1906 P.P.S. s-a scindat în „levița“ P.P.S. și în așa-numită „fracțiune revoluționară“ a P.P.S., fracțiune de dreapta, șovină.

Sub influența partidului bolșevic, precum și a S.D.R.P. și L. (Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania), „levița“ P.P.S. a evoluat treptat spre poziții consecvent revoluționare.

În anii primului război mondial, o mare parte din „levița“ P.P.S. s-a situat pe poziții internaționaliste, iar în decembrie 1918 a fuzionat cu S.D.R.P. și L. Cele două partide fuzionate au format Partidul Muncitoresc Comunist din Polonia (aceasta a fost pînă în 1925 denumirea Partidului Comunist din Polonia).

Aripa dreaptă a P.P.S. și-a continuat, în timpul primului război mondial, politica național-șovină; ea a organizat pe teritoriul Galiției legiuni poloneze care au luptat de partea imperialismului austro-german.

După crearea statului burghez polonez în 1919, aripa dreaptă a P.P.S. a fuzionat cu organizațiile P.P.S. de pe teritoriul polonez aflat pînă atunci sub stăpînirea Germaniei și Austriei, adoptînd din nou denumirea de P.P.S. Devenit partid de guvernămînt, P.P.S. a înlesnit trecerea puterii în mîinile burgheziei poloneze, iar apoi a desfășurat o propagandă anticomunistă sistematică și a sprijinit politica de agresiune împotriva Țării sovietice, politica de cotropire și asuprire a Ucrainei apusene și a Bielorusiei apusene. Unele grupări din P.P.S. care nu au fost de acord cu această politică au aderat la Partidul Comunist din Polonia.

După lovitura de stat fascistă a lui Pilsudski (mai 1926), P.P.S. a trecut formal în rîndurile opoziției parlamentare; în realitate însă, el nu a dus o luptă activă împotriva regimului fascist, ci a continuat să-și desfășoare propaganda antisovietică și anticomunistă. Elementele de stînga din P.P.S. au colaborat în acești ani cu comuniștii polonezi, sprijinind într-o serie de campanii tactica frontului unic.

În timpul celui de-al doilea război mondial, P.P.S. s-a scindat din nou. Partea lui reacționară, șovină, care a adoptat denumirea de „Wolność, Równość, Niepodległość“ („Libertate, Egalitate, Independență“), a participat la formarea „guvernului“ reacționar polonez din emigrație de la Londra. Cealaltă parte, adică aripa stîngă a P.P.S., care a adoptat denumirea de „Partidul muncitoresc al socialiștilor polonezi“ (R.P.P.S.), sub influența „Partidului Muncitoresc Polonez“ (P.P.R.), înființat în 1942, a aderat la frontul popular de luptă împotriva ocupanților hitleriști, a participat la lupta pentru eliberarea Poloniei din robia fascistă și a militat pentru stabilirea de relații de prietenie cu U.R.S.S.

În 1944, după eliberarea părții răsăritene a Poloniei de sub ocupația germană și după formarea Comitetului polonez de eliberare națională, R.P.P.S. și-a reluat denumirea de P.P.S. și, împreună cu P.P.R., a participat la construirea Poloniei democrat-

- populare. În decembrie 1948, P.P.R. și P.P.S. s-au unit și au format Partidul Muncitoresc Unit Polonez (P.M.U.P.). — 347.
- 139 Este vorba de declarația din 20 iulie (2 august) 1906 a părții bolșevice a C.C., publicată în foaie volantă sub titlul „Declarație adresată C.C. al P.M.S.D.R. de 3 membri ai C.C.“. În acest document erau citate numeroase acțiuni dezorganizatoare ale C.C. menșevic după dizolvarea Dumei I de stat și era formulat un protest hotărât împotriva tacticii oportuniste a menșevicilor (vezi „Manifestele organizațiilor bolșevice în prima revoluție rusă din 1905—1907“, partea a 3-a, Moscova, 1956, pag. 40—43). — 347.
- 140 Este vorba de paragraful 2 din proiectul bolșevic de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.: „Guvernul revoluționar provizoriu și organele locale ale puterii revoluționare“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 111—112). — 350.
- 141 „*Polearnaia Zvezda*“ — săptămânal politic și filozofic, organ al aripii drepte a partidului cadet; a apărut la Petersburg de la 15 (28) decembrie 1905 până la 19 martie (1 aprilie) 1906, sub îngrijirea lui P. B. Struve și cu colaborarea lui N. A. Berdeaev, S. L. Frank, V. M. Ghessen, A. S. Izgoev, A. A. Kaufman, D. S. Merejkovski, I. I. Petrunkevici ș. a. În total au apărut 14 numere. Revista „*Polearnaia Zvezda*“ își afirma față de revoluție și lupta împotriva intelectualilor democrați-revoluționari. — 352.
- 142 Este vorba de rezoluțiile adoptate de comitetele P.M.S.D.R. din Kursk, din Kaluga, din districtul Moscova, de Biroul regional al Regiunii centrale și de conferința de partid de la Kostroma. Aceste rezoluții au fost publicate, la 21 august (3 septembrie) 1906, în ziarul „*Proletarii*“ nr. 1. — 354.
- 143 Este vorba de conferința feroviarilor, convocată în august 1906 pentru a discuta problema grevei generale în legătură cu dizolvarea Dumei I de stat.
- La conferință au participat delegați ai muncitorilor și funcționarilor de la 23 de linii de cale ferată, reprezentanți ai Biroului central al Uniunii feroviarilor din Rusia, ai Grupului trudovic din Duma de stat, ai C.C. al P.M.S.D.R., ai Bundului, ai C.C. al socialiștilor-revoluționari, ai Uniunii țărănești din Rusia etc. În raportul Biroului central al Uniunii feroviarilor din Rusia prezentat la conferință se spunea că greva generală la căile ferate nu poate fi declarată și nu se poate desfășura cu succes decât atunci când spiritul de luptă va cuprinde cele mai largi pături de oameni ai muncii. „În aceste condiții — se arăta în raport — greva de la căile ferate va constitui lovitura decisivă care va desăvârși acțiunea începută de țărâimea munci-

- toare și de proletariatul orășenesc și va duce guvernul la capitulare deplină“ („Proletarii“ nr. 1 din 21 august 1906). În rezoluția adoptată de conferință se spunea : „Viitoarea grevă generală va fi un asalt al forțelor populare care va smulge puterea din mâinile guvernului absolutist“ (ibidem). — 355.
- 144 Este vorba de evenimentele de la 2 (15) august 1906. În această zi, la Varșovia, Lodz, Radom, Plock și în alte câteva orașe din Polonia au avut loc atacuri asupra poliției, organizate de Partidul socialist polonez (P.P.S.), fără să existe condiții favorabile pentru o astfel de acțiune. Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania a protestat hotărât împotriva acestei tactici a P.P.S. În ziarul „Proletarii“ nr. 3 din 8 septembrie 1906 a fost publicată o corespondență cu privire la evenimentele de la 2 (15) august 1906 din Polonia. În același număr a apărut o notă din partea redacției, scrisă de V. I. Lenin, care condamnă organizarea „acțiunii“ de la 2 (15) august de către Partidul socialist polonez (vezi volumul de față, pag. 389). — 361.
- 145 Atentatul împotriva lui P. A. Stolîpin, președintele Consiliului de Miniștri, a fost săvârșit de către socialiștii-revoluționari maximaliști la 12 (25) august 1906. Aceștia au aruncat o bombă, care, explodînd, a omorît și a rănit câteva persoane fără a-l atinge pe Stolîpin.
Generalul G. A. Min, care a condus acțiunea de reprimare a insurecției armate din decembrie de la Moscova, a fost ucis la 13 (26) august 1906 de socialista-revoluționară Z. V. Kono-pleannikova. — 361.
- 146 Ideea convocării unui așa-numit „congres muncitoresc“, lansată de P. B. Akselrod și sprijinită de o serie de menșevici, consta în convocarea unui congres al reprezentanților diferitelor organizații muncitorești în scopul înființării unui „larg partid muncitoresc“ legal, din care urmau să facă parte social-democrații, socialiștii-revoluționari și anarhiștii. Acest lucru ar fi însemnat în fapt lichidarea P.M.S.D.R. și înlocuirea lui printr-o organizație fără partid. Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a condamnat cu hotărâre ideea menșevică a „congresului muncitoresc“ și a calificat agitația pentru acest congres drept o agitație dăunătoare pentru dezvoltarea conștiinței de clasă a proletariatului. Social-democrații polonezi și letoni s-au alăturat bolșevicilor în lupta împotriva „congresului muncitoresc“.
Lenin a criticat ideea menșevică a „congresului muncitoresc“ în următoarele lucrări : „Spiritul filistin în mediul revoluționar“, „Criza menșevismului“, „Luptătorii intelectuali împotriva dominației intelectualilor“, „Dezorientare și supărare (în jurul problemei congresului muncitoresc)“ (Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 238—248, 335—358 și vol. 12, E.S.P.L.P. 1957, pag. 301—304, 305—318). — 364.

- 147 *Consiliul unit al drujinelor de luptă* a luat ființă la Moscova la sfârșitul lunii octombrie 1905. Creat inițial în vederea luptei practice împotriva „sutelor negre“, el a fost menținut și în timpul insurecției din decembrie. Din Consiliul unit al drujinelor făceau parte reprezentanții drujinelor de partid ale Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., ale grupului din Moscova al social-democraților, reprezentanții Comitetului din Moscova al partidului socialistilor-revoluționari, precum și ai drujinelor care purtau denumirea de „Volnaia raionnaia“, „Universitetskaia“, „Tipografskaia“ și „Kavkazskaia“. Majoritatea esero-menșevică a Consiliului unit al drujinelor dezorganiza activitatea acestuia; în timpul insurecției armate din decembrie, Consiliul drujinelor nu a reușit să-și asume rolul de stat-major operativ al insurecției, fiind depășit de evenimentele revoluționare. — 365.
- 148 V. I. Lenin citează aici din lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franța. 1848—1850“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 7, Editura politică, 1960, pag. 9). — 366.
- 149 În seara zilei de 8 (21) decembrie 1905, grădina „Acvarium“ (din piața „Sadovaia-Triumfalnaia“) a fost înconjurată de armată și poliție în timp ce în clădirea teatrului din grădină avea loc un miting care întrunea numeroși participanți. Datorită acțiunilor pline de abnegație ale drujinei muncitorești care stătea de pază, a fost evitată o vărsare de sânge: cei care purtau arme au fost ajutați să iasă printr-o spărtură din gard. Ceilalți participanți la miting, care au ieșit pe poartă, au fost percheziționați, molestați, iar mulți dintre ei arestați. — 366.
- 150 Clădirea liceului particular Fidler (de pe „Cistie Prudi“) era un loc permanent de care se servea partidul pentru mitinguri și adunări. În seara zilei de 9 (22) decembrie 1905, în timpul unui miting, clădirea a fost încercuită de armată. După ce participanții la miting, în majoritate drujinici, au refuzat să se predea, baricadându-se în clădire, armata a bombardat-o cu tunurile și cu mitralierele. Numărul morților și al răniților s-a ridicat la peste 30; au fost arestate 120 de persoane. — 366.
- 151 „Iskra“ — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie; a fost înființat de V. I. Lenin în 1900 și a jucat un rol hotărâtor în crearea partidului revoluționar marxist al clasei muncitoare din Rusia.
- Primul număr al „Iskrei“ leniniste a apărut în decembrie 1900 la Leipzig; numerele următoare au apărut la München; începând din iulie 1902, ziarul a apărut la Londra, iar în primăvara anului 1903 la Geneva. La organizarea editării ziarului „Iskra“ (utilarea unei tipografii clandestine, procurarea de litere rusești etc.) au dat un ajutor prețios social-democrației germani C. Zetkin, A. Braun și alții, revoluționarul polonez I. Marchlevski, care trăia pe atunci la München, și H. Quelch, unul dintre conducătorii Federației social-democrate din Anglia.

Din redacția ziarului „Iskra” făceau parte: V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici. Secretar de redacție a fost, la început, I. G. Smidovici-Leman, iar mai târziu, din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaja, care purta și întreaga corespondență a „Iskrei” cu organizațiile social-democrate din Rusia. În centrul atenției „Iskrei” se aflau problemele luptei revoluționare a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva absolutismului țarist; se acorda o atenție deosebită celor mai importante evenimente din viața internațională și mai ales evenimentelor din mișcarea muncitorească internațională. Lenin a fost în fapt redactorul-șef și conducătorul „Iskrei”. El a publicat articole în toate problemele fundamentale ale construcției de partid și ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra” a devenit un centru în jurul căruia se grupau forțele partidului, un centru de adunare și de educare a cadrelor partidului. Într-o serie de orașe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara etc.) au fost create grupuri și comitete ale P.M.S.D.R. de orientare iskristă-leninistă, iar în ianuarie 1902, la Consfătuirea de la Samara a iskrștilor, a fost creată organizația din Rusia a „Iskrei”. Organizațiile iskriste luau ființă și activau sub conducerea directă a discipolilor și a tovarășilor de luptă ai lui V. I. Lenin: N. E. Bauman, I. V. Babușkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeșinski, I. I. Radcenko ș. a.

Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „Iskrei” a elaborat un proiect de program al partidului (publicat în nr. 21 al „Iskrei”) și a făcut pregătirile necesare în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În momentul convocării congresului, majoritatea organizațiilor social-democrate locale din Rusia s-au alăturat „Iskrei”, aprobând tactica, programul și planul ei organizatoric și recunoscînd-o drept organul lor conducător. Printr-o hotărîre specială, congresul a subliniat rolul excepțional al „Iskrei” în lupta pentru crearea partidului și a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curînd după Congresul al II-lea al partidului, menșevicii au pus stăpînire, cu sprijinul lui Plehanov, pe ziarul „Iskra”. Începînd cu nr. 52, „Iskra” a încetat să fie organul de luptă al marxismului revoluționar. — 369.

- 152 Este vorba de lucrarea lui F. Engels „Revoluție și contrarevoluție în Germania” (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, Editura politică, 1960, pag. 99). Lucrarea „Revoluție și contrarevoluție în Germania” a fost publicată în 1851—1852 de „New York Daily Tribune”, ca o serie de articole, sub semnătura lui Marx. Deși inițial își propusese să scrie această lucrare, fiind ocupat cu studii economice, Marx l-a rugat pe Engels s-o scrie. Engels a întreținut cu Marx un permanent schimb de păreri în cursul elaborării ei. Marx revedea articolele înainte de a fi expediate

- la ziar. Abia în 1913, când a fost publicată corespondența dintre Marx și Engels, s-a stabilit că lucrarea „Revoluție și contra-revoluție în Germania” a fost scrisă de Engels. — 370.
- 153 Această teză a fost dezvoltată în repetate rînduri de F. Engels într-o serie de lucrări, în special în „Anti-Dühring”. — 370.
- 154 Despre acest lucru V. I. Lenin vorbește mai amănunțit în lucrarea sa „Revoluția rusă și sarcinile proletariatului” (vezi Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 208). — 371.
- 155 Caricatura despre care este vorba a apărut la 8 august 1905 în „Der Wahre Jacob”, revistă umoristică care apărea la Stuttgart. — 379.
- 156 *Curțile marțiale* au fost înființate prin decizia Consiliului de Miniștri din 19 august (1 septembrie) 1906 în vederea luptei împotriva mișcării revoluționare. Ele erau introduse, la cererea guvernatorului general, a comandantului circumscripției militare sau a reprezentanților lor, în localitățile în care era proclamată starea excepțională sau starea de asediu. Curtea marțială era formată dintr-un președinte și patru membri, ofițeri din armata de uscat sau din flotă, dispunînd de cele mai largi împuterniciri. Potrivit deciziei cu privire la înființarea curților marțiale, autoritățile aveau dreptul de a trimite pe acuzat în fața curții marțiale, cerînd „să i se aplice, în cazurile corespunzătoare, pedepsele prevăzute de legile din timp de război” („Actele legislative din perioada de tranziție 1904—1906”, Petersburg, 1907, pag. 621). Ședințele curții erau secrete, iar sentințele ei erau definitive și trebuiau să fie aduse imediat la îndeplinire. — 381.
- 157 Este vorba de *Congresul al IV-lea al partidului cadet*, care trebuia să aibă loc în curînd și care fusese interzis de P. A. Stolpîn. Congresul s-a ținut, totuși, între 24 și 28 septembrie (7 și 11 octombrie) 1906, la Helsingfors (Finlanda), unde nu fuseseră introduse încă legile cu privire la întruniri aflate în vigoare în Rusia. Congresul a discutat linia tactică a partidului cadet. El a aprobat activitatea fracțiunii parlamentare a partidului cadet în Duma I de stat. În discuția cu privire la apelul de la Viborg, aripa dreaptă a partidului cadet a obținut victoria. Congresul a adoptat cu majoritate de voturi (89 pentru și 53 contra) rezoluția împotriva aplicării în practică a apelului de la Viborg, considerînd că „rezistența pasivă” este de fapt irealizabilă. — 382.
- 158 Este vorba de două decrete ale guvernului țarist: decretul din 12 (25) august 1906 și cel din 27 august (9 septembrie) 1906, cu privire la vînzarea unei părți din pămînturile domeniiale (aparținînd familiei imperiale) și din pămînturile statului, pe măsura expirării contractelor de arendă pentru aceste pămînturi.

Toate operațiunile de vânzare a pământului urmau să se efectueze prin intermediul Băncii țărănești. — 382.

- 159 Este vorba de ziarul „*Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova*”, care a apărut de la 7 (20) pînă la 12 (25) decembrie 1905, în timpul grevei generale și a insurecției armate din Moscova. Ziarul era un adevărat organ de luptă, care mobiliza masele la luptă armată. În „*Izvestiia*” se publicau hotărârile Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova și alte materiale care oglindeau mersul insurecției armate din decembrie. Ziarul se tipărea în diferite tipografii legale (Sîtin, Mamonov, Kușnerev, Cicerin), împotriva voinței proprietarilor tipografiilor, sub paza drujnicilor. De pildă, în cursul tipăririi nr. 1 al ziarului „*Izvestiia*”, I. D. Sîtin, proprietarul tipografiei, și polițiștii de care venise însoțit în localul tipografiei au fost arestați și dezarmați de muncitori; ei au fost reținuți în cabinetul directorului pînă ce s-a terminat tipărirea ziarului. „*Izvestiia*” apărea într-un tiraj de 5 000—10 000 de exemplare. Au apărut în total 6 numere. — 385.
- 160 Nota lui V. I. Lenin „*Despre acțiunea de partizani a P.P.S.*” a fost publicată ca notă redacțională la articolul „*Din Polonia*”, apărut în ziarul „*Proletarii*” nr. 3 din 8 septembrie 1906. — 389.
- 161 Este vorba de rezoluția „*Despre acțiunile de partizani*”, adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. (vezi „*Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.*”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 131—132). — 389.
- 162 „*Iver*” — denumirea unei ceainării situate dincolo de Bariera Neva din Petersburg. Această ceainărie era un loc de întrunire al pogromiștilor. — 389.
- 163 *Partidul socialist-populist al muncii* (enesii) — partid mic-burghez, desprins în 1906 de aripa dreaptă a partidului socialiștilor-revoluționari (eseri). Enesii au militat pentru un bloc cu cadeții. Lenin îi numea „social-cadeți”, „oportuniști mic-burghezi”, „menșevici ai eserilor”, care oscilează între cadeți și socialiștii-revoluționari, subliniind că acest partid „se deosebește prea puțin de cadeți, deoarece elimină din program atît republica cît și revendicarea întregului pămînt” (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 219). În fruntea acestui partid se aflau A. V. Peșonov, N. F. Annenski, V. A. Meakotin ș. a. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, partidul socialiștilor populiști a fuzionat cu trudovicii. El a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez, trimițîndu-și reprezentanți în acest guvern. După Revoluția Socialistă din Octombrie, enesii au luat parte la comploturi contrarevoluționare și la acțiuni armate îndreptate împotriva Puterii sovietice. Partidul socialist-

populist s-a dizolvat în perioada intervenției militare străine și a războiului civil. — 392.

- 164 „Maximaliștii” — grupare teroristă semianarhistă mic-burgheză, care în 1904 s-a rupt din partidul socialiștilor-revoluționari și a format, la congresul de constituire de la Abo (Finlanda) din octombrie 1906, „Uniunea socialiștilor-revoluționari maximaliști”. „Maximaliștii” ignorau etapa burghezo-democratică a revoluției; paralel cu revendicarea eseristă a „socializării” pământului, ei cereau și „socializarea” imediată a fabricilor și uzinelor. Considerînd fărănimea muncitoare drept principala forță motrice a revoluției, „maximaliștii” declarau totodată că rolul hotărîtor în mișcarea revoluționară revine unei „minorități care deține inițiativa”, iar principalul mijloc de luptă este teroarea individuală. Arătînd inconsecvența politică a „maximaliștilor”, V. I. Lenin scria: „Desprinderea maximaliștilor, care în tot cursul revoluției au încercat să se desprindă de socialiștii-revoluționari fără să reușească întru totul, n-a făcut decît să confirme nestatornicia de clasă a revoluționarismului narodnic” (Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 138). În 1907, după o serie întregă de acțiuni teroriste care au eșuat și de arestări de masă, organizațiile „maximaliștilor” au început să se destrame.

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, partidul „maximaliștilor” se reface. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, „maximaliștii” au făcut parte un timp din Soviete și din C.E.C. din Rusia. Partidul „maximaliștilor” s-a scindat însă curînd după aceea: unii dintre ei au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice, iar alții au recunoscut programul bolșevicilor și, în aprilie 1920, au intrat în P.C. (b) din Rusia. — 392.

- 165 „Golos” — cotidian politic și literar al partidului socialiștilor-revoluționari; a apărut la Petersburg în aprilie-iunie 1906. Nr. 1—9 au apărut între 27 aprilie (10 mai) și 7 (20) mai; nr. 10—17 între 2 (15) iunie și 10 (23) iunie. — 393.
- 166 „Russkoe Bogatstvo” — revistă lunară; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mîinile narodnicilor liberali în frunte cu N. K. Mihailovski. Începînd din 1906, „Russkoe Bogatstvo” a devenit organul Partidului socialist-populist al muncii (enesii). „Russkoe Bogatstvo” și-a schimbat de cîteva ori denumirea („Sovremennîe Zapiski”, „Sovremennost”, „Russkie Zapiski”; în aprilie 1917 revista și-a reluat vechea denumire de „Russkoe Bogatstvo”). — 394.

- 167 Proiectul de lege agrară, semnat de 104 membri ai Dumei de stat, a fost depus de trudovici la ședința a 13-a a Dumei din 23 mai (5 iunie) 1906. În proiect se arăta că scopul legislației agrare este „acela de a contribui la instaurarea unor rîndușeli

În care solul, subsolul și apele să fie proprietatea întregului popor, iar pământurile agricole să fie date în folosința exclusivă a celor care le cultivă" („Documentele și materialele Dumei de stat din Rusia", Moscova, 1957, pag. 172). În acest scop se cerea crearea unui „fond funciar aparținând întregului popor", în care trebuiau să intre toate pământurile statului, domeniile, ale coroanei, mănăstirești și bisericesti; pentru același fond urmau să fie expropriate pământurile moșierești și celelalte pământuri proprietate privată, a căror mărime depășea norma de muncă stabilită pentru localitatea respectivă. Pentru pământurile proprietate privată supuse exproprierii se prevedeau anumite despăgubiri. Pământurile lotuale și micile proprietăți urmau să rămână un timp în stăpînirea proprietarilor lor, proiectul de lege prevăzînd însă trecerea treptată și a acestor pământuri în proprietatea întregului popor. Reforma agrară urma să fie aplicată de comitetele locale, alese pe baza votului universal. Aceste revendicări exprimau interesele țăranilor înstăriți, care se temeau de desființarea totală și imediată a proprietății private asupra pământului și care acceptau răscumpărarea pământurilor supuse exproprierii. V. I. Lenin a arătat că „proiectul celor 104" este pătruns „de teama micului proprietar de a săvîrși o schimbare prea radicală, de a antrena în mișcare mase prea mari și prea sărace ale poporului" (Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 469). Cu toate inconsecvențele sale și caracterul său utopic, „proiectul celor 104", spunea Lenin, era o platformă de luptă pentru transformarea părții înstărite a țăranimii subjugate în fermieri liberi. — 395.

- 168 „*Otkliki Sovremennosti*" — revistă menșevică legală; a apărut la Petersburg din martie pînă în iunie 1906. Au apărut în total 5 numere. — 401.

INDICE DE LUCRĂRI
ȘI IZVOARE CITATE SAU MENȚIONATE
DE V. I. LENIN

- [Acord încheiat între Comitetul Central Unificat al P.M.S.D.R. și Social-democrația din Polonia și Lituania, supus spre examinare Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R.]. — În : „Procese-verbale ale Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 24—25. — 9.
- Alekseenko. [Declarație scrisă depusă la cea de-a 21-a ședință a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procese-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 302. — 36.
- [Aleksinski, G. A.] Un proiect de lege draconic. — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 22 din 20 mai, pag. 1, la rubrica : La ordinea zilei. Semnat : Piotr Al. — 132.
- Amabilitate pentru amabilitate. — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 30 mai, pag. 2. — 176.
- Andreev, L. N. Spre stele. — 385.
- [Angajamentul solemn al membrilor Dumei de stat]. — În : Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Prima sesiune. Vol. I. Ședințele 1—18 (27 aprilie—30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 2 (Duma de stat). — 208.
- Apelul Dumei către popor. — „Golos Truda“, Petersburg, 1906, nr. 8 din 29 iunie (12 iulie), pag. 1. — 277.
- Apelul Dumei în legătură cu problema agrară. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 117 din 5 (18) iulie. Supliment la nr. 117 al ziarului „Reci“. Duma de stat, pag. 1. Sub titlul general : Ședința din 4 iulie. — 290—294, 295, 296, 298, 299.

Apelul de la Viborg — vezi *Reprezentanții poporului către popor.*

[*Apelul octombriștilor îndreptat împotriva hotărârii Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova și a altor organizații cu privire la greva politică generală și la insurecția armată*]. — În : *Moscova în decembrie 1905*. Ed. Kohmanski, Moscova, 1906, pag. 215—217. — 386.

Apelul organizației de luptă pe lângă Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R. — vezi *Sfaturi pentru muncitorii răsculați.*

[*Bazarov, V. J. Duma de stat și deputații țăranilor*. — „*Volna*“, Petersburg, 1906, nr. 21 din 19 mai, pag. 1, Semnat : V. Ba—rov. — 143.

„*Bez Zaglavii*“, Petersburg. — 46.

„*Birjevie Vedomosti*“. Supliment special la ediția de seară a ziarului „*Birjevie Vedomosti*“, Petersburg, 1906, nr. 9 296 din 18 (31) mai, pag. 1. — 115—116, 125, 172.

— Ediția de seară, Petersburg, 1906, nr. 9 311 din 27 mai (9 iunie), pag. 1. — 175, 176.

— Ediția de dimineață, Petersburg, 1906, nr. 9 318 din 1 (14) iunie, pag. 2. — 191.

— Ediția de dimineață, Petersburg, 1906, nr. 9 360 din 25 iunie (8 iulie), pag. 1. — 255.

Borisov — vezi *Suvorov, S. A.*

Buletinul Oficial, Petersburg, 1905, nr. 121 din 8 (21) iunie, pag. 1. — 161.

— 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1—4. — 216.

— 1905, nr. 222 din 8 (31) octombrie, pag. 1. — 17, 71, 217, 262, 293, 308, 330, 331.

— 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1. — 141, 338.

— 1906, nr. 41 din 21 februarie (6 martie), pag. 1—2. — 182.

— 1906, nr. 57 din 11 (24) martie, pag. 1. — 273.

— 1906, nr. 94 din 28 aprilie (11 mai), pag. 1. — 87—88, 99.

— Supliment de seară la „*Buletinul oficial*“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 17 (30) mai, pag. 2. — 136.

— Supliment de seară la „*Buletinul oficial*“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 19 mai (1 iunie), pag. 2. — 136.

- 1906, nr. 137 din 20 iunie (3 iulie), pag. 1. — 229—231, 290—291, 292, 295.
- 1906, nr. 153 din 9 (22) iulie. Supliment special la nr. 153 al „Buletinului oficial“, pag. 1. — 305—306.
- 1906, nr. 183 din 15 (28) august, pag. 1. — 382.
- 1906, nr. 190 din 24 august (6 septembrie), pag. 2. — 381, 382.
- 1906, nr. 194 din 29 august (11 septembrie), pag. 1. — 382
- Către armată și flotă. Frațiunea social-democrată și Grupul trudovic din Duma de stat. 12 iulie 1906. [Manifest]. Petersburg, tip. C.C. al P.M.S.D.R., 1906, 2 pag. — 332—335, 343, 346, 347, 355, 358—359.*
- Către întregul popor. [Apel adresat de comitetul fracțiunii social-democrate din Duma de stat, comitetul Grupului trudovic din Duma de stat, Comitetul Central al P.M.S.D.R., Comitetul central al partidului socialiștilor-revoluționari, Comitetul central al Partidului socialist polonez (P.P.S.), Comitetul central al Uniunii generale a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia (Bundul)]. Iulie 1906. [Manifest]. Fără indicarea locului de apariție, tip. C.C. al P.M.S.D.R., iulie 1906, 1 pag. — 332—335, 346, 355, 359.*
- Către muncitori, soldați, către toți cetățenii! [Apel adoptat la cea de-a IV-a plenară a Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova]. [Manifest]. [Moscova, 6 (19) decembrie 1905]. 1 pag. Semnat: Sovietul de deputați ai muncitorilor din Moscova, Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R., Grupul din Moscova al P.M.S.D.R., Organizația districtuală Moscova a P.M.S.D.R., Comitetul din Moscova al partidului socialiștilor-revoluționari. — 365.*
- Către partid [Manifest]. [Petersburg], tip. Comitetului Central Unificat, [ianuarie 1906]. 1 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat: Comitetul Central Unificat al P.M.S.D.R. — 274, 340.*
- Către toți muncitorii din Rusia. Din partea deputaților muncitorilor în Duma de stat. — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 21 din 19 mai, pag. 3. — 119.*
- Cernov, V. M. În legalitate și în ilegalitate. — „Mișl“, Petersburg, 1906, nr. 9 din 29 iunie (12 iulie), pag. 1—2. — 270.*
- *Socialism vulgar. — „Mișl“, Petersburg, 1906, nr. 5 din 24 iunie (7 iulie), pag. 2—3. — 393.*

- Componența Congresului [al VII-lea] [al Bundului].* În: Înștiințare cu privire la Congresul al VII-lea al Bundului. Geneva, tip. Bundului, septembrie 1906, pag. 3—4 (Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia (Bundul)). — 390.
- Comunicat guvernamental.* — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 137 din 20 iunie (3 iulie), pag. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 229—231, 290—292, 295.
- Comunicat guvernamental [cu privire la vânzarea pământurilor domeniiale].* 12 (25) august 1906. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 183 din 15 (28) august, pag. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 382.
- [Condițiile fuzionării Social-Democrației din Regatul Poloniei și din Lituania cu P.M.S.D.R., adoptate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În: „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 345—348. — 54.
- Conferința interraională a organizației din Petersburg.* — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 1 din 22 iunie, pag. 2, la rubrica: Din viața partidelor politice. — 211.
- *Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului [1904], 397, II pag. (P.M.S.D.R.). — 3, 7, 8, 25—27, 128, 144, 153, 215, 223, 310, 401.
- Congresul al III-lea al delegaților partidului libertății poporului.* — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 55 din 22 aprilie (5 mai), pag. 3—4. — 72.
- Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905. XXIX, 400 pag. — (P.M.S.D.R.). — 3, 7, 8, 55, 91.
- Cronica de seară.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 466 din 8 (21) iunie, pag. 3. — 205.
- Cronică.* — „Buletinul oficial“. Supliment de seară la „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 19 mai (1 iunie), pag. 2. — 136.
- Cronică.* — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 106 din 22 iunie (5 iulie), pag. 3. — 237, 238.

* Cu asterisc sînt notate cărțile, ziarele, articolele și documentele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin și care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

- Culegerea întâi.* Petersburg, Karceaghin, 1906, 322 pag. (Biblioteca „Eliberarea“). — 401.
- Cu privire la acțiunile de partizani.* [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 417—418, în sect. : Anexa II. Hotărârile și rezoluțiile congresului. — 54, 361, 362—363, 389.
- Cu privire la acțiunile de partizani.* [Rezoluție adoptată la Congresul al VII-lea al Bundului]. — În : Înștiințare cu privire la Congresul al VII-lea al Bundului. Geneva, tip. Bundului, septembrie 1906, pag. 11—12 (Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia. (Bundul). — 391.
- Cu privire la atitudinea față de Duma de stat* [Proiect de rezoluție prezentat de menșevici la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 204—205. — 38, 40—41, 42—43, 44.
- Cu privire la atitudinea față de Duma de stat.* [Proiect inițial de rezoluție prezentat de menșevici la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]¹. — 46—47.
- Cu privire la atitudinea față de Duma de stat.* [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 414—416. — 64, 76, 77—78, 85, 86, 92, 108, 128, 143, 150—151, 169, 173, 178, 186, 187—188, 208, 225, 339, 341—342.
- Cu privire la atitudinea față de mișcarea țărănească.* [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — Ibid., pag. 413—414. — 54, 100, 121, 122.
- Cu privire la atitudinea față de partidele burgheze.* [Rezoluția Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 419. — 56—58, 151.
- Cu privire la atitudinea față de partidele liberal-democratice.* [Proiect de rezoluție al menșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiințe Izvestiia“, [Petersburg],

¹ Proiectul nu s-a păstrat.

1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 10. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții pentru apropiatul congres, elaborate de un grup de „menșevici“ cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — 56—58, 151.

Cu privire la Consiliul de stat. La N. A. Homeakov. — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 22 din 23 mai (5 iunie), pag. 2. — 161.

[*Cu privire la constituirea de comitete agrare locale care să elaboreze reforma agrară.* Declarația a 35 de membri ai Dumei de stat depusă la cea de-a 14-a ședință a Dumei de stat din 24 mai (6 iunie) 1906]. — În : Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Sesiunea I, vol. I. Ședințele 1—18 (din 27 aprilie—30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 588—590. (Duma de stat). — 172—173, 174, 177.

Cu privire la Dumă. — „Slovo“, Petersburg, 1906, nr. 483 din 28 iunie (11 iulie), pag. 3, la rubrica : Revista presei. — 267—268.

Cu privire la insurecția armată. [Proiect de rezoluție prezentat de menșevici la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]¹. — 6, 48—49, 50—51, 52.

Cu privire la insurecția armată. [Proiectul de rezoluție al menșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.] — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 10. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții pentru apropiatul congres, elaborate de un grup de „menșevici“, cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — 6, 23, 48.

Cu privire la insurecția armată. [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 416—417, în sect. : Anexa II. Hotărârile și rezoluțiile congresului. — 51, 52, 54, 64—65, 76, 78, 358.

Cu privire la însemnătatea instituțiilor reprezentative într-o epocă revoluționară. [Proiect de rezoluție al menșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 10—11. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții pentru apropiatul con-

¹ Publicat pentru prima oară în : „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. 23 aprilie—8 mai (10—25 aprilie) 1906“. Sub redacția lui O. A. Varențova. Moscova, Partizdat, 1934, pag. 589—590 (Institutul Marx-Engels-Lenin de pe lângă C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. Procesele-verbale ale congreselor și conferințelor P.C. (b) al U.R.S.S.).

- gres, elaborate de un grup de „menșevici“, cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — 337—338.
- Cu privire la momentul actual al revoluției și la sarcinile proletariatului.* [Proiect de rezoluție al menșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — 10, 30, 31, 32, 36—37, 72.
- „*Partiinie Izvestiia*“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 9.
Sub titlul general : Proiecte de rezoluții pentru apropiatul congres, elaborate de un grup de „menșevici“, cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — 7, 10, 11—12, 19, 23, 24, 26, 28—29, 31, 33, 36—37, 43, 48, 51, 55, 65, 72—73, 76, 100, 141, 151, 243, 337—338, 350, 358, 389.
- Cu privire la problema congresului muncitoresc.* — „*Tovarișci*“, Petersburg, 1906, nr. 35 din 15 (28) august, pag. 4. — 364.
- Cu privire la reforma agrară.* (Noul proiect al Grupului trudovic) — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 94 din 8 (21) iunie, pag. 4—5. — 280, 290, 395.
- Cu privire la syndicate.* [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „*Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906*“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 418—419, la secț. : Anexa II. Rezoluțiile și hotărârile congresului. — 54.
- Cu privire la tactică.* [Rezoluție adoptată la Congresul al VII-lea al Bundului]. — În : Înștiințare cu privire la Congresul al VII-lea al Bundului. Geneva, tip. Bundului, septembrie 1906, pag. 9—11 (Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia (Bundul)). — 390—391.
- Cu privire la unificarea Bundului cu Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia.* [Rezoluție adoptată la Congresul al VII-lea al Bundului]. — *Ibid.*, pag. 5—9. — 390.
- „*Curierul*“, Petersburg. — 146.
- 1906, nr. 4 din 20 mai (2 iunie), pag. 1, 2—3. — 130, 132—135, 136—137, 146—148, 150, 153, 156—161, 162—166, 339.
- 1906, nr. 5 din 21 mai (3 iunie), pag. 1, 2—3. — 145, 146—148, 149, 151—152, 153, 154—161, 162, 163—166, 339.
- 1906, nr. 13 din 31 mai (13 iunie), pag. 2—3, 5—6. — 189—193.
- 1906, nr. 20 din 8 (21) iunie, pag. 3. — 208.
- 1906, nr. 21 din 9 (22) iunie, pag. 1. — 209—211, 214.

- 1906, nr. 22 din 10 (23) iunie, pag. 1. — 214.
- *Dan, F. I. Adresa de răspuns și deputații poporului. — „Nevskaia Gazeta“, Petersburg, 1906, nr. 3 din 4 (17) mai, pag. 1. — 44.
- Duma de stat și proletariatul. — În : Duma de stat și social-democrația. [Petersburg, „Proletarskoe Delo“], 1906, pag. 9—32. — 55.
- Dățile de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Prima sesiune. Vol. I. Ședințele 1—18 (27 aprilie—30 mai), Imprimeriile statului, Petersburg, 1906. XXII, 866 pag. (Duma de stat). — 115, 116, 125, 172—173, 174, 177, 208, 395, 396.
- Dățile de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Prima sesiune. Vol. II. Ședințele 19—38 (1 iunie—4 iulie), Imprimeriile statului, Petersburg, 1906, pag. 867—2 013. (Duma de stat). — 220, 280, 395.
- Declarația fracțiunii social-democrate. 16 (29) iunie 1906. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 102 din 17 (30) iunie. Supliment la ziarul „Reci“, nr. 102. Duma de stat, pag. 1. — 220—221, 225.
- Declarația grupului muncitoresc. — „Nevskaia Gazeta“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 8 (21) mai, pag. 2. — 88, 134.
- Declarația social-democraților caucazieni deputați în Duma I de stat — vezi Semnarea angajamentului solemn și deputații social-democrați.
- Declarația adresată C.C. al P.M.S.D.R. de trei membri ai C.C. 20 iulie 1906. [Foaie volantă]. Fără indicarea locului de apariție, iulie 1906. 1 pag. (Numai pentru membrii de partid). Semnat : Maksimov, Zimin, Stroev, membri ai C.C. al P.M.S.D.R. — 347.
- Decret cu privire la alegerile pentru Duma de stat. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 2—4. — 216.
- „Delo Naroda“, Petersburg. — 130, 131, 393.
- [Desnițki, V. A.] Sosnovski. [Amendament la punctul 7 din statutul partidului depus la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 400. — 55—56.
- [Despre libertatea de critică]. [Foaie volantă]. Fără indicarea locului de apariție, tip. C.C. al P.M.S.D.R. [20 mai 1906]. 1 pag.

(P.M.S.D.R.) Semnat : Comitetul Central al P.M.S.D.R. — 127—129.

Despre momentul actual. — „Reçi“, Petersburg, 1906, nr. 125 din 13 (26) iulie, pag. 1. — 306.

Dezbaterile din Duma de stat cu privire la desființarea pedepsei cu moartea. — „Birjevîe Vedomosti“. Supliment special la ediția de seară a ziarului „Birjevîe Vedomosti“, Petersburg, 1906, nr. 9 296 din 8 (31) mai, pag. 1. — 115—116, 125, 172.

Din partea redacției — „Golos Truda“, Petersburg, 1906, nr. 7 din 28 iunie (11 iulie) pag. 2. — 268—269.

Din viața partidelor politice. — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 3 din 24 iunie, pag. 2—3. — 254.

Diplomaticus. Putețile străine și situația din Rusia. — „Rossiia“, Petersburg, 1906, nr. 170 din 5 iulie, pag. 1—2. — 299—300, 301.

„*Dnevnik Soțial-Demokrata*“, Geneva, nr. 1—5, martie 1905—martie 1906. — 6, 22, 24, 48.

— 1905, nr. 3 din noiembrie, pag. 1—23. — 159.

— 1905, nr. 4 din decembrie, pag. 1—12. — 22, 24, 48, 367, 401.

— 1906, nr. 5 din martie, pag. 32—39. — 20.

— 1906, nr. 6 din august, pag. 1—12. — 378—382.

Două căi. — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 20 mai (2 iunie), pag. 1, la rubrica : Cronica politică. — 136—137.

Drept spre țel. Petersburg, „Maximalistul“, 1906, 16 pag. — 393.

„*Duma*“, Petersburg. — 45, 161, 173.

— 1906, nr. 6 din 4 (17) mai, pag. 1. — 70.

— 1906, nr. 9 din 7 (20) mai, pag. 1. — 89.

— 1906, nr. 11 din 10 (23) mai, pag. 2. — 45.

— 1906, nr. 12 din 11 (24) mai, pag. 1. — 103, 105, 130.

— 1906, nr. 22 din 23 mai (5 iunie) pag. 1, 2. — 158, 161.

— 1906, nr. 23 din 24 mai (6 iunie), pag. 1. — 172—173.

- 1906, nr. 25 din 26 mai (8 iunie), pag. 2. — 172—173.
- 1906, nr. 29 din 31 mai (13 iunie), pag. 4. — 190.
- 1906, nr. 31 din 2 (15) iunie, pag. 3. — 196.
- 1906, nr. 34 din 7 (20) iunie, pag. 1. — 206.
- Duma de stat.* — „Buletinul oficial“. Suplimentul de seară la „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 17 (30) mai, pag. 2, la rubrica: Cronică. — 136.
- Duma de stat.* 15 mai. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 74 din 16 (29) mai, pag. 2—3. — 111.
- Duma de stat. Ședința din 4 iulie.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 489 din 5 (18) iulie, pag. 2—4. — 295—298.
- **Duma de stat și social-democrația.* [Petersburg, „Proletarskoe Delo“], 1906. 32 pag. — 21, 55, 337.
- Duma și populația.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 439 din 7 (20) mai, pag. 2. Semnat: V. G. — 79—82.
- Duma și problema aprovizionării.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 480 din 24 iunie (7 iulie), pag. 1. — 251—252.
- „*Dvadțatii Vek*“, Petersburg, 1906, nr. 75 din 13 (26) iunie, pag. 5 — 280.
- 1906, nr. 86 din 24 iunie (7 iulie) pag. 4. — 280—281.
- „*Eho*“, Petersburg. — 268.
- 1906, nr. 1 din 22 iunie, pag. 1, 2. — 237, 254.
- 1906, nr. 2 din 23 iunie, pag. 1, 2. — 242, 250.
- 1906, nr. 3 din 24 iunie, pag. 2—3. — 250—251, 254.
- 1906, nr. 4 din 25 iunie, pag. 3. — 254.
- 1906, nr. 5 din 27 iunie, pag. 2. — 284, 285, 286.
- 1906, nr. 6 din 28 iunie, pag. 1. — 258, 267.
- 1906, nr. 8 din 30 iunie, pag. 4. — 268.
- 1906, nr. 9 din 1 iulie, pag. 2. — 288.

- 1906, nr. 11 din 4 iulie, pag. 2—3. — 284, 285—287.
- 1906, nr. 12 din 5 iulie, pag. 1. — 295, 296.
- Engels, F. — *Adunarea de la Frankfurt*. 31 mai 1848. — 153—154.
- *Anti-Dühring*. D-l Eugen Dühring revoluționează știința. — 370.
- *Dezbaterile de la Frankfurt cu privire la Polonia*. 7 august — 6 septembrie 1848. — 153—154.
- *Introducere [la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franța. 1848—1850”]*. 6 martie 1895. — 370.
- *Marx și „Noua gazetă renană” (1848—1849)*. Februarie—începutul lunii martie 1884. — 153—154.
- *Prima ispravă a Adunării naționale germane de la Frankfurt*. 22 iunie 1848. — 153—154.
- *Revoluție și contrarevoluție în Germania*. August 1851—septembrie 1852. — 370.
- Eșcin, E. M. *Cum ajută Duma pe înfometatei*. — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 106 din 22 iunie (5 iulie), pag. 2. — 235.
- „*Exerciții oratorice*”. — „Nașa Jizn”, Petersburg, 1906, nr. 442 din 11 (24) mai, pag. 1. Semnat : L. N. — 103.
- Foametea și „politica”*. — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 108 din 24 iunie (7 iulie), pag. 2. — 253.
- Generalul Trepov despre situația actuală*. — „Birjevie Vedomosti”. Ediția de dimineață, Petersburg, 1906, nr. 9360 din 25 iunie (8 iulie), pag. 1, la rubrica : Telegrammele și știrile noastre. — 255.
- [Ghessen, I. V.] *Petersburg, 20 decembrie*. — „Narodnaia Svoboda”, Petersburg, 1905, nr. 5 (9144) din 20 decembrie (2 ianuarie 1906), pag. 1. — 20.
- Gofštetter, I. A. *Necvîință birocratică*. — „Slovo”, Petersburg, 1906, nr. 467 din 19 mai (1 iunie), pag. 2. — 125, 126.
- Gogol, N. V. *Revizorul*. — 382, 399.
- *Suflete moarte*. — 354, 400

„Golos“, Petersburg. — 393.

— 1906, nr. 5 din 3 mai, pag. 5. — 95.

„Golos Truda“, Petersburg. — 242, 262.

— 1906, nr. 2 din 22 iunie (5 iulie), pag. 2—3 ; nr. 3 din 23 iunie (6 iulie), pag. 4—6. — 239—241, 242, 244—247, 268—269.

— 1906, nr. 5 din 25 iunie (8 iulie), pag. 1. — 255, 256, 257.

— 1906, nr. 6 din 27 iunie (10 iulie), pag. 1. — 263.

— 1906, nr. 7 din 28 iunie (11 iulie), pag. 2. — 268—269.

— 1906, nr. 8 din 29 iunie (12 iulie), pag. 1. — 277.

Golovin, K. *Popa beat și Ivan nici gustat.* — „Rossiia“, Petersburg, 1906, nr. 171 din 6 iulie, pag. 2. — 299, 301.

[Goremîkin, I. L.] *Discursul lui I. L. Goremîkin [ținut în ședința din 13 (26) mai 1906 a Dumei de stat].* — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 73 din 14 (27) mai, pag. 2, la rubrica : Duma de stat. — 106—107, 118.

Goremîkin despre „oamenii cei mai buni“. — „Golos“, Petersburg, 1906, nr. 5 din 3 mai, pag. 5, la rubrica : Cronică. — 95.

Gorki, A. M. *Cîntecul vestitorului furtunii.* — 336.

„Grajdanin“, Petersburg. — 306.

Gredescul, N. A. *Focul se întinde...* — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 111 din 28 iunie (11 iulie), pag. 1—2. — 265, 266, 279.

„Gubernul Goremîkin și-a prezentat aseară demisia. Nu se știe încă dacă ea a fost acceptată“. [Manșetă]. — „Birjevie Vedomosti“. Ediția de seară, Petersburg, 1906, nr. 9 311 din 27 mai (9 iunie), pag. 1. — 175, 176.

Gubernul provizoriu și autoconducerea revoluționară. [Proiect de rezoluție menșevic pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 11. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții pentru apropiatul congres, elaborate de un grup de „menșevici“, cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — 351.

Hijneakov, V. V. *Organele locale și Duma.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 460 din 1 (14) iunie, pag. 2. — 192—193.

- Hotărârile și rezoluțiile Congresului [al IV-lea (de unificare)] [al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906”, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 413—420. — 63, 64, 93, 108, 188, 189, 225.*
- Hotărârile și rezoluțiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Foaie-volantă]. [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906]. 4 pag. (P.M.S.D.R.). — 18, 19, 23, 24, 26, 27, 28, 30, 45, 61, 76—77, 78, 87, 100, 144.*
- [Hrustalev-Nosar, G. S.] Trebuie să înființăm sau nu un nou Soviet de deputați ai muncitorilor? — „Eho”, Petersburg, 1906, nr. 11 din 4 iulie, pag. 2—3. Semnat : Hrustalev. — 284, 285—287.*
- Iar congres! — „Nașa Jizn”, Petersburg, 1906, nr. 483 din 28 iunie (11 iulie), pag. 5, la rubrica : Duma și partidele. — 267—268.*
- Instituirea Dumei de stat. 6 (19) august 1905 — „Buletinul oficial”, Petersburg, 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1—2. — 217.*
- [Instrucțiunea C.C. cu privire la grupul parlamentar, adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906”, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 408—409. — 45, 86—87.*
- Interpelarea cu privire la pogromul de la Belostok. — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 90 din 3 (16) iunie. Supliment la nr. 90 al ziarului „Reci”. Duma de stat, pag. 2. — 197, 198, 199.*
- Interviu cu D. F. Trepov. — „Novoe Vreeme”, Petersburg, 1906, nr. 10 875 din 25 iunie (8 iulie), pag. 4. Semnat : Reporter. — 255.*
- [Iordanski, N. I.] Negorev, N. Unificarea social-democrației din Rusia. — „Nevskaia Gazeta”, Petersburg, 1906, nr. 1 din 2 (15) mai, pag. 1—2. — 62, 63, 138, 139, 140.*
- „Iskra” (veche, leninistă), [Leipzig—München—Londra—Geneva]. — 154, 369, 392.*
- „Iskra” (nouă, menșevică), [Geneva]. — 45—46.*
- Supliment special la nr. 73—74 ale ziarului „Iskra”, [Geneva, 1904, nr. 73 din 1 septembrie ; nr. 74 din 20 septembrie], pag. 6. — 45—46.
- Izgoev, A. S. „Oameni deștepți”. — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 114 din 1 (14) iulie, pag. 1—2. — 282—283.*

„Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova“, Moscova, 1905, nr. 5 din 11 decembrie, pag. [2]. — 384—386.

Inaltul ordin [cu privire la instituirea curților marțiale]. 19 august (1 septembrie) 1906 — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 190 din 24 august (6 septembrie), pag. 2. — 381, 382.

In comisia bugetară. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 106 din 22 iunie (5 iulie), pag. 3. — 232.

Incotro îndreaptă cadeții Duma? — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1906, nr. 10 879 din 28 iunie (11 iulie), pag. 2. — 266, 279.

In legătură cu schimbarea de guvern. — „Golos Truda“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 27 iunie (10 iulie), pag. 1. — 263.

[*In legătură cu apariția cărții lui Akimov [Mahnovet, V. P.] „Cu privire la lucrările Congresului al II-lea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia“.*] — „Osvobojdenie“, Stuttgart, 1904, nr. 52 din 19 iulie (1 august), pag. [3, copertă], la „Fișierul bibliografic al revistei «Osvobojdenie»“. — 46.

Inștiințare cu privire la Congresul al VII-lea al Bundului. Geneva, tip. Bundului, septembrie 1906, 17 pag. (Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia (Bundul)). — 390—391.

Jilkin, I. V. Să ne organizăm forțele. — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 460 din 1 (14) iunie, pag. 1—2. — 191—192, 194.

[*Jordania, N. N.] Kostrov. [Amendament prezentat în cursul discutării proiectului de rezoluție cu privire la atitudinea față de Duma de stat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]* — În: „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 302. — 45.

[*Jordania, N. N.] Kostrov și [Lurie, M. A.] Larin [Amendament prezentat în cursul discutării proiectului de program agrar la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]* — Ibid., pag. 156. — 30.

K. P.—v. — vezi Popov, K. A.

Karamzin, N. M. Sensibilul și flegmaticul. Două caractere. — 347.

- Kautský, K. Duma de stat.* Traducere după manuscris de S. și M. Levitin, Petersburg, „Amiran“, 1906, 8 pag. — 62—63, 138—140.
- „*Kolokol*“, Poltava. — 146, 147.
- 1906, nr. 85 din 6 mai, pag. 1. — 146, 147, 154—156.
- Kotlearevski, S. A. Lupta de clasă și ura de clasă.* — „*Duma*“, Petersburg, 1906, nr. 22 din 23 mai (5 iunie), pag. 1. — 158.
- Krîlov, I. A. Fiertura lui Demian.* — 15, 22.
- L. M.* — vezi Martov, L.
- La regimentul „Preobrajenski“.* — „*Dvadțatii Vek*“, Petersburg, 1906, nr. 75 din 13 (26) iunie, pag. 5, la rubrica : Cronică. — 280.
- La Rubicon.* — „*Russkoe Gosudarstvo*“, Petersburg, 1906, nr. 47 din 28 martie (10 aprilie), pag. 3. Semnat : K. T. — 163.
- Larin, I. [Lurie, M. A.] [Amendament prezentat în cursul discutării proiectului de program agrar la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În : „*Procese-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906*“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 150. — 30—31.
- *Declarație scrisă depusă la biroul Congresului al IV-lea de unificare al P.M.S.D.R.* — Ibid., pag. 197. — 52.
- Legea împotriva boicotului* — vezi Ucaz către Senatul ocîrmuitor cu privire la regulamentul provizoriu al alegerilor pentru Consiliul de-stat și Duma de stat.
- „*Legile*“ *Dumei.* — „*Curierul*“, Petersburg, 1906, nr. 21 din 9 (22) iunie, pag. 1. — 209—211, 214.
- [Lenin, V. I.] Acțiunile de partizani.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „*Partiinîe Izvestiia*“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 6—7. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții. Pentru Congresul de unificare al partidului muncitoresc social-democrat. — 389.
- *Ajutorarea înfometărilor și tactica Dumei.* — „*Eho*“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 23 iunie, pag. 1. — 250.
- *Atitudinea față de partidele burgheze.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „*Partiinîe*

- Izvestiia", Petersburg, 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 7—8. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții. Pentru Congresul de unificare al partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 41, 43, 57, 141, 151, 243.
- *Atitudinea față de partidele social-democrate naționale.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — Ibid., pag. 8. — 55.
- *Boicotarea Dumei lui Bulîghin și insurecția.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 12 din 16 (3) august, pag. 1. — 20, 337.
- *Cadeții nu lasă Duma să se adreseze poporului.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 21 din 19 mai, pag. 1. Semnat : N. L-n. — 125.
- *Cadeții, trudovicii și partidul muncitoresc.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 25 din 24 mai, pag. 1. — 307.
- *„Ce faci, fă mai curînd!“* — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 1 din 22 iunie, pag. 1, la rubrica : La ordinea zilei. — 237.
- *Ce vor și de ce se tem burgheziile noștri liberali ?* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 16 din 14 (1) septembrie, pag. 2. — 21.
- *Coraport la problema atitudinii față de Duma de stat [prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 237—240. — 38, 39, 40, 41, 42—43, 44.
- *Cum privește tov. Plehanov tactica social-democrației ?* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 1 din 26 mai, pag. 3—4. Semnat : N. L. — 339.
- *Cuvînt de încheiere în problema agrară [rostit la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 103—110. — 16—18, 22, 23, 24, 27.
- *Cuvînt de încheiere în problema atitudinii față de Duma de stat, rostit la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.*¹ — 47.
- *Cuvînt de încheiere în problema momentului actual și a sarcinilor de clasă ale proletariatului [rostit la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În : „Procesele-verbale ale Con-

¹ Textul cuvîntului de încheiere nu s-a păstrat.

- gresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906", Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 201—203. — 33, 34, 73.
- *[Cuvîntare rostită la mitingul popular care a avut loc la 9 (22) mai 1906 în palatul contesei Panina].* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 14 din 11 mai, pag. 2, în art.: Mitingul popular din palatul contesei Panina. — 227.
- *De la narodnicism la marxism.* Primul articol. — „Vpered“, Geneva, 1905, nr. 3 din 24 (11) ianuarie, pag. 2. — 392.
- *Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică.* Editat de C.C. al P.M.S.D.R. [Petersburg], [1905]. IV, 129 pag. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului figurează numele autorului: N. Lenin. — 148.
- *Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică.* Editat de C.C. al P.M.S.D.R., Geneva, tip. partidului, 1905. VIII, 108 pag. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului figurează numele autorului: N. Lenin. — 148, 149.
- **Duma de stat și tactica social-democrată.* — În: „Duma de stat și social-democrația“. [Petersburg, „Proletarskoe Delo“], 1906, pag. 1—8. Semnat: N. Lenin. — 21, 56, 337.
- *Grupul muncitoresc din Duma de stat.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 13 din 10 mai, pag. 1. — 95, 159—160.
- *Guvernul revoluționar provizoriu și organele locale ale puterii revoluționare.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“ [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie. Sub titlul general: Proiecte de rezoluții. Pentru Congresul de unificare al partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 350.
- *Insurecția armată.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — Ibid., pag. 6. — 48, 50, 51.
- *În coada burgheziei monarhiste sau în fruntea proletariatului revoluționar și a țărănimii revoluționare?* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 15 din 5 septembrie (23 august), pag. 1—2. — 19.
- *Încă o dată despre un guvern desemnat de Dumă.* — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 28 iunie, pag. 1. — 259.
- *Învățămintele insurecției din Moscova.* — „Proletarii“, [Viborg], 1906, nr. 2 din 29 august, pag. 1—2. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 384.

- *Jos mâinile!* — „Proletarii“ [Vîborg], 1906, nr. 3 din 8 septembrie, pag. 2—3. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 365.
- *Lupta pentru putere și „lupta“ pentru pomeni.* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 17 din 14 iunie, pag. 1. — 215.
- *Momentul actual al revoluției democratice.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—6. Sub titlul general: Proiecte de rezoluții, Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 31, 32, 37, 72, 73.
- *Muncitorii să hotărască.* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 1 iunie, pag. 2—3. — 170.
- *Opinie separată în problema componenței fracțiunii parlamentare a P.M.S.D.R.* [prezentată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În: „Procese-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 389—390. — 44.
- *[Platforma tactică pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R. Proiecte de rezoluții pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.].* — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—9. — 9, 31, 32, 37, 41, 43, 48, 50, 55, 57, 65, 72—73, 141, 151, 243, 351, 358, 389.
- *Proiect de rezoluție cu privire la Duma de stat prezentat la Congresul de unificare* — vezi Lenin, V. I. Rezoluția majorității cu privire la Duma de stat.
- *[Proiectul bolșevic al declarației în Dumă a P.M.S.D.R.]¹.* — 221, 224, 225.
- *Proiectul de rezoluție bolșevic cu privire la guvernul provizoriu și la organele locale ale puterii revoluționare.* Guvernul revoluționar provizoriu și organele locale ale puterii revoluționare. — În: [Lenin, V. I.] Raport asupra Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Scrisoare către muncitorii din Petersburg. Moscova — Petersburg, tip. „Delo“, 1906, pag. 92—93, la rubrica: Anexe. — 350—351.

¹ Publicat pentru prima oară în articolul lui V. I. Lenin „În legătură cu declarația fracțiunii noastre din Dumă“, articol apărut în ziarul „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 1 din 22 iunie, pag. 1—2.

- *Proiectul inițial al rezoluției bolșevice cu privire la atitudinea față de partidele burgheze.* Atitudinea față de partidele burgheze. — Ibid., pag. 89—90. — 57.
- *Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R.* Scrisoare către muncitorii din Petersburg. Moscova — Petersburg, tip. „Delo“, 1906, 111 pag. Înaintea titlului figurează numele autorului : N. Lenin. — 51, 57, 60, 65, 350—351.
- *Raport asupra momentului actual și asupra sarcinilor de clasă ale proletariatului prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.¹.* — 30, 31, 32, 33.
- *Raport asupra problemei agrare prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.¹.* — 10, 11, 16.
- *Raționamentele greșite ale boicotiștilor „fără partid“.* — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 9 din 1 iulie, pag. 2. — 288.
- *Răsfoind ziare și reviste.* — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 23 iunie, pag. 2. — 242.
- *Răsfoind ziare și reviste.* — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 28 iunie, pag. 1. — 268.
- *Războiul de partizană.* — „Proletarii“, [Vîborg], 1906, nr. 5 din 30 septembrie, pag. 3—5. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 361.
- *Reacțiunea începe lupta armată.* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 9 din 4 iunie, pag. 1. — 211.
- *Rezoluția adoptată la mitingul popular care a avut loc la 9 (22) mai în palatul contesei Panina* — vezi Lenin, V. I. Rezoluția tov. Karpov, adoptată la întrunirea populară care a avut loc la 9 mai în sala din palatul contesei Panina.
- *Rezoluția a II-a a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 27 mai, pag. 2—3, la rubrica : Din viața partidelor politice. — 169, 186.
- *Rezoluția Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea față de Duma de stat* — vezi Lenin, V. I. Rezoluția a II-a a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.
- *[Rezoluția Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. în problema unui guvern desemnat de Dumă].* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 10 din 6 iunie, pag. 3, la rubrica : În raioane. — 286.

¹ Textul raportului nu s-a păstrat.

- *Rezoluția majorității cu privire la Duma de stat.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 12 din 9 mai, pag. 3, la rubrica: Din viața partidelor politice. — 37—38, 40, 42, 85, 86, 87, 108, 140, 150—151, 275.
- *Rezoluția tov. Karpov, adoptată la întrunirea populară care a avut loc la 9 mai în sala din palatul contesei Panina.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 14 din 11 mai, pag. 2, în art.: Mitingul popular care a avut loc în palatul contesei Panina. — 105, 132.
- *Revizuirea programului agrar al Partidului muncitoresc.* Petersburg, „Nașa Miśl“, 1906, 31 pag. — 10, 11, 12, 18, 22, 24—25, 27, 28.
- *Situația politică actuală.* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 3 din 28 mai, pag. 1. — 176.
- *Ultimul cuvînt al tacticii „iskriste“ sau farsa alegerilor ca un nou mobil al insurecției.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 21 din 17 (4) octombrie, pag. 2—5. — 19.
- *Un atac îndrăzneț și o apărare timidă.* — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 12 din 5 iulie, pag. 1. — 295, 296.
- *Unitate!* — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 14 din 10 iunie, pag. 1. — 214.
- *Un nou avînt.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 10 din 6 mai, pag. 1. — 105, 131.
- *Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc,* Petersburg, „Nașa Miśl“, [aprilie 1906], 79 pag. Înaintea titlului figurează numele autorului: N. Lenin. — 24, 46, 149, 306, 358.
- *Victoria electorală a social-democrației la Tiflis.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 17 din 14 mai, pag. 1. — 220.
- *Zvonuri și versiuni în legătură cu dizolvarea Dumei de stat.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 23 din 21 mai, pag. 1, la rubrica: „La ordinea zilei“. — 164.
- Leonov. *Criza de guvern.* — „Miśl“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — 226.
- Lermontov, M. I. „Meditație“. — 88.
- [Lunacearski A. V.] *Duma trece la ordinea de zi.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 19 din 17 mai, pag. 1. Semnat: A. Lun—i. — 130.

- *Sarcinile momentului.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 19 din 17 mai, pag. 1. Semnat : A. L. — 130.
- Malîșevski, N. G. Rolul social-democrației în mișcarea de eliberare din Rusia.* — În : Culegerea întâi. Petersburg, Karceaghin, 1906, pag. 272—298 (Biblioteca „Eliberarea“). — 401.
- Manifest.* 17 (30) octombrie 1905. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1. — 16, 71, 217, 262, 293, 308, 330, 331.
- Manifest către întreaga țărănie din Rusia [adresat de Comitetul fracțiunii social-democrate din Duma de stat, de Comitetul Grupului trudovic din Duma de stat, de Uniunea țărănească din Rusia, de Comitetul Central al P.M.S.D.R., de Comitetul Central al Partidului socialiștilor-revoluționari, de Uniunea feroviarilor din Rusia și de Asociația corpului didactic].* [Manifest]. Fără indicarea locului de apariție, tip. C.C. al P.M.S.D.R., [iulie 1906], 2 pag. — 332—335, 344, 346, 347, 355—356, 358—359.
- Manifest [cu privire la dizolvarea Dumei I de stat.* 8 (21) iulie 1906]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 153 din 9 (22) iulie. Supliment special la numărul 153 din „Buletinul oficial“, pag. 1. — 305—306.
- Manifest [cu privire la instituirea Dumei de stat.* 6 (19) august 1905]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1. — 217.
- Martov, L. Elogii liberale.* — „Nevskaia Gazeta“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 8 (21) mai, pag. 1. Semnat : L. M. — 83.
- *Se va produce oare o nouă sciziune?* — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 13 din 31 mai (13 iunie), pag. 5—6. — 189—190.
- Masca a fost smulsă!* — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 22 din 10 (23) iunie, pag. 1. — 214.
- [*Maslov, P. P.*] [*Proiect de program agrar*] — „Partiinie Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 12. Sub titlul general : Proiecte de program agrar pentru apropiatul congres. — 10, 11, 12—13, 18, 24, 25, 26, 27, 28—29, 30, 76, 100.
- Marx, K. Capitalul.* Critica economiei politice, vol. III, partea 1—2. 1894. — 28.
- *Comunismul ziarului „Rheinischer Beobachter“*, 5 septembrie 1847. — 150, 153—154.

- *Luptele de clasă în Franța. 1848—1850.* Ianuarie — 1 noiembrie. 1850. — 366.
- *Partidul democrat.* 1 iunie 1848. — 153—154.
- *Teze despre Feuerbach.* Primăvara anului 1845. — 27.
- Marx, K. și Engels, F. Adunarea de la Frankfurt și cea de la Berlin își recunosc incompetența.* 11 iunie 1848. — 153—154.
- *Programul partidului radical-democrat și programul celor de stînga de la Frankfurt.* 6 iunie 1848. — 153—154.
- Materiale pentru aprecierea lucrărilor Congresului de unificare al P.M.S.D.R.* — În: [Lenin, V. I.] Raport asupra Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Scrisoare către muncitorii din Petersburg. Moscova — Petersburg, tip. „Delo“, 1906, pag. 63—110, la: Anexe. Înaintea titlului figurează numele autorului: N. Lenin. — 51, 57—58, 60, 65, 350.
- [*Medem, V. D.*] *O sarcină urgentă.* — „Volkszeitung“, Vilno, 1906, nr. 84 din 8 (21) iunie. Semnat: M. V. În limba evreiască. — 211.
- Menșikov, M. O putere forte.* — „Novoe Vreemea“, Petersburg, 1906, nr. 10 844 din 24 mai (6 iunie) pag. 2—3. — 174.
- *Pe flancul stîng.* — „Novoe Vreemea“, Petersburg, 1906, nr. 10 825 din 4 (17) mai, pag. 2. — 66—67.
- *Trebuie să-i sprijinim.* — „Novoe Vreemea“, Petersburg, 1906, nr. 10 846 din 26 mai (8 iunie), pag. 2. — 174.
- Mesajul de salut [al lui Nicolaie al II-lea] către Consiliul de stat și către Duma de stat.* — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 94 din 28 aprilie (11 mai), pag. 1. — 87—88, 99.
- Mesajul tronului (al lui Nicolaie al II-lea)* — *vezi* Mesajul de salut al lui Nicolaie al II-lea către Consiliul de stat și către Duma de stat.
- Miliukov, P. N. Prima lună de activitate a Dumei.* — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 86 din 30 mai (12 iunie), pag. 2. — 185, 191.
- *Petersburg, 6 mai* [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 66 din 6 (19) mai, pag. 1. — 75—76.
- *Petersburg, 17 mai.* [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1906, 17 (30) mai, pag. 1. — 111—114.

- *Petersburg, 21 mai* [Editorial]. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 79 din 21 mai (3 iunie), pag. 1—2. — 146.
- *Petersburg, 25 mai* [Editorial]. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 82 din 25 mai (7 iunie), pag. 1. — 176.
- *Petersburg, 27 mai* [Editorial]. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 84 din 27 mai (9 iunie), pag. 1. — 173—174.
- *Petersburg, 28 mai*. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 85 din 28 mai (10 iunie), pag. 1. — 176—177.
- Moscova în decembrie 1905*. Ed. Kohmanski, Moscova, 1906, 246 pag. — 365, 384—385.
- „*Moskovskie Vedomosti*“. — 306.
- „*Misl*“, Petersburg. — 226.
- 1906, nr. 2 din 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — 226.
- 1906, nr. 5 din 24 iunie (7 iulie), pag. 2—3. — 393.
- 1906, nr. 8 din 28 iunie (11 iulie), pag. 1. — 271, 275.
- 1906, nr. 9 din 29 iunie (12 iulie), pag. 1—2. — 270.
- 1906, nr. 12 din 2 (15) iulie, pag. 3. — 288.
- 1906, nr. 13 din 4 (17) iulie, pag. 3. — 290, 291.
- 1906, nr. 15 din 6 (19) iulie, pag. 1. — 301.
- Muncitorul S—ci. Iarăși de departe*. — „*Prizîv*“, Petersburg, 1906, nr. 87 din 24 mai (6 iunie), pag. 1. — 162.
- „*Nacealo*“, Petersburg. — 5, 52, 338.
- 1905, nr. 16 din 2 (15) decembrie, pag. 1. — 338—339.
- [*Nakoreakov, N. N.*] *Nazar* [Amendament prezentat în cursul discuțării proiectului de rezoluție cu privire la atitudinea față de Duma de stat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].
- În : „*Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906*“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 301. — 44.

„*Narodnaia Svoboda*“, Petersburg. — 20.

— 1905, nr. 5 (9 144) din 20 decembrie (2 ianuarie) 1906, pag. 1.
— 20.

„*Narodnii Vestnik*“, Petersburg, 1906, nr. 9 din 18 (31) mai, pag. 4.
— 122.

„*Naša Jizn*“, Petersburg. — 79, 191, 226, 252, 267, 268.

— 1906, nr. 430 din 27 aprilie (10 mai), pag. 3. — 142, 144.

— 1906, nr. 439 din 7 (20) mai, pag. 2. — 79—82.

— 1906, nr. 441 din 10 (23) mai, pag. 1. — 103.

— 1906, nr. 442 din 11 (24) mai, pag. 1. — 103.

— 1906, nr. 460 din 1 (14) iunie, pag. 1—2. — 191—193, 194.

— 1906, nr. 466 din 8 (21) iunie, pag. 3. — 205.

— 1906, nr. 477 din 21 iunie (4 iulie), pag. 4. — 226.

— 1906, nr. 480 din 24 iunie (7 iulie), pag. 1. — 251—252.

— 1906, nr. 483 din 28 iunie (11 iulie), pag. 5. — 267—268.

— 1906, nr. 489 din 5 (18) iulie, pag. 2—4. — 295—298.

Nazar — vezi Nakoreakov, N. N.

Negorev — vezi Iordanski, N. I.

„*Novskaia Gazeta*“, Petersburg. — 130, 131.

— 1906, nr. 1 din 2 (15) mai, pag. 1—2. — 62, 63, 138, 139, 140.

— 1906, nr. 2 din 3 (16) mai, pag. 1. — 44.

— 1906, nr. 3 din 4 (17) mai, pag. 1. — 44.

— 1906, nr. 6 din 8 (21) mai, pag. 1, 2. — 42, 83, 89, 134.

[Nota redacției ziarului „*Iskra*“ la articolul lui S. Rostoveț „*E timpul!* (Scrisoare către tovarăși)“]. — Supliment special nr. 73 și 74 ale ziarului „*Iskra*“, [Geneva, 1904, nr. 73 din 1 septembrie; nr. 74 din 20 septembrie], pag. 6. — 45—46.

Notă la punctul 1 din statutul [partidului, propusă de bolșevici la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În: „Proce-sele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 398. — 56, 91.

„*Novoe Vremea*“, Petersburg. — 66, 67, 174—175, 176, 266, 279.

— 1906, nr. 10 825 din 4 (17) mai, pag. 2. — 66, 67.

— 1906, nr. 10 832 din 11 (24) mai, pag. 3. — 45.

— 1906, nr. 10 840 din 19 mai (1 iunie), pag. 2—3. — 125—126.

— 1906, nr. 10 844 din 24 mai (6 iunie), pag. 2—3. — 174.

— 1906, nr. 10 846 din 26 mai (8 iunie), pag. 2. — 174.

— 1906, nr. 10 848 din 28 mai (10 iunie), pag. 3—4. — 176.

— 1906, nr. 10 854 din 3 (16) iunie, pag. 2. — 199—200.

— 1906, nr. 10 876 din 25 iunie (8 iulie), pag. 4. — 255.

— 1906, nr. 10 879 din 28 iunie (11 iulie), pag. 2. — 266, 279.

— 1906, nr. 10 894 din 13 (26) iulie, pag. 2. — 306.

○ nouă cotitură. — „*Nacealo*“, Petersburg, 1905, nr. 16 din 2 (15) decembrie, pag. 1. — 338—339.

○ propunere neașteptată. — „*Strana*“, Petersburg, 1906, nr. 94 din 9 (22) iunie, pag. 1. Sub titlul general: Petersburg, 9 iunie. — 280.

„*Oko*“, Petersburg. — 346.

Ordinea de zi [a Congresului 'al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În: „Proce-sele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 3. — 8—9, 10.

„*Osvobojdienie*“, Stuttgart, 1904, nr. 52 din 19 iulie (1 august), pag. [3, cop.]. — 46.

— Paris, 1905, nr. 71 din 31 (18) mai, pag. 387—343. — 352.

— 1905, nr. 73 din 19 (6) iulie, pag. 371—372. — 352.

- 1905, nr. 74 din 26 (13) iulie, pag. 398—402. — 352, 400.
- „*Otkliki Sovremennosti*“, Petersburg. — 401.
- „*Partiinie Izvestiia*“ [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—9, 9—11, 12. — 9, 10, 11, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 33, 37, 41, 43, 48, 51, 55, 57—58, 65, 72, 76, 100, 141, 151, 243, 337, 350, 358—359, 389.
- Pentru Dumă, împotriva camarilei! — „*Golos Truda*“, Petersburg, 1906, nr. 5 din 25 iunie (8 iulie), pag. 1. — 255, 256, 257.
- Peșonov, A. V. *Cronica internă*. — „*Russkoe Bogatstvo*“, Petersburg, 1906, nr. 7 din iulie, pag. 146—181. — 393, 394, 395—396, 397, 400, 401.
- Pe teme actuale. Platforma noastră (contururile și dimensiunile ei). — „*Russkoe Bogatstvo*“, Petersburg, 1906, nr. 8 din august, pag. 178—206. — 393, 394, 397, 400, 401.
- Petersburg, 7 mai [Editorial]. — „*Nașa Jizn*“, Petersburg, 1906, nr. 441 din 10 (23) mai, pag. 1. — 103.
- Petersburg, 10 mai [Editorial]. — „*Strana*“, Petersburg, 1906, nr. 68 din 10 (23) mai, pag. 1. — 103.
- Petersburg, 11 mai [Editorial]. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 70 din 11 (24) mai, pag. 1. — 103.
- Petersburg, 20 mai [Editorial]. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 78 din 20 mai (2 iunie), pag. 1. — 136.
- Petersburg, 28 mai [Dezmințirea oficială a știrii cu privire la demisia lui Goremîkin]. — „*Russkie Vedomosti*“, Moscova, 1906, nr. 140 din 30 mai, pag. 4, la rubrica : Prin telegraf și prin telefon. — 176.
- Petersburg, 31 mai [Editorial]. — „*Nașa Jizn*“, Petersburg, 1906, nr. 460 din 1 (14) iunie, pag. 1. — 191, 192.
- Petersburg, 22 iunie [Editorial]. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 106 din 22 iunie (5 iulie), pag. 1. — 235.
- Petersburg, 27 iunie [Editorial]. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 110 din 27 iunie (10 iulie), pag. 1. — 264.
- Petersburg, 28 iunie. Grupul trudovic sau fracțiunile de partid? — „*Misl*“, Petersburg, 1906, nr. 8 din 28 iunie (11 iulie), pag. 1. — 271, 275.

- Petersburg*, 6 iulie. Ajutor frățesc din afară. — „Mîsl“, Petersburg, 1906, nr. 15 din 6 (19) iulie, pag. 1. — 301.
- Petersburg*, 6 iulie [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 118 din 6 (19) iulie, pag. 1. — 299, 301.
- Petersburg*, 6 iulie [Editorial]. — „Rossiia“, Petersburg, 1906, nr. 174 din 6 iulie, pag. 1. — 299.
- Petersburg*, 19 iulie [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 130 din 19 iulie (1 august), pag. 1. — 345.
- Petersburg*, 12 august [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 136 din 12 (25) august, pag. 1. — 343.
- Pilenko, A.* *In Duma de stat.* — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1906, nr. 10 840 din 19 mai (1 iunie), pag. 2—3. — 125.
- Plehanov, G. V.* „*Ce ne doare pe toți*“. — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1906, nr. 6 din august, pag. 1—12. — 21, 24, 48, 367, 406.
- *Despre alegerile pentru Dumă.* (Răspuns tovarășului S.). — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1906, nr. 5 din martie, pag. 32—39. — 18—19.
- *Încă o dată despre situația noastră.* (Scrisoare către tovarășul X.) — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1905, nr. 4 din decembrie, pag. 1—12. — 374—378.
- *Scrisoarea lui G. V. Plehanov.* — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 20 mai (2 iunie), pag. 1. — 130, 131, 132—135.
- *Scrisori despre tactică și despre lipsa de tact.* Scrisoarea întâi. — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 2 mai (2 iunie), pag. 2—3; nr. 5 din 21 mai (3 iunie), pag. 2—3. — 146—148, 149, 150, 151—152, 153, 154—161, 162, 163—166, 339.
- *Situația noastră.* — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1905, nr. 3 din noiembrie, pag. 1—23. — 158—159.
- Pogromul de la Belostok.* (Comunicat oficial). — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1906, nr. 10 854 din 3 (16) iunie, pag. 2. — 199—200.
- Pogromul de la Belostok.* (De la corespondentul nostru). Belostok, 2 iunie. — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 31 din 2 (15) iunie, pag. 3. — 196.
- „*Polearnaia Zvezda*“, Petersburg, 1905, nr. 1 din 15 decembrie, pag. 5—17. — 352.

- 1905, nr. 3 din 30 decembrie, pag. 223—228. — 352.
- [*Popov, K. A.*] [Scrisoare către redacția revistei „Golos Truda”]. — „Eho”, Petersburg, 1906, nr. 8 din 30 iunie, pag. 4. Semnat: K. P.—v. — 269.
- Poziția noastră în problema insurecției armate.* Scrisoare către redactorul revistei „Osvobojdenie”. — „Osvobojdenie”, Paris, 1905, nr. 74 din 26 (13) iulie, pag. 398—402. Semnat: „Un osvobojdenist”. — 352, 400.
- Prefață [la cartea: „Moscova în decembrie 1905”].* — În: „Moscova în decembrie 1905”. Ed. Kohmanski. Moscova, 1906, pag. 1—2. Semnat: Autorii. — 384.
- Presă.* — „Duma”, Petersburg, 1906, nr. 11 din 10 (23) mai, pag. 2. — 45.
- Presă.* — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 84 din 9 iunie (27 mai), pag. 2. — 174.
- Presă.* — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 84 din 9 iunie (27 mai), pag. 2. — 174.
- Presă.* — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 115 din 2 (15) iulie, pag. 2. — 288—289.
- Primul incident.* — „Nevskaia Gazeta”, Petersburg, 1906, nr. 6 din 8 (21) mai, pag. 2. — 89.
- „*Priziv*”, Petersburg, 1906, nr. 87 din 24 mai (6 iunie) pag. 1. — 162.
- Problema agrară și Grupul trudovic.* — „Curierul”, Petersburg, 1906, nr. 5 din 21 mai (3 iunie), pag. 1. — 145.
- Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906.* Moscova, tip. Ivanov, 1907. IV, 420 pag. — 3, 5—19, 22, 23—45, 46—58, 61, 63—65, 72, 76, 77—78, 85, 86—87, 91, 92, 97, 100, 108, 121, 122, 128, 135, 143, 150—151, 169, 173, 179, 186, 187—188, 189, 190, 208, 339, 341—342, 358—359, 361, 362—363, 389, 390.
- Procesele-verbale ale Congresului al III-lea al partidului libertății poporului (constituțional-democrat).* Ed. de Secretariatul Comitetului Central al partidului libertății poporului. Petersburg, 1906, 176 pag. — 72.
- Procesele-verbale ale primului Congres al partidului socialiștilor-revoluționari.* Ed. C.C. al part. s.-r. Fără indicarea locului de apariție,

tip. partidului socialiștilor-revoluționari, 1906. 368 pag. (Partidul socialiștilor-revoluționari). — 392, 393.

Programul agrar, [adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În foaia volantă : „Hotărârile și rezoluțiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.” [Petersburg]; tip. Comitetului Central [1906], pag. 1. (P.M.S.D.R.). — 18, 19—20, 24, 26, 27, 30, 61, 76—77, 78, 100, 144.

Programul partidului constituțional-democrat, elaborat la congresul de constituire al partidului din 12—18 octombrie 1905. Fără indicarea locului de apariție, [1905], 1 pag. — 20, 70, 144, 160, 257, 282, 283.

Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. În : „Congresul al II-lea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale”. Ed. de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904], pag. 1—6. (P.M.S.D.R.). — 26, 128, 144, 215, 223, 310, 401.

Programul, statutul și rezoluțiile adoptate la cel de-al II-lea Congres ordinar al Partidului revoluționar ucrainean, care a avut loc în decembrie 1905. Fără indicarea locului și a anului de apariție. 19 pag. Hectografiat. — 4.

Programul și statutul de organizare a partidului socialiștilor-revoluționari adoptat la primul Congres al partidului. Editat de Comitetul Central al partidului socialiștilor-revoluționari. Fără indicarea locului de apariție, tip. partidului socialiștilor-revoluționari, 1906, 32 pag. (Partidul socialiștilor-revoluționari). — 395—396, 397.

[*Programul trudovicilor, adoptat la 26 aprilie (9 mai) 1906.* — „Nașa Jizn”, Petersburg, 1906, nr. 430 din 27 aprilie (10 mai), pag. 3, în articolul : Consfătuirea deputaților țărani. — 142, 144.

[*Proiect de apel al Dumei de stat către populație, elaborat de Grupul trudovic].* — „Mișl”, Petersburg, 1906, nr. 13 din 4 (17) iulie, pag. 3. Sub titlul general : Apelul Dumei de stat către populație. — 290, 291.

Proiect de lege a presei, depus în Duma de stat de partidul libertății poporului. — „Reci”, Petersburg, 1906, nr. 75 din 17 (30) mai, pag. 5. — 132, 161, 172, 282.

Proiect de lege agrară. — „Narodnii Vestnik“, Petersburg, 1906, nr. 9 din 18 (31) mai, pag. 4. — 122.

Proiect de lege agrară [depus în Duma de stat de 104 deputați]. — În: Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat], 1906. Prima sesiune. Vol. I. Ședințele 1—18 (27 aprilie—30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 560—562. (Duma de stat). — 395—396.

Proiect de lege agrară [depus în Duma de stat de 33 de deputați]. — În: Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. Prima sesiune. Vol. II. Ședințele 19—38 (1 iunie—4 iulie), Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 1 153—1 156. (Duma de stat). — 280, 395.

[Proiect de lege cu privire la desființarea pedepsei cu moartea, dezvoltată în ședința din 18 mai 1906 a Dumei de stat]. În: Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat], 1906. Prima sesiune. Vol. I. Ședințele 1—18 (27 aprilie—30 mai), Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 421—422. (Duma de stat). — 115, 116, 125, 172.

Proiect de lege cu privire la întruniri. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 89 din 2 (15) iunie. Supliment la nr. 89 al ziarului „Reci“, Duma de stat, pag. 4. — 190, 220, 257, 266, 282.

Proiecte de rezoluții pentru apropiatul congres, elaborate de un grup de „menșevici“, cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — „Partiinie Izvestiia“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 9—11. — 6, 10, 23, 30, 31, 36—37, 48, 55, 57—58, 65, 72, 150—151, 337—338, 351.

Proiectul agrar al celor 104, depus în Duma de stat — vezi Proiect de lege agrară depus în Duma de stat de 104 deputați.

Proiectul agrar al celor 33, depus în Duma de stat — vezi Proiect de lege agrară, depus în Duma de stat de 33 de deputați.

Proiectul condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R., adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. — În: „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 362—363. — 54, 390.

[Proiectul condițiilor de unificare a P.M.S.D.L. cu P.M.S.D.R., adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.] — Ibid., pag. 353—354. — 54.

Proiectul inițial al rezoluției menșevice cu privire la atitudinea față de partidele burgheze. Cu privire la atitudinea față de parti-

dele liberal-democratice. — În : [Lenin, V. I.] Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. Scrisoare către muncitorii din Petersburg, Moscova-Petersburg, tip. „Delo“, 1906, pag. 87—88, la sect. : Anexe. Înaintea titlului figurează numele autorului : N. Lenin. — 57—58.

Proiectul de program al partidului socialiștilor-revoluționari, elaborat de redacția ziarului „Revoluționaia Rossiia“. — „Revoluționaia Rossiia“, [Geneva], 1904, nr. 46 din 5 mai, pag. 1—3. — 392.

[Proiectul de rezoluție al cadeților în legătură cu programul de la Belostok, deșus în ședința din 29 iunie 1906 a Dumei de stat]. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 113 din 30 iunie (13 iulie). Supliment la nr. 113 al ziarului „Reci“. Duma de stat, pag. 3. — 277—278.

[Proiectul de rezoluție al fracțiunii social-democrate din Dumă în legătură cu pogromul de la Belostok, deșus în ședința din 29 iunie 1906 a Dumei de stat]. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 113 din 30 iunie (13 iulie). Supliment la nr. 113 al ziarului „Reci“, Duma de stat, pag. 2. — 277, 278.

Proiectul de rezoluție menșevic cu privire la guvernul provizoriu și la autoconducerea revoluționară. Guvernul provizoriu și autoconducerea revoluționară. În : [Lenin, V. I.] Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. Scrisoare către muncitorii din Petersburg, Moscova-Petersburg, tip. „Delo“, 1906, pag. 91—92, în sect. : Anexe. — 350.

„Proletarii“, Geneva. — 19, 149, 337.

— 1905, nr. 12 din 16 (3) august, pag. 1. — 19, 337.

— 1905, nr. 15 din 5 septembrie (23 august), pag. 1—2. — 19.

— 1905, nr. 16 din 14 (1) septembrie, pag. 2. — 21.

— 1905, nr. 21 din 17 (4) octombrie, pag. 2—5. — 19.

„Proletarii“, [Viborg]. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 364.

— 1906, nr. 1 din 21 august, pag. 4—7. — 355.

— 1906, nr. 2 din 29 august, pag. 1—2. — 384.

— 1906, nr. 3 din 8 septembrie, pag. 2—3. — 365.

— 1906, nr. 5 din 30 septembrie, pag. 3—5. — 361.

Protestul a 3 membri ai C.C. — vezi Declarația a 3 membri ai C.C.

- [*Protestul muncitorilor din Tiflis împotriva mandatelor delegației menșevice din Tiflis, dat citirii la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.*] — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 284. — 7.
- Protopopov, D. D. Ne trebuie un alt guvern.* — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 4 (17) mai, pag. 1. — 105, 130.
- *Mereu același lucru.* — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 12 din 11 (24) mai, pag. 1. — 70.
- Rahmetov, N. Cu privire la sarcinile politice ale social-democrației din Rusia.* — „Golos Truda“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 22 iunie (5 iulie), pag. 2—3 ; nr. 3 din 23 iunie (6 iulie), pag. 4—6. — 239—241, 244—247, 268—272.
- Ramișvili, I. I. [Rezoluție depusă în numele celor 13 membri ai fracțiunii social-democrate la ședința a 24-a din 9 (22) iunie 1906 a Dumei de stat].* — În : Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat], 1906. Prima sesiune. Vol. II. Ședințele 19—38 (1 iunie—4 iulie), Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 1160. (Duma de stat). — 220.
- [*Raportul Biroului central al Uniunii feroviarilor din Rusia prezentat la Conferința Uniunii feroviarilor din Rusia.* August 1906]. — „Proletarii“, [Vîborg], 1906, nr. 1 din 21 august, pag. 6—7. Sub titlul general : Uniunea feroviarilor din Rusia. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 355.
- Răsfoind ziare și reviste.* — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1906, nr. 10 832 din 11 (24) mai, pag. 3. — 45.
- Răspunsul Dumei de stat la mesajul tronului.* — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 66 din 6 (19) mai, pag. 2. — 88, 89, 99, 106, 117—118, 134, 248, 290.
- Reanșev, V. Proiectul de lege cadet cu privire la libertatea întrunirilor.* — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 13 din 31 mai (13 iunie), pag. 2. — 190.
- „Reci“, Petersburg. — 111, 112, 173, 176, 177, 235, 253, 299, 306, 345.
- 1906, nr. 55 din 22 aprilie (5 mai), pag. 3—4. — 72.
- 1906, nr. 66 din 6 (19) mai, pag. 1, 2. — 75—76, 87—89, 99, 106, 117—118, 134, 248, 290.

- 1906, nr. 70 din 11 (24) mai, pag. 1. — 103.
- 1906, nr. 73 din 14 (27) mai, pag. 2. — 106—107, 118.
- 1906, nr. 74 din 16 (29) mai, pag. 2—3. — 111.
- 1906, nr. 75 din 17 (30) mai, pag. 1, 4. — 111—114, 133, 162, 172, 282.
- 1906, nr. 76 din 18 (31) mai, pag. 5. — 132, 161, 172, 282.
- 1906, nr. 78 din 20 mai (2 iunie), pag. 1. — 136.
- 1906, nr. 79 din 21 mai (3 iunie), pag. 1—2. — 146.
- 1906, nr. 82 din 25 mai (7 iunie), pag. 1, 2. — 174, 176.
- 1906, nr. 82 din 25 mai (7 iunie). Supliment la nr. 82 al ziarului „Reși”. Duma de stat, pag. 1—3. — 231, 290.
- 1906, nr. 84 din 27 mai (9 iunie), pag. 1, 2. — 173—174, 175.
- 1906, nr. 84 din 27 mai (9 iunie). Supliment la nr. 84 al ziarului „Reși”. Duma de stat, pag. 1—2. — 177.
- 1906, nr. 85 din 28 mai (10 iunie), pag. 1, 2. — 176—177.
- 1906, nr. 86 din 30 mai (12 iunie), pag. 2. — 188, 191.
- 1906, nr. 88 din 1 (14) iunie, pag. 2. — 192.
- 1906, nr. 89 din 2 (15) iunie. Supliment la nr. 89 al ziarului „Reși”. Duma de stat, pag. 4. — 190, 220, 257, 265—266, 282.
- 1906, nr. 90 din 3 (16) iunie. Supliment la nr. 90 al ziarului „Reși”. Duma de stat, pag. 1—3. — 197, 198—202.
- 1906, nr. 94 din 8 (21) iunie, pag. 4—5. — 290, 395.
- 1906, nr. 96 din 10 (23) iunie. Supliment la nr. 96 al ziarului „Reși”. Duma de stat, pag. 1—4. — 212—213, 220.
- 1906, nr. 98 din 13 (26) iunie. Supliment la nr. 98 al ziarului „Reși”. Duma de stat, pag. 1—4. — 220—221, 225.
- 1906, nr. 102 din 17 (30) iunie. Supliment la nr. 102 al ziarului „Reși”. Duma de stat, pag. 1. — 220—221, 225.
- 1906, nr. 106 din 22 iunie (5 iulie), pag. 1, 2, 3. — 232, 235, 237, 238.

- 1906, nr. 108 din 24 iunie (7 iulie). Supliment la nr. 108 al ziarului „Reci“. Duma de stat, pag. 1—4. — 249—250, 251.
- 1906, nr. 108 din 24 iunie (7 iulie), pag. 2. — 253.
- 1906, nr. 110 din 27 iunie (10 iulie), pag. 1. — 264.
- 1906, nr. 111 din 28 iunie (11 iulie), pag. 1—2. — 265, 266, 279.
- 1906, nr. 113 din 30 iunie (13 iulie). Supliment la nr. 113 al ziarului „Reci“. Duma de stat, pag. 1—4. — 277—278.
- 1906, nr. 114 din 1 (14) iulie, pag. 1—2. — 282—283.
- 1906, nr. 115 din 2 (15) iulie, pag. 2. — 288—289.
- 1906, nr. 117 din 5 (18) iulie. Supliment la nr. 117 al ziarului „Reci“. Duma de stat, pag. 1. — 290—293, 295, 296, 298, 299.
- 1906, nr. 118 din 6 (19) iulie, pag. 1. — 299, 301.
- 1906, nr. 125 din 13 (26) iulie, pag. 1. — 306.
- 1906, nr. 130 din 19 iulie (1 august), pag. 1. — 346.
- 1906, nr. 136 din 12 (25) august, pag. 1. — 343.
- Reprezentanții poporului către popor.* [Iulie 1906]. [Manifest]. Fără indicarea locului de apariție, 1906, 1 pag. — 306, 353—354, 357—358, 374.
- Revista presei.* — „Mîsl“, Petersburg, 1906, nr. 12 din 2 (15) iulie, pag. 3. — 288.
- „*Revoluționnaia Rossiia*“ [Geneva], 1904, nr. 46 din 5 mai, pag. 1—3. — 392.
- [*Rezoluția adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. în completarea proiectului condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R.*]. — În : „Proveșele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 392. — 54.
- [*Rezoluția Biroului regional al P.M.S.D.R. din Regiunea centrală cu privire la aprecierea momentului politic*]. — „Proletarii“, [Vîborg], 1906, nr. 1 din 21 august, pag. 5—6, la rubrica : Viața de partid. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 354.

- [Rezoluția C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la relațiile dintre fracțiunea social-democrată și Grupul trudovic din Duma de stat]. — „Golos Truda”, Petersburg, 1906, nr. 3 din 23 iunie (6 iulie), pag. 3, la rubrica : Uniuni și partide. — 247.
- [Rezoluția Comitetului din Kaluga al P.M.S.D.R. cu privire la aprecierea momentului actual]. — „Proletarii”, [Vîborg], 1906, nr. 1 din 21 august, pag. 4, la rubrica : Viața de partid. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 355.
- [Rezoluția Comitetului din Kursk al P.M.S.D.R. cu privire la aprecierea momentului actual]. — „Proletarii”, [Vîborg], 1906, nr. 1 din 21 august, pag. 4, la rubrica : Viața de partid. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 355.
- [Rezoluția Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. cu privire la inoportunitatea formării de Societe de deputați ai muncitorilor. 21 iunie (4 iulie) 1906]. — „Eho”, Petersburg, 1906, nr. 5 din 27 iunie, pag. 2, la rubrica : Din viața partidelor politice. — 284, 285, 286.
- [Rezoluția Comitetului districtual Moscova al P.M.S.D.R. cu privire la aprecierea momentului actual]. — „Proletarii”, [Vîborg], 1906, nr. 1 din 21 august, pag. 4—5, la rubrica : Viața de partid. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 354.
- [Rezoluția Comitetului raional Vîborg al P.M.S.D.R. 28 mai (10 iunie) 1906]. — „Curierul”, Petersburg, 1906, nr. 13 din 31 mai (13 iunie), pag. 2—3, la rubrica : Uniuni și partide. — 190.
- [Rezoluția Conferinței reprezentanților organizațiilor social-democrate din gubernia Kostroma cu privire la momentul politic]. — „Proletarii”, [Vîborg], [1906], nr. 1 din 21 august, pag. 5, la rubrica : Viața de partid. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 354.
- [Rezoluția Conferinței Uniunii feroviarilor din Rusia. August 1906]. — „Proletarii”, [Vîborg], [1906], nr. 1 din 21 august, pag. 6. Sub titlul general : Uniunea feroviarilor din Rusia. Pe ziar ca loc de editare figurează Moscova. — 355.
- Rezoluția [cu privire la atitudinea față de Duma de stat], elaborată de Comitetul Central al P.M.S.D.R. — „Vpered”, Petersburg, 1906, nr. 2 din 27 mai, pag. 2. — 265.
- Rezoluția cu privire la tactica față de Duma de stat în momentul actual. [Foaie volantă]. Fără indicarea locului de apariție, tip. C.C. al P.M.S.D.R., [1906], 2 pag. (P.M.S.D.R.). — 263.

[Rezoluția cu privire la tactica în problema agrară, adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În: Hotărârile și rezoluțiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Foaie volantă], [Petersburg], tip. Comitetului Central [1906], pag. 1 (P.M.S.D.R.). Sub titlul: Programul agrar. — 22, 29, 31.

[Rezoluția fracțiunii social-democrate în problema aprovizionării]. — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 3 din 24 iunie, pag. 2, în articolul: Duma de stat. (Ședința din 23 iunie). — 250—251.

[Rezoluția menșevicilor, adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. în locul notei la punctul 1 din statut propuse de bolșevici]. — În: „Procese-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 400. — 56, 91.

Rezoluțiile adoptate la Congresul al V-lea al social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. — „Eho“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 25 iulie, pag. 3. — 254.

[Rikov, A. I.] În legătură cu sprijinirea unui guvern cadet. (Scrisoare către redacție). — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 1 iunie, pag. 2. Semnat: Aleksei Vlasov. — 190.

„Rossiia“, Petersburg. — 299.

— 1906, nr. 170 din 5 iulie, pag. 1—2. — 299—300, 301.

— 1906, nr. 171 din 6 iulie, pag. 1, 2. — 299, 301.

Rozanov, V. V. Din cauza copacilor nu vedem pădurea. — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1906, nr. 10 848 din 28 mai (10 iunie), pag. 3—4. — 176.

„Russkie Vedomosti“, Moscova, 1905, nr. 210 din 5 august, pag. 3. — 21.

— 1906, nr. 140 din 30 mai, pag. 4. — 176.

„Russkoe Bogatstvo“, Petersburg, 1906, nr. 7 din iulie, pag. 164—181. — 393, 394, 397, 401.

— 1906, nr. 8 din august, pag. 178—206. — 393, 394, 395—396, 397—398, 400, 401.

„Russkoe Gosudarstvo“, Petersburg. — 163.

— 1906, nr. 47 din 28 martie (10 aprilie), pag. 3. — 163.

Saltîkov-Șcedrin, M. E. Povestea unui oraș. — 291.

— Peștișorul preaînțelept. — 291.

— Scrisori către mătușica. — 13.

— Semnele timpului. — 164—165.

Sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluției democratice. [Proiect de rezoluție al bolșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 6. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții. Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 31, 33, 37.

Să le dăm crezare? (Prin telefon de la Moscova). — „Birjevitie Vedomosti“. Ediția de dimineață, Petersburg, 1906, nr. 9318 din 1 (14) iunie, pag. 2. — 191.

Sciziune în rândurile social-democraților. — „Reci“, Petersburg, 1906, nr. 88 din 1 (14) iunie, pag. 2. — 192.

Sciziunea din partidul social-democrat. — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 29 din 31 mai (13 iunie), pag. 4, la rubrica : Din ziarele de dimineață. — 190.

Scrisoare către organizațiile de partid. [Nr. 4]. 14 iulie 1906. [Foaie volantă]. [Petersburg, 1906]. 5 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat : C.C. al P.M.S.D.R. — 347, 348—353, 354, 355, 356, 358—359, 362.

Scrisoare către organizațiile de partid. Nr. 5. 29 iulie 1906 [Foaie volantă]. Fără indicarea locului de apariție, tip. C.C. al P.M.S.D.R. [1906]. 4 pag. Semnat : C.C. al P.M.S.D.R. — 347, 348, 354, 355, 356, 358—359.

Semnarea angajamentului solemn și deputații social-democrați. — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 20 din 8 (21) iunie, pag. 3, la rubrica : Uniuni și partide. — 208.

[Sergheev, F. A.] *Artamonov. [Amendament depus în cursul discutării proiectului de program agrar la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 137. — 30.

Sfaturi pentru muncitorii răsculați. [Apelul organizației de luptă a Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R.]. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor“ din Moscova, 1905, nr. 5 din 11 decembrie, pag. [2]. — 384—386.

- Sfinx. Un diplomat japonez despre situația internă din Rusia.* — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1906, nr. 10 848 din 28 mai (10 iunie), pag. 3. — 176.
- Simbirski, N. Duma și social-democrații.* — „Slovo“, Petersburg, 1906, nr. 429 din 1 (14) aprilie, pag. 6, la rubrica: Convorbiri politice. — 34—35.
- „Slovo“, Petersburg. — 34, 103, 126.
- 1906, nr. 429 din 1 (14) aprilie, pag. 6. — 34.
- 1906, nr. 467 din 19 mai (1 iunie), pag. 2. — 125, 126.
- 1906, nr. 499 din 28 iunie (14 iulie), pag. 3. — 267.
- [*Smirnov, E.] Grupul muncitoresc și Grupul trudovic din Duma de stat.* — „Nevskaia Gazeta“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 3 (16) mai, pag. 1. — 42, 85.
- „Opoziția națională“ și „extrema stângă“. — „Nevskaia Gazeta“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 8 (21) mai, pag. 2. Semnat E. S. — 44.
- Social-democrația și fracțiunea proletară din Duma de stat.* „Kolokol“, Poltava, 1906, nr. 85 din 6 mai, pag. 1. — 146, 147, 154—156.
- Statutul de organizare, [adoptat la Congresul al VII-lea al Bundului].* — În: Înștiințare cu privire la Congresul al VII-lea al Bundului, Geneva, tip. Bundului, septembrie, 1906, pag. 12—15. (Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia (Bundul)). — 391.
- Statutul de organizare, [adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În: „Procese-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 419—420. — 55—56, 128.
- Statutul partidului, [adoptat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.].* — În: Congresul al III-lea (ordinar) al partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul complet al proceselor-verbale. Editat de C.C., Geneva, tip. partidului, 1905, pag. XXVIII—XXIX. (P.M.S.D.R.). — 55, 89.
- „Strana“, Petersburg, 1906, nr. 68 din 10 (23) mai, pag. 1. — 103.
- 1906, nr. 94 din 9 (22) iunie, pag. 1. — 280.
- Struve, P. B. Coroana și Duma de stat.* — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 34 din 7 (20) iunie, pag. 1. — 206.

- *Cum să ne regăsim?* Răspuns autorului scrisorii „Cum să nu ne pierdem“? — „Osvobojdienie“, Paris, 1905, nr. 71 din 31 (18) mai, pag. 337—343. — 353.
- *Două comitete de grevă.* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1905, nr. 3 din 30 decembrie, pag. 223—228. — 352.
- *În treacăt.* Despre pasiunea mea condamnabilă pentru articolul 129. — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 23 din 24 mai (6 iunie), pag. 1. — 172—173.
- „*Kneaz Potemkin*“ și ce va mai urma? — „Osvobojdienie“, Paris, 1905, nr. 73 din 19 (6) iulie, pag. 371—372. Semnat : P. S. — 353.
- *Nerozie și nebunie.* — „Svoboda i Kultura“, Petersburg, 1906, nr. 7 din 18 mai, pag. 514—517. — 117—118, 158.
- *O dezmințire necesară.* — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 25 din 26 mai (8 iunie), pag. 2, la rubrica : Ultimele știri. Semnat : P. S. — 172—173.
- *O nouă fază de nebunie?* — „Svoboda i Kultura“, Petersburg, 1906, nr. 7 din 18 mai, pag. 455—458. — 158.
- *O ripostă necesară.* — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 12 din 11 (24) mai, pag. 1. — 103.
- *Prefață [la cartea lui S. I. Witte „Absolutismul și zemstvoele“].* — În : Witte, S. I. Absolutismul și zemstvoele. Memoriu confidențial al ministrului secretar la departamentul finanțelor S. I. Witte (1899). Cu o prefață și adnotări de R.N.S. Tipărit de „Zarea“, Stuttgart, Dietz, 1901, pag. V—XLIV. Semnat : R.N.S. — 44.
- *Prezidiul Dumei n-a fost primit de țară.* — „Duma“, Petersburg, 1906, nr. 9 din 7 (20) mai, pag. 1. — 89.
- *Revoluția.* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1905, nr. 1 din 15 decembrie, pag. 5—17. — 353.
- Suvorin, A. S. Mici epistole. DCLXVI.* — „Novoe Vreeme“, Petersburg, 1906, nr. 10 894 din 13 (26) iulie, pag. 2. — 306.
- [*Suvorov, S. A.] Borisov. [Proiect de program agrar].* — În : „Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906“, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 55—56. — 10, 27, 30.
- „*Svetoci*“, Moscova. — 240.
- „*Svoboda i Kultura*“, Petersburg, 1906, nr. 7 din 18 mai, pag. 455—458, 514—517. — 117—118, 158.

[*Șaumian, S. G.*] *Sürenin*. [Proiect de rezoluție în completarea proiectului condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R., prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : „Procese-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906”, Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 384—385. — 54.

Sedința [Dumei de stat] din 24 mai [1906]. — „*Reci*”, Petersburg, 1906, nr. 82 din 25 mai (7 iulie). Supliment la nr. 82 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—3. — 231, 290.

Sedința [Dumei de stat] din 26 mai [1906]. — „*Reci*”, Petersburg, 1906, nr. 84 din 27 mai (9 iunie). Supliment la nr. 84 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—2. — 177.

Sedința [Dumei de stat] din 2 iunie [1906]. — „*Reci*”, Petersburg, 1906, nr. 90 din 3 (16) iulie. Supliment la nr. 90 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—3. — 197, 198—199.

Sedința [Dumei de stat] din 9 iunie [1906]. — „*Reci*”, Petersburg, 1906, nr. 96 din 10 (23) iunie. Supliment la nr. 96 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—4. — 212—213, 220.

Sedința [Dumei de stat] din 12 iunie [1906]. — „*Reci*”, Petersburg, 1906, nr. 98 din 13 (26) iunie. Supliment la nr. 98 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—4. — 220, 232—233.

Sedința [Dumei de stat] din 23 iunie [1906]. — „*Reci*”, Petersburg, 1906, nr. 108 din 24 iunie (7 iulie). Supliment la nr. 108 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—4. — 249—250, 251.

Sedința [Dumei de stat] din 29 iunie [1906]. — „*Reci*”, Petersburg, 1906, nr. 113 din 30 iunie (13 iulie). Supliment la nr. 113 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—4. — 277—278.

Sedința [Dumei de stat] din 4 iulie [1906]. — „*Reci*”, 1906, nr. 117 din 5 (18) iulie. Supliment la nr. 117 al ziarului „*Reci*”. Duma de stat, pag. 1—3. — 290—293.

Telegrama lui Țirin, delegatul cetățenilor din Belostok — vezi Programul de la Belostok. (De la corespondentul nostru).

Tiflis, 11. — „*Volna*”, Petersburg, 1906, nr. 16 din 13 mai, pag. 2, la rubrica : *Telegrame ale agenției*. — 108.

„*Tovarișci*”, Petersburg. — 343.

— 1906, nr. 32 din 11 (24) august, pag. 1. — 340—341.

- 1906, nr. 35 din 15 (28) august, pag. 4. — 364.
- [Troîțki, A. G.] *Principiile teoriei muncii*. Memoriei lui N. K. Mihailovski și P. L. Lavrov. Petersburg, 1906. 124 pag. Înaintea titlului figurează numele autorului : E. Tag—in. — 393.
- Trubețkoi, S. N. [Cvîntare rostită la audiența acordată de țar delegației zemstvelor. 6 (19) iunie 1905]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 121 din 8 (21) iunie, pag. 1. — 160.
- Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la regulamentul provizoriu al alegerilor pentru Consiliul de stat și Duma de stat. 8 (21) martie 1906].* — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 57 din 11 (24) martie, pag. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — 273.
- Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la modificările și completările la regulamentul alegerilor pentru Duma de stat. 11 (24) decembrie 1905].* — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — 141, 338.
- Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la vânzarea pămînturilor statului].* 27 august (9 septembrie) 1906. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 194 din 29 august (11 septembrie), pag. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — 382.
- Un nou guvern.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 477 din 21 iunie (4 iulie), pag. 4. — 226.
- „*Uzanțele parlamentare*“. — „Curierul“, Petersburg, 1906, nr. 4 din 20 mai (12 iunie), pag. 1, la rubrica : Cronica vieții politice. — 133.
- Vești din armată.* Fortăreața Osovet. — „Dvadțatfi Vek“, Petersburg, 1906, nr. 86 din 24 iunie (7 iulie), pag. 4. — 280—281.
- Vinogradov, P. G. Scrisori politice.* — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1905, nr. 210 din 5 august, pag. 3. — 21.
- Vlasov* — vezi Rîkov, A. I.
- Vodovozov, V. V. Partidul înnoirii pașnice.* — „Tovarișci“, Petersburg, 1906, nr. 32 din 11 (24) august, pag. 1. — 340—341.
- „*Volkszeitung*“, Vilno. — 211.
- 1906, nr. 84 din 8 (21) iunie. — 211.

„*Volna*“, Petersburg. — 66, 130, 131, 158.

— 1906, nr. 10 din 6 mai, pag. 1. — 105, 131.

— 1906, nr. 12 din 9 mai, pag. 3. — 37—38, 40, 42, 85, 86, 87, 108, 140, 150—151, 275.

— 1906, nr. 13 din 10 mai, pag. 1. — 95, 159.

— 1906, nr. 14 din 11 mai, pag. 2. — 105, 132, 227.

— 1906, nr. 16 din 13 mai, pag. 2. — 108.

— 1906, nr. 17 din 14 mai, pag. 1. — 220.

— 1906, nr. 18 din 16 mai, pag. 1. — 130.

— 1906, nr. 19 din 17 mai, pag. 1. — 130.

— 1906, nr. 21 din 19 mai, pag. 1, 3. — 119, 125, 143.

— 1906, nr. 22 din 20 mai, pag. 1. — 132.

— 1906, nr. 23 din 21 mai, pag. 1. — 164.

— 1906, nr. 25 din 24 mai, pag. 1. — 307.

[Vorovski, V. V.] *Jocul de-a parlamentul*. — „*Volna*“, Petersburg, 1906, nr. 18 din 16 mai, pag. 1. Semnat : P. Or. — 130.

„*Vpered*“, Geneva. — 19, 149.

— 1905, nr. 3 din 24 (11) ianuarie, pag. 2. — 392.

„*Vpered*“, Petersburg, 1906, nr. 1 din 26 mai, pag. 3—4. — 339.

— 1906, nr. 2 din 27 mai, pag. 2—3. — 169—170, 186—187, 188—189, 263.

— 1906, nr. 3 din 28 mai, pag. 1. — 176.

— 1906, nr. 4 din 30 mai, pag. 2. — 176.

— 1906, nr. 6 din 1 iunie, pag. 2—3. — 170, 190.

— 1906, nr. 9 din 4 iunie, pag. 1. — 211.

— 1906, nr. 10 din 6 iunie, pag. 3. — 286.

— 1906, nr. 14 din 10 iunie, pag. 1. — 214.

— 1906, nr. 17 din 14 iunie, pag. 1. — 214.

- Witte, S. I. *Autocrația și zemstvoele*. Memoriu confidențial al ministrului secretar de stat la departamentul finanțelor S. I. Witte (1899). Cu o prefață și adnotări de R.N.S. Tipărit de „Zarea“, Stuttgart, Dietz, 1901. XLIV, 212 pag. — 44.
- Zvonuri — „Rece“, Petersburg, 1906, nr. 85 din 28 mai (10 iunie), pag. 2. — 176.
-
- An die Parteigenossen! — „Vorwärts“, Berlin, 1905, Nr. 249, 24. Oktober, S. [4]. — 56.
- La Douma contre le ministère. — „Le Temps“, Paris, 1906, Nr. 16 412, 28 mai, p. 1. — 174.
- Duma und „Kadetten“. Russische Briefe. — „Vorwärts“, Berlin, 1906, Nr. 124, 31. Mai, S. 1; Nr. 125, 1. Juni, S. 1. — 180—184.
- Hegel, G. W. F. *Grundlinien der Philosophie des Rechts*. Berlin, 1821. XXVI, 355 S. — 32.
- Vorrede [zum Buch von G. W. F. Hegel „Grundlinien der Philosophie des Rechts“]. — In: Hegel, G. W. F. *Grundlinien der Philosophie des Rechts*. Berlin, 1821, S. III—XXIV. — 32.
- Internationale Regeln der sozialistischen Taktik. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam, 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchhandlung „Vorwärts“, 1904, S. 31—32. — 56—58, 151.
- Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchhandlung „Vorwärts“, 1904. 78 S. — 56—58, 151.
- Kautsky, K. *Die Aussichten der russischen Revolution*. — „Vorwärts“, Berlin, 1906, Nr. 23, 28. Januar, S. 1. Unterschrift: K. K. — 370, 371.
- Lassalle, F. *Über Verfassungswesen*. Ein Vortrag, gehalten [am 16. April 1862], in einem Berliner Bürger-Bezirks-Verein von Ferdinand Lassalle, Berlin, Jausen, 1862. 32 S. — 206.
- Liebnecht, W. *Über die politische Stellung der Sozialdemokratie insbesondere mit Bezug auf den Reichstag*. Ein Vortrag, gehalten in einer öffentlichen Versammlung des demokratischen Arbeitervereins zu Berlin am 31. Mai 1869. 3-te unveränd. Aufl. Mit einem Vorwort und einem tragikomischen Nachspiel. Leipzig, Genossenschaftsbuchdruckerei, 1874. 24 S. — 275.

„Le Temps“, Paris. — 174.

— 1906, Nr. 16 412, 28 mai, p. 1. — 174.

„Vorwärts“, Berlin. — 56, 180, 181, 183—184.

— 1905, Nr. 249, 24. Oktober, S. [4]. — 56.

— 1906, Nr. 23, 28. Januar, S. 1. — 370, 371.

— 1906, Nr. 124, 31. Mai, S. 1 ; Nr. 125, 1. Juni, S. 1. — 180—184.

„Der Wahre Jacob“, Stuttgart, 1905, Nr. 497, 8. August, S. 4 775. — 379.

INDICE DE NUME

A

A. L—i — vezi Lunacearski, A. V.

Akimov (Mahnoveț)*, V. P. (1872—1921) — social-democrat, reprezentant de seamă al „economismului“, unul dintre cei mai inveterați oportuniști. Pe la mijlocul ultimului deceniu al secolului trecut a aderat la grupul narodovoliștilor din Petersburg; în 1897 a fost arestat, iar în aprilie 1898 a fost deportat în gubernia Ienisei. În septembrie 1898 a fugit în străinătate, unde a devenit unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“; a luat poziție împotriva grupului „Eliberarea muncii“, iar apoi și împotriva „Iskrei“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a participat ca delegat din partea „Uniunii“, s-a situat pe o poziție antiiskristă; după congres a fost unul dintre reprezentanții aripii de extremă dreaptă a menșevismului. În perioada revoluției din 1905—1907 a susținut ideea lichidatoristă a creării unei organizații muncitorești fără partid, în cadrul căreia social-democrația n-ar fi fost decât unul dintre curentele ideologice. A participat, cu drept de vot consultativ, la lucrările Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R., unde a apărat tactica oportunistă a menșevicilor și a susținut ideea unei alianțe cu cadeții. În anii reacțiunii s-a retras din rîndurile social-democrației. — 4, 24, 45, 46, 153.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menșevismului. În anii 1870—1880 a fost narodnic, iar după scindarea organizației „Zemlea i volea“ a aderat la grupul „Cernii peredel“; în 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii“. Începînd din 1900 a fost membru al redacției ziarului „Iskra“ și al revistei „Zarea“. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ din partea redacției ziarului „Iskra“; iskrist din minoritate. După congres s-a manifestat ca menșevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui larg „congres muncitoresc“, pe care el îl opunea partidului proletariatului. În anii reacțiunii a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor și a făcut parte din redacția gazetei „Golos Soțial-Demokrata“, organ al menșevicilor lichidatori; în 1912 a participat la Blocul antipartinic din august. În anii primului război

* În paranteze sînt scrise cu litere cursive adevăratele nume de familie.

mondial s-a situat pe poziții centriste; a luat parte la Conferințele de la Zimmerwald și Kienthal, unde a aderat la aripa de dreapta. După revoluția din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd și a sprijinit Guvernul provizoriu burhez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în emigrație a făcut propagandă pentru intervenția armată împotriva Rusiei Sovietice. — 4, 24, 38, 39, 40, 46, 63, 364.

Aladin, A. F. (n. 1873) — unul dintre liderii trudovicilor. Încă de pe când era student la Universitatea din Kazan a luat parte la activitatea cercurilor ilegale. Pe la jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut a fost arestat și exmatriculat din universitate; după o detențiune de 9 luni a emigrat în străinătate, unde a stat 9 ani. Reîntors în Rusia, a fost ales deputat în Duma I de stat din partea curiei țărănești din gubernia Simbirsk; a intrat în Grupul trudovic din Dumă. Aflându-se la Conferința interparlamentară de la Londra, a aflat de dizolvarea Dumei. A rămas în străinătate până în 1917; când s-a întors în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a militat activ de partea contrarevoluției, iar apoi a emigrat în străinătate. — 115, 126, 220, 232.

Alexandru al III-lea (Romanov) (1845—1894) — împărat al Rusiei (1881—1894). — 13.

Andreev, L. N. (1871—1919) — cunoscut scriitor rus. În prima perioadă a creației sale (1898—1906) era apropiat de literatura progresistă; multe dintre nuvelele și piesele lui de teatru au fost scrise în spiritul tradițiilor clasice ale realismului critic rus. În lucrările sale din acea perioadă, el își exprima simpatia față de lupta maselor populare împotriva absolutismului. Dar încă de pe atunci a început să se facă simțită lipsa de orientare a scriitorului în problemele politice, precum și pesimismul și scepticismul său tot mai pronunțat. Aceste stări de spirit decadente ale scriitorului s-au manifestat din plin în perioada 1907—1910, când, reflectând destrămarea și descompunerea claselor dominante din Rusia, a început să propage concepții social-filozofice reactionare. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții șoviniste; a făcut parte din redacția ziarului reactionar „Russkaia Volea”. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; a emigrat în străinătate. — 385.

B

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanți ai social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a. De profesie strungar. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii”); a fost ales în repetate rânduri deputat în Reichstag; a luptat pentru

calea democratică de unificare a Germaniei, a demască caracterul reacționar al politicii interne și externe a guvernului kaiserului. În timpul războiului franco-prusian s-a situat pe o poziție internaționalistă; a sprijinit Comuna din Paris. În ultimul deceniu al secolului trecut și la începutul primului deceniu al acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din rândurile social-democrației germane. Cuvântările rostite de el împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc“ (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 290). Publicist talentat și excelent orator, Bebel a exercitat o puternică influență asupra dezvoltării mișcării muncitorești germane și europene. În ultima perioadă a activității sale a comis o serie de greșeli cu caracter centrist (lupta insuficientă împotriva oportuniștilor, supraaprecierea formelor parlamentare de luptă etc.). — 180.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și a Internaționalei a II-a; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democratică începând de la jumătatea deceniului al 8-lea al secolului trecut; s-a aflat sub influența lui Dühring. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor responsabil al ziarului „Der Sozialdemokrat“, organ central ilegal al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit“, sub titlul „Problemele socialismului“, o serie de articole, care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației“ (1899), în care a procedat în mod deschis la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. Bernstein nega teoria marxistă a luptei de clasă, teoria inevitabilității prăbușirii capitalismului, teoria revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului. „Cît privește revoluția proletariatului, oportunistul s-a dezvățat pînă să se și gîndească la așa ceva“, scria V. I. Lenin referindu-se la Bernstein (Opere, vol. 25, E.S.P.L.P. 1956, pag. 425). Bernstein afirma că mișcarea muncitorească nu are altă sarcină decît aceea de a lupta pentru reforme menite „să îmbunătățească“ situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă: „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic“. Concepțiile teoretice ale lui Bernstein și ale adepților săi, precum și activitatea lor oportunistă practică au dus la trădarea directă a intereselor clasei muncitoare și, ca urmare, la falimentul Internaționalei a II-a în primul război mondial. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să lupte împotriva marxismului, sprijinind politica burgheziei imperialiste și ridicîndu-se împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie și a Statului sovietic. — 34, 150, 155, 157, 158, 159, 351.

Bersenev — vezi Dan, F. I.

Bismarck, Otto Eduard Leopold (1815—1898) — om de stat și diplomat al Prusiei și al Germaniei, primul cancelar al Imperiului german, supranumit „cancelarul de fier“. În 1862 a fost numit prim-

ministru și ministru de externe al Prusiei. Scopul principal pe care l-a urmărit a fost unirea „prin foc și sabie” a micilor state germane izolate și crearea unui Imperiu german unic sub hegemonia Prusiei iuncherilor. În ianuarie 1871 Bismarck a fost numit cancelar al Imperiului german. Din 1871 până în 1890 a condus întreaga politică internă și externă a Germaniei, căreia i-a imprimat o orientare corespunzătoare intereselor iuncherilor moșieri, străduindu-se totodată să asigure alianța dintre iuncheri și marea burghezie. Nereușind să înăbușe mișcarea muncitorească cu ajutorul legii excepționale împotriva socialiştilor, introdusă de el în 1878, Bismarck a venit cu un program demagogic de legislație socială, făcând să se voteze o serie de legi care prevedeau instituirea asigurărilor obligatorii pentru unele categorii de muncitori. Cu toate acestea, încercarea lui de a destrăma mișcarea muncitorească prin pomeni mizere n-a dus la nici un rezultat. În martie 1890 și-a dat demisia. — 112—113, 260, 262.

Blank, R. M. (n. 1866) — publicist rus, de profesiune chimist. Până în 1905 a trăit în străinătate, colaborând la revista „Osvojojenie”. Reîntors în Rusia, a intrat în redacția ziarului „Nașa Jizn” și a devenit de fapt redactorul-șef al ziarului; a colaborat la ziarul cadet de stînga „Tovarișci”. În anii 1909—1912 a participat activ la editarea revistei „Zaprosî Jizni”, publicație a cadeților, socialiștilor-populiști și a meșteșugurilor-lichidatori. În lucrările sale a denaturat teoria marxistă a luptei de clasă și a dictaturii proletarietului. Caracterizîndu-l pe Blank drept cel mai tipic exponent al politicii cadete, V. I. Lenin a demascat într-o serie de articole esența contrarevoluționară a concepțiilor acestuia. — 24.

Blum, O. V. — *vezi* Rahmetov, N.

Boris Nikolaevici — *vezi* Soloveicik, B. I.

Borisov — *vezi* Suvorov, S. A.

Bourbonii — dinastie regală din Franța (1589—1792, 1814—1815 și 1815—1830). — 14.

Bulghin, A. C. (1851—1919) — om de stat al Rusiei țariste, mare moșier. Până în 1900 a fost judecător de instrucție, apoi guvernator într-un șir de gubernii. În anii 1900—1904 a deținut funcția de viceguvernator general al Moscovei; a sprijinit în mod asiduu activitatea ohranei zubatoviste. La 20 ianuarie 1905 a fost numit ministru de interne. Începînd din luna februarie a aceluiași an, din porunca țarului, a condus lucrările de elaborare a proiectului de lege cu privire la convocarea unei Dume de stat consultative, cu scopul de a stăvili creșterea avîntului revoluționar în țară. Dar această Dumă n-a mai fost convocată, fiind măturată de revoluție. După apariția manifestului țarului din 17 octombrie 1905, Bulghin a fost demis, menținîndu-și numai calitatea de membru în Consiliul de stat; de fapt el a dispărut de pe arena politică. — 343.

C

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — lider menșevic, lichidator dintre cei mai inveterați. A participat la Congresele al IV-lea și al V-lea ale P.M.S.D.R. Colaborator la publicațiile lichidatoriste și unul dintre autorii „Scrisorii deschise” a celor 16 menșevici, care urmăreau lichidarea partidului (1910). După conferința „din august” 1912 a fost membru al centrului de conducere menșevic (C.O.). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții socialșoviniște. În 1917 a fost redactor la „Rabocoeia Gazeta”, organul central al menșevicilor, și membru în C.C. al menșevicilor. Față de Puterea sovietică a avut o atitudine ostilă. — 48.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii și teoreticienii partidului eserilor. În anii 1902—1905 a fost redactorul ziarului eserilor, „Revoluționaia Rossiia”. A publicat o serie de articole îndreptate împotriva marxismului, în care încerca să demonstreze că teoria lui Marx nu poate fi aplicată la agricultură.

După revoluția din februarie 1917 a fost ministru al agriculturii în Guvernul provizoriu și organizatorul unor crunte represiuni împotriva țăranilor care trecuseră la ocuparea pământurilor moșierești. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat în străinătate, unde a continuat să desfășoare activitate antisovietică.

În lucrările teoretice ale lui Cernov, idealismul subiectiv și eclecticismul se îmbină cu revizionismul și cu ideile utopice ale narodnicilor. El a încercat să opună socialismului științific un „socialism constructiv”, cu caracter reformist burghez. — 393.

Clemenceau, George-Benjamin (1841—1929) — bărbat de stat fruntaș al vieții politice din Franța; în decurs de mulți ani a fost lider al partidului radical. La începutul activității sale politice a fost republican de stînga, ostil imperiului lui Napoleon al III-lea. În timpul Comunei din Paris din 1871, fiind primar al unuia dintre arondismentele Parisului, a militat pentru împăcarea proletariatului cu burghezia. În anii care au urmat a deținut funcții municipale, a fost ales președinte al consiliului municipal al Parisului, iar în 1876 — membru al Camerei deputaților din Franța. Începînd din deceniul al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre conducătorii radicalilor. În 1902 a fost ales în Senat, iar între 1906 și 1909 a fost șeful guvernului francez. Apărînd interesele marelui capital, a aplicat o politică de crunte represiuni față de clasa muncitoare. V. I. Lenin scria că „radicalul Clemenceau, care conduce Franța în numele capitaliștilor, se străduiește de zor să spulbere ultimele rămășițe ale iluziilor burghezo-republicane din rîndurile proletariatului. În timpul lui Clemenceau, masacrarea muncitorilor de către armată, care acționează din ordinul guvernului «radical», a devenit un fenomen aproape

mai frecvent decât înainte* (Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 174). În ajunul primului război mondial a rupt cu partidul radical. În timpul războiului s-a manifestat ca un șovinist inveterat. Din noiembrie 1917 Clemenceau a devenit din nou șef al guvernului francez, instaurând în țară un regim de dictatură militară. El a fost unul dintre organizatorii și inspiratorii intervenției armate împotriva Rusiei Sovietice; a sprijinit contrarevoluția rusă, s-a străduit să înfăptuiască „încercuirea economică” și să sugrume Republica sovietică. În 1919, la Conferința de pace de la Paris, a apărut interesele imperialiștilor francezi, fără să-și ajungă întru totul scopurile. Fiind înfrânt la alegerile prezidențiale din 1920, s-a retras din activitatea politică.

— 351.

D

Dan, F. I. (Gurvici, F. I., Bersenev) (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor, de profesiune medic. A început să ia parte la mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut; a fost membru al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. A fost arestat în nenumărate rânduri și deportat. În septembrie 1903 a fugit în străinătate, unde a aderat la menșevici. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea și la o serie de conferințe ale P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a condus în străinătate grupul lichidatorilor și a fost redactor al gazetei „Golos Soțial-Demokrata”. În timpul primului război mondial a fost adept fervent al defensismului; după revoluția din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd și a făcut parte din Prezidiul C.E.C. al primei legislaturi; a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat poziție împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat peste hotare ca dușman neîmpăcat al Statului sovietic. — 8, 10, 55, 337.

Danielson, N. F. (Nikolai—on) (1844—1918) — publicist rus, autor de lucrări cu caracter economic, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din ultimele două decenii ale secolului trecut. În deceniul al 7-lea și al 8-lea a avut legături cu cercurile tinerilor raznocinți revoluționari. El a terminat prima traducere în limba rusă a „Capitalului” lui K. Marx, care fusese începută de G. A. Lopatin. În legătură cu aceasta, el a purtat corespondență cu K. Marx și cu F. Engels, în cadrul căreia a atins și unele probleme privind dezvoltarea economică a Rusiei. Totuși, el n-a înțeles esența marxismului, și mai târziu a luat poziție împotriva lui. În 1893 a publicat cartea „Studii asupra economiei noastre sociale de după reformă”, care, împreună cu lucrările lui V. P. Voronțov, a servit drept fundamentare teoretică a narodnicismului liberal. Într-o serie de lucrări ale sale, V. I. Lenin a făcut o critică acerbă a concepțiilor lui Danielson. — 394.

Demian — vezi Teodorovici, I. A.

Dolgorukov, Piotr Dm. (1866—1945) — prinț, mare moșier, militant al zemstvelor, cadet. A fost președinte al Consiliului zemstvei județene din Sudjansk. A participat la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. Unul dintre organizatorii partidului cadet și membru al C.C. al acestui partid. A fost deputat și vicepreședinte al Dumei I de stat. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 116, 133.

Dubasov, F. V. (1845—1912) — general-adjutant, amiral, una dintre căpeteniile reacțiunii țariste, călău sîngeros al revoluției ruse din anii 1905—1907. În 1905 a condus acțiunea de înăbușire a mișcării agrare din guberniile Cernigov, Poltava și Kursk. Începînd din noiembrie 1905 a fost guvernatorul general al Moscovei; a condus acțiunea de reprimare a insurecției armate din decembrie de la Moscova. Începînd din 1906 a fost membru al Consiliului de stat, iar din 1907 — membru al Consiliului de stat al apărării. — 13, 23, 26, 62, 366, 368, 369.

Durnovo, P. N. (1844—1915) — unul dintre cei mai reacționari oameni de stat din Rusia țaristă. În anii 1884—1893 a fost director al departamentului poliției; în anii 1900—1905 a fost ministru-adjunct la interne. Fiind numit, în octombrie 1905, ministru de interne, a luat măsuri hotărîte pentru înfrîngerea primei revoluții ruse și a îndemnat organizațiile sutelor negre la pogromuri. Începînd din 1906 a fost membru al Consiliului de stat. — 103, 174, 232, 266, 382.

E

Ejimenko, A. I. (1848—1919) — istoric de orientare narodnicistă, profesor; cunoscută cercetătoare a istoriei Ucrainei. Pînă la începutul deceniului al 8-lea al secolului trecut a fost învățătoare la Holmogorî, gubernia Arhanghelsk, apoi s-a mutat la Harkov. Din 1907 — profesoară la Institutul superior pentru fete (Bestujev). A colaborat la „Znanie“, revistă de popularizare a științei, la revista „Delo“ și la alte publicații periodice. Lucrările sale se bazează pe un bogat material faptic. Autoarea lucrărilor: „Rusia de sud“, vol. I—II (1905), „Istoria poporului ucrainean“ (1906) și altele. — 14.

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels“ în Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediția a doua, pag. 1—14). — 370.

Ermanski (Kogan), O. A. (1866—1941) — social-democrat, menșevic. A intrat în mișcarea revoluționară la sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut. În 1905 a activat în organizația din Petersburg, apoi în Comitetul din Odesa al P.M.S.D.R. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat din partea organizației din Odesa. În anii reacțiunii a fost lichidator; a colaborat

activ la presa menșevică și a participat la activitatea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost centrîst. În 1917 a fost menșevic-internaționalist. În 1918 a fost membru al Comitetului Central al menșevicilor și unul dintre redactorii organului lor central — revista „Rabocii Internațional”. În 1921 a ieșit din partidul menșevicilor ; a activat pe tărîm științific la Moscova. — 45.

Ermolov, A. S. (1846—1917) — funcționar superior al guvernului țarist. În 1893 — secretar general la ministerul domeniilor statului, din 1894 pînă în 1905 — ministru al agriculturii și al domeniilor statului, apoi membru al Consiliului de stat. În anii 1886—1888 a fost vicepreședinte al Societății economice. A scris în legătură cu problemele agriculturii o serie de lucrări, în care s-a manifestat ca exponent al intereselor moșierilor iobăgiști. În 1892 a publicat cartea „Seceta și foametea”, în care a încercat să justifice acțiunile guvernului țarist față de țărani înfometaji. — 226, 235, 237, 238.

Eșcin, E. M. (n. 1865) — avocat și publicist, cadet. Din 1890 a colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti”, conducînd între 1894 și 1896 rubrica cronicii vieții de provincie a acestui ziar. În 1906 a colaborat la ziarul „Reci”. — 235.

F

Fedorovski, V. K. (n. 1871) — președintele Consiliului de zemstvă din județul Egorievsk în anii 1905 și 1906, deputat în Duma I de stat din partea guberniei Reazan ; membru al partidului „reformelor democratice”. — 220.

Ferri, Enrico (1856—1929) — unul dintre liderii Partidului socialist italian, ideologul așa-numiților „integraliști” (centriști), care, deși uneori au luat atitudine împotriva reformiștilor fățiși, în problemele de bază ale luptei de clasă se situau totuși pe poziții reformiste, oportuniste. În 1898, iar apoi din 1904 și pînă în 1908 a redactat ziarul „Avanti!”, organul central al partidului socialist. În timpul primului război mondial s-a pronunțat pentru intrarea socialiștilor în guvernul burghez. Mai tîrziu a devenit un susținător al fascismului în Italia. — 158.

G

Galețki, I. V. (n. 1874) — cadet de stînga, apoi socialist-revoluționar. Pentru că făcea parte din cercul narodovolist de la Petersburg, în 1896 a fost deportat pe termen de trei ani în gubernia Arhanghelsk, unde i s-a fixat domiciliu forțat. După ispășirea pedepsei a practicat un timp avocatura la Penza, iar apoi s-a reîntors la Arhanghelsk, unde a practicat de asemenea avocatura și a fost pre-

ședintele comitetului gubernial al partidului cadet. A fost deputat în Duma I de stat din partea guberniei Arhanghelsk. În 1906 a ieșit din partidul cadet și a aderat la trudovici, iar mai târziu la socialiștii-revoluționari. Până în 1907 a editat la Arhanghelsk cotidianul „Severnii Listok”. — 251.

Ghelfand, A. L. — vezi Parvus.

Gherțenstein, M. I. (1859—1906) — economist burghez, profesor la Institutul agronomic din Moscova; unul dintre liderii partidului cadet și teoreticianul acestui partid în problema agrară. Deputat în Duma I de stat. A fost ucis de ultrareacționari în Finlanda după dizolvarea Dumei I de stat. — 226, 240.

Ghessen, I. V. (1866—1943) — publicist burghez rus. Unul dintre fondatorii și liderii partidului cadet, membru al C.C. al acestui partid. A condus, împreună cu Miliukov, organele de presă ale partidului cadet: „Narodnaia Svoboda” (decembrie 1906), și apoi „Reci”. Membru al Dumei a II-a de stat, președinte al comisiei ei juridice. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost un dușman al Puterii sovietice; în perioada intervenției militare străine și a războiului civil l-a ajutat în mod activ pe Iudenici; mai târziu a devenit emigrant alb. În activitatea sa publicistică s-a remarcat prin ca-lomniile sale veninoase împotriva bolșevicilor. — 20.

Gofștetter, I. A. (n. 1863) — reprezentant al narodnicismului liberal; se considera adept al lui V. P. Voronțov. Învinuind pe marxiști că tind „să introducă” capitalismul și „să grăbească deposedarea de pământ și ruina micilor proprietari”, Gofștetter nădăjduia că guvernul țarist va duce o politică înțeleaptă, care, după părerea lui, printr-un sistem just de impozite și de credite, trebuia să contribuie la dezvoltarea micii proprietăți pe seama celei mari. Gofștetter și-a expus concepțiile în broșura „Doctrinarii capitalismului” (1895), îndreptată împotriva cărții lui P. B. Struve „Note critice cu privire la problema dezvoltării economice a Rusiei”. — 126.

Gomarteli, I. G. (1875—1938) — social-democrat, menșevic, de profesiune medic. A fost membru al Comitetului din Kutais al P.M.S.D.R. În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat din partea guberniei Kutais. După dizolvarea Dumei a semnat Apelul de la Viborg, pentru care fapt a fost condamnat la 3 luni închisoare. După executarea pedepsei nu a mai participat intens la activitatea organizației social-democrate. După Revoluția Socialistă din Octombrie a colaborat cu guvernul menșevic din Gruzia. În 1919 a candidat din partea menșevicilor în alegerile pentru Consiliul municipal din Tiflis. În 1921 s-a depărtat de menșevici; a practicat medicina și a dus activitate publicistică. — 220.

Goremîkin, I. L. (1839—1917) — om de stat al Rusiei țariste, unul dintre reprezentanții tipici ai burocrăției reacționare; monarhist

inveterat. În anii 1895—1899, ca ministru al afacerilor interne, a dus o politică reacționară îndreptată spre atenuarea și lichidarea reformelor din deceniile al 7-lea și al 8-lea; a reprimat cu cruzime mișcarea muncitorească. Din aprilie pînă în august 1906 și din ianuarie 1914 pînă în ianuarie 1916 a fost președinte al Consiliului de miniștri. — 95, 106, 112, 113, 118, 174, 175, 176, 191, 226, 227, 229, 231, 290.

Gredescul, N. A. (n. 1864) — jurist și publicist, profesor universitar, cadet. În 1905 a participat la editarea ziarului „Mir“, care în luna decembrie a aceluiași an a fost suspendat pentru publicarea unor articole cu caracter „antiguvernamental“, iar Gredescul a fost arestat și deportat în 1906, în gubernia Arhanghelsk. În timp ce se afla în deportare a fost ales, în lipsă, membru al Dumei I de stat; după ce s-a întors la Petersburg, a fost ales vicepreședinte al Dumei. După dizolvarea Dumei I de stat a semnat Apelul de la Viborg, fapt pentru care a fost arestat. A colaborat la o serie de ziare liberale. În 1916 a părăsit partidul cadeților. După revoluția din februarie 1917 a participat la editarea ziarului burghez „Russkaia Volea“, care desfășura agitație împotriva partidului bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a evoluat spre stînga. Și-a expus concepțiile într-o lucrare intitulată „Rusia înainte și astăzi“ (1926). A fost profesor la o serie de instituții de învățămînt superior din Leningrad. — 136, 265.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist rus, organizator și lider al partidului octombriștilor. În perioada revoluției din 1905—1907 a luptat cu înverșunare împotriva mișcării revoluționare, solidarizîndu-se cu politica de crunte represiiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare și a țărănimii. În anii reacțiunii a fost președinte al Comisiei apărării statului și președinte al Dumei a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost președinte al Comitetului central industrial-militar și membru al Consiliului extraordinar al apărării. După revoluția din februarie 1917 a fost ministru de război și de marină în primul Guvern provizoriu. Partizan al continuării războiului „pînă la victoria finală“. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov; a fost arestat pe front, dar a fost eliberat de Guvernul provizoriu. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; emigrant alb. — 382.

Gurko, V. I. (1863—1927) — om de stat din Rusia țaristă, reacționar. În 1902 a fost numit șef al secției zemstvelor din ministerul de interne, iar în 1906 ministru-adjunct la interne. În Duma I de stat a militat împotriva proiectelor de lege agrară, apărînd interesele moșierilor iobăgiști. A jucat un rol important în guvernul Goremîkin, pe care V. I. Lenin l-a numit guvernul Gurko-Goremîkin cu „un program nobiliar-burghez“. Acuzat de complicitate la fraude și de lapidări, în urma hotărîrii Senatului a fost demis din funcție. În 1912 a fost ales membru în Consiliul de stat. Față de Revoluția So-

cialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; a luptat împotriva Puterii sovietice în sudul Rusiei, apoi a emigrat. — 232, 233, 401.

Gurvici, F. I. — vezi Dan, F. I.

H

Hegel, Georg Wilhelm Friederich (1770—1831) — mare filozof german, idealist obiectiv, ideolog al burgheziei germane. Filozofia lui Hegel reprezintă punctul culminant al idealismului german de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă și multilaterală a dialecticii idealiste, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului dialectic. Potrivit doctrinei lui Hegel, întreaga lume naturală, istorică și spirituală se află în neconținută mișcare, schimbare, transformare și dezvoltare ; el considera însă că lumea obiectivă, realitatea, este un produs al „spiritului absolut“, al „ideii absolute“. V. I. Lenin a calificat „ideea absolută“ drept o născocire teologică a idealistului Hegel. Ceea ce caracterizează filozofia lui Hegel este contradicția profundă dintre metoda sa dialectică și sistemul său conservator, metafizic, care în fond implica încetarea dezvoltării. Prin concepțiile sale social-politice, Hegel era reacționar.

K. Marx, F. Engels și V. I. Lenin, prelucrând în mod critic metoda dialectică a lui Hegel, au creat dialectica materialistă, care reflectă legile cele mai generale ale dezvoltării lumii obiective și ale gândirii omenești.

Principalele opere ale lui Hegel sînt : „Fenomenologia spiritului“ (1806), „Știința logicii“ (1812—1816), „Enciclopedia științelor filozofice“ (1817), „Filozofia dreptului“ (1821). Opere postume : „Prelegeri de istoria filozofiei“ (1833—1836) și „Prelegeri de estetică, sau filozofia artei“ (1836—1838). — 32.

Heiden, P. A. (1840—1907) — conte, mare moșier, militant al zemstvelor, octombrist. Din 1895 — mareșal al nobilimii dintr-un județ al guberniei Pskov. În 1904—1905 a participat activ la mișcarea zemstvelor. Sub paravanul liberalismului a căutat să unească burghezia și moșierimea în lupta împotriva mișcării revoluționare în creștere. După apariția manifestului țarului din 17 octombrie 1905 a trecut fățiș în lagărul contrarevoluției. În Duma I de stat a condus grupul deputaților de dreapta. Lenin l-a calificat drept „moșier contrarevoluționar tipic“, care apăra cu dibăcie interesele generale ale clasei sale (vezi articolul lui Lenin „În amintirea contelui Heiden“ — Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 37—44). — 88, 141, 165, 226, 237, 238, 252.

Hijneakov, V. V. (1871—1949) — om politic burghez, liberal, membru al partidului mic-burghez al „socialiștilor populiști“ (enesii). În anii 1903—1905 a fost unul dintre fondatorii și membrii „Uniu-

nii eliberării”, organizație burghezo-liberală. În perioada primei revoluții ruse a aderat la așa-zisul grup „fără partid” al intelectualilor menșevici de nuanță cadetă și a colaborat la ziarul lor „Nașa Jizn” și la săptăminalul lor „Bez Zaglaviiia”. Din 1903 pînă în 1910 a fost secretar al Societății economice. În 1917 a fost adjunct al ministrului de interne în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul cooperăției sovietice și s-a îndeletnicit cu activitatea literară. — 192.

Homeakov, N. A. (1850—1925) — mare moșier, octombrist. În 1886—1896 — mareșalul nobilimii din gubernia Smolensk. Din 1896 și pînă în 1902 a fost director al departamentului agriculturii din ministerul agriculturii și domeniilor statului. În 1906 a fost ales în Consiliul de stat. A fost deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat; pînă în martie 1910 a fost președintele Dumei a III-a de stat. — 161.

Hrustalev-Nosar, G. S. (1877—1918) — avocat stagiar, inițial fără partid, mai târziu a aderat la menșevici. În 1905 a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, care se afla în mîinile menșevicilor. În 1906 a fost judecat în procesul Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg și deportat în Siberia, de unde a fugit în străinătate; a luat parte la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a fost lichidator. A sprijinit ideea convocării așa-numitului „congres muncitoresc fără partid” și a formării unei „uniuni muncitorești largi fără partid”; a colaborat la ziarul menșevic „Golos Soțial-Demokrata”. A atacat fățiș pe bolșevici în articolele sale, care, după cum arăta V. I. Lenin, nu conțineau nimic altceva în afară de „obișnuita întăritare a intelectualilor burghezi fără partid” (Opere, vol. 12, E.S.P.L.P. 1957, pag. 499). În 1909 a ieșit din partid și s-a ocupat de operații financiare dubioase. În timpul primului război mondial s-a întors în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat o activitate contrarevoluționară intensă în Ucraina, sprijinind pe atamanul Skoropadski și pe Petliura. A fost executat în 1918. — 284—287.

I

Iakușkin, V. E. (1856—1912) — docent la Universitatea din Moscova, militant al zemstvelor, cadet. A colaborat la revistele „Vestnik Evropi” și „Kriticeskoe Obozrenie”, a făcut parte din redacția ziarului „Russkie Vedomosti”. A editat la Moscova ziarul „Narodnoe Delo”; de asemenea a colaborat activ la o serie de alte ziare și reviste. A luat parte la congresele zemstvelor din 1904—1905. A fost deputat în Duma I de stat din partea guberniei Kursk. — 297.

Ignatiev, A. P. (1842—1906) — conte, bărbat de stat din Rusia țaristă. Din 1859 pînă în 1885 a servit în armată. Din 1885 pînă în 1896 a fost guvernator general, la început la Irkutsk, apoi la Kiev.

În 1896 a fost numit membru al Consiliului de stat. Din 1898 pînă în 1905 a funcționat la departamentul propunerilor legislative; a fost președintele comisiei pentru supravegherea ordinii publice și al comisiei cultelor. Partizan al unei puteri monarhice autoritare, a susținut aplicarea unei politici de represiuni sălbatice împotriva mișcării revoluționare; a fost împotriva convocării Dumei de stat. — 380, 382.

Iordanski, N. I. (Negorev) (1876—1928) — social-democrat; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. În 1904 a fost colaborator permanent al „Iskrei” menșevice. În 1905 a făcut parte din Comitetul Executiv al Sovietului din Petersburg. În 1906 a fost delegat cu drept de vot consultativ la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., ca reprezentant al C.C. unificat al P.M.S.D.R. (din partea menșevicilor). În anii reacțiunii s-a apropiat de menșevicii-partizii plehanoviști. În timpul primului război mondial a fost adept al grupului „Edinstvo” al lui Plehanov. După revoluția din februarie 1917 — comisar al Guvernului provizoriu în armatele de pe Frontul de sud-vest. În 1921 a intrat în P.C. (b) din Rusia; în 1922 a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru afacerile externe și la Editura de stat, apoi a fost reprezentantul diplomatic al U.R.S.S. în Italia. Din 1924 s-a îndeletnicit cu publicistica. — 62, 138, 141.

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal”, apoi a aderat la social-democrați; în 1905 a intrat în partidul cadet. A scris la ziarul „Reci”, la publicațiile cadete „Iujnîe Zapiski” și „Russkaia Misl”, precum și în culegerea contrarevoluționară „Vehi” o serie de articole îndreptate împotriva bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a colaborat la revista „Vestnik Literaturi”, publicație a unui grup de intelectuali decadenți. În 1922 a fost expulzat din țară pentru activitatea sa publicistică contrarevoluționară. — 282, 283.

J

Jaurès, Jean (1859—1914) — militant de seamă al mișcării socialiste franceze și internaționale, istoric.

În penultimul deceniu al secolului trecut era radical burghez, apoi a aderat la grupul „socialiștilor independenți”. În 1902, Jaurès și partizanii lui au înființat Partidul socialist francez, care în 1905, după contopirea cu Partidul socialist din Franța, a căpătat denumirea de Partidul socialist francez unificat. Membru al parlamentului în anii 1885—1889, 1893—1898, 1902—1914; unul dintre liderii fracțiunii parlamentare socialiste. În 1904 a fondat ziarul „L'Humanité”, pe care l-a condus pînă la sfîrșitul vieții și care în 1920 a devenit organul central al Partidului Comunist Francez. În timpul revoluției din 1905—1907 din Rusia, Jaurès și-a manifestat simpatia pentru lupta poporului rus. A militat neobosit pentru apărarea democrației, a libertăților democratice, pentru pace, împotriva aspirării imperia-

liste și a războaielor de cotropire. Era profund convins că numai socialismul poate pune capăt definitiv războaielor și jugului colonial.

Dar Jaurès credea că socialismul va învinge nu prin lupta proletariatului împotriva burgheziei, ci ca rezultat al înfloririi ideii democratice. El era străin de ideea dictaturii proletariatului, propovăduia pacea între clasele asupritoare și cele asuprite și împărtășea iluziile proudhoniste cu privire la cooperatie, a cărei dezvoltare, în condițiile capitalismului, ar contribui, pasămite, la trecerea treptată la socialism. V. I. Lenin a criticat cu asprime concepțiile reformiste ale lui Jaurès, care îl împingeau pe calea oportunistului.

Prin lupta lui pentru pace, împotriva pericolului iminent de război, Jaurès și-a atras ura burgheziei imperialiste. În ajunul primului război mondial, el a fost ucis de un agent al reacțiunii.

Jaurès este autorul unor lucrări ca : „Istoria marii revoluții franceze“, „Ideile politice și sociale ale Europei și marea revoluție“ etc. — 180.

Jilkin, I. V. (1874—1958) — ziarist, unul dintre liderii trudovicilor. A fost redactor al ziarului „Uralet“, a lucrat ca secretar de redacție la revista „Nedelea“, a colaborat la „S.-Peterburgskie Vedomosti“, apoi la ziarele cadeților de stînga „Nașă Jizn“ și „Tovarișci“. În 1906, Jilkin a fost ales în Duma I de stat ca deputat al țăranilor din partea guberniei Saratov. Făcînd caracterizarea lui politică, V. I. Lenin a scris : „Jilkin este un model de trudovic inconștient și nestatornic, care se tîrăște în coada moșierilor «liberali»...“ (Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 395). După dizolvarea Dumei I de stat a semnat Apelul de la Viborg, fapt pentru care a fost condamnat; după executarea pedepsei nu a mai dus o activitate politică, ci a colaborat la diferite publicații burgheze. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diverse instituții sovietice; din 1925 s-a ocupat cu ziaristica. — 191, 192, 296, 297.

John — vezi Maslov, P. P.

Jordania, N. N. (Kostrov) (1870—1953) — social-democrat, menșevic. Activitatea politică și-a început-o în ultimul deceniu al secolului trecut; a făcut parte din grupul „Mesame dasi“, primul grup marxist din Gruzia; a condus aripa oportunistă din cadrul acestui grup.

A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ, alăturîndu-se iskriștilor din minoritate. După congres — liderul menșevicilor caucazieni. În 1905 a redactat ziarul menșevic „Soțial-Demokrat“ (în limba gruzină) și a combătut tactica bolșevică în revoluția burghezo-democratică. În 1906 a fost deputat în Duma I de stat. A participat la lucrările Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R.; la Congresul al V-lea (1907) a fost ales membru în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii a aderat formal la grupul menșevicilor-partiți, dar de fapt i-a susținut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la revista lui Troțki „Borba“; în timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste.

După revoluția din februarie 1917 a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Tiflis, iar în 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; din 1921 — emigrant alb. — 18, 19, 30, 108.

K

K. P—v — vezi Popov, K. A.

Kaufman, A. A. (1864—1919) — economist și statistician burgez rus, profesor și publicist; unul dintre organizatorii și liderii partidului cadet. Din 1887 până în 1906 a lucrat în cadrul ministerului agriculturii și domeniilor statului. În cartea sa „Strămutare și colonizare“ (1905) a făcut un istoric al politicii de colonizare duse de țarism. „Ca un adevărat «liberal» ce este, autorul este extrem de respectuos față de birocrăția iobăgiștilor“ — scria despre el V. I. Lenin (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 418). A participat la întocmirea proiectului cadet de reformă agrară și a colaborat activ la ziarul „Russkie Vedomosti“; a propagat pacea socială între țărani și moșieri. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în instituțiile centrale de statistică. — 22.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a; la început a fost marxist, iar mai târziu a devenit un reneget al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — una dintre cele mai dăunătoare varietăți ale oportunismului. A fost redactor al revistei „Die Neue Zeit“, publicație teoretică a social-democrației germane.

La mișcarea socialistă a început să participe din 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism, neomalthusianism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a manifestat sovăieli și oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx și F. Engels l-au criticat cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste: „Doctrina economică a lui Karl Marx“, „Problema agrară“ etc., care, cu toate greșelile ce le conțin, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai târziu, când mișcarea revoluționară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe pozițiile oportunismului. A propagat ideologia centrismului (oportunism camuflat) și a luptat pentru menținerea în partid a oportuniștilor fățiși. În timpul primului război mondial, Kautsky s-a situat pe pozițiile social-șovinismului, pe care îl camufla sub paravanul unei frazeologii internaționaliste. El a emis teoria ultraimperialismului, a cărei esență reacționară a fost demascată de Lenin în „Falimentul Internaționalei a II-a“ (1915), „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului“ (1916) și în alte lucrări ale sale. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod fățiș atitudine îm-

potriiva revoluției proletare și a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

În „Statul și revoluția“ (1917), „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“ (1918) și într-o serie de alte scrieri ale sale, V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare teoriile kautskiste. Arătînd primejdia pe care o reprezintă kautskismul, V. I. Lenin a scris: „Clasa muncitoare nu-și poate îndeplini rolul său revoluționar mondial dacă nu duce un război necruțător împotriva acestei atitudini de renegare, împotriva acestei lipse de caracter, împotriva acestei slugărnicii față de oportunism și împotriva acestei nemaipomenite trivializări teoretice a marxismului“ (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 306). — 62, 63, 138—140, 370.

Kedrin, E. I. (n. 1851) — avocat, participant de vază la mișcarea burghezo-liberală din anii 1905—1906, cadet. Deputat în Duma I de stat. — 346.

Kliucevski, V. O. (1841—1911) — istoric, unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai istoriografiei burgheze ruse, profesor la Universitatea din Moscova, membru al partidului cadet; autor a numeroase lucrări care au un caracter eclectic, îmbinînd idealismul cu elemente de materialism vulgar. Principalele lui lucrări sînt: „Curs de istorie a Rusiei“ în 5 volume (ultimul volum a apărut postum, sub îngrijirea discipolilor săi), „Duma boierilor din Rusia feudală“ și alte studii. — 14.

Kogan, O. A. — vezi Ermanski, O. A.

Kokovțev, V. N. (1853—1943) — unul dintre oamenii politici de seamă ai Rusiei țariste. Din 1904 și pînă în 1914 (cu o întrerupere de scurtă durată în 1905—1906) a fost ministru de finanțe, iar în 1911, după asasinarea lui Stolîpin, a ocupat în același timp și postul de președinte al Consiliului de Miniștri. În timpul primului război mondial a fost un mare om de afaceri bancare, iar după Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 174, 175, 249, 250, 252.

Kostrov — vezi Jordania, N. N.

Kotlarevski, S. A. (1873—1940) — profesor universitar, publicist. Prin convingerile sale politice a fost cadet, unul dintre întemeietorii partidului cadet și membru în C.C. al acestui partid. A fost deputat în Duma I de stat. După revoluția din februarie 1917 a fost comisar al Guvernului provizoriu pentru cultele neortodoxe și necreștine, iar din iulie 1917 — locțiitorul procurorului general al sinodului și adjunct al ministrului cultelor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din diferite organizații contrarevoluționare. În 1920 a fost judecat în procesul așa-numitului „Centru tactic“ și condamnat la 5 ani detențiune cu suspendarea pedepsei. Ulterior a funcționat la Universitatea din Moscova, a fost membru al Institutului de drept sovietic. — 158, 296.

Kovalevski, M. M. (1851—1916) — istoric, om politic de orientare burghezo-liberală. Din 1880 — profesor la Universitatea din Moscova. În 1887 a plecat în străinătate. În 1901, împreună cu Roberti, a înființat la Paris Școala superioară rusă de științe sociale. În 1905 s-a întors în Rusia, a fost ales deputat în Duma I de stat, iar mai târziu membru al Consiliului de stat. Unul dintre fondatorii Partidului reformelor democratice, care avea o orientare mai de dreapta decât cadeții. În anii 1906—1907 a scos ziarul „Strana”, iar din 1909 a devenit proprietar și redactor al revistei „Vestnik Evropi”. Dintre scrierile sale științifice merită să fie menționate cele consacrate problemelor descompunerii obștei și cercetărilor asupra legăturilor gentilice. În lucrarea „Originea familiei, a proprietății private și a statului”, F. Engels a recunoscut meritele lui Kovalevski în acest domeniu.

Kovalevski este autorul lucrărilor: „Proprietatea în obște a pământului, cauzele, mersul și urmările descompunerii ei”, „Studiu asupra originii și dezvoltării familiei și proprietății”, „Originea democrației moderne”, „Sociologia” etc. — 112, 113.

Krasin, L. B. (Vinter) (1870—1926) — revoluționar de profesie, remarcabil om de stat sovietic. În 1890 a fost membru al unui cerc social-democrat din Petersburg, condus de Brusnev. În 1891 a fost expulzat de poliția din Petersburg și silit să plece la Nižni-Novgorod pentru că a luat parte la demonstrația care a avut loc cu prilejul funeraliilor lui Șelgunov. În 1894 a fost din nou arestat, iar apoi deportat pe timp de trei ani la Irkutsk. După expirarea termenului de deportare (în 1897) s-a înscris la Institutul tehnologic din Harkov, pe care l-a absolvit în 1900. În anii 1900—1904 a lucrat ca inginer la Baku, unde a organizat, împreună cu V. Z. Kețhoveli, o tipografie ilegală a „Iskrei”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, a fost cooptat în C.C. al partidului, unde s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de menșevici și a contribuit la cooptarea a trei reprezentanți ai menșevicilor în C.C. Curînd însă a rupt cu menșevicii. Krasin a participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.; la congres a fost ales membru al C.C. În 1905 a fost unul dintre organizatorii primului ziar bolșevic legal — „Novaia Jizn”, iar ca reprezentant al C.C. a făcut parte din Sovietul de deputați ai muncitorilor din Petersburg. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat, din partea bolșevicilor, un raport în problema insurecției armate; la congres a fost ales din nou membru al C.C. În 1908 a emigrat din țară. În anii reacțiunii a făcut parte un timp oarecare din grupul otzovist „Vpered”; mai târziu s-a retras din activitatea politică și a lucrat ca inginer în străinătate și în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii aprovizionării Armatei Roșii, apoi membru al prezidiului Consiliului superior al economiei naționale și comisar al poporului pentru căile de comunicație. În 1919 a intrat în diplomație. În anii 1921—1923 a fost reprezentant plenipotențiar la Londra și a participat la Conferința de la Genova și la cea de la Haga. În 1924 a fost comisar al poporului pentru comerțul exterior și reprezentant

plenipotențiar al U.R.S.S. în Franța. În 1925 a fost reprezentant plenipotențiar în Anglia. La Congresele al XIII-lea și al XIV-lea ale partidului a fost ales membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. — 48.

Kuropatkin, A. N. (1848—1925) — general, din 1898 pînă în 1904 a fost ministru de război. În războiul ruso-japonez din 1904—1905 a fost comandant al forțelor terestre, iar după aceea al tuturor forțelor armate ale Rusiei din Extremul Orient; s-a dovedit a fi un comandant militar incapabil și lipsit de voință. În primul război mondial (în 1916) a fost comandantul Frontului din nord, iar apoi guvernator general și comandant al trupelor din Turkestan. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a stabilit în gubernia Pskov. — 71.

Kutler, N. N. (1859—1924) — lider de seamă al partidului cadet; a lucrat în ministerul de finanțe, a fost director la departamentul impunerilor directe, iar mai tîrziu ministru al agriculturii. Unul dintre autorii proiectului de program agrar al cadeșilor. În lucrările sale „Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat în legătură cu problema agrară” și „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907” (vezi Opere, vol. 12, E.S.P.L.P. 1957, pag. 251—283; vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 211—424), V. I. Lenin a criticat amănunțit acest proiect de program agrar și poziția lui Kutler. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kutler a lucrat la Comisariatul poporului pentru finanțe. Din 1922 a făcut parte din conducerea Băncii de Stat a U.R.S.S. — 22.

Kuzmin-Karavaev, V. D. (1859—1927) — unul dintre conducătorii aripii drepte a partidului cadet, jurist militar, general. Membru al Dumei I și a II-a de stat, a jucat un rol politic de seamă în înăbușirea de către țarism a revoluției din 1905—1907. În primul război mondial a fost unul dintre militanții zemstvelor și membru al Comitetului industrial-militar. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a fost albgardist, a făcut parte din consiliul politic al lui Iudenici, Din 1920 — emigrant alb. — 226, 251.

I

L. M. — vezi Martov, L.

Lande, A. G. — vezi Izgoev, A. S.

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic, unul dintre liderii lichidatorismului. A intrat în mișcarea revoluționară în 1901; a activat la Odesa și Simferopol. În 1905 a fost membru al Comitetului menșevic din Petersburg al P.M.S.D.R. În 1906 a făcut parte din Comitetul unificat din Petersburg al partidului; a luat parte la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot deliberativ. A susținut programul menșev-

vic de municipalizare a pământului, precum și ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc”. A fost delegat la Congresul al V-lea al partidului. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre propovăduitorii activi și fățiși ai lichidatorismului. A colaborat la o serie de publicații menșevice lichidatoriste centrale. În articolul „Criza menșevismului” (vezi Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 335—358), V. I. Lenin a făcut o critică amănunțită a concepțiilor lichidatoriste ale lui Larin. Larin a luat parte activă la Blocul antipartinic din august; a fost membru al comitetului de organizare al acestui bloc. După revoluția din februarie a condus grupul menșevicilor-internaționaliști, care editau revista „Internațional”. În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a împărtășit ideea oportunistă a creării unui așa-zis „guvern socialist omogen”, la care să participe socialiștii-revoluționari și menșevicii; împreună cu Rîkov și alți oportuniști și-a dat demisia din Consiliul Comisarilor Poporului. Ulterior a lucrat în aparatul de stat și în domeniul economic. — 52.

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, întemeietorul lassalleanismului — o varietate a oportunismului în mișcarea muncitorească germană.

Lassalle a fost unul dintre întemeietorii „Uniunii generale a muncitorilor germani” (1863). Crearea acestei Uniuni a avut o însemnătate reală pentru mișcarea muncitorească, dar Lassalle, în calitatea sa de președinte, a îndreptat-o pe o cale oportunistă. Lassalleienii socoteau că prin agitația legală pentru dreptul de vot universal, prin crearea de cooperative de producție, subvenționate de statul iuncherilor, se va ajunge la crearea unui „stat popular liber”. Lassalle a sprijinit politica de unificare „de sus” a Germaniei sub hegemonia Prusiei reacționare. Politica oportunistă a lassalleienilor a constituit o piedică pentru activitatea Internaționalei I și pentru crearea unui adevărat partid muncitoresc în Germania, a întârziat formarea conștiinței de clasă a muncitorilor.

Concepțiile teoretice și politice ale lassalleienilor au fost aspru criticate de către clasicii marxism-leninismului (vezi K. Marx, „Critica programului de la Gotha”; V. I. Lenin, „Statul și revoluția” și alte lucrări). — 206.

Lavrov, P. L. (1823—1900) — ideolog de vază al narodnicismului, reprezentant al școlii subiective în sociologie; autor al cărții „Scrisori istorice” (1868—1869), care a exercitat o puternică influență asupra intelectualității narodniciste ruse, și al unei serii de lucrări de istorie a gândirii sociale și a mișcării revoluționare, precum și de istorie a culturii („Propagandistii narodnici din anii 1873—1878”, „Studii de istorie a Internaționalei” etc.). Lavrov este părintele teoriei narodniciste reacționare a „eroilor” și „gloatei”, care neagă legile obiective ale dezvoltării societății și consideră progresul omenirii drept un rezultat al activității „personalităților care gîndesc critic”.

Lavrov a făcut parte din asociația „Zemlea i volea”, care a devenit apoi partidul „Narodnaia volea”. În timpul cît a fost în emi-

grație, începînd din 1870; a scos revista „Vpered!“ (Zürich-Londra, 1873—1876), a fost redactor al revistei „Vestnik Narodnoi Voli“ (1883—1886), a luat parte la redactarea culegerii narodovoliste „Materiale pentru o istorie a mișcării social-revoluționare ruse“ (1893—1896); a fost membru al Internaționalei I, l-a cunoscut pe Marx și pe Engels, cu care a purtat corespondență. — 393, 394, 400.

Lednicki, A. R. (1866—1934) — avocat, militant activ al partidului cadet, membru în Duma I de stat. A colaborat la publicațiile „Russkaia Mysl“, „Vestnik Partii Narodnoi Svobodi“ și altele. În anii primului război mondial a fost unul dintre conducătorii organizațiilor burgheze poloneze din Rusia. În 1917 a fost președinte al comisiei pentru problemele Regatului Poloniei, formată de Guvernul provizoriu burhez. În 1918 a fost reprezentantul Consiliului de regență al Poloniei în Rusia Sovietică. În anii care au urmat a stat în Polonia, a fost adept al ideilor paneuropene, îndreptate împotriva Uniunii Sovietice. — 216, 297.

Ledru-Rollin, Alexandre-Auguste (1807—1874) — publicist și om politic francez, unul dintre liderii democraților mic-burghezi; de profesie avocat. Redactor al ziarului „La Réforme“. În perioada revoluției din 1848 a fost ministru al afacerilor interne în Guvernul provizoriu, deputat în Adunarea constituantă și în cea legislativă, unde a condus partidul Muntelui. În timpul insurecției din iunie a muncitorilor parizieni a participat în mod activ la înăbușirea ei. După spargerea demonstrației din 13 iunie 1849, organizată de deputații Muntelui, a emigrat în Anglia, de unde s-a întors în 1870. A fost ales deputat în Adunarea națională, dar și-a declinat împuternicirile de deputat în semn de protest împotriva condițiilor grele ale tratatului de pace de la Frankfurt din 1871. Față de Comuna din Paris din 1871 a avut o atitudine ostilă. — 313.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Karpov) (1870—1924) — date biografice. — 3—4, 7, 8, 9—10, 11, 12, 15, 16, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 31, 32, 33, 35, 40, 41, 43, 44, 46, 47, 53, 54, 56, 92, 93, 148, 227, 306, 325, 337, 350.

Levin, Ș. H. (n. 1867) — cadet, deputat în Duma I de stat din partea orașului Vilno. A colaborat la „Novaia Zarea“ și la alte publicații literare burgheze. După dizolvarea Dumei I de stat a semnat Apelul de la Viborg; temîndu-se de persecuții, a emigrat în străinătate. — 198, 199.

Leibknecht, Wilhelm (1826—1900) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Germania. A luat parte activă la revoluția din 1848—1849 din Germania; după înfrîngerea ei, a emigrat mai întîi în Elveția, iar apoi în Anglia, unde s-a împrietenit cu K. Marx și F. Engels. Sub influența lor a devenit socialist. În 1862 s-a înapoiat în Germania. După înființarea Internaționalei I, a fost unul dintre cei mai fervenți propagandiști ai

ideilor ei revoluționare și organizator al secțiilor ei din Germania. Din 1875 și pînă la sfîrșitul vieții sale, Liebknecht a fost membru al Comitetului Central al Partidului social-democrat din Germania și redactor responsabil al ziarului „Vorwärts”, organul central al acestui partid. Din 1867 și pînă în 1870 a fost deputat în Reichstagul Confederației Germaniei de nord, iar începînd din 1874 a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstagul german; a folosit cu pricepere tribuna parlamentară pentru a demasca politica internă și externă reacționară a iuncherilor prusaci. Pentru activitatea sa revoluționară a fost condamnat în repetate rînduri la închisoare. A luat parte activă la organizarea Internaționalei a II-a. Marx și Engels îl prețuia pe Liebknecht, îl îndrumau în activitatea lui, dar în același timp îl criticau pentru poziția lui împăciuitoare față de elementele oportuniste. — 275.

Lipkin, F. A. — vezi Cerevanin, N.

Lunacearski, A. V. (A. L.—i, Voinov) (1875—1933) — social-democrat, revoluționar de profesie, eminent om de stat sovietic. A intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A făcut parte din redacțiile ziarelor bolșevice „Vpered”, „Proletarii” și „Novaia Jizn”. Din însărcinarea lui Lenin a prezentat la Congresul al III-lea al partidului raportul asupra insurecției armate. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea ale partidului. În 1907 a reprezentat pe bolșevici la Congresul socialist internațional de la Stuttgart. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de marxism, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered” și a propagat ideea îmbinării marxismului cu religia. În lucrarea „Materialism și empiriocriticism” (1909), V. I. Lenin a dezvăluit caracterul eronat al concepțiilor lui Lunacearski și le-a criticat cu asprime. În timpul primului război mondial, el s-a situat pe poziții internaționaliste. La începutul anului 1917 a aderat la grupul „interraioniștilor”, împreună cu care a fost primit în partid la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost, pînă în 1929, comisar al poporului pentru învățămîntul public, iar apoi președinte al Comitetului științific de pe lângă C.E.C. al U.R.S.S. În august 1933 a fost numit reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Spania. A scris o serie de lucrări în domeniul artei și literaturii. — 22, 23, 52, 53, 283.

Lurie, M. A. — vezi Larin, I.

M

Mahnoveț, V. P. — vezi Akimov, V. P.

Malahov, N. N. (n. 1827) — general țarist. În 1849 — participant la înăbușirea revoluției din Ungaria. A luat parte la războiul ruso-turc din 1877—1878. Din 1903 pînă în 1905 a fost locțiitor de

comandant, iar din februarie 1905 și pînă în ianuarie 1906 — comandantul trupelor din districtul militar Moscova; unul dintre executații direcți ai ordinelor guvernului țarist cu privire la înăbușirea insurecției armate din decembrie 1905 de la Moscova. Din 1906 a funcționat la ministerul de război. — 369.

Malîșevski, N. G. (n. 1874) — social-democrat, menșevic. În 1894—1895 a făcut parte dintr-un grup social-democrat de la Petersburg. În 1895 a fost arestat, înțemnițat și apoi deportat. În 1906 a colaborat la revista menșevică „Otkliki Sovremennosti”; a lansat și a susținut teza oportunistă că în Rusia lupta pentru republică trece pe planul al doilea. V. I. Lenin a criticat aspru concepțiile lui Malîșevski, caracterizîndu-l drept un „mizerabil oportunist mic-burghez”. În 1907 s-a retras din activitatea politică. — 401.

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economismului”, militant de seamă al menșevismului; mai tîrziu a devenit membru al partidului comunist. La începutul penultimului deceniu al secolului trecut a activat în cadrul unor cercuri narodovoliste; în 1886 a fost arestat și deportat în Siberia răsăriteană. În deportare a devenit social-democrat. În 1900 a emigrat; a făcut parte din redacția revistei „Rabocce Delo”, organ al „economistilor”, a combătut „Iskra” leninistă. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate”, antiiskrist. După congres a aderat la menșevici. În anii reacțiunii a fost lichidator. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții centriste, iar după revoluția din februarie 1917 a devenit menșevic-internaționalist. După Revoluția Socialistă din Octombrie a rupt cu menșevismul. În anii 1918—1920 a fost învățător în Ucraina. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost primit în partid; a lucrat la Institutul K. Marx și F. Engels; începînd în 1924 a făcut parte din redacția revistei „Internaționala Comunistă”. — 30, 31, 97, 153.

Martov, L. (Tederbaum, I. O. L. M.) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. A intrat în mișcarea social-democrată în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut. În 1895 a participat la organizarea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. În 1896 a fost arestat în legătură cu procesul acestei organizații și deportat pe termen de trei ani la Turuhansk. În 1900, după expirarea termenului de deportare, a luat parte la pregătirile pentru editarea „Iskrei”; a făcut parte din redacția acestui ziar. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., la care a participat ca delegat din partea organizației „Iskrei”, s-a situat în fruntea minorității oportuniste și de atunci a fost unul dintre conducătorii instituțiilor centrale ale menșevismului și redactor la mai multe publicații menșevice. În anii reacțiunii a adoptat o atitudine lichidatoristă, a fost redactor la gazeta „Golos Soțial-Demokrata”, a luat parte la conferința anti-partinică din august (1912). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste; a participat la Conferințele de la Zimmer-

wald și Kienthal. După revoluția din februarie 1917 s-a situat în fruntea grupului menșevicilor-internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a trecut în tabăra dușmanilor fățiși ai Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania, unde a editat, la Berlin, revista menșevică contrarevoluționară „Sozialisticeskii Vestnik”. — 83, 189, 190.

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului științific, gânditor genial, conducător și învățător al proletariatului internațional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)” în Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 29—77). — 27, 150, 153—154, 359, 366, 370.

Maslov, P. P. (John) (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul; a colaborat la revistele „Jizn”, „Nacealo” și „Naucinoe Obozrenie”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici, a susținut programul lor de municipalizare a pământului. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat, din partea menșevicilor, un raport în problema agrară; congresul l-a ales membru în redacția O.C. În anii reacțiunii s-a situat pe poziții lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică și a desfășurat activitate pedagogică și științifică. În 1929 a fost ales membru activ al Academiei de Științe a U.R.S.S. — 10, 18, 19, 25, 26, 27, 29, 30.

Meakotin, V. A. (1867—1937) — unul dintre liderii partidului mic-burghez al „socialiștilor-populiști” (enesi), istoric și publicist. În anii 1905—1906 a fost unul dintre conducătorii organizației burgheze de intelectuali „Uniunea asociațiilor”, care încerca să abată proletariatul de la lupta revoluționară. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Meakotin a fost unul dintre fondatorii organizației alb-gardiste „Uniunea pentru renașterea Rusiei”; apoi emigrant alb. — 93, 227.

Mihailicenko, M. P. (n. 1872) — muncitor, social-democrat, deputat în Duma I de stat din partea guberniei Ekaterinoslav. A fost liderul grupului muncitoresc din Dumă. După dizolvarea Dumei de stat a semnat Apelul de la Viborg. În 1912 a fost arestat și înțemnițat. — 87.

Mihailovski, N. K. (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanții școlii subiective în sociologie. Și-a început activitatea publicistică în 1860; în 1868 devine colaborator, iar mai târziu unul dintre redactorii revistei „Otecestvennye Zapiski”. La sfârșitul deceniului al 8-lea a participat la întocmirea și redactarea diferitelor publicații ale organizației „Narodnaia voola”. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo”, în paginile căreia a dus o luptă îndrăjită împo-

triva marxiștilor. Concepțiile lui Mihailovski au fost criticate de V. I. Lenin în lucrarea „Ce sînt «prieteniul poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților ?” (1894) și în alte lucrări. — 393, 394, 400.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. În 1886 a fost numit docent la Universitatea din Moscova. Activitatea politică și-a început-o în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut; din 1902 a colaborat activ la „Osvobojdenie”, revistă a burghezilor liberali care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi președinte al Comitetului Central al acestui partid și redactor al ziarului „Reci”, organul central al cădeților. Deputat în Duma a III-a și Duma a IV-a de stat. După revoluția din februarie 1917, ca ministru de externe în primul Guvern provizoriu burghez, a promovat politica imperialistă a războiului „pînă la victoria finală”; în august 1917 a participat activ la pregătirea rebeliunii korniloviste contrarevoluționare. După Revoluția Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice și un militant activ al emigrației albe. Începînd din 1921 a editat, la Paris, ziarul „Poslednie Novosti”. — 20, 42, 72, 89, 112, 113, 185, 191, 252.

Min, G. A. (1855—1906) — colonel, comandantul regimentului de gardă Semionov. A fost unul dintre conducătorii acțiunii de înăbușire a insurecției armate de la Moscova din decembrie 1905. Autorul instrucțiunii „să nu existe arestați și să se acționeze fără cruțare”, instrucțiune ce a fost dată expediției de pedepsire care acționa pe linia ferată Moscova—Kazan. Din ordinul său, la 17 (30) decembrie 1905 a fost supusă unui foc de artilerie manufactura „Prohorov”, unde erau concentrate principalele forțe ale detașamentelor de luptă. Ca recompensă pentru represiunile sale sîngeroase împotriva insurgenților, Nicolaie al II-lea l-a avansat la gradul de general-maior. A fost ucis de socialiștii-revoluționari. — 361.

Muromțev, S. A. (1850—1910) — militant de vază al partidului cadet, jurist, profesor la Universitatea din Moscova. Din 1879 pînă în 1892 a fost redactor al revistei burghezo-liberale „Juridiceskii Vestnik”. În anii 1904—1905 a luat parte la lucrările congreselor zemstvelor. Unul dintre întemeietorii partidului cadet și membru al C.C. al acestui partid. În 1906 a fost ales deputat și președinte al Dumei de stat. În anii 1908—1910 s-a ocupat cu publicistica. Caracterizîndu-l pe Muromțev, Lenin scria : „El n-a fost nici măcar democrat. El se temea de lupta revoluționară a maselor. El aștepta ca libertatea Rusiei să vină nu de pe urma unei asemenea lupte, ci din bunăvoința absolutismului țarist, dintr-o înțelegere cu acest înverșunat și necruțător dușman al poporului rus” (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 362). — 133, 230—231, 235.

N

Nabokov, V. D. (1869—1922) — unul dintre întemeietorii și liderii partidului cadeților, membru al C.C. al acestui partid. Începând din 1901 a redactat publicația juridică „Pravo“, care avea o orientare burghezo-liberală, și revista „Vestnik Prava“. A participat la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. Redactor-editor al organului săptăminal „Vestnik Partii Narodnoi Svobodı“, precum și al ziarului „Reci“, organul central al cadeților; deputat în Duma I de stat. După revoluția din februarie 1917 a fost director al treburilor Guvernului provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice, a fost ministru de justiție în așa-zisul guvern regional al Crimeii, guvern constituit de albgardiști, apoi a emigrat la Berlin; a luat parte la editarea ziarului „Rul“, publicație a cadeților de dreapta din emigrație. — 116, 198, 226, 227, 234, 237, 262.

Nakoreakov, N. N. (Nazar) (n. 1881) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A activat în cadrul comitetelor P.M.S.D.R. din Kazan și Samara; a colaborat la presa ilegală și cea legală; a fost în repetate rânduri arestat și deportat. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot deliberativ, reprezentând organizația din Ufa. În 1911 a emigrat în America, unde a fost redactor la ziarul menșevic „Novii Mir“, editat de emigranți ruși. În timpul primului război mondial a fost defensist. În 1917 s-a înapoiat în Rusia. A lucrat la edituri la Harkov, în Siberia și la Moscova. În 1925 a intrat în P.C. (b) din Rusia; a condus Editura de stat pentru literatură beletristică. — 45.

Napoleon I (Bonaparte) (1769—1821) — eminent comandant de oști francez, prim-consul al Republicii Franceze (1799—1804), împărat al Franței (1804—1814 și 1815). — 14.

Naumann, Friedrich (1860—1919) — om politic reacționar german, publicist, unul dintre creatorii teoriei „socialismului național“. Inițial a fost cleric și a participat activ la mișcarea social-creștină. A întemeiat săptăminalul „Die Hilfe“ și ziarul „Die Zeit“, în coloanele cărora a propagat ideea că oamenii muncii trebuie să se împace cu orînduirea existentă. S-a manifestat ca adept al unei puteri imperiale autoritare, a cerut aplicarea nestrămutată a unei politici „naționale“ de cotopiri coloniale, crearea unei armate și a unei flote de război puternice. În 1896 a întemeiat „Uniunea național-socială“, care a fost dizolvată în 1903. Din 1907 și pînă în 1919 a fost, cu o mică întrerupere, deputat în Reichstag. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții imperialiste, a lansat ideea creării unei „Europe centrale“ sub egida Germaniei, propagînd de fapt politica de cotopire a puterilor centrale. Și-a expus concepțiile în cartea „Mitteleuropa“ („Europa centrală“) (1915). În 1919 Naumann a înființat partidul democrat și

a fost președintele acestuia ; a participat la elaborarea Constituției de la Weimar. Unele dintre ideile lui Naumann au fost folosite mai târziu de ideologii fascismului german. — 351.

Nazar — vezi Nakoreakov, N. N.

Negorev — vezi Iordanski, N. I.

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit din 1894 până în 1917. A fost executat la 17 iulie 1918 la Ekaterinburg (Sverdlovsk), în urma unei hotărâri a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din regiunea Ural. — 379.

Nikolai-on — vezi Danielson, N. F.

Nogi, Mareasuke Kiten (1849—1912) — general japonez, a luat parte la războiul chino-japonez din 1894—1895. În 1896 a fost numit guvernator general al insulei Taivan (Formosa). În 1904, la începutul războiului ruso-japonez, a preluat comanda armatei a 3-a și a condus asediul Port-Arthurului. După căderea orașului a luat parte la bătălia de la Mukden. — 377.

O

Oiama, Ivaio (1842—1916) — feldmareșal japonez, șef al statului-major al armatei japoneze (1881—1904) și ministru de război al Japoniei (1885—1891, 1892—1894) ; în timpul războiului ruso-japonez a fost comandantul trupelor japoneze din Manciuria. — 71.

P

Parvus (Ghelfand, A. L.) (1869—1924) — menșevic. La sfârșitul secolului trecut și începutul acestui secol a activat în rândurile Partidului social-democrat din Germania, făcând parte din aripa lui stângă ; a fost redactor la „Sächsische Arbeiter-Zeitung“. A scris o serie de lucrări în probleme de economie mondială. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. În perioada primei revoluții ruse s-a aflat în Rusia, unde a colaborat la ziarul menșevic „Nacealo“ ; a pledat în favoarea participării la alegerile pentru Duma lui Bulghin și a sprijinit tactica micilor tranzacții cu cadeții etc. Parvus a emis teoria antimarxistă a „revoluției permanente“, din care, ulterior, Troțki a făcut o armă de luptă împotriva leninismului. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de social-democrație ; în timpul primului război mondial a fost social-șovinist, agent al imperialismului german, s-a îndeletnicit cu specula în stil mare și s-a îmbogățit din furniturile de război. În 1915 a scos revista „Die Glocke“, pe care Lenin a caracterizat-o drept „un organ al renegării și al lacheismului murdar în Germania“ (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 418). — 5.

Peșonov, A. V. (1867—1933) — om politic și publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, colaborator la revista „Russkoe Bogatstvo“, iar cu începere din 1904, membru al redacției acesteia; a colaborat la „Osvobođenje“, revistă a burgheziei liberale, și la „Revoluționnaia Rossiia“, ziar al eserilor. În anii 1903—1905 a făcut parte din „Uniunea eliberării“, iar cu începere din 1906 a fost unul dintre conducătorii partidului mic-burghez al „socialiștilor populiști“ (enesi). După revoluția din februarie 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; din 1922 — emigrant alb. — 393, 394, 395, 396, 397, 399, 400, 401.

Petrzycski, L. I. (1867—1931) — unul dintre liderii partidului cadet, jurist și sociolog, profesor la Universitatea din Petersburg din 1899. Deputat în Duma I de stat; unul dintre redactorii ziarului „Pravo“ și ai revistei „Vestnik Prava“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat în Polonia; în 1930 a fost profesor la Universitatea din Varșovia. A scris o serie de lucrări juridice. — 295, 297.

Petrunkevici, I. I. (1844—1928) — moșier, militant al zemstvelor, cadet. În 1904 a fost președintele „Uniunii eliberării“. A participat la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. A fost unul dintre fondatorii și liderii de vază ai partidului cadet, președinte al Comitetului central al acestui partid; editor al ziarului „Reci“, organul central al cadelților. Deputat în Duma I de stat. În activitatea sa publică, Petrunkevici întruchipa slugărnicia politică a burgheziei liberale față de absolutism. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 22, 28.

Piker, A. S. — vezi Martînov, A.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale, primul care a propagat marxismul în Rusia. În 1875, pe când era încă student, Plehanov a intrat în legătură cu narodnicii, cu muncitorii din Petersburg și s-a încadrat în activitatea revoluționară. În 1877 a intrat în organizația narodnică „Zemlea i volea“, iar în 1879, după scindarea ei, s-a situat în fruntea noii organizații narodnice, „Cernii peredel“. În 1880 a emigrat în Elveția, a rupt cu narodnicismul și în 1883 a creat, la Geneva, prima organizație marxistă rusă, grupul „Eliberarea muncii“. În ultimul deceniu al secolului trecut Plehanov a luptat împotriva narodnicismului și a luat atitudine împotriva revizionismului din mișcarea muncitorească internațională. În primii ani ai secolului nostru a redactat, împreună cu Lenin, ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“, a luat parte la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A participat la congres ca delegat al grupului „eliberarea muncii“, iskrist din majoritate.

Din 1883 pînă în 1903 Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol important în apărarea concepției materialiste despre lume și care constituie un prețios aport la tezaurul socialismului științific :

„Socialismul și lupta politică“ (1883), „Divergențele noastre“ (1885), „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei“ (1895), „Studii de istorie a materialismului“ (1896), „Rolul personalității în istorie“ (1898) și altele.

Dar încă de pe atunci la Plehanov au început să se manifeste greșeli serioase, care au constituit germenele concepțiilor sale menșevice de mai târziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar mai târziu s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției din 1905—1907 s-a situat în toate problemele fundamentale pe poziții menșevice. El subaprecia rolul revoluționar al țărănimii și se pronunța pentru o alianță cu burghezia liberală; admitând numai în vorbe ideea hegemoniei proletariatului, în realitate el era împotriva esenței acestei idei. A condamnat insurecția armată din 1905. În anii reacțiunii și în anii noului avânt revoluționar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situându-se în fruntea grupului „menșevicilor-partiții“. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste, a apărut tactica defensivă a menșevismului, a rupt definitiv cu marxismul. Întors în Rusia după revoluția din februarie 1917, Plehanov a condus grupul de extremă dreaptă al menșevicilor lichidatori „Edinstvo“, s-a ridicat împotriva bolșevismului, împotriva revoluției socialiste, considerând că în Rusia nu s-au coapt condițiile pentru trecerea la socialism. Față de Revoluția din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a participat la lupta împotriva Puterii sovietice.

Dând o înaltă prețuire lucrărilor filozofice ale lui Plehanov și rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, V. I. Lenin îl critica în același timp cu asprime pentru abaterile de la marxism și pentru greșelile mari comise în activitatea politică. — 4, 5—6, 8, 10, 13, 14, 15—16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 34, 36, 43, 46, 47, 49, 53, 97, 128, 130, 131, 132—133, 134, 135, 138, 146—166, 227, 240, 274, 339, 340, 359, 367, 374—378, 401.

Pleve, V. K. (1846—1904) — om de stat reacționar din Rusia țaristă; în anii 1881—1884 a fost directorul departamentului poliției; din 1902 — ministru al afacerilor interne. În timpul cât a fost el ministru, au fost înăbușite cu cruzime mișcările țărănești din guberniile Poltava și Harkov și au fost lichidate o serie de zemstve. Pleve a încurajat politica reacționară de rusificare a regiunilor periferice ale Rusiei. El a contribuit la dezlănțuirea războiului ruso-japonez, cu scopul de a distrage masele de la lupta împotriva absolutismului; în același scop a organizat pogromuri împotriva evreilor și a încurajat „zubatovismul“. Prin politica pe care a dus-o, el a stîrnit împotriva sa ura păturilor largi ale societății ruse. La 15 iulie 1904 a fost ucis de socialistul-revoluționar E. S. Sazonov. — 381.

Pobedonoshev, K. P. (1827—1907) — om de stat reacționar din Rusia țaristă, procuror general al sinodului, șeful efectiv al guvernului și principalul inspirator al deșănțatei reacțiuni iobăgiste din timpul domniei lui Alexandru al III-lea; a continuat să joace un rol impor-

tant și în timpul domniei lui Nicolaie al II-lea. A dus o luptă înverșunată împotriva mișcării revoluționare. A fost un adversar hotărât al reformelor burgheze din deceniul al 7-lea al secolului trecut, partizan al monarhiei absolute, dușman al științei și culturii. În perioada de avânt a revoluției burghezo-democratice din octombrie 1905 a fost nevoit să-și dea demisia și s-a retras din viața politică. — 255, 386.

Poiarkov, A. V. (n. 1868) — preot, fără partid, deputat în Duma I de stat din partea guberniei Voronej. — 115, 116.

Popov, K. A. (K. P.—v) (1876—1949) — social-democrat, a intrat în mișcarea revoluționară în 1899; inițial a fost „economist”. Din 1901 pînă în 1903 a fost iskrist; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menșevic, iar din 1906 — bolșevic. Delegat al organizației din Omsk la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Pentru activitatea sa revoluționară a fost în repetate rînduri arestat, deportat și întemnițat. Din 1910 pînă în 1917 a activat în cadrul Comitetului P.M.S.D.R. din Omsk. În 1917 se îndepărtează pentru un timp de bolșevici și aderă la social-democrații internaționaliști. Din martie pînă în noiembrie 1917 — președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Omsk și al Comitetului Executiv regional din Siberia apuseană. După instaurarea Puterii sovietice în Siberia — membru al Sovietului din Omsk. În 1919—1920 — președintele Comisiei extraordinare de anchetă pentru anchetarea lui Kolceak și a guvernului kolceakist de la Irkutsk. În 1920—1922 — la început vicepreședinte, iar apoi președintele Comitetului Executiv gubernial Omsk. În 1922—1928 — șef al subsecției de propagandă și șef-adjunct al secției de agitație și propagandă a C.C. al P.C. (b) din Rusia. În 1928 — prorector al Institutului „Profesura Roșie”. Din 1929 — colaborator științific al Institutului Lenin; din 1938 pînă în 1948 — profesor la diverse institute de învățămînt superior. A scris o serie de lucrări științifice în domeniul istoriei P.C.U.S. — 268.

Porș, N. V. (n. 1879) — unul dintre conducătorii Partidului revoluționar ucrainean, care în decembrie 1905 și-a luat denumirea de Partid muncitoresc social-democrat ucrainean (P.M.S.D.U.). S-a situat pe poziții naționaliste mic-burgheze, militînd, după exemplul bundiștilor, pentru autonomia național-culturală. A participat cu drept de vot consultativ la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; cerînd unificarea P.M.S.D.U. cu P.M.S.D.R. pe baze federative, congresul a respins propunerea lui. În 1917—1918 a făcut parte din Rada centrală ucraineană contrarevoluționară. — 4.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burghez, reprezentant de seamă al „economismului” și unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. Membru activ al organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării”. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet. Redactor-editor al revistei semicadete și semimenșevice „Bez Zaglavii” și colaborator activ al ziarului „Tovarișci”. Autor al unor cărți despre problema muncitorească, scrise

de pe poziții bernsteiniene-liberale. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate anti-sovietică. — 46.

Protopopov, D. D. (n. 1865) — publicist, militant al zemstvelor, membru în C.C. al partidului cadet. Deputat în Duma I de stat din partea guberniei Samara. Editor al revistei bilunare „Zemskoe Delo”; a colaborat la „Russkie Vedomosti” și la alte publicații. Față de Revoluția din Octombrie și Puterea sovietică a avut o atitudine ostilă. În 1920 a fost judecat în procesul așa-numitului „Centru tactic”. — 70, 105.

R

Rahmetov, N. (Blum, O. V.) (n. 1886) — social-democrat, menșevic, ulterior provocator. S-a ocupat de publicistică, a făcut parte din comisia redacțională a social-democrației din Ținutul leton, a colaborat la ziarul „Golos Truda”. Din iulie 1909 a devenit agent secret al ohranei din Riga. Demascat în 1917, a fost condamnat la închisoare, iar apoi expulzat din țară. — 239—241, 242, 243, 247, 268, 269, 374.

Ramișvili, I. I. (1859—1937) — social-democrat, menșevic, de profesie învățător. Deputat în Duma I de stat din partea guberniei Kutais. După dizolvarea Dumei I de stat a semnat Apelul de la Viborg, fapt pentru care a fost condamnat. Delegat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. din partea organizației din Tiflis. În 1917 a fost membru al Biroului Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd; a fost ales membru al Adunării constituante. În 1918—1920 a făcut parte din guvernul menșevic contrarevoluționar al Gruziei. — 212, 213, 220, 250, 296.

Reanșev, V. — autorul articolului „Proiectul de lege cadet cu privire la libertatea întrunirilor”, apărut în ziarul „Curierul” nr. 13 din 31 mai (13 iunie) 1906. — 190.

Rîjkov, S. M. (n. 1874) — învățător, țăran de origine, deputat în Duma I de stat din partea guberniei Ekaterinoslav. A organizat școli duminicale și cercuri de autoinstruire. După dizolvarea Dumei I de stat a semnat Apelul de la Viborg, fapt pentru care a fost condamnat. — 199.

Rîkov, A. I. (Vlasov) (1881—1938) — membru al P.M.S.D.R. din 1899. A participat la Congresele al III-lea și al IV-lea ale P.M.S.D.R. În perioada reacțiunii s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatorii „vperedisti” și troțkiști. După revoluția din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre revoluția socialistă, și împotriva Tezelor din aprilie ale lui V. I. Lenin.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Consiliului Economic Superior, vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului și al Consiliului Muncii și al Apărării, președinte al Consiliului Comisarilor Poporului al U.R.S.S. și al R.S.F.S.R.; a fost membru al Biroului Politic al C.C. S-a ridicat în repetate rânduri împotriva politicii leniniste a partidului; în noiembrie 1917 s-a declarat pentru formarea unui guvern de coaliție la care să participe menșevicii și socialiștii-revoluționari; în 1928 a fost unul dintre liderii devierii oportuniste de dreapta din partid. În 1937 a fost exclus din partid și apoi judecat și condamnat pentru activitate anti-partinică și antisovietică. — 190.

Rodicev, F. I. (n. 1856) — moșier din Tver; militant al zemstvelor, jurist, unul dintre liderii partidului cadet și membru al C.C. al acestui partid. A luat parte la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. A fost deputat al Dumei de stat în toate legislaturile. După revoluția din februarie 1917 a fost numit de Guvernul provizoriu burghez comisar pentru problemele Finlandei. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 22, 28, 136, 137, 227, 256, 258, 307.

Romanov — dinastie imperială rusă (1613—1917). — 380, 382, 383.

Rozanov, V. V. (1856—1919) — filozof, publicist și critic reacționar; a propagat idealismul și misticismul; în ultimul deceniu al secolului trecut a colaborat la ziarele „Moskovskie Vedomosti” și „Novoe Vremea” și la revista „Russkii Vestnik”, în coloanele cărora a apărat absolutismul. — 176.

Rumeanțev, P. P. (Șmidt) (1870—1925) — a participat la mișcarea social-democrată începând din 1891; a dus muncă de partid la Petersburg și în alte orașe din Rusia. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, a fost membru al Biroului Comitetelor Majorității. A participat la Congresul al III-lea al partidului ca delegat al Comitetului din Voronej al P.M.S.D.R. În iunie 1905 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. În 1905 a fost redactor și colaborator al primului ziar bolșevic legal „Novaia Jizn”, iar în 1906—1907 redactor și colaborator al revistei „Vestnik Jizn”. Delegat cu drept de vot consultativ la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. din partea Comitetului Central unificat al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de partid și a lucrat ca statistician. A murit în străinătate. — 10.

S

Skirmunt, R. A. (n. 1868) — moșier, reacționar. Deputat în Duma I de stat din partea guberniei Minsk; a făcut parte din fracțiunea uniunii autonomiștilor. În octombrie 1910 a fost ales membru în Consiliul de stat. — 297.

Soloveicik, B. I. (Boris Nikolaevici) (n. 1884) — menșevic, a aderat la mișcarea social-democrată în 1903; a activat într-o serie de orașe din sudul Rusiei, apoi la Moscova. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat din partea organizației districtuale Moscova. În 1909 s-a retras din viața politică. În deceniul al 4-lea a lucrat la Comisariatul poporului pentru industria ușoară. — 33.

Stabovici, M. A. (1861—1923) — liberal moderat, în 1895—1907 a fost mareșalul nobilimii din gubernia Orel; a jucat un rol important în mișcarea zemstvelor. La început a aderat la partidul ca-deților, iar după aceea a fost unul dintre organizatorii partidului octombriștilor. Deputat în Dumele I și a II-a de stat, membru în Consiliul de stat. După revoluția din februarie 1917 a fost numit guvernator general în Finlanda, iar apoi reprezentant al Guvernului provizoriu în străinătate. — 226, 238.

Stișinski, A. S. (n. 1857) — funcționar superior țarist, reacționar, apărător fervent al intereselor moșierimii. Din 1873 și pînă în 1882 a funcționat la Cancelaria statului, apoi la ministerul afacerilor interne. În 1896 a fost numit ministru subsecretar de stat, iar în 1899—1904 a deținut funcția de adjunct al ministrului afacerilor interne. În guvernul Goremîkin a fost director general la departamentul agriculturii și domeniilor. A fost unul dintre inspiratorii organizației ultra-reacționare „Uniunea poporului rus”. Din 1904 a fost membru în Consiliul de stat. — 118, 401.

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — om de stat al Rusiei țariste, mare moșier; din 1906 pînă în 1911 — președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor interne; a fost asasinat în 1911 la Kiev de socialistul-revoluționar Bogrov.

De numele lui este legată perioada de cruntă reacțiune politică în care s-a aplicat pe scară largă pedeapsa cu moartea în scopul reprimării mișcării revoluționare („reacțiunea stolîpinistă” 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară în scopul de a crea gospodării chiburești solide, care să devină un sprijin al absolutismului țarist la sate. Dar încercarea de a consolida orînduirea burghezo-moșierească cu ajutorul cîtorva reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei și moșierilor, în condițiile menținerii absolutismului, a suferit un eșec total. — 234, 313, 361, 376, 380, 382, 383.

Strumilin (Strumillo-Petrașkevici), S. G. (n. 1877) — social-democrat, economist și statistician sovietic de vază, academician. A intrat în mișcarea revoluționară în 1897. În 1899 a aderat la „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg; a fost arestat și deportat în repetate rînduri. În 1905 și în anii următori a activat în cadrul organizațiilor menșevice din Petersburg, situîndu-se pe o poziție împăciuitoare. A fost delegat la Congresele al IV-lea și al V-lea ale P.M.S.D.R. (1906 și 1907). La Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. a prezentat o opinie separată în problema

agrară, în care nega necesitatea programului agrar în general; într-o serie de probleme principale a votat pentru bolșevici. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a îndepărtat de menșevici; în 1923 a devenit membru al P.C.U.S. A lucrat în cadrul Comisiei de Stat a Planificării (1921—1937; 1943—1951) și al Academiei de Științe a U.R.S.S.; a fost profesor la Universitatea din Moscova și la o serie de alte institut de învățămînt superior. A scris un mare număr de lucrări științifice și articole în domeniul planificării socialiste, al istoriei economiei naționale a U.R.S.S., al statisticii etc. — 30.

Strumillo-Petrașevici — vezi Strumilin, S. G.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanții cei mai de seamă ai „marxismului legal”; colaborator și redactor al revistelor „Novoe Slovo” (1897), „Nacealo” (1899) și „Jizn” (1900). Încă în prima sa lucrare, „Note critice cu privire la problema dezvoltării economice a Rusiei” (1894), Struve, criticînd narodnicismul, a procedat la o „completare” și la o „critică” a teoriei economice și filozofice a lui K. Marx; s-a solidarizat cu reprezentanții economiei politice burgheze vulgare și a propagat malthusianismul. „Marele maestru al renegării” — așa l-a numit V. I. Lenin (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 488). Struve a fost unul dintre teoreticienii și organizatorii „Uniunii eliberării”, organizație monarhistă-liberală (1903—1905), și redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobođenje” (1902—1905). O dată cu înființarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al Comitetului Central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman inveterat al Puterii sovietice, a fost membru al guvernului contra-revoluționar al lui Vranghel și, în cele din urmă, emigrant alb. — 44, 45, 47, 89, 103, 117, 118, 154, 158, 206, 352, 353, 399, 400.

Suvorin, A. S. (1834—1912) — ziarist reacționar și editor. Din 1876 pînă în 1912 a fost proprietar și editor al ziarului burghez „Novoe Vremea”, organ al cercurilor nobilei reacționare și ale funcționării birocratice, care se caracteriza prin venalitatea lui. Și-a început activitatea ziaristică în presa de provincie; după ce s-a mutat la Moscova, iar apoi la Petersburg, a colaborat la „Otecestvennie Zapiski” și „Sovremennik”; în 1876 a trecut definitiv de partea reacțiunii. „Om lipsit de mijloace, liberal, ba chiar democrat la începutul drumului său în viață, el ajunge — la sfîrșitul acestui drum — milionar, apoget nerușinat și plin de sine al burgheziei, prosternîndu-se servil în fața fiecărei cotituri survenite în politica puternicilor zilei”, așa a fost el caracterizat de V. I. Lenin (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 261). — 306.

Suvorov, S. A. (Borisov) (1869—1918) — și-a început activitatea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut, în rîndurile narodovoliștilor. Din 1900 — social-democrat; în anii 1905—1907 a

activat în organizațiile bolșevice dintr-o serie de orașe ale Rusiei. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. La congres a fost unul dintre raportorii în problema agrară, susținând revendicarea împărțirii pământurilor moșierești și trecerea lor în proprietatea privată a țăranilor. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 a aderat la grupul intelectualilor machiști din rîndurile partidului, care porniseră o campanie împotriva filozofiei marxiste; a participat la elaborarea culegerii acestora intitulată „Eseuri asupra filozofiei marxiste” (1908). În lucrarea sa „Materialism și empirio-criticism” (1909), V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare concepțiile filozofice antimarxiste ale lui Suvorov. După 1910 Suvorov s-a îndepărtat de partid; a lucrat ca statistician. În 1917 a aderat la menșevicii-internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Moscova și la Iaroslavl. A fost ucis în timpul rebeliunii contrarevoluționare de la Iaroslavl din iulie 1918. — 10.

Sveatopolk-Mirski, P. D. (1857—1914) — bărbat de stat al Rusiei țariste, mare moșier, octombrist. A fost guvernator într-un șir de orașe din Rusia. În august 1904 a fost numit ministru al afacerilor interne; a încercat să slăbească criza revoluționară, în continuă creștere, printr-o politică de manevrare, anunțînd inaugurarea unei „epoci de încredere” în societate a guvernului, politică exprimată printr-o atenuare cu totul neînsemnată a rigorilor cenzurii, printr-o amnistie parțială și prin îngăduirea acordată militanților zemstvelor să-și țină congresele lor etc. În ianuarie 1905, după eșecul suferit de această politică, Sveatopolk-Mirski a fost nevoit să-și dea demisia. — 216—217.

Ș

Șmidt — vezi Rumeanțev, P. P.

Șubtan, L. F. — inginer la căile ferate, directorul căii ferate Nikolaev. În iunie 1906 a fost desemnat pentru ocuparea postului de ministru al căilor de comunicații într-un eventual guvern de coaliție. — 226.

T

Tag—in — vezi Troițki, A. G.

Teodorovici, I. A. (Demian) (1875—1940) — social-democrat; și-a început activitatea revoluționară în 1895; a făcut parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Moscova; a fost arestat și deportat în repetate rînduri. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic, iar în 1905 a intrat în redacția ziarului „Proletarii”, Organul Central al bolșevicilor. În 1905—1907 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. Delegat la

Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., a fost ales în comisia de redactare a proceselor-verbale. Pînă în 1917 a activat la Moscova, Petersburg, Smolensk, Siberia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcția de comisar al poporului pentru aprovizionare. Împărtășea ideea oportunistă a creării unui așa-zis „guvern socialist omogen“, la care să participe și socialiștii-revoluționari și menșevicii; împreună cu Rîkov și cu alți oportuniști și-a dat demisia din Consiliul Comisarilor Poporului.

În anii războiului civil a făcut parte din detașamentele de partizani care au luptat împotriva lui Kolceak; din 1920 a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru agricultură; în 1928—1929 a săvîrșit în activitatea sa greșeli oportuniste de dreapta. În 1928—1930 a fost secretar general al Internaționalei țărănești, director al Institutului agrar internațional; în anii următori a fost redactor-șef al editurii asociației foștilor deportați politici, redactor-responsabil al revistei „Katorga i ssilka“. — 14, 16.

Timireazev, V. I. (n. 1849) — industriaș și financiar din Rusia țaristă, „favoritul negustorimii ruse“, după cum l-a caracterizat V. I. Lenin. Din 1894 a fost membru al Consiliului ministrului de finanțe și agent al acestui minister la Berlin și la Viena. Din 1902 — adjunct al ministrului de finanțe, iar din 1905 — ministru al industriei și comerțului. În 1906 și-a dat demisia și s-a ocupat de activitatea comercială și industrială privată; membru în Consiliul de stat. În 1909 a fost numit din nou ministru al comerțului și industriei. În 1912, fiind director al „Societății aurifere de la Lena“, a justificat represiunile sîngeroase împotriva muncitorilor de la minele de aur (masacrul de la Lena). — 226, 238.

Tkacev, P. N. (1844—1885) — unul dintre ideologii narodnicismului revoluționar; publicist și critic literar. Începînd din 1861 a luat parte activă la mișcările studențești, a colaborat la o serie de reviste progresiste, a fost prigonit de către guvernul țarist. Începînd din 1873 a trăit în emigrație. Un timp oarecare a colaborat la revista „Vpered!“ a lui P. L. Lavrov; în anii 1875—1881, împreună cu un grup de emigranți polonezi, a editat revista „Nabat“; iar în 1880 a colaborat la ziarul „Ni Dieu, ni Maître“ al lui A. Blanqui.

Tkacev a fost promotorul unei orientări apropiate de blanquism în narodnicismul revoluționar; el considera lupta politică drept o condiție necesară a revoluției, dar subaprecia rolul hotărîtor al maselor populare. După părerea lui, minoritatea revoluționară trebuie să pună mîna pe puterea politică, să întemeieze un stat nou și să înfăptuiască prefaceri revoluționare în interesul poporului, căruia nu i-ar rămîne decît să beneficieze de rezultatele gata obținute. El nutrea părerea greșită că statul absolutist nu are o bază socială în Rusia și că el nu exprimă interesele vreunei clase. Critica revoluționarismului mic-burghez al lui Tkacev a fost făcută de F. Engels în articolele „Literatura din emigrație“ (vezi ziarul „Der Volksstaat“ nr. 69, 73, 117, 118 din 1874 și nr. 36, 37, 44 și 45 din 1875). — 31.

Trepov, D. F. (1855—1906) — în anii 1896—1905 a fost șeful poliției din Moscova. A fost, după cum l-a definit Lenin, „unul dintre slugoii țariști pe care-i detesta cel mai mult întreaga Rusie și care și-a câștigat un trist renume la Moscova prin cruzimea și brutalitatea sa, ca și prin participarea la încercările lui Zubatov de a perverti pe muncitorii”. (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 240). La 11 ianuarie 1905 a fost numit guvernator general al Petersburgului, iar apoi ministru adjunct la interne. Autor al „faimosului” ordin din octombrie 1905 „de a nu trage cu cartușe oarbe și de a nu economisi gloanțele”. Inspirator al pogromurilor săvârșite de sutele negre. — 13, 26, 28, 62, 89, 118, 174, 179, 207, 227, 255, 258, 262, 264, 267, 301, 302, 312, 380, 382.

Troîțki, A. G. (Tag-in) — statistician. În 1905 a aderat la „maximaliști”. În 1907 s-a retras din activitatea politică. După revoluția din februarie 1917 a aderat din nou la „maximaliști”, dar curînd a rupt-o cu ei și a intrat în partidul socialiștilor-revoluționari. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost un timp membru al P.C. (b) din Răssia; în 1921 a ieșit din partid, retrăgîndu-se din activitatea politică; a lucrat ca statistician într-o serie de instituții de stat. — 392.

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — dușman inveterat al leninismului. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Uniunii din Siberia, iskrist din minoritate. După congres a dus o luptă aprigă împotriva bolșevicilor în toate problemele teoriei și practicii revoluției socialiste. În anii reacțiunii a fost lichidator, iar în 1912 — organizator al Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă, a dus luptă împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii și revoluției. Întorcîndu-se din emigrație, după revoluția din februarie 1917, a aderat la grupul „interraioniștilor” și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în rândurile partidului bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru afacerile externe, comisar al poporului pentru problemele militare și maritime, președinte al Consiliului militar-revoluționar al Republicii; a făcut parte din Biroul Politic al C.C. În 1918 a luat poziție împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziției în discuția asupra sindicatelor. Începînd din 1923 a dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva programului leninist de construire a socialismului, împotriva liniei generale a partidului; a propagat ideea imposibilității victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascînd troțkismul ca pe o deviere mic-burgheză în partid, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic și organizatoric. În 1927 Troțki a fost exclus din partid; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. Afîindu-se în străinătate, a continuat lupta împotriva Statului sovietic și a partidului comunist, împotriva mișcării comuniste internaționale. — 6.

Trubețkoi, S. N. (1862—1905) — print, filozof idealist, liberal prin concepțiile sale politice. A căutat să întărească țarismul prin introducerea unei constituții moderate. În iunie 1905, ca membru al delegației zemților pe care V. I. Lenin a numit-o „ceată de slujitori burhezi ai țarului“, a fost în audiență la Nicolae al II-lea și a rostit în fața lui un discurs programatic. Vorbind despre acest demers politic al zemților, Lenin l-a calificat ca o încercare de compromis, ca o tranzacție a burheziei cu țarismul, ca o manifestare de slugărnicie față de absolutism. În 1905, Trubețkoi a fost ales rector al Universității din Moscova; și-a dat încuviințarea pentru închiderea universității, temându-se ca studenții să nu întreprindă în incinta ei acțiuni revoluționare fățișe. În lucrările sale filozofice, Trubețkoi a combătut cu înverșunare materialismul. — 160.

Turati, Filippo (1857—1932) — militant reformist al mișcării muncitorești italiene. În 1891 a fondat revista „Critica Sociale“. A fost (în 1892) unul dintre organizatorii Partidului socialist italian și lider al aripii lui drepte, reformiste. În 1896 a fost ales în parlament, unde a condus grupul socialiștilor reformiști. A promovat o politică de colaborare de clasă între proletariat și burhezie; în perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie. A luat poziție împotriva mișcării revoluționare a oamenilor muncii din Italia. După scindarea Partidului socialist italian (în 1922) a trecut în fruntea Partidului socialist unitar, de orientare reformistă. În 1926 a emigrat din Italia fascistă în Franța. — 158.

T

Tederbaum, I. O. — vezi Martov, L.

Tirin — delegat din partea cetățenilor de la Belostok; a trimis o telegramă Dumei I de stat prin care îi făcea cunoscut că în oraș s-a dezlănțuit pogromul împotriva evreilor. — 196.

U

Ulianov, V. I. — vezi Lenin, V. I.

Urusov, S. D. (n. 1862) — print, mare moșier; prin concepțiile sale politice a fost adept al monarhiei parlamentare și a căutat să întărească țarismul prin introducerea unei constituții moderate. În 1903—1904 a fost guvernator general al Basarabiei. În 1905 a fost cîțva timp ministru-adjunct la interne în guvernul Witte. În 1906 a fost ales în Duma I de stat ca deputat din partea guberniei Kaluga. Membru al partidului „reformelor democratice“, partid care se situa mai la dreapta decît cadeții. După revoluția din februarie 1917 a fost, din martie pînă în iunie, ministru-adjunct la interne în Guvernul

provizoriu. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în calitate de contabil, iar apoi a făcut parte din comisia specială de pe lângă Prezidiul Consiliului economic superior pentru studierea anomaliei magnetice de la Kursk. Din 1921 până în 1929 a lucrat la Banca de Stat. — 226, 227, 237.

Ușakov, M. A. — agent al ohranei zubatoviste. Inițial a activat în cadrul organizației zubatoviste din Petersburg, apoi a înființat așa-numitul „Partid social muncitoresc independent”; a editat ziarul „Rabocœia Gazeta”, care era subvenționat de guvern. A întreținut strînse legături cu departamentul poliției; a combătut cu vehemență social-democrația. În 1908 „partidul” lui, care nu se bucura de sprijinul muncitorilor, a dispărut din arena politică. — 400.

V

V. V. — *vezi* Voronțov, V. P.

Vinogradov, P. G. (1854—1925) — istoric, profesor la Universitatea din Mōscova, apoi la cea din Oxford. Majoritatea lucrărilor sale științifice sînt consacrate istoriei medievale a Angliei. Prin convingerile sale politice era alături de cadeți. Revoluția din 1905—1907 era privită de el de pe pozițiile burgheziei liberale, fapt care și-a găsit expresia în „Scrisorile politice”, publicate de el în ziarul „Russkie Vedomosti” din 5 august 1905. În aceste scrisori, după cum a arătat V. I. Lenin, Vinogradov a exprimat „deosebit de pregnant interesele, tactica și psihologia burgheziei egoiste...” (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 224). Față de Revoluția Socialistă din Octombrie și de Puterea sovietică a avut o atitudine ostilă.

A scris „Studii asupra istoriei sociale a Angliei în evul mediu” (1887), „Latifundiile medievale în Anglia” (1911) și numeroase alte lucrări. — 21.

Vlasov — *vezi* Rîkov, A. I.

Vodovozov, V. V. (1864—1933) — economist și publicist de orientare liberală-narodnică. Începînd din 1904 a făcut parte din redacția ziarului „Nașă Jizn”; în 1906 a colaborat la ziarul „Tovarișci”, publicație a cadeților de stînga. În perioada alegerilor pentru Duma a II-a de stat a fost trudovic. În 1912 a colaborat la „Zaprosî Jizni”, revistă a cadeților, socialiștilor-populiști și a menșevicilor-lichidatori. În lucrările sale, V. I. Lenin a criticat pe larg concepțiile burghezo-liberale ale lui Vodovozov.

În 1917, Vodovozov a intrat în redacția revistei „Bîloe” și a colaborat la ziarul burghezo-liberal „Den”. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În 1924 a emigrat în străinătate, unde a colaborat la presa albgardistă. — 340.

Voinov — vezi Lunacearski, A. V.

Volkonski, N. S. (1848—1910) — prinț, om politic reacționar, octombrist. Din 1874 — membru al consiliului zemstvei guberniale Reazan, în 1897—1899 — președintele acestui consiliu. A luat parte la congresele zemstvelor din 1904 și 1905. În 1906—1907 a fost membru în Consiliul de stat din partea zemstvei guberniale Reazan, membru în Dumele I și a III-a de stat. A colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti“. — 297.

Voronțov, V. P. (V. V.) (1847—1918) — economist și publicist, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din anii 1880—1900; autor al lucrărilor : „Destinele capitalismului în Rusia“ (1882), „Curențele de la noi“ (1893), „Studii de economie teoretică“ (1895) și altele, în care susținea că în Rusia nu există condiții pentru dezvoltarea capitalismului și în același timp proslăvea mica producție de mărfuri și idealiza obștea țărănească. Voronțov pleda pentru necesitatea împăcării cu cîrmuirea țaristă și combătea cu hotărîre marxismul. Concepțiile lui au fost aspru criticate de V. I. Lenin în multe din lucrările sale. — 394.

W

Warski, Adolf (*Warszawski, A. S.*) (1868—1937) — unul dintre cei mai vechi și mai remarcabili militanți ai mișcării revoluționare poloneze. La sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre organizatorii „Uniunii muncitorilor polonezi“; a participat activ la crearea Social-democrației din Regatul Poloniei, iar apoi la crearea Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. În 1893 a emigrat în străinătate, unde, împreună cu R. Luxemburg și alții, a început să editeze ziarul „Sprawa Robotnicza“, primul organ al social-democraților polonezi, iar mai tîrziu și revista „Przegląd Socjaldemokratyczny“. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat cu drept de vot consultativ, reprezentînd social-democrația din Polonia și Lituania. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. La Congresul al V-lea al partidului a fost ales membru al C.C. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii O. C. al P.M.S.D.R. — ziarul „Soțial-Demokrat“. În această perioadă, V. I. Lenin l-a caracterizat pe Warski ca „un publicist experimentat, un marxist inteligent și un tovarăș minunat“ (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 153). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste; a participat la Conferințele de la Zimmerwald și Kienthal. În 1916 s-a reîntors în Polonia, dar a fost arestat de germani pentru agitație împotriva războiului; după ce a fost eliberat, în 1917, a intrat în conducerea social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. A fost unul dintre întemeietorii Partidului muncitoresc comunist din Polonia și membru al Comitetului său Central; a luat parte la congresele și conferințele P.M.C.P. A fost ales deputat în seimul polonez și a condus fracțiunea comunistă

din seim. În 1929 a emigrat în U.R.S.S. A lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, ocupându-se de istoria mișcării muncitorești poloneze.
— 9.

Warszawski, A. S. — *vezi* Warski, A.

Winter — *vezi* Krasin, L. B.

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat rus, exponent al intereselor „imperialismului militar-feudal” din Rusia țaristă; partizan convins al absolutismului; a căutat să mențină monarhia făcând făgăduieli și concesii neînsemnate burgheziei liberale și recurgând la crâncene represii împotriva poporului. A fost unul dintre organizatorii înăbușirii revoluției din 1905—1907. În calitate de ministru al căilor de comunicații (februarie-august 1892), ministru de finanțe (1892—1903), președinte al Consiliului de Miniștri (octombrie 1905 — aprilie 1906), prin măsurile luate de el în domeniul finanțelor, al politicii vamale, al construcțiilor de căi ferate, al legislației pentru reglementarea muncii în fabrici, prin stimularea intensă a investițiilor de capital străin, a contribuit la dezvoltarea capitalismului în Rusia și la accentuarea dependenței ei de puterile imperialiste. „Ministru-misit”, „agent de bursă”, așa l-a calificat V. I. Lenin. — 47, 103, 174, 266.

DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(Mai — septembrie 1906)

- Mai-septembrie* Lenin locuiește la Petersburg ; în august pleacă în Finlanda.
- Mai, nu mai târziu de 4 (17) ale lunii* Lenin se întoarce la Petersburg venind din Finlanda, unde se opriese pentru scurt timp după încheierea lucrărilor Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. de la Stockholm.
- Mai, 4 (17)* Lenin scrie articolul „Lupta pentru libertate și lupta pentru putere“. Articolul apare în nr. 9 al ziarului „Volna“ din 5 mai 1906, ca editorial.
- Mai, 6 (19)* La adunarea activiștilor de partid din Petersburg, Lenin prezintă un raport asupra rezultatelor Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.
- Lenin scrie articolul „Cu privire la rezultatele congresului“. Articolul apare în nr. 11 al ziarului „Volna“ din 7 mai 1906, ca editorial.
- În nr. 10 al ziarului „Volna“ apare editorialul „Un nou avânt“, scris de Lenin.
- Mai, între 5 și 10 (18 și 23) ale lunii* Lenin prezintă un raport cu privire la Duma de stat la adunarea muncitorilor textiliști social-democrați din cartierul Viborg.
- Mai, 9 (22)* Sub numele de Karpov, Lenin ia cuvântul la mitingul din Casa poporului (palatul contesei Panina) în problema atitudinii față de Duma de stat. Adunarea adoptă rezoluția propusă de Lenin.
- Lenin face o vizită la Asociația funcționarilor de birou și a contabililor și se întreține cu membrii conducerii Asociației.

Lenin scrie articolul „Grupul muncitoresc din Duma de stat“. Articolul apare în nr. 13 al ziarului „Volna“ din 10 mai 1906, ca editorial.

În nr. 12 al ziarului „Volna“ apar următoarele materiale scrise de Lenin: editorialul „Duma și poporul“, nota „Răsfoind ziare și reviste“ și postfața redacțională la proiectul de rezoluție al bolșevicilor cu privire la Duma de stat, prezentat la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R.

Mai, 10 (23)

Lenin scrie articolul „Grupul țărănesc sau «trudovic» și P.M.S.D.R.“. Articolul apare în nr. 14 al ziarului „Volna“ din 11 mai 1906, ca editorial.

În nr. 13 al ziarului „Volna“ apare postfața „Din partea redacției“ la articolul „Cu privire la problema organizatorică“, postfață scrisă de Lenin.

Mai, 11 (24)

La adunarea muncitorilor social-democrați din raionul Moscova din Petersburg Lenin prezintă un raport despre Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. și aduce un amendament la rezoluția propusă. Amendamentul lui Lenin este adoptat de adunare.

Lenin face o expunere cu privire la rezultatele Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. la adunarea social-democraților din organizația de la Uzinele Franco-Ruse din Petersburg.

Mai, 12 (25)

În nr. 15 al ziarului „Volna“ apare, ca editorial, articolul lui Lenin „Problema pământului în Dumă“.

Mai, 13 (26)

Lenin scrie articolul „Nici pământ, nici libertate“. Articolul apare în nr. 17 al ziarului „Volna“ din 14 mai 1906, ca editorial.

În nr. 16 al ziarului „Volna“ apare articolul lui Lenin „Rezoluție și revoluție“.

Mai, 14 (27)

În nr. 17 al ziarului „Volna“ apare articolul lui Lenin „Victoria electorală a social-democrației la Tiflis“.

*Prima jumătate
a lunii mai*

Lenin scrie broșura „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)“. Broșura este editată în iunie 1906.

- Mai, 17 (30)* Lenin scrie articolul „Guvernul, Duma și poporul”. Articolul apare în nr. 20 al ziarului „Volna” din 18 mai 1906, ca editorial.
- Mai, 18 (13)* Lenin scrie articolul „Cadeții nu lasă Duma să se adreseze poporului” și postfața „Din partea redacției” la apelul „Către toți muncitorii din Rusia” al deputaților-muncitori din Duma de stat. Articolul și postfața sînt publicate în nr. 21 al ziarului „Volna” din 19 mai 1906.
- Mai, 19 (iunie, 1)* Lenin scrie articolele „Problema pămîntului și lupta pentru libertate” și „Ciracii lui Goremîkin, octombriștii și cadeții”. Articolele apar în nr. 22 al ziarului „Volna” din 20 mai 1906.
- În nr. 21 al ziarului „Volna” apare articolul lui Lenin „Nici măcar să se tocmească nu vor!”.
- Mai, 20 (iunie, 2)* Lenin scrie articolele „Sfaturi proaste” și „Zvonuri și versiuni în legătură cu dizolvarea Dumei de stat”. Articolele sînt publicate în nr. 23 al ziarului „Volna” din 21 mai 1906.
- În nr. 22 al ziarului „Volna” apare articolul lui Lenin „Libertatea de critică și unitatea de acțiune”.
- Mai, 21 (iunie, 3)* Lenin prezintă un raport cu privire la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. la adunarea muncitorilor social-democrați din raionul Narva din Petersburg.
- Mai, 23 (iunie, 5)* Lenin ține o prelegere asupra problemei agrare la adunarea muncitorilor din subraionul San-Gal din Petersburg; la cererea muncitorilor, el rostește de asemenea o cuvîntare despre atitudinea bolșevicilor și a menșevicilor față de Duma de stat.
- În nr. 6 al revistei „Vestnik Jizni” apare articolul lui Lenin „Kautsky despre Duma de stat”.
- Mai, 24 (iunie, 6)* În nr. 25 al ziarului „Volna” apare articolul lui Lenin „Cadeții, trudovicii și partidul muncitoresc”, ca editorial.
- Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. adoptă cu majoritate de voturi rezoluția cu privire la atitudinea față de Duma de stat, întocmită de Lenin.
- Mai, 26 (iunie, 8)* Lenin semnează un contract cu editura O. N. Pöpova pentru ediția a doua a cărții sale „Dezvoltarea capitalismului în Rusia”.

În nr. 1 al ziarului „Vpered“ apare articolul lui Lenin „Cum privește tov. Plehanov tactica social-democrației“. Articolul este editat în 1906 în broșură, la Petersburg, de editura „Vpered“.

Mai, 27
(iunie, 9)

Lenin scrie articolul „Situția politică actuală“. Articolul este publicat în nr. 3 al ziarului „Vpered“ din 28 mai 1906, ca editorial.

În nr. 2 al ziarului „Vpered“ sînt publicate rezoluția Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea față de Duma de stat (care a mai fost scoasă în foi volante de către Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. în mai și iunie 1906), postfața „Din partea redacției“ la rezoluția Comitetului din Petersburg și a C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea față de Duma de stat și declarația a 9 membri ai Comitetului din Petersburg, publicate în ziarul „Vpered“.

Mai, 30
(iunie, 12)

În nr. 4 al ziarului „Vpered“ apare articolul lui Lenin „Tactica proletariatului și sarcinile momentului“.

Mai, 31
(iunie, 13)

Lenin scrie articolul „Muncitorii să hotărăscă“. Articolul este publicat în nr. 6 al ziarului „Vpered“ din 1 iunie 1906.

În nr. 5 al ziarului „Vpered“, apare articolul lui Lenin „Social-democrația germană despre cadeți“ și nota „Răsfoind ziare și reviste“.

Mai

Vrînd să se edifice asupra stării de spirit și a poziției deputaților-muncitori din Dumă, Lenin face o vizită lui M. I. Mihailenco, deputat în Duma I de stat.

Mai — înainte
de 7 (20) iulie

Lenin redactează ziarele bolșevice legale „Volna“, „Vpered“ și „Eho“.

Iunie, 1
(14)

Lenin scrie articolul „Nu în sus trebuie să primum, ci în jos“. Articolul apare în nr. 7 al ziarului „Vpered“ din 2 iunie 1906, ca editorial.

Iunie, 3 (16)

Lenin scrie articolul „Reacțiunea începe lupta armată“. Articolul este publicat în nr. 9 al ziarului „Vpered“ din 4 iunie 1906.

Iunie, 6 (19)

Sub numele de Karpov, Lenin prezintă în sala Gimnaziului „Tenișev“ din Petersburg un raport

asupra problemei agrare în fața unui grup de delegați la congresul învățătorilor din Rusia.

În nr. 10 al ziarului „Vpered” este publicată rezoluția Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. în problema formării unui guvern desemnat de Dumă, rezoluție scrisă de Lenin (rezoluția a mai fost editată în foaie volantă, în iunie 1906, de către Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.).

Iunie, 8 (21)

Lenin scrie articolul „Șovăieli sus, hotărâre jos”. Articolul este publicat în nr. 13 al ziarului „Vpered” din 9 iunie 1906, ca editorial.

Articolul lui Lenin „În ajun”, transmis prin telegraf de la Petersburg la Kiev, a fost publicat în nr. 1 al ziarului bolșevic „Rabotnik” din Kiev.

Iunie, 9 (22)

Lenin scrie articolul „Unitate I”. Articolul apare în nr. 14 al ziarului „Vpered” din 10 iunie 1906, ca editorial.

Iunie, 10 (23)

Lenin scrie articolul „Duma și poporul”. Articolul apare în nr. 15 al ziarului „Vpered” din 11 iunie 1906, ca editorial.

*Iunie,
înainte de 11
(24)*

La adunarea organizației social-democrate de la uzinele „Baltica” din Petersburg, Lenin critică pe menșevici, care sprijineau lozincă cadetă a „formării unui guvern desemnat de Dumă”.

*Iunie, 11—12
(24—25)*

Lenin conduce lucrările conferinței interraionale a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. (conferința și-a început lucrările la Petersburg, apoi s-a mutat la Terioki în Finlanda). Lenin prezintă rapoartele „Despre tactica partidului față de Duma de stat” și „Despre unitatea partidului”.

*Iunie, între
11 și 15
(24 și 28)
ale lunii*

Lenin elaborează proiectul de declarație a fracțiunii social-democrate din Dumă. Lenin reproduce acest proiect în articolul său „În legătură cu declarația fracțiunii noastre din Dumă”, apărut în nr. 1 al ziarului „Eho” din 22 iunie 1906; el este publicat apoi în nr. 1 al ziarului „Severnaia Zemlea” din 23 iunie 1906.

Iunie, 14 (27)

Articolul lui Lenin „Lupta pentru putere și «lupta» pentru pomeni” apare în nr. 17 al ziarului „Vpered”, ca editorial.

- Prima jumătate a lunii iunie* Lenin are o întâlnire cu W. Leder, reprezentantul Conducerii centrale a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania, cu care discută despre situația din S.D.R.P. și L., despre congresul al V-lea al S.D.R.P. și L., care urma să aibă loc, și despre trimiterea unui reprezentant al bolșevicilor ca invitat la congres.
- Înainte de 18 iunie (1 iulie)* Lenin trimite la congresul al V-lea al Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania pe V. V. Vorovski în calitate de reprezentant al ziarului „Vpered”.
- Iunie, 21 (iulie, 4)* Lenin scrie articolul „Ce faci, fă mai curînd!”. Articolul este publicat în nr. 1 al ziarului „Eho” din 22 iunie 1906.
- Iunie, 22 (iulie, 5)* Lenin scrie articolele „Ajutorarea înfometaiților și tactica Dumei” și „Tratative în vederea formării unui nou guvern”, precum și o notă pentru rubrica „Răsfoind ziare și reviste” a ziarului „Eho”. Articolele și nota sînt publicate în nr. 2 al ziarului „Eho” din 23 iunie 1906.
- Articolele lui Lenin „În legătură cu declarația fracțiunii noastre din Dumă” și „O polemică fositoare” sînt publicate în nr. 1 al ziarului „Eho”.
- Iunie, 23 (iulie, 6)* Lenin scrie articolul „Cine este pentru înțelegeri cu cadeții?”. Articolul apare în nr. 3 al ziarului „Eho” din 24 iulie 1906, ca editorial.
- Iunie, 24 (iulie, 7)* Lenin scrie pentru ziarul „Eho” articolul de fond „Duma cadetă a finanțat guvernul de pogromiști” și o notă pentru rubrica „Răsfoind ziare și reviste”. Articolul și nota sînt publicate în nr. 4 al ziarului „Eho” din 25 iunie 1906.
- Iunie, 25 (iulie, 8)* Lenin prezintă un raport în problema agrară la o adunare a muncitorilor organizată de comitetul organizației raionale Petersburg al P.M.S.D.R. La adunare au participat circa 200 de muncitori.
- Iunie, 27 (iulie, 10)* Lenin scrie o notă pentru rubrica „Răsfoind ziare și reviste” a ziarului „Eho”. Nota apare în nr. 6 al ziarului „Eho” din 28 iunie 1906.
- În nr. 5 al ziarului „Eho” apare articolul lui Lenin „Ciracii cadeților”, ca editorial.
- Iunie, 28 (iulie, 11)* Lenin prezidează adunarea muncitorilor social-democrați din raionul Narva din Petersburg. El pre-

- zintă un raport asupra problemei agrare. La propunerea lui Lenin, adunarea adoptă o rezoluție prin care aprobă hotărârile Conferinței interraionale a organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. La adunare au participat circa 200 de muncitori.
- Lenin scrie rubrica „Răsfoind ziare și reviste“ pentru nr. 7 al ziarului „Eho“.
- În nr. 6 al ziarului „Eho“ apare articolul lui Lenin „Încă o dată despre un guvern desemnat de Dumă“, ca editorial.
- Iunie, 29
(iulie, 12)* Lenin scrie o notă pentru rubrica „Răsfoind ziare și reviste“ din nr. 8 al ziarului „Eho“.
- Sfârșitul
lunii iunie* Lenin ia parte la adunarea activiștilor de partid bolșevici din Petersburg, unde se discută problema tacticii partidului. La această adunare Lenin se întâlnește cu R. Luxemburg.
- Mai târziu
de luna iunie* Lenin citește broșura lui B. Radin „Primul Soviet al deputaților muncitorilor, 13 octombrie — 3 decembrie 1905“, pe care face însemnări și note marginale.
- Iulie, 1 (14)* În nr. 9 al ziarului „Eho“ apar articolele lui Lenin „Raționamentele greșite ale boicotiștilor «fără partid»“ și „Muștrările burgheziei și chemările proletariatului“.
- Iulie, 2 (15)* În nr. 10 al ziarului „Eho“ apare articolul lui Lenin „Armata și poporul“ (editorial) și nota „Răsfoind ziare și reviste“.
- Iulie, 4 (17)* În nr. 11 al ziarului „Eho“ apare articolul lui Lenin „Despre organizarea maselor și despre alegerea momentului luptei“ și nota „Răsfoind ziare și reviste“.
- Iulie, 5 (18)* Lenin scrie articolul „Partidele din Dumă și poporul“. Articolul apare în nr. 13 al ziarului „Eho“ din 6 iulie 1906, ca editorial.
- În nr. 12 al ziarului „Eho“ apare articolul lui Lenin „Un atac îndrăzneț și o apărare timidă“, ca editorial.
- Iulie, 6 (19)* Lenin scrie articolul „Comploturile reacțiunii și amenințările pogromiștilor“. Articolul este publicat în nr. 14 al ziarului „Eho“ din 7 iulie 1906, ca editorial.

- Iulie, 7 (20)* Sub numele de Karpov, Lenin prezintă la adunarea activiștilor de partid ai organizației Petersburg a P.M.S.D.R. un raport asupra tacticii fracțiunii social-democrate din Duma de stat. La adunare au participat circa 120 de persoane.
- Iulie, 8—10 (21—23)* Lenin, împreună cu Nadejda Konstantinovna Krupskaja, merge să se odihnească la Sablino (suburbie a orașului Petersburg), unde locuia mama sa, Maria Aleksandrovna Ulianova. Aflând în dimineața zilei de 10 iulie despre dizolvarea Dumei I de stat, Lenin împreună cu Nadejda Konstantinovna și cu sora sa, Maria Ilinicina Ulianova, pleacă imediat din Sablino pentru a analiza împreună cu alți tovarăși de partid situația creată și a elabora tactica bolșevicilor în această situație.
- Iulie, 10 (23)* Lenin ține la Kuokkala (Finlanda) o consfătuire cu activiști de partid, consfătuire la care se discută problema sarcinilor partidului în legătură cu dizolvarea Dumei I de stat.
- Iulie, mai târziu de 10 (23)* Lenin se întâlnește cu reprezentantul organizației de partid din Lugansk și discută cu el problema tacticii bolșevicilor în legătură cu dizolvarea Dumei I de stat. Lenin transmite bolșevicilor din Lugansk calde salutări și le urează curaj și fermitate în lupta revoluționară.
- Între 13 și 17 : (26 și 30) iulie* Lenin scrie broșura „Dizolvarea Dumei și sarcinile proletariatului“. Broșura este tipărită la Moscova în august 1906.
- Iulie, 16 (29)* Aflând că la Sveaborg s-ar putea să izbucnească o acțiune revoluționară spontană a soldaților și marinariilor, Lenin întocmește un proiect de hotărâre a Comisiei executive a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. cu privire la trimiterea urgentă la Sveaborg a unei delegații care să preia conducerea insurecției.
- Iulie, 17 (30)* Lenin trimite pe V. R. Menjinskaia în Finlanda pentru a-i transmite lui A. G. Șlihter, membru al organizației militare, că trebuie să plece imediat la Sveaborg ca să preia conducerea insurecției.
- Iulie, 19 (august, 1)* Lenin ține la restaurantul „Viena“ o consfătuire conspirativă cu activiștii de partid din Petersburg în legătură cu insurecția de la Sveaborg.

- Iulie, 20*
(*august, 2*) La propunerea lui Lenin, Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. adoptă o hotărâre cu privire la organizarea unei greve politice generale în sprinjinul insurecției de la Sveaborg și a celei de la Kronstadt.
- Iulie, 21*
(*august, 3*) Aflînd despre înăbușirea insurecției de la Sveaborg și a celei de la Kronstadt, Lenin recomandă Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. să retragă lozincă organizării unei greve politice generale.
- Iulie* Lenin prezintă un raport cu privire la momentul politic la adunarea activului organizației bolșevicilor din Petersburg din Casa poporului (palatul contesei Panina) (astăzi Muzeul pedagogic).
Lenin ia cuvîntul la adunarea muncitoarelor de la fabrica de tutun „Șașșal“ din Petersburg; el sprinjină inițiativa muncitorilor de a declara grevă ca răspuns la refuzul administrației de a satisface revendicările lor economice.
- Între 6*
și 21 august
(*19 august*
și 3 septembrie) Aflîndu-se la Vîborg, Lenin conduce munca de pregătire și de editare a nr. 1 al ziarului „Proletarii“, care a apărut la 21 august 1906.
- Lenin vizitează împrejurimile Vîborgului: șanțurile vechii cetăți și alte locuri demne de a fi văzute din oraș.
- August, 12 (25)* Lenin scrie articolul „Despre boicot“.
- August, mai tîrziu*
de 20
(*2 septembrie*) Lenin pleacă la Kuokkala în Finlanda, la vila „Vaza“, unde se afla bolșevicul G. D. Lciteizen cu familia.
- August, 21*
(*septembrie, 3*) În nr. 1 al ziarului „Proletarii“ apar articolele lui Lenin „Înainte de furtună“ (editorial), „Despre boicot“, „Criza politică și falimentul tacticii oportuniste“, „Pe marginea evenimentelor zilei“ și nota „Despre «congresul muncitoresc“.
- August, 27*
(*septembrie, 9*) Lenin prezidează adunarea de partid organizată de Comitetul Petersburg al P.M.S.D.R. în clădirea teatrului de la Terioki; el critică cu asprime lozincă menșevică a convocării unui „congres muncitoresc“ și insistă asupra necesității convocării Congresului al V-lea al P.M.S.D.R. Rezoluția propusă de Lenin este adoptată în unanimitate.

- August, 29*
(septembrie, 11) În nr. 2 al ziarului „Proletarii” apar articolele lui Lenin „Învățămintele insurecției din Moscova” (editorial) și „Oscilări în domeniul tacticii”.
- Între 28 august*
și 1 septembrie
(10 și 14 septembrie) Lenin scrie o scrisoare lui G. A. Kuklin la Geneva, rugându-l să trimită pe adresa sa de la Petersburg o serie de materiale importante pe care le-a lăsat la Geneva.
- Vara* Lenin ia cuvântul la adunarea activiștilor de partid convocată la sediul editurii bolșevice „Vpered”. El propune să se organizeze munca de partid în așa fel, încât să fie întărită munca la sate fără să fie slăbită munca la orașe.
- Lenin scrie o lucrare de filozofie în care critică cartea lui A. Bogdanov „Empiriomonismul”, intenționând s-o tipărească sub titlul „Însemnările unui marxist de rînd pe marginea unor probleme de filozofie”.
- Lenin îl trimite pe F. A. Sergheev (Artem) în Ural pentru a organiza munca de partid în această regiune.
- Lenin merge de mai multe ori la Terioki, la vila lui V. D. Bonci-Bruevici, precum și la vila lui L. B. Krasin.
- Sfîrșitul verii* La vila „Vaza” (Kuokkala), Lenin se întâlnește cu M. M. Essen, reprezentanta Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R. și discută cu ea starea de lucruri din organizația de partid din Moscova.
- În timp ce se află la Petersburg, Lenin vizitează pe G. M. Krjijanovski, cu care discută problema tacticii partidului și a perspectivelor revoluției ruse.
- Septembrie,*
8 (21) În nr. 3 al ziarului „Proletarii” apar articolele lui Lenin „Politica guvernului și lupta care se apropie” (editorial), „Jos miinile!” și nota „Din partea redacției” despre acțiunea de partizani organizată de P.P.S.
- Prima jumătate*
a lunii septembrie Lenin scrie nota „Unirea Bundului cu Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia”.
- Septembrie, 19*
(octombrie, 2) În nr. 4 al ziarului „Proletarii” apare articolul lui Lenin „Menșevicii eserilor”.

Received of the Treasurer of the State of New York

the sum of Five Hundred Dollars

for the purchase of land

in the County of Albany

for the use of the State

in the year 1875

for the purchase of land in the County of Albany for the use of the State in the year 1875

for the purchase of land in the County of Albany for the use of the State in the year 1875

for the purchase of land in the County of Albany for the use of the State in the year 1875

for the purchase of land in the County of Albany for the use of the State in the year 1875

CUPRINS

Prefață	VII
-------------------	-----

1906

RAPORT ASUPRA CONGRESULUI DE UNIFICARE AL P.M.S.D.R. (<i>Scrisoare către muncitorii din Petersburg</i>) .	1—65
--	------

I. Componența congresului	4
II. Alegerea biroului, Ordinea de zi a congresului	8
III. Problema agrară	10
IV. Aprecierea momentului revoluționar actual și a sarcinilor de clasă ale proletariatului	30
V. Atitudinea față de Duma de stat	38
VI. Insurecția armată	47
VII. Sfârșitul congresului	54
VIII. Bilanțul congresului	59

<i>Anexă.</i> Materiale pentru aprecierea lucrărilor Congre- sului de unificare al P.M.S.D.R.	65
--	----

LUPTA PENTRU LIBERTATE ȘI LUPTA PENTRU PUTERE	66—68
UN NOU AVÎNT	69—74
BILANȚUL CONGRESULUI	75—78
DUMA ȘI POPORUL	79—82
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	83—84

*PE MARGINEA REZOLUȚIEI BOLȘEVICILOR CU PRIVIRE LA DUMA DE STAT	85
GRUPUL MUNCITORESC DIN DUMA DE STAT	86—90
*CU PRIVIRE LA PROBLEMA ORGANIZATORICĂ	91
*CUVINTARE ROSTITĂ LA MITINGUL POPULAR CARE A AVUT LOC LA 9 (22) MAI 1906 ÎN PALATUL CONTESEI PANINA	92—93
1. Scurtă relatare apărută în „Nevskaia Gazeta“	92
2. Scurtă relatare apărută în ziarul „Volna“	93
*REZOLUȚIA ADOPTATĂ LA MITINGUL POPULAR CARE A AVUT LOC LA 9 (22) MAI 1906 ÎN PALATUL CONTESEI PANINA	94
GRUPUL ȚĂRĂNESC SAU „TRUDOVIC“ ȘI P.M.S.D.R.	95—98
PROBLEMA PĂMÎNTULUI ÎN DUMĂ	99—102
REZOLUȚIE ȘI REVOLUȚIE	103—105
NICI PĂMÎNT, NICI LIBERTATE	106—107
VICTORIA ELECTORALĂ A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI LA TIFLIS	108—110
GUVERNUL, DUMA ȘI POPORUL	111—114
CADEȚII NU LASĂ DUMA SĂ SE ADRESEZE POPORULUI	115—116
NICI MĂCAR SĂ SE TOCMEASCĂ NU VOR!	117—118
CU PRIVIRE LA APELUL DEPUTAȚILOR-MUNCITORI	119—120
PROBLEMA PĂMÎNTULUI ȘI LUPTA PENTRU LIBERTATE	121—124
CIRACHII LUI GOREMIKIN, OCTOMBRIȘTII ȘI CADEȚII	125—126
LIBERTATEA DE CRITICĂ ȘI UNITATEA DE ACȚIUNE	127—129

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. — *Nota red.*

SFATURI PROASTE	130—135
ZVONURI ȘI VERSIUNI ÎN LEGĂTURĂ CU DIZOL- VAREA DUMEI DE STAT	136—137
KAUTSKY DESPRE DUMA DE STAT	138—140
CADEȚII, TRUDOVICII ȘI PARTIDUL MUNCITORESC	141—145
CUM PRIVEȘTE TOV. PLEHANOV TACTICA SOCIAL- DEMOCRAȚIEI?	146—166
*REZOLUȚIA COMITETULUI DIN PETERSBURG AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE DUMA DE STAT	167—168
*DESPRE LOZINCA : UN GUVERN DESEMNAS DE DUMĂ	169—170
SITUAȚIA POLITICĂ ACTUALĂ	171—175
TACTICA PROLETARIATULUI ȘI SARCINILE MO- MENTULUI	176—179
SOCIAL-DEMOCRAȚIA GERMANĂ DESPRE CADEȚI	180—184
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	185
MUNCITORII SĂ HOTĂRĂSCĂ	186—190
„NU ÎN SUS TREBUIE SĂ PRIVIM, CI ÎN JOS“	191—194
REAȚIUNEA ÎNCEPE LUPTA ARMATĂ	195—200
*REZOLUȚIA COMITETULUI DIN PETERSBURG AL P.M.S.D.R. ÎN PROBLEMA UNUI GUVERN DESEMNAS DE DUMĂ	201—202
ÎN AJUN	203—204
ȘOVĂIELI SUS, HOTĂRĂRI JOS	205—207
UNITATE !	208—211
DUMA ȘI POPORUL	212—214
LUPTA PENTRU PUTERE ȘI „LUPTA“ PENTRU PO- MENI	215—219

ÎN LEGĂTURĂ CU DECLARAȚIA FRAȚIUNII NOASTRE DIN DUMĂ	220—225
„CE FACI, FĂ MAI CURÎND !“	226—228
O POLEMICĂ FOLOSITOARE	229—231
AJUTORAREA ÎNFOMETAȚILOR ȘI TACTICA DUMEI	232—236
TRATATIVE ÎN VEDEREA FORMĂRII UNUI NOU GUVERN	237—238
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	239—241
CINE ESTE PENTRU ÎNȚELEGERI CU CADEȚII ?	242—248
DUMA CADEȚĂ A FINANȚAT GUVERNUL DE GROMIȘTI	249—252
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	253
CIRACII CADEȚILOR	254—258
ÎNCĂ O DATĂ DESPRE UN GUVERN DESEMNAȚ DE DUMĂ	259—263
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	264
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	265—269
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	270
RAȚIONAMENTELE GREȘITE ALE BOICOTIȘTILOR „FĂRĂ PARTID“	271—276
MUSTRĂRILE BURGHEZIEI ȘI CHEMĂRILE PROLE- TARIATULUI	277—278
ARMATA ȘI POPORUL	279—281
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	282—283
DESPRE ORGANIZAREA MASELOR ȘI DESPRE ALE- GEREA MOMENTULUI LUPTEI	284—287
RĂSFOIND ZIARE ȘI REVISTE	288—289
UN ATAC ÎNDRĂZNEȚ ȘI O APĂRARE TIMIDĂ	290—294

PARTIDELE DIN DUMĂ ȘI POPORUL	295—298
COMLOTURILE REACȚIUNII ȘI AMENINȚARILE POGROMIȘTILOR	299—302
DIZOLVAREA DUMEI ȘI SARCINILE PROLETARIA- TULUI	303—325
I.	305
II.	309
III.	312
IV.	317
V.	323
VI.	324
*DESPRE TRIMITEREA UNEI DELEGAȚII LA SVEA- BORG. <i>Hotărârea Comisiei executive a Comitetului din Pe- tersburg al P.M.S.D.R.</i>	326
ÎNAINTE DE FURTUNĂ	329—336
DESPRE BOICOT	337—344
CRIZA POLITICĂ ȘI FALIMENTUL TACTICII OPOR- TUNISTE	345—360
I.	345
II.	346
III.	348
IV.	354
V.	357
PE MARGINEA EVENIMENTELOR ZILEI	361—363
*DESPRE „CONGRESUL MUNCITORESC“	364
ÎNVĂȚĂMINTELE INSURECȚIEI DIN MOSCOVA	365—373
OSCILĂRI ÎN DOMENIUL TACTICII	374—378

*POLITICA GUVERNULUI ȘI LUPTA CARE SE APROPIE	379—383
JOS MIINILE!	384—388
*DESPRE ACȚIUNEA DE PARTIZANI ORGANIZATĂ DE P.P.S.	389
UNIFICAREA BUNDULUI CU PARTIDUL MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT DIN RUSIA	390—391
MENȘEVICII ESERILOR	392—401
—	
Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent (<i>mai-septembrie 1906</i>)	405—411
Lista publicațiilor și documentelor la a căror redactare a participat V. I. Lenin	412—413
Adnotări	414—473
Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin	474—517
Indice de nume	518—557
Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin	558—567
—	

ILUSTRĂȚII

Coperta broșurii lui V. I. Lenin „Raport asupra Congresului de unificare al Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia“. — 1906	2—3
Prima pagină a ziarului „Eho“ nr. 3 din 24 iunie 1906 cu editorialul lui V. I. Lenin „Cine este pentru înțelegeri cu cadeții?“	245
Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Despre trimiterea unei delegații la Sveaborg. Hotărîrea Comisei executive a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.“. — 1906	327
Prima pagină a ziarului „Proletarii“ nr. 1 din 21 august 1906, în care au apărut articolele lui V. I. Lenin „Înainte de furtună“, „Despre boicot“ și altele	333

*Dat la cules 13.09.1962. Bun de tipar 15.11.1962.
Apărut 1962. Hirtie velină de 65 g/m², 540×840/16.
Coli editoriale 32,04. Coli de tipar 37,50 A.T. 59/
90/1962. C.Z. pentru biblioteci 3C2=R.*

Tiparul executat sub comanda nr. 5275/20.960 la
Combinatul Poligrafic Casa Științei, Piața Științei
nr. 1, București — R.P.R.